

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**ALİ GÂLİB BEY'İN HAYATI VE DİPLOMATİK
YAZIŞMALARI
(METİN-DEĞERLENDİRME)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ahmet Sait KÜTGÜL

Nisan-2018

**İSTANBUL MEDENİYET
ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**ALİ GÂLİB BEY'İN HAYATI VE DİPLOMATİK
YAZIŞMALARI
(METİN-DEĞERLENDİRME)**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Ahmet Sait KÜTGÜL

Tez Danışmanı:

Doç. Dr. H. Ahmet ARSLANTÜRK

Nisan-2018

ONAY

İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencisi olan Ahmet Sait Kütgül'ün hazırladığı ve jüri önünde savunduğu "Ali Gâlib Bey'in Hayatı ve Diplomatik Yazışmaları (Metin-Değerlendirme)" başlıklı tez başarılı kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

Tez Danışmanı:

[Doç. Dr. H. Ahmet ARSLANTÜRK]

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

İMZA

Üyeler:

[Prof. Dr. Recep KARACAKAYA]

Kurumu: İstanbul Medeniyet Üniversitesi

[Dr. Öğr. Üyesi Ahmet ÜSTÜNER]

Kurumu: İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü

Tez Savunma Tarihi: 17.04.2018

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Doktora tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Alıntılanan başkalarına ait tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dahil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini kaynak göstererek atıfta bulunduğum gibi, yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

Ahmet Sait Kütgöl

ÖNSÖZ

Ali Gâlib Bey, çeşitli diplomatik ve bürokratik görevlerde bulunmuş ve bu görevler sırasında Mabeyn ile yaptığı yazışmaları defterlere kaydetmiştir. Kaydettiği defterlerdeki bilgi, belge ve mülahazalar, Osmanlı Devleti'nin son dönem siyaset ve diplomasisinin daha iyi anlaşılmasına katkı sunacak niteliktedir. Bahsi geçen belgeler 19. yüzyılın son on yılında Osmanlı diplomatik misyonlarının ve dolayısıyla Osmanlı Devleti'nin karşılaştığı diplomatik sorunlar, olaylar ve meşguliyetler hakkında, henüz ortaya konulmamış bazı konuları içermektedir. Yapılan çalışmanın hedefi bu önemli yazışmaların gün yüzüne çıkarılması olmuştur.

Bu çalışmada, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi koleksiyonlarından biri olan Ali Gâlib Bey Koleksiyonu içerisindeki bulunan ve Ali Gâlib Bey'in elçilikleri sırasında merkez ile yaptığı yazışmaları içerisinde barındıran defterler ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde (BOA) bulunan bazı arşiv belgeleri ele alınacaktır. Buna ek olarak ikincil kaynaklar ve yerli ve yabancı gazete arşivlerinden sınırlı sayıda evrak kullanılacaktır. Bu tez temel olarak Ali Gâlib Bey'in diplomatik görevleri esnasında kaleme aldığı defterlere ve işlenen konulara odaklanmıştır. Bu bağlamda meydana gelen siyasi, diplomatik vs. gelişmelere yer verilmeye çalışılmıştır.

Ayrıca Gâlib Bey'in bu yazışma içerisinde ortaya koyduğu mülahazat, geride bıraktığı kitap koleksiyonu ve yapmış olduğu görevler çerçevesinde biyografik değerlendirmeleri de yapılmaya çalışılacaktır. Bunun dışında kalan yüzlerce arşiv evrakı ve diğer ülke arşivlerinde farklı dillerde bulunacak belgeler, çalışmamızın içerisinde değerlendirmeye tabi tutulmamıştır.

Bu tezin baş kısmında çalışmaya konu olan metinlerle ilgili, yazıldıkları dönem ve Ali Gâlib Bey ile ilgili genel değerlendirmelere yer verilmektedir. Daha sonra mevzu bahis muhaberâtın çevirilerine ve tıpkıbasımlarına yer verilmiştir. Fakat daha önce yüksek lisans tezi olarak çalışılan Ali Gâlib Bey'in Tahran Muhaberâtı ile ilgili defterleri bu çalışma kapsamına alınmamıştır.

Bu tezin hazırlanmasında birçok kişinin yardımları olmuştur. Öncelikle tez çalışmamı başından sonuna kadar takip eden, yol gösteren süreçte birçok yeni bilgi, deneyim ve tecrübe kazanmama yardım eden danışman hocam, Sayın Doç. Dr. Ahmet Arslantürk'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bu bağlamda çalışmamda bulunan hatalarımın giderilmesi ve eksiklerimin tamamlanması noktasında katkıları olan Prof. Dr. Recep Karacakaya ve Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Üstüner hocalarıma da teşekkürlerimi sunuyorum. Bu muhaberât evrakından beni haberdar eden Süleymaniye Kütüphanesi memurlarından Sayın Mustafa Dil'e ve teknik konularda bana bilgi ve tecrübesiyle yardımcı olan Celal Volkan Kaya'ya ve diğer arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Ayrıca çalışmalarımda maddi ve manevi katkıda bulunan eşime de teşekkürlerimi sunuyorum.

İÇİNDEKİLER

ONAY.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	ix
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELELER.....	x
ABSTRACT AND KEYWORDS.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Ali Gâlib Bey'in Hayatı Diplomatik Misyonları ve Sefaret Görevleri ve Diğer Görevleri.....	2
a) Hayatı.....	2
b) Ali Gâlib Bey'in Diplomatik Misyonları.....	4
(1) Şehbenderlikleri.....	4
(2) Atina Sefareti.....	5
(3) Tahran Sefareti.....	10
(4) Viyana Sefareti.....	15
(5) Berlin Sefareti ve Berlin Yazışmalarında Geçen Mühim Meseleler.....	19
(a) Mısır meselesi	21
(b) Ermeni Meselesi.....	22
(c) Girit Meselesi ve Yunan Harbi.....	23
(d) Bulgaristan ve Makedonya Meselesi.....	24
(e) Röntgenin İcadı ve Türkiye'ye ilk gelişi.....	26
(f) Batmayan Sandal İcadı.....	27
(g) Padişahın ve Ailesinin Kişisel ihtiyaçları ile ilgili yazışmalara.....	28
(i) Giyim-Kuşam.....	34
(ii) Sağlık	35

(h) Maaşların ve Elçilik Tahsisatının Gönderilmeme Problemleri ve Borçlar Meselesi.....	29
c.) Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefirliğinden Sonraki Kariyeri.....	32
1.2. Ali Gâlib Bey'in Defterleri (Tanıtım ve Özellikleri).....	32
a) Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali.....	33
b) Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları.....	33
c) Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar.....	33
d) Ermenilerle İlgili Yazışmalar.....	33
e) Lahican Meselesine Dair Yazışmaları.....	34
f) Sina Hadisesini Tahran Sefaretine İfa Eden Layiha Evrakı.....	34
g) Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı	41
h) Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmaları.....	35
1.3. Ali Gâlib Bey'in Kütüphanesi, Kitapları, Kitap Koleksiyonu.....	35
2. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ TRASKRİPSİYONU.....	35
2.1. Bu Tezde Kullanılan Transkripsiyon Yöntemi.....	35
2.2. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali Transkripsiyonu.....	35
2.3. Ermenilerle İlgili Yazışmaları Transkripsiyonu	45
2.4. Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar Transkripsiyonu	51
2.5. Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları Evrakı Transkripsiyonu	56
2.6. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları Transkripsiyonu	87
2.7. Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layiha Evrakı Transkripsiyonu.....	106
2.8. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı Transkripsiyonu	135
2.9. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sani Evrakı Transkripsiyonu.....	154
3. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ ASILLARI.....	237

3.1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali.....	237
3.2. Girit Yazışmaları Evrakı Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezaret-i ile Cereyan Eden Yazışmalar.....	240
3.3. Atina'dan Mabeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezaret-i ile Cereyan Eden Yazışmalar.....	267
3.4. Ermenilerle İlgili Yazışmaları.....	276
3.5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları.....	291
3.6. Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layiha Evrakı	314
3.7. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı	335
3.8. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sani Evrakı	368
SONUÇ.....	456
KAYNAKÇA.....	458
EKLER.....	460
EK-1.Ali Gâlib Bey'in Kitap koleksiyonu Listesi.....	460
EK-2.Ali Gâlib Bey'in Fotoğrafı.....	500
EK-3.Harita	502
ÖZGEÇMİŞ.....	504

KISALTMALAR

BOA	: Başbakanlık Devlet Arřivleri Genel M¼d¼rl¼ę¼
Bkz	: Bakınız
Age	: Adı geçen eser
Ags	: Adı geçen sayfa
H.	: Hicri
M.	:Miladi
TTK	:T¼rk Tarih Kurumu
Yay.	:Yayın
Haz	:Hazırlayan
Yrd. Doç.	:Yardımcı Doçent
BOA DH. SAİDd	: Dahiliye Nezareti Sicil-i Ahval Defterleri

ÖZET

Bu çalışma kapsamında Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Gâlib Bey koleksiyonunda bulunan 396, 397, 399, 401, 403, 404 ve 405 numaralarda kayıtlı bulunan ve Ali Gâlib Bey'in Atina, Tahran, Viyana ve Berlin sefareti esnasında telgrafla yapılan yazışmaların suretlerinin yazıldığı ve kendisine ait olduğu değerlendirilen defterlerin ve BOA'da kayıtlı tercüme-i ahval defterinde bulunan iki sayfalık tercüme-i halinin transkripsiyonu yapılmıştır. Elde edilen veriler II. Abdülhamid döneminde önemli diplomatik mevkilerde bulunan Ali Gâlib Bey'in şahsı ve diplomatik olarak üslendiği misyon, Osmanlı Devleti'nin hangi devletle hangi alanlarda ne amaçla münasebet kurduğunu anlamaya katkı sağlayacaktır. Bu defterler Osmanlı Devleti'nin doğuda, batıda, güneyde ve Balkanlarda muhatapları ile yürüttüğü diplomatik, askeri, ekonomik ve beşeri münasebetler bakımından önemli ipuçları vermektedir.

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümü olan birinci bölümde çalışma konusu defterler içerik ve fiziki olarak ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu bağlamda her bir defter Ali Gâlib Bey'in kronolojik hayatı ile ilintili bir şekilde içerik değerlendirilmiştir. İkinci bölümde, bahsi geçen defterlerin transkripsiyonları verilmiştir. Üçüncü bölümde ise bu defterlerin görüntüleri verilmiştir. Ekler kısmında Ali Gâlib Bey koleksiyonunda bulunan bütün eserlerin listesi, Ali Gâlib Bey'in fotoğrafı ve Lahican haritası yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ali Gâlib Bey, Sefir, Sefaret, Atina, Tahran, Viyana, Berlin, Muhaberat, Telgrafname.

ABSTRACT

Within the scope of this study, the registries of Ali Gâlib Bey in Suleymaniye Manuscript Library, Ali Gâlib Bey's collection with the numbers 396, 397,399, 401, 403, 404 and 405 were transcribed. These are the registries that are assessed to belong to him and the copies of correspondence made by telegraph during his embassy of Athens, Tehran, Vienna and Berlin.

Information obtained from this study will contribute to understand the relations of the Ottoman state with other states in different fields. In other words, these study provide important clues about the diplomatic, military, economic and human relations that the Ottoman State carries with its counterparts in the east, west, south and Balkans.

The study consists of four main parts. In the first part, which is the introduction part, the registries are examined in detail in terms of content and physics. In this context, each registry is evaluated in relation to the chronological life of Ali Gâlib Bey. In the second part, the transcriptions of the registries are given. In the third part, the images of these books are given. In the conclusion section, important implications and evaluations have been made. In addition, a list of all boks in Ali Gâlib Bey's collection in Suleymaniye Manuscript Library, a photograph of Ali Gâlib Bey and a map of Lahican are included in the appendix.

Anahtar Kelimeler: Ali Gâlib Bey, Sefir, Atina, Tahran, Viyana, Berlin, telgraf Muhaberat.

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nin son asrının en önemli padişahlarından olan II. Abdülhamid dönemi dikkat çeken siyasî, diplomatik, askerî, ekonomik vakaların gerçekleştirildiği yıllardır. Zira biriken hazine borçları, devletin çeşitli bölgelerinde arka arkaya ortaya çıkan isyanlar ve ayrılıkçı hareketler, savaşlar, diplomatik çekişmeler ve bunlara çözüm arayışları ile geçtiği birçok araştırmacı tarafından belirtilmektedir.

Sultan II. Abdülhamid döneminin daha ilk yıllarından itibaren kritik olaylar vuku bulmuş ve bu olaylar onu sonraki dönemlere hazırlamıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı'nın mağlubiyeti, Edirne Ateşkesi ve daha sonra imzalanan Ayastefanos Antlaşması, Meclis-i Mebusan'ın lağvı, Berlin Antlaşması, Sultan Abdülhamid dönemi ve Osmanlı Devleti tarihi için bu önemli olaylar arasında gösterilebilir. Berlin Antlaşması'nın neticesinde Osmanlı Devleti Bosna-Hersek ve Ermeni isyanları, Karadağ, Yunanistan ve İran sınır problemleri ile uğraşırken, Tunus'un Fransızlarca, Mısır'ın İngilizlerce işgali Osmanlı Devleti'nin başka zorluklar ve sıkıntılar içine çekmiştir.

Fakat bu gelişmelerin yaşandığı süreçte II. Abdülhamid kendi otoritesini oldukça güçlendirmiştir. Bu süreç içerisinde Balkanlar'da vuku bulan olaylar, Ermeni hadiseleri ve Yunan Savaşı 1890'ların sonlarına doğru kontrol altına alınmıştır.

Bütün bu hadiseler cereyan ederken diplomatik misyonlara da ciddi görevler düşmüştür. Zira diplomatik misyonlar ve sefirlikler sadece merkezin emirlerini yerine getirmekle kalmamış, aynı zamanda bulundukları ülkelerin siyasi, sosyal gelişmeleri ve ülke yöneticilerinin siyasi temayüllerinin mülahazalarını ve değerlendirmelerini merkeze iletmışlerdir. Özellikle gazeteler vasıtasıyla elde edilen bu mülahazalar, kimi zaman Osmanlı Devletiyle alakalı siyasi hadiselerle muhatap devletin meylî, kimi zaman ise bir istihbarat, ya da Osmanlı vatandaşlarının sıkıntılarının giderilmesi hususunda yapılan tespitlerdir. Ali Gâlib Bey'in bu

çalışmaya konu olan muhaberât evrakı bu gibi birçok diplomatik konuyu ve ayrıntıları içerisinde barındırmaktadır.

Bu muhaberât evrakının en temel özelliği, yazışmaların önemli bir kısmının telgraf yazışmaları olmasıdır. Çağın gereklerine uygun olarak yaygınlaşan telgraf yazışmaları, Osmanlı diplomatik misyonları tarafından aktif olarak kullanılmıştır. Bu çalışmaya konu olan evrakları oluşturan defterlerin haricinde Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki Ali Gâlib Bey ve sefaret görevleriyle ilgili belgelerin, çok az bir kısmı dışındakiler teze dahil edilmemiştir. Bunun haricinde kimi zaman yerli ve yabancı bir takım gazete haberleri de çalışmada kullanılmıştır.

5.1 Ali Gâlib Bey'in Hayatı, Diplomatik Misyonları, Sefirlikleri ve Diğer Görevlendirmeleri

a) Hayatı

Ali Gâlib Bey¹, Osmanlı Devleti'nde, Tanzimat Devri sonrasında büyükelçilik, ayan meclisi azalığı, valilik ve nazırlık gibi önemli görevlerde bulunmuş bir devlet adamıydı.² Şubat 1852³ (Hicri: 1268) tarihinde İstanbul'da dünyaya gelen, Gâlib Bey'in babası Beşinci Ordu'da Muhasebeci olan Hacı Ahmed Efendi idi⁴.

Sıbyan mektebinde, Sultan Bayezid Rüşdiye Mektebi'nde mutad olan ilimleri ve fenleri öğrenmiş ve daha sonra yani 1863 (Hicri:1280) tarihinde açılan lisan mektebine girip orada da Fransızca'yı öğrenmiştir. Daha sonraki sefaret görevlerinden de anlaşılacağı üzere Türkçe ve Fransızca okuyup yazabiliyordu.

¹ Ali Gâlib Bey'in, BOA. DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval defterinin 593b-594a sayfalarında bulunan tercüme-i hali daha önce "Dilek Şahin, Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının (1893/1895) Transkripsiyon ve Degerlendirilmesi" isimli Yüksek lisans tezinde kullanılmıştır. Fakat bu çalışmada ilgili sayfalardaki tercüme-i hal'in tekrâr traskripsiyonu yapılmıştır ve bu çalışmanın 2. bölümünde bu metnin tamamına yer verilecektir.

² Sinan Kunalp, *Son Dönem Osmanlı Erkan ve Ricali (1839 - 1922) Prosopografik Rehber*, ISIS Press, İstanbul 1999, s.97.

³ Türk Tarih Kurumu'nun dijital tarih çevirme kılavuzu (Hicri, Miladi ve Rûmi tarihleri için), (<http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>).

⁴ Sicill-i Ahval defterinin defterinin 593b sayfasında belirtilen Hicri 1266 tarihi, aynı defterin 594a sayfasının sonunda Hicri 1268 olarak tashih edildiğinden bu tarih esas alınmıştır.

Dil okuluna devam ederken hâriciye kaleminde memuriyete başlamış ve on dokuz yaşında iken 500 kuruş maaşla Bab-ı Ali Tercüme Odasında memur olmuştur.⁵

Devletin diplomasi kademelerinde görev alışı 4 Nisan 1883 (Hicri: 26 Cemaziye'l-Evvel 1300) senesinde Banad Başşehbenderliği'ne tayin oluşu ile başlamıştır. Yine bu döneme kadar temiz bir sicile sahip olan Gâlib Bey, memuriyetinden dolayı hiçbir suretle ittiham veya muhakemeye maruz kalmamıştır.⁶ Gâlib Bey 7 Nisan 1886 tarihinde (1303 senesi Recebi'nin üçünde) Bombay Başşehbenderliği'ne tayin olmuştur. 1303 senesi Ramazan ayında Ali Gâlib Bey Bombay Başşehbenderliği'ne İkinci Mecidî Nişanı⁷ verilerek atanmıştır.⁸

13 Haziran 1889 senesinde memuren Girit valiliğine atanan Ahmet Rabıt Paşa'nın yanında giderek, burada Umûr-ı Hukûkiye-i Muhtelite Müdüriyeti görevine devam etmiştir.⁹

16 Mart 1891 senesinde on bin kuruş maaş ve on bin kuruş tahsîsat ile Atina Sefâreti'ne tayîn edilmiştir. Temmuz 1892 tarihine kadar bu görevde kalmış, 21 Ekim 1892 tarihinde Tahran Sefareti'ne atanmıştır. Ali Gâlib Bey'in sicilinde, bu göreve atanması, görev sırasında ve sonrasında aldığı taltif ve nişanlar yer almıştır.¹⁰

20 Ocak 1895 tarihinde Viyana Sefareti'ne atanmıştır.¹¹ Tam bir sene sonra 20 Ocak 1896 senesinde Berlin Sefâreti'ne atanmıştır.¹² Başka bir kaynak, Ali Gâlib Bey'in maaşların ödenememesinden dolayı maddi sıkıntılarla geçen sefaretten

⁵ Age.

⁶ BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, 593b.

⁷ İbrahim Artuk, "Nişan" *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2007, C.33, s.152.

⁸ BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 593b.

⁹ Age, v. 593b.

¹⁰ Age, v. 593b.

¹¹ Age, v. 593b.

¹² Age, v. 593b.

ayrılışını, özetle Berlin’den ayrılıp İstanbul’a gitmesi üzerine 7 Kasım 1897 senesinde görevinden azledildiği şeklinde ifade etmektedir.¹³

Uzun bir süre herhangi bir memuriyet verilmemesi Abdülhamid’in gözünden düştüğünün göstergesi olabilir. Nitekim İkinci Meşrutiyet’in ilanından sonra 8 Ağustos 1908’de Posta ve Telgraf Nezareti’ne tayin olunmuş olması bu durumu desteklemektedir. Fakat Şubat 1809’da bu görevinden istifa etmiştir. Ayrıca 1809 Şubat ayında atandığı Aydın valiliği görevinden çeşitli baskı ve sıkıntılar yüzünden Mart ayında istifa etmiştir.¹⁴ Bu tarihten sonra ne yaptığına dair herhangi bir kayıt bulunmayan Ali Gâlib Bey’in 1919 yılında vefât ettiği bilinmektedir.¹⁵

b) Ali Gâlib Bey’in Diplomatik Misyonları:

(1) Şehbenderlikleri

Daha önce Hariciye Kalemi’nde çeşitli görev ve memuriyetlerde bulunmuş olsa da diplomatik misyon görevine ilk olarak Banad şehbenderliği¹⁶ göreviyle başlayan Ali Gâlib Bey’in buraya atanması memuriyette gösterdiği başarı ve istikrar sayesinde olmuştur. Şehbender İşleri İdaresi’nin olumlu mütalaası ve Hariciye Nezareti’nin tasdik etmesi ile 25 Cemaziye’l-ahir 1303 senesinde yani 31 Mart 1886 tarihinde ataması yapılmıştır. Burada fazla kalmayan Gâlib Bey 7 Nisan 1886’da Bombay Başşehbenderliği’ne atanmıştır.¹⁷

Gâlib Bey 1303 senesinde Bombay Şehbenderliği’ne, üç bin kuruş maaş ve altı bin beş yüz kuruş tahsîsât ile atanmıştır. Bombay’da bulunduğu dönemle ilgili olarak hakkında çok fazla kaynak olmasa da, orada hazırlamış olduğu layihada bölgeyle ilgili bir takım bilgiler yer almaktadır.¹⁸ Burada iki üç ay gibi kısa bir süre kaldıktan sonra merkeze dönmüş ve yeni bir göreve başlamıştır. Burada yaptığı

¹³ PTT Genel Müdürlüğü, *Geçmişten Günümüze Posta*, (2007), Ankara: Cem Web Ofset Sanayii, s.197. Ayrıca bkz: *Newyork Times* Gazetesi: <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D94669ED7CF>

¹⁴ *Geçmişten Günümüze Posta*, 159.

¹⁵ Kuneralp, s. 98.

¹⁶ Kuneralp, s. 98.

¹⁷ Kuneralp, s. 98.

¹⁸ BOA, Y.EE. Dosya no: 8 Gömlek No: 6 “Hind adalarına dair, Bombay Baş şehbenderi Gâlib Bey’in layihası”.

görevlerden dolayı kendisine İkinci Mecîdî Nişân¹⁹ verilmiştir. Bombay Başşehbenderliği esnasında hazırlamış olduğu layiha başlı başına ayrı bir çalışma konusudur.²⁰

(2) Atina Sefareti

Atina Sefiri Ali Gâlib Bey'in, Atina Sefareti döneminde yazdığı Atina, Girit ve Ermeni muhaberâtı ile alakalı olan defterlerin aslı Süleymaniye Kütüphanesi Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 405, 397 ve 401 demirbaş numaralarında kayıtlı bulunmaktadır. Bilindiği kadarı ile başka yazma ve basma nüshası bulunmayan bu defterler, müellif nüshasıdır ve rika hattı ile kaleme alınmıştır.²¹

Gâlib Bey daha önce bahsedildiği gibi 16 Mart 1891 senesinde Atina Sefareti'ne tayin edilmiştir. Sefareti süresince önemli meselelerle ilgilenmiştir. Bu durum yazışma evrakından açıkça anlaşılmaktadır. Özellikle Girit meselesi ile Ermeni meselesi ilgilendiği başlıca meseleler olmuştur. Ermeni komitelerinin Atina'daki yapılanmalarını ve faaliyetlerini tespit etmiş ve merkeze bildirmiştir. Ayrıca orada bulunduğu esnada ortaya çıkan anlaşmazlıkları ve sıkıntıları da çözüme kavuşturmaya çalışmıştır.

Nitekim Atina Sefareti görevine başladığı zamanlarda Girit meselesi en sıkıntılı aşamasındaydı ve süreç gittikçe daha vahim bir hal alıyordu. Bu açıdan görevlendirmeye İstanbul'dan Atina'ya hareketinden önce verilen emirde özetle; özellikle Yunanistan'da Girit fesat komitesinin üyelerinin ve bu üyelerin faaliyetlerinin tespit edilmesi,²² ayrıca Yunan Hükümetinin Girit'te yapmakta olduğu icraatın da teftişi istenmiştir. Atina ya varışından sonra Girit Valiliği'ne yazmış olduğu yazıda, bu emirlerden bahsetmiş, önemli olanlarının derhal sefaret-i seniyye vasıtasıyla merkeze bildirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Buna ek olarak Girit'te

¹⁹ *Geçmişten Günümüze Posta*, s. 159.

²⁰ BOA, Y.EE. Dosya: 8, Gömlek: 6 Tarih: 1303 Ramazân 21

²¹ Her ne kadar burada üç farklı evrak görülüyor olsada bu evrakların tarihleri ve konuları Ali Gâlib Bey'in Atina sefareti sırasında yazıldığını gösteriyor.

²² Ali Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, 1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s.1.

meydana gelen gelişmeleri takip edebilmek için, vilayet resmi gazetesi²³ Türkçe ve Rumca nüshalarından birer adedinin sefarete gönderilmesini istemiştir.²⁴

Yeni atanmış bir sefir olarak Yunan Hariciye Nazırı, Kral ve Kraliçesi tarafından kabulünde uygulanan teşrifatı detaylı olarak anlattıktan sonra kendi mülahazası olarak iyi izlenimlerini merkeze bildirmiştir. Kabulden bir gün önce Kralın yakınlarından birinin vefat etmesine rağmen yas ilanının kraliçe tarafından bir gün geciktirilmesinin Osmanlı Hanedanı ve Padişahına olan hürmetten olduğunu ifade etmektedir.

Girit'te olanları, Girit valiliği ile koordine bir şekilde takip ettiği, gizli komitenin ve Girit eşrafının Yunanistan'daki faaliyetlerini hafiyeler vasıtasıyla izlediği, merkeze gönderdiği istihbarat raporlarından anlaşılmaktadır. Yunanistan'a gizli olarak gelen Giritliler veya on bin kadar fişeğin iki kayık ile gizlice Girit'e nakledilmesi istihbaratını hem Girit Valiliği'ne hem de merkeze bildirilmesi iyi bir takibin örneklerindendir.²⁵

Bu bilgiler ışığında Yunan Başbakanı ve Dışişeri Bakanı ile defalarca görüşüp, bu tarzdaki sevkiyatların önlenmemesinin dostluk ilişkilerine zarar verdiği ikazlarında bulunmuş, eğer sahillerde tedbir alınmaz ise Osmanlı Devleti'nin bu tedbirleri almaya hakkı bulunduğunu ifade etmiştir²⁶ Adı geçen komitenin parasının az olduğu ve yerel halk tarafından cüzi bir desteğinin bulunduğunu tespit etmiştir. Fakat bu komitedeki şahısların asıl niyetlerinin, Girit'in işgaline zemin hazırlamak olduğunu, Osmanlı Devleti karşısında Avrupa desteğini almayı amaçladıklarını, Yunan makamlarının bunu bildiği halde bilmezden gelerek, iktidarda kalmak, Yunanlıların ve Giritlilerin teveccühünü kaybetmemek için bu faaliyetlere göz yumduklarını ifade etmektedir.²⁷

²³ Orhan Koloğlu, "Girit'te Türkçe Basın", *Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi*, C. VIII, S. 48, Aralık 1987, s. 9-12.

²⁴ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 1.

²⁵ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 2.

²⁶ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 3.

²⁷ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 5.

Ermeni komitacılarının faaliyetleri ile de yakından ilgilenmiş olduğunu raporlardan anlaşılmaktadır. Daha önceleri İstanbul'da bulunan Mihran Damadyan²⁸ isminde bir Ermeninin İstanbul Ermeni Komitesi tarafından Atina'da bir komite oluşturmak için gönderildiği istihbâratını alınca bu şahıs üzerine ciddi istihbarat faaliyetleri yürütmek için çevresine istihbârat elemanları yerleştirmiştir.²⁹

Damadyan adına gelen Ermenice mektuplar ele geçirilmiş, kopyaları alınmış veya bizzat mektubun kendisi tercüme edilmiş, elde edilen bilgiler derhal İstanbul'a gönderilmiştir. Bu mektuplardan öğrenilen önemli bilgilerden birisi de, Cenevre'de bulunan Ermeni komitesinin merkez komite olduğu, Atina, İstanbul veya başka bir yerde yapılacak eylemlerin emirlerinin buradan gönderildiğinin öğrenilmesidir.³⁰ Diğer önemli bir bilgi ise Atina Ermeni Komitesi ile Girit İhtilal Komitesi arasında ittifak kurulmaya çalışılmasıdır. Bu bağlamda, Atina Ermeni Komitesi, Osmanlı Devleti aleyhine Rumlarla ittifak yapmak için, Atina'daki Girit İhtilal Komitesi Reisi ile görüşüp bu ittifakın onlar için önemine değinmiş ve bu teklifleri Cenevre Merkez Komitesi ile müzakere etmiştir.³¹

Daha sonra Girit Komitesi eşkıyalarından biriyle anlaşarak İstanbul'da bulunan Hazine-i Hassa Nazırı Agop Paşa'ya suikast düzenlemek istedikleri hafiye tarafından öğrenilmiş, bu bilgi neticesinde Agop Paşa'nın suikasta uğraması önlenmiştir.³² Komiteler arasındaki ittifakı derinleştirmek için Cenevre komitesinden Begosi Aşıkyan Atina'ya gönderilmiş, hatta bu ittifakın bütün Balkan komitelerine yayılması niyetinde oldukları anlaşılmıştır.³³

²⁸ Hınçak Komitesinin önde gelen isimlerinden biridir. Bkz. Mihran Damadyan, *Bir Ermeni Komitecinin İtirafı* (Yay. Haz. Haluk Selvi), Timaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 17-50; Ayrıca Mihran Damadyan'ın için bkz. Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905) Mevlüt YÜKSEL.

²⁹ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 6.

³⁰ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 11.

³¹ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 16.

³² Bu yıllarda Ermenilerin kendi milletinden olanlara yaptıkları suikastlar için bkz. Recep Karacakaya, *Ermenilere Yönelik Ermeni Terörü*, İstanbul 2017; *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 19.

³³ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 22.

Cenevre'den gönderilen başka bir mektupta ise Kafkaslardaki bazı şehirlerde Ermenilerin ciddi bir organizasyon içinde bulundukları istihbaratı alınmıştır.³⁴ İstanbul Ermeni Komitesi'nin bütün azalarının isimleri bu istihbaratlar neticesinde ele geçirilmiştir.³⁵ Bu istihbaratların kaynağı ise Atina Ermeni komitesinin azalarından olmayı başaran bir hafiye memurudur.³⁶

İstihbaratlar çerçevesinde Osmanlı Devleti'nin sınırları içerisinde bazı komitacıların yakalandığı ve bazılarının da yakalanmaya çalışıldığı, Damadyan ile istihbaratçı memurun arasında geçtiği düşünülen konuşmalardan anlaşılmaktadır.³⁷

Atina muhaberâtında, nispeten önem derecesi düşük haberleşme konuları da vardır. Bunlar:

- Yanya Hristiyanlarından bazı şahısların Osmanlı Devleti aleyhine bir komite kurmaları,³⁸

- Roma Sefiri Fotiyadis Paşa'nın bazı hususlarda İstanbul'a yazdığı arzuhaller,

-Korfu Adası ile ilgili konulardır.

Korfu meselesi, adada bulunan Yahudi ve Hristiyan ahali arasında çıkan anlaşmazlık neticesinde bazı Yahudilerin katledilmesi ve bir kısmının mallarının yağmalanması neticesinde ortaya çıkan durumun düzeltilmeye çalışılmasıdır.³⁹

Diğer bir muhaberede ise Yunan Hükümeti'nin Makedonya hakkındaki düşüncelerini bizzat Sefir Ali Gâlib Bey'e ilettiği ve Bulgaristan'ın Makedonya üzerindeki icraatlarını tasvip etmediklerini ifade ettikleri belirtilmektedir.

Fakat bu meselede Ali Gâlib Bey'in mülahazası Yunanlıların kendi menfaatleri gereği ve Bulgaristan ile olan rekabetlerinden dolayı bu tarz bir ifade yoluna gittikleri yönündedir. Bu yüzden bu ikazı ehemmiyetli olarak görmediğini merkeze bildirilmiştir.

³⁴ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 12.

³⁵ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 16.

³⁶ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 14.

³⁷ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 24.

³⁸ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 28.

³⁹ Gâlib Bey, *Girit Yazışmaları Evrakı*, s. 13.

Yunanistan evrakında bulunan diğerk bir husus ise: Yunanistan’a firar etmiş olan ve kendisinde önemli bir evrak bulunduğu düşünölen Askalya Reyni’nin öldükten sonra eşine ve çocuklarına bıraktığı evrakın ele geçirilmesi çabalarıdır. Bu bağlamda Sefir Ali Gâlib Bey veya sefaret memurlarından bazıları defaatle ve çeşitli teklifler ile giderek bu evrakı, merhumun eşinden almaya çalışmışlar, fakat bu hususta muvaffak olamamışlardır. Buna rağmen merhumun oğullarına ve eşine zaman ve çeşitli imkânlar vermişlerdi.⁴⁰

Ali Gâlib Bey’in sefaretinin son zamanlarında vuku bulan bir düello hadisesi belki de onun Atina’daki sefaretinin sonunu getirmiştir. Bu hadise Yunan Kralı ve idarecilerinin ve çeşitli ÷lke sefirlerinin zaman zaman kullandığı bir tiyatro salonunda meydana gelmiştir. Rapora göre bu salonda Ali Gâlib Bey’e ve diğerk Osmanlı diplomatlarına salonda ayrılan yerin diplomatik nezakete uymayan, kendisinin ve yanında bulunan katiplerin sürekli rahatsız edildiğı sahnenin ön tarafında bir yerde olması nedeniyle Ali Gâlib Bey salondan ayrılmıştır.

Bu sırada olayın seyrini izinsiz olarak takip eden üçüncü katip ile Yunanlı zabıt arasında çıkan tartışma ve yaralamaya varan kavga neticesinde malum katip düelloya davet edilmiş. Bu bağlamda gerçekleşen düello neticesinde Yunanlı hasmın yaralanması ile hadise büyümüşür. Halkın toplanarak tepki göstermesi, Yunanlı zabitin intikam yemini etmesi Ali Gâlib Bey’i endişeye sevk etmiştir. Halkın bu olaylara tepki olarak sık sık sefaretin önünden geçmeye başlaması, hadisenin nezaket ve önemini arttırmıştır. Ali Gâlib Bey, bu hassas duruma karşı olaya karışan bazı görevlileri gizlice Atina dışına çıkartmış ve kalanların dışarıya çıkmasını kısıtlayarak bu hassas durumu sorunsuz atlatmayı başardığını yazışmalarda ifade etmiştir.⁴¹ Daha sonra Yunan Hariciye Nazırı ile vuku bulan m÷lakatta olayın şahsı bir mesele olduğı vurgulanmış ve iki devlet arasında herhangi bir probleme sebep olmayacağı iki tarafça teyit edilmiştir.⁴²

⁴⁰ Ali Gâlib Bey, *Ermeni Yazışmaları Evrakı*, 1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1.

⁴¹ Ali Gâlib Bey, *Atina Yazışmaları Evrakı*, 1892, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 2.

⁴² Gâlib Bey, *Atina Yazışmaları Evrakı*, s. 3.

Ali Gâlib Bey'in Atina'da iyi bir sefirlik dönemi geçirdiği yapılan yazışmalardan anlaşılmaktadır. Ali Gâlib Bey Temmuz 1892 tarihine kadar devam ettiği bu görevinden sonra Tahran Sefareti'ne atanmıştır.

(3) Tahran Sefareti

Ali Gâlib Bey'in Tahran sefareti⁴³ sırasında vuku bulan iki önemli hadise ele alınacaktır. Bu kayıtlar Lahican meselesine dair muhaberât evrakı ve Sina hadisesine dair raporlardır. Bu evrak ve defterler Süleymaniye Kütüphanesi Ali Gâlib Bey Koleksiyonu 396 ve 403 demirbaş numaralarına kayıtlıdır. Sina hadisesine ait olan raporun altında Tebriz baş şebkenderi İhsan Hasan imzası bulunmaktadır ve Tahran sefaretiye sunulduğu anlaşılmaktadır.

1840'lardan beri devam eden Osmanlı-İran sınır meselesi nedeniyle Berlin Kongresi'ne davet edilen İran, Van yakınlarındaki Kotur kentinin ve arazisinin kendisine terkini sağlamıştı. Fakat iki devlet arasında başka alanlarda sınır anlaşmazlıkları devam etmekteydi.⁴⁴ Lahican meselesine dair olan evraktan anlaşıldığı kadarıyla bu mesele Osmanlı Devleti'yle İran Devleti arasında süregelen bir sınır anlaşmazlığı problemidir. Problemin temel sebebi, aşiretlerin kuraklık, kıtlık, aşiretler arası anlaşmazlık maddi menfaat gibi çeşitli nedenlerle hareketlenmesidir. İran'ın, İran ve Osmanlı sınırları arasında geçiş yapan aşiretlerin bulunduğu toprakları kendi toprağı olarak kabul etme meyli, Osmanlı Devleti'nin de buna karşı çıkması, Lahican meselesinin temelini oluşturmaktadır. Olay esasında, İran Devleti'nin Lahican ve Vezne⁴⁵ kıtasına asker ve top sevk ederek, Osmanlı Devleti'ne tabi aşiretlere yaklaşması üzerine, Osmanlı Devleti'nin durumdan rahatsızlığını bildirmesi ile başlamaktadır.⁴⁶

⁴³ Dilek Şahin, *Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının* (1893/1895) (Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi)" isimli Yüksek lisans tezinde kullanılan Tahran evrakına burada ayrıca yer verilmeyecektir. Fakat Tahran sefareti esnasında kaleme alınmasına rağmen bu tezde incelemesi yapılmayan "Sina hadisesi" ve "Lahican meselesi" ne dair evrakın incelemesi yapılacaktır.

⁴⁴ Gökhan Çetinsaya, II. Abdülhamid Dönemi İç politikası: Bir Dönemledirme Denemesi, *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, Sayı 47, (2016), s. 363.

⁴⁵ *Harita*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Gâlib Bey Koleksiyonu, no: 572.

⁴⁶ Ali Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, 1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1.

Bu bağlamda devam eden yazışmalara baktığımızda, 18 Eylül 1893 tarihinde Hariciye Nezareti'ne hitaben yazılan tahriratta, meydana gelen sınır ihlali ve asker sevkine karşılık olarak, Osmanlı yönetimi, İran'a bir ay süre vererek, kendi topraklarından çıkmasını istemiş, diplomatik bir kararlılıkla olayın üzerine gitmiştir. Bu bölgenin kesin olarak bir Osmanlı toprağı olduğu, Derviş Paşa'nın layihasına ve haritasına bakılarak delillendirilmiştir.⁴⁷

Daha sonra yapılan görüşmelerde İran sadrazamı “*Lahican'a asâkir-i Îrâniyye i'zâmı aslâ hükûmet-i seniyyeye karşı bir hareket olmayıb mahzâ bir fenâlık zuhûr etmemesi için aşâyir üzerine sevk edildiğini ve Îrân Devleti'nin Saltanat-ı Seniyye hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhânesini ve asâkir-i Îrâniyye'nin geri alınması için emir verdiğini ve fakat Lahican ve Vezne'nin Îrân Devleti'ne âidiyetine*”⁴⁸ dair ifadelerde bulunmuş, asker sevkياتının iki ülkenin menfaatlerine uymadığı ve hatta iki Müslüman devletin böyle davranmaması gerektiği de beyan edilmiştir.

Fakat bu sorunun çözümü için Osmanlı Devleti memur göndermiştir. Daha önceki Sefir Halid Bey zamanında yapılan tespitler neticesinde Vezne ve Lahican'ın Osmanlı toprağı olduğu anlaşılmıştır.⁴⁹

Buna rağmen Lahican ve Vezne'de Osmanlı Devleti'nin Piran, Bilbas ve Zori aşiretlerine ait yerlerin İran'ın Mameş ve Menkür aşiretleri tarafından zabt edilmiş ve bu vesile ile İran buraların kendi toprakları olduğunu iddia etmiştir.⁵⁰ Bu durum Osmanlı memur heyetine, arazisi istilaya uğrayan aşiretlerin önde gelenlerinin oluşturduğu heyetin sunduğu yazıda ifade edilmiştir.⁵¹

Daha sonra iki devlet arasında oluşturulan memurlar heyetinin meseleyi çözüme kavuşturmak için yaptıkları incelemeler neticesinde tam sonuca varılmamış olmakla birlikte iki devletin aşiretlerinin birbiriyle çekişmemelerinden ve

⁴⁷ Fakat elimizde bu layiha ve harita yok. Bunun yerine 1312 Rebiyülevveli'nde Tahranda çizilen bölge haritası vardır. Bu harita Süleymaniye Kütüphanesinde Ali Gâlib Bey Koleksiyonu 572 numarada kayıtlıdır.

⁴⁸ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 2.

⁴⁹ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 3.

⁵⁰ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 3-4.

⁵¹ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 4.

savaşmayacaklarında bahisle İran Devleti buralarda bulunan askerlerini geri çekerek Osmanlı aşiretleri üzerindeki baskısından vazgeçmiştir.⁵²

Ali Gâlib Bey, Tahran sefareti esnasında, iki devlet arasında olan başka bir anlaşmazlığı “Sina Hadisesi” başlığıyla rapor olarak sunmuştur. Bu rapor, Osmanlı vatandaşlarının ve Osmanlıya tabi olmuş kişilerin, İran Kürdistan Hükümeti ve önde gelen yöneticileri tarafından yapılan baskı ve haksızlıklara dair şikayetlerin iki devletin memurları tarafından incelenmesiyle ilgilidir. Bu raporda mağdur olarak bildirilen şahıslar, genellikle Osmanlı tabiiyetinde olup İran’da ekonomik nedenlerle yaşayan insanlardır.⁵³

Sina hadisesindeki olayların başlangıcı, bahsedilen durumda olduğunu söyleyen iki yüz kişinin, Tahran sefaretine gönderdikleri bir şikayet dilekçesi ile olmuştur. Bunun yanında daha birçok ferdi hadise gerçekleşmiştir. Bu hadiseler, Osmanlı tebaası olduğunu belge göstererek söylediği halde, bu belgelerin İran memurları tarafından kabul edilmeyip, para cezası, mallarının yağmalanması, hapsedilmeleri, dayak, işkence ve katle varan olayların yaşanması şeklinde cereyan etmiştir. Olaylardan birisi şöyle gerçekleşmiştir.

“Kelfebir Kazâsının Tavîle şehri ahâlîsinden olub Kürdistân-ı Îrânî’nda kâin Hâşemiz karyesinde mütemekkin ve çend kıt’a senedât ile hâne ve arâzî sâhibi bulunan Ferameriz’den Ahzâr nâm kimse bir müste’cir imiş gibi karye-i mezkûrenin rub’ hissesine mutasarrıf bulunan Sîna şeyhu’l-islamı tarafından senevî otuz tümen i’tâsını vermediği takdirde karyeyi terk ve mahall-i âhara azîmete icbâr olunarak muvâfakat eylemediği cihetle merkûmun habsi ve hâne ve eşyâsının gâret edildiği ve tahliye sebebiyle gerek Şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyh ve gerek hükûmet-i mahalliye nezdinde şehbender-hâne tasarrufundan icrâ edilen teşebbüsâta hâvâle sem’-i i’tibâr edilmedikden başka mezbûrun yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümayun ile (...) tâbi’iyyet tezkereleri paralanıb tâbi’iyyetini

⁵² Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 16.

⁵³ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 17.

tanımak istenilmediği ve karye-i mâezkûreden şehre götürüldüğü ve o sırada şehbender-hâne önünde vaki'olan feryâd ve istimdâd üzerine zâten hükûmet-i mahalliye'nin te'addiyâtından bîzâr olub bu meseleden dolayı heyecâna gelen teb'a-i şâhâne tarafından istihlâs edilerek şehbender-hâneye ilticâ etdirildiği ve merkûmun emvâl ve eşyâsının garet edildiği”⁵⁴

Osmanlı diplomatik misyonu olarak Sina şehbenderliği bu olayların hakikat ile tespit edilmesi yoluna gitmiştir. Birçok şahsa uygulanan bu kötü muameleler ister istemez Osmanlı şehbenderliğini de olayların içerisine sokmuştur. Bu olaylardan dolayı heyecana gelen Osmanlı tebaasından insanlar Osmanlı şehbenderhanesi etrafında toplanmıştır. Bu olayı da İran Kürdistanı Şeyhülislamına suikast girişimi olarak yorumlayarak Sina şehbenderini zor durumda bırakmıştır. İran hükûmeti Şehbender Rasim Efendi'den şikayetçi olmuştur.⁵⁵

Özellikle sefaret-i seniye'nin girişimleriyle Tahrandaki bu olayları ve şikayetleri araştırmak için müşterek bir heyet kurulmuştur. Bu heyet İran'ın bası geçen bölgesinde meydana gelen olayları müştereken tetkik etmiştir. Bu olaylardan en büyüğü Ferameriz adında bir osmanlı vatandaşının ve Eşinin düştüğü durum ile ortaya çıkmıştır. Olayın tetkiki:

“Mezbur Feramîz işi mesele-i hukûkiyeden ve bâ-tefrik tabi'atden ibâret kalmayıb bâlâdaki tafsîlâtın delâlet eylediği vech ile merkûmun şeyhü'l-islâm adamları tarafından darb olunduğu ve (...) şehre götürüldüğü ve mülkünün külliye'nin gasb olunmak istenildiği ve yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümayun ile (...) tâbi'iyet tezkerelerinin paranlandığı ve merkûm ile berâber darb olunan zevcesinin mu'ahharan şehbender-hânede eser-i darbeden vefât eylediği Baş Şehbender Râsim Efendi tarafından merkûmu istihlâs için şehbender-i mumâ-ileyhin Sîna'da mukîm kâfiyen teb'ayı şehbender-hâneye cem' ile Şeyhü'l-islâm mumâ-

⁵⁴ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 18.

⁵⁵ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 19.

*ileyhin hânesine hücûma hazırlandığı makâm-ı şikâyetde Hükûmet-i İrânîyye cenâbından iddi'â edilmesine mebnî icrâsına me'mûr olduğumuz tahkikâtın en mühim kısmını bu madde teşkil eylediği şeklinde olmuştur.”*⁵⁶

Bu olayların taraflarının Tahran'a ulaşmasından sonra şehbendere ve hademelerine cephe almaya başlayan yerel yöneticiler ve hakim ile Tahran Şehbenderhanesi hademelerine baskı, darp ve hapis uygulamaları da başlamıştır. Hatta belirlenemeyen bir sebepten dolayı adı geçen hakim, bütün Osmanlı tebaasından olanların darbını ve mallarının yağmalanmasını emredecek kadar ileri gitmiştir. Bundan dolayı Osmanlı tebaasından olan kişilerin hayatlarından ve mallarından endişelenir duruma gelinmiştir. Fakat Osmanlı Sefareti'nin ve şehbenderliğinin gayretleri neticesinde bu emir uygulanmamıştır.⁵⁷

Aslında bu olayların en önemli sebeplerinde biri, İranlı yerel yöneticilerin her birinin kendi hapishanesi olmasıdır. Böylece istedikleri şahısları istedikleri şekilde hapsedmekte ve bu olaylar merkezi hükümet tarafından bilinmemektedir.⁵⁸

Sina olaylarının tetkik raporunun son kısmın da varılan sonuçlar özetlendikten sonra önemli bir tespitten bahsedilmektedir ki oda İran hükümetinin Şiileştirme politikasıdır. Bu bağlamda İran hükümeti bazı bölgeleri Şiileştirmeye muvaffak olmuştur. İran Kürdistan'ı bölgesinin Şiileşmeye müsait olduğunu tespit etmiştir. Bu bağlamda yapılan bu baskılar yerel hükümetin bahsedilen siyasi politikasını gerçekleştirmek istemesindendir. Hatta bu bağlamda yerel Kürdistan aşiretlerinden bazıları o zaman itibarıyla Şiileşmişlerdir. Fakat hükümetin bu politikanın önünde engel olarak gördüğü bir kaç şey vardır. Osmanlı şehbenderliğinin başşehbenderliğe tahvil edilmesinden sonra Osmanlı tebaası olarak görülen ve vatandaşlık tezkeresi verilen yaklaşık on - on beş bin kadar Osmanlı tebaasının hukukunun muhafaza edilmesi nedeniyle istedikleri gibi muamele edememeleridir. Bu tesiri yukarıda bahsedilen iftira ve tahrikler ile boşa çıkarmaya

⁵⁶ *Sina Yazışmaları Evrakı*, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 4-10.

⁵⁷ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 11.

⁵⁸ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 12.

çalıştıkları ve böylece Osmanlının Kürdistan'da olan güvenilirliğini kırmaya çalıştıkları iddiası göze çarpmaktadır. Ayrıca Şiileştirmeye ve Şii uygulamalarına şiddetli mukavemet gösteren önde gelen şeyhler ve mollalar ile tarikat-ı Halidiye meşayihlerinden kişilerin tesirinin kırmak için bunlara şiddetli baskı kurmaya çalışıp kendi taraftarı olan şeyhlere ve hocalara destek ve imkân vermişlerdi.⁵⁹

Rapordan da anlaşılacağı üzere İran'da ve İran Kürdistan'ında yaşamakta olan Osmanlı tebaası üzerinde baskı kuran İran Hükümeti bazı siyasi hedeflere ulaşmak için bir kaç farklı yöntem kullanmıştır.

Birincisi Osmanlı tebaası elindeki resmi evrakı kabul etmemiştir. Bu durumda ısrarcı olanları görevliler darp, hapis, mallarının yağma ve gaspı gibi yöntemler kullanarak yıldırma yoluna gitmiştir.

İkincisi, Osmanlı tebaasını himaye eden ve baskı görenlerin haklarını arayan ve Şiileştirme politikalarına engel teşkil eden Osmanlı diplomatik misyonlarını çeşitli yöntemlerle etkisiz duruma getirerek güvenlerini ve itibarlarını yitirmesini sağlamaya çalışmıştır.

Üçüncüsü ise Şiileştirme önünde engel teşkil eden Hoca, Molla ve Halidi Meşayihlerine maddi ve manevi baskı kurarak kendi taraftarı olan bazı Molla ve Hocaları maddi ve manevi destekleyerek faaliyetlerini sürdürmeye çalışmışlardır. Ali Gâlib Bey'in 10 Aralık 1894 tarihinde Tahran Sefareti görevi bitmiştir.

(4) Viyana Sefareti

20 Ocak 1895 tarihinde Viyana Sefaretine atanan Ali Gâlib Bey, bu sefirliği sırasında, daha önceki sefirliklerine göre, merkezle daha düşük yoğunluk da muhaberâtda bulunmuştur.⁶⁰ Ali Gâlib Bey'in Viyana muhaberât evrakında dikkat çeken bir kaç tane konu vardır.

Bu konular, imparatorla gerçekleştirilen görüşmeler, Bulgaristan ve Makedonya'daki siyasi gösteriler, Bulgaristan'da ve Makedonya'da faaliyet gösteren Ermeni ve Bulgar çetelerinin durumları, Bulgaristan'ın Avusturya'ya fazla olarak

⁵⁹ Gâlib Bey, *Lahican Yazışmaları Evrakı*, s. 15.

⁶⁰ BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 594a.

uyguladığı gümrük vergisi, Papa elçisi ile Ali Gâlib Bey'in görüşmesi, elçiliğe gelen veya çeşitli kitapçılarda karşılaşılan muzır neşriyat, Viyana'da bulunan Rum ve Musevi Osmanlı tebaası, Viyana ve Almanya'daki bazı gazetelerin yayınları, Rusya'nın Viyana, Osmanlı ve Bulgaristan münasebetleri gibi vakıalara dairdir.

Ali Gâlib Bey sefirilik görevi için Viyana'ya vardığında, İmparator ile görüşmeden önce Hariciye Nazırı Kont Kalnoky ile görüşmüş, İmparator ile gerçekleşecek resmi mülakatın günü ve usulü üzerine bilgilendirilmiştir. Ali Gâlib Bey, mülakatın öncesi, mülakat esnası ve sonrasında uygulanan resmî teşrifatı detaylı bir şekilde anlatmıştır.⁶¹ Ali Gâlib Bey, bu mülakattan sonra resmen görevine başlamıştır.

İlk olarak Hariciye nazırı ile yaptığı mülakatta, Bulgaristan hükümetinin fazla vergi talebi görüşülmüştür. Hariciye nazırı Avusturya Macaristan Devleti'nin emtiaları hakkında yüzde sekiz yerine on buçuk vergi alınması ile ilgili bir ticaret anlaşma yapıldığını, fakat Bulgar hükümetinin bundan fazla olarak vergi almaya çalıştığını, Avusturya-Macaristan Devleti'nin bunu kabul etmeyeceğini belirtilmiştir.

Diğer bir konu ise Ali Gâlib Bey'in atandığı sıralarda, Bulgaristan'da ve Makedonya'da gerek Bulgarlar tarafından gerek Ermeniler tarafından bazı gösteriler yapılmasıdır. Bu gösterilerin çok ehemmiyetli olmadığı ve Bulgaristan Hükümeti'nin bu toplantıları iptal etme hakkının olmadığı vurgulanmıştır. Bu arada Bulgaristan yönetiminde bulunan Mösyö Estovilof'un (?) politikasının mutedil olduğu üzerinde durulmuştur. Bunun haricinde Mösyö İstanbulof, Mösyö Karavelof gibi bir takım kişilerin Bulgaristan ve Makedonya üzerindeki etkilerinden bahsedilmiştir. Daha sonra vefat eden Rusya Hariciye nazırı ile birlikte Rusya dış politikasının değişmeyeceğinden ve yerine uygun birini getirileceği kanaati bildirilmiştir.

Yine Ali Gâlib Bey yukarıda bahsedilen mülakat öncesinde misafir salonunda beklerken, Papa Elçisi Agliyardi, Papalığın son zamanlarda meydana gelen Ermeni Komiteleri'nin teşebbüslerine iştirak etmediğini ve bunları hoş görmediğini beyan

⁶¹ Ali Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı*, 1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s. 1-3.

etmiştir. Fakat Ali Gâlib Bey burada bir dipnot düşerek bu mülakata çok da anlam veremediğini belirtmiştir.⁶²

Ali Gâlib Bey, başka bir yazışmasında, padişahın doğum günü münasebetiyle Viyana'daki Osmanlı Rumlarının kilisesinde ve Musevilerin sinagogunda düzenlenen dua merasimine katıldığı esnada edinmiş olduğu izlenimleri belirtmiştir.

Bu bağlamda Rumların bazılarının uzun süredir Viyana'da yaşadığını, fakat Osmanlı aidiyetlerini kaybetmediklerini vurgulamış ve toplam sayılarının ancak otuz kişi kadar olduğunu, mali durumlarının pek zayıf bulunduğunu ve bu bağlamda kiliselerinin oldukça sade bir görünüme sahip olduğunu bildirmiştir.

Daha sonra gittiği sinagogun bahsi geçmektedir. Buradaki Musevi cemaatinin bazıları çok eskiden beri burada ikamet ettikleri halde onlar da Osmanlı aidiyetlerini kaybetmemişlerdir. Ve bunların maddi durumundan bahsederken oldukça iyi durumda olduklarını vurgulamıştır. Böylelikle ibadethanelerinin oldukça güzel bir binaya ve tezyinata sahip olduğunu söylemiştir.⁶³

Ali Gâlib Bey'in özellikle takip ettiği ve merkeze bildirdiği işlerden biriside gazetelerin yayınlarıdır. Çünkü bunlarda çıkan ve Osmanlı Devleti'ni ilgilendiren olumlu veya olumsuz, doğru veya yanlış haberlerin merkeze bildirmekte ve ihtiyaç olduğunda gerekli inisiyatifi kullanması gerekmektedir.

Mesela İngiliz gazetelerinde zararlı olan neşriyatın yalanlanmasında bazı Alman gazeteleriyle anlaşip durumu tashih etme yoluna gitmiştir. Prens Bismark tarafından yayınlanan *Hamburger Correspondent* veya *Berlin Post* gazeteleri, dışarıdan hiçbir şekilde para kabul etmedikleri için Almanya tarafından oldukça muteber oldukları vurgulanmıştır. Bazen gazetelere yıllık belli bir miktar para vererek devletin menfaatine bu gazeteler kullanılmaya çalışılmıştır. Örneğin *Correspondance* devlet gazetesidir.

⁶² Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı*, s. 10.

⁶³ Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı*, s. 10-11.

Bulgaristan’da vukua gelen bazı hadiseleri Viyana sefiri olarak Ali Gâlib Bey sürekli gözetim altında tutmuştur. Bulgaristan prensleri arasındaki çekişmeleri konu alan ve bu bağlamda büyük Bulgaristan planları yapan Prens İstanbulof bir takım gizli hedeflere sahiptir. Bulgaristan içinde halk arasında itibar kazanmaya çalışmak, Bulgaristan’da ve Makedonya’da çeşitli faaliyetlerde bulunarak Osmanlı Devleti’ni zor durumda bırakmak, Rusya’ya gönderdiği heyet vasıtasıyla Rusya’nın desteğini almaya çalışıp, böylece siyasi güç elde etmeye çalışmaktadır. Fakat bu hedeflerin çoğunu elde edememiş ve Rusya Devleti’nin nezdinde muvaffak olamamıştır. Fakat Bulgaristan dahilinde ve haricinde muzır aktivitelerinin devam etmekte olduğu, Bulgaristan haricine çıkarılmasının uygun olacağı görüşü belirtilmiştir.

Elçiliğin gündemini meşgûl eden başka bir konuda isimsiz postalarla gönderilen muzır mektuplar veya neşriyattır. Anlaşıldığı kadarıyla bu postaları mütala’a etmeksizin, Ali Gâlib Bey, Dersaâdet’e takdim etmiştir. Bu postalar genellikle Ermeni komitacılar tarafından propaganda amacıyla gönderilen muzır neşriyatlardır.

Örneğin bu muzır evraklardan birisinde, sadrazamın değiştirilip yerine Kamil Paşa’nın atanması ve Said Paşa’nın gitmesi ile memleketin mahvolduğu belirtilerek Kamil Paşa’nın iyi olmadığı yazılıdır. Devamında ise “Sait Paşa’nın makam-ı sadaretde durmasını istiyor, icra’atını bekliyor mazlum ahali zor ile ihtilal edecek işin neticesi pek fenadır” şeklinde padişahı tehdit ettiği anlaşılmaktadır.⁶⁴

Ali Gâlib Bey Viyana Sefareti’nde bir yıl kaldıktan sonra 20 Ocak 1896 senesinde Berlin Sefareti’ne atanmıştır. Avusturya İmparatoru tarafından veda kabulünde, Padişahın dostluklarının ziyadeleşmesi dileklerini ilettikten sonra, İmparator da benzer mukabelede bulunmuştur. İmparator Padişah tarafından gelen bu güzel mesajlardan dolayı memnuniyetini bildirmiştir. Osmanlı Devleti’nin saadet ve refahının devamını dileyerek görüşmeyi sonlandırmıştır.⁶⁵

⁶⁴ Gâlib Bey, *Viyana Yazışmaları Evrakı*, s. 30.

⁶⁵ Ali Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, 1894, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, s.1.

(5) Berlin Sefareti

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti evrakından anlaşıldığı kadarıyla oldukça yoğun bir sefirlik dönemi geçirmiştir. Berlin muhaberâtında oldukça önemli konuların yanında, padişahın ve ailesinin günlük hayatıyla, özel yaşamına dair bilgiler de görülebilmektedir. Bu evrak, aşağıda tarih sırası ve konu bütünlüğü içerisinde incelenecektir.

Viyanadan ayrılarak Berlin'e giden Ali Gâlib Bey Berlin'e varıp 4 Şubat 1896 tarihinde Almanya tarafından resmî kabulden sonra Almanya'daki sefirlik görevine başlamıştır. Alman İmparatoru tarafından kabulü sırasında takdim olunan padişah iradesinde, İmparatorla olan ve pederlerinden kalan dostluğun devam etmesi, buna karşılık olarak İmparator da Sultan Abdülhamid'e karşı olan dostluğunun daimî olduğu cevabını vermiştir.

Berlin yazışmalarında dikkat çeken bir üslup vardır. Abdülhamid Han'ın ve Alman İmparatoru'nun birbirlerine olan hitapları ve birbirlerinden bahislerinde dost ibaresini kullanmaları ve eskiden beri sürdüğü ifadeleri iki taraf arasındaki diplomatik münasebetin çerçevesi hakkında ipucu oluşturmaktadır.⁶⁶

Öğle saatlerinde başlayan resmî kabul için saraydan gelen bir bölük asker ve teşrifatçılarla birlikte imparatorluk sarayına girilmiştir. Sarayın kapılarında birer bölük askerin selam durduğu, saray bando takımının marş çalmakta olduğu, merdivenlere gelindiği ve oradan başka bir teşrifatçı ile yukarıya çıkıldığı ve merdivenlerin sonunda Hariciye Nazırı Marshall tarafından karşılanıp salona girildiği ifade edilmiştir. Orada hazır bulunan yaverler ve sair bilindik saray erkânı ile Hariciye nazırı ile beraber İmparatorun huzuruna çıkıldığı yazılmıştır. Ali Gâlib Bey itimatnamelerinin verilmesi sırasında yeni sefirler tarafından yapılması gerektiği gibi kısa bir konuşma yaptığını ifade etmiştir.⁶⁷

⁶⁶ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 1-3.

⁶⁷ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 3.

Bu merasimle yoğun bir sefaret sürecine başlayan Ali Gâlib Bey'in bu sefareti esnasında muhatap olduğu ilk konulardan birisi Almanya Devleti öncülüğünde Almanyalı bankerlerin Osmanlı Devleti'nin bazı bölgelerinde yapmakta oldukları ve yapacakları tren yolu yatırımlarının finansmanının ve mukavele şartlarının garanti altına alınmaya çalışılması olmuştur.⁶⁸

Alman İmparatoru'nun bankerinin daha önce taahhüt ettiğı hatları Padişahın arzusu doğrultusunda yapacağına daha önceden karar vermiş olduğı anlaşılmaktadır. Padişahın arzusu ise bu hatları yaparken hattın toprak kısmını devletin yapacağı, fennî teknik kısımlarının ise bankerin şirketi tarafından yapılması yönündedir. Fakat daha önceden verilmiş olan bu taahhütler tam olarak yerine getirilmemiştir. Berlin'e çekilen telgrafta detayları verilen bu meselenin İmparator aracılığı ile neticeye kavuşturulması istenmektedir.⁶⁹ Bu telgrafnameden sonra Hariciye Nazırına durumu ileten Ali Gâlib Bey cevabını uzunca bir süre müzakerelerden sonra alabilmiştir.⁷⁰

Buna göre Deutsche Bank, Padişah tarafından inşası tasarlanan yeni hatların yapım finans ve işletmesini üzerine almaya ve bu sene zarfında bitecek olan Eskişehir-Konya hattının tamamlanmasından sonra oradaki mühendisleri yeni hatların keşfi için lazım olan mahallere göndermeye hazır olduğunu bildirmiştir. Bu bağlamda Eskişehir - Konya hattının bitiminden sonra yeni hatların bulunduğu mahallerde kesintisiz keşif için emniyet ve asayişin sağlanması istenmektedir.⁷¹

Osmanlı Devleti'nin Alman piyasasından almayı planladığı otuz milyon franklık borçla ilgili olarak Baron Puper ile yapılan müzakerelerin bir türlü sonlandırılmadığı görülmektedir. Baron Puper'den alınan teklifin gerçekleştirilmesi için verilen vaktin dolmak üzere olduğı ve devletin mezkur bankere bağlı kalamayacağı ifade edilmiştir. Bu nedenle borçlanma antlaşmasının gerçekleşmesi

⁶⁸ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 4.

⁶⁹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 5.

⁷⁰ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 5-6.

⁷¹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 6.

için Baron Puper'in, 1896 yılı Ramazan ayından önce gerekli taahhütleri yerine getirmesi gerektiği bildirilmektedir.⁷²

Bu uyarıların iletilmesi için adresine gidildiğinde Puper'in orada olmadığı anlaşıldığından, akrabası ile görüşülüp ondan cevap alınmaya çalışılmıştır. Ancak borç alışverişi noktasında hiç kimsenin teklifte bulunmadığı ve kendi adına mezun edilmediği kati surette banka tarafından haber verilmiştir.⁷³ Daha sonra Baron Puper ile olan görüşmeler bir kaç defa daha devam etmiş, fakat görüşmelerden bir sonuç çıkmamıştır.

Bu arada Deutsche Bank'a mürakat edilip otuz milyon frank borçlanmayı kabul edip etmeyeceği sorulmuş, olumsuz cevap alınmıştır. Fakat Düyun-ı Umumiye azalarının etkisi ve sağlam bir referans ile daha hakkaniyetli şartlarda ve daha büyük miktarlarda Almanya ekonomi piyasasından borç bulabileceği Deutsche Bank tarafından bildirilmiştir.⁷⁴

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti esnasında yoğun bir diplomasinin içerisinde olduğu diplomatik konuların yelpazesinin geniş olmasından anlaşılmaktadır. Bu diplomatik konular, Mısır, Girit, Makedonya, Bulgar meselesi, Ermeni meselesi, Yunan Savaşı, Rusya ile Almanya vs. gibi büyük devletlerle olan ilişkileri gibi konulardır.

(a) Mısır meselesi

Özellikle Osmanlı Devleti'nin Mart 1312 (Nisan 1896) senesi civarında Mısır'ı işgal eden İngilizleri Mısır'dan atmak için bir takım hareket planladığı söylentileri, Rusya ve Fransa'nın bu teşebbüse olumlu yönde katkı verecek olma ihtimali ve ayrıca İtalyanların Habeşistan'da yenilgiye uğramasından sonra Mısır'a yerleşmiş olan İngiltere'nin buradaki işgalini sağlamlaştırmak için bazı icraatlar yapmaya başladığı dikkati çekmektedir.

İngiltere'nin güneyden gelebilecek tecavüzleri bahane ederek Mısırın güneyine doğru asker sevk etmesi söz konusudur. Ali Gâlib Bey buradaki işgalin

⁷² Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 7.

⁷³ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 8.

⁷⁴ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 8.

çeşitli bahanelerle güçlendirilmeye teşebbüs edileceğini düşünmektedir. Bu bağlamda Almanya'nın meseleye yaklaşımını da değerlendirmiştir. Ali Gâlib Bey Almanya'nın bu konuda ciddi bir teşebbüste bulunmayacağını istihbar etmiştir. Hatta İngiltere'nin Mısır'ı boşaltmasıyla Fransa'nın burayı nüfus altına alma ihtimaline karşı İngilizlerin Mısır'da kalmasını daha uygun gördüklerini ve politikalarına daha uygun olduğunu belirtmiştir.⁷⁵

Ali Gâlib Bey Haziran 1896'da Alman Dışişleri Bakanı Baron Marshall ve İmparator ile yaptığı görüşmelerde Almanların, Mısır meselesine en üst düzeyde olan yaklaşımını açıkça ortaya koymuştur. İmparatorla yaptığı mülakatta, İmparatorun Mısır meselesi hakkında İngiltere'nin politikalarına pek karışmak istemediğini beyan eden yorumlarda bulunduğunu ifade etmiştir. Baron Marshall ile yaptığı mülakat ise benzer yönde cereyan etmiş ve İngilizlerin Mısır'daki teşebbüs ve hareketlerinin aleyhine bir müdahale olmayacağını açıkça belirtmiştir.⁷⁶

(b) Ermeni Meselesi

II. Abdülhamid döneminde Girit'lilerin ve Makedonyalıların kalkışma hazırlıklarında ve bir takım çalışmalarında Ermenilerden etkilendikleri Ali Gâlib Bey tarafından Almanya İmparatoru ile olan bir mülakatda vurgulanmıştır.⁷⁷ Ali Gâlib Bey'in daha önceki Atina sefareti dönemindeki yazışmalarından, Ermeni komitesinin organize olmaya başladığı, gerek Dersaadet'te ve gerek Anadolu'da yaptıkları isyanlarla kendisinden bahsedilir duruma geldiği anlaşılmıştı. Ermenilerin bu aktivitelerini ve kullandıkları suikast silah ve mühimmatlarını detaylı bir şekilde özetleyen bir muhabere kaydında, Padişah yakınlarından Mehmet Kamil Paşa, Berlin sefiri Ali Gâlib Bey'e Ermenilerin katliam, evleri yakma veya harap etme gibi fiillerin yanında, yüzlerce humbara ve dinamit ve bunlarla birlikte kullanılmak üzere muharebe aletleri Amerikan revolverleri ele geçirildiği yazmaktaydı.⁷⁸

⁷⁵ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 14.

⁷⁶ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 19.

⁷⁷ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 20.

⁷⁸ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 25.

Ermenilerin Anadolu’da yaptıkları suikastlarda söz konusudur. Buna örnek teşkil eden 23 Mart 1897 tarihli yazışmada Mabeyn’den Berlin Sefareti’ne gönderilen bir telgrafnamede, Tokat’ta meydana gelen bir hadise detaylı olarak anlatılmaktadır. Hadise şöyle gerçekleşmiştir: Tokat’da hiçbir sebep yokken Ermeniler dükkanlarını kapatıp evlerine çekilmişler, sonrasında bir mahallede işitilen bir el silâh sesinden sonra, Ermeniler hükümet konağını bastılar söylentisi çıkmış, sonrasında kasabada bulunan Müslüman ve Ermeniler arasında bir arbede olmuş ve her iki taraftan 18 kişi yaralanmış veya ölmüştür. Yerel zabıta ve askeri kuvvetler hemen olaya müdahale etmiş, iki tarafın elebaşlarını hemen gözaltına alarak olaylara son verip, emniyet ve asayiş sağlamıştır. Bu bağlamda Tokatta ve diğer vilayetlerde asayiş bozanların cezalandırılacağı da belirtilmiştir.⁷⁹

(c) Girit Meselesi ve Yunan Harbi

Yunanistan ilişkileri ve Girit olayları konusunda tecrübeli olan Ali Gâlib Bey Berlin’de bulunduğu esnada sahip olduğu bilgi ve tecrübelerden ciddi anlamda faydalanmıştır. Nitekim 10 Haziran 1896 tarihinde Alman İmparatoru ile olan bir mülakatta imparator, Girit Adası’nın ahvalini sorunca, bu konuda detaylı bir sunum yapmıştır. Bu izahatında Ali Gâlib Bey, Girit halkının büyük devletlere olan şikayetlerinin gerçeği yansıtmadığını ve boş bir çaba olduğunu ifade etmiştir. O günlerde vuku bulmakta olan Ermeni hadiselerinin etkisiyle dikkat çekmek için yapılan bir tahrik olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca ada halkının, Padişah’ın yapmış olduğu onca iyilikler ve kendilerine verilen imtiyazlara rağmen, böyle davranmaya haklarının olmadığını da beyan etmiştir.⁸⁰

Ali Gâlib Bey’in Berlin Sefareti esnasında da artarak devam etmekte olan Girit hadiselerinden Osmanlı Devleti, Yunanistan’ı sorumlu tutmaktaydı. Bu konuda elinde istihbarat raporlarının da olduğu Ali Gâlib Bey’in Berlin yazışmalarından da anlaşılmıştır. Yunanistan’ın, bütün uyarılara rağmen Girit’e asker göndermesi, Osmanlı Devleti’ni rahatsız ettiği kadar Alman Hükümeti’ni de rahatsız etmiştir.

⁷⁹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 56-57; Ayrıca bkz: Recep Karacakaya, *Ermenilere Yönelik Ermeni Suikastleri*, 47 Numara Yayıncılık, İstanbul, 2006.

⁸⁰ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 20

Çünkü bu durumda askerî müdahalenin şart olduğu tavsiyesini Sefir Gâlib Bey'e bizzat İmparator vermektedir. Gâlib Bey bu tavsiyeyi kendi mülahazası ile destekleyerek derhal Yunanistan'a asker sevk edip, Yunanistan'ın Girit'ten askerlerini çıkarmadıkça oradan çıkılmayacağını duyurulmasının uygun olacağını ifade etmiştir. Çünkü Almanya'nın siyasi desteği ile kan bile akıtılmadan Girit kurtarılabilceğini düşünmekteydi.⁸¹ 4 Mart 1897 tarihinde Girit'ten gelen bir telgrafnamede ise durumun ne kadar esef verici olduğu ve bu durumun Avrupalı devletlere iletilmesi gerektiği ifade edilmiştir.⁸² Aslında bu durumun Lord Salisbury⁸³ ve Fransa Hariciye Nazır arasında görüşülüp devletlerin ittifakıyla çözülmesi için çalışmalar yürütülmüştür. Gerekirse Yunanistan sahillerini ablukaya almak gerektiğinden bahsedilmiştir.⁸⁴

Yunanistan'ın tecavüzleri üzerine, Osmanlı Devleti'nin hukukunu muhafaza etmek için, savaşa girip Yunanlıları silahla dize getirmeyi tavsiye eden Alman İmparatoru, daha sonra savaşı bitirmesini istemiştir. Bu savaşı sonlandırmak için Osmanlı Devleti'nin bazı şartlar ileri sürmesini istemiştir. Bu şartlar şu şekilde sıralanmıştır. Öncelikle Yunanistan hükümeti kendi askerini Girit'ten derhal geri çekmelidir. İkinci olarak, Yunanistan'ın, Bab-ı Ali ve sair büyük devletlerin ittifakla seçeceği Girit yönetim şeklini ve yöneticilerini kesin olarak kabul etmelidir. Üçüncü olarak Osmanlı Hükümeti tazminat talebinden sarf-ı nazar etmek şartıyla, Devlet-i Aliyye'nin sulh yapmaya hazır olduğunun iletilmesi. Bu şekilde hareket etmenin Osmanlı lehine Avrupa'da olumlu bir etki yapacağından kendi menfaatine hizmet etmiş olacağı beyan edilmiştir.

(d) Bulgaristan ve Makedonya Meselesi

Osmanlı Devleti'nin diplomaside muhatap olduğu konulardan biriside Bulgaristan siyaseti ve Makedonya meselesidir. Bulgaristan'da ve Makedonya'da asayiş problemlilerini bertaraf etmeye çalışmıştır. Osmanlı Devleti'nin büyük

⁸¹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 49.

⁸² Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 55.

⁸³ Bahsi geçen bu dönemlerde İngiltere'de Başvekillik ve Hariciye Nazırlığı yapmış bir siyasetçidir.

⁸⁴ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 58.

devletlerden de bu noktalarda sürekli takip ve baskı gördüğü, Ali Gâlib Bey'in merkez ile olan yazışmalarında kullanılan üsluptan anlaşılabilir. Bu baskılara maruz kalmamak için Osmanlı Devleti'nin yine dikkatli bir politika izlediği de üzerinde çalışılan muhaberât evrakından anlaşılmaktadır.

Bulgaristan Prensi ile Osmanlı Devleti arasında iyi ilişkiler olduğunu, önceki Prensin Berlin ziyareti sırasında Osmanlı Sefareti'nde şerefine verilen ve Padişahın yaverlerinden Mehmed Ali Bey ve Almanya Baş Vekili Prens Hohenlohe ve Baron Marshall ve Hariciye Nazırı ve İmparator Başmâbeyncileri ve imparator sarayı teşrifat nazırları ile başlıca Alman askeri görevliler ve büyük devletlerin sefirlerinin katıldığı yirmi altı kişilik resmî ziyafette, Padişah Abdülhamid Han'a şükran ifadeleri ile defaatle teşekkür etmesi, bunun önemli bir göstergesi sayılabilir. Başka bir mülakatta, Bulgar Prensi, Padişah Abdülhamit'ten Rodos'taki mahkumların affedilmelerini istemiştir. Ayrıca Selanik, Manastır ve Üsküp'e birer tüccar vekili tayini ve müsaadesi istenmiştir.

Almanya'nın Bulgaristan hükümeti ile diplomatik ilişkilerinin bulunduğu 3 Mayıs 1896 tarihli Alman ziyaretinden anlaşılmaktadır. Bu ziyarette Bulgaristan Prensi, Hohenlohe ile görüşmüş ve misafir Prens adına ziyafet verilmiştir. Bulgar Prensi Almanya İmparatoru tarafından güzel bir şekilde karşılanmanın kendisini memnun ettiğini Ali Gâlib Bey'e ifade etmiştir.

Ali Gâlib Bey'in Berlin yazışmalarında Osmanlı Hükümeti'nin Bulgaristan'da ve Makedonya'da ihtilal oluşturacak sebeplerin ortadan kaldırılması için önlemler alındığı dikkati çekmektedir. Bu bağlamda yeteri kadar asker bulundurulmasının lüzumlu olduğu vurgulanmıştır. Durumun bu kadar hassas olmasının sebebi ise Ermeniler ve Yunanlılar gibi Bulgar çetelerinin ve Makedonya Hristiyan ahalisinin de asayişi ihlal edecek bahaneler aramasında yatmaktadır.

21 Nisan 1897 yılında yapılmış bir yazışmada, Mecklenburg Grand Dükü'nün cenaze merasiminde bulunmak için Berlin'e gelen Bulgaristan Prensi, Sefaret-i Seniyye'ye uğrayarak, Bulgaristan'ın güncel durumu ile ilgili bazı bilgileri paylaşmıştır. Bu bağlamda önceden söz verildiği halde yerine getirilmeyen beraatlar

meselesinin, Prensi zor durumda bıraktığını ifade etmiştir. Özellikle Yunan Harbi'nden dolayı heyecana gelen Bulgar halkının, beraatların verilmemesinden istifade ederek asayiş ihlale çalışacaklarını söylemiştir. Böyle bir kalkışma durumunda ne kendisinin ve ne de Bulgaristan Hükümeti'nin bazı isyancıları zapt etmeye muktedir olamayacağını ifade etmiştir. Hatta daha şimdiden kendisine tehditkar mektuplar gönderilmeye başlandığını, bu gidişle kendisine ya bir suikast düzenlenmesinin ve yahut Bulgaristan'dan tard edilmesinin pek muhtemel olduğunu ekleyerek beraatler meselesinin hemen çözülmesini, aksi halde istikbalin pek de parlak olmadığını ifade etmiştir. Beraatlar meselesini Baron Marshall ile de görüşen Prens, Bulgaristan'da bir hadise çıkaracağını ima etmiştir. Bunun üzerine Baron Marshall da büyük devletlerin böyle bir durumda Bulgarları desteklemeyeceğini ifade etmiştir.

Yine başka bir yazışmada, Bulgaristan Prensliği'nin sınırları içerisinde olan Makedonya ile ilgili sorunların ortadan kaldırılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Zira Düvel-i Muazzama'nın hepsinin, özellikle o sıralarda barış ve asayiş taraftarı olmaları cihetiyle, bütün Avrupa'da savaş sebebi olabilecek bir meselenin büyüüp vahamet oluşturmaları taraftarı olmadıklarını vurgulamıştır. Fakat hadiseyi tırmandırma derdinde olan Makedonyalıların niyeti, olayları alevlendirerek, Avrupalı devletleri müdahaleye mecbur ettirmektir. Ali Gâlib Bey durumun Osmanlı Devleti tarafından ciddiye alınması gerektiğini, ilerlemesi halinde Osmanlı Devleti'ni sıkıntıya sokabileceğini, 30 Mart 1896 tarihli güncel siyasi duruma Avrupa'nın bakışını değerlendirdiği telgrafında belirtmiştir. Bu uyarıda devletlerarası bir senetle yapılacağı vaad edilen ıslahatların yapılmaması durumunda, diğer taraf devletlerin durumdan rahatsız olabileceğini ifade etmiştir.

(e) Röntgenin İcadı ve Türkiye'ye İlk Gelişi

Ali Gâlib Bey'in başkent ile yaptığı yazışmalardan, teknolojik gelişmeleri de takip ettiği anlaşılmaktadır. Bu anlamda en dikkat çekici konulardan birisi, Alman asıllı bilim adamı Profesör Wilhelm Conrad Röntgen tarafından icat edilmiş olan makinenin bir adedinin hiçbir noksanı olmadan tedarik edilmesi, masraflarının

Mabeyn'e bildirilmesi ve bu aleti kullanacak kişinin zabitan arasından seçilerek eğitim almasının istenmesidir.⁸⁵ Bu fotoğraf aletinin büyük ve küçük iki boyunun olduğu anlaşıncı ikisinden de birer adet sipariş verilmiştir.

Ali Gâlib Bey, bu aleti kullanabilecek ve eğitim alacak bir personel olmadığı için, o zaman bu işe yatkın olabilecek Hendese-i Mülkiye muallimlerinden ve yakın zamanda Berlin'e gelmiş bulunan Kemaleddin Efendi'nin talim işini yapmasını teklif etmiştir.⁸⁶

Uygun memur olmadığını öğrenen Mabeyn, ilgili fabrikadan, bu aletleri İstanbul'da öğretecek bir şahıs göndermesini istemişse de fabrika, merkezin bu isteğine olumlu cevap vermemiştir. Başka bir şahısla iki bin mark ücret mukabilinde anlaşabileceğini ve bu şahsın fotoğraf aletleri biter bitmez İstanbul'a gelebileceğini merkeze bildiren Ali Gâlib Bey, buna mukabil merkezden bir yanıt alamamıştır.⁸⁷ Yazışmalarda bu konuya dair son bölümde yeni fotoğraf usulü cihazların hazırlandığını ve İstanbul'a gönderildiği anlaşılmaktadır. Fakat merkezden eğitmen hakkında bir haber gelmemesi yüzünden bu konuda bir şey yapılmamıştır ve beklemeye alınmıştır.⁸⁸

(f) Batmayan Sandal İcadı

Yapılan karşılıklı yazışmalardan ve taleplerden Mabeyn'in ve Padişah II. Abdülhamid'in Alman gazetelerini iyi bir şekilde takip edildiği izlenimi oluşmaktadır. Almanya'da yayınlanmakta olan *Die Gartenlaube* isimli resimli bir gazetede resmi yayınlanan ve batması mümkün olmayan yeni icat edilmiş sandaldan iki adedinin kürek vesaire bütün aletleriyle birlikte satın alınıp İstanbul'a ulaştırılması istenmektedir.⁸⁹

Berlin Sefareti, sandalın mucidi Mösyö Bin'e bu konuda müracaat etmiştir. Fakat Mösyö Bin hazır sandalı olmadığını söylemiştir. Fiyatlandırma konusunda ise

⁸⁵ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 9.

⁸⁶ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 10.

⁸⁷ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 11.

⁸⁸ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 16-17.

⁸⁹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 12.

beş metre uzunluğunda ve bir metre otuz santimetre genişliğinde olmak üzere iki adedini birer çift kürek ve birer kanca ile beraber iki bin yüz mark bedel karşılığında ve ancak iki ayda imal edilebileceği bildirilmiştir. Ücretin yarısı peşin ve diğer yarısı ise teslim tarihinde ödeneceği ve Dersaâdet'e kadar nakliyesi vesairesi için dahi tahminen dört yüz mark kadar masrafı olduğu bildirilmiştir.⁹⁰

(g) Padişahın ve Ailesinin Kişisel İhtiyaçlar

Ali Gâlib Bey'in yazışmaları arasında Padişah ve ailesinin kişisel ihtiyaçlarıyla ilgili yazışmalara da rastlanmaktadır. Muhaberat içinde Almanya'da çıkan bazı kataloglardan çeşitli giyecek siparişleri dikkati çekmektedir. Ayrıca, çeşitli hastalıklarda uzman doktor araştırması yapılması talep edilmiştir.

(i) Giyim-Kuşam

Almanya'da yayınlanmakta olan çeşitli kataloglardan özellikle elbiseler gibi şahsî eşyalar sipariş edilmiştir. Merkezden elçiliğe gönderilen telgraflarda, katalog isimleri ve numaraları verilerek sipariş edilen bu ürünleri şöyle sıralayabiliriz.

Bir elbise kataloğunun 34. sayfasında sol tarafı ikinci resimdeki erkek gömleğinden iki adet, otuz yedi numaralı sayfasında resimleri görünen gömleklerin üç türünden ikişer adet, kırk altıncı sayfadaki fason e ve z işaretleri bulunan işlemeli ceketlerden birer, kırk dokuz numaralı sayfada bulunan 4008,89,91 numaralarıyla işaretlenmiş olan fanila gömleklerden altı adet, kırk yedi numaralı sayfada resmi bulunan kadınlara mahsus olan Caponya ceketlerinden bir, elli altı numaradaki sayfada kız çocuklarına mahsus 3000 numaralı resimde görünen elbiseden de bir adet sipariş edilmiştir.⁹¹ Daha sonraki yazışmalardan anlaşıldığına göre bütün bu siparişler ve daha fazlası elçilik tarafından takip edilip İstanbul'a gönderilmiştir.⁹²

(ii) Sağlık

Kadın efendilerden birinin yakalanmış olduğu fakru'd-dem (kansızlık) hastalığı ve sükker (şeker) hastalıklarına Dersaâdet'te bulunan doktorlar tarafından tam bir tedavi uygulanamadığından, Berlin ve civarından bahsedilen hastalıklarda

⁹⁰ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 34.

⁹¹ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 42.

⁹² Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 43.

uzmanlaşmış bir doktorun bulunması istenmiştir. Teklifte yol ve konaklama masraflarının, tedavilerin sonuçlanmasına kadar karşılanacağı da açıkça belirtilmiştir. Sunulan bu şartlar çerçevesinde günlük yevmiye miktarının doktorlarla yapılan görüşmeden sonra İstanbul'a iletilmesi istenmiştir.⁹³

Gelen cevapta Berlin civarında bahsi geçen hastalıklarda uzmanlaşmış üç doktordan bahsedilmiştir. Bunlardan Profesör Gerhart ile Profesör Gosarof'a bu konuda müracaat edilmiştir. Birincisi harcırah ve diğer masraflar dahil günlük 1000 mark istemiştir. İkincisi yine masraftan başka bir hafta için on bin mark talep etmiş ve İstanbul'da iki haftadan fazla kalmak istememiştir. Üçüncüsü, Kalişer isimindeki bir doktor ise ücretin İstanbul'da belirlenmesini kabul etmiştir. Ali Gâlib Bey bu doktorun diğerleri kadar meşhur olmadığını fakat adı geçen hastalıklarda hayli uzmanlaşmış olduğunu ve hastanın iyileşmesi için iyice uğraşacağını umduğunu belirtilmiştir.⁹⁴

(h) Maaşlar, Elçilik Tahsisatının Gönderilememesi ve Borçlar

Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefareti esnasında karşılaştığı önemli sıkıntılardan birisi Sefarethane giderleri ve maaşların merkez tarafından ödenmemesi meselesi olmuştur. Öyle ki bu durum yazışmalara oldukça yoğun bir şekilde yansımıştır. Bu konuda ilk yazışma 14 Temmuz 1896 tarihindedir. Bu belgeye göre Ali Gâlib Bey'in ve diğer Sefarethane mensuplarının altı aylık maaşının ödenmediği görülmektedir. Bu süre zarfında Sefarethane'nin malî ihtiyaçlarının Şehbenderhane'nin gelirlerinden karşılandığı, bizzat Ali Gâlib Bey'in telgrafından anlaşılmaktadır. Fakat defalarca Hariciye Nezareti'ne durumun ciddiyetinden bahsederek yaptığı istekler sonuçsuz kalmıştır. Bu nedenle bir telgrafta Ali Gâlib Bey “mecbûriyet tahtında olarak me'zûnen Dersaâdet'e azimet-i çakeranem müsâade-i hazret-i hilâfet-penahî istihsal

⁹³ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 13.

⁹⁴ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 13.

buyurulmasını” istemiştir. Fakat Dersaâdet’ten bu geri dönüş isteğine dair gönderilmiş herhangi bir cevaba rastlanmamıştır.⁹⁵

13 Ağustos 1896 tarihli başka bir telgrafta ise Şubat ayı maaşının ödendiğini görülmektedir. Fakat bu gelen para Sefarethane borçlarını oluşturan telgraf masrafları, iâşe masrafları gibi gider kalemlerini karşılamada yetersiz kalmıştır. Ve Sefarethane’nin borçlandığı şahıslara karşı Ali Gâlib Bey oldukça müşkül bir duruma düşmüştür. Zira o zamana değin Sefarethane’nin borcu 10.518 markı bulmuştur.⁹⁶

Bu durumun daha sonraki aylarda da devam ettiği, Sefarethane’nin ciddi sıkıntılar içinde bulunduğu yapılan yazışmalardan anlaşılmaktadır. Zor durumda olan Ali Gâlib Bey, Sefarethane’nin hiç olmazsa yeme içme ihtiyacına yetecek miktarda ödemenin merkezden gönderilmesini istemiştir. Bir sonraki maaşlarla ilgili olan yazışmanın 2 Nisan 1897’de olduğunu görülmektedir. Bu telgrafta Ali Gâlib Bey diğer sefarethanelerde pek maaş kesintisi olmadığı halde Berlin gibi pahalı ve mühim bir şehirde, padişahın ve devletin şanının muhafaza edilmesi gereken bir yerde oluşan bu maddi sıkıntı ve maaş kesintileri ile devletin ve padişahın şanına hâlel gelmeye başladığından bahsetmektedir. Bu bağlamda Sefarethane’nin geçim sıkıntısından dolayı iki katibi İstanbul’a göndermiş olduğu anlaşılmaktadır. Ali Gâlib Bey, acil olan borçların ödenmesi için o tarihe kadar gönderilmemiş maaşların yarısının iletilmesini talep etmektedir.⁹⁷ 13 Ağustos 1897 tarihli başka bir telgrafta ödenmeyen maaşlarla ilgili kısa bir hatırlatma telgrafında benzer sıkıntılardan bahsedilmektedir.⁹⁸

*Local Anzeiger*⁹⁹ gazetesi’nin muzır neşriyatına cevap veren bir telgraf vesilesiyle 17 Ağustos’ta gönderilen yazıda, Sefarethane’nin ekonomik durumunun oldukça kötü olduğu, Sefarethane giderlerinden kaynaklanan yirmi iki bin mark

⁹⁵ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 22.

⁹⁶ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 24.

⁹⁷ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 58-59.

⁹⁸ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 70.

⁹⁹ Berliner Lokal-Anzeiger

açığın kapatılması için bir önceki sene ödenemeyen maaşın dört ayının acilen ödenmesi tekrar hatırlatılmaktadır.¹⁰⁰ Yine aynı tarihte gönderilen ikinci bir telgrafta, durum daha detaylı olarak anlatılmaktadır. Buna göre zarurî telgraf ücretleri, gazete masrafları ve Sefarethane kirasının verilemediğinden, Sefarethane için peynir ekmek almakta zorluk çekildiğinden bahsedilmektedir. Bu durumda Sefarethane'nin uygun bir yere nakledildiği, ancak böylece mülk sahibinin kendi gazetesi olan Berliner Tageblatt¹⁰¹ gazetesinde konu ile ilgili muzır neşriyat yapmasının önüne geçilmeye çalışıldığı, gazete alınamamasından kaynaklanan boşluğun, tercümanı çevredeki kıraathanelere gönderip oralarındaki gazeteleri okutarak giderilmeye çalışıldığından bahsedilerek, ödenemeyen maaşların ödenmesi istenmektedir.¹⁰²

Bu konudaki son yazışmalarda, Fabrikatör Mösyö Maks Fon Foster'den satın alınan barut ve kartuşların son ödemeleri olan bin yüz yirmi yedi liranın fabrikatöre verilmediği, bunun yerine biriken borçlar için kullanıldığı Hariciye Nezareti'ne bildirmiştir.¹⁰³ Maaşların ödenememesinden kaynaklanan maddi sıkıntıdan dolayı Berlin'den ayrılıp İstanbul'a gelen Ali Gâlib Bey, 7 Kasım 1897 senesinde bu görevinden azledilmiştir. Bu durum dönemin bazı yabancı gazetelerine de yansımıştır. Zira *Newyork Times* gazetesi'nde "Berlin Büyükelçiliği sırasında Osmanlı Devleti'nin düştüğü ekonomik sıkıntı dolayısıyla elçilik maaşlarını ve borçlarını ödeyemez duruma geldi. 1897 yılının Kasım ayında görevini bırakarak İstanbul'a gelen Ali Gâlib Bey Padişah II. Abdülhamid tarafından azledildi"¹⁰⁴ şeklinde bir haber yer almıştır.

Aslında maaşların ödenememesi durumu sadece Ali Gâlib Bey'e veya Berlin'e özgü bir durum değildi. Yine aynı gazetede daha sonra çıkan bir haberde

¹⁰⁰ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s.71.

¹⁰¹ Berliner Tageblatt/Berlin Gazetesi.

¹⁰² Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 72.

¹⁰³ Gâlib Bey, *Berlin Yazışmaları Evrakı*, s. 80-81.

¹⁰⁴ <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D94669ED7CF>; <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9A00E6D9163DE433A25751C1A9679D94669ED7CF>

Hariciye Nazırı olan Tevfik Paşa'ya çeşitli elçiliklerden sürekli benzer durumların bildirildiği anlatılmaktadır.¹⁰⁵

c.) Ali Gâlib Bey'in Berlin Sefirliğinden Sonraki Kariyeri

Uzun bir süre herhangi bir memuriyet verilmemesi Abdülhamit'in gözünden düştüğünün göstergesi olabilir. İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra Gâlib Bey, tüm vazifelerinde dirayetli ve ehliyetli bir çalışma sergilediğinden¹⁰⁶ dolay 8 Ağustos 1908'de Posta ve Telgraf Nazırı olarak tayin olmuştur. Fakat Şubat 1909'da bu görevinden istifa etmiştir. Aralık 1908'de ise Ayan azalığı yapmıştır.¹⁰⁷ Ayrıca 1909 Şubat ayında atandığı Aydın Valiliği görevinden çeşitli baskı ve sıkıntılar yüzünden Mart ayında istifa etmiştir.¹⁰⁸ Bu tarihten sonra ne yaptığına dair herhangi bir kayda rastlanamayan Ali Gâlib Bey'in 1919 yılında vefat ettiği bilinmektedir.¹⁰⁹

Ali Gâlib Bey'in ailesi hakkında pek fazla bilgi bulunmamakla birlikte, Hamdi Bey adında bir oğlu olduğu ve oğlunun tahsil amacı ile Berlin'e gönderileceği 12 Şubat 1896 tarihli bir arşiv belgesinden anlaşılmaktadır.¹¹⁰

İstanbul Rumelihisarı'nda Ali Gâlib Bey'e ait Mimar Kemaleddin tarafından yapılmış iki adet köşk bulunmaktadır.¹¹¹ Bu iki köşkün 1891 ile 1908 yılları arasında yapıldığı bilinmektedir. Daha sonraki yıllarda köşkler, yıkılmıştır.¹¹²

3.2. Ali Gâlib Bey'in Defterleri(Tanıtım ve Özellikleri)

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde, Ali Gâlib Bey'e ait koleksiyonda bulunan ve Ali Gâlib Bey'in kaleminden çıktığı değerlendirilen defterler toplamda yedi adet olup hepsi bu çalışmaya dahil edilmiştir. Bu defterler kronolojik bir sıra

¹⁰⁵ http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9D05E3D61F39E433A257_5AC1A9679D9466_9ED7CF

¹⁰⁶ BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 594a.

¹⁰⁷ Ek2: Ali Gâlib Bey'in Fotoğrafı

¹⁰⁸ BOA DH. SAİDd. 00001 Sicill-i Ahval Defteri, v. 593b.

¹⁰⁹ Kuneralp, s. 98; Günver Güneş; "Taşrada Meşrutiyete Bakış: II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Sancağı", *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi* yıl: 6, sayı: 11(Bahar 2010), s. 13.

¹¹⁰ *Geçmişten Günümüze Posta*, s. 159.

¹¹¹ Erkan Tural, "Osmanlı Posta Bürokrasisi", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 28 Sayı: 46, 2009, s. 206-211.

¹¹² Yıldırım Yavuz, "Mimar Kemalettin Bey (1870-1927)", *O-D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 1, (Bahar 1981), s.53-76.

içerisinde metin ve görüntü olarak verilmiştir. Bu bağlamda defterler sırası ile tanıtılacaktır.

1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hali

Ali Gâlib Bey'in toplamda iki sayfadan oluşan Sicill-i Ahvâl defterindeki tercüme-i hâli önemine binaen çalışmaya dahil edilmiştir. Fakat bu çalışmada yararlanılan görüntüsü ile transkripsiyonu verildiği için bu bölümde fiziksel olarak değerlendirilmesi uygun görülmüştür. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i hali Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde DH. SAİDd. 00001 tasnif numarası ile kayıtlı defterin 593b-594a sayfalarında bulunmaktadır.

2. Girit ve Aydın Vilayeti Yazışmaları (9 Nisan 1891 – 9 Temmuz 1891)

Girit Adasın Valiliği ile adada vuku bulan hadiseleri, faaliyet gösteren isyancıları ve bunların Yunanistan'a gidip gelmelerine dair yazışmaları ele alan ve Yunan hükümetinin bu konu hakkındaki yaklaşımlarını ve tavrını konu edinen bazı yazışmaları içerisinde barındıran bu defter toplamda yirmi dört sayfadır. Fakat on 19. ve 20. sayfalar boştur. Bu defter Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 297 numarada kayıtlıdır.

3. Atina Mabeyn-i Hümâyûn ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden Yazışmalar (16 Haziran 1892)

Atina'da Ali Gâlib Bey'in de bulunduğu bir tiyatro salonunda Osmanlı elçilik görevlileri ile Yunan zabitler arasında yaşanan hadiseden sonra vuku bulan düello ve sonrasındaki olaylardan sonra İstanbul'a layiha şeklinde yazılmış bir defterdir. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 405 numarada kayıtlıdır. Toplamda sekiz sayfa olan defterin 1. sayfası ile son 3 sayfası boştur. 22x34 cm ebatlarında bir defterdir.

4. Ermenilerle İlgili Yazışmaları (12 Şubat 1892 - 4 Haziran 1892)

Başta Atina ve İstanbul ve bazı Avrupa ülkelerinde varlık gösteren Ermeni komitelerinin faaliyetlerini ve bu komitelerdeki önde gelen şahıslarının komite içerisindeki ajan vasıtası ile sıkı bir şekilde takip edildiğini merkeze bildiren raporların ve karşılıklı yazışmaların olduğu bir defterdir. Bu defter Ali Gâlib Bey

koleksiyonunda 401 numarada kayıtlıdır. İlk sayfası ve son dört sayfası boş olan defter 22x35 cm ebatlarındadır.

5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları (18 Eylül 1893- 8 Ocak 1894)

Ali Gâlib Bey'in Tahran Sefareti döneminde kaleme alındığı düşünülen bu yazışmalar Osmanlı Devleti ile İran arasındaki sınır anlaşmazlıklarından kaynaklanan konuların ele alındığı yazışmaları içermektedir. Toplamda 21 sayfa olan evrakın 1. ve son 5 yaprağı boştur. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 396 numarada kayıtlıdır. 21x34cm ebatlarındadır.

6. Sina Hadisesini Tahran Sefaretine İfade Eden Layiha (14 Eylül 1894 - 30 Aralık 1894)

Ali Gâlib Bey'in Tahran Sefareti döneminde kaleme alındığı düşünülen ve Sina Hadisesi hakkında İranla ortak soruşturma yürütmekle görevli Tebriz Başşehbenderi İhsan Bey tarafından Tahran Sefareti'ne verilen layiha suretidir. Önemine binaen bu çalışmanın içerisinde değerlendirilmiştir. İran'ın Kürdistan hükümeti tarafından Osmanlı vatandaşlarına uygulanan baskı ve hapis gibi bazı hadiseleri konu alan bir layihadır. Bu defter Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 403 numarada kayıtlıdır. Defter toplamda yirmi sayfadır. Fakat ilk ve son sayfa boş bırakılmıştır. Defter 20x32 cm ebatlarındadır.

7. Viyana'dan Mabeyn-i Hümayun'a Takdim Olunan Yazışmalar (27 Ocak 1895 - 1 Aralık 1895)

Bu yazışmalarda Ali Gâlib Bey'in Viyana sefareti esnasında merkez ile yaptığı telgraf muhaberatının kaleme alındığı bir defterdir. İmparator, Hariciye Nazırı, Papa Elçisi ile ilgili mülakatları; Viyana'da bulunan Osmanlı tebaası Rum ve Yahudi vatandaşlarının cemaatlerini ve ibadethanelerini ziyareti; bazı zararlı yayınların takibi; Bulgaristan, Ermeni ve Makedonya ile ilgili meselelerin takibi gibi birçok konuda yazışmalar bulunmaktadır. Ali Gâlib Bey koleksiyonunda 404 numarada kayıtlıdır. Ayrıca 22x34 cm ebatlarındadır. İlk sayfası ile son beş sayfası boş olmakla birlikte toplam otuz altı sayfadır.

8. Berlin Sefareti ile Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmaları (28 Ocak 1896 - 24 Ekim 1897)

Berlin muhaberât evrakını havi bu kayıtlar, bu çalışma içerisindeki en fazla yazışma içeren defterdir. İçerik bakımından oldukça fazla ve farklı konularda telgraf yazışması vardır. Bu konular, İmparator ve Hariciye Nazırı ile mülakatlar; bazı zararlı yayınların takibi; Mısır, Bulgaristan, Ermeni ve Makedonya ile ilgili meseleler ve Yunan Harbi gibi birçok siyasî ve diplomatik konulardır. İçeriğinde ayrıca askeri ve ekonomik anlamda Almanya ve Osmanlı arasında yapılacak tren yolları için finansman ve askerî modernizasyon için eğitimci ve silah anlaşmaları bağlamında yapılan görüşmeleri içeren muhaberât bulunmaktadır. Bunların yanında röntgenin icadı ve Türkiye'ye ilk gelişi, batmayan sandal icadı ve bir kaç tane örneğinin satın alınması gibi teknolojiye dair konular da vardır. Ayrıca Padişahın ve ailesinin kişisel ihtiyaçları ile ilgili yazışmalarda bulunmaktadır. Son olarak elçilik işleri ve maaşlar ve elçilik ödenekleri ile ilgili yazışmalar bulunmaktadır. Berlin muhaberât evrakını ihtiva eden bu defter Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda 399 demirbaş numarası ile kayıtlıdır. Toplamda 82 sayfa olan defterin son sayfası boştur. Defterin ebatları ise 22x34 cm şeklindedir. Ayrıca defterin baş kısmında Berlin Sefareti'ne atanması sırasında gelen kırmızı mühürlü mektup zarfı ve mektubun aslı da bulunmaktadır.

3.3. Ali Gâlib Bey'in Kütüphanesi, Kitapları, Kitap Koleksiyonu

Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan ve Ali Gâlib Bey'in çocukları tarafından kendisi adına bağışlanmış kitap koleksiyonu bulunmaktadır. Bu çalışmanın temelini oluşturan defterlerde bu koleksiyonun bir parçasıdır. Koleksiyonda toplamda 572 adet eser bulunmaktadır. Bunlardan yirmi beş adedi el yazması gerisi basma eserdir.

Bu eserler konu dağılımı bakımından incelediğinde, ağırlıkta olan konular ışığında Ali Gâlib Bey'in ilgi alanlarına dair bazı izlenimler edinmemizi sağlayacaktır. Koleksiyondaki kitapların 77 adedinin İslamî ilimlere dair olduğu görülmektedir. İslam tarihinden, Kuran-ı Kerim'e, dualardan tasavvufî kitaplara,

fıkıh kitaplarından çeşitli tefsir kitaplarına birçok İslamî konuda kitapların bulunması dini bilgi bakımından oldukça donanımlı biri olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

Otuzun üzerinde kitap ise çeşitli hukuk metinleri ve nizamnamelerin yanında çeşitli muahedeleri içermektedir. Kitaplar bu tarz konulara olan ilgisi ve mesleği itibari ile bilmesi gereken konular olduğu için orta belki ileri seviyede hukuk bilgisinin olabileceğini bu kitaplarda göstermektedir.

Arapça ve Farsça sözlüklerin yanında bu dillerde yazılmış kitapların ve edebî metinlerin olması bu dillere ilgisinin olduğunu ve hatta bir miktar vukufiyetinin olabileceğini göstermektedir. Almanca ve İngilizce lugatların yanında bu dillerde çeşitli eserlerin mevcut olması bu dillerde ilgilendiğini göstermektedir.

Fransızca Ali Gâlib Bey'in iyi derecede konuştuğu bir dildir. Bu durumu kütüphanesi de bulunan yüz elliden fazla Fransızca kitap bariz bir şekilde ortaya koymaktadır.

Edebiyat ve tarih alanlarında bulunan ciddi miktardaki kitap Ali Gâlib Bey'in bu alanlarda da ciddi bir birikim sahibi olduğu izlenimi uyandırmaktadır.

Ali Gâlib Bey'in kitap koleksiyonu incelendiğinde entelektüel bir birikime ve kişiliğe sahip olduğu izlenimi uyanmaktadır. Görev aldığı makamlar ve elçilikler göz önüne alındığında belli bir birikime sahip olduğu izlenimi oluşmaktadır.

2. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ TRASKRİPSİYONU

2.1 Bu Tezde Kullanılan Transkripsiyon Yöntemi

Burada ele alınan metinlerin transkripsiyonunda kullanılan yöntem basit transkripsiyon yöntemidir. Ayın(‘) ve hemzeler(‘) için farklı kesme işaretleri kullanılmıştır. Özel isimleri ayırmak için kullanılan işaret ile hemze için kullanılan kesme aynıdır. Metin içerisindeki okumalarda Türkçe kelime sonlarında didi, itdi, vs. gibi okunuşlar günümüz ifade tarzları olan dedi, etdi şeklinde yazılmıştır. Metin içerisinde geçen yerli ve yabancı yer ve şahıs isimleri okunduğu şekliyle yazılmıştır. Gün adları da okunduğu gibi yazılmıştır. Gerekli görülen bazı yerlerde dipnotlara başvurulmuştur.

2.2. SİCİLL-İ AHVÂL DEFTERİNDE ALİ GÂLİB: ALİ GALİB BEY’İN TERCÜME-İ HÂLİ TRASKRİPSİYONU [593b]

Ali Gâlib Bey Beşinci Ordu-yı Hümâyûn muhâsebecisi esbak müteveffâ Hacı Ahmet Efendi’nin mahdûmudur.

Bin iki yüz altmış altı senesi Cemâziye’l-evvelinde Der-sa‘âdet’de tevellüd etmiştir. Sıbyân mektebinde Sultân Bâyezîd Mekteb-i Rüşdî’sinde tedrisi mu‘tâd olan ulûm ve fûnûnu tâ‘lim ve ba‘de-mahrec-i aklâm dürûsü’l-kitâbeti ve mu‘ahharan ya‘nî seksen tarihinde küşâd edilen lisân mektebine girib orada dahi Fransızca’yı tahsîl etmiştir. Türkçe ve Fransızca tekellüm ve kitâbet eder.

Mezkûr lisân mektebine devam eylediği esnâda seksen dört senesi Saferinde bâ-ru‘ûs-ı hümâyûn hâriciyye aklâmı hulefâlığına namzet ve seksen beş senesi Zilkâ‘desinde on dokuz yaşında bulunduğu halde beş yüz kuruş ma‘âş ile Bâb-ı âlî Tercüme Odasına me‘mûr olmuş ve seksen sekiz senesi Recebinde ma‘âşı dört yüz yetmiş beş kuruşa tenzîl ve doksan iki senesi Saferu’l-hayr’ında yüz otuz kuruş ve doksan üç senesi Şevvâlinde doksan beş kuruş zam ile yedi yüz kuruşa iblâğ

olunarak mes'ele-i zâ'ile esnâsında sâlifü'z-zikr kalem ma'âşından mâ'adâ ayrıca iki bin kuruş ma'âş-ı me'mûriyet-i mahsûsa ile muvakkaten Ada kal'âsına bi'l-i'zâm ol sırada rütbe-i sâliseye nâ'îl olmuş ve hitâm-ı mes'elede yine ma'âş-ı asliyyesi olan yedi yüz kuruş ile Tercüme Odasına avdet edib doksan altı senesi (...) olunan yirmi senede yüz elli kuruş ve tam bir sene mürûrunda üç yüz elli kuruş ilâvesiyle ma'âş-ı mezbûr bin iki yüz kuruşa terfî etmiş ve doksan dokuz senesi Recebinde rütbesi sâniye sınıf-ı saniyesine terfî ederek bin üç yüz senesi Cemâziye'l-evvelisinin yirmi altısında rütbe-i sâniye sınıf-ı mütemâyizi ve üç bin kuruş ma'âş ve altı bin kuruş tahsîsât ile Banad Başşehbenderliğine ta'yîn buyurulmuş. Yine sene-i mezbûre zarfında üçüncü rütbeden bir kıt'a mecidî nişânına ve bin üç yüz bir senesi Zilkâ'desinin on yedisinde rütbe-i evvelî sınıf-ı sânisini ihrâz eylemiştir.

Şimdiye kadar bulunduğu me'mûriyetlerden tahvîl ve terfî ve hatim sûretiyle müttetik olub umûr-ı me'mûresinden dolayı muhâkeme tahtına alınmamış ve müttehim olmamıştır. Umûr-ı şehbenderî idâresinden yazılan mütâla'ada mezkûr Banad Başşehbenderliği Mîr-i mûmâ-ileyhinuhdesinde idiği (...) ve Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nden dahi mütâla'a-i (...) tasdik buyurulmuştur. Fî 25 Cemâziye'l-âhir sene [1]303 ve fî 19 Mart sene [1]302

Mûmâ-ileyh Gâlib Bey me'mûriyeti bin üç yüz üç senesi Recebinin üçünde vâki' bin üç yüz iki senesi Martının yirmi ikisinde üç bin kuruş ma'âş ve altı bin beş yüz kuruş tahsîsât ile Bombay Başşehbenderliğine tahvîl buyurulmuştur.

Mûmâ-ileyh Gâlib Bey'in rütbesi bin üç yüz üç senesi Ramazân-ı şerîfinin yirmi birinde vâki' bin üç yüz iki senesinde ûlâ sınıf-ı evveline terfî buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz üç senesi Şevvâlinin sekizine müsâdüf bin üç yüz iki senesi Temmuz'unun on sekizinde dört bin kuruş ma'âş ile umûr-ı hukûkiye-i muhtelita kalemi müdiriyetine nakil edilmiştir.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz beş sene-i Zilkâ'desinin on dördünde Romanya hükûmeti tarafından Koron nişânının ikinci rütbesinden bir kıt'ası verilmiştir.

Mîr-i müşârun-ileyh Bombay Başşehbenderliği hengâmında ya'nî bin üç yüz üç senesi şehr-i Ramazân-ı şerîfi selhinde tebdîlen ikinci rütbeden Mecidi nişân-ı zîşânî ihsân buyurulmuştur.

Mîr-i mûmâ-ileyh bin üç yüz altı senesi Şevvâlinin on dördünde mâliye nâzırı mülûk Devletli Mahmud Paşa ve yâverân-ı hazret-i pâdişâhîye ve Bahriye ferîkân-ı kirâmından sa'âdetli Ahmet Râbıt Paşa hazerâtıyla birlikde yirmi beş bin kuruş harcırâh ile me'mûren Girid'e azîmet ve yine me'mûriyet-i asliyesine avdet etmiştir.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i mezkûrenin Zilhiccesinin ikisinde Girid Vilayeti Vâlî Vekâletine me'mûr buyurulan Yanya Valisi Devletli Hüseyin Sezâ hazretlerine üç yüz Osmanlı altını harcırâh ile vilâyet-i müşârun-ileyh müşâvirliğe mahsûs altı bin kuruş ma'âş almak üzere mu'âvin ta'yîn olunarak Girid'e i'zâm kılınmıştır.

Mîr-i müşârun-ileyh şehr-i mezkûrun on üçünde mezkûr ma'âşla Girid Vilâyeti müşâvirliğine nakil buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz yedi senesi Zilhiccesinin yirmi sekizinde dört bin kuruş ma'âşla umûr-ı hukûkiyye-i muhtelita müdürîyetine ircâ buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûme Zilkâ'desinin yirmisinde tebdîlen birinci rütbeden Mecîd-i zîşân-ı bin üç yüz sekiz senesi Cemâziye'l-evvelîsinin on ikisinde Girid altın madalyası ihsân buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i mezkûre şehr-i Şa'bân-ı şerîfin beşinde on bin kuruş ma'âş ve ol mikdar tahsîsat ile Atina sefâretine ta'yîn ve uhdesine bin üç yüz dokuz senesi Rebî'u'l-âhîrinin yirmi ikisinde imtiyâz nişân-ı fûrû'-efşânının altın ve gümüş ve sene-i mezkûre Cemâziye'l-evvelîsinin on ikisinde altın liyâkat madalyaları ihsân buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh hidemât-ı memdûhasına mebnî' bin üç yüz dokuz senesi Zilhiccesinin dördünde ikinci rütbeden Nişân-ı Al-i Osmân ihsân buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i Şehriyârî Der-sa‘âdet’e avdet olunmasından dolayı avdet harcırahının bir misli yirmi bin kuruş harcırah i‘tâsına bin üç yüz on senesi Saferu’l-hayrı selhinde irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâh şeref-sâdır olmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on senesi Rebî‘u’l-evvelinin yirmi dokuzunda 8 Teşrîn-i evvel sene [1]308 üç bin üç yüz otuz üç kuruş ma‘zûliyet ma‘âşî tahsîs buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûmun Cemâziye’l-evvelinin on birinde 19 Teşrîn-i evvel [1]308 on bin kuruş ma‘âş ve o mikdâr tahsîsat ile Tahran sefâret-i seniyyesine ta‘yîn buyurulmuştur.

Mîr-müşârun-ileyh bin üç yüz on senesi şehr-i Receb-i şerîfinin beşinde birinci rütbeden Nişân-ı Al-i Osman ihsân buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh İran Şâhı hazretleri tarafından ihdâ olunan birinci rütbeden murassa‘ şîr u zurşîr nişânının kabûl ve lede’l-icâb tâ‘lîkına sene-i mezkûre Şa‘bânü’l-mu‘azzamanın on dokuzunda irâde-i seniyye-i hilâfet-penâhî şeref-ta‘alluk buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on iki senesi Recebin dokuzunda yirmi dört Kânûn-ı sâni sene [1]310 sefâret-i mezkûreden infisâl ettiği sadr-ı a‘zam müsteşârlığına 9 Nisan sene [1]314 tarihli tezkere-i cevâbiyesine anlaşılmıştır.

Mîr-i müşârun-ileyhe İran devleti tarafından i‘tâ olunan murassâ‘ Timsâl-i Şâhî Nişânı’nın kabûl ve lede’l-icâb ta‘lîki husûsuna sene-i mezkûre Cemâziye’l-âhiresinin yirmi sekizinde müsâade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî erzân buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh şehr-i mezkûrun yirmi üçünde 8 Kânûn-ı sâni Sene [1]310 yirmi bin beş yüz kuruş ma‘âş ve on beş bin beş yüz kuruş tahsîsat ve beş yüz lira harc-ı râh ile Viyana sefâret-i seniyyesine ta‘yîn buyurulubbin üç yüz on üç senesi Şa‘bânının dördünde 7 Kânûn-ı sâni sene [1]311 yine ol mikdar ma‘âş ve tahsîsatla

Berlin Sefâreti'ne nakil buyurulduğu ve ale'l-usûl Viyana'dan avdeti için usûl ve emsâline tevfiikan üç yüz altmış lira harcırah i'tâ edildiği ol bâbdaki irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî kayıtlarıyla Hâriciyye Sicil Şû'besi'nin on üç Şevvâl sene [1]314 tarihli vukû'ât pusulasından anlaşılmıştır.

Mîr-i müşârun-ileyhe Avusturya hükûmeti tarafından i'tâ olunan birinci rütbeden Leopold nişânının kabûl ve lede'l-îcâb tâ'lîki husûsuna bin üç yüz on dört senesi Cemâziye'l-âhiresinin on beşinde müsâ'ade-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî erzân buyurulmuştur.[594a]

Mîr-i müşârun-ileyhin ma'âş sene-i merkûm Şevvâlin dokuzunda 1 Mart sene [1]313 öşrü bi't-te'cîl on sekiz bin dört yüz elli kuruş ve tahsîsâtı üç bin dokuz yüz elli kuruşa tenzîl etmiştir.

Mîr-i müşârun-ileyh bin üç yüz on beş senesi Cemâziye'l-âhiresinin on birinde yirmi 26 Teşrîn-i evvel sene [1]313azl edilmiştir.

Mîr-i müşârun-ileyh sene-i merkûmun Şa'bânü'l-mu'azzamanın on altısında 28 Kânûn-ı evvel sene [1]313 altı bin kuruş mâ'zuliyet ma'âş tahsîs buyurulmuştur.

Mîr-i müşârun-ileyh Almanya devleti tarafından i'tâ olunan bir Ağalroj nişânının Kuruva rütbesinin kabûl ve lede'l-îcâb tâ'lîki husûsuna sene-i merkûme şehir-i Ramazân-ı şerîfin on yedisinde müsâ'ade-i hazret-i hilâfet-penâhî erzân buyurulduğu Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi Sicil Şû'besinin 5 Mayıs sene [1]314 tarihli vukû'ât pusulasında gösterilmiştir.

Müşârun-ileyh dirâyet ve ehliyet ve istikâmeti cihetiyle bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî bin üç yüz yirmi altı senesi Recebin on birinde 26 Temmuz sene [1]324 on beş bin kuruş ma'âşla telgraf ve posta nezâretine ta'yîn buyurulmuştur.

Müşârun-ileyh bâlâda muharrer olduğu üzere Tahran sefâret-i seniyyesinden tafsîl etmeyib tümüyle me'mûriyet sûretiyle Viyana sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyurulduğu tedkîkât-ı vakı'âdan ve sefâret-i müşârun-ileyhe vukû' bulan me'mûriyeti hâriciyyenin Tahran sefâret-i seniyyesine keşîde olunan sekiz Eylül sene

[1]310 tarihli telgrafnâme kaydından mutâbık olduğu Hâriciyye Sicil Şû‘besi’nin 27 sene [1]324 tarihli müzâkeresiyle bildirilmekte tenzîl kılındı.

Müşârun-ileyhin meclis-i ayân azâlığına bi’l-istinâdirâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-ta‘alluk buyurulduğu 3 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarih ve altmış numaralı tezkere-i sâmiye-i sadâret-penâhiye atfen Telgraf ve Posta Sicil Şûbesine 9 Kânûn-ı evvel sene-i (...) tarihli vukû‘ât pusulasıyla bildirilmiştir.

Müşârun-ileyh devâ‘ir-i resmiyyede telefonla muhâberâtın te’mîni cereyânına muvaffakiyetleri şâyân-ı takdîr görüldüğü makâm-ı sâdâret-i uzmâdan 8 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarihli ve altmış beş numaralı tezkere-i sâmiye ile beyân kılındığı şu‘be-i mezkûrenin 16 Kânûn-ı evvel sene [1]324 tarihli vukû‘ât pusulasında mücerredir.

Yukarıda muharrer olduğu üzere 26 Temmuz sene [1]324 tarihinde telgraf ve posta nezâretine on beş bin kuruşla ta‘yîn edilmiş yirmi üç bin kuruş ma‘âşla ta‘yîn kılınıb mu‘ahharan tensîkâtı sırasında ma‘âş 1 Ağustos tarihinde i‘tibâren on beş bin kuruşa tenzîl edildiği nezâret-i müşârun-ileyh (...) 12 Eylül sene [1]324 tarihli ilmuhaberinden anlaşılmıştır.

Müşârun-ileyhin Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi’nin tezkeresi üzerine bi’l-istizan şeref-sâdır olan irâde-i seniyye mûcibince bin üç yüz yirmi yedi senesi Haziranın ikisinde ve 9 Şevvâl sene [1]324 yirmi bin kuruş (...) Aydın Vilâyeti Vâlîliği’ne ta‘yîn buyurulmuştur.

Müşârun-ileyhin Telgraf ve Posta Nezâreti’nden dolayı bir gûna zimmet ve ilişiği olmadığı nezâret-i müşârun-ileyh Muhâsebe Kalemi’nin 11 Mart sene [1]324 tarihli ilmuhaberine itâfen sicil şu‘besinin 12 Mart sene [1]324 tarihli vukû‘ât pusulasında bildirilmiştir.

Müşârun-ileyhin umûr-i vilâyeti idâre ile hukûk ve haysiyyet-i hükûmeti muhâfaza edemeyeceği iş‘âren vâkı‘adan müstebân olunduğu ve bu hâl ile devam-ı me’mûriyyeti mümkün olamayacağından mebnîbi’l-muhâbere azli husûsunda vukû‘

bulan arz ve istizân üzerine bin üç yüz yirmi yedi senesi Saferin yedisinde 7 Mart sene [1]325 irâde-i seniyye şeref-sâdır olmuştur.

Müşârun-ileyhin mezkûr 7 Mart sene [1]325 tarihinden i'tibâren hey'et-i a'yân a'zâlığı ma'âşını istifâ eylediği hey'eti a'yân baş kitâbetinden 2 Şubat sene [1]325 tarihli tezkere-i cevâbiyesinde görülmüştür.

Müşârun-ileyhin sûret-i infisâli hakkında siciline geçirilen kuyûdun tashîhine dâir hey'et-i ayânca ittihâz olunan karârı teblîğan hey'et-i müşârun-ileyh riyâset-i celîlesi'nden evvel ve âhir (...) ya iş'âr üzerine bi'l-havâle şûrâ-yı devlet-i mülkiye dâ'irresinden i'tâ olunan mazbatada müşârun-ileyhin Dersa'âdet'e avdeti talebinde bulunmak sûretiyle istifâ eylemiş olarak cereyân eden tedkîkât netîcesinden müstebân olarak binâ'en kendisinin avdetini talep eder yoldaki mürâca'atından sonra azlini müceb başka bir hâl ve mu'âmele vâki' olmamış ise sicill-i ahvâlde geçen azline mütedâir fıkranın infisâlini kendi talebi üzerine vukû' bulmuştur sûretinde tashîhi muvâfık-ı müsâlahat olacak dermeyân kılınmış ve müşârun-ileyhin avdeti için o nev' olan mürâca'âtdan sonra azlini müceb başka ricâl ve mu'âmele vukû' bulmadığı anlaşılmış olduğunda fıkra-i mezkûrenin ber-minvâl-i muharrer tashîhi husûsu mezkûr mazbata sûretinin lafzıyla 19 Kânûn-ı Sâni sene [1]325 tarihli ve üç bin yüz yirmi bir numaralı tezkere-i sâmiyede iş'âr buyurulmakla tashîhen zeyl kılındı.

Müşârun-ileyh 20 Mart sene [1]324 tarihinde 8 Mart sene [1]325 tarihine kadar tam ve 9 Mart sene [1]325'den 16 Mayıs sene-i mezkûra nısfı ma'âşla Aydın Vilâyeti Vâlîliği'nde bulunub tekâ'üd ve ma'zûliyyet sandıkları â'idâtıyla (...) ikrâmiyesinden bir gûna (...) olmadığı mahrûse-i vilâyet-i kaydiden anlaşılmakla ve meftûr olduğunu mehâsin-i ahlâkî ve nezâket-i tabî'i hasebiyle (...) umûmîyi celbe muvâfık olarak vilâyet-i müşârun-ileyh idâre meclisinin aynen görölüb i'âde edilen 12 Mart sene [1]325 tarihli mazbatasında (...) anlaşılmıştır.

Müşârun-ileyhin tarih-i tevellüdü tercüme-i hallinin hîn-i tanzîminde ifâdesine atfen altmış altı senesi gösterilmiş ise de bugün ibrâz eylediği nüfûs

tezkere-i osmaniyesinde bin iki yüz altmış sekiz sene-i hicriyesine müsâdîf 1268 sene-i mâliyesinde tevellüd eylediği muharrer bulunmakla zeyl kılındı.

2.2 ERMENÎLERLE İLGİLİ YAZIŞMALARI TRANSKRİPSİYONU [1]

Kurenâ'dan Ârif Bey Efendi'ye

Fî 31 Kânûn-ı sâni Sene [1]307

Firâren Yunanistan'da bulunan Hone'den Kalaanti Askaliri'nin dünkü gün Atina'da vefâtı ihbâr edilmekle arz olunur.

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi Tarafından

Fî 1/13 Şubat Sene 1892 Şifreli Telgrafnâme

Vefât eden Askaliri'nin yanındaki Mutansır Kadın'ın nerede olduğunu arz-ı fermân buyurulmuştur.

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi'ye

Fî 2 Şubat Sene [1]307

Dünkü telgrafnâme-i âlilerinde iş'âr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhiye imtisâlen tahkîkât-ı lâzıme bi'l-müsâra'a merkûm kadının el-hâletü hâzihi Askaliri'nin hânesinde bulunduğu içinde evrâk-ı mühimme bulunduğu zann olunan kasanın miftâhı zuhûr eylesinden dolayı müteveffânın oğlu derhâl müdde-i umûmiyye bi'l-mürâca'at ma'rûz-ı hükûmetle edilen taharriyât netîcesinde mezkûr miftâhın hizmetkâr kadın nezdinde zuhûr eylediği ve iş bu hizmetkârın ifâdesine nazaran miftâh Mutansır tarafından kendisine verilip saklatıldığı sûret-i hafiyyede ta'yîn eylediğim adamın tahkîkâtından anlaşıldığı ve daha fazla ma'lûmâta düşerse olundukda hemen arz edileceği ma'rûzdur.[2]

Kurenâ'dan Bekir Sıddık Bey Tarafından Şifreli Telgrafnâme

Fî 3/15 Şubat Sene [1]307

Askaliri'nin hânesinde bulunan merkûme Nakşîbendî Kalfa Birâder Mâcid Şehriyâriyye mensûb olmakla orada kalır ise bundan sonra ya âlüftelik veya ona

vâsıtalık etmekden başka bir () ta'yîn olamayacağından ve bu hûsûsu ise sarây-ı hümâyûn lisâna götüreceğinden merkûmenin her ne kadar (...) etmek () ki iddi'â ediyor () bu hâline yalnız kadınca bir habâset nazarıyla bakılarak ona nâdim olub Der-sa'âdet'e gelir ise günah Mutansır () nazarıyla bakılamayacağı ve müzâhir-i'aff-ı âlî () olarak medâr-ı ma'îşetinin ihsân buyurulacağı va'dü tebşîr edilerek vesâir nasîhat-i müessire îfâ edilerek sefâret me'mûrlarından biriyle Der-sa'âdet'e i'zâmı ve birde Askaliri'nin kasasındaki evrâk-ı mühimmenin ne kadar para ile mümkün ise elde edilmesine gayret olunması emr u fermân buyurulmuştur. [3]

Kurenâ'dan Bekir Sıddık Bey'e Şifreli Telgrafnâme

Fî 4 Şubat Sene [1]307

Dünkü telgrafnâme-i âlîlerinin bu sabah vürûdını mute'âkiben Kâtib Azîz Bey'i merkûmenin nezdine bi'l-irsâl hakkında hayırlı bir şey için kendisini görmek istediğini ihbâr eylediğimde merkûme müteveffânın oğulları hâzır oldukdan ve oldukları hâlde bendeniz akşam üzeri hânesinde kabûl edeceği cevâbını vermekle bizzât gidib başında bir beyaz örtü ile müteveffânın büyük oğlu hâzır olduğu hâlde bi'l-mülâkât emr u iş'âr buyurulan yolda bast-ı mukaddeme ile Der-sa'âdet'e azîmet eder ise mazhar-ı afv-ı pâdişâhî ve (...) olacağını ifâde eylemiş isem de merkûme adem-i emniyyeti cihetiyle gidemeyeceğini müteveffânın oğullarını bırakmayacağını beyân eyledi. Eğer çocuklar için gitmiyor ise onların dahi bütün âleme şâmil olan ihsân ve inayet-i seniyyeye mazhâriyyetle terfih hallerini atabe-i felek-mertebe-i hilâfet-penâhiye arz edeceğimi va'd ve kendisine hiçbir fenâlık gelmeyeceğine dînîm ve evlâd-ı iyâlim üzerine kasemlerle beyân ve tamâm bir sâ'at nasâyih-i müessire ile iknâyâ son dereceye kadar akdem eylemiş isem de merkûmeye kârgir-i te'sîr olamayarak inâdından (...) inhirâf ettirmek kâbil olamadı. Sonra müteveffânın oğluna Fransızca lâyhaya hitâb ile eğer merkûmeyi iknâ eder ise pek ziyâde ihsân ve inâyet-i pâdişâhiye mazhâriyyeti için çalışacağını beyân ile mufârakat eyledim.[4]

Merkûmenin bu mertebe inâdı üzerine evrâk-ı mühimmeye dâir kendilerine şimdilik (...) etmeyib evrâk-ı mezkûrenin elde edilmesi için diğerçâre tahrîfine teşebbüs

olunduğu ve Girid Vâlisi esbak Antopulo Paşa'nın müteveffâ ile karâbeti istihbâr edildiğinden müşârun-ileyh vâsıtasıyla dahi müteveffâ oğulların ihbârı nasihatla terfîye halel va'd buyurulduğu hâlde belki merkûmeninde iknâ'ına muvaffak olacağı vecihle Der-sa'âdet'e azîmet eylerler ise evrâkın dahi suhûletle elde edileceği vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânemize de yine her ne vecihle emr u fermân hazret-i pâdişâhî şeref-sünûh ve sūdûr buyurulur ise derhâl icrâ-yı îcâbına bezl-i mukadderât edileceği arz olunur.

Kurenâ'dan Bekir Sıddık Bey'e

Fî 5 Şâban Sene [1]309 ve fî 21 Şubat Sene [1]307

Şehr-i cârî-yi Rûmî'nin üçü tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle tebliğ buyurulan emr u fermân-ı cihân-muta'-ı hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zamîye imtisâlen müteveffâ Kalaaniti Askaliri'den kalan evrâkın elde edilebilmesi için bir sûret-i imkân taharrî olunmakda iken atabe-i felek-mertebe-i cihân-bâniye arz u iblâğ edilmek ricâsıyla savb-ı çâkerâneme ibrâsın (...) gönderildiğine dâir müteveffânın mahdûmları (...) Yorgi tarafından bir mektûb vârid olmuş ve Mezkûr istid'âne Rûmîyü'l-ibâre olması hasebiyle bi't-tercûme pederlerinin hareket-i mezmûmesini (...) ile zât-ı şevket-simât-ı hazret-i mülkdâriye arz-ı sadâkat u ubûdiyyeti ve ba'demâ hizmet-i necât-gâyât hazret-i şehriyârîde bulunmak üzere ya Atina'da veyâhûd tensîb buyurulacak diğer mahallere ekmel-i tahsilleri için istid'â-yı atûfet-i seniyyeyi [5] hâvî bulduğu anlaşılmış olmakla merkûmun bu sûretle ibtidâ-i seniyyeye mürâca'atı ihtimâl ki pederlerinden kalan evrâkın suhûletle istihsâline medâr olacağı ve diğer taraftan tahkîkât-ı vâkı'a-i çâkerâneme nazaran Nakşibendî Kalfa pek ziyâde fakr u zârûretde olub merkûmlar buradan azîmet ederler veyâhûd kendini terk ederler ise büsbütün açık da ve nân-pâre muhtâc kalacağı cihetle belki bu sûretle merkûmenin dahi memâlik-i şâhaneye teşmîl edilmiş olacağı mülâhazasıyla mezkûr istid'ânâme tercümesiyle berâber mu'tiyyen takdîm kılınan işbu mürâca'atın nezd-i şevket-vakd-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zamîye ne sûretle telakkî buyurulacağı mechûl-i çâkerânem olmak hasebiyle şimdilik âcizleri

tarafından merkûmlara hiçbir cevâb i'tâ edilmemiş ve keyfiyyetin serîr-i şevket-masîr-i hazret-i hilâfet-penâhîye arz u iblâğı tensîb buyurulub da her ne vecihle emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı cenâb-ı şehinşâhî şeref-sünûh u sūdûr buyurulur ise îcâbı ve icrâsına bezl ü sa'y ve mukadderât kılınacağı tabi'î bulunmuş olmakla ol bâbda.

Melfûf İstid'ânâmenin Tercümesi

Geçenlerde Atina'da vefât eden pederimiz Kalaanti Askaliri'nin hândan celîlü'l-unvân-ı hazret-i şehriyârîlerinin bir abd-i kemînesi olmak hasebiyle culûs-ı hazret-i meyamin-me'fûs-ı hazret-i tâcdârîlerinden mukaddem bu uğurda bütün memâlikini hattâ müteveffâ vâlidenizin serveti dahi iknâ' ettiği hâlde her nasılsa mu'ahharan bir fikir-i nahîfe tabi'atiyle Atina'ya vürûdünden sonra ba'zı neşriyât-ı gayr-ı layıkada bulunduğu ve böylebir hareketin zât-ı şevket-simât-ı hazret-i hilâfet-penâhî misillü bunca ithâfa ve inâyât-ı tabi'îne cihâna şâmil olan bir Pâdişâh-ı âli- şâna karşı [6] şî'âr-ı ubûdiyyete mugâyir idiğini sinn-i temyîze vüsûlümüzle berâber idrâke başlamış olduğumuzdan dâ'imâ ıslâh fikrine çalışmış idik kendisini işbu hareket-i nâçâra devâmı için bi'd-def'ât teşvîkât dahi vukû' bulduğu hâlde şu son senelerde bu gibi neşriyâtın adem-i zuhûru pederimizin ıslâh fikri için mesa'î-yi vâkı'a-i naçizânemizde muvaffakiyyetimizi ve niyyât-ı âliyye-i zât-ı hümâyûn-ı mülûkâneleri hakkındaki hissiyât-ı sâdıkânemizi arz u ârâ'îyye kâfi idiği hâlet-i âcizânesindeyiz. Bu sûretle arz-ı hâle mütecâsir oluşumuz mahzâ zât-ı merâhim-simât-ı hazret-i şehriyâr-ı a'zamîyelerine olan ubûdiyyet ve sadâkatimizi ve binâen-aleyh mukaddemâ ecdâdımız ve el-hâlet-i hâzihîba'zı akraba ve ta'allûkâtımız gibi abd-i mülûkdârî dahi hidemât-ı salatanat-ı seniyyelerinde bulunmak arzûsunda olduğumuzu arz etmek içindir. Binâen-aleyh şimdi Atina'da fenn-i hukûk tahsîliyle meşgûl olub muhtâcû'l-hâne olduğumuzdan tahsîlimizi ikmâl edebilmeye mukteza-yı (...) bir mikdârda ihsân u inâyet-i şehriyârîlerini istirhâm eyleriz. Eğer Atina'da ikâmetimiz nezd-i âlîde tensîb buyurulmaz ise Avrupa dâru'l-fünûnlarının birinde ikmâl-i tahsîl için derhâl azîmete dahi müheyyâ olduğumuzdan hanedân-ı celîlü'l-unvân-ı hazret-i tâcdârîlerinin bir asgar ve asdak bendeleri olub pederlerinin seyyiât

ve hata‘âtı (...) cihâna şâmil olan afv ve merhamet-i hümayûnlarıyla (...) hâkezâ (...) bu iki bîçare mahdûmlarını hal-i zabt-iştîmâline atfu‘l-hâza mürüvvet ve inâyetiyle î‘tâf ve eşfâk-ı şâmiletü‘l-emân hazret-i cihân-bânîlerinden (...) ni‘met ve sa‘âdet buyurulmasını kemâl-i (...) ile istid‘â eyleriz. [7]

Kurenâ’dan Ârif Bey’e

Fî 9 Mayıs Sene [1]308

Dimitri Yorgiyadi nâmında bir şahıs tarafından bu kere Paris‘de Turqui Aktuel nâmıyla neşr edilen muzırr bir kiâbın ba‘zı fıkra‘âtı bugünkü Afimerisi Gazetesinde görölerek tahkîkât-ı lâzımeye bi‘l-ibtidâr mezkûr kitâbın bir kaç nüshası Atina kitâbcılarına bi‘l-vürûd (...) edildiği anlaşılmakla arz-ı mâ‘lûmât olunur.

Kurenâ’dan Ârif Bey’e

Fî 10 Mayıs Sene [1]308

Dünkü telgrafnâme-i çâkerânemde arz olunan Afimerisi Gazetesi kitâb-ı muzırrın mündericâtını neşre devâm ile bugünkü nüshasında dahi hâkân-ı sâbıktan bahs ediyor. Bu gibi neşriyât-ı muzırranın men‘i zımnında hükûmet-i Yunaniyye nezdinde teşebbüsât icrâsı hâlinde burada hürriyyet olan matbû‘ât cihetiyle ve husûsuyla mevâdd-ı mezkûrenin bir risâle-i matbû‘adan muktebis idiği ifâdesiyle cevâb-ı red verileceği ve doğrudan doğruya Afimeris Gazetesi sâhibinden mürâca‘ât edilse Yunanlıların emsâliyle mâ‘lûm olacakları iktizâsınca belki başkaca bedhâhâne bendler neşrini intâc eyleyeceği havfıyla kable‘l-(...) hiçbir teşebbüs icrâsına cesâret edilemediği arz olunur.[8]

Kurenâ’dan Râgıb Bey’e

Fî 9 Zilkâde Sene [1]309 ve fî 23 Mayıs Sene [1]308

Golos'da mutasarrıf oldukları emlakın te'mîn ve tâ'dîli tasrîfâtı hakkında mahall-i mezkûr şehbenderi İzzetli Kâmil Efendi bendeleri tarafından tanzîm ve sefâret-i seniyyeye i'tâ olunan müzekkere üzerine Yunan Hâriciyye Nezâreti nezdinde vakı' olan teşebbüsât-ı bende-gânemin tafsîlât-ı mukaddemâ arz u iş'âr kılınmışdı. (...) i mûmâ-ileyhin müzekkere-i mebhûsesinde esbâb-ı müdâhale olarak arsalara hastahâne idâresi tarafından tekrâr eşcâr-ı (...) edildiği husûsu (...) olduğundan bir kaç mâh müddet zarfında te'kîdât-ı mütevâliyye üzerine Yunan Hâriciyye Nezâreti'nden cevâb ahz edilen fî 9 Mart 1892 tarihli notada mezkûr arsalarda hastahâne idâresi tarafından eşcâr (...) nin aslı olmadığı hastahâne-i mezkûr müdürü ile berâber edilen mu'âyenede şehbender-i mûmâ-ileyh tarafından dahi görülüb bir i'tirâz vukû' bulmadığı beyân edilmiş şehir-i Mart-ı Rûmî'nin yirmi altısında keyfiyyet mezkûr şehbender beyden isti'lâm (ve Nisa'nın otuzunda te'kîd olarak Mayıs'ın on üçü târihli vârid olan cevâb-nâmede ise mezkûr arzûların cihet-i askeriyyeden (...) eşcârı hâvî olduğu ve hastahâne müdürü ile arsaların birlikde mu'âyene edilip edilmediği husûsu meskûtâne bırakılarak yalnız müdür-i mûmâ-ileyhin cevâb-ı muvâfık-ı hakikat bulunmadığı tekrâr iddi'â-i vârid-i miyân kılınmıştır. [9]

Tafsîlâtı leffen takdîm kılınan sûretlerden mâ'lûmda (..) mülzem-i atûfileri buyurulacağı vecihle efendi-yi mûmâ-ileyhin işbu cevâb-ı sathîsi hükûmet-i Yunaniyye nezdinde hastahâne müdürinin ifâdesini cerh edecek delâil-i hâvî olmadığına ve diğer taraftan ifâde-i mezkûra müdâhale-i vâkı'anın indifâ'ına delâlet edilerek arsaların etrâfına divâr çevrilmek üzere mahallî belediyesine mürâca'at edildiği efendi-yi mûmâ-ileyhin cümle-i iş'ârâtından bulunduğu mebnî şimdilik sefâret-i seniyye tarafından hükûmet-i Yunaniyye nezdinde tekrâr teşebbüs icrâsına sebep ve mecâl kalmamış ve ileride zuhûr edecek ahvâlî üzerine lede'l-iktizâ her ne sûretle emr u irâdeleri şeref-zuhûr eder ise îfâ-yı muktezâsına bezl-i mücâvir edileceği tâbî'î olmakla ol bâbda.

2.3. ATINA'DAN MÂBEYN-İ HÜMAYUN VE ZAPTİYE NEZARETİ İLE CEREYAN EDEN YAZIŞMALARIN TRANSKRİPSİYONU

Hâk-i Pây-i Şâhâneye Lâyiha[2]

Fî 22 Zilhicce Sene [1]309 ve fî 4 Haziran Sene [1]308

Atina'da tahaddüs eden vukû'ât-ı âhire ile bunun esâsı ve mâhiyeti ve Yunan hükûmeti nezdindeki derece-i ehemmiyeti hakkında yevm-i hareket-i çâkerâneme kadar cereyân eden ahvâlin arz u beyânına muhâberet olunur.

Şöyle ki bu bâbda tevârîh-i muhtelifede Atina'dan vukû' bulan ma'rûzât-ı çâkerânemle tafsîlâtı arz u iş'âr kılındığı üzere geçen şehr-i Haziran'ın beşinci günü akşamı sefâret-i seniyye ateşe militeri Seyfullâh Bey'in avâtıf-ı cesîme-i hazret-i cihan-bânîden miralaylığa terfî buyurulması hasebiyle tahdîs-i ni'met-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet zımnında Atina şehri garbında vâki' Faler nâm mahalde sefâret-i seniyye ve şehbender-hâne me'mûrînine vermiş olduğu bir ziyâfetden sonra orada bulunan yazlık tiyatroya azîmet edilmiş olub mezkûr tiyatro ise hânedân-ı kralî a'zâsı ile süferânın gitmekde olduğu bir mahal idiği gibi o akşam dahi ma'a-famîlya Sırp sefiri mevcûd idi. İşbu tiyatro mevsim-i sayf'a mahsûs olmak hasebiyle üzeri için olduğu ve yalnız kral hazretlerine mahsûs bir locadan başka locası bulunmadığı cihetle çâkerleriyle üçüncü kâtib için ön tarafta tahsîs edilmiş olan sandalyelerin ekseriyâ kalabalık zamânlarda muvakkaten vaz' ile arka cihetinden yol bırakılmış olduğu ve şimdiye değin mürûr için kimse tarafından şikâyet edilmediği tahkîkât-ı vâkî'a ile müsbitdir. Ma'a-hâzâ gelib geçenlere daha ziyâdesühûletolmak üzere sandalyeler bandonun parmaklığına bitiştirilmiş iken iki zâtın hilâf-ı âdet ü nezâket ve husûsan oyun esnâsında ön taraftan geçmek istemesi ve bunlardan birinin hod-be-hod “*orası sandalye konacak mahal değildir*” diyerek mahalsiz ve münâsebetsiz ihtârâtda bulunması üzerine arka taraftan geçit mahalli gösterilmesiyle ber-vech-i (...) etmeyerek oradan geçib gitmesi her ne kadar bidâyet-i mes'ele olmak üzere addve i'tibar edilmek isteniliyorsa da bu cihetin hâ'iz-i ehemmiyet olmadığı Atina ma'a-

kumandanlığı tarafından tanzîm kılınan raportora o sırada yanımda bulunmuş olan kâtibden şikâyetle hakk-ı çâkerânemde hiçbir şey münderic olmamasıyla müsbittir.

Vak'anın ikinci kısmı sandalyelerin mahallerinden kaldırılmasıyla onu müte'âkib birinci ve ikinci kâtibler tarafından [3] elbette haysiyyet-i sefâret-i seniyyeyi muhâfaza maksadıyla istiknâh-ı madde zımnında vâki' olan teşebbüsâtlarının sû'-i niyet ashâbına tesâdüflerinden nâşî netâyic-i müte'essifeyi intâc etmesi keyfiyeti olub ber-minvâl-i ma'rûz ön taraftan geçilmek istenilmesini müte'âkib kulları tekrâr avdet etmek üzere tiyatrodan çıkmış olduğundan kâtiblerin istiknâh-ı madde emrindeki teşebbüsâtlarından zerrece ma'lûmât-ı çâkerânem olmayıb eğer mâ'lûmâtım olmuş olsaydı kâtibin bu gibi (...) men' edeceğim emr-i tâbi'î idi.

Bunun üçüncü kısmı ve en ziyâde bâdî-i te'essüf olan ciheti düello maddesi olub bunu haber aldığım üzere adem-i vukû'u için kâtiblere tenbîhât ve vesâya-yı kat'îye icrâ edilmekle berâber Yunan zâbitin men'î için dahi hükûmet-i Yunaniyye nezdinde icrâ kılınan teşebbüsât üzerine zâbit-i mûmâ-ileyh tevkîfî emri verilmiş olduğu hâlde Alfred. ve şâhidi sıfatıyla Seyfullâh beylerin gece yarısından sonra sefâret-i seniyyeden savuşub düello mahalline giderek ve tevkîf edildiği beyân olunan zâbitin dahi her ne suretle ise tevkîfden kurtularak bu bâbda hükûmet-i Yunaniyyenin i'zam eseriyle düello vukû' bulmuş ve bunun men'î için taraf-ı memâlikânemde her ne yapılmak lâzım ise icrâsında kusûr edilmemiştir.

İşbu vukû'ât arasında abd-i memlûklerini en ziyâde ıztırâb-ı azîm ve gazâb-ı elîm içinde bırakan şey Yunanlıların ma'lûm olan efkâr-ı adâvet-cûyâne ve niyyât-ı mefsedet-kârâneleri hasebiyle ba'zı kendini bilmezler tarafından sefâret-hâneye bir nev' ta'arruz veya tahkîr kasdıyla ma'azallâhüte'âlâ bir mes'ele-i siyâsiyye îkâ'ı müta'âlâsı olub ve çünkü düello mahallinde mecrûhun birâderi bulunan bir zâbitin refikiyle berâber usûl ve kâ'ide-i mer'iyeye mugâyir olarak bagteten orada zuhûr ile Alfred ve Seyfullâh beylere hücûm eylemesi ve düello günü binlerce halkın mecrûhun hânesi önüne toplanarak işi bir mes'ele-i milliye rengi verilmek istenmesi husûsuyla onun mecrûhiyeti üzerine Yunan zâbitânının bile intikâm sevdâsına

düşmesiyle sefâret ateşlerinin Alfred Bey'in şehâdetini bi'l-kabûl düello mahallinde bulunmalarından dolayı onlar hakkında dahi ân-be-ân bir ta'arruz vukû'undan korkulması ve o aralık halkın mu'tâddan ziyâdece sefâret-i seniyye önünden geçmeye başlaması gibi hâlât dahiişin nezâket ve ehemmiyetini artırmakda bulunduğundan ve binâen-aleyh mir-i mûmâ-ileyhüma [4] sefâret-hânede bulundukları bilindikçe ba'zı Giridli (...) tarafından dahi tasvîr olduğu vechiyle li-ecli'l intikâm bir ta'arruz vukû'uyla bir büyük mes'ele-i siyâsiyye ihdâsı ihtimâli kuvvet bulmakda idiğinden evvelce dahi tafsîlâtı arz kılındığı vecihle bir taraftan işde doğrudan doğruya alâkadar olan kâtibin mecbûriyyet-i mübreme ilcâsıyla istizâna vakit kalmayarak birer birer Atina'dan çıkarmak ve ateşleri dahi her türlü ihtimâlâta karşı o aralık sefâret-hânedan hârice salıvermemek ve diğer taraftan sefâret-hâneye masârîfât-ı hükûmetle muhâfaza-i lâzıme tahtında bulundurmak gibi tedâbir-i mukteziyye ittihâzıyla lehü'l-hamd ve'l-minne sâye-i kudret-vâye-i hazret-i hilâfet-penâhîde hiçbir mes'ele hudûsüne meydân verilmemiştir.

Keyfiyyetin siyâsî cihetine atf-ı kelâm olununca tafsîlât-ı ma'rûzâdan müstebân olacağı üzere mahzâ bir niyet-i bedhâhâne ile sandalyelerin kaldırılması keyfiyyetini sefâret-i seniyye me'mûrînine bir hakâret add ederek buna mütesaddî olanlar hakkında lâzım gelen mu'âmelenin icrâsı sûretiyle hakâret ve vâkı'anın tâ'mîri zımnında Yunan Hâriciye Nâzırına teblîgât-ı şifâhiye icrâ ederek nâzır-ı mûmâ-ileyh ahval-i mûmâsilede müttehiz olan usûl ve kâ'ideye tevfikân evvel emrde tahkîkat-ı lâzıme icrâsını va'd ve eğer bir hakâret olmuş ise hükûmet-i Yunaniyyenin ta'mîre derhâl hâzır idiğini beyân eylemiş ve müte'âkiben Mösyö Terkovi ile görüştüğüm esnâda mûmâ-ileyh dahi "*hakkınız vardır*" lafzını tefevvüh etmiştir. Bu sûretle hükûmet-i Yunaniyye tarafından icrâ edilmiş olan tahkîkâtın netîcesini hâvî vâkı'a akşamı tiyatroda bulunmuş olan mevki' kumandanı tarafından tanzîm edilen mebhûsâne raport me'âli muahharan Hâriciye Nâzır tarafından kullarına tefhîm edildiği sırada sandalyelerin iddi'â edilen zâbitler tarafından kaldırılmadığını ve binâen-aleyh sefâret hey'etine hakâret değil ihtiramsızlık dahi vukû' bulmadığını ve düello hâdisesinden bahs edilmediği sırada düello icrâsı Yunanistan'da dahi memnû'

olduğundan bu mes'elede zâbit-i mûmâ-ileyhin tevîkine teşebbüs olunmuş ise de her nasılsa fûrce bularak düelonun vukû' bulmadığını ve kendi yeğeninin dahi düelloda vefât eylediğini ve bunlar büsbütün şahsî bir mes'ele olub siyâsete hiç ta'alluku bulunmadığını ifâde ve i'tirâf eylemiş ve kendisinden vukû' bulan taleb ve iltimâs-ı çâkerânem üzerine Atina'dan hareket-i memlûkânemden bir gün evvel bir mektûb yazarak bir kıt'a tercümesi aslen Fransızcası ile berâber merbûtan takdîm kılınan raportu kullarına göndermiştir. [5]

Mezkûr raportun şikâyet edilen kesâtın hakkımızdaki mu'âmele-i gayr-ı lââyıklarından dolayı def'-i mes'ûliyetleri yolunda vukû'âtı yine öfke ve maksada mebnî hakikat-i hâle biraz gayr-ı muvâfık sûrette tanzîm edildiği mütâla'asıyla dahi münfehim olursa da vukû'ât tamâmıyla orada münderic olduğu sûretle kabûl olduğu takdîrde bile yine iki zâbitin tevkîf edildiğine dâir olan son fıkrası nev'an- ma sefâret-i seniyyeye bir tarzıyye gibi telâkkî olunabileceği misillü Atina'dan yevm-i hareket-i çâkerânede li-eclî'l-vedâ' görüştüğüm süferâdan ba'zıları dahi düelloda Yunan zâbitinin mecrûhiyeti keyfiyyetinin bir nev' tarzıyye-i ma'neviye demek olduğu fikir ve mütâla'asında bulunmuşlardır. Andan başka hükûmet-i Yunaniyye tarafından kullarına bu maddeden dolayı hiçbir şikâyet der-miyân olmadığı gibi zâten şikâyetede bir sebep vechi bulunmadığı ve düello mâddesinin büsbütün zâtî bir şey olduğu Yunan Hâriciye Nâzırı tarafından dahi ifâde edildiği hâlde ihtimâl ki işin a'zâmıyla bir mes'ele-i mühimme-i siyâsiyye şekil ve tarzında aks etdirilmesi kullarının Atina'dan infikâkını intâc eylemiştir.

Abd-i memlûkları bu âna değin hizmetten efzûn-ı nâil eylediğim bunca ni'am u inâmât-ı seniyye-i cenâb-ı veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zâmîn binde birinin bile edâ-yı farîka-i şükr ü mahmidetinden âciz olub mübârek nefis-i hümayûna kemal derece sâdikâne hizmet ve rızâ-yı meyâmin-irtizâ-yı şehinşâhîye muvâfık hareketden başka bir şey düşünmez ve fikir ve zikrini ancak öyle hasr eder bir abd-i sâdik ve müstedim olduğum cihetle mütebâdir-i hâtır-ı kâsır olan husûsâtın dahi olduğu gibi arzını vazîfe-i ubûdiyyet add eylediğime mebnî mebhûs (...) olan raport

mütâla‘asından dahi müstebân olacağı üzere bu işin hadd-i zâtında beyne‘d-devleteyn bir mes‘ele-i siyâsiyye hüküm ve hukûkunu hâ‘iz olmadığını mücâseret eylerim.

2.4 GİRİD YAZIŞMALARI EVRAKI TRANSKRİPSİYONU

Girid Vilâyetine Şifreli Telgrafnâme[1]

Fî 28 Mart Sene 1307

Mahremânedir.

Yunanistan'da sâkinbâ'z-ı Girid müfsidîn ve tarafgirânının harekâtı vakt-i mütemâdiye tahtında bulundurulurken cezîre-i hakkında her türlü teşebbüsât-ı mefsedât-kârânelerinin adem-i husûlü için tedâbir-i lâzıme ittihâzı zımnında vilâyet-i celîlelerine âit cihetini derhâl makâm-ı âsafânelerine arz u izbâr ve dâhil-i cezîrede zuhûr edecek vukû'ât ile mesâ'il-i sâire-i mukteziyye hakkında dahi inde'l-'icâb sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icâb-ı hâl icrâ olunmak ve hakikat-i hâl bilinib ona göre irâde-i seniyye edilmek üzere taraf-ı daverîlerinden sû'-i çâkerîye mâ'lûmât i'tâsı Der-sa'âdet'den esnâ-yı mufâratımda kurenâ-yı hazret-i şehriyârî'den Mehmed Ârif Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla telakkî eylediğim irâdât-ı mülhemiyet-âyât-ı hazret-i cihan-bânî muktezâ-yı münîfinden bulunmakla ber-mûceb-i emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i pâdişâhî arz-ı keyfiyyet olunur.

Girid Vilâyeti Vâlîliği Vekâlet-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 3 Nisan Sene 1307

Zerrece istihkâk-ı çâkerânem olmadığı hâlde mahzâ sâye-i füyûzât-vâye-i dâver-i ekremîlerinde Atina sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyurularak şehir-i sâbıkın yirmi yedinci günü mahall-i me'mûriyyet-i bendegâneme muvâsalatımı bâ-telgraf huzûr-ı âlî-i âsafânelerine arz u iş'âr etmişdim. İşbu me'mûriyyet-i bendegânemde derece-i ehemmiyyet ve nezâket-i nezd-i me'âl- (...) mehâmm-ı âşinâyîlerinden müstâğnî arz u beyân bulunmakla husûs-i muvaffakiyetim mücerred mâ'iyet-i devletlerinde mazhar buyurulmuş olduğum teveccühât-ı me'âlî-gâyât bende-i perverîlerinin devâm ve bekâsına vâsıtaadır. Der-sa'âdet'den esnâ-yı hareket-i âcizânemde li-ecli'l-vârî' mâbeyn-i hümayûn'da bulunduğum sırada kurenâ-yı hazret-i şehriyârî'den sa'adetli Mehmed Ârif Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla ahz ve telakkî edib mazmûn-ı münîfî

buraya muvâsalat-ı âcizânemin müte‘âkib bâ-telgraf arz u iş‘âr kılınan irâde-i kerâmet-âde-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsınca gerek buradaki Giridliler ile komitenin ve gerek hükûmet-i Yunaniyye’nin cezîre hakkında vukû‘ bulacak her türlü teşebbüsât ve harekâtı belki selef-i âcizînin zamânından daha ziyâde imkânın müsâ‘id olduğu derece nazar-ı teftîş ve tefahhusdandûr tutulmayarak şâyân-ı ehemmiyet olanlarının derhâl makâm-ı âlî-yi dâverîlerine arz u iş‘ârına ve sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icrâsı lâzım gelecek emr u irâde-i fehîmânelerinin sür‘at-i infâzına sarf-ı mahsûl ve sâ‘y-i mukadderet edileceğinin arz u beyânıyla sefâret-i seniyyeye emr u iş‘ârı tensîb buyurulacak husûsâtdan mâ‘adâ vukû‘ât-ı mahalliyeye kesb ve vakf edilmek üzere Vilâyet Resmî Gazetesi’nin Türkçe ve Rumca nüshalarından birer adedinde ba‘demâ sefâret-i seniyyeye sûret-i muntazamada irsâl edilmesi husûsuna erzânî-i müsâ‘ade-i devletleriistirhâm-ı cür‘et kılınmakla ol bâbda.[2]

**Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârî’den Sa‘âdetli Ârif Bey Efendi Hazretlerine
Tahrîrât**

Fî 7 Ramazân Sene 1308 ve fî 4 Nisan Sene 1307

Me’mûriyet-i çâkerânem olan Atina’ya muvâsalat-ı bendegânemi müte‘âkib bermu‘tâd Yunan Hâriciye Nâzırı Mösyö Delyani’yi resmen ziyâretle hâsıl olduğum i‘timâd-nâme-i hümayûnun sûretini itâ ve haşmetli kral hazretleriyle mülâkât taleb eylemişdim. Şehr-i câri-yi Rûmî’nin ikinci Salı günü sarây-ı krâlîden sûret-i mahsûsada sefârethâneye gönderilmiş olan arabalara râkıben ve hey‘et-i sefâreti müstashiben teşrîfâtçı delâletiyle sarây-ı kralîye azîmet olunmuş ve hâric ve dâhilde üç mahalde ikâme edilmiş olan hâssa asâkiri tarafından selâmlanarak ve sarây kapısıyla nerdübân başından yâverân ve sarây-ı krâlî mareşali Mösyö Konduryoti tarafından mutantan sûretde istikbâl edilerekistirâhat salonuna dâhil olunmuşdur. Bir kaç dakika aradan sonra taht salonu açılarak bütün sarây-ı kralî me’mûrîni ve Hâriciye Nâzırı hâzır oldukları hâlde huzur-ı kralîye girilerek kral hazretleri kâ’im

oldukları ve Mareşal Üniformasını lâbis ve imtiyâz nişân-ı fûrûg-efşânını hâmil oldukları hâlde kabûl eylediler. Me'mûriyet-i çâkerânemi mutazammın olan i'timâd-nâme-i hümâyûn ile selef-i bendegânemin hitâm-ı me'mûriyetine dâir olarak nâme-i hümâyûn ba'de't-takdîm kral hazretleri evvel-i emrde âfiyet-i cihan-kıymet-i hazret-i Şehriyârîyi ba'de'l-istifsâr saltanat-ı seniyye ile Yunan devleti beyninde teyemümen cârî olan münâsebât-ı muvâlât-kârânenin ân-be-ân te'kîdini kemâl-i meserretle müşâhade eylemekde olduklarını beyân ve ba'dehû me'mûriyyet-i çâkerâneme nakl-i kelâm ile Batavia'da¹¹³ müddet-i ikâmet-i bendegânemden ve Cava ahâlîsinin cinsi ve mezhebinden ba'zı usûl-i mahalliyesinden su'âl eylediler. Veliyy-i ni'met-i bî-minnet veliyy-i ni'met-i a'zam efendimiz hazretlerine olan kemâl-i müddet ve muhâlesatlarının arz ve iblâğına âcizleri me'mûr eyledikten sonra mülâkâta [3] hitâm verilmekle kraliçe hazretleri tarafından dahi dâire-i mahsûsalarında kabûl olundum. Müşârun-ileyh hazretleri dahi Cava'daki me'mûriyyet-i (...) çâkerâneme kesb-i mâ'lûmât etmiş olmalıdırlar ki ba'zı mukaddemât-ı iltifât-kârânedan sonra kezâlik oraya dâir su'alleri îrâd eyledikten ve bu sûretle müşârun-ileyh ile olan mülâkâta ve dahi hitâm verildikten sonra merâsim-i mu'tâd ile sefârethâneye avdet olundu. Gerek kral ve gerek kraliçe hazerâtı tarafından mazhar olduğumuz hüsn-i kabûl fâikü'l-emsâl denecek sûretde idiği hey'et-i sefâretin ifâdesinden müstebân olmuş ve Yunan hânedan-ı kralîsi ile karâbeti bulunan Grand Düşesi Mişel'in resmi kabûlden bir gün evvel vefâtı haberi gelmiş ise de resmî mülakâtın icrâ olunabilmesi için bir gün sonra i'lân-ı mâtem edilmesi kraliçe hazretlerinin emrleri iktizâsından bulunduğunu mâbeyncileri tarafından âcizlerine ifâde olunması hânedân-ı kralî a'zâsının veliyy-i ni'met-i bi-ni'metimiz padişâh-ı mekârim-hâl efendimiz hazretlerine olan hürmet-i kâmile ve meveddet-i mahsûsalarını müeyyed mevâddan bulunmuş olmakla emr u irâde hazret-i men-lehü'l-emrindir.

¹¹³ Güney Aysaya adalarından olan Jakartaya ve Cakarta şehrine verilen isim olduğu bilinmektedir.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Saadetli Mehmed Ârif Bey Efendi

Hazretlerine Tahrîrât

Fî 7 Ramazân Sene 1308 ve fî 4 Nisan Sene 1307

Der-sa‘âdet’den harekât-ı çâkerânemden bir gün evvel li-ecli’l-vedâ‘ veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz veliyy-i ni‘met-i a‘zam hazretlerinin mübârek hâk-i pâ-yı şevket-ihtivâ-yı şehinşâhîlerine vâsıta-yı aliyyeleriyle arz-ı ubûdiyyet ve memlûkiyyet kılındığı sırada şeref-sünûh ve sâdır olan irâde-i hikmet-mu‘tâde-i hazret-i hilâfet-penâhîlerini kelime-be-kelime hıfz ederek Atina’ya muvâsalat-ı çâkerânemi müte‘âkib [4] Devletli Cevâd Paşa hazretlerine keşîde eylediğim şifreli telgrafnâmede Yunanistan’da sâkin Girid eşrâfiyla tarafgirânın harekâtı dikkat ve nezâret tahtında bulundurulmak üzere hakkında her türlü teşebbüsât-ı mefsedet-kârânelerinin adem-i husûlü için tedâbir-i lâzıme ittihâzı zımında oraya â‘id cihetinin makâm-ı vilâyete iş‘ârı ve dâhil-i cezîrede zuhûr edecek vukû‘ât ile mesâ‘il-i sâ‘ire-i mukteziyye hakkında inde’l-iktizâ sefâret-i seniyye vâsıtasıyla icâb-ı hâl icrâ olunmak ve hakikat-i hâl bilinib ona göre idâre-i seniyye edilmek üzere taraf-ı vilâyetden sefâret-i seniyyeye mâ‘lûmât i‘tâsı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî muktezâ-yı münîfinden bulunduğu iş‘âr u tebliğ kılındı ve işbu irâde-i mülhemiyet-âde-i hazret-i mülûkânenin hükm-i celîline imtisâlen Giridlilerin harekâtı ve komitenin teşebbüsâtı sûret-i hafıyyede ta‘yîn kılınan adamlar vâsıtasıyla taht-ı nezâretde bulundurulmakda olduğundan buraya muvâsalat-ı çâkerânemden beri Yunanistan’dan cezîreye biri on kadar Giridli eşrâfı ve diğeri on bin fişengi hâmilin sûret-i hafıyyede iki kayık te‘mîn edib keyfiyyet derhâl Girid Vilâyeti’ne şifreli telgrafnâme ile bildirildi. Yunan devleti Reîs-i Vûkelâsı Mösyö Delyani Hâriciye Nâzırı Mösyö Delyorgi ile bi’d-defe‘ât vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânemde Girid Mes’elesi hakkında uzun uzadıya mübâhese edilerek Yunanistan’dan Girid eşkiya ve cebhâne i‘zam ve irsâli saltanat-ı seniyye ile hükûmet-i Yunaniyye beyninde te’kîd etmekde olan münâsebât-ı muvâlât-kârâne ile kâbil-i tevfiğ olamayacağından artık sûret-i kat’iyyede buna bir nihâyet verilmesi zımında vukû‘ bulan tebliğât-ı

çâkerâneme cevâben Yunan Devleti menâfi'-i siyâsiyyece Devlet-i Aliyye'ye müşterek olmak hasebiyle saltanat-ı seniyye ile dâ'imâ münâsebât-ı dostâne hüsn-âmîz şüde bulunmak en ziyâde hükûmet-i hâzırânın mesleği iktizâsından olduğu komite tarafından Girid'e gönderilecek vakti zamânında istihbâr olunan cebhânenin müsâderesi vesâ'ire gibi hâlâtda hükûmet-i hâzıra tarafından ibrâz edilmiş olan hüsn-i niyyet meslek-i mezkûrenin bi'l-fi'il isbâta kâfi idiği ve fakat Yunanistan sevâhil-i vâsı'asından Girid mültecileri hafıyyen azîmet etmeye ve biraz fişenk kaçırmaya muvaffak olurlar ise bunun men'î hükûmetin hakkıdır. Susamayacağı ve kendilerinin Girid mültecilerine da'imâ nasîhati rahat durmaları zemîninde olduğu gibi [5] Giridlilerin çoğu dahi asâyiş tarafdârı iselerde cezîrede nâ'ire-i fitne vü fesâdı iş'âl ile bir iş görebilmek fikr-i sakîminde bulunan ba'zı (...) husûsuylabu fikrin müverrici bulunan komite reîsi Antonyadis nâm şahsın Girid eşkiyâsını teşcî'den hâlî kalmadığı ve fakat komitenin parası olmadığı cihetle i'ânede devâm edemeyeceği ve diğer taraftan cezîrede bulunan ba'zı üşerâ vü eşhâs-ı rezîle her ne sûretle olur ise olsun ta'kîb-i tenkîl edilerek bir an evvel şer u şûrları def' ve izâle edildiği takdîrde cezîrede tamâmıyla sükûn ve asâyişin takrîr edebileceği yolunda (...) efkâr ve mütâla'ata az çok yek diğeriyle muvâfık bulunmuşdur. Reîs ve nâzır-ı mûmâ-ileyhimâ ile bu sûretle cereyân eden mübâhese ve mükâleme ile bir hafta müddet zarfında süferâ-yı sâ'ireden hâricden istihsâl etdiğim mâ'lûmât bi'l-muhâkeme şu niyetce hâsıl oluyor ki Delyani kabînesi Yunanistan'ın Girid hakkındaki â'mâl-i harîsânesine şu zamânda Avrupa'yı müsâ'id bulmaması ve husûsuyla kendileri mevki'-i iktidarda takarrürleri için dâhilen ve hâricen bir gâile çıkarmak mesleğini ihtiyâr etmesi cihetiyle mu'âveneti tecvîz etmekde isede her kangı farka şimdiki hâlde geride mes'ele çıkarmak fikr-i niyyetinde olmadığından Girid işgâline açıktan açığa mevki'-i iktidarda bulunur ise bulunsun Yunanistan'ın öteden beri mâ'lûm olan politikası iktizâsınca Giridlileri yedinde dâ'imâ bir âlet hükmünde bulundurmakda olduğundan bunların Yunanistan'da saltanat-ı seniyye'ye karşı vukû' bulacak harekât-ı aleniyyelerine karşı zâhiren müsâ'ade etmemek ve kilitli olmamak üzere beşer onar Girid eşkiyâsının azîmetinden ve cüz'î fişenk ırsâlinden haberdâr olsa bile

Giridlilerle Yunanlıların teveccühünü gâib etmemek üzere bu gibi teşebbüsât-ı hafiyeden mâ'lûmâtı olmadığı beyânıyla iğmâz-ı ayn etmek Delyani kabinesinin dahi mes'ele-i hâriciyye iktizâsında bulunduğu i'tikâd-ı âcizânesindeyim efendim. [6]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 15 Ramazân Sene [1]308 ve fî 12 Nisan Sene [1]307

Mihran Damadyan isminde bir şahsın riyâseti tahtında Atina'da bir Ermenî fesâd komitesi mevcûd olduğu istihbâr kılınarak buraya muvâsalat-ı çâkerânemden beri mezkûr komitenin harekât ve mu'âmelâtı hakkında mâ'lûmât-ı sahîhiyye ahzını dahi müterettib ve fekk-i memlûkiyyet olan vezâyif-i mukaddese cümlesinden edâ eylediğimize mebnî bu maksada vüsûl için ve çâkerânemin yettiği mertebe vesâ'it-i mümkineye mürâca'atla şimdilik istihsâl edebildiğim netîcenin ber-vech-i âtî arz u beyânına mücâseret eylerim. Şöyle ki merkûm Mihran Damadyan¹¹⁴ evvelce Sa'âdet Gazetesi muharrirliğinde bulunmuş olub Atina'da bir komite teşkil etmek üzere Der-sa'âdet Komitesi tarafından reîs sıfatıyla ibtidâ buraya gönderilmiş olub Diran Kelekyan nâm şahsın mâ'iyyetinde komite kitâbetini îfâ etmek üzere berâber gelmiştir. Merkûm Kelekyan burada Vatan nâmıyla hükûmet-i seniyye aleyhinde Türkçe bir gazete neşri teşebbüsâtında bulunmuş ise de hastalığı cihetiyle muvaffak olamayıp Marsilya'ya gitmiştir. Andan sonra Papazyan isminde bir şahıs ve biraz müddet sonra merkûm Mihran Damadyan Atina Komitesi'ne ta'yîn kılınmıştır. Şimdi mezkûr komite bunun riyâsetinde bulunub yedi a'zâsı vardır. Azâ-yı merkûmeden şimdilik isimlerini öğrenebildiğim Agopyan ve Grigoryan ve Gürciyan ve Kirkor Mahnukyan ve Garabet Boyacıyan'dır. Bugüne kadar istihsâl edebildiğim mâ'lûmâta göre işbu komite merkezi Der-sa'âdet'de bulunan asıl büyük komite tarafından gönderilen mebâliğ ile irâde-i idâre olub mezkûr Dersa'âdet Komitesi'nin

¹¹⁴ Hınçak Komitesinin önde gelen isimlerinden biridir. Bkz. Mihran Damadyan, Bir Ermeni komitecinin İtirafları (Yay. Haz. Haluk Selvi), Timaş Yayınları, İstanbul 2009, s. 17-50. Ayrıca Mihran Damadyan'ın için bkz. Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyânları (1890-1905) Yrd. Doç. Dr. Mevlüt YÜKSEL

vazîfesi ihtilal ve fesâdı idâre etmek ve Marsilya Komitesi iâne-i nakdiye toplamak ve Londra Komitesi dahi matbû'ât vâsıtasıyla neşriyât-ı siyâsiyyede bulunmak imiş. İşbu komitelerin mu'âmelât-ı husûsiyyeleri hakkında daha ziyâde mâ'lûmât almak mutlaka komitenin emniyyetini kazanmak dâire-i mahremiyetin kabûlü olunmaya mütevakıf bulunmakla bu işin uhdesinden gelebilecek münâsibbiri bi't-ta'yîn muharrir Damadyan ile her ne yapılab münâsebet-i tâm ve mütevâliyede bulunmağa me'mûr edilmişdi.[7]

Me'mûr-ı merkûmun birkaç günlük teşebbüsâtı netîcesi olmak üzere bu kere Marsilya'dan mezbûr Mihrân Damadyan nâmına gelmiş olan Ermenîce bir mektûb elde edilerek bi't-tercüme mahalline i'âde olundu. Mektûb-ı mezkûrun leffen takdîm kılınan tercümesinde masnû' bahs olan Diran Kelekyan bâlâda ismi sebkât eden Atina Komitesi reîs-i esbakı olub mektûbun me'âline nazaran şimdi kendi İstanbul'a muvâsalat etmiş olmak gerekdir. Şimdi me'mûr-ı merkûmun azîmeti mes'elesine i'ânet ve mu'âvenet cihetini iltizâm ile komiteye dâhil olmağa çalışmakda olduğundan (...) muvaffakiyet-vâye-i hazret-i şehinşâhîde sâlifü'z-zikr Ermenî Komiteleri'nin mahall-i ictimâlarıyla kimlerden ibâret olduğunu ve serâir-i hafâyâ-yı sâ'iresine kesb-i vukûf ve mâ'lûmat edileceği ümîdinde bulunduğumun arz u beyânı bâbında.

Atina'da Mukim ve Mihran Damadyan nâmına olarak Marsilya'dan Fî 9 Nisan sene 1891 tarihli ve imzâ yerine atmış (...) birisi Ermenî hurûfatı ile vârid olan Ermenîyü'l-ibâre mektûbun tercümesidir.

Aziz Refîkim

Son mektûbumun mündericâtını tasdîk ederim. Şimdilik şâyân-ı iş'âr başka bir şey yoktur. Diran Kelekyan i'âde-i sıhhat eylediği zann olunur iken yeniden kan tükürmeye başladı her ne kadar mikdârı az isede gittikçe ziyâdeleşerek mehâlik olabilmesi muhtemeldir. Bî-çâre nevmîd bir hâlde bulunduğundan ekseriyâ ağlıyor.

İstanbul'a azîmetine intizâr edenler tarafından aldığı mektûba bir muhâtara olmadığından bahisle kendisini İstanbul'a çağırıyorlar. Merkûm zâta gitmeyi çok arzu ediyordu ve gitmeyede karar verdi zîrâ hastalığından pek nevmîddir. Ben bilâ-müsâ'ade İstanbul'a gitmesini kendisine nasîhat eyledikçe gözleri yaşla dolarak "Birâder öleceğim bâri vâlidemin kucağında öleyim" diyordu. Nihâyet yarın sabah treniyle azîmete karar verdi. Bugün son mülâkâtımızda pek ümîdsiz gördüm ve ağlayarak "öleceğim öleceğim, beni unutmayınız" diyordu.[8]

Kurenâ'dan Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 15 Ramazân Sene [1]308 ve fî 12 Nisan Sene 1307

Yunanistan'da ikâmet etmekde bulunan Yanya Hristiyanlarından ba'zı eşhâsı Epir kıtasından efkâr-ı Yunaniyyeyi neşr ve telkîn etmek maksad-ı müfsid-kârânesiyle bi'l-ictimâ' Fraterniya Epirot nâmıyla ve *Efimeris Gazetesi* baş muharriri Akezilas Yanopolis'in riyâseti tahtında bir komiteye teşkîl eyledikleri hafıyyen istihbâr kılındı. Mezkûr komitenin işbu maksada vüsûl için ne gibi vesâ'ite mürâca'at edeceği henüz mukarrer değil isede her güne harekât ve teşebbüsâtıdan mâ'lûmât almak üzere sefâret-i seniyyece tedâbir-i lâzıme ittihâz edilmiş ve şâyân-ı ehemmiyet olanlarının derhal arz u iş'âr kılınacağı tabi'î olub keyfiyyeti Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne dahi bildirilmiş olmakla ol bâbda.

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 22 Ramazân Sene [1]308 ve fî 19 Nisan Sene [1]307

Mârûz-ı bende-i mütehassıslarıdır. Sâye-i füyûzât-vâye-i hazret-i veliyy-i ni'metlerinde ta'yîn buyurulmuş olduğum me'mûriyyet-i hâzıra-i kemterâneme müteveccihen Der-sa'âdet'den hareket etmezden evvel li-eclî'l-verâ hâk-i pâ-yi devletlerine revsâ-yı ubûdiyyet olduğum esnâda iltifât-ı girân-bahâ-i bende

perverîlerine mazhariyyetle berâber ahz ve telakkî etmiş olduğum irâde-i aliyye-i âsafânelerine imtisâlen devletli Fodyadi Paşa hazretlerine dâir olarak bir kıt'a Türkçe tahrîrât-ı resmiyye mahremâne olarak Mektûbî Müdiri sa'âdetli Münir Bey Efendi hazretleri vâsıtasıyla leffen takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.[9]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 22 Ramazân Sene 1308 ve fî 19 Nisan Sene 1307

Roma sefir-i esbakı devletli Fodyadi Paşa hazretlerinin Atina sefâret-i seniyyesine ve vukû'ı me'mûriyyet-i bendegânem vesîlesiyle geçende bendelerine bir vizite verdiğini ve esnâ-yı müsâbehetde ne yolda idâre-i seniyye eylediğini arîza-i mütekaddime-i çâkerânemde arz u iş'âr etmiş ve eslâf-ı âcizânemin sûret-i hareketlerine tevîka-i bendeleri dahi müşârun-ileyhe i'âde-i vizite ile fakat hânesinde bulamayarak kartımı bırakmış idim. Şehr-i cârî-yi Rûmî'nin on dördüncü günü Fodyadi Paşa tekrâr teşvîk eylediğine dâir selef-i çâkerî tarafından makâm-ı âlî-yi âsafânelerine ba'zı iş'ârât vukû' bulmuş olduğunu istihbâr eylediğinden hakkında nâ-be-câ olan bu gibi uzviyyât tekzîb için geldiğini ve sefâret evrâkı miyânında bu gibi iş'ârâta tesâdüf etmediğimden bu bâbda kendisine edilen ihbârın makarr-ı fî sıhhat olamaması lâzım geleceğine dâir vâkı' olan ifâde-i âcizâneme cevâben dahi istihbârât-ı vâkı'a Der-sa'âdet'deki odası vâsıtasıyla Bâb-ı Âlî'den istihsâl edilmiş mâ'lûmâta müstenid bulunmakla mevsûk idiğini ve evvelce beyân eylediği vecihle daha Roma'da bulunduğu esnâda taraf-ı eşref-i hazret-i şehriyârîden Girid vâlîliği kendisine teklîf olunmuş iken orada bir hizmet göremeyeceği mütâla'asıyla kabûlde beyân-ı ma'zeret eylediği hâlde şimdi vilâyet-i mezkûreyi li-ecli'l-istihsâl bu gibi bir takım vesâ'it-i gayr-i meşru'aya mürâca'atı nasıl kâbil olabileceğini ve husûsuyla böyle bir arzuda bulunmuş olsa doğrudan doğruya serîr-i şevket-masîr-i hazret-i mülkdârîye arz-ı keyfiyyetle istid'â ve istirham etmek mümkün olamayacağını beyân ile Mahmûd Nedîm Bey'in iş'ârât-ı vâkı'asının uzviyyâtından ibâret olduğunu lâzım gelen makâm-ı ulyâyâ arzu-yı iş'âr etmekliğimi ricâ eyledi. Ba'zı Giridlilerin

Fodyadi Paşa'yı cezîre vâililiğine ta'yîn etdirmeye çalışmakda olduklarına dâir Yunan Hâriciyye Nâzırı'nın mahremâne vukû' bulan ihbârı üzerine selef-i âcizî tarafından fî 21 Nisan sene 1892 tarihinde makâm-ı âlî-yi nezâret-penâhîlerine keşîde edilmiş bir telgraf müsvedde sefâret evrâkı miyânında manzûr-ı âcizânem olmuş idiye de sefâretce buna dâir mâ'lûmat olmadığı hakkındaki ifade-i âcizânemi tekrâr ile keyfiyyeti doğrudan doğruya kendileri lâzım gelen makâm-ı âliye arz etmesi daha münâsib olacağını beyân etmiş isemde bu bâbda kendisinden bir su'âl vukû' bulmuş olduğundan vesâ'it-i âcizâneme mürâca'at etdiğini söyledi müşârun-ileyh iş bu musâhabet esnâsında Girid'in hâl-i hâzırdan dahi bahisle şimdi Giridlilere sermâye-i i'tirâz olan tâ'dîlât fermân-ı hümayûn uhiyyet şeref-ta'alluk etmemiş olmasıydı. Kendi fikrinde [10] daha münâsib olacak idiysede mâdemki fermân-ı hümayûn-ı mezkûr şeref-sâdır olmuşdur. Şimdi bir harfinin bile kayd olunmasını hükûmet-i seniyyece pek muzırr olacağını ve bi'l-münâsebe sözü kendi zâtına dahi intikâl etdirerek saltanat-ı seniyye'den emekdâr ve sadâkatkâr bir bendesi olduğu ve Sava Paşa¹¹⁵ ve sâ'ire gibi daha az mikdâr olan bendegân-ı sâ'ire-i mekârim-vâye-i hazret-i şehriyârîde eltâf u inâyât-ı mütenevvi'aya mazhariyyetle makâm bulunduğu hâlde kendisi bu gibi ni'am-ı celîleden mahrûm bırakılmakda iddiğini ve Roma sefâret-i seniyyesinden infisâlini müte'âkib Der-sa'âdet'e gitmesi kabâhat add olunur ise o aralık Der-sa'âdet'e gitmek için hazırlık görmekte olduğu hâlde me'mûriyyetinin hitâm bulduğuna dâir olan name-i hümayûnun ya kendisi ve yâhûd halefi tarafından krala takdîmi her yerde cârî olan âdet iktizâsından iken name-i hümayûn-ı mezkûrun sefâreti müsteşârı tarafından takdîm olunacağına dâir İtalya Hâriciyye Nezâreti'ne teblîğ olunması hakkında makâm-ı âlî-yi âsafânelerinden bir emir telgrafı vürûd etmesi haysiyyetine dokunmuş idüğinden onun üzerine Der-sa'âdet'e gitmekten sarf-ı nazar eylediğini dahi beyân eder. Tafsîlât-ı mebsûtadan (...) ilm-i âlî-yi nezâret-penâhîleri buyurulacağı vecihle Paşa-yı müşârun-ileyh Girid vâililiğini istihkâkla çalışmakda olduğuna dâ'irr hakkında deverân eden (S.7) tâ'dîlât-ı fermân-ı hümayûn

¹¹⁵ Yannis Sava Paşa Rum kökenli bir Osmanlı devlet adamı olan paşa Cezâir-i Bahr-i Sefid Vâililiği ve Hariciye Nazırlığı yapmıştır.

geriye alınır ve cezîrede bekâsı dahi te'mîn edilir ise takrîr-i nizâm ve asâyişi deruhde edeceğini bir kaç gün evvel paşa-yı müşârun-ileyhin bizzat kendisinden işittiğini mahremâne ifâde eylemiş ve binâen-aleyh Fodyadi Paşa'nın âcizlerine söylediği sözler ile süferâ-yı sâ'ireye isti'mâl etmiş olduğu sene (...) gibi (...) -i şâyân-ı dikkat bulunmuş olmakla keyfiyyetin bir tafsîl-i arz u iş'ârına mübâderet kılındı, ol bâbda.

(S.7)

şayi'âtı tekzîb ve hükûmet-i seniyyenin şimdiye kadar tâ'dîlât-ı fermân-ı hümayûnun geri alınması husûsundaki meslek-i âlisini tasvîb eylediği hâlde ertesi gün sefâretten biri bendelerine etmiş olduğu vizite esnâsında tasdîk olarak Fodyadi Paşa'dan dahi söz açarak.[11]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrâtıdır

Fî 22 Ramazân Sene 1308 ve fî 19 Nisan Sene [1]307

Atina'da bulunan Ermenî fesâd komitesi üyesi Mihran Damadyan nâm şahs-ı şerîr ile te'yîde münâsebâta me'mûr edildiği ârifî-i mütekaddime-i bendegânemde arz u beyân olunan adam, mezkûr komite a'zâlığına girmeye muvaffak oldu. Bu bâbda komiteyeli-eclî'l-i'âne verilmesi mu'tâd olan meblâğ ile ma'hûd *Hınçak Gazetesi*'nin her a'zâ için taht-ı mecbûriyyetde olan abonman ücreti te'diye etdirilmiş olduğundan İsviçre'de Cenevre şehrinde bulunduğu bu kere istihbâr kılınan asıl merkez komitesi tarafından vürûd edecek makbûz senedâtı manzûr-ı âlî buyurulmak üzere takdîm kılınacağı gibi gelecek haftaya kadar komitenin serâ'irine dâir ba'zı mühim şeyler haber alınacağı ümîdindeyim. Merkûm Damadyan'a gönderilen mektûblar herne mütâla'aya mebnî ise doğrudan doğruya kendi nâmına değil fakat tahsîs etmiş olduğu bir mahal vâsıtasıyla vürûd etmekde olduğundan o mahalli akçe kuvvetiyle bilâ-tamâ' mektûblar Damadyan'a gitmezden evvel bendelerine götürülmektedir. Bu posta ile gelmiş olan ba'zı gazetelerle üç mektûbundan biri Der-sa'âdet'de bulunan hemşiresi Sorpin kadın tarafından Fransızca olarak yazılmış ve ehemmiyetden ârif

bulunmuş olmakla i'âde kılındı. Diğer Ermenîce olarak İskenderiye'den vürûd etmiş ise de sefâretde Ermenîce bilir kimse bulunmadığından ve Pire baş şebenderimiz Vaksi Efendi'yi iyice tanımadığım cihetle emniyyet edemediğimden mezkûr mektûbu dahi mündericâtını anlamaksızın i'âdeye mecbûr oldum. Üçüncüsü İzmir'den Nemçe postasına ta'ahhüdlü olarak verilmiş bir pakettir ki derûnunda Avrupa'da Türkler ser-levhâlî İngilizce olarak matbû' bir küçük risâle ve saltanat-ı seniyye aleyhine yine bir risâle-i muzırna neşr için bir tarafı tarihe ve diğer tarafı mezhebe müte'allik İngilizce musavverât ile bir kıt'a tasvîr-i hümayûna ve yine mündericâtını anlayamadığım Ermenîce musavverât ve sâ'ire bulunduğu görülmekle ve merkûm Damadyan ba'zı neşriyyât-ı muzırna için bir tasvîr-i hümayûn beklemekde idiğini evvelce istihbâr kılınmış olmakla evrâk-ı mezkûre güç hâl ile elkonulub muzır hâlâtı daha iyi anlaşılacak üzere leffen takdîm kılındı. Şerîr-i merkûm Damadyan yalnız Ermenî fesâdıyla kanâ'at etmeyib bu kere istihbâr ettiğime nazaran Girid fesâd komitesi'yle de ittifâka çalışmakda idiğinden Atina'da devâm-ı akâmeti muzır olduğu cihetle kendisinin Yunanistan'dan nas'iydi muhsin adîdeyi müceb olacağına mebnî me'mûr ettiğim adam vâsıtasıyla komitenin serâirine kesb-i ıtlâ' olunduktan sonra gerek hükûmet-i mahallî ve gerek vesâ'it-i sâire ile Yunanistan'dan teb'îdi mümkün olabiliyor ise esbâbına ta'allük etmek ve yâhûd ileride komitenin teşebbüsât-ı sâ'iresine vâkıf olmak için daha bir müddet bırakılmak şıklarından kangısı matlûb-ı ilmiyye tevâfuk eder ise veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz Padişâhımız efendimiz hazretlerinin meyâmin (...) hümayûnlarında fedâyı ser-ve-cân etmek hiçbir fedâkârlıktan çekinmeyerek îfâ-yı muktezâsına bedel-i nakdiyye-i vüsû' ve mukadderât edilmek üzere her ne yolda emr u fermân-ı kerâmet beyân-ı hazret-i şehriyârî şeref-müte'allik buyuruluyor ise emr u iş'ârı bâbında. [12]

Kurenâ'dan Ârif Bey'e Tahrirat

Fî 22 Ramazân Sene [1]308 ve fî Nisan Sene [1]307

Girid eşkiyâsı sergerdelerinden olup ihlâl-i asâyış-i mu'akid-i hâ'inânesiyle bir iki ay mukaddem hafıyyen cezîreye gitmiş olan Dimitri ve Yani ve Liyapi gibi eşna'-ı

hayâdîd birkaç hempâlarıyla berâber bu kere cezîreden firâr ile Yunanistan’a avdet eylediler. Her nekadar Yunan Hükûmeti bi’l-fi’l mu’âvenet göstermekde ise de Atina’da bulunan Girid İhtilâl Komitesi arasına ba’zı serserîleri cezireye i’zâm ile oradaki eşkiyâyı teşcî’den ve ahâlî-yi ihtilâle sevk-i gayret-i câhilânesinden hâlî kalmadığı hâlde ser-firâz-ı eşirrâ olan eşhâs-ı merkûmenin cezîrede barınamayarak firâra mecbûr olmaları takrîr-i inzibât ve asâyış için mesâ’î ve ikdâmât-ı mütevâlîyesi meşhûdiye-i sekerât olan Vâlî Devletli Cevâd Paşa Hazretlerinin tedâbîr-i sâ’ibesinden ileri geldiği anlaşılmış ve sâye-i kudret-vâye-i hazret-i pâdişâhide eşkiyâ-yı sâirenin dahi diğerlerinin eserlerine iktifâ ile ahâlî-i mazlûme ve teb’a-i sâdika-i şehin-şâhîlerinin zıl-zalîl-i hümâyûnlarında nâil-i emn üistirâhât olmaları me’mûl bulunmuş olmakla ol bâbda.

Aydın Vilâyetine

Fî 25 Ramazân Sene [1]308 ve fî 22 Nisan Sene [1]307

Mahremâne

Bir Ermenî fesâd komitesi tarafından yazılıb ber-takrîb elde edilen mektûb Ermenî lisânı üzerine muharrer olmasına ve Der-sa’âdet’e kadar irsâl ve isti’âdesine vaktin müsâ’id bulunmasına mebnî leffen ve sefâret-i seniyyenin emîn ve mu’temedi bulunan Nikola Omis Efendi’ye tevdî’en huzur-ı âlî-yi vilâyet-penâhîlerine takdîm kılındı. Mektûb-ı mezkûrun be-hame-hâl bir kaç gün zarfında mahalline i’âdesi muktezâsı olduğundan mazhar-ı i’kâd-ı devletleri bulunan birisine â’id mühim sûretde Türkçe veya Fransızca’ya tercüme etdirilerek ve nereden vürûd ettiği mütercimine bildirilerek ilk vapurla avdet etmek üzere mûmâ-ileyh Nikola Omis Efendi’ye teslîm ile hûb-ı çâkerâneme i’âde buyurulması husûsunda müsâ’de-i aliyye-i âsafâneleri şâyân buyurulmak bâbında.

Kurenâ’dan Ârif Bey’e

Fî 29 Ramazân Sene [1]308 ve fî 26 Nisan Sene [1]307 (Numara: 6)

Mahremâne

Ma'hûd Mihran Damadyan namına olarak İsviçre'deki merkez komitesi tarafından bu kere vârid olan Ermenîce bir mektûbun 8-10 sahîfelik kadar mufassal olmasına ve ona melfûf bir varakada ise Tiflis ve Uçmiyazit gibi ba'zı Rusya şehirleriyle bir çok Ermenî esâmîsi Fransızca hurûf ile muharrer bulunmasına mebnî mektûb-ı mezkûrun birçok mevâdd-ı mezkûrun birçok mevâdd-ı fesâdiyyeyi hâvî olduğu tahmîn kılınarak mutlaka me'âline ıtlâ'-ı kesb edilmesi lâzım gelmiş ise de Ermenîce olmak hasebiyle burada henüz kimseye emniyyet edemediğimden ve mektûb-ı mezkûr gelecek postaya kadar mürsel eline verilmek üzere vâsita olan mahalle i'âdesi muktezî idiğinden sûret-i mahremânede bi't-tercûme i'âde etmek üzere emîn olduğum bir âdeme tevdi'an geçen Çarşamba günkü vapurla [13] Aydın Vâlîsi Devletli Paşa Hazretlerine isâl kılındı. Mûmâ-ileyh Pazar-ertesi günü vapurla İzmir'denavdet edeceğinden arz kılınır. Atina vilayetin dâhilinde bulunan Ermenîlerin Hükûmet-i Seniyye aleyhine isyân ile oralarda dahi ikâ-yı fitneye Ermenî fesâd komiteleri tarafından gayret edilemekde olduğundan gelecek şehir-i Mayıs içinde oraca da şurş zuhûruna intizâr edilmekde olduğu merkûm Damadyan tarafından ifâde olunduğu olunmakla arz u ihbâr-ı keyfiyyede mesâ'î kılınır, ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Bir Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 7)

Mihran Damadyan'ın Girid fesâd komitesi ile dahi bir münasebât peydâsı etmek sûretinde bulunması hasebiyle burada ikâmeti mâzeretten hâlî olmayacağından bahisle mümkün ise kendisinden Yunanistan'da teb'îdi vesâ'ikin istihisâline çalışılması ve yâhûd komitenin teşebbüsât ve harekât-ı sâ'iresine vukûf kesbetmek için bir müddet daha Atina'da bırakılması istizânını hâvî sebk eden arz u iş'âr, çâkerîye cevâben şikk-ı sâninin matlûb-ı âliye muvâfık idiği emr u irâdesini mutazammın vârid-i mevki' icâl olan telgrafnâme-i âlî-yi atûfîlerinin mutazammın olduğu emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet mazmûn-ı

münîfine tevîk hareket ve uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hümâyûnlarında cân-siperâne îfâ-i vazîfeye bedel vesâ'-yi mukadderât edileceğindenin arz u beyânı bâbında.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 8)

Geçenlerde cezâyîr-i Yunaniyye'den Korfu adasında Yahudî milletinden mensûb olduğu rivâyet edilen sekiz on yaşlarında bir kızın maktûl bulunması hasebiyle cezîrenin ahâlî-yi İsevîyesi merkûmun Hristiyan kızı olduğu ve Yahudîler tarafından kanı alınmak için katledildiği i'tikâdı ile bir çoklarını darb ve cerh ve ba'zılarının eşyâlarını dahi tahrîb ve gâret eylemişler idi. Ayamaria ve Zanta gibi cezâyîr-i sâ'ireye dahi sirâyet ederek Hristiyanlar tarafından birkaç Yahudînin katl ve cerhe kadar cür'et olunması mes'eleyi vahimleştirmekle cezâyîr-i mezkûredeki Yahudîler hânelerinden hârice çıkamaz bir dereceye geldiler. Hükûmet-i mahalli tarafından şimdiye değin akâ'id olunan tedâbîr-i mahall-i mezkûrenin emniyyet ve asâyîşe i'timâd edememekle berâber bir aydan beri hânelerinde kapalı kalmış olan akvât-ı yevmiyelerini tedârikden âciz teb'a-i şâhânedan olanlar Korfo baş şehbenderi Maksim Efendi'yi mahallelerine çağırarak metbû'-ı mefhumları olan veliyy-i ni'met-i bî-minnet efendimiz hazretleri himâyât-ı necât-gayât-ı hümâyûnlarını ve fakr ve zarûretde bulunanları dahi medâr-ı ma'îşet olmak üzere i'timâd ve emniyyet-i şehriyârîlerini istifhâ eyledikleri ve ba'zı (...) Yahudîlerin cezireye azîmet etdikleri mûmâ-ileyh tarafından yenice Atina muharrirât mahallinden anlaşılmakla sefâret-i seniyye tarafından pey-der-pey mebanî'-i lâzıme gönderilmek üzere muhtâc-ı i'âne olanlara şehbederhâne hâsılatından sarf ve memâlik-i şâhâneye ilticâ etmek isteyen muhtâciye dahi i'âne edilmesi zımnında bi't-telgraf şehbender-i mûmâ-ileyhe saye-i lâzıme izbâr kılınmış ve mes'elenin tafsîlâtı pey-der-pey Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmekde bulunmuş olmakla ol bâbda.[14]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 9)

Mihran Damadyan nâmına olarak İsviçre'nin Cenevre şehrindeki Ermenî fesâd komitesi reîsi tarafından Ermenî İbrısara vürûd etmiş mufassal-ı mektûbun ba'zı husûsât-ı mühimmeyi hâvî olması mülâhazasına Der-sa'âdet'e kadar irsâ ve i'âdesine vaktin müsa'id olmamasına mebnî li-ecli't-tercûme me'mûr-ı mahsûsaya tevdî'an ve Aydın Vâlisi Devletli Paşa Hazretlerine gönderildiği geçen hafta arz u işâr kılınmışdı. Vâlî-yi müşârun-ileyh bu bâbda taraf-ı çâkerânemden gönderilen muhtırât ile alınan cevâb-nâmenin leffen takdîm kılınan sûretlerinden keyfiyyet-i ma'lûm-ı âlî-yi atûfileri buyurulacağı vecihle me'mûr-ı merkûm bu kere Atina'ya avdetle mebhûsâne olan ve iki kıt'adan ibâret bulunan mektûbu bir kıt'a defter ve tercümeleriyle berâber ve lede'l-mûtala'a bir çok ma'lûmât-ı mühimmeyi hâvî olduğu (s.5) (ve Atina'da ihtilâl ikâ'ına varılan ittifâk husûsunda çalışmakda olduğuna ve sâ'ireye dâir evvelce istihsâl edilmiş olan ma'lûmâtı dahi müeyyed bulunduğu anlaşılmış olmakla tercümeleri ve esâmî iyice okunabilmek üzere mezkûr defter Fransızca sûreti ile berâber kılındı. Mezkûr mektûblardan mutlaka bir tanesi Cenevre Komitesi reîsi tarafından yazılmış olması rûvş ifâdelerde anlaşılmakda idiğinden zîrlerinde muhtevîde Murad ve Çertino imzâlarının nâm-ı müsta'id idiği tezâhûr eyliyor. Zîrâ bu sıra hafîyye me'mûrunun verdiği ma'lûmâta nazaran Cenevre Komitesinin ismi Garabet Muradyan müsnegakarı[?] dahi Agob Manukyandır. Mektûbun birinde mezkûr olan külliyyat ise de evvelce Atina Komitesi olup geçenlerde Marsilya'dan Der-sa'âdet'e azîmetine da'irarz-ı ma'lûmât eylediğim Kelekyan idiği anlaşılmakda olmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 10)

Ma'rûzât-ı mütekaddime-i çâkerânem arz u iş'âr kılındığı vecihle Atina'daki Ermenî fesâd komite a'zâlığını ihrâza muvaffak olan hafîyye me'mûru icrâsı lâbüdd olan ba'zı tahlîfe vesâire gibi husûsât-ı mükellefeyi îfâ eyledikten sonra komitenin maksad-ı teşekkülünü ve hatt-ı hareketini mutazammın olan Ermenîyü'l-ibâre matbû programdan bir kıt'ası Mihran Damadyan tarafından kendisine verilmiştir.

Komitenin dâ'irre-i mevzu'ası mücebince mezkûr program sûret-i mahsûsada i'mâl etdirilen bir çekmece derûnuna vaz' olundukdan ve a'zâ-yı sâire tarafından dahi tahdîm edildikten sonra li-ecli'l-hıfz yeni a'zâya teslîm kılınmıştır ki her a'zâ nezdinde bir sûretle birer program mahfûz olması usûl iktizâsından imiş. İş bu programın mündericâtı hakkında Mihran Damadyan'ın yeni a'zaya emniyyetce bilmediği cihetle şifâhen verdiği ma'lûmâta nazaran Ermenîstan istiklâlini istihsâl içine her türlü fedâkârlık ihtiyârı ve buna mani' olmak isteyenlerin katl ve i'dâmı gibi bir takım makasîd-ı hâ'inâneyi mutazammın idiği anlaşılmakla bi't-tercûme muhteviyâtına lâıykıyla vukûf hâsıl olmak için mezkûr çekmecedan çıkartılarak Cenevre şehrindeki komite tarafından edilmekde olan *Hınçak* nâm gazetenin bu kere vârid olan bir nüshasıyla berâber manzûr-ı âlî buyurulmak üzere leffen takdîm kılındı. Me'mûr-ı merkûmun komite a'zâlığına kabûlünü ve mezkûr gazeteye abonesini mübeyyin olan sened Cenevre'den vürûd etmediği cihetle bu hafta dahi takdîm olamadı. Merkûmun ifâdesine nazaran Mihran Damadyan husûsuyla komite hakkında Der-sa'âdet'de her ne cereyân eder ise haber almakda olduğundan ma'tûf gazete ve program ve gazeteden şimdiye dek başka taraftan tercûme edilip olunmamış ise buradan gönderilmiş olunan mütercim tarafından bilinmesi ve geleceğinin buradaki teşebbüsât-ı çâkerânem hal-i pezîr olmak üzere ihtiyâta ra'ıyyeten arz u ihtârına ve mezkûr programın mahalline konmak üzere bi't-tercûme i'âdesi (...) irtisâle ictisâr kılınmış olamakla ol bâbda.[15]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara:11)

Eba an ceddin ni'met-i hazret-i veliyy-i ni'met perver-şâyân olmuş bu abd-i âciz-i esdakın fikir ve zikri her ne kadar nâcizâne sürse bile da'imâ veliyy-i ni'metine bir sûretle arz u sadâkat ve hizmete mahzar olduğu gibi lede'l-iktizâ yine veliyy-i ni'metine arz-ı hâcât ve şu'â-i ubûdiyyet ve memlûkiyetden idiği mülâhaza-i kâsırânesiyle şu vecihle arz u hâl-i darâ'at eylerim ki mürüvvet-i çeşm-i iftihârımız olan veliyy-i ni'metimiz sevgili padişâhımız efendimiz hazretlerinin saltanat-ı

seniyyeleri aleyhine muharrerât ve imâdiyât gibi ba‘zı (...) haramanın harekât ve teşebbüsât denâ‘et-kârâne kesb-i vukûf için (...) ve sa‘y-i çâkerânem yetdiği mertebe hedef-i mukadderât edilmekde ise de uğur-ı meyâmin-mevfûr-ı hümâyûnlarında yalnız bezl-i vücûd ile hizmet edilmiş olmayıb arz u izâhdan te‘dîb eylediğim mâliye cihetince dahi iktidâr-ı çâkerânemin ihtiyârını istilzâm eylemektedir. Sefâret-i seniyyenin bir kaç sene evvel şehriyârî yedi sekiz bin kuruş ve mukaddemâ daha ziyâde mikdârda olan hafıyye tahsîsâtı tenzîl edile edile nihâyet gitdiği halde otuz dört liraya kadar tenzîl etmiştir ki Atina gibi hadd-i fiyat hafıyye olan bir mahalde yalnız Girid işleri için o mikdâr meblağ (...) cedîd edilmeye ve ba‘zen dahi kifâyet etmemektedir. Sâye-i ihsân-vâye-i hazret-i şehriyârî’de olmakda olduğumuz sefâret-i seniyye mahsûsâtı ise masârîf-ı zâ‘ire ihtiyârına mütehammil olmadığı gibi esbâbını beyân edemeyeceğim böyle husûsât-ı mahremâne için Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne mürâca‘at edememekliğim dahi tâbi‘î bulunduğundan sefâret-i seniyyenin şimdiki hafıyye tahsîsâtı ulaşmadı. Otuz dört liradan hiç olmaz ise bir misline iblâğ ve yahud sûret-i âhirle ihsânı ve inâyet-i hazret-i pâdişâhi erzân buyurulması husûsunu mücerred ilgâsı mecbûriyyeti ile doğrudan doğruya atebe-i felek-mertebe-i hazret-i veliyy-i ni‘metden istirhâm ve istid‘âya mücaseret kılınmış olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 7 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 3 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 12)

Merbûtan takdîm kılınan defter (...) ma‘lûm-ı âlî-yi atûfileri buyurulduğu vecihle Der-sa‘âdet’de bulunan Ermenî fesâd komitesi meclis-i idâresi hey‘etinin kimlerden ibâret olduğuna dâ‘ir hafıyye me‘mûru bu kere Mihran Damadyan’dan me‘haz-i ma‘lûmât etmiş ve bunlardan Tabîb H. Tiryakiyan nâm şahsın bir süre evvel tevkîf olunub me‘hazen afv ve merhamet-i seniyyeye mazhar olduğu hâlde yine harekât-ı müfsid-kârânesine müdâvim bulunduğu ve meclis-i mezkûrun gerek Paşa veya Kumkapı cihetlerinde bir mahallede ictimâ‘ etmekde olduğunu istihbâr ile mahalle ve sokağını öğrenememiş olmakla ol bâbda.

Der-sa‘âdet’de bulunan Ermenî fesâd komitesi meclisi idâresi:

Re’is: Ermenîrû’esâ-yı rûhânîyesinden Horetnar Bey İzmirliyan

A‘zâ: Tabîb H. Tiryakyan

A‘zâ: Mücevherci Bağos Bedrosyan

A‘zâ: Sarrâf Minas Dermikliyan

A‘zâ: Mûsikî Mu‘allimi Dikran Çuhacıyan

A‘zâ: Mardin Dadyan

A‘zâ: Tabîb Donakyan

A‘zâ: Da‘va vekili Ma‘zedic Esasyan[16]

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara:13)

Hafîyye me’mûrları Ermenî fesâd komitesi a‘zâlığına kabûlünü mebnî olarak bu kere Cenevre’den vürûd etmiş olan sened leffen takdîm kılındı. Mezkûr senedin zîrinde tevzi‘ iki imzâdan dahi anlaşıldığı üzere İsviçre Merkez Komitesi re’isi Garabet Muradyan ve (...) Kagari Agop Manukyandır. Bâlâsında adede mahsûs 427 numarası ile yanında ecnebîye alâmet olan (E) harfinden anlaşıldığı üzere şimdiye değin komiteye Memâlik-i Şâhâne ile memâlik-i ecnebiyede ol mikdâr a‘zâ dâhil olmuştur. Ortasında muharrer ismin sahibi ise sefâret-i seniyyeye bu yolda hidemât-ı mürûra ibrâz etmekde olan hafîyye me’mûruan-asl Giridli olub Atina’da neşr edilmekde bulunan *İpiteris Gazetesi*’nin muharriri Kiryako Çakaki nâm kimse olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 14)

Ma'rûzât-ı mütekaddime-i çâkerânemde arz u iş'âr kılındığı vecihle Mihran Damadyan hükûmet-i seniyye aleyhine Rumlarla akd-i ittifâk etmek husûsundaki teşebbüsâtı netîcesi olmak üzere geçenlerde Atina'daki Girid İhtilâl Komitesi re'isi Antonyadsi denizden gidib Rum ve Ermenî Komiteleri'nin lüzûm-ı ittihâdı hakkında şifâhen dermeyân eylemiş olduğu teklîfâta cevâben ve Cenevre'deki merkez komitesi re'isi Garabet Muradyan'a hitâben merkûm Antonyadsi tarafından muvâfakatı hâvî Fransızca mektûbun sûreti leffen takdîm kılındı. Mektûb-ı mezkûr zîrinde komite kâtibi olarak imzâsı muharrer bulunan Giryako Çakaki diğér arife-i bendegânemde zikr-i sebkât eden hafıyye me'mûrudur ki evvelce sefâret-i seniyyenin talebi üzerine mezkûr komite üzerine kitâbetini dahi istihsâl eylemiş ve el-hâletü hâzihî ifâ eylemekde bulunmuş olmakla ol bâbda. [17]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 15)

Roma Sefiri esbak Devletli Fodyadi Paşa hazretleri bu kere tekrâr sefâret-hâneye gelerek Girid Vâlîliği ihrâz için hakkında devâm etmiş olan ba'zı güft ü gûyı tekzîb ve bu vesîleyle teveccühât-ı cihân-derecât-ı cenâb-ı cihân-bâniyi istirhâm için serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zamîye arz u takdîm olunmak üzere bir kıt'a arîza ile mezkûra rîzanın arz-ı atebe-i ulyâ kılınması iltimâsı hâvî karîn-i sâni-i hazret-i şehriyârî atûfetli Hacı Ali Bey Efendi hazretlerine hitâben yazdığı mektûb-ı âcizlerine bilâ-re's tahtîm eyledikten sonra nezd-i çâkerâneme bırakmış ve arîza-yı mezkûre bu posta karîn-i müşârun-ileyhe irsâl ve takdîm kılınmıştır. Bu vesîle ile şurasının arzını temmet-i zimmet-i ubûdiyyet ü sadâkat add eylerim ki paşa-yı müşârun-ileyh bundan evvel yine nezd-i çâkeriye gelerek Girid vâlîliğini istihsâl için hakkında deverân eden ve tafsîlâtı 22 Ramazân sene [1]308 tarihli tahrîrât-ı çâkerânemle nezâret-i celîlesine arz u iş'âr kılınan rivâyâtı kat'ıyyen tekzîb eylediği ve cezîre-i mezkûre hakkında bir buçuk sene mukaddem şeref-müte'allik buyurulan ta'dîlât-ı fermân-ı hümayûn-ı hikmet-makrûnunun bir harfinin bile ta'dîli müceb-i mazarrât olacağını beyân etdiği hâlde ertesi güne tesâdüf olarak

süferâdan biriyle vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânem esnâsında fermân-ı hümayûn-ı mezkûr bi’l-istirdâd cezîrenin hâl-i sâbıkı i‘âde buyurulduğu ve Fodyadi Paşa’nın geride bekası te’mîn edildiği hâlde cezîre-i mezkûrenin hüsn-i idâre ve takrîr işini der-uhde edeceğini bi’z-zat paşa-yı müşârun-ileyh kendisinden işitdiğini sefir-i mûmâ-ileyh mahremâne olarak bendelerine ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Karîn-i Sâni Hacı Ali Bey Efendi’ye Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307

Hâk-i pâ-y-işevket-ihtivâ-yı hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamiye ba‘zı ma‘rûzât-ı ubûdiyyet-kârâneyi hâvî olmak üzere Roma Sefiri-i Esbakı Devletli Fodyadi Paşa hazretleri tarafından bu kere bendelerine irâde-i mütesellim edilmiş olan bir kıt‘a âriza ol bâbda zât-ı âlî-yi asâfânelerine hitâben yazmış olduğu mektûba melfûf olduğu hâlde mutî‘an takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 16)

Yunan Hâriciyye Nâzırı Mösyö Delyani ile bu kere vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânem esnâsında mûmâ-ileyhin Makedonya hakkında vukû‘ bulan teblîgât-ı mühimmesini hâvî posta ile Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne irsâl kılınan tahrîrât mündericâtının derkâr olan ehemmiyyetine mebnî bir kıt‘a sûreti li-ecli’l-ma‘lûmât takdîm kılınmış olmakla ol bâbda.[18]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 13 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 10 Mayıs Sene [1]307

Mahremâne

Hariciyye Nazırı Mösyö Delyani ile yevm-i mu‘tâdda vukû‘ bulan mülâkât-ı âcizânemde ba‘zı mesâlih-i câriyye hakkındaki ba‘zı teblîgât-ı âcizânemden sonra nâzır-ı mûmâ-ileyh eyâlât-ı mütecâvize-i şâhânode Yunanlıların me’mûriyyet-i

Osmaniyye tarafından müşkilât ve suver-i mu‘âmelât görmekte oldukları bi‘l-münâsebe vesîle-i bahs ve makâl ederek Bulgaristan’ı ile‘l-ebed Rusya’dan tefrîk ve bu sûretle Rusya’nın Bulgarlar üzerindeki nüfûzunu kesr eylemek i‘tikâd-ı bâtili ile âmâl-i milliyye ve te‘mînât-ı hârisânelerine ma‘âşât politikasını ma‘âşât ittihâz eden Avusturya ve husûsuyla İngiltere devletlerinin Makedonya kıt‘asında bulunan resmî ve hafî me‘mûrları vasıtasıyla kıt‘a-i mezkûrenin Bulgaristan’a ilhâkı husûsunda ol kadar gayretle çalışmaktadırlar ki az müddet zarfında bir Makedonya mes‘elesinin hudûsuna kaviyyen hüküm olunabilir. Bu sûretle Devlet-i Aliyye’nin zarârına olarak hazırlanmakda olan bir (...) tesri‘-i husûsuna me‘muriyyet-i Osmâniyye’nin dahi mu‘âveneti manzûm olmakda idiği müceb-i itmâmın kâbil olamıyor. O derecedeki Bulgarların telkînâtı ve delâlet-i garaz-kârâneleriyle teb‘a-i Yunaniyye hakkında bi-gayri hakkın sû‘-i mu‘âmelâtı tecâvüz etmek râddesine kadar Bulgar münâfi‘â-i hizmet ve ma‘âşât ediliyor. Acaba bu hal evveliyât-ı umûr-ı saltanat-ı seniyye’nin vukûf ve ma‘lûmâtı var mıdır. Makedonya kıt‘asında Bulgar nüfûzunun ol mertebe cârî olmasına bakılır ise mutlakâ Bab-ı Âlî’nin ma‘lûmâtı olmadığına hükm ediliyor. Bi‘l-münâsebe bu bahsi açmaktan maksadım tâbi‘î münâfi‘-i Yunaniyyeyi muhâfaza içindir. Ma‘a-hâzâ Selanik Vali’si bulunan zâta kadar menâfi‘-i Yunaniyye’yi mahv ve ibtâle çalışarak Bulgar münâfi‘ini tervîc etmek cümleden ziyâde Saltânat-ı Seniyye için muzırrdır. Zîrâ her ne kadar Yunanlıların Makedonya ve Trasia kıt‘aları üzerindeki iddi‘aları cây-ı inkâr değilsede kıta‘ât-ı mezkûre Memâlik-i Şâhâne’den ma‘dûr olduğu müddetce ya‘nî istatûko bâkî kaldıkça Yunanistan tarafından hiçbir harekât-ı tecâvûzkârî vukû‘una ihtimâl verilemez. Bi‘l-akîs Bulgarlar’ın Makedonya hakkındaki teşebbüsât-ı muzırraları alenî sûretde görünüyor. Binâ’en-aleyh Devlet-i Aliyye’ye anlar tarafından zarâr ikâ’ olacaktır. Kendi i‘tikâdımca İngiltere’nin Bulgarları ile‘l-ebed Rusya’dan tefrîk etmek tasavvuru münâsib değildir. Zîrâ Bulgarlar hiç bir vakit Rusya’dan ayrılmazlar. Bunu isbât için Rusya’nın Aynaroz teşebbüsâtı irâ’e ederim. Bugün kü günde Aynaroz darahib kıyâfetinde onbaşı ve çavuş ve daha büyük rütbede zâbit-i mütekâidinden binlerce Rus askeri mevcûd olub oradan Kavala’ya ve daha ileriye kadar olan sevâhil

ve arâzîyi değerlerinden bir kaç kat semen i'tâsıyla yed-i zâbt ve tasriflerine geçirmeye çalışıyorlar. Bundan maksadları ise Bulgaristan'ın adalar denizine olan mahrecini ellerine alarak Bulgaristan'ı maddeten dahi Rusya'dan iftirâkına imkân vermemek ve bu sûretle Rumeli'deki eyâlât-ı şâhâneyi bi't-tefrîk ne Osmanlılara ve nede Yunanîlere hayır bırakmamaktır.” demesine mukâbilâcizleri “eyâlât-ı mütecâvire-i şâhâne cereyân-ı ahvâle bi'l-etrâf vukûf ve ma'lûmâtım olmadığı cihetle sûret-i umûmiyyede dermeyân edilen şikâyâtın mâhiyyetini yakîn ve takdîr edemez isem de me'mûrîn-i Osmâniyye tarafından Bulgarlara ol mertebe mümâşat edilmekde olduğu iz'ânı Yunanlılar ile Bulgarlar beynindeki mehâside ve rekâbet ilcâsından ve yek diğetine galebe ve tefavvuk dâ'iyesinden mütehassıl mübâlagalı bir fikir eseri olsa gerekdir. Binâ'en-âleyh saye-i adâlet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde Memâlik-i Şâhâne'de yerli ve ecnebî bilâ-fark me'mûrîn-i saltanat-ı seniyye tarafından şâyân-ı mu'âmele görmekde olmalarına nazaran Yunanîler'in şikâyât-ı vâkı'ası me'mûrîn-i Osmâniyye'ye değil belki efkâr-ı umûmiyye-i Osmâniyye'ye karşı dermeyân edilmiş olsa daha becâ olur idi. Zirâ Yunanîlerin daha bugüne kadar Girid hakkındaki harekât-ı ta'rîz-kârâneleriyle matbû'ât-ı Yunaniyye'nin Millet-i Osmaniyye ve Hükûmet-i Seniyye aleyhinde lisân-ı edebe yakışmaz sûretde neşriyât-ı garaz-kârâneleri bütün Osmanlılarca elbetde iyi bir te'sîr hasıl etmeyeceğinden bu hâlde Memâlik-i Şâhâne mukîm Yunanîler Osmanlılar tarafından muzırrı teveccüh olmazlar ise (...) kendilerinde aramaları lâzım çünkü” cevâbını vermiş isem de Mösyö Delyani Girid eşkiyâsının harekât-ı hod-serânesi ve hürriyyet-i matbû'ât mâhiyyetiyle Yunan gazetelerinin umûm hakkındaki neşriyât-ı tecâvüz-kârânesi ehemmiyyetden ârî olduğu beyânıyla Devlet-i Aliyye ile Yunanistan münâfi'-i siyâsiyyece yekdiğetine merbût olduğundan Yunanlılar tarafından saltanat-ı seniyye'ye bir mazarrat gelemeyeceği hakkındaki ifâdesi tekrârdan sonra Makedonya'da cümleden ziyâde hükûmet-i seniyye aleyhine olarak hazırlanmakda olan hadisât-ı mühimme havâlî-yi mezkûredeki Yunan konsolosları ile Der-sa'âdet'den Sefîr Mösyö Mavrokor Datonun verdikleri ma'lûmât ile te'yîd etmekde olub eğer buna Bâb-ı Âlice i'kâd olunmaz ise mahalelerine me'mûrîn-i hafîyye

i'zâmıyla hakikat-i hâli anlamak müşkil bir şey olmadığını ve belki bu vesîle ile garîbü'z-zuhûr olan bir mes'ele-i vehmiyyenin önü alınmak için tedâbîr-i serî'a ittihâz buyurulacağı itikâdında bulunduğunu söyledi. Yunan Hariciyye Nâzırının bâlâda arz edilen ifâdâtına minvâl-i meşrûh üzere cevâb verilmiş ve cevâb-ı mezkûrun mazhar-ı tasvîb-i âlî olacağı mechûl-i çâkerânem bulunmuş olmakla ba'demâ nâzır-ı mûmâ-ileyh o yolda mekâlîm-i vukû'unda tarz-ı âhîrle idâre-i mes'ele edilmek lâzım gelirse ta'limât-ı âlî-yi nezâret-penâhîlerinin emr ve izbârını istirhâm eylerim ol bâbda.[19]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:17)

Mihran Damadyan mühim bir vazîfe icrâsı için Der-sa'âdet'e gönderilmek için iki cevır Girid şakîsi taharrî eylemekde ve bunların üzerinde Girid fesâd komitesi tarafından dahi birer varaka bulunması lüzûmu dermeyân etmekde olduğu ve mezkûr şakîlerin ne vazîfe tahmîl olacağı ve Girid Komitesi tarafından ne yolda varaka verilmesi iktiza edeceği su'âline dahi İstanbul'da hâne-i millet-i mu'teberândan biri hakkında mutasavver olan bir şey'in icrâsı için buradan iki Giridli'nin gönderilmesi muktezî idiği ve Girid Komitesi'nden varaka talebinin sebebini dahi matlûb olan adamlar bulundukdan sonra söyleyeceği cevâbını verdiği bundan dörd gün evvel hafîyye me'mûru tarafından haber verilmekle elbetde bir sû'-i kasdı îmâ etmekde olan böyle bir hareketin kimin hakkında icrâsı mutasavver idiğini anlamak üzere hafîyye me'mûruna tenbîh eki de verilmişti. Evvelce arz olunduğu üzere Girid fesâd komitesi vazîfe-i kitâbetini dahi îfâ etmekde olan me'mûr-ı merkûm matlûb olan iki Giridliyi bulmak bahânesiyle birkaç def'a Mihran Damadyan odasına gittiği sırada bir aralık merkûmun dışarıya çıkmasından bi'l-istifâde masa üzerinde gördüğü evrâkı karıştırarak “zât-ı şevket-simât-ı Hazret-i pâdişâhî ile Ermenî Patriği beyinde Ermenî mes'elelerinin hüsn-i sûretle hâl ve tesmiyesine vâsita olub bundan dolayı komitenin teşebbüsâtına hâ'il olmakda bulunan Hazîne-i Hâssa Nâzırı Devletli Agop Paşa hazretlerinin izâle-i vücûdu lâzımeden idiği Londra Komitesinin cümle-i

iş‘ârâtından olduğuna dâ‘ir” Cenevre komitesinden mevrud Fransızca bir mektûb gördüğünden tasavvûr olunan sû‘-ikasdin Paşa-i müşârun-ileyh hakkında idiği zâhîr oluyorsa da işin layıkıyla mektûbun kûnhüne varmak matlûb olaniki şakînin tedârikine (...) olmasına mebnî hafîyye me‘mûru Girid câniblerinden bir kaçına mürâca‘atla iknâ‘ya çalışmış ise de cinâyât sa‘ikalarından dolayı yakayı ele vermek korkusuyla ve Dersa‘adet’e gitmeye değin hiçbirinin muvâfakatını istihsâl edememiştir. Ma‘a-hâzâ me‘mûru-ı merkûm yine taharrîden hâlî kalmıyor ise de Mihran Damadyan’ın diğer vâsita ilede adam taharrî etmesi mümkün idiği ve dünkü gün dahi Yunanistan’ın bir cihetinde etmekde bulunan Anadolu’lu bir Ermenî’nin Atina’ya gelib kendisiyle görüştüğü cihetle sû‘-i kasdın icrâsı için hafîyye me‘mûrunun haberi olmaksızın dahi İstanbul’a adam gönderilmek (s.5) ve yâhûd İstanbulcada tedârik edilmek ihtimâlini ihtiyâten ba‘demâ Yunanistan medâr (...) zâbita tarafından nezâret-i şedîde tahtında bulundurulması ve Paşa-yı müşârun-ileyh tarafından dahi tedâbir-i tahfîze ittihâzı lâzım geleceği vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânem ise de ol bâbda.[20]

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl ve Sene 1308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:18)

Müddet-i medîde medîde Amerika’da ikâmetle şimdi buradaki Ermenî fesâd komitesi a‘zâsından bulunan ve Amerika ve İngiltere gazeteleriyle hükûmet-i seniyye aleyhine bir çok neşriyâtda bulunan Tabîb Azibyan nâm şahıs ile reîs- i komite Mihran Damadyan tarafından müştereken ve matba‘asında arayıp bulunmadıkları cihetle hafîyye me‘mûruna hitâben dünkü gün yazılan ve leffen takdîm kılınan Fransızca mektûbun müta‘lâsından mâ‘lûm-ı âlî-yi atûfileri buyurulacağı vecihle gâyet mühim olan bir paket ile bir mektûbda zâyi‘âtdan bahs ediliyor ki mezkûr paketin İngilizce muzırr bir risâle ile kezâlik Ermenîce bir risâle sûreti ve bir kıt’a takdîr-i hümayûndan ibâret olan muhteviyâtı fî 22 Ramazân sene [1]308 tarihli ve mektûb-ı mezkûrun tercümesi dahi fî 7 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve 9 rakamlı mâ‘ruzât-ı çâkerânemle irsâl ve takdîm kılınmış idi. Hafîyye me‘mûru hitâben

mektûbu aldıktan sonra Mihran Damadyan’a teslim üzerine kendisiyle görüştüğünde mezkûr paket derûnunda bulunan bir risâle müsveddesini tesvîd için merkûm Tabîb Agopyan’ın altı aydan beri uğraşmakda idiğini ve li-eclî’t-tashîh İzmir’de ki şeriklerinden birine gönderib tab‘ olunmak üzere buraya i‘âde eylediği esnâda gâ’ib olmasından dolayı pek müte’essif idiğini ve İsviçre Komitesi’nin mebhûsâne olan mektûbu ise pek mühim olduğundan kezâlik pek endîşe nâil olduğunu söylemiştir. Müte‘âkiben vârid Avrupa postasıyla merkûm Mihran Damadyan nâmına İsviçreden ta‘ahhütlü bir paket vürûd eylemekle çünkü hafîyye me’mûrunun komite a‘zâlığına kabûlünden beri Mihran Damadyan mektûblarını onunnâmıyla almakda olduğundan me’mûru merkûm küşâdı sehil olan mezkûr paketi açarak derûnunda bir takım gazeteler ile ba‘zı Ermenîce evrâk ve birde tasvîr-i hümayûn gördüğünden leffen takdîm kılınan yalnız tasvîr-i hümayûn-ı mezkûru alarak diğer paket ve mektûbun ziyâ’ı üzerine şüpheyi da‘vet etmemek ve bu cihetle hakkındaki i‘timâdı halel-pezîr eylememek üzere mezkûr paketi hâli üzere kapayıb Mihran Damadyan’a i‘âde etmiş ve bu sûretle Ermenîyyü’l-‘ibâre olan mektûb-ı mezkûr mündericâtına vukûf kesb edilememiş olmakla ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey’e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307(Numara:19)

Viyana hey’eti mûsikiyyesi geçen Pazar günü Atina’ya muvâsalatla akşamıyyesi sarây-ı kralî bağçesinde vermiş oldukları konserde kral hazretleri tarafından vukû‘ bulan dâvet üzerine süferâ-yı sâ’ire ile berâber âcizleri dahi hâzır bulundum.

Hey’et-i mezkûrenin tefennüyan-ı mâhirâneleri hazırın tarafından alkışlanarak hitâmında bi’z-zat kral ve kraliçe hazerâtı tarafından kendilerine beyân-ı mahzûziyyet edildi. Müstagnî-yi arz u beyân olduğu üzere iş bu mûsikîyûna içinde bir hayli ashâb-ı haysiyyetde zevât bulunduğu hâlde sarây-ı krâliden kavî teşekkürden başka hiçbir me’kûlât ve meşrûbâtla bile ikrâm edilmemeleri ba‘zıların kıl u kâli mû‘cib olub halbûki kendileri Der-sa‘âdet’de iken veliyy-i nî‘met-i bî-minnetimiz pâdişâh-ı (...) ve şehinşâh-ı âmîlû’l-ihsân efendimiz hazretleri

câhibinden ez-cihet nâil oldukları avâtıf-ı mâlâ-nihâye-i mülûkânelerinden dolayı fevka'l-âde mesrûr ve müteşekkir olduklarını ve böyle bir pâdişâh-ı âlî-şân ve âlî-cenâbın iltifât ve inâyâtını hiçbir vakitte unutulmayarak evlâd ve ahfâdlarına bile medâr-ı i'tibar ve iftihârı olacağını lisân-ı medh ü sitâyîşle yâd etmekde bulunduklarını avusturya sefiri kemterlerine ifâde eylemiş olmakla ma'a'l-iftihar arz u beyân keyfiyetiyle ictisâr eylerim efendim.[21]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara:20)

Hanya sancağı dâhilinde Lakos Karyesi ahâlîsinden olub ve ez-cihet şekâvetde pürân (...) olan Akrotir Yanosi nâm şahsın çetesi dahi on kişiden mürekkeb olduğu hâlde bu kere Girid'den firâr ile evvelki gün Pire'ye gelmiştir. Cezîrede daha bu gibi bir iki çete kaldığından sâye-i kadr-ı kuvaîyye-i hazret-i pâdişâh hânlarında barınamayarak yakında Yunanistan'a avdetleri (...) bulunmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e Tahrîrât

Fî 21 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 17 Mayıs Sene [1]307 (Numara: 21)

Devletli Fodyadi Paşa hazretleri üç gün evvel yine sefârethâneye gelerek yeni şehir taraflarında bulunan çiftliğine gidib bir iki ay kalacağından çâkerlerine vedâ'a geldiğini ve kendi çiftliği yanında şimdi yirmi yedi bin lira râddesinde müzâyede dâhilinde diğer bir çiftliği iştirâ etmek niyetinde bulunduğunu ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Kurenâdan Ârif Bey'e

Fî 28 Şevvâl Sene [1]308 ve fî 24 Mayıs Sene [1]307 (Numara 22)

Hazîne-i Hâssa-i Şâhâne-i Nâzirî Devletli Agob Paşa hazretlerine sû'-i kasd icrâsı için Mihran Damadyan tarafından iki adam taharrî edilmekde olduğuna ve tafsîlât-ı sâ'ireye dâir olan fî 21 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve on yedi rakamlı ârızâ-yı çâkerâneme zeyl olmak üzere husûsan Atina'yı arz eylerim. Şöyle ki mezkûr sû'-i

kasdın müşârun-ileyh hakkında icrâsı mutasavver idiğini merkûm Mihran Damadyan bu kere kendi lisânıyla dahi ikrâr ve buna muvaffak olurlar ise onunla kana'at etmeyeceğini ifâde eylemiştir. Cinâyet-i mezkûreyi ikâ için merkûm Mihran Damadyan Makedonya Komitesi mâ'rifetiyle an-asl Makedonya'lı olup yeni şehirde temkîn ve şimdi Atina'da mukîm bulunan meşhur cânîlerden ve kat'u't-tarîk (...) Velahavaro isminde bir şahsı tedârik etmiş ise de şakî-i merkûm katl-i mezkûrun icrâsı için peşinen yüz elli ve ba'de tekrâr yüz elli lira daha talep etmekde ve Mihran Damadyan ise ücret-i matlûbenin mikdârına istiksâr ile berâber böyle bir cânîye emniyyet edememekdeymiş. Binâen-aleyh cânî-yi merkûmun Der-sa'âdet'e i'zâmı henüz mukarrer olmayıb takrîri hâlinde yevm-i azîmeti telgrafla arz edilmek tabî'î ise dema'a-hâzâ haber ve mâ'lûmâtımız olmayarak bir diğer şahısla gönderilmesi dahi ihtimâlden ba'îd değildir. Husûsuyla ki cinâyet-i mezkûreyi müştereken î'kâ etmek üzere İstanbul'daki komite tarafından daha bir iki kişi tehiyye edildiği Mihran Damadyan'ın cümle-i ifâdâtı içerisinde. Bu maksad-ı hâinâne ile İstanbul'da bir iki kişi tedârik edildiği halde [22] memâlik-i ecnebiyyedir ve tercîhen Yunanistandır. Diğer âdem gönderilmek istenilmesinin sebebine gelince merkûm Mihran Damadyan bu def'âki Rumca ifâdesinden anlaşıldığı üzere Rum veya Yunanlılarla mahlût bulunan mütecâsirlerin hîn-i derdestinde güyâ iki milletin bu bâbda müttelik olduğu (...) eyleyerek kendilerini kuvvetli göstermek ve bu sûretle hükûmet-i seniyyeyi tehdîd etmek imiş. Ma'rûzât-ı takdîme-i çâkerânemle dahi arz edildiği üzere bir vakitten beri Mihran Damadyan Girid İhtilâl Komitesi ile istihsâl-i münâsebetle çalışmakta olduğu gibi sâir Yunan komiteleriyle de akd-i ittifâk maksadıyla Cenevre Komitesi'nden dört beş gün evvel Beğosi Aşıkyan isminde bir şahs-ı daha buraya göndermiştir. Şahs-ı merkûm balkan şibh-cezîresinde bulunan milel-i sefire ile siyâsî bir ittifâk akd-i maksadıyla bundan beş on sene evvel Atina'da teşekkül etmiş olan ve bu maksadı hâsıl edememiş ise de henüz lafzen mevcûd bulunan komitenin reîsine gidib Ermenî komitesiyle ittifâk teklîf eylediğini hafiyye me'mûru haber almakla şerâ'it-i lâzîmesini (...) komite a'zâlığına dahi dâhil olmuş kendisine tenbîh edildi. Mihran Damadyan bir haftadan beri İstanbul komitesia'zâsı ile kâtibinden aldığı

mektûblar üzerine endîşe ve ızdırâb göstermekde olduğundan hafıyye me'mûru sebebini su'âl eyledikde mezkûr komite a'zâsından bir kaçının hükûmet-i seniyye tarafından haber alındığını ve bu sebeple komite kâtibinin hânesinden dışarı çıkamamakda idiğini ve komite uğruna pek çok fedâkarlığı sebkât etmekde olan reis Huretnar Bey İzmirliyan dahi tehlikede olub eğer ona bir hatâ gelecek olur ise pek büyük zâyî'âtdan olacağını ve Patrik-i lâhak hükûmet-i seniyye tarafını iltizâm etmekde olduğundan şâyân-ı la'net idiğini ve politika müttehiminden yirmi kadar Ermenî refiklerinin geçen hafta Fizan'a nefy edildiklerini kemâl-i te'essüfle ifâde eylemiştir. Merkûm Mihran Damadyan bir mû'teber hafıyye me'mûrunun nâmına olarak İstanbul'daki komite a'zâsından ba'zıları ile kâtibinden mektûblar almakda ise de bunlardan ba'zıları ve mühimleri hemşireniz Sorpin imzâsıyla Fransızca ve fakat şifreli kelimelerle muharrer olduğundan ma'nâ-yı hafıyyesini anlamak kâbil olamıyor. (s5) Hattâ böyle bir mektûb mukaddemâ hafıyye me'mûrları tarafından açılıb hakîkten hemşire tarafından olduğunu ve bir ehemmiyyeti hâiz bulunmadığı zannıyla kendisine i'ade edildiği evvelce arz olunmuş idi. Hüsn olunduğuna göre mezkûr imzâ ile mahzî olan mektublar komite kâtibi tarafından mezkûr mektûblar (...) mürekkeble mühür ise mutlakâ komitece bir fenâ haberi îmâ etmekde olduğu Mihran Damadyan'ın ifâdesi iktizâsındandırki (s7) bu hafta zarfında gelen iki Fransızca mektûb kırmızı bir mürekkeble olub sâlifü'l-arz fenâ haberlerin meş'ûr idiği tebyît eyliyor. Matbûlardan ba'zısı Ermenîce muharrer ise de lisân-ı mezkûre âşinâ olmadığımızdan Mihran Damadyan'a fâidesiz şübhe irâde etmemek üzere kendisine veriliyor. Bütün bu mektûblar hafıyye me'mûrlarının nâmına ya'nî melfûf pusula bulununca Der-sa'âdet Nemçe Postahânesi vâsıtasıyla ve ekseriyâ ta'ahhütsüz olarak gönderilmektedir. Ve bir de Der-sa'âdet Nemçe Postahânesi mevzû'u Orniyan imzâsı ile de Mihran Damadyan'a bu def'a Ermenîce bir mektûb vürûd eylediğine bakılırsa mevzu'-ı (...) merkûmun dahi komite ile münâsebet veya iştirâki istidlâl edilmekde olduğu gibi ihtimâl ki Mihran Damadyan'ın Der-sa'âdet Komitesi'ne olan mektûblarında mevzû'-ı merkûm nâmına ve onun vâsıtasıyla mahallerine îsâl edilmekde olduğu vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerî ise de ol bâbda.[23]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 12 Zilkâ'de Sene [1]308 ve fî 7 Haziran Sene [1]307

Bir kaç postadır Der-sa'âdet'den Ermenî fesâd komitesi a'zâsından hiç bir mektûb vürûd eylemediği cihetle Mihran Damadyan hâlâ ızdırâbda olub sû'-i kasd için Der-sa'âdet'e gönderilmek istenen şahsa verilecek meblâğ için dahi Cenevredeki merkez komitesinden istizân eylemiştir. Merkûmun Balkan şibh-cezîresinde'ki milel-i sağîrenin îtimâdı maksadıyla mukaddemâ Atina'da teşekkül etmiş olan Konfederasyon Balkâniye nâm komite ile münâsebâta girişmek üzere 22 numaralı ârizâ-yı çâkerânemde arz ve iş'âr kılınan teşebbüsâtına bu kere cevâb ve muvâfık olmuş yâ'nî Cenevre Merkez Komitesi ile bu bâbda muhâbere edileceği kendisine teblîğ olunmuş imiş. Marsilya'daki Ermenî Komitesi tarafından neşredilmekte bulunan *Ermenîya Gazetesi'nin* müdürü olub güyâ Ermenîlerin Hükümdârân-ı kadîmesi sülâlesinden Manukyan familyasına mensûb olan şahsın bu kere Marsilya'da vefât eylediğine dâir mahall-i mezkûrdan olan mektûb üzerine Mihran Damadyan fevka'l-âde izhâr-ı kedûret eylemiş. Ve bu şahsın komitece pek büyük zâyî'ât idîğini söylemiş olmakla ol bâbda.[24]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 19 Zilkâ'de Sene [1]308 ve fî 14 Haziran Sene [1]307 (Numara: 24)

Ermenîn fesâd komitesi programından bir kıt'ası 7 Şevvâl sene [1]308 tarihli ve 10 rakamlı arîza-i çâkerânemle savb-ı âlî-yi âsafânelerine takdîm kılınmış idi. Bu kere Mihran Damadyan mezkûr programın bir cihetini mütâla'a etmek lâzım geldiğinden bahisle hafîyye me'mûrundan taleb eylemiş olmakla belki li-ecli't-tecrûbe vukû' bulan iş bu taleb-i garîb üzerine mezkûr program ibrâz edilmemiş olsa hafîyye me'mûru hakkında şübheyi da'vetle bâ'demâ Mihran Damadyan'ın ketm-i ısrar eylemesi mülâhazasıyla mümkün ise mezkûr programın i'âde buyurulması sûret-i husûsiyyede istirhâmına mübâderet kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 2 Zilhicce Sene [1]308 ve fî 27 Haziran [1]307 (Numara: 25)

Îkâ-i cinâyet için Der-sa‘âdet’e a‘zamî mütesavver olan şahıs hakkında Mihran Damadyan’ın yazmış olduğu mektûba bu kere Cenevre Komitesi’nden vârid olan cevâb-nâmede şahs-ı merkûm tarafından talep edilmekde olan iki yüz elli liranın kesretinden ve kendisi şâyân-ı emniyyeti olamayacağından bahisle (...) sarf-ı nazar olunması ve bu bâbda Cenevre Komitesi tarafından başka yere mürâca‘ât edileceği iş‘âr olunmuşdur. Der-sa‘âdet’deki komite erbâbından bir müddetden beri haber alınamadığından Cenevre Komitesi oradan Der-sa‘âdet’e göndermiş Mihran Damadyan dahi onunla muhâbere etmekde bulunmuş ise de bu âdemin isim ve resmine dâir henüz bir şey tesbît edilememiş Beşinci Ordu-yı Hümâyûn’dan gâye-i asâkir-i şahâne i‘zâm kılınması üzerine şimdi Ermenî komiteleri tarafından Halep Vilâyeti dâhilinde Zeytun Kazâsı ahâlîsini isyân ve ihtilâlîne çalıştığı merkûm Mihran Damadyan’ın yine bu kere hafıyye me’mûruna vukû‘ bulan ifâdesi iktizâsından bulunmakla ol bâbda..

2.5. LAHİCAN MESELESİNE DAİR YAZIŞMALARI TRANSKRİPSİYONU

Sefâret-i seniyye Ateş Militari Emin Bey'in Lahican (...) taraflarındaki seyahatine dâir evrâk dahi berâberdir.[1]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne

*Fî 8 Rebi'ü'l-evvel sene 1311 ve fî 6 Eylöl sene [1]309 tarihli ve 4089/112 Numaralı
Tahrân Sefâret-i Seniyyesine İrsâl Olunan Tahrîrâtın Sûretidir*

İran Devleti'nin Lahican'a top ve asker göndermesi ve Vezne arâzisinde muhteşid asâkir-i İrânîyye'nin aşâ'ir-i Osmâniyye'ye takrîb etmesi cihetiyle İranlıların men'î tecâvüzleri lâzım geldiğinden ve mahall-i mezkûrenin saltanat-ı seniyye'nin mülk-i sarîhi olduğu cânib-i hükûmet-i seniyyeden i'zâm buyurulmuş olan me'mûrun delâ'il-i vâzıhaya müsteniden verdiği lâyiha ile Merhûm Derviş Paşa haritasında gösterildiğinden bahisle asâkir-i İrânîyyenin geri alınması İran hükûmetine bi't-teblîğ tarih-i teblîğden i'tibâren bir mâh zarfında mütecâvizler geri çekilmezler ise cünûd-ı zafer-i (...) hazret-i pâdişâhî sevk edileceğinin tefhîmi ve bu bâbda hükûmet-i müşârun-ileyhden bir cevâb-ı kat'î alınması irâdesini şâmil şeref-vârid olan fî 2 Eylöl sene [1]893 tarihli ve 55 numaralı telgrafnâme-i âli-cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîline tevfikân ol vecihle mütecâvizini tarih-i teblîğden i'tibâren bir mâh zarfında geri çekilmeleri ve bu bâbda bir cevâb-ı kat'î i'tâsı fî 25 Safer sene [1]311 tarihli takrîr ile lede'l-mülâkât sadrâzâm hazretlerine teblîğ ve müddet-i mezkûre zarfında mütecâvizin geri alınmaz ise asâkir-i şâhâne i'zân kılınacağı tefhîm olunduğunu fî 9 Eylöl sene [1]893 tarihli ve 77 numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle ve asâkir-i İrânîyyenin geri alınması için emr verdiğini ve fakat Lahican ve Vezne'nin İran Devleti'ne â'idiyyetine ve ifâdât-ı sâ'ireye dâ'ir sadr-ı müşârun-ileyhden alınan tahrîr cevâbının hülâsâ-i me'al dahi fî 14 Eylöl sene [1]893 tarihli ve 78 numaralı telgrafnâme-i bendegânemle arz kılınmıştı. İran Devleti'nin Lahican'a asker sevk etmesi müsâdeme-i aşâyiri men'î fikrine müstenid görünmediği ve aşâyiri Osmâniyye tarafından hilâf-ı mu'âhede hareket vukû'a getirmemek için (...) lâzıme ittihâz olunduğu mahall-i vilâyetden bildirildiği beyân-ı âlisiyle ecânibin sür'ati

icrâsı irâdesini mutazammın fî 17 Eylûl sene [1]893 tarihi ve 50 numara ile şeref-vârid olan telgrafnâme-i âli-yi nezâret-penâhîleri (...) bahs ile mahal-i mezkûrdan asâkir-i Îrânîye'nin geri alınması daha (...) fî 6 Safer sene [1]311 tarihli telgrafnâme ile İran hükûmetine tebliğ olunmak (...) tarihi mezkûrdan 19 gün mürûr etmiş olduğu hâlde vukû' bulan iş bu mülâkatda sadr-ı müşârun-ileyh 6 Safer tarihli takrîrin cevâbını vermezden evvel tebliğât-ı âhireye hâcât olmayacağı te'sirini ihsâs etdirecek sûrette îma ile Lahican'a asâkir-i Îrânîye i'zâmı aslâ hükümet-i seniyyeye karşı bir hareket olmayıb mahzâ bir fenâlık zuhûrunu men' için aşâyir üzerine sevk edildiğini ve İran Devleti'nin saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhânesini beyâna (...) İran asâkiri'nin bulunduğu mahallin hâk-i İran olması cihetiyle bunun Memâlik-i Osmâniyye'ye tecâvüz edemeyeceği ifâdesiyle Lahican ve Vezne'nin İran Devleti'ni dermeyân etmek iştihâsı üzerine acizleri bu bâbda mübâheseye me'zûniyyetim bulunduğu gibi verdiğim takrîrde Memâlik-i Mahrûse'nın mülk-i harîm-i saltanat-ı seniyye'den olduğunu müeyyed tafsîlât-ı kâniye mûnderic bulunduğu ve Vezne ve Lahican'dan bir mâh zarfında kuvve-i Îrânîye [2] geri alınmaz ise asâkir-i Osmâniyye sevkine mecbûriyyet el vereceği beyânıyla cevâb-ı matlûbun bir an evvel i'tâsını iltimâs ile berâber umûr-ı Îrânîyenin her bir niyyât-ı dostâne izhâr etmeleri mu'cib-i memnûniyyet ise de ba'zı aşâyir-i Îrânîye'nin mahzâ menfa'at-i zâtiyye sâ'ikasıyla vukû' bulan ta'rîzlerine asâkir-i Îrânîye'nin mu'âvenet ve iştirâk etdirilmesi an-be-an tezâyüd-i matlûb olan münâsebât ve dâdiye-i devleteyn-i İslâmiyyete muvâfık düşmeyeceği gibi mahzâ bu arzu-yı hâlisâne ile şehriyyeye değin cânib-i hükümet-i seniyyeden harekât-ı mütekâbile tecvîz buyurulmadığı ve binâen-aleyh meslek-i musâfât-kârâne-yi saltanat-ı seniyye ile münâsib hareket eylemesi her vakitten ziyâde şimdi İran Devleti'nin menfa'ati iktizâsından bulunduğu zemînde ba'zı mütâla'ât-ı zâtiyye-i çâkerânemi soran husûsiyyede ilâve eylediğimde sadr-ı müşârun-ileyh şehâmetlü şah hazretlerine arz-ı keyfiyyetle cevâb vereceğini va'at etmişidi. Selefü'l-arz 6 ve 25 Safer sene [1]311 tarihli iki kıt'a takrîr-i bendegâneme cevâb olmak üzere âhiren sadr-ı müşârun-ileyhden vârid olub hülâsâ-i me'ali bâ-telgraf arz edilmiş olan mezkûr gurre-i

Rebi'ü'l-evvel sene [1]311 tarihli takrîrde asâkir-i Osmâniyye tarafından intizâm-ı hudûda münâfi ve aşâyir-i İrânîyye ile müsâdemelerini dahi hal-i vukû'a gelmeyeceği cânib-i (...) seniyyeden te'mîn olunmak hasebiyle asâkir-i İrânîye'nin geri çekilmesi için emr verildiği beyân ve fakat Vezne ve Lahican'ın İran Devleti'ne a'idiyyeti tekrâr dermeyân edilerek keyfiyyetin devleteyn-i mütevâsiteyn me'murları vâsıtasıyla hall u faslı iltimâsı olduğundan ve âhiren tarafeyn me'murları tarafından müştereken icrâ olunan tahkîkât keyfiyyetinin meskûtâne bırakılması câlib-i nazar-ı dikkat bulunduğundan tafsîlâtına kesb-i ıtlâ' buyurulmak üzere takrîr-i mezkûrun sûret-i (...) mâru'z-zikr 6 ve 25 Safer tarihli tekârîr-i çâkerânem sûret ve tercümeleriyle me'alên ve matbû'en takdîm-i huzûr-ı me'âlî mevfur-ı dâver-i akîmîleri kılınmış ve mündericâta nazaran İran hükûmetine verilecek cevâb hakkında ta'lîmât-ı aliye-i çâkerânemi emr u izharı menût-rây-ı (...) isâbet-i takrîrin cenâb-ı nezâret-penâhîleri bulunmuş olmakla ol bâbda.

Sadâret-i Uzmâ-i İrânîye'ye Fî 6 Safer Sene [1]311 Tarihi ve 22 Husûsî Numara ile Tahran Sefâret-i Seniyyesine Yazılan Takrîr Tercümesidir

11 Muharrem sene [1]311 tarihli takrîr-i âlîleri me'âlî sefâret-i seniyyeden Bâb-ı âliyi cenâb-ı seniyyeleri iş'âr bu kere şeref-vârid olan telgrafnâmede Lahican taraflarında aşâyir-i Osmâniyye tarafından hilâf-ı mu'âhede bir hareket vukû'a gelmemek üzere tedâbir-i lâzıme ittihâz olduğu (...) bu hâlde İran Devleti Aliyyesi tarafından Lahican taraflarında top ve asker bulundurulmasına lüzûm kalmadığından zikr olunan top ve askerin oradan geri çekilmesini iltimâs eder. Ve Vezne mes'elesine gelince Bâb-ı Âlî'den bu bâbda cevâb vürûduna intizâr ile berâber sâlifü'z-zikr takrîr-i âlî-yi sadâret penâhîlerinde ve Vezne'nin Devlet-i Aliyye-i İrânîye'nin [3] mülk-i harîmi idiği ve belki hiçbir vakit mütenâzır afiye olmadığı sefâret-i seniyyede mukayyed ve mazbût olması lâzım gelen evrâk ve muhâberât-ı sâbıkaya mürâca'âtla ma'lûm olacağı iş'âr buyurulmakdan nâşî sefâret-i seniyye kuyûduna bi'l-mürâca'ât sefir-i sâbık atûfetli Hâlid Bey Efendi hazretleri zamânında taraf-ı âlîlerinden Vezne'nin tahliyesine muvâfakat ve fakat bu bâbda evvelce bir

mukâvele-nâme tanzîm ve mübâdelesı teklîf edildiği ve Bâb-ı Âlî'nin ise emr-i tahliyyede hiçbir kayd-ı şart kabûl etmediği anlaşılmış ve binâen-aleyh Vezne'nin Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü olduğuna Bâb-ı Âlîce ne derecelerde yakîn-i hal idiği ma'lûm bulunmuş olduğunun beyânı ihtirâmât-ı naîfemin tecdîdine zerî'a ittihâz kılındı

**Sâdâret-i Uzmâ-yı İraniyye'ye Fî 25 Safer Sene [1]311 Tarih ve 26 Husûsî
Numaralı Tahran Sefâret-i Seniyyesi'ne İ'tâ Olunan Takrîr Tercümesidir.**

Bu kere Bâb-ı Âlî cânib-i sâmîsinden sefâret-i seniyyeye irsâl buyurulan telgrafnâmede İran devlet-i aliyyesinin Lahican'a top ve asker sevk etmesinden ve Vezne'de aşâyir-i Osmâniyye'ye garîb kuvve-i İraniyye tahşîdâtından dolayı tecâvüzât vâk'asının men'î lâzım-ı külliyyetinden ve geçen sene vukû' bulan müsâdemeden dolayı havâlî-yi mezkûreye gönderilmiş olan Osmanlı me'mûrînin tahkîkât ve delâ'il-i vâzîhaya müsteniden verdiği lâyhada Bilbaslar'ın ulemâ ve mu'teberân-ı ahâlî-yi memleket tarafından musaddak senedât-ı kadîme ile mutasarrafı olup her sene mevsim-i sifâd yaylakları olan arâziye Mâmeş Aşîreti'nin beş altı seneden beri ta'arruza başladığı ve Merhûm Derviş Paşa ma'rifetiyle ta'yîn olunan hudûd harîtasında dahi Lahican'ın Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü harîmî ve Bilbas Aşîreti'nin evvel sûretle zîr-i tasriflerinde olduğu gösterildiğinden ve Devlet-i Aliyye-i İranîyye tarafından (...) iddi'âsı ta'rif olunan Mirgân ve Vezne nâhiyeleri kezâlik Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mülkü ve aşâyir-i Osmaniyye'den mezkûr Zovî ta'ifesinin meskeni iken buraları İran'ın Mâmeş ve Mekûr ta'ifeleri tarafından zabt ve bu vesîle ile İran Devlet-i Aliyye'sinin iddi'â-yı tasrif eylediği anlaşıldığından cümle mütecâvizin işbu tebliğ tarihinden itibaren bir mâh zarfında mutlaka geri aldırılmaları ve bu bâbda bir cevâb-ı kat'î i'tâsının Devlet-i Aliyye-i İranîyye'ye tebliği emr u iş'ar buyurulmuş olmakla ulyâ-yı Devlet-i Aliyye-i İranîyye'nin bu husûsdaki hüsn-i tebliğlerini devlet-i metbû'a-i mefhûma arz ve iblâğ eylemek üzere cânib-i âlî-yi sadâret-penâhîlerinden işbu takrîr-i resmiyye Bâb-ı Âlî'nin matlûbu vech ile bir cevâb-ı kat'î vürûduna bâ-kemâl-i ihtiram muntazır

bulunduğumun beyânı ihtirâmât-ı fâ'ikanın tecdîd ve te'minine vesîle ittihâz kılındı.[4]

**Piran Bilbas aşîret-i osmâniyye'si ulemâ ve mukbirve muhtar ve ihtiyârları
tarafından on beş mührü hâvî olup me'mûren hudûdda bulunan Tahran
Sefâret-i Seniyyesi Ateşe Militeri Rıfkalı Emîn Bey'e i'tâ olunan 29 Safer Sene
[1]310 tarihli isti'ânâmenin sûretidir**

Ârızâları Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'ye ta'bi Piran Bilbas Aşîreti'nin âlî ve mu'teber ve ihtiyârları olup hudûd-ı hâkâniyyede vâki' ma'hûd Lahican (...) ve emlâk-ı hâriciyyemiz olduğu cümlece ma'lûm ve âşikâr bir keyfiyettir. Ancak dört beş seneden beri Mâmeş Aşîreti İran Devleti mu'âveneti muzâhiriyle Lahican dâhilinde karâr emlâkımızı bed-i istilâsına almış ve pey-der-pey biri yüz hânemiz zarûret-i hâle mebnî müttefikân oraya hücûm eylemiş ve kusûr aşîretimizin hânelerinden muhâcerât etmek üzere aşîret-i mezkûr Mâmeş reisi Muhammed Ağa teşvîkât ve tergîbâtıdan geri durmayacağı derkâr bulunmuş ve şu hâle nazaran emlâk ve Ferameriz Mâmeşlerin istilâsından alınmayıp da bizlere teslim olunmadığı takdîrde mezkûr Piran Bilbas Aşîreti cümlesi perişan ve âvâre olacağı vârise-i arz u beyânıdır ve bundan akdemlerde keyfiyyet ve in'â-yı makâmât-ı aliyyeye arz-yı iş'âr olunmuş ise de henüz bir neticeye (...) olduğu cihetiyle perişânlıkları tekrâr eylemiş ve bu bâbda ihkâk-ı hak olunması husûsunu (...) zâtı vâlâ-yı ekremîyi vesîle-i kaviyye ittihâz eylediğimizden (...) mâddenin Tahran sefâret-i seniyyesine ifâde buyurulması ve şâyân-ı icrâ-yı îcâbına bakılmadığı takdîrde sâ'ife-i zaruret ve perişâniyyetimizle ma'a'l-me'yûsiyye vatan mazbata-i me'lûfemiz olan Lahican'a gidilmek üzere müsa'ade-i hazreti pâdişâhîyi istirhâm eyleriz ol bâbda.

N. Mu'teberândan Hasan ed-Dâ'î, Ed-dâ'î Müderris Molla Hasan, ed-Dâ'î Molla Hızır, Ed- Dâ'î Müderris Molla Nebî, ed- Dâ'î Müderris Molla Muharrem, Ed-dâ'î Müderris Molla Rasul, Ed-dâ'î Müderris Molla Kâdir, N. İhtiyar Ahmet, N. Muhtar, N. Muhtar (...) ,N. Muhtar Şîcan Mecid, N. Mu'teberân Abdülkâdir, N. Mu'teberândan Yezid, N. Mu'teberândan (...) ,N. İhtiyar Kâdir, N. İhtiyar Murat. [5]

Boş[6]

Boş[7]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nden Tahran Sefâret-i Seniyyesine

**Fî 15 Zilhicce Sene [1]311 ve fî 7 Haziran Sene [1]310 Tarihi ve 67 Numarayla
İsâl Olunan Tahrîrâtın Sûretidir**

Ber-mu'tâd Azerbaycan'da asâkir-i İrânîyye'nin ta'lîmi için Merâ'da ictimâ'-ı nümâyîş maksadından ârî bulunduğu İran sadrâzamı tarafından te'mîn edilmiş ise de Meraga'da ordu teşkîli ne gibi makâsıd ve esbâbını olduğuna dâir vukû' bulan istihbârâtı ve aşâyir-i İrânîyye tarafından bu sene dahi istatûko hattının tecâvüz olunmaması için tedâbir ittihâzı hakkında edilen teblîgâta Lahican'ın İran Devleti'ne aid bulunduğu cihetle orada istatûko bulunmadığı müşârun-ileyh tarafından ifâde olunduğu cihetle asâkir-i merkûmenin (...) dahi taraflara tecâvüzleri melhûz bulunduğun şâmil fî 23 Mayıs sene [18]94 tarihli ve 25 numaralı telgrafnâme-i sefirâneleri üzerine sâbık eden eş'âr-ı acizîye cevâben ol bâbda şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i mülkdârî mantûk-ı münîfince îcâb eden ve sâye-i lâzıme icrâ olunacağı mutazammın vâir olan tezkere-i sâmiyyenin sûret-i mâ'lûmât olmamak üzere leffen irsâl kılınmakla ol bâbda.

6 Zilhicce Sene [1]311 Tarihli Tezkere-i Sâmiyye Sûretidir

Azerbaycan'da icrâ etdirilecek ta'lîm için asâkir-i İrânîyye'nin Merâga'da ictimâ'-ı nümâyîş maksadından ârî kılındığı İran sadrâzamı tarafından te'mîn edilmiş ise de Savcılan Vezne ile Lahican'ın Menkûr ve Mâmeş Aşîretlerine te'mîni tasarruf için bunların ve aşâyir-i sâ'irenin ittifâka çalıştığı Merâga'da ordu teşkîli onlara mu'âvenet maksadına mebnî olub rû'esânın ictimâ edeceği istihbâr olunmasına mebnî aşâyir-i merkûme tarafına bu sene dahi esnâ istatûko hattı tecâvüz edilmemek için tedâbir alınmaz lüzûmu sadr-ı müşârun-ileyhe ifâde olundukda Lahican'ın İran Devleti'ne aid olduğu cihetle orada istatûko hattı bulunmadığı ve mahall-i mezkûre Mâmeş gitmez ise aşâyir-i Osmâniyye'nin tecâvüz eyleyeceği cevâben beyân

etmesine nazaran asâkir-i merkûmenin bu sene dahi o tarafa tecâvüz edeceği istidlâl olunduğuna dâir Tahran sefâret-i seniyyesinden gelib 23 Zilkâ‘de sene [1]311 tarihli ve 741 numaralı tezkere-i devletleri ile irsâl kılınan telgrafnâmeleri lede‘l-arz Savcılan, Vezne ve Lahican arâzîsi şimdiye kadar taraf-ı Devlet-i Aliyye‘den idâre oluna geldiği hâlde orada istatûko hattı yokdur denilmesi vezir-i îrâde-i âdile-i Osmâniyye‘de bulunan mahallere bir karış bile tecâvüz olunması aslâ karye cevâz olamayacağından hudûd-ı hâkâniyyenin tecâvüzüne mahal verilmemek için îcâb-ı mesâ‘înin îfâsı husûsuna emr u fermân-ı hümâyun-ı hazret-i hilâfet-penâhî şeref-sâdır olduğu Mâbeyn-i Hümâyun Baş Kitâbet-i Celîlesi‘nden bâ-tezkere-i Husûsiyye tebliğ olunarak îcâb eden me‘mûriyyet-i mülkiyye ve askeriyyeye ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyun ve sâye-i lâzıme îfâsı Dâhiliye Nezâret-i Celîlesi‘yle taraf-ı vâlâ-yı ser askeriyye iş‘âr edilmiş olduğu beyânıyla tezkere-i şâverî terkîm olundu.[8]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi‘ne fî 16 Safer Sene 1312 ve fî 6 Ağustos Sene 1310

Tarih ve 452 ve 77 Numaralı Tahran Sefâret-i Seniyyesinden İrsâl Olunan

Tahrîrâtın Sûretidir

İranlılar tarafından Lahican‘a tecâvüzle Vezne arâzîsine müdâhale olunduğu ve Meraga‘da toplanan asâkir-i İrânîyye oralara gelerek aşâyir-i Osmâniyyeyi bi‘t-tazyîk beynlerinde müsâdeme vukû‘u muhtemel idiği ve İranlıları bir hatve bile hudûd-ı hakânîyi tecâvüzlerine meydân verilmemek üzere mahall-i mezkûra lüzûmu mikdârınca zafer nemût-ı şâhânenin sevki ilticâyı orduyu hümâyun müşiriyyet-i celîlesi‘ne arz ve iş‘âr buyurulduğu beyân-ı âlisiyle bu gibi ahvâl-i (...) vukû‘una mahal verilmemek matlûb-ı âlî olub aksi takdirde taraf-ı hükûmet-i seniyyeden dahi mukâbele-i bi‘l-misl olunacağı muktezâyı emr u fermân-ı hümâyun-ı hazret-i hilâfet-penâhîden idüğünün hükûmet-i İrânîye‘ye tebliği irâdesini (...) fevârid olan 10 Temmuz-ı Efrencî tarihli ve 21 numaralı telgrafnâme-i âliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîli fî 11 Muharrem sene [1]312 ve fî 3 Temmuz sene [1]310 tarihli sûreti melfuf takrîr ile hükûmet-i İrânîyyeye tebliğ olunması akabinde

sadrâzam hazretleriyle vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânem neticesi fi 18 Temmuz-ı Efrençî tarihli ve 30 numaralı telgrafnâme-i bendegânemle arz kılınmış idi. Takrîr-i mebhûse cevâben bu kere ya‘nî 20 gün sonra sadr-ı müşârun-ileyh hazretlerinden vârid olub kezâlik sûreti leffen takdîm kılınan hülâsâ-i me‘âli kırk üç numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunmuş olan fi 8 Muharrem sene 1312 tarihli takrîrde Lahican‘a dâir bir şey beyân olunmayıb ancak Devlet-i Aliyye-i İrânîye‘nin emlâk-ı kadîme-i meşru‘â-i mutasarrıf-ı (...) sından olan Vezne‘ye aşâyir-i İrânîye‘nin âdet-i kâdîmeleri vech ile azîmetlerine cânib-i sefâret-i seniyyeden tecâvüz-ü hudûd ıtlâk edilmesi müceb-i kemâl-i tâ‘cib olub zîrâ emlâk-ı mezkûrenin devlet-i İrânîye‘ye müsellemler olan ihtisâsı hiçbir vakit ve hâlâ cây-ı ıstibâh olmadığı ve orada aşâyir-i İrânîye‘nin her vakit yayladıkları gibi şimdi dahi yaylamakda oldukları ve arâzî-yi mezkûrenin mevki‘-i tabi‘î ve coğrafyası İran Devleti‘nin bir delîl-i vâzıh idiği ve binâen-aleyh aşâyir-i me‘mûrîn-i Osmâniyye tarafından muhâlif ahvâl olarak ba‘zı harekâta kıyâm olunursa (...) me‘mûrîn-i İrânîye‘ye tâbien ve hakâ‘ik-i mümâni‘at edeceklerinden me‘mûrîn-i saltanat-ı seniyye‘nin hukûk-ı hem civârı ve kâhiri şînâsi ye muğâyir harekâtdan mecânib eylemeleri zımnında kendilerine evâmîr-i sâyi‘a i‘tâ etdirilmesi ve bu bâbda (...) eden isti‘lâma cevâben Azerbaycan‘a vârid olan telgrafnâmenin hülâsâ-i mâi-yi 36 numaralı telgrafnâme-i çâkerânemle arz edilen ve (...) hazretlerinin telgrafnâmesiyle dahi çend gün mukaddem sefâret-i seniyyeye irâ‘e edildiği beyân ve takrîr-i mebhûs hâşiyesinde ise arâzî-yi mezbûrenin İran Devleti‘ne a‘idiyyetini mübeyyin (...) kaviyye-i resmîye mevcûd bulunduğu hâlde bilâ-mahzâ-yı me‘mûrîn-i Osmâniyye‘nin şübhe-i mütehaddisesini refi‘ için ve nihâyet derece bir eser-i müse‘adetskârı olmamak üzere tarafeyn ve devlet-i mütevassıta me‘murlarının arâzîyi mebhûseye i‘zâmlarıyla mahallinde delâil-i mevcûde üzerine icrâyı tahkîkât edilmesi ve verilecek karârın her iki tarafça mer‘il icrâ olması husûslarına muvâfakata hükûmet-i İrânîye‘nin hâzır idiği ve eğer tahkîkât-ı mezkûre icrâ edilmeksizin arâzîyi mezkûreye gerek aşâyir-i Osmâniyye ve gerek me‘mûrîn-i saltanat-ı seniyye canibinden tecâvüz vukû‘ bulub ve me‘mûrîn-i İrânîye tarafından mümâni‘at edilirse mes‘ûliyyeti İran Devleti‘nin buraca meşruh

eser-i müsa'ade-i inkârîsi nazar-ı i'tibâra alınmayan tarafa â'it olacağı dermeyân olunmuştur.

Ma'lûm-ı me'âlim lüzûm-ı cenâb-ı nezâret-penâhîleri buyurulduğu üzere geçen sene Lahican kıt'âsı hakkında cereyân eden muhâberât netîcesinde hükûmet-i İrânîye tarafından sefâret-i seniyyeye gönderilib sûret-i (...) ve tercümesi fî Eylûl sene [1]309 tarihli ve 112 husûsî numaralı tahrîrât-ı bendegânemle takdîm-i pîşgâhı me'âli iktinâh sâmilîleri kılınan takrîrde dahi aynı teklîfyâ'nî Lahican kıt'âsı hakkındaki ihtilâfın yine devleti mütevassıta vesâyiitiyle hâl-i husûsî dermeyân olunub İranlılar kıt'a-i mezkûreyi kendi mülk-ü harîmi bilmekte olan Devlet-i Aliyye'nin husûsî düvel-i ecnebiyye me'murlarının vesâ'itiyle böyle bir müzâkereye girişmeyeceğini bile geldiklerinden bu def'â Vezne hakkında dahi [9] aynı teblîgâtta bulunmuşlardır ki bundan maksadları teklîfât-ı mezkûrenin cânib-i hükûmet-i seniyyeden cevâbsız bırakılmasını ileride asabiyeti ârâ aleyhine delil ve sened ittihâz ile her husûsda mürâca'at ve isti'ânedden hâlî kalmadıkları devlet-i mutavassıta nezdinde hak kazanmaktır. Binâen-aleyh Lahican hakkında sâlifü'z-zikr 6 Eylûl sene [1]309 tarihli tahrîrât-ı çâkerânem ile işbu ârizâ-yı bendegânem me'âline nazaran hükûmet-i İrânîye'ye etraflı ve kat'î bir cevâb i'tâsı lâzım idiği i'tikâdı kâsırânesindeyim.

Sefâret-i seniyye kuyûdâtına istinâd edildiğine göre Vezne mes'elesi mezkûr aşîret-i İrânîyyesi reîsi Lâtif Bayez Ağanın bundan dört beş sene evvel müteveffâ pederi Kakelis ağanın zamanı riyâsetinde arâzîyi mezkûreye tecâvüz edilmesinden ve binâen-aleyh hükûmet-i İrânîye'nin hakkı tasarruf iddi'â etmesinden münba'is bir keyfiyyet olduğu hâlde âhiren me'mûriyyet-i mahsûsa ile sefâret-i seniyyeye gelmiş olan müşîrul mülk bugünlerde Vezne civârına asâkir-i Osmâniyye'nin vürûdu istihbâr eylediğinden ve orada asâkir-i İrânîye bulunduğu cihetle asâkir-i Osmâniyye sevkine hâcet olmadığından bahisle ihtilâf-ı vâkı'ın düveli mütevasıta me'murlarıyla bi'l-ittifâk teklîfini tekrâr eyledikten sonra taraf-ı çâkerânemle Vezne'nin saltanat-ı seniyye'ye a'idiyyeti hiçbir vakit cây-ı bahis ve i'râz olmadığı hâlde teklîf-i vâkı'a cânib-i hükûmet-i seniyyeden muvâfakata mahal olmadığı zemininde verilen cevâb

üzere vaktiyle düveli erba‘a merhuslarının tahrîriyle hudûd için Vezne Lahican havâlisine vürûdlarında İngiliz ve Rusya (...) Kaleşin dağımın eteğinde vâkî‘ Kovakızıl nâm mahalin (...) olduğunu bi’t-tasdiğiyye mezkûr noktanın beri tarafına tecâvüz edilmemesi husûsu gerek Devlet-i Aliyye-i (...) Derviş Paşa merhûma ve gerek Ravaddis mutasarrıfı Hurşit Paşa’ya ol vakit resmen iş‘ar olunduğunu ve binâen-aleyh mezkûr noktanın beri tarafında bulunan Lahican ve Vezne arâzisinin İran Devleti’ne â’idiyyeti müsellemin idîğini ifâde eylemiş olduğundan dîvân-ı hümayun kaleminde mahfûz bulunan evrâk-ı (...) mütâla‘asıyla İran Devleti’ne i‘tâsı lüzûmu bâlâda arz olunan cevâbda bu cihetlerin dahi red ve cerhi mütevvakkıf rey-i ve irâde’i aliyye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri bulunmakla ol bâbda.[10]

Hususda merkûmu merci‘ ittihâz eden bir aşîretin hîyn-i lüzûmunda saltanat-ı seniyye’ye ne derecelerde fedâkâr olabileceği vârisen tafsildir.

Köy sancağına üç tabur asâkir-i şâhâne geldiği gibi altıncı orduyu hümayun müşîri Devletli Receb Paşa hâzırıyla ba‘zı erkân-ı askeriyyenin kariyye-i mezkûreye vürûdu lehine intizâr olunmakda bulunduğu Lahican ve savcılanım cihetlerinde şâyi‘â olması üzerine aşâyir-i İrânîye mukâbele için muhtediyyen hazırlandıkları gibi mezkûr asâkir vürûdu keyfiyyetinin tahkîk-i sıhhati için aşâyir-i Osmâniyye’den olub Bayez ağanın müsa‘adesiyle bu sene Vezne’de bulunan ocakkân hâzıraşîret reîsi Muhammed Ağa’ya merkûm Bayezid Ağa tarafından istiğlâm-ı keyfiyyeti hâvî irsâl olunub aslı elde edilen tahrîrâtdan aşâyir-i mezkûrenin takdîr-i mezkûrların taht-ı emr ve nüfûzunda bulundukları pek kolay istidlâl olabilir bi’l-cümle aşâyir-i hudûdiyye-i İrânîye ale’l-husûs Mâmeşler (...) olduğu dersanın fevkinde binici ve nişancı olub peşlerine (...) derecede metbû‘a derler emniyyetiyle avniyle aşâyir-i İrânîyeden yüzde yirmi beşinde beylik markını hâvî tüfenkleri bulunub mütevâkîsi mezkûr tüfenklerin Süleymâniyye safına ve urmiyye cihetlerinde i‘mâl olunan taklitleriyle nâdiren bulunan yerden tüfenklerinden ibârettir.

Velhâsıl devlet-i Osmâniyye’ye karşı İran hükûmeti hudûdun muhâfazasını hemen kâmilene denecek bir sûretde aşâyire tevdî‘ ile adem-i intizâmı derkâr olan asâkir-i

İrânîye hudûd gibi mühim bir mevki‘de iş bırakmamıştır. Husûsuyla emsâl-i adîdesi bi‘l-fi‘il görülebilmek veçhile Mâmeşlerin (...) mezkûrların (...) aşâyir-i sefire-i sâire-i Osmâniyye üzerinde olan hüküm ve nüfuzları ve Lahicanla Vezne civârında kemâl-i serbestiyetle yaşadıkları arâzînin müdâfa‘ası husûsuda müttehid ve müttetik bulunmaları cihetle bu civardaki aşâyir-i Osmâniyye merkûmda nesniyle arz olmakla berâber fırsat buldukça mu‘âvenet etmeleri dahi muhtemel bulunduğu muhât-ı ilmi âlî-yi sefâret-i seniyye-i hümâyunları buyurulmak bâbında. [11]

**Tahran Sefâret-i Seniyyesine fî 21 Safer Sene 1312 ve fî Ağustos Sene [1]310
Tarihiyle Me‘mûren Savcılağa Cihetlerinde Bulunan Sefâret-i Müşârun-ileyh
Ateş Militari Tarafına Takdîm Olunan Tahrîrâtın Sûretidir**

Emr-i sâmiyye-i sefâret penâhîlerine imtisâlen Lahican ve Vezne Merkân cihetlerinde sekiz gün imtidâr eden keşt-ü güzâr esnâsında bizzat müşâhiden acizî ile îcâb eden aşâyir-i Osmâniyye ve İrânîye (...) vukû‘ bulan mülâkât ve tahkîkât-ı husûsiyye netîcesi olarak istihsâl edilebilenen ba‘zı ma‘lûmâtın arza mücâseret kılındı Lahican ve kıt‘asının dağlar cihetlerinden sarf-ı nazâr Mâmeş Aşîreti’nin merkezi olan Pesve karyesinden Cezb’e doğru imtidâr eden ova kısmıyla köhne Lahican ciheti tahmînen 450 kilometre ve merbâ-ı gâyet müstevî mahsûldâr ve sulak bir arâzîyi münâfi‘ (...) ve aşâyirin cevelengâhı olmak hasebiyle lâıykıyla i‘mâr olunamadığından ancak seksen kadar karyeyi hâvî ve el-yevm İran’a tâbî‘ Mâmeş Aşîreti’nin yed-i idâresindedir Kâhne Lahican ta‘bir olunan kısmın otuz kırk karyesi olan Lahican’dan lâvin suyu ile tefrîk olunursa da ehli asıl istatûko hatt-ı mezkûr Lavın suyunu tecâvüzle zehnâm diğer Lahican nehri üzerinde kâin Perkâniye karyesinin alt tarafından ve kundura karyesinin cenûbundan garb-ı şimâliyye doğru Berdekal tepeleri üzerine ve oradan tebdîl-i istikâmetle garb-ı cenûbiyye doğru bir zâdiyye teşkîl ederek hattı müstakîm üzere lâdiye suyuna kadar gelir bundan sonra iki sâ‘at kadar garb-ı şimâliye doğru mezkûr suyu ta‘kib eder şark ciheti ise mezkûr Perkaniye’den i‘tibâren cenûba doğru (...) vâsıtasıyla mezkûrlardan ve cenûbu dahi mezkûr zeh hudûduna mensûb olan Barniya ve Açâbile akdemce saltanat-ı

seniyye'nin Züdi Aşîreti yedinde olub el-yevm İran'ın mezkûr aşîreti yed-i (...) geçmiş olan Merkân kıt'asıyla tefrîk olunur.

Şeyh Abidin Efendi merhûm defâsına olan (...) Lahican kıt'asının kısmı a'zâmını İran'ının Mâmeş Aşîreti tarafından (...) olduğu gibi müehhîran dahi (...) Lahican Kalka Ereşa Badiya ve Açyana Sogalo Güzgezen Geleva Sekirgan Zerketen Gelekin Hoca Ali Hane karyeleri merkûmların birazca geçmiştir.

Musul Vilâyeti'nin Kazâsına mülhak Beydan Belbasi nâm Osmanlı aşîreti ise (...) mutasarrıf oldukları ve mülk sahipleri bulunan Lahican gibi bir arâzînin İran'ın mî'âveneti askeriyyesiyle ellerinden çıkarak Mâmeşlere geçmesiyle onu Iraklıları zarar-ı gayr-ı kâbil (...) cından mâ'adâ medâr-ı ma'îşet olmak üzere başka yaylakları dahi bulunmamasıyla Memâlik-i mezkûrun bir köşesinde (...) emeliyle üç yüz sekiz senesi dahi Kâhne Lahican civârına gelmeleri üzerine tekrâr hükûmet-i İrânîye'nin mu'âvenetiyle Mâmeşler tarafından perişan edildiklerinden tahkîk-i keyfiyyet için dördüncü orduyu hümâyun erkânından kaymakam Gâzi İsmail Bey İran tarafından dahi emr bahadır nâm zaâtlar ta'yîn olunmuş ve tahkîkât-ı lâzıme îfâ kılınmış ise de hâlâ bir netîceye resîdesi olamamıştır. Kâhne Lahican kıt'asının saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyeti sûret-i Husûsîyyede edilen tahkîkât esnâsında mezkûr İrânî ru'esâsından bir (...) dahi (...) Mâmeş aşîretinden ba'zılarının ifâde-i vâkı'alarından istidlâl olduğu gibi Mâmeş reîsi Muhammed Ağa dahi arâzî-yi mezkûrenin kendilerine â'idiyyetini meşîr bir delil bile İrâe edememiştir. Havâle-i mezkûrece pek ziyâde ha'iz-i ihrâm olan şeyh Kemalîn şehâdeti ve Piran reîsi Muhammed Emin Ağanın bende bulunub geçen sene kaymakam İsmâil Bey tarafından tedkîk olunan evrâk kâmilten Lahican'ın saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyetini müsbetdir İran tahkîk [12] me'murlarından Ali Ekber Han evrâk-ı mezkûrenin en mühimlerinden birini sirkat etmesi cihetiyle reîs-i gayrın tarafından (...) çıkarılması İran me'murlarının hâliyle mezkûr kâğıdın Lahican'ın saltanat-ı seniyye'ye â'idiyyetini isbâta kâfi kuvvet ve delîle hâvî ve hâ'iz bulunduğu mîzan-ı vuzuha çıkarır. Vâsıta-i ma'îşetleri Lahican'a (...) olan Piran Aşîret-i Osmâniyyesi kıt'a-i mezkûrenin ellerinden

gitmesiyle dûçâr-ı fakr-ı zarûret olmakla berâber her ne kadar bir kaç seneler i'âdesine muntazır bulunmuş iselerde ne çareki sa'ife-i zârûretle bu intizarda devâma kâbil olamadığından kısım kısım (...) oldukları (...) kadimlerine avdetle tâbi'iyet-i Îrânîye'ye duhûle başlamışlar ve dahi geçen yaz iki yüz hâne gece yarısı aşîret miyânına (...) Mâmeşlere ilticâ etdiklerinden kendilerine mesken karyeleri i'âde kalmış ve El-yevm Kâhne Lahican'da kâ'in (...) Güzgezin Badına ve Azarket ve Gelekin ve Gelesipin Sekerkân Hâne gibi ba'zı Kara Mâmeşlere dehâlet eden Piranlılarla iskân olunmuş olduklarından bu sûretle İran atâyikinden giren Piranlıların mikdârı yedi yüz hâne kadar olmuştur. Esbâb-ı meşrûtiyye mebnî beş altı sene akdem iki bin beş yüz hâne olan Piran Aşîreti bin hâneye tenzîl ettiği gibi Mâmeşler bil-akis akdemce beş yüz hânedan ibâret iken gerek Lahican ve Kâhne Lahican'ın (...) ve gerek Şenu cihetlerine tasarrufları cihetle el-yevm üç yüz hâneyi tecâvüz etmişlerdir. Piranlılara tâbi'iyet-i Îrânîyeyi (...) etdikleri sûretde arâzî-yi kadîmelerinde iskân olunacaklarına dâir İran hükûmetiyle Mâmeş Aşîreti tarafından mevâ'itde bulunmakda ve şu aralık Mameş ve Piran Aşîretleri beyninde bu sûretle bir (...) (...) için hafîyyen icrâ-yı mezkûre edilmekte olduğu me'âl-ittifâk mevsûfe-i istihbâr kılıdığından husûlû kuvve-i karyede bu lisân-ı (...) mezkûrun vukû'u takdîrinde evvelen devletin koca bir aşîreti elden çıkmak sâniyen Kâhne Lahican dahi kanâ'at etmeyerek üç saat içerde saltanat-ı seniyye'nin (...) mahal olan İran karyesine (...) olub el-yevm muvakkaten Piranlılarla mezkûn bulunan arâzîye dahi tasarruf iddi'âsında bulunan İran hükûmet-i Piranlıları taht-ı tâbi'iyetine alarak irâde olan metâli'i bir tarafla arâzî-yi mezkûreyede kolaylıkla îsâl-i dest-i tesâhib edebileceği sâlisen aşâyir-i hudûdiyyeden yalnız mühim metbû'iyet için cüz'i bir şey almak meselâ Lahican ve Kâhne Lahicanla (...) cihetlerine mutasarrıf olan koca bir Mâmeş Aşîretinden her türlü tekâlîfe mukâbil senevî yalnız üç yüz lira ve iki yüz hâneli mezkûr Aşîretinden dahi yüz lira kadar bir şey almak ve bunun kısmını (...) ya ma'âş te'mînen i'âde etmek aşâyir-i serbest bırakarak hiçbir işlerine müdâhale etmemek ve her türlü arzu ve (...) hemen îfâ etmek rüesâyâ rütbe ve haklar vermek gibi bir takım müse'adât-ı mahsûsada bulunmak İran hükûmetinin hudûdun

muhâfazası için hakîkaten her cihetle şâyân-ı i'timâd olan aşâyir-i hudûdiyyeye karşı ittihâz etmekde olduğu meslek-i mahsûsa muktezâsından bulunmak hasebiyle Piranluların dehâletleri sûretinde müsâ'adât-ı mezkûredir istifâdeleri tâbî'î olmakla bunların müsâ'adât-ı (...) ya nâiliyyetleri gören ve zâten (...) himâye-i İrânîyede bulunan Zori ile sâ'ir aşâyir-i Osmâniyye'nin şirâze-i ittifâktan çıkarak birer birer tâbî'iyeti İrânîyeyi kabûl etmeleri gibi mehâzir-i azîmeyi mevcub olacağı bedîhîdir. Bir (...) altına taa Vezne'ye kadar imtidâr eden Vezne nehrinin garbı cihetinde bulunanan Merkân arâzîsi dahi mukaddemleri Devlet-i Aliyye'ye ve Navri Aşîreti yaylağı iken bu dahi Merkecan Cibâliye berâber mezkûr İrânî Aşîreti yedine geçmiştir. [13]

Vezne arâzîsine gelince arâzîyi mezkûrenin müstevî ve kâvil-i iskân olamayacağı otuz beş kilometre merayı tecâvüz etmez ise de etrâfı dağlarla muhât Vezne çayı ile iskâ olunub havası gâyet serin olduğundan Ranya ve Merke kazalarında bulunan aşâyir-i Osmâniyye için yaylak ittihâz olunub kışın meskûn değildir. İran'ın Mekûr aşîreti mevcûduna nazaran fazla bile olan Nâyş ve mezkûr Merkân gibi arâzîyeye mâlik bulunmalarından dolayı Vezne'ye ihtiyaçtan müstağnî bulunduklarından Zori Mekûr ocak kânhan Mâmîşine Ramek gibi aşâyir-i Osmâniyyeyi Vezneyi i'âde mevâ'idiyle bu sene mahall-i mezkûre dâvet etmiş ve hakîkatde bir şey vermemiş ise de Vezne'de bulundukları müddet aşâyir-i merkûmenin husûsan zâyinelerine varıncaya kadar bi'l-müdahale ve dahi riyâset-i Osmâniyyelerine dahi geçtiğinden ve zâten rûsâ-yı aşâyir-i Mekûr-ı İrânî himâyesine girecekleri tâbî'î bulunduğundan bu hâlde Vezne sükkânıyla berâber İran'ın yed-i irâdesine geçmiş bulunacağı vârisen ilticâyı hudûd Mâmeş Aşîret-i ehemmiyyet-i mevkî'âsı reîsleri bulunan ser tabîb-i evvel Muhammed ağanın âfil ve şitankâr bir âdem bulunmasına nazaran İran irâdesinde bulunan (...) münhezib aşâyir-i (...) en ehemmiyyetlisi olup Lahican ve Kâhne Lahican ve senevî mahaliyle berâber yüz on kadar karyede üç bin mütecâviz hâneyi hâvî olup merkez iki yüz elli hâneli Pusuva karyesidir. Aşâyir-i şi'a gibi dîvânî ta'yin olunur mûtaf süvârîsi yoksa da (...) câhetinde gerek İran hükûmetine mu'âvenet ve gerek kendisini müdâfe'a için bin iki yüz süvârî ve beş yüz yaya (...)

kemâli suhûletle cem‘ edebiliyor aşîret-i mezkûre birinde bulunan (...) iki yüz elli (...) binlik Martin Hazi tûfengi olup mütebâkîsi dahi Süleymâniyye ve sakız cihetleriyle Urmiyede îmal olunan mezkûr Martini tûfenkleridir. Mâmeş Aşîreti Lahican’a ve Vezne’ye hem civâr bulunan aşâyir-i Îrânîye’nin nev îmâriyyesinde olduğu gibi kısmen aşâyir-i Osmâniyye’ye dahi icrâyı nüfûz eder ahîsi amelleri Piranlıların mahvı olup aşâyir-i mezkûre aleyhinde aşâyir-i sâ’ireyi resmiyye vesâir sûretle her rolü ifsâdâtıdan hâlî kalmadıklarından Piran hayvanâtının Ano‘ Aşîret-i Osmâniyyesi mezru‘âtına zarar vermesi üzerine tarafeynin rızâsıyla hakem ta‘yîn olunan şidanda sâkin şeyh Ayasın karârı vechile Piranlılar beş yüz mecîdiyye çârikî tazmînât vermiş iken Mâmeşlerin teşviki fitenin tûfenk gibi mehâmât ve (...) nın (...) ları tekrâr Piranlılar aleyhinde sevk etmeleri cihetle işbu Temmuz evâ’ilinde râyân karyesi civârında Kazana mevki’inde üç gün Piranlıları mahalde ile fenâ hâlde zedeleyerek kırk karye (...) verdirmişlerdir ve iki bin orduyu mütecâviz koyun ve keçi gasp ederek yüz otuz adedini kendilerine Lahican tarafıyla buldurmuş olan ve her cihetle mu‘âvenet görülmüş olan Mâmeş reîsi Muhammed ağaya vermiştir.

Mekûr Kadroyiş tâbir olunan İran’ın Mekûr Aşîreti ise geçen sene Mâmeş reîsi Muhammed ağanın (...) amcası Kar ağanın yerine riyâsete geçen Banir ağaya kân Abdullah (...) nüfûzu emeliyye aşâyir-i Osmâniyye’den mezkûr Zori ile Râyina ve Merke Kazâlarında sâkin aşâyir-i sağıre üzerinde son derece îfâ-yı nüfûz ile saltanat-ı mu‘azzamaya olan râbîta-i ubûdiyyet ve metbû‘âlarını ihlâl etmektedir. Şöyle ki mezkûr Îrânî reîsi Bayezid ağanın amcası olup Osmanlı Zori ‘Aşîreti riyâsetinde bulunan Muhammed Bayır ağa ile geçinemediklerinden merkûm Bayazid ağanın teşvîkiyle aşîreti (...) ve ağaları hükûmet-i seniyyemizde mûmâ-ileyh Muhammed Bayır ağanın azline teşebbüsle berâber kendi aşîretinin riyâsetini dahi kabûl için zîrde tercümesi mûnderic tezkeresi irsâl ve muahharan Vezne’den mezkûr ulemâ ve ağalar otuz atlı kadar oldukları hâlde Bayez ağanın sâkin bulunduğu Nerkeş karyesine gelerek fî 29 Temmuz sene [1]310’da Bayazid ağanın nasb-ı intihâbı (...) mezkûr Îrânî ağalarından merkûm Bayez ağanın amcazâdesi Süvar ağanın mahdûmü

Rasul ağayı riyâset-i intihab ile birlikde alarak aşîretleriyle berâber Merkecan cebeline çekilirler ki ya Bayaz ağanın (...) intihab olunan reîsin ve her

[14]

Boş

[15]

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne Fî 10 Rebi'ü'l-evvel Sene 1312 ve fî 29 Eylöl Sene 1310 Tarihi 493 ve 84 Numara ile Tahrân Sefâret-i Seniyyesi Cânibinden (...) Tahrîrâtın Sûretidir

Geçenlerde bir ay tâ'lim İran askerinin tahşit etmiş olduğu merâga ordugâhına sefâret-i seniyye ateşe militari yâverân-ı fahrî hazret-i şehriyârîden bin başı (...) Bey sür'atı i'zâmı irâdesini şâmil şeref-vârid olan telgrafnâme-i sâmiye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri hükmü celîliyle tevfiika-i mûmâ-ileyhin Merâga'ya azîmetinde (...) görülen lüzuma mebnî Lahican ve Vezne taraflarını dahi dolaşacağını cevâben arz edilmişidi. Mûmâ-ileyh havâlî-i mezkûreye sekiz gün kadar kest-ü gûzâr (...) savcılağa avdetle meşhurdan ve istidlâ'at def'âsını hâvî oradan irsâl eylediği fî 10 Ağustos sene 1310 tarihli raport mündericâtı gâyet mühim bulunmakla bir kıt'a sûreti leffen takdîm huzûr-ı sâmiyi cenâb-ı nezâret-penâhîleri kılınıdı mütâla'asından müsteban olacağı üzere evvelen Lahican kıt'âsının Mâmeş Aşîreti İrânîyesinin (...) yed-i gazb ve zabta geçmesi sâniyen vâsıta-i ta'yişleri kıt'ayı mezkûreye münhasır olan Piran nâm diğerle Bilbas Aşîreti Osmâniyyesinin pey-der-pey İran aşâyirine ilticâya mecbûr olarak şimdiye kadar İran tarafına geçmiş olanların mikdârı bin yüz hâneye bâlîğ olmasive diğerlerinin dahi tamâmen geçmek üzere olması sâlisen mezkûr Aşîret-i İrânîye'nin müsa'adesiyle şimdiki hâlde Vezne arâzisinde mezkûr Zodi Aşîreti Osmâniyyesi sükûn ise de bu aşîretin dahi (...) İran'a tâbi'iyetini kabûl ile Vezne'nin çok geçmeksizin Lahican hâlini kesb etmesi râbi'an Lahican kıt'asının sâlifü'z-zikr Piran Aşîreti Osmâniyyesine âit emlâk-ı harîmiyye-i saltanat-ı seniyye'den bulunduğu iki sene evvel memâlikine i'zâm edilen muhtelit komisyonun

tahkîkâtı ile dahi tebeyyün ederek bu hâlde aşâyir-i İrânîye'nin oradan ihrâcî lâzım gelirken şimdiye değin hiçbir şey yapılmamasından dolayı (...) olan aşâyir-i Osmâniyye'nin İran aşîretlerinin taht-ı nüfûz ve (...) bulunması hâmisen şu hâlin pey-der-pey aşâyir-i sâire-i Osmâniyye'ye dahi sirâyet eylemesi gibi ahvâlin derece-i ehemmiyyeti müstağniyen (...) arz u beyân bulunmakla husûsen ma'rûzu hakkında cenâb-ı hükûmet-i seniyyeden tedâbir-i âcile ittihâzı lüzûmunun kemâl-i ehemmiyetine arzını mücâseret kılındı.

Osmanlı Zorî Aşîreti Riyâsetine Muhammed Bayır Ağayı istemediklerine dâir aşîret-i mezkûre ulemâ ve (...) tarafından İran'ın Mekûr Aşîreti reisi Bayezid Ağaya fî 14 Rebi'ü'l-evvel sene [1]311 tarihiyle yazılan Fârisiyü'l-ibâre olan mektûbun tercümesidir

Kerkûk mutasarrıfının ve Musul Vâlîsinin emriyle pişderde bulunan aşîretimize reis oldunuz. Şimdilik riyâset işleri Piran reisi Muhammed Emin Ağadadır Muhammed Bayır Ağayı riyâsete kabûl etmemiz kâ'im-makam nezdinde dahi olmuştur. Kendisinede cevâb vererek sizi istememiz zordu içinde dahi kalemin direk Bayezid Ağaya eğer siz gelmez iseniz biz sahipsiz kalırız. Koca İbrâhim (...) klavuz zâde Hasan, muhtar fırka-i (...) azret (...) muhtar fırka-i Bâb Rasul Abdi Ali, eş Müderriz-i medrese-i sultan (...) Abdurrâcî Hasan[16]

Tahran Sefâret-i Seniyyesine Fî Gurre-i Receb Sene [1]311 Tarihli Sefâret-i Uzmâ-yı İrânîyeden İ'tâ Olunan Takrîrin Harfiyyen Tercümesidir.

Vezne keyfiyyetine dâ'ir fî 6 Safer sene [1]311 tarihli takrîr-i sefirânelerine cevâb tahrîr etmek üzere iken fî 25 Safer sene [1]311 tarihli ve 36 numaralı takrîrleri i'tâ bulunduğundan her ikisine dahi bi'l-ihtram cevâbi'tâsına mübâdelet olunur. Şöyle ki evvelen bundan evvelki takrîr-i me'âlcede beyân olunduğu üzere o tarafa bir mikdar asker ve top sevki intizâm-ı sürhden muhâfazasıyla rafeyn-i aşâyirinin yek-diğerlerine mâni ta'arruzları maksadına mebnî olub keyfiyyet tahrîren ve şifâhen bid-def'at zâtı âlîlerine beyân ile îzah edilmişti mâdemki şimdi sefâret-i seniyye aşâyir-i Osmâniyye tarafından intizâm-ı hudûda münâfî ve aşâyir-i İrânîye ile

müsâdemelerini (...) bir hâl vukû'a gelmeyeceğine dâir itmi'nân veriyor. Evliyâ-yı umûr-ı dostîye-i İrânîyye dahi mahall-i mezkûredeki asker ve süvârinin ikâmetine lüzum görmeyerek geri kalınmaları için emr verilmiştir. Sâniyen takrîr-i âhir-i sefirânelerinde Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye me'murunun lâyihasına istinâden Mâmeş Aşîreti'nin beş altı seneden beri ve Lahican'a ta'rîza başladığı ve keyfiyyetin dört beş (...) hârîtasında dahi ta'yin ve işâret olduğu beyân buyuruluyor ise de bu bâbda ta'âtî eylemiş olan muhâberât ve ona merbût Levâyıha mürâca'at olduğu takdîrde memâlik-i mezkûrenin eyyâmı-ı kadîmeden beri ve düveli erba'a merhuslarının sırrı hâdî keşt ve gûzarlarından evvel İran devlet ve aşâyirinin taht-ı tasriflerinde idiği ve devleteyn-i mütevâsiteyn me'murlarının dahi oralarını aşâyir-i İrânîyye bende görüb İran aşâyirini tasdîk etdikleri ve İran me'mûrini icâzeti olmaksızın revandan paşasının ve Kolaşın vesâire hudûdundan İran pâdişahı memâlik-i dâhiline geçmemiş merhûm dört beş Paşaya sarâhaten tahrîr eyledikleri tebeyyin eder. Bilbaslar dahi aşâyir-i kadîme-i İrânîyeden olub oralarda İran ra'iiyeti hakîkatiyle bulunmuşlardır husûsât-ı mesrûrede ve ol mikdar ve (...) burada tasrihden (...) ma'a hâze evveliyât umûr-ı Devlet-i Aliyye-i İrânîyye ne vakit bu gibi müzâkerât-ı zuhûr etmiş ise mahzâ o yolda mübâheset dermiyân etmemek için kıt'â ve faslını tarafeyn sırrı (...) işlerinde alâkadar olan devleteyn-i mütevâsiteyn me'murlarının tasrîfine hulûl etmişlerdir binâen-aleyh sâlifül beyân iki kıt'â takrîri sefirânelerine cevâben husûsât-ı atebenin beyânıyla hâtem-i (...) edilmeye İran devleti Vezne ve Lahican'a kendi mülkü bilir ve devleteyn mütevâsiteyn me'murlarının ıtlâ-ı lâhak olmaksızın hiç bir karârı câ'iz görmez anlar dâ'imâ nasıl ki hüküm olmuşlar ise yine (...) ve her ne vecihle tasdîk ve karâr ederler ise heman mecrâ olmalıdır me'mûreyn-i mezkûrenin tasdîk-i (...) lüzûm gösterilmesi iki sebebe mebnî olub birincisi bidâyet-i emrde her ne kâ'ide cârî olmuş ise nihâyetine kadar yine o kâidenin me'mûl olmasıyla mukarrerât olunan tahkîm edilmesidir ikinci sebep dahi şudur ki bir tahsîdât ve hüküm bulunmayınca bu mes'elenin hiç bir vakit ve devleteyn me'murlarının beyinde hâll olunmayacağına muhakkak bulunmasıdır ve bu sûret iki islâm devleti beyinde hemrûz ol bâbda (...) adem-i zuhûru için kat'â ve

hâtem-i mes'ele hakkında (...) Devlet-i Aliyye-i İrâniye'nin kemâl-i muvâfakatlarına
delil olmağa ihtirâmât-ı fâ'ikanın tecdîdine mübâderet ederim

2.6. SÎNA HÂDİSESİNİ SEFÂRET-İ SÎNA'YA ÎFÂ EDİLEN LÂYİHA EVRÂKİ TRANSKRİPSİYONU

Sînâ Hâdisesini Tahkîke Me'mûr İhsân Bey Tarafından Sefâret-i Seniyyeye İ'tâ edilen Lâyiha [Giriş Sahîfesi]

5 numaralı sahîfede Fî 2 Receb Sene [1]312 tarihli tahrîrâta melfûfdur[1]

Sînâ Hâdisesi Hakkında İrân Me'mûruyla Tahkîkât-ı Müştereke İcrâsına Me'mûr Olan Tebriz Baş Şehbenderi İhsan Bey Tarafından Sefâret-i Seniyyesi'ne İ'tâ Olunan Lâyiha Sûretidir

İrân'ın Kürdistân hükûmeti tarafından haklarında revâ görülen te'addiyâtдан tezâlüm ve şikâyetle emniyyet-i mâl ve cânlarının muhâfazası Sîna'da mukîm iki yüz nefer teb'a-i şâhâne imzâsıyla Tahrân sefâret-i seniyyesine vârid olan telgrafnâme ile istid'â olunmasına ve müte'âkiben Sîna Başşehbenderliği'nden sefâret-i müşârun-ileyhe mevrûd muharrerâtdan Kelfebir Kazâsı'nın Tavîle şehri ahâlisinden olub Kürdistân-ı İrânî'de kâin Hâşemiz karyesinde mütemekkin ve çend kıt'a senedât ile hâne ve arâzî sâhibi bulunan Ferameriz'den Ahzâr nâm kimse bir müste'cir imiş gibi karye-i mezkûrenin rub' hissesine mutasarrıf bulunan Sîna Şeyhü'l-islâm'ı tarafından sâlî otuz tümen i'tâsını vermediği takdîrde karyeyi terk ve mahall-i âhara azîmete icbâr olunarak muvâfakat eylemediği cihetle merkûmun habsi ve hâne ve eşyâsının gâret edildiği ve tahliye sebebiyle gerek şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyh ve gerek hükûmet-i mahalliyye nezdinde şehbender-hâne tasarrufundan icrâ edilen teşebbüsâta hâvâle-i sem-i i'tibâr edilmedikden başka mezbûrun yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümayûn ile (...) tâbi'iyet tezkereleri paralanıb tâbi'iyetini tanımak istenilmediği ve karye-i mezkûreden şehre götürüldüğü ve o sırada şehbender-hâne önünde vâki'olan feryâd ve istimdâd üzerine zâten hükûmet-i mahalliyyenin te'addiyâtından bîzâr olub bu meseleden dolayı heyecâna gelen teb'a-i şâhâne tarafından istihlâs edilerek şehbender-hâneye ilticâ etdirildiği ve merkûmun emvâl ve eşyâsı mefsûbesi istirdâd ve mütecâsir te'dîb edilmediği ve hükûmet-i mûmâ-ileyh tarafından teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında usûl ve uhûda muvâfık mu'âmele

olunmadığı sûretinde şu keyfiyyetden dolayı hâsıl olan heyecânın bir kıtâle müncer olabileceği ve kezâlik saltanat-ı seniyye'nin cenâb-ı Câf Aşâyiri tavâifinden Sofyoner tâ'ifesinden olub yüz hâne kâbilesi halkıyla berâber ve Kirmân Şâh hudûdunda ve Kelyaninâm mahalde mukîm bulunan Fethullâh Bey'in ikâmetgâhına bilâ-sebeb zâhiri o civaraşâyiri gönderilerek bi'l-muhâsara yüz tümen cerîme ahz vebir mikdâr gâret etdirildiğinden mâni' mezâlîm zımnında edilen teblîgâtın leyte ve leâlim ile geçirildiği ve mûmâ-ileyhin tâbi'iyet-i Osmâniyye iddi'âsından sarf-ı nazar eylemesi için kendisine hükûmet tarafından evvelâ ba'zı teklîfât ve bi'l-ahara tazyîkât icrâ olunduğu ve tâbi'iyetini ve müsbet ibrâz olunan evrâkın dahi kabûl olunmadığı ve yine Kürdistân hükûmeti dâhilinde bulunan Gerusi'nin Çelâmiran karyesinde mukîm teb'a-i saltanat-ı seniyye'den ve Berzenciye ahâlîsinden olub şehbender-hânece şerâ'ite-i tâbi'iyyeti îfâ etmiş olan Azâdnâm kimsenin gelinini istifrâş etmek üzere Gerusi nâibü'l-hükûmesi Takîhan tarafından vukû'bulan teklif-i denâet-kârâneyi kabûl etmediğinden dolayı merkûm nâ'ibu'l-hükûme mûmâ-ileyh tarafından tutulub darb ve göbeğinde çay pişirilerek i'dâm edildikten sonra külliye arz-ı pâymâl ve emvâl ve eşyâları gâret olunduğu ve merkûmun zevcesinin ellerini falakaya koyarak parmaklarından kan akıncaya kadar darb u habis olunduğu ve Varta tarafından vukû' bulan istid'â üzerine Kürdistân hükûmeti tarafından icrâ edilen teblîgâta evvelâ maktûl-i merkûmun tâbi'iyet-i Osmâniyyesi'nin sübûtu lâzım geleceği ve mu'ahharan Sîna Başşehbenderliği'nin [2] Gerûsa hakk-ı müdâhalesi olduğu cevâbı verilerek keşf-i mesele tahkîkât-ı icrâsına muvâfakat olmadığından vârise-i merkûme Kirmânşâhda bulunan Kürdistân ve Kirmânşâhda Haki Emir-i Nizâm-ı nezdine gönderildiğinde esnâ-yı râhda cümlesi birden itlâf edilmek üzere hükûmet-i mahalliyye tarafından çend nefer Gerusi süvârîsi sevk edilmiş ise de tesâdüf eden bir kârbân ile teb'a-i şâhânedan Ali Kerem nâm kimse tarafından bi'l-istihlâs-ı Sîna Şehbender-hânesi'ne teslim kılındıkları ve kezâ Şehrîzor ahâlîsinden ve Câf Aşîreti'nin Ağasûrî tâ'ifesinden olub Kürdistân İrân'ı dâhilinde Haydan nâm karyede ikâmet eden Velî Muhammed'in karye-i mezkûre mutasarrıfı Mirzâ Yûsuf tarafından hânesinden tard ve emvâl ü mezru'âtının gâret etdirildiği iddi'â olunması

üzerine hükûmet-i mahalliyyenin teşebbüsât ve teblîgât ikiside îfâ edilmiş olsa da merkûmun dahi tâbî'yyetine i'tîrâz edilib me'mûren şehbender-hâne hükûmet tarafından karye-i mezkûreye me'mûrlar i'zâmıyla tahkîkât-ı müştereke icrâsına karar verilerek tahkîkât-ı vâkı'adan merkûm velî Muhammedin iddi'âsı vech ile mutasarrıf mezbur Mirzâ Yûsuf un emriyle karye zâbitası tarafından darb ve iki yüz tümeni mütecâviz emvâl-i gayr-ı menkûl ve mevrû'âtının zabt olunduğu tebeyyün eylediği hâlde ihkâk-ı hak edilmediği ve İranî olduğuna dâir hükûmete arz-ı hâl i'tâ etmedikçe işinin tesviyye olmayacağı ve karyeye gidecek olursa hâkezâ her türlü eziyyet edileceği ifâdât-ı aliyyesiyle Sîna nâ'ibü'l-hükûmesi tarafından müdde'î-i merkûmun tahdîd edildiği ve merkûmun pederinin dahi bir re'si hayvanâtın ve karye-i mezkûreye giden şehbender-hâne me'mûru eşyâsının sirkat ve ol bâbdaki tahkîkât mazbatalarının mesâ'i yerinden gasb edildiği ve yine şehbender-hâne tezkere-i mezbûrenin hükûmet-i mahalliyye cânibinden habse ilkâ ve üzerindeki yetmiş tümena garîb tezkere (...) ve bir adet tabancasının ahz olunduğu ve'l-hâsıl teb'a-i şâhâne hakkında envâ-ı zulûm ve te'addiyâtın revâ görüldüğü beyânıyla ve vikâye ve himâyeleri lüzûmu iş'âr ve teb'a-i merkûme cânibinden mevrûd mazbatada dahi Kürdistân hükûmetinin âhiren tezâyüd eden İran te'addiyâtından ve mâl ve cânlarının adem-i emniyyetinden dolayı Kürdistân-ı İranî'yi terke mecbûr olduklarından bahisle ya emniyyetlerinin istihsâli veyâhûd avrâdın muhâceretlerine ruhsat verilmesi istirhâm olunmasına ve İran vezâret-i umûr-ı hâricesinden sefâret-i müşârun-ileyhe mevrûd bir kıt'a takrîrde Sîna Baş Şehbenderi izzetli Râsim efendi'nin Sîna Şeyhü'l-islâm'ı molla Lütfullâh hânesine hücum maksadıyla sancak direğine iki kırmızı bayrak keşîde ederek teb'a-i Osmânîyi şehbender-hâneye cem eylediği ve hükûmet-i mahalliyyeye verdiği bir takrîrde Saydan karyesinin Kürdistân-ı İranîye tâbî' bulunduğuna binâen karye-i mezkûreye me'mûr göndermek veya bizzât gidib gelmekde kendimi me'zûn ve müşkil bilirim" ibâresini yazmış olduğuve mûmâ-ileyhin iddi'â eylediği şu me'zûniyyet ve istiklâl nereden nâil olduğunun bilinmediği ve diğer bir takrîri ile hakkında şerîr tâ'bîrini isti'mâl eylediği Mirzâ Yûsuf Kürdistân'ınâyân-ı ma'rûfesinden olma hasebiyle ona istinâd eylediği şerâreti

isbât edemediği sûrette (...) i'tâsı lâzım geleceği ve yine bir takrîrinde merkûm Mirzâ Yûsuf'dan kinâye ile teb'a-i Osmâniyye'den Velî Muhammed'in emvâlini gasb eden kimse hakkında hükûmete tarafdarlık ve i'zâm istnâd etmiş olduğundan bu misillü mugâyir-i edeb ibâre tahrîri müstelzim tarziyye idiği ve diğer takrîrinde Serrîz nâm karyeye me'mûru mahsûs i'zâmıyla iki saha-i mütenâzi'âsının zabt u tasrîf edileceği muharrer bulunduğundan İrân teb'asınaâ'idolan emlâkın zabt u tasrîfi için me'mûri'zâmı hangi usûl ve ahde muvâfık bulunduğu ve yine bir takrîrinde teb'a-i Osmâniyye'den Ferâmerez'in emvâlini gasb edenlerin şehbender-hânede te'dîb edilmeleri muharrer bulunduğundan bunların cürümleri sâbit olsa bile şehbender-hânede te'dipleri hangi mi'âhede iktizâsından [3] idiği ve teb'a-i Osmâniyye'yi şehbender-hâneye celbi Şeyhü'l-islâm'ın hânesine hücum maksadıyla idiği rivâyetinin tekzîbi zımnında yazdığı diğer bir takrîrinde dahi kendisi hücum fikrinde bulunmuş olsa teb'ayı cem'a muhtâc olduğu ibâresiyle bu bâbda irâ'e-i tehdîd ile maksadını setr etmek istediği ve Şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyhin şehbender-hâne müftîbaşı ile tercümânının darb etmeleri için bir takım kıt'a-i tarîkden ibâret olan adamlarına fetvâ verdiğine ve teb'a-i Osmâniyye emvâlinin nehb ve cânlarının telefî zımnında hergün bir fetvâ zuhur eylediğine dâir tahrîr eylediği diğer bir takrîr mündericâtını vesâir isnâdâtını isbât eylediği takdîrde Şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyhin Hükûmet-i İrâniyye cânibinden tertîb-i mücâzâtı tâbi'î olmakla berâber husûsât-ı mezkûre isbât edilemediği sûrette müfterinin te'dîbi taleb edileceği ve yine efendi-yi mûmâ-ileyhin Sîna Nâ'ibü'l-hükûmesi'ne hitâben yazdığı diğer bir takrîrinde "Tahran'a Dâru'l-hilâfe tâ'bîrinine me'haz ve delîle istinâden resmî muharrerâtında isti'mâl ediyorsunuz. Muhlisanız kendi metbû'u mukaddimesi Câniş-i Rasûlûs-sakaleyn ve Hâdimü'l-Harameyn-i Şerifeyn bilirim ve cânib-i hilâfet-penâhîlerinden me'mûrum. İstanbuldan başka dâru'l-hilâfe tanıyamam zât-ı âlîniz kendiniz için Tahran'ı Dâru'l-hilâfe biliyor iseniz muharrerât-ı resmiyyenizde şehbender-hâneye yazmamaklığınız iktizâ eder. Binâen-aleyh muhlisanız fîmâ-ba'dsıfat-ı mezkûrenin yazılmasını bâ-kemâl-i safvet ve hulûs-i kalb ricâ eder. Vâlâ ümmetlü muharrerât-ı resmiyyelerini red ve i'âdeye mecbûr bulunduğumu beyân eylerim. Ve şu birinci

def'asında dostî ve (...) hâsılâya mebnî tahrîrât-ı resmîyyelerini i'âde etmemiş isem de kuyûdât-ı resmîyyeye idhâl etmemişimdir ve etmem" diye münderic olub Ehl-i İslâm'dan esnâ-ı aşrî fırkasına kendi hükümdârlarını hemîşe vâcibi'l-i'tâ bildiklerinden Tahran'ınmakarr-ı Saltanat ittihâzından biri mahall-i mezkûre Dâru'l-hilâfe tesmiye olunduğu ve buna düvel-i müntehaba büyük me'mûrlarından hiçbirinin i'tirâz etmediği ve eğer Râsim Efendi o yolda bir ağrâz der-miyânı için devlet metbû'asından me'mûriyyet verilmiş ise evvelâ sefâret-i seniyyenin ol bâbda müzâkerâta girmesi lâzım geldiği ve eğer me'mûrîni olmayarak o misillü mühim bir i'tirâz tasaddî eylemiş ise evvelâ böyle bir me'mûrun hıfz-ı müsâlemete kâbiliyyeti olmayıb bi'l-akıs hüsn-i münâsebâtın zevâline ve bürûdet ve kedûretin zuhûruna sebep olduğundan te'dibiyle netîcesinin Hükûmet-i İrânîyye'ye teblîği iş'âr ve şehbender-hâne hademesiyle teb'a-i Osmâniyye'den ba'zıları tarafından hâkimin emrlerine ta'rîz ve ba'zılarının cerh edildiğine dâir Kürdistân hükûmetinden İrân sadâretine vârid olan diğer bir şikâyetnâme zuhûruna muharrer olub efendi-yi müma-ileyhin tebdîli lüzûmu ve tebdil edilmediği takdirde kendisiyle kat'î münâsebât olunması zımnında hükûmet-i mahalliyyeye emr verileceğini mutazammın bulunan dest-i hatt-ı şâhânenin sefâret-i seniyyeye teblîğ olunmasına ve o sırada mezkûr baş şehbenderlik ile teb'a-i şâhânenin vârid olan müte'addid şikâyetnâmelerde Sîna Nâ'ibü'l-hükûmesi tarafından şehbender-hâne ile kat'î muhâberât ve münâsebât ile teb'a-i Osmâniyye hakkında keyfe mâ-yeşâ mu'âmele edilmekde olduğu ve bir serbâzı katl maddessinden dolayı maznûn bulunan teb'a-i Osmânî'den bir şahsın envâ'-ı işkenceye dûçâr olduğu ve emval ve eşyâsının zabt ve müsâdere edildiği ve teb'a-i Osmâniyye tevahhuşlarından hânelerine kapanarak muhâfaza-i ırz ve câna çalışdıkları ve bu sebepler ile umûr ve ticâretlerinin mu'attal ve emniyyet işlerinin mensûb bulunduğu beyânıyla te'addiyât-ı vâkı'adan sür'at-i istihlâslara tekrâr istid'â edilmesine ve tarafeynin şikâyetinin ehemmiyyet-i lüzûm göstermesine sebep tarafeyn me'mûrları vâsıtasıyla mahallince tahkîkât-ı müştereke icrâsına İrân sâdâret-iuzmâsı ile Tahrân sefâret-i seniyyesi beyinde karar verilip taraf-ı saltanat-ı

seniyye'den tahkîk me'mûriyyetine abd-i hakîr bi't-tahkîk geçen üç yüz dokuz senesi Teşrîn-i Sânîsi evâhirinde Tebriz'den Tahran'a celb ve ihzâr buyuruldu.

Şehr-i mezkûrun otuzuncu günü Tahran'a muvâsalat eylediğim hâlde İrân hükûmeti cânibinden tahkîk me'mûru ta'yîn olunmadıktan mâ'adâ bir iki gün sonra sadrazâm hazretleri Tahran'a beş altı sâ'at mesâfede vâkî' Câcer denen mahalde şikârda bulunan şehâmetli şâh hazretleri nezdine azîmet eyledikten İrânîlerin meslek-i ma'lûmları iktizâsınca mahallinde ifâ-ı ihtimâlât-ı kaviyyeden olan ihtilâfat ve müşkülâtın zuhûruna meydân kalmamak üzere iki taraf me'mûrlarına mütehammidü'l-me'âl verilmesi icâb-ı maslahatdan olan ta'lîmât hakkında Hükûmet-i İrânîyye ile sefâret-i seniyye beyinde [4] bir gûna müzâkere cereyân edemeyib sadr-ı müşârun-ileyhin yirmi gün sonra vukû' bulan avdetinin sefâret-i müşârun-ileyhe (...) elden tebliğ olunan ta'limatda ise Kürdistân hükûmetinin Râsim Efendi hakkındaki şikâyatından bast-ı mukaddeme ile gerek buna ve gerek tâbi'iyet meselesinin tedkîki husûsâtını mûnderic bulunduğ u ve teb'a-i şâhâne şikâyatının mâkûd bıraktığı görûlmesine ve tahkîkât-ı müştereke icrâsı kârârının i'tâsını başlıca istilzâm eden hâl şehbender-hâne ile teb'a-i merkûmenin ibtidâ eden şikâyatı idiğine binâen-aleyhteb'a-i şâhâne hukûkunun muhafazasına medâr olacak sûretde ta'limât tanzîmine Hükûmet-i İrânîyye da'vet olunduğ u hâlde teb'a şikâyatına kıdem sırasıyla evvel bakılması ve saltanat-ı seniyye ile İrân Hükûmeti beyinde doksan iki sene-i hicriyyesinde Der-sa'âdet'de akd olunan mukâvelenâmenin dokuzuncu maddesi mûcebince tebdîl-i tâbi'iyet ederek zîr-i cenâh-ı müstelzemü'l-felâh Devlet-i Aliyye'ye dehâlet eden kesânın tâbi'iyet-i müktesebelerinin tasdîk edilmesi keyfiyyetlerine hükûmet-i müşârun-ileyhinademi muvâfakatından nâşî ol bâbdaki müzâkerât-ı mâh devâm eyleyib âkıbetü'l-emr tahkîk me'mûrlarının icrâ-yı me'mûriyyet zımnında hâ'iz-i iktizâ tâm olarak her istediklerini celb ve istintâk edebilmeleri ve tâbi'iyet-i asliyye-i Osmâniyye iddi'âsında bulunan karînesinde istinâd eylediğinin bi't-tedkîk-i hakâik ve ik'a hangi taraf teb'asından idiğinin zâhire ihrâcı ve tâbi'iyet-i müktesebe iddi'âsında bulunanların mukâvelenâme-i mebhûs-ı inhâmez kûr maddesine tatbîken tebdîl-i tâbi'iyet edib etmediklerinin tahkîk ve

andan sonra gerek bunların ve gerek baş şehbenderle hâkimin yek diğerinden şikâyetlerinin tedkîki ve tarafeyn şuhûdunun şehâdet-i kazıyyeye meydân verilmemek üzere lede'l-îcâb âdet-i mahalliyye vechile talak lafzıyla bile tahlîfi esâsları üzerine sûret-i zeylde muharrer Fârisüyyü'l-ibâre ta'limât bir mu'âhede akdinden ziyâde müşkilât ile tanzîm vermemize i'tâ kılındığından sene-yi hâliyye-i rûmiyye Mart'ının üçüncü günü Sîna'ya müteveccihen harekât olundu ta'limâtın tanzîminde ümenâ-yı Îrânîyye tarafından fevka'l-âde müşkilât ikâ olunmasından ve hükûmetin resmî akdi hakkındaki şikâyatına evvel bakılması husûsunun ta'limâta dercinde ısrâr gösterilmesinden ve Îrânlıların tâbi'iyet-i Osmâniyye'ye ve halkları saltanat-ı seniyye tâbi'iyet nizamnâmesinin beşinci mâddesine mukâbele bi-misl olmak üzere irâde-i şâhiyye mütevakkıf bulunduğu beyânıyla mezkûr mukâvelenâmenin dokuzuncu mâddesine mugâyir iddi'âlar dermeyân edilmesinden mahallince emr-i tahkîkâtında dahi bir takım müşkilât gösterilmeyerek şehbender-hâne iddi'âsının sâbit olamamasına ve bi'l-akıs hükûmetin efendi-yi mûmâ-ileyh hakkındaki şikâyatının taht-ı tasdîka alınmasına çalışılacağını mü'eyyed bulunmasıyla mâh-ı mezkûrun onuncu günü şehir-i mezkûra muvâsalat-ı hakîrânemden bir kaç gün mürûrunda Îrân me'mûru (...) mülk ile ibtidâ olunan tahkîkâtta bir me'mûrun her husûsda cümle vezâ'ifinden olan tebsîr ve tahassur her vakitten ziyâde lâzım gelerek me'mûr-ı mûmâ-ileyhin mülkü anlaşılıb husûsât-ı mühimmenin tahkîkinde onagöre davranmak üzere şehbender-hâne şikâyatından ehemmiyetce hafî olan Velî Muhammed işinin tedkîkâta şurû' olundu.

Merkûm Velî Muhammed akd olunan meclîs-i muhtelita ihzâr ve isticvâb olundukda kendisinin (...) hâl-i pezîre bir hayât bulunan pederi Pir Ağa'nın Süleymâniye'ye tâbi' Gözerak karyesi ahâlîsinden ve teb'a-i saltanat-ı seniyye'den olduklarını ve yalnız Vâlîdesinin Îrânî olub mukaddemâ pederinin agnâm-ı mübâya'ası için arasıra Îrân'a geldiğinde merkûmeyi tezzevvüc ederek Memâlik-i Mahrûse'ye gönderdiğini ve takrîben yirmi beş sene evvel memâliklerinde zuhûr eden kaht-ı kebir esnâsında tevsi'-i ma'îşet için ailece Îrân'a geçib kendilerini dâimâ Osmanlıadd etdiklerini ve fakat şehbenderlerimizden Ma'ruf Ağa ve Tevfik Efendi

ve Hâlit Bey zamânında tezkere ahzi lüzûmu his edemediklerini ve muhterî Şehbender Vekîli Seyyid Câbir'e dahi teb'a-i himâye husûsundaki aczinden nâşî mürâcât edilmediğini ve Baş Şehbender sâbık İzzetli Bahâ Bey'in[5] bidâyet vürûdunda tâbi'iyetlerini bi'l-isbât tezkere aldıklarını ifâde eylemiş merkûm ile pederine tezkere i'tâsını istilzâm eden evrâk nizam-nâme mûcebince şehbendere kanâ'at bahş olma (...) ise de İrân me'mûru tarafından i'tirâz görececek cihetleri olduğundan ta'lîmât-ı müştereke ahkâmına tevfikannunların ehakken ve vâkı'a Memâlik-i Mahrûse ahâlîsinden ve teb'a-i Osmâniyye'den olub olmadıklarının diğer vesâ'it ile tahkîki iktizâ eylemekle merkûmların sâkin bulundukları Saydan karyesi civârında mukîm Şeyh Seyyid Necmeddin'den isti'lâm-ı hakîkate karar verildi. Şeyh mûmâ-ileyh bir kaç bin mürîde sâhib ve sıgar u kibâr-ı beyninde merâtib-i ma'neviyyeye müştahir olduğu gibi tarafeyn me'mûrlarının Sîna'ya muvâsalatından mukaddemce şehre gelib li-ecli'z-ziyâre şehbender-hâneye gittiğinde mezbûr Saydan karyesinin mâliki Mirzâ Yûsuf kendisine mürâca'âtla merkûm Velî Muhammed ve pederi Pîr Hasan bende-i İrâniyye'den olduğunu mukaddem ve şehâdetnâme i'tâsını talep eylemiş ise de bunların Ağasurî tâ'ifesinden ve teb'a-i samîme-yi Osmâniyye'den bulundukları cihetle hilâf-ı hakîkat şehâdetnâme i'tâ etmediğini ve etmeyeceğini ve her vakit izhâr-ı hakîkate müheyyâ bulunduğunu Sîna'daki teb'amızın sulehasından bir kaç neferin huzûrunda Baş Şehbender Râsim Efendi'ye ifâde edildiği iknâ-yı mûmâ-ileyh ile teb'a-i merkûme tarafından meâl kasem taraf-ı âcizâneme beyân olduğundan şeyh-i mûmâ-ileyhin hükûmeti hakkında bidâyeten İrân me'mûru tarafından dermeyân olunan tekâlif kabûlünde bir dereceye kadar mürâ'at bile gösterildiği hâlde ol bâbda tarafeynden mu'temedü'l-mâl olarak yazılan isti'lâm-namenin irsâlini müte'âkib o civârın sâdât ve ulemâ-yı sâiresinden alınan ihbârdan Kürdistân Hâkimi ve Sîna Şeyhü'l-islâmı mutasarrıf-ı mezbûr Mirzâ Yûsuf ve Kârgezar tarafından şeyh-i mûmâ-ileyhe müte'addid adamlar ve mektûblar gönderilerek hükûmetin iddi'âsına muvâfık yâ'nî merkûmların İranlı olduğuna dâir cevâb i'tâsına cebr edildiği anlaşılmakla ifâdât-ı vâkı'adan ve ne cevâb alınacağı henüz ma'lûm olmadığından bahisle karâr-ı sâbıkın kısmen başka yolda tahkîkât

icrâsına dâir tekrâr edilen teblîgât-ı âcizânem Îrân me'mûrları tarafından reddedilib isimleri sâlifüz'zîkr hâkim ve Şeyhü'l-islâm Mirzâ Yûsuf ve Kârgezârın adamları pek çok mekâtîb getirib götürmekde oldukları ve şeyh mûmâ-ileyhin cevâb i'tâsını tasdîk eylemekde bulunduğu isti'lâmnâmenin îsâli için taraf-ı âcizânemden i'zâm olunan hademe tarafından haber verilmiş ve cevâbi'tâsı için lâzım olan zamândan bir iki gün mürûr eylediği ve hâlbuki merkûm Pir Has ve oğlu Velî Muhammed Şeyh mûmâ-ileyh nezdinde maruf Kesandan bulunub yeniden tahkîkât icrâsına hâcet olmadığı cihetle cevâb-ı mezkûrun te'hîrinden ve hâkim ve Şeyhü'l-islâm vesâire tarafından kendisine vukû' Bulan teklîfin kabûlü husûsunda şeyh mûmâ-ileyhin vicdânıyla berâber mücâdele ettiği anlaşılmış ve çend gün sonra alınan cevâb-ı mezbur agâsûrî tâ'ifesinin an asılaşâyir-i Osmâniyye'den iken bundan takrîben kırk elli sene mukaddem bir kısmı Îrân'a geçmiş olan (...) Aşîreti eczâsından olduğu ve binâen birin merkûm velî Muhammedle pederi Îrân teb'asından idiklerini dem'i mâfiyye Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'de dahi Ağasûrî tâ'ifesi sâkin olduğunu mutazammın bulunmuşdur.

(...) halkı ayrıca bir aşîret olub Ağasûrî gibi anlarda Câf Aşîreti'nin bir tâ'ifesi olduklarına binâen kendilerinden ayrıca bir tâ'ife nasb edemeyeceği ve Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne'den firâren Îrân'a geçerek ötede beride ihtifâ etmiş Kesan müstesnâ olmak üzere Ağasûrî nâmıyla az veyâ çok bir cem'iyetle Îrân'ın hiçbir tarafında bir tâ'ife sâkin olmadığı ve tâ'ife-i mezkûrenin tamâmen teb'a-i Osmâniyye'den bulunduğu tahkîkât-ı vâkı'a-i âcizânem iktizâsından olub şeyh mûmâ-ileyh cânibinden verilecek cevâb sarîh olmadığı takdirde diğer vesâ'it-i tahkîkiyyeye mürâca'ât olunacağı Îrân me'mûrlarıyla imzâ olunan kararnâmede münderic bulunduğu cihetle sarîh olmamak şöyle dursun Îrân'da vücûdu olmayan bir tâ'ifeye vücud vermek derecesinde alınan te'vîl hakkında ibâret olan cevâb-ı mezkûrun medâr-ı hükm add olunması lâzım geldiği hâlde çünkü [6] başka her ne sûretle tahkîkât-ı bî-tarafâne icrâ olunan merkûmların tâbi'iyet-i Osmâniyyesi mevki'i sübûta vâsıl olacağından ve buda Îrân hükûmetinin işte işine gelmediğinden ol bâbda icrâ edilen teblîgât me'mûr-ı mûmâ-ileyh nezdinde kârgir-i te'sir olunmayıb

keyfiyyetin taraf-ı acizânemden sefâret-i seniyyeye iş‘ârına cevâb vürûduna intizâren bu husûsun hâli üzere terkiyle Ferameriz işi tahkîkâtına ibtidâr olunmuşdur.

Mezbur Feramiz işi mesele-i hukûkiyyeden ve bâ-tefrîk tabi‘atden ibâret kalmayıb bâlâdaki tafsîlâtın delâlet eylediği vech ile merkûmun şeyhü’l-islâm adamları tarafından darb olunduğu ve (...) şehre götürüldüğü ve mülkünün külliyyen gasb olunmak istenildiği ve yerinde bulunan tuğrâ-yı garrâ-yı hümayun ile (...) tâbi‘iyyet tezkerelerinin paralandığı ve merkûm ile berâber darb olunan zevcesinin mu‘ahharan şehbender-hânede eser-i darbdan vefât eylediği Baş Şehbender Râsim Efendi tarafından merkûmu istihlâs için şehbender-i mûmâ-ileyhin Sîna’da mukîm kâfiyyen teb‘ayı şehbender-hâneye cem‘ ile şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyhin hânesine hücûma hazırlandığı makâm-ı şikâyetde Hükûmet-i İrânîyye cenâbından iddi‘â edilmesine mebnî icrâsına me’mûr olduğumuz tahkîkâtın en mühim kısmını bu madde teşkîl eylediği hâlde Velî Muhammed işinde tutduğu mesleği ile İrân me’mûrlarının bî-garazhâne tahkîkât icrâsına muvâfakat etmeyeceği anlaşıldığından müzâkerât-ı vâkı‘ayı mutazammın tanzîmi ta‘lîmât-ı müşterekemiz iktizâsından olan zabt-nâmelerin mûmâ-ileyhin meslek-i tarafdarânesini isbât ve irâe edecek sûretde zabt olunmasına sa‘y ve gayretten başka abd-i hakîrce yapılacak bir şey kalmamıştır. Merkûm Ferameriz akd olunan meclîs-i muhtelita bi’l-ihtar isticvâb olundukda pederi (...) ihzârın asıl İrân teb‘asından ve Haşemiz karyesi ahâlîsinden iken Memâlik-i Mahrûse’ye geçerek hudûdu vâkı‘ Tavîle şehrinde tutan ve orada teb‘a-i Osmâniyye’den bir kadın ile te’ehhül eylediğini ve kendisinin mahall-i mezkûrede tevellüd ve pederinin evvelce kabûl eylediği tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’yi bi’t-tab iktisâb etdiğini ve bir müddetde Devlet-i Aliyye’nin zâbıtalık mesleğinde bulunduğu vakt-ı âhir esnâsında ya’nî bundan yirmi sene evvel kırk yaşını mütecâviz olduğu hâlde teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den olan vâlîde ve zevcesiyle berâber İrân’a gelib pederinin emlâkını tasrîf eylediğini ve dâ’imâ tâbi‘iyyeti Osmâniyyesini muhâfaza etmiş ise de kadîm nüfûs tezkeresini Esbak Fahrî Şehbender Vekîli Seyyid Câber’in ahz ve akçe koparmak maksadıyla hıfz etmiş ve mu‘ahharan yine mezkûr Tavîle şehrine gümrük beyinden istihsâl etdiği nüfûz

tezkeresi üzerine Baş Şehbender Sâbık Baha Bey zamânında tâbi'iyet tezkeresi almış olduğunu ifâde eyledi ve şehbender-hâne defâtirinin terfîkinden dahi tezkere-i nüfûs üzerine tesmîl-i icrâ kılındığı anlaşıldı.

Pederi Ahzâr'ın aslen İrânlı olduğundan ve tebdîl-i tâbi'iyet eylediğine dâir bir sened-i resmî olmadığından ve şehbender-hâneye ibrâz ettiği nüfûs tezkeresi tebdîl-i tâbi'iyet meselesinin usûl-i vech ile cereyân etdiğine değil olamayacağından bahisle merkûm Feramerizin İrânlı ta'ifesi iktizâ edeceği İrân me'mûrû cânibinden ve âhirin memâlik-i mahrûseye azîmet ve orada Tatvan teb'a-i aliyye sıfatıyla yerli bir kadın ile izdivâc ederek orada tevellût etmiş ve kendini teb'a-i saltanat-ı seniyye'den tanımış ve kırk yaşını tecâvüz edinceye kadar Osmanlı teb'ası sıfatıyla mu'âmele görmüş olan merkûmun İrânlı tanınamayacağı taraf-ı acizânemden iddi'â olunmasıyla aslen İrânlı olub tebdîl-i tâbi'iyet iddi'âsıyla tezkere-i nüfûz irâe eden iştimâhın tebdîl-i tâbi'iyeti ne vech ile vukû' bulduğuna dâir tahkîkât icrâsına değin haklarında nasıl mu'âmele olunması iktizâ edeceği istizânını hâvî tarafeynden (...) el meâl bir kıt'a Fârisüyyü'l-ibâre raport tanzîmiyle taraf-ı âcizânemden sefâret-i seniyyeye me'mûr-ı mûmâ-ileyh cânibinden İrân nezâret-i umûr-ı hâriciyyesine takdîm ve irsâl kılınarak emr-i cevâbı vürûduna değin ta'lîmât-ı müsterekemizin beşinci mâddesi mûcebince merkûm Ferâmirizin iddi'â-i hukûkiyyesinin tedkîkine karar verildi.

Ferameriz sâlifü'z-zıkr Haşemiz karyesinde çent kıt'a senedât-ı şer'iyeye mûcebince bir bâb hâne çend (...) ağaç ve bir diğer nâmenin nısf-ı (...) ve bir bağ [7] ile etrâfındaki arâzî ve bir nehâr âb-ı cârînin hafta da hergün hakk-ı ı icrâsına tasarruf iddi'âsına bulunub ol bâbdaki tedkîkatın muhâkemât-ı şer'iyeye ile (...) ulemâdan biri vâsıtasıyla ifâsı iktizâ eylediğinden bu işin mollabaşı nâmıyla ma'rûf Molla Ahmed'e ba'de't-tahlîf imâlesi kararlaştırılmış ise de mâlâyı mûmâ-ileyh celb ve sûret-i karârın kendisine tefhîminde İrân me'mûrlarıyla odanın bir köşesine çekilerek berâber müzâkereden sonra hükmünü redd eylemiş ve Feramirizin ona tâbi'en şehbender-hânedenin iddi'âsı vech ile hükm i'tâsı devlet metbû'âsınca hoş

görünmeyeceğini anladığını ve (...) İrânîyye'nin kedûret-i hâtırını ve Kürdîstân ve Kirmanşah vâlîsi emr-i nizâmın ve şeyhü'l-islâm mûmâ-ileyhin ba'zı adâvetini dâ'î olacağını bildiğini ve ba'de't-tahlif mugâyir-i hakk-ı hükm i'tâsını dahi vicdânıyla tatbîk edemediğini mahremâne olarak sonradan taraf-ı âcizâneme ifâde etmiştir. Senedât-ı mezkûreyi tedkîk ve hükmü şerîfini bî-tarafâne beyân edecek bir hâkim-i şer' peydâsında âciz kılındığımız şu sırada İrân me'mûrunun tensîbi vechile hükûmet tarafından vilâyetin her cânibine me'mûrlar gönderilib teb'a-i Devlet-i Aliyye lehine şehâdet verenlerin veyâhûd müdde'âyâd tâbi'iyeti saltanat-ı seniyye'nin yerli olmadıklarını beyân ve ikrâr edenlerin mücâzât-ı şedîdeye dûçâr edilecekleri îlân-ı nefsîsine ahâlîsi dahi şeyhü'l-islâm emsâli vâsıtalarıyla hırâset edilmiş olduğundan hükûmet tarafından teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında icrâ olunduğu şehbenderimizin iddi'â etdiği mu'âmelâtın isbâtına imkân kalmamıştı. Senedât-ı mezkûrenin tedkîk ve hükmü lâzımının i'tâsından mûmâ-ileyh Ahmed ol vecihle imtinâ etmekle berâber İrân me'mûrunun telkîni eseri olmalıdırki mezkûr Haşemiz karyesinin münâsefeten mâlikleri bulunan şeyhü'l-islâm ve Sîna mülkü't-tüccârı Seyyid Ferecullâh Ferameriz'in bâ'lâda ta'dât olunan emlâk ve hukûkunu kabûl meylî bulundukları görüldüğü hâlde çünkü Ferameriz'in ve zevcesinin şeyhü'l-islâm adamları tarafından darb ve eşyâsı (...) edildiği ve kendisinden evvelâ iki tümen cerîme alındığı ve zevcesinin eser-i (...) vefâtınâ sebebiyyet verildiği iddi'âlarının tahkîki lâzım geldiğinden ve Li-ecli't-tihat karye ahâlînin şehre celbi takdîrinde cümlesinin ta'lîm-i vechile i'fâyı şehâdete mecbûr edilecekleri anlaşıldığından mûmâ-ileyhin şeyhü'l-islâm ve melekût-ticâret meyl ve vâkîlerini fehm etmemiş gibi davranarak emlâk-ı mezkûrenin ta'yîni hudûdi vesilesiyle karyeyi mezkûreye gidilib ahâlîsinin şehâdetinden ale'l fâzıla istifâde olunmak üzere ta'yîn-i hudûd için mahalline azîmet-i husûsı me'mûr-ı mûmâ-ileyh kabûl etdirildi.

Geçen Şevvâl'in üçüncü günü karye-i mezkûreye azîmet ve tarafeyn senedâtı rû'yet olundukda merkûm Feramerizin kavmiyül hamadât mülkü't-tüccâr hassa-i muzırrası miyânında bir hâne ve ma'a-arâzî-yi mezru'â bir bağ ve bir nehir sudan haftada dört gün hak-ı âsîfâye mâlik olduğu ve emlâk-ı mezkûre vergisinin mülkü't-

ticâre emlakı vergisi miyânında tesfiyye olunduğu anlaşılmış ve yalnız değermiş hassası hakkında i'râz-ı dermeyân olduğundan bunun hükm-ü tesri' vâsıtasıyla fâsıla kararlaştırılmış ve ol bâbda zabıtnâmeye "biz sıfatül mülk ve ihsan hüsn-i kime me'mûriyyet-i tarafeyndir görerek ve matla' olduğuna (...) Ferameriz'in sâlifü'z-zikr emvâl-i mülkü't-ticâret mülk-ü müfrezinde vâki'dir ve şeyhü'l-islâm'n emlakıyla fâsılâsı olub ittisâli yokdur" şerhinin derciyle emlak-ı merkûmenin şeyhü'l-islâm emlak'ın hatt-ı ittisâli olmadığı taht-ı tasdik oldurulmuştur. Bunu müte'âkibmerkûm Feramerizin vekîli teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Aka Mehmed celbiyle başka bir iddi'âsı olub olmadığı su'âl olundukda akçe almak maksadıyla şeyhü'l-islâm'n adamları (...) ve zevcesini darb ve eşyâsını gâret eylediklerini bâlâda (...) bu husûsun dahi tahkîkini talep etmekle tahkîkine me'mûr olduğumuz husûsâtın en mühimlerinden olan bu keyfiyyetin mahallinde başka bir yerde tahkîkine imkân olmayıb ancak şeyhü'l-islâm ve şerîki ve dostu mülkü't-tüccarın icrâ-yı hükmünde bulunan ehl-i karye üzerine mûmâ-ileyh tarafından icrâ-yı nüfûs olunması tâbî'îidiğine binâen ol bâbda dikkat-i lâzımeden olmakla ta'limât-ı müşterekemizin verdiği salâhiyyet mücebine ehl-i karyenin talâk (...) sonra birer birer istizâfî iktizâ edeceği beyân olunmuş ise de İrân me'mûru bir takım dahi müzâkerâtla beş altı sâ'at kadar vakit geçirdikten sonra istizân olunacak kesâne yemeğe teklîf edeceğini [8] ve fakat şeri'at-i islâmiyye iktizâsınca şuhûda yemîn tertib etmediğinden kabûl etmedikleri takdirde icrâ edemeyeceğini ve yalnız kendilerine nasihat edeceğini ve belkide tehdîd göstereceğini bi'l-beyân tahlîf husûsunda i'tidâr eylemiş ve çünkü vâhî müzâkerât ile ümerâ olunan beş altı sâ'at müddetde mûmâ-ileyhin adamları Nâdir ve İbrâhim nâm kimselerin karye derûnunda dolaşarak İrân me'mûrları cânibinden gösterilecek tehdîdin cümle olacağı beyânıyla yemînden istînkâf ve müddei-i merkûm ile zevcesinin darb olunduğunu görmediklerini ve bilmediklerini beyân eylemeleri husûsu ahâlîye ta'lim eyledikleri o aralık taraf-ı âcizâneme haber verildikten ta'limât-ı müşterekemizin şuhûda yemîn i'tâsı hakkında sarâhaten ve bilâ-kayd ve şart verdiği salâhiyyet hilâfına me'mûr-ı mûmâ-ileyhin yemîni yalnız teklîf edebileceğinde ısrârını mübeyyin olan zabt-nâme tarafından imzâ olunarak ve

bundan dolayı kâffe-i mes‘ûliyyet-i me’mûr mûmâ-ileyh üzerine bırakılarak müzâkerâta hitâm verilmiş ve şehre avdet olunmuştur.

Mezkûr darb iddi‘âsının tahkîkâtından ol sûretle imtinâ‘ olunduktan sonra ta‘lîmât-ı müşterekenin “tarafeyn şikâyetinin ale’t-tertîb ru’yet olunması” ibâresi mefâdence zevcesiyle berâber Feramerizin darbı haberinin şehbender-hâneye vürûdu üzerine şehbender şeyhü’l-islâmbeyninde ve şehbender-hâneme’mûriyyet hademesi ve Sîna kârgüzârı vâsıtalاریyla-ı gün devâm eden muhâberât-ı şâhiyyede şeyhü’l-islâm mûmâ-ileyh cânibinden tedcîd edilen ba‘zı (...) hât gayr-ı lâyık hakkında tahkîkât icrâsı ve zevce-i merkûmenin vefâtı eser-i cedîdden idiğine dâir mevcûd olan delâilin tedkîk-i derece-i kifâyeti lâzım gelib Aşemiz karyesi müzâkerâtdan çend gün sonra şehirde akd olunan meclîs-i muhtelitada bu cihetlerin tahkîki teklîf olundukda İrân me’mûru şeyhü’l-islâm-ı mûmâ-ileyh ihzârıyla baş şehbenderimiz tarafındanî’tâ olunan husûsât kendisine ba‘de’t-teblîğ vereceği cevâb üzerine şehbender-i mûmâ-ileyhden delîl istenilmesi lüzûmuna dâir ve bu sûrete taraf-ı âcizânemden gösterildiği anda tebdîl-i lisân ile şahsen celbi şeyhü’l-islâmmûmâ-ileyhin nakz-ı haysiyyetini müceb olacağından vekîlin ihzârı gibi ta‘lîmât-ı müşterekedeki gibi sarâhate mugâyir sözler ve sâbıkı misillü sâir bir takım vâhî iddi‘âlar âtiyânına bi’l-ibtidâr dokuz sâ‘at müzâkerât ile vakit geçirib tahkîkât-ı bî-tarafâne icrâsına hiçbir vecihle muvâfakat eylemeyeceğini bu vesîleyle dahi isbât eylediği cihetle ol bâbdaki müzâkerâtı hâvî zâbitnâmelerin dahi (...) olarak imzâsıyla sûretleri sefâret-i seniyyeye bi’t-takdîm ta‘lîmât-ı cedîde taleb olunmuş ve bu sûretle bi’t-tâb hâsıl olan atâletle vakit ziyânından ise teb‘a-i saltanat-ı seniyye’nin İrân teb‘asından yetmiş kadar du‘âvî (...) faslı husûsu me’mûru mûmâ-ileyhe teklîf ile meclîs dahi akd edilmiş ise de husûsât-ı sâbıkı misillü du‘âviyi mezkûrenin ibtâlî maksadıyla bir takım müşkilât i‘kâ ve şehbenderimizi lekelemek niyetiyle şikâyet-ı mebhûsâneden mâ‘adâ birçok davâlar ihtirag olduğu görülmekle de‘âvî-yi hukûkiyyenin tesviyyesinden dahi nâ-ümîd kalıb ta‘lîmât-ı mezkûrenin dördüne intizâren boşuboşuna vakit geçirilmiş ve şikâyet-ı mezkûre hakkında icrâ eylediğim tahkîkât-ı husûsîyyenin tafsîlâtı bir derece âtî nakl olunmuştur. Sîna’da müddet-i

medîde fahrî şebender vekâletinde bulunan Seyyid Cafer nâmında bir attârın zamân-ı idâresinde hukûkları muhâfaza olunamadığı cihetle Kürdistân'da teb'a-i saltanat-ı seniyye'nin mikdârı yalnız merkez vilâyeti olan Sîna şehrinde ticâret ve (...) sâhibi olarak i'tibâr-ı zâtîyyeleriyle kendilerini muhâfazaya muktedir bulunan on beş yirmi nefere münhasır kalıb gerek şehirdeve gerek etrâf karada sâkin olan kesâna ve amele takımı hem vekîl-i merkûmun pençe-i tama'kârîsine düşmek ve hemde tâbî'iyet Osmâniyye iddi'âsının kâr u kesblerine getireceği hallerden [9] ictinâb etmek maksadıyla tâbî'iyet-i hakîkalarını bi'z-zarûre izhâr edemedikleri hâlde Sîna'nın baş şebenderliğe tahvîliyle Tahrân sefâret-i seniyyesi Baş Kâtib-i lâhıkı izzetli Behâ Bey'in şebenderliğe ta'yîninden sonra hukûk-ı meşru'âlarının kemâl-i emîn muhâfaza olduğunu gören teb'a-i Osmâniyye birer birer şebender-hâneye mürâca'atla tâbî'iyet-i Osmâniyyelerini nizâmı vech ile ba'de'l-isbât tezkere ahz eylediklerinden az bir müddet zarfında karada sükkan olanlar ile berâber teb'a-i merkûmenin mikdârı yüz seksen derecesine bânî olmuş ve Kürdistân karası kâmilan ağniyâve eşrâf tasrîfinde bulunub bunlar mülkleri olan karyelerde mukîm zârî'â hükûmet-i mutlakâ icrâsı ve istidkârını darb u zecr ve gâret u i'dâm ile me'lûf bulunduklarından haklarında o gibi mu'âmelâta nâfiye vukû'unda teb'a-i Osmâniyye'nin şebender-hâneye mürâca'atla hukûklarını muhâfazaya muktedir olmaları ashâb-ı emlâkın menfa'ati gayr-i meşru'âlarına bi't-tabi' hâlel getirerek mahalliyyeyi tahrîk ile teb'a-i İrâniyye'ye tezkere-i tâbî'iyet verildiği iddi'âsın sefâret-i seniyye baş kitâbet-i hidemât-ı bâ'is (...) bulunduğum o zamânlarda meydâna çıkarılmış idi. İdâresi hiçbir usûl ve kâideye tatbiki kabûl etmeyen İrân hükûmeti mezâhibi cihetiyle ahâlîsinin makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i kübrâyâ râbita-i ma'neviyyesi olması mahz bulunan Kürdistân'da teb'a-i Osmâniyye'nin tekâsür ve ol sûretle nüfûs-ı Osmâniyye'nin oralarda takrîrinin men'-i tedâbirinden olmak üzere tâbî'iyet-i saltanat-ı seniyye iddi'âsında bulunanların tâbî'iyetlerini tanımamak ve o iddi'âda bulundukları için haklarında enva'zulm u te'addîrevâ görmek ve sıfat-ı tâbî'iyetini redde imkân görülemeyenlerin dahida'vâsını süründürmek ve hukûklarını izâle eylemek gibi mu'âmelâta tavsîl ederek fakat sâbık hâkim tarafından

bu dereceye kadar idâre-i maslahat edilmekde iken mûmâ-ileyh Râsik Efendi'nin baş şehbenderlik tâbi'iyetinden çend mâh mürûrunda Sîna nâ'ibü'l-hükûmetliğine nasb edilen Alihan perde-i ihtiyâti külliyyen ref'ile te'addiyâta daha ziyâde meydân vermediğinden teb'a-i merkûme hakkında envâ-ı mezâlîme başlanılıb ez-ân cümle saydan karyesinde mukîm Velî Muhammed bâlâda beyân olunduğu vecihle karyenin mâliki bulunan Mirzâ Yûsuf tarafından tard olunduğu ve emvâlî ve mevrû'âtı gâret etdirildiği hâlde bir mülkden ihrâc olunan zârî'ân zirâ'ati ve ayân ta'bir olunan eşcâr ve hâne gibi emvâl-i gayr-ı menkûlesinin bedelinin ahkâm-ı şer'iyye ve âdet-i mahalliyye vechile mutasarrıf tarafından te'diyesi hakkında şehbender-hânece icrâ edilen kâffe-i teşebbüsât-ı merkûm Velî Muhammed'in tâbi'iyetine i'tiraz ve bir takım gayr-ı mevrû cevâblar ile semeresiz bırakılmış ve şehbender-i mûmâ-ileyh bu işin tâkibiyle meşgûl iken sâlifü'z-zikr Ferameriz meselesi zuhûr eylemiştir. Şöyle ki merkûmun mukîm ve sâhib-i mülk bulunduğu Haşimiz karyesi'nin nısfhissesine Sîna Şeyhü'l-islâmı Molla Lütfullâh ve diğer nısf hissesine Melikü't-tüccâr Seyyid Ferecullâh'ın mutasarrıf bulundukları bâlâda zikr olunmuştu. Karye-i mezkûre ahâlî tarafından ihyâr-ı mevât sûretiyle teşkîletdiği hatırlarda olan karardan olup Kürdistan'da (...) ahâlî tasrîfindeki kâffe emlâkın cebr ve tezyîk ile (...) uhdesine intikal etdirildiği misillü buda mûmâ-ileyhin tasriflerine geçen ve el-ân şeyhü'l-islâmın tasrîfinde bulunan hâssa-i müfreze külliyyâtına irâe intikâl eylediği sırr-ı şitâyîşle mefsûl olduğundan tasrîf-i senedâtının bir me'mûr-ı Osmânî'nin dahi dâhil bulunduğu muhtelit meclîs irâesinin mûmâ-ileyh tarafından mecânib olunduğu cihetle ahâlîden ne sûretle ve kimin tarafından alındığı ıtlâ-ı sahîh hâsıl edilememiş ise de Seyyid Ferecullah tasarrufundaki hissesinin müteveffâ Fahrü'l-ulemâ cânibinden ahâlîden birer birer ve ayrı ayrı hüccetlerle alındığı ve yalnız merkûm Ferameriz hissesinin alınmadığı ve mu'ahharan cümlesinin Seyyid mûmâ-ileyh fûruht olunduğu sahîh-i mezkûrenin tedkîkinden anlaşılmadı.

Fameriz bir müddet Kürdistan ulemâ-yı hâzırasına nisbetle oldukça adâlet ve hak-şinâslıkla olan Fahrü'l-ulemâyâ temlik ve sonralarda şehbender-hânenin himâyesine istinâd ile emlâk ve emvâlini muhâfaza edebildiği hâlde me'mûren

Seyyid mûmâ-ileyhin müdür-i umûr-ı müstakil (...) olan Aka İbrahim nâm şahsı mütegâlib-i sâireleri tarafından teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkında bilâ-pervâ cebr ve te‘addî olunmasından cür‘et bularak merkûm Feramerizi ezâ ve cefâ ile bî-zâr edib mülkünü elinden almak kaydına düştüğünden Sîna’da (...) sıfatıyla istediği[10] yapmak iktidârını hâ‘iz olan şeyhü’l-islâmı tahrîk eylemiş ve mûmâ-ileyh sâbık ve lâhk bi’l-cümle Kürdistân hâkimlerinin müşâviri ve ba‘zı umûrda vâsıta-i icrâsı olarak hükûmetin meslek-i cedîdinin teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkında mu‘âmelât-ı câriyye îfâsına mâ‘adâ olduğunu bildiğinden mevrâ ve mer‘a ücreti nâmıyla Ferâmeriz’den otuz Nisan ahzi ve vermediği takdirde cebr ve darbı ve ol esnâda tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye iddi‘âsını dermeyân edecek olursa kendisinin şehre götürülmesi ta‘lîmâtıyla adamlarını karye-yi mezkûreye göndermiştir.

İşte ta‘lîmât-ı mezkûre ile giden şeyhü’l-islâm adamları karye-i mezkûrede Ferameriz’den otuz tümen metâlîbe ve merkûm fakri hasebiyle veremediğinden (...) bakamayarak darbe şurû‘ eylemeleriyle vukû‘ bulan feryâd u figânı üzerine tecemmu‘ eden karye ahâlîsinden melikü’t-tüccar hissesinde sâkin olanlar beyinlerinde on iki tümen cem‘ ve şeyhü’l-islâm adamlarına i‘tâ ile madrûba halâs eylemişler ise demerkûmlar Feramerizin hânesine giderek yağmâ ve ertesi günü gözünü kolu bağlı olarak şehre îsâl eylemişlerdir.

Şeyhü’l-islâm adamlarının karye-i mezkûreye vüsûl ve Ferameriz’i tazyîke ibtidâr eylediklerinde merkûmun oğlu şehre firâr ve vukû‘ hâli şehbender-hâneye ihbâr etmesi üzerine efendi-yi mûmâ-ileyh tarafından Şeyhü’l-islâm nezdinde gerek doğrudan doğruya ve gerek teb‘a-i ecnebiyye umûrunun tasfiyesine me‘mûr kâr u güzâr vâsıtasıyla teşebbüsât-ı lâzıme îfâ eylediği hâlde şehbender-hânedan verilen tâbi‘iyyet tezkerelerinin “artık ehemmiyyeti kalmadığını” îmâ eder ve Devlet-i mu‘azzama-i Osmâniyye hakkında istihfâf-ı delâlet eyler bir takım küstahâne cevâblar i‘tâsıyla mûmâ-ileyh teblîgât-ı vâkı‘aya hâvâle sem‘-i i‘tibar etmemiş ve Râsim Efendi teblîgât ile meşgûl olduğu sıralarda Ferameriz şehre şeyhü’l-islâmhânesine getirilerek oradanda dâire-i hükûmete îsâl olunmakda iken şehbender-

hâneye gelmekde olan teb‘a-i şâhâneye tesâdüfle vukû‘ bulan feryâdı üzerine onlar tarafından bi‘l-istihlâs şehbender-hâneye ilticâ etdirilmiştir.

Hâdise-i mezkûreden dolayı dehşete dûçâr olan şehbender-hânede ictimâ‘ eden iki yüz nefer teb‘a-i şâhâne ile Râsim Efendi tarafından sefâret-i seniyyeye bir kıt‘a açık telgrafnâme keşîdesiyle emniyyet-i mâl u cân ve hukûklarının muhâfazası esbâbının istikmâli istid olunmasını müte‘âkibhâkim cânibinden dahi Îrân Nezâret-i Hâriciyyesi’ne bir telgrafnâme çekilerek efendi-yi mûmâ-ileyhin şeyhü’l-islâm hânesine hücum kasdıyla teb‘a-i Osmâniyye’yi şehbender-hâneye cem‘etdiği ve ol sûretle i‘kâ-ı fitne vü fesâda çalıştığı haber verilmiştir.

Vakı‘a-yı mezkûrenin zuhûr ve tarafeynden Tahran’a iş‘ârından sonra şehbender-hâne ile hükûmet beyrinde zâten gergin olan münâsebât ve ihtilâfât-ı şedîdeye münkalib olduğundan Hâkim Alihan teb‘a-i saltanat-ı seniyye hakkındaki mu‘âmelâtını büsbütün teşdîd edib birgün elli altmış kadar etbâ‘ıyla esbâna süvâr olarak şehbender-hânenin kâin olduğu sokakdan geçmekde olduğu sırada şehbender-hâne hademesinden ve Süleymâniye’den yeni celb olundukları cihetle merâsim-i Îrâniyye’den gâfil bulunan iki nefere şehbender-hânenin takrîben yüz metre ilerisinde tesâdüfle bunların âdâb-ı Osmâniyye üzere selâma durmalarını kâfi görmeyerek kim olduklarını ve niçin Îrân âdeti vech ile baş eymediklerini bi’s-su’âl şehbender-hâne hademesinden bulunduklarını ve mu‘âmele-i ihtarnâmeden olmak üzere selâma durmakdan başkabir kâide bilmedikleri cevâbını almasıyla berâber (...) emrini verdikten ma‘iyyetindeki etbâ-ı kesîre merkûm iki neferin üzerine hücum ederek mahallin mezkûrdan şehbender-hâne kapısına kadar münâza‘a ve mudârebe ile gelinerek o esnâda esbâb-ı süvâr olarak şehbender dahi gezmekden avdet etmekde olduğu cihetle hâkimle mülâkî olurlar hâkimin hâzır ve şehbenderin gâib bulunduğu bir zamânda tarafeyn hudûsu bâbında zuhûr eden işbu mesâlih münâza‘âtın dahi şehbenderin eser-i tertîb ve tahrîki olduğu iddi‘â olunmakda ise de elli altmış nefer [11] yerli hükûmet hademesine iki şahs-ı garîbin bidâyeten dest-i dirâz ta‘arruz olmağa aslâ cür‘et edemeyeceği ve binâen (...) tasallutun ibtidâ-yı hükûmet hademesi

câhibinden vukû‘ bulduğı ve mâdemki ol vakit hükûmet hâzır bulundurdu ta‘arruz emrinin kendi tarafından verildiğı umûr ve (...) hademe-i merkûmenin darbıyla teşeffi-i sadr edemeyen hâkim-i mûmâ-ileyh hernerde şehbender hademesi görüyorsa derdest ve habis olunmasını emr etmekle çarşıdan avdet etmekde olanı nefer üzerine hükûmet feraşları hükûmet dâiresi pîşgâhında hücum ederek bunlardan ikisi (...) firâr olub yalnız tezkere işlerine me‘mûr olan Azîz nâmında teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den bir neferi derdest ve hükûmete gönderilib zencir olarak habse ilkâ olunmuş ve ol aralık üzerinde bulunan baş şehbenderimizin yetmiş tûmene garib akçe ile merkûmun bir mikdâr kendi akçesi ve bir adet zînet tabancası ahz edilmiş ve sefâret-i seniyyenin teşebbüsâtı üzerine Tahran’dan verilen emrin vürûdundan yirmi dört sâ‘at sonra merkûmu sebîl-i tahliye kılınmış ise de Sîna’dan müfârakât-ı âcizâneme değin meblâğ-ı mezbûre ile tabâbe i‘âde olunmamıştır.

Ve yine ta‘yîn olunamayan bir sebepten dolayı hâkim-i mûmâ-ileyh bi’l-cümle teb‘a-i Devlet-i Aliyye’nin darb ve emvâlinin gâret olunmasını emr etmekle İrân serbâzları teb‘amızın sâkin bulundukları kâr ve ensâriye ve teb‘a dahi o günlerde yeni vürûd edib henüz mağazalara yerleştirememiş olan çend âdet (...) larından birer temûr çoğı çekib müdâfa‘aya hazırlandıkları hâlde mezkûr kâr ve (...) da mağazaları olub gâret-i hânesinde kendi emvâl-i ticârelerinin dahi yağma olunabileceğini his eden resînânın en mu‘teber İrânlı tüccârından bulunan Ağa Habîb ve Ağa Abdülhâlık nâm kimselerin tavassutu ve âkıbetül kâret ve hâmetini takris eden merkûm serbâzların reîsi bulunan emr tûmen zaferu’l-mülk tedâbir-i münba‘iseyle mezkûr gâret emri bi’l-fiil icrâ olunamamış.

Yine bu sıralarda bir İrân serbâzını katl etdiği töhmetiyle ta‘kîb olunan Şehmus nâm teb‘a-i Devlet-i Aliyye âdet-i mahalliyyeden olduğu vecihle bir ömründe ziyâretgâha ilticâ etmesiyle orada istizâkı i’tâsında fâ’il-i katli şehbenderin tahrîkiyle îfâ eylediğini beyân etmesi zımnında hükûmet me‘mûrları câhibinden merkûm pek çok işkence olduğu gibi Hâkim Ali Hân’ın Sîna’da yegâne müşâviri bulunmak sıfatıyla diğer mu‘âmelâtında dahi teşvîki olduğuna şüphe olmayan

Şeyhü'l-islâm bu vesîleyle faaliyyete başlayıb katl-i mezkûrun şebenderin tahrîkiyle vukû'bulduğuna dâir ahâlî-yi ve mu'teberânı bir takım mazbatalar temhîr etdirmiş ve işbu mazbatalardan birini temhîrden imtinâ eden Lütfullâh nâm bir bizâr bir nefer ferâşe bârem artık noksan bir sandığı bahânesiyle hükûmete götürülüb ayaklarına bin def'a darbı ile iki âdî esir ferâş kalmasına sebebiyyet vermişdir.

Mazbata-yı temhirden imtinâ eylediğinin ertesi günü biz satın almak üzere dükkana hükûmet-i ferâşenin mürâca'âtında merkûm Lütfullâh bu alışverişin bahâne çoluk eseri olduğunu tefrîs ile cem'-i dükkân komşularının görebileceği bir sûretde ölçerek yarım arşında fazla verdiği hâlde mezkûr fazla diğer bir mikdâr ile hükûmetde veyâ başka bir mahalde kesilmiş olmalıdırki merkûm bâzârın celbiyle mezkûr biz hükûmet dâiresinde tekrâr ölçtüğünüzde noksan zuhur eylemiştir. Bedeli hâkim tarafından verilen mezkûr bay'an (...) maksad hâsıl edildikten sonra ferâşe bahs olunub merkûm dahi kesilen parça ile berâber bir Mûseviyye sattığından muzırr ve yine dostları tarafından akçe kuvvetiyle elde edilerek Sîna'ya vürûdunda taraf-ı âcizâneme irâe olunmak üzere mevcûd tutulmakda idi.

Mazlûmiyyetden Feramerizin şebender-hâneye vukû' bulan iltimâsın ertesi günü getirilib güzellik şebender-hâneye ilticâ etdirilmiş ve şeyhü'l-islâm adamları tarafından darb olunması üzerine hastalandığı iddi'â kılınmış olan merkûm zevcesi bu aralık vefât edib gerek hâlet-i ihtizârda iken ve gerek vefâtının ertesi günü mezbûrenin cesedini mu'âyene zımnında tabîb gönderilmesini Râsim Efendi hâkimden bâ-takrîr-i resmî iltimâs eylediği hâlde [12] tabîb gönderilmedikten mâ'adâ mezbûrenin eser-i (...) olarak vefât eylediği hâkim tarafından cevâben yazılan takrîrle iddi'â olunmuşdur. Cenâzesi gasl olunur iken hâzır bulunan mu'teberân-ı muhâzerât-ı Osmâniyye'den çend neferi celb ile isticvâb olundukda mezbûrenin cesedinde ve arka ve göğsü taraflarında mor lekeler gördüklerini ifâde etdikleri misillü karye-i mezkûreden vürûdunda tedâvîsi için şebender-hâneye celb edilip merkûmenin arkasına isâbet eden şiddetli darbelerin ciğerlerine te'sir eylediğini tasdik eden bir Mûsevî tabîb Sîna ulemâsından emînü'l-islam ve teb'a-i Devlet-i

Aliyye'den Aka Mehmed'e mürâca'âtla "beni hükûmete celb ederek Ferameriz'in zevcesinde darb eseri görmediğime ve vefâtı başka bir hastalıktan neş'et eylediğine dâir bir varakayı cebren imzâlattılar, şehbendere söyleyiniz bana gücenmesin ve hükûmetin cebrine mukâvemet edemez idim" dediği mûmâ-ileyh tarafından ifâde beyân kılınmıştır.

Bundan sonra dahi teb'a-i saltanat-ı seniyye hakkında mezâlim ve te'addiyât eksik olmayıb hattâ şehrimize göre muvâsalatım günü Bucan nâmında bir şahıs gâret edilmiş ve teb'a-i İrâniyye'den olmadığına dâir yedinde sened alınmadıkça kârgüzâr-ı mahbustan çıkarılmamıştır. Sîna'da me'mûriyyet ve ağniyâdan herbirinin (...) ve ayrı ayrı habshânesi olup hükûmetin haberi olmaksızın istediklerini habs ve darba muktedîr olduklarının buraya derci münâsib görüldü.

Şehbenderimizin cümle-i şikâyatından biri de (...) Fethullâh Bey tâbi'iyyeti tanımaması ve kendisinden yüz tümen cerîme alınması keyfiyyeti olup Kirmân Şah'a tâbi Gelya nâhiyyesinde mukîm bulunduğu karyenin sâhibi Emin (...) merkûmu kırk hâne teşkil eden tâ'ifesiyle berâber tard edilmesi ve bunlara arâzî i'tâsına râzı olan şerefu'l-mülk vartasının dahi İrân me'mûru cânibinden mânî olunması üzerine kendisinin memâlik-i Osmâniyye'ye i'zâm olunacağı ve arâzî i'tâ etdirileceği ve hattâ arâzî-yi seniyyede yerleştirilmesine bile çalışılacağı va'd olunduğu (...) Câf Aşîretiyle beynlerinde husûmet-i kadîmiyye olduğu bahânesiyle merkûm vatan-ı kadîmine avdetinden imtinâ' eylemiş ve husûmet-i vâkı'anın ref'i esbâbının istihsâline dahi sâ'y olunacağı hakkında verdiğim te'mînâta rağmen İrân me'mûrîni arz-ı hâli'tâsıyla tâbi'iyet-i İrâniyye'ye kabûlünü istid'â etmiş olunmasından hem tâbi'iyet-i Osmâniyyesini muhâfaza etmek ve hemde aşîret hâlinde İrân'da kalmak arzûsunda olduğu anlaşılıb bununda kâbil olamayacağı ve merkûm tâ'ifesiyle berâber Hasan Hüseyin ashâbından bulunmadığı cihetle bu mes'elenin ehemmiyyetine diğer ciheti olmadığı âşikârdır.

Gerusi'n Kürdistân eyâletinden ayrı bir hükûmet bulunduğu mahalline gidilib tahkîkât icrâ olunamadığı cihetle (...) katli vekîlinin (...) nâmusu mes'elesini

hakkındaki ıstılâhat-ı acizânem vukû‘ât-ı sâireye dâir bâlâda beyân olunan tahkîkât misillü zâtî değıl ise de Gerusi nâ‘ibül hükûmesi (...) külliyyetini istifrâş etmek isteyerek vukû‘ bulan mumâna‘atdan nâşî merkûmu katl ve zevcesini darb etdirdiğinin ve sonra mezbûrenin ırzını pâ-y-i mâl eylediğinin çun Gerusi halkınca ma‘lûm ve mütevâtir olduğı Sîna‘ya gelib giden Gerusililerden haber alındığı misillü maktûl-ü mezbûrenin medfûn bulunduğı tavîle duvarı kurbundaki mahall-i açtırarak cesedini elbisesi üzerinde olduğı hâlde peydâ eylediğini Râsim Efendi ma‘a‘l-kasem te‘mîl eylemiş ve henüz pek genç olan hanım-ı mûmâ-ileyhin nerede bir hüsnâ kadın haber olursa cebren ırzına tasallutu ve Gerusi’nin merkez hükûmeti olan bîçâr şehrinde mukaddemâ hâne-i pederden âşiyâne-i şüherâ götürölmekde olan bir mu‘teber Mûsevî (...) âdamları vâsıtasıyla şu sokakdan hânesine çektirerek merkûmenin ve kezâlik bî-çâre meşâyihinden birine mensûb bir kızın cebren ırzlarını pâ-y-i mâl eylediğı ve bu yolda pek çok vukû‘âtı İrânca meşhur olmakla berâber keyfiyyetinin tarafeyn me‘mûrları cânibinden tahkîk kılınacağını his etdiğı anda maktûl-ı merkûm veresesinden ba‘zılara tarîkden kâffe-i hukûkları otuz tûmene musâlaha olunduğunu mübeyyin Gerusi hükâm-ı şer‘iyyesine bir kıt‘a sulh ciheti tanzîm etdirerek teberiyye-i zîmete çalışması dahi işbu katl iddi‘âsının sıhhatini mü‘eyyed bulunmuşdur. [13]

Vukû‘atı mezkûreden azâdın katli (...) ma‘lûbiyyeti ve mevki‘i hasebiyle şimdiye kadar irtikâb etdiğı fenâlıklardan adem-i mesûliyyeti neticesi olduğı ve Kürdistân vukû‘una zabtı olmadığı âşikâr ise de Velî Muhammed mücerred tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’yi iddi‘â etdiğı için karyeden tard ve emvâlinin gasb olunması ve ol bâbda (...) şehbender-hâne teşebbüsâtına hükûmet-i havâlî-i sem‘-i i‘tibâr edilmesi ve Ferameriz Haşemiz karyesinde sâhibü’l-mülk olduğı ve İrân me‘mûrlarıyla birlikde göröldüğü üzere kendi mesleğinden (...) arâzîyi zer‘ etmediğı ve ihyâ-i mevât sûretiyle teşkîl olunan bir karyede sâhibü’l-mülk olan her kimsenin mezra‘a hakkı olacağı şer-i şerîf iktizâsından olub mâdemki merkûm Ferameriz mülkünü hiçbir hakkını kimseye satmamışdır. Civanları keyfe mâyeşâ’ râ’y etmeye hakkı bulunduğı hâlde Şeyhü’l-islâm tarafından Râsim Efendi’ye yazılıb sûreti zîrde

derc olunan tezkere ile dahi iddi'â olunduğu üzere mer'î ve mevrâ' nâmıyla merkûmdan otuz tümen ahzine kıyâm olmasını ve vermek istemediğinden dolayı kendisinin vefâtını intâc edecek derecede zevcesinin darbına kadar gidilmesi ve buna karşı Ali Han Hâkim'in hiçbir tedbîr ittihâz ve Ferameriz'in hakîkaten teb'a-i Osmâniyye'den olup olmadığının ve karye-i mezkûrede sâhibü'l-mülk bulunupbulunmadığının tahkîkine bile tenezzül etmemesi ve şehbender-hâne hademelerinin darb ve tezkere me'mûrunun habsine kadar gidilip saltanat-ı seniyye şehbenderinin akçesi olan hâkimin veyâ adamlarının yed-i gazabında kalması ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin darb ve mallarının nehyi husûsunda serbâzlara emir i'tâsı ve İrân serbâzını şehbenderin tahrîkiyle katl edildiğini söylettirmek için maznun (...) hakkında tazyîkat icrâsı ve yarım arşın noksan bez fûruht eylediği bahânesiyle Lütfullâh Bey'in dükkânının darbıyla iki ay hasta yatmasına sebebiyyet verilmesi ve'l-hâsıl şehbender-hânenin kesret-i nüfûzunu dâ'mî olabilecek sâir te'addiyâtın vukû'a gelmesi ve vukû'ât-ı mezkûrenin yek diğerini (...) eylemesi cümlesinin ankayd îka olunduklarını müsbet ve sefâret-i seniyyenin teşebbüsâtı üzerine hükûmet merkezine tahkîkât-ı müstereke icrâsına îka zâhiren muvâfakat eylemiş ise de yerimize müttehîde'l- (...) olarak verilmesi iktizâ eden ta'limâtın şehbender-hânenin iddi'âları sâbit olamayacak bir sûretde tanzîmine çalışılması ve Tahran'da sefâret-i seniyye ile sâdâret-i İrâniyye beyninde üç ay cereyân-ı mezkûreden sonra bir ta'limât tesviyesine muvaffakiyyet hâsıl olmadığı hâlde Sîna'ya vürûdumuzda İrân me'mûrunun bî-arafâne tahkîkat icrâsına muvâfakat etmeyib îkâ-ı müşkilât ve ta'limât tezkeremizin rûh ve maznûnuna muhâlif bir takım müzâkerât ile mezâlim-i vâkı'anın sâbit olamamasına çalışması ve hattâ tahkîk-i me'mûriyyetle Sîna'da bulunduğumuz eyyâmda Kudûs-i Şerif hahamhânesi cânibinden cemî-i i'âde me'mûriyyetle Kürdistân İrân'ında dolaşan teb'a-i Osmâniyye'den bir hahamın (...) civârında katli nezdinde bulunan mebâliğin (...) beylerinden Mahmut Nezîri'nin adamları tarafından teb'a-i Osmâniyye'den birinin i'dâmı ve Teşteş karyesinde Sâdânî tâ'ifesinden olan neferin cerhi keyfiyyetlerine dâir îfâ ve Sîna'da mukîm teb'a-i şahânenin İrânlılar ile olan de'âvîsinin kezâlik ta'limâtımız mücebince faslı

hakkında icrâ olunan teblîgât ve teşebbüsât-ı mükerrere-i âcizânem me'mûr-ı mûmâ-ileyh cânibinden bir netîce verilmemesi ve ol bâbda sefâret-i seniyyeye takdîm eylediğim mücâhedât üzerine Tahranca icrâ buyurulan teşebbüsâtın dahi semere (...) olamayıp me'mûr-ı mûmâ-ileyhin dâ'ire-i hakkâniyyet ve müsâlemete ircâ'ı cihetine gidilmesi ve o aralık Îrân tâbi'iyyetine dehâlet istid'âsında bulunan Ebu'l-Hasem nâmında bir (...) ve hilâfet ve fermân-ı şâhî ile taltîf kılınması ve baş şebenderlik me'mûriyyet müstelzim (...) tâbi'iyyeten şâmil bulunduğu Azerbaycan dâhilindeki Hoy şebender-hânesi hademesini habs ve Savcılayan'da teb'a-i şâhâne hakkında te'addiyât ve şebender vekîline alenen hakâret eden hâkimlerin terrîb-i mücâzâtı şöyle dursun (...) i'tâsı eylemelerine bile muvâfakat gösterilmemesi kasdımız gören merkezden verilen emir ve ta'lîmâta mübtenî ve bununda Îrân hükûmetince yeni ittihâz olunmuş bir meslek-i siyâsiyyeden münba'is bulunduğunu mü'eyyed bulunmakla Kürdistân hükûmetinin Râsim Efendi hakkında dermeyân ettiği şikâyetin mâhiyyeti teşrîh olunduktan sonra meslek-i mezkûre ve saltanat-ı seniyye (...) irâd edebileceği mazarrata dâir mütâlâ'ât-ı kâsırânem beyân olunacaktır.

Evvelâ efendi-yi mûmâ-ileyhin hâkime yazdığı takrîrlerinden birine Sîdan karyesine me'mûr göndermekde veyâ bizzât gidib gelmekde kendini me'zûn bildiğini [14] derc eylediğinden ve diğer takrîrlere karye-i mezkûrede sâkin Velî Muhammed'in gadabı Mirzâ Yûsuf'a şerâret ve mîzân-ı merkûmu tehâsünden dolayı hükûmete taraftarlık isnâd ettiğiinden şikâyet olunur. Mademki karye-i mezkûrede bir Osmanlı meskeni vardır. Şebenderimizin oraya gitmekde veya me'mûr göndermekteki muhtâriyyedeki kâbil-i i'tiraz değildir. Acaba memâlik-i Osmâniyye'de mukîm teb'a-i Îrâniyye meskenlerine Îrân (...) me'mûr i'zâmı için hükûmet-i mahalliyyeden istihsâl-i mezûniyyete mecbur mu oluyorlar? Mirzâ-i merkûmun şerâreti ve hükûmetin kendisine tarafdârlığı âşikâr olduğundan ol bâbda cevâb-ı irâde-i iktizâ etmez ve kezâlik bir takrîrinde efendi-yi mûmâ-ileyhin Seriz nâm karyeye me'mûr-ı mahsûs i'zâmıyla iki hasse-i münâfi'-i hamâsenin zabt edileceğini iddi'â ettiği beyânıyla Îrân teb'asına â'id olan emlâkın zabt ve tasrîfi için me'mûr i'zâmı hangi uhûd ve usûle muvâfık olduğu bâlâda hulâsası derc olunan

takrîr ile vezâret-i umûr-ı hâriciyyeden suâl olunur. Asıl Kürdistân ahâlîsinden ve teb‘a-i Îrâniyye’den iken bundan mukaddem Memâlik-i Mahrûse’ye giderek zübde-i velâyet-i celîlesi ahdinde tutan ile tâbi‘iyyet-i saltanat-ı seniyye’ye dehâlet eylemiş olan bir şahsı veresesinin mutasarrıfı oldukları mezkûr iki (...) gasb-ı sadâretinde olan ve diğer hisselerde mutasarrıf bulunan teb‘a-i Îrâniyye bu kere kıymet-i münâsib ile iştirâ ederek Kürdistân hükûmetinin îcâb-ı hakkaniyyetini icrâ husûsundaki mesleğini meydâna çıkarmış olduklarından bu bâbda dahi cevâb irâdî iktizâ etmeyeceği tabî‘îdir.

Efendi-yi mûmâ-ileyhin Şeyhü’l-islâm hânesine hücûm maksadıyla teb‘a-i Osmâniyye’nin şehbender-hâneye celbi ve bu maksadı setr için yazdığı takrîr ile hükûmet-i tehdîd eylediği bahsine gelince Feramerizin Haşemiz karyesinde tırnaklarından kan akıncaya kadar darb olunduğunun ve sonra sürüklenerek şehre getirildiğinin şuyu‘u üzerine heyecâna gelmiş olan teb‘ayı celb etmekden maksadı fitne ikâ‘ı olmadığını ve bi’l-akis çarşıda pazarda teb‘a tarafından şâyet kendiliğinden bir uygunsuzluk zuhûruna ihtimâl varsa önünü almak üzere cümlesini şehbender-hâneye topladığını ve merkûm Ferameriz serîan Şeyhü’l-islâm tasallutundan istihlâsı olunmadığı sûretde bir fitne zuhûr edeceği meâlinde bir takrîr yazmış ise de bundanda maksadı ihtimâl-i mezkûr üzerine hükûmeti ikâz iddiğini ve tehdîde atf olunan takrîrle dahi bir istihkâm metin olmayan Şeyhü’l-islâm hânesine hücûm fikrinde olsa bunun için şehbender-hâne hademesi dahi kifâyet edeceğinden teb‘ayı cem‘a aslâ lüzûm olmadığını beyân etmek istediğini efendi-yi mûmâ-ileyh nezd-i âcizânemde iddi‘â eylemiş ve teb‘anın cem olduğu gün şehbender-hâneye dâhil olacakların tekrâr hurûcuna mâ‘adâ olunmasını hükûmet tarafından verilmekde olub kapının muhâfazasına me‘mûr bulunan Îrân serbâzlarına Râsim Efendi’nin ikiden (...) etdiği ve teb‘adan hiçbirini hücûma dâir vesâir sûretle tahrîk ve tehyîce mütedâ‘ir bir söz söylemediği ve hattâ içlerinden istifâr-ül meyt için ortaya atılan Ebu’l-Hasen nâm kimseyi şedîden tekdîr eylediği îcâb edenlerden tahkîk kılınmış ve vâkı‘ayı mezkûr takdîrler mündericâtının sarîh bir ma’nâyâ delâlet edemeyerek te’vîle mütehammil bulunduğuna ve hücûma (...) vermek veyâhûd şuru‘ etmek gibi

usûlen aranılması lâzım gelen fi‘il dahi mevcûd olduğuna binâen mezkûr hüçûm (...) sından dolayı şehbenderimiz mes‘ûliyyetini dâî olabilecek bir hâl görülemeyib şu kadar varki marrü‘l-beyân takrîrlerin lisân-ı resmiyye yakışmayacağı bir tarz-ı avâmpesendâne ile imlâ edilmiş oldukları cihetle me‘mûriyyet-i Osmaniyye cânibinden velev bâlâda zikr ve ta‘dât olunan ahvâl-i mezâlim-i ictimâle karşı olsun kavâid ile muhâlif vechile takrîr-i tahrîri me‘hazeyi bâ‘isi ahvâlden bulunmuşdur.

Tahrân Dâru‘l-hilâfe tesmiyesi husûsuna i‘tiraz mes‘elesi küçük ve büyük bi‘l-cümle me‘mûrin-i saltanat-ı seniyye’nin en mühim maksadı vezâ’ifinden bulunduğu nâşî İrân hükûmetinin ol bâbdaki iddi‘âsı hakkında beyân-ı mütâla‘aya lüzûm görülmedi.

İranda mezâlim ve te‘addiyât vukû‘u yeni görülmüş şeylerden açıb o yolda akıllara (...) verecek ve âlem-i insâniyyeti şermâr edecek netîce sûr-ı icrâya icâd olunmakda ise de şimdiye kadar teb‘a-yı Osmâniyye’ye ve el-hâletü hâzihî teb‘a-yı devlet-i sâire hakkında bu derece te‘addiyâta cür‘et olunamaz iken Kürdistân [15] Hükûmetinin teb‘ayı saltanat-ı seniyye’ye icrâ-yı mezâlim husûsunda ısrâr ve te‘addîde esbâb-ı siyâsiyyesine ircâ-ı kelâm olunur.

Sofîlerin bir maksad-ı siyâsiyyesi ile İrân’a idhâl eyledikleri Şi‘iyyetin neşr ve ta‘mîmi zımnında ol vakit ittihâz olunan meslek ilâ yevmin hâzâ ekmel-i sebât ve ısrâr ile ta‘kîb olunmakda idiğinden ahâlîsi henüz yakın vakitlerde teşyi‘ etmiş olan Hemedan’dan beş altı fersah ileriden tesâdüf olunan gerek kurbeleri sekenesinin kâmilin ve Kürdistân’ın merkez vilâyeti olan Sîna şehrine takrîb olundukca kısmen mezheb-i Şi‘ayı kabûl etdikleri ve nef-i Sîna’da pek çok kesânın ve hattâ Kürdistân’ın ezmine-i sâbıkada hâkim-i müstakil bulunan Beniaradlan Hânedân’ını el-yevm teşkîl eden eşrâfdan ba‘zılarının kezâlik teşyi‘ eyledikleri görülür. Eğer (...) ve fâ‘ili âsân bir kavim olduğuna ve İrân Devleti ekser kendi politikasına hizmet edebilecek bâlâda mezkûru‘l-ism Şeyhü‘l-islâm Molla Lûtfullah gibi menfa‘atperest ulemâya nüfûz ve iktidâr verib muhabbet ve gayret-i mezhebiyyesi olan mollalara dûçâr-ı hakâret ve zillet etmekde bulunduğu ve taraf-ı saltanat-ı seniyye’den

mezkûr Sîna Başşehbenderliği müddet-i medîde avâmdan ve Bağdat Şi‘aları’ndan Seyyid Câbir nâmında bir şahıs uhdesine bırakıldığına binâen hudûd-ı hâkâniyye karîb Bena ve Merivan ve Oraman ve Sakız gibi ahâlîsi henüz tamâmıyla itâ‘at hâlinde olmayan nâhiyeler müstesnâ olmak üzere Kürdistân’ın tamâm-ı sekenesi mezheb-i Şi‘a’yı kabûle isti‘dâdını hissetmiş olduğu hâlde şehir-i mezkûrun baş şehbenderliğe tahvîliyle şehbender-hâne de ra‘iyyet-i zafer-âyât-ı Osmâniyye’nin temevvüc ve hukûk-ı teb‘anın kemâl-i muhâfazası eseri olarak teb‘a-yı saltanat-ı seniyye mikdârınıntezâyüd etmesi ve tarîkat-ı Hâlidîyye meşâyihinden şu bir kaç sene zarfında Sîna’da kilitli mürîdân peydâ eylemiş olan Hacı Şeyh Şükrullah nâm zât-ı diyânet (...) zât-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâhînin devâm-ı umûr-ı âkıbet-i tezâyüd-i fer ve şevket-i mestûr mülûkâneleri iddi‘âsının beş vakit namazda tekrârı cümle-i vezâif-i diniyye-i İslâmiyye’den bulunduğuna dâir teşvîkât ve nâsâyih-i dâimede bulunması ikrârı nezdinde hîn-i iktizâd taraf-ı hilâfet-i şâhânedan himâyet ümîdini edyândan denîden mârrü’l-beyân ta‘mîm-i şî‘iyyet politikası bi’t-tab‘ mukâvemet-i şedîdeye uğramakla Teb‘a-i Aliyye hakkında istedikleri gibi mezâlim icrâ edemediklerinden nâşî ahabb-ı emlâk tarafından bâlâda zikr olunan şikâyet ve tahrîkten bi’l-istifâde şehbender-hâne cânibinden yerlilere tezkere-i Osmâniyye verildiği sırrı şînâsıyla te‘addiyât-ı müştekâ bahâne icrâ ve şehbenderin nazar-ı ahâlîde naks-ı şân ve haysiyyetini müceb olacak mu‘âmelâtın îfasına ve ol sûretle Kürdistân’da nüfûz-ı Osmâniyye’nin mahvı tedâbirine tevekkül olunmuşdur. Teb‘a-i İrânîyye’ye tezkere verildiği iddi‘âsının ta’yîn-i derece-i mâhiyyeti tezkere alanların ne misillü eşhâs olduklarının tamâmıyla bilinmesine mütevâkîdûr. Kürdistân İrânı’nın Şeşan ahâlîsi Musul ve Şehr-i Zor taraflarından mukaddemâ geçen eşhâsdan değil ise de bunların ecdâdı bu tarafda Tavant ederek sâbi‘iyyet-i İrânî zımnen kabûl etdiklerinden o misillülerin ahfâdı müstesnâ olmak üzere ma‘lûm olan bir zamândan beri ya‘nî yirmi otuz seneden bu tarafa doğru Musul ve Süleymaniye taraflarında (...) def‘a zuhur eden kaht ve galâ münâsebetiyle oralar ahâlî ve meşâyirinden olan ve (...) İrân’a gelen (...) ba‘zıları li-sebebin mine’l-esbâb vatan-ı aslîsine avdet edemeyib avniyâ-yı malı olan karyelerde zirâ‘atle meşgûl olan ve

ayrıca lâyiha ile îzâh olunan esbâbdan dolayı daha sonraları bi't-tecrîd gelib evvelce geçenlerin delâletiyle birer karyede ikâmet etmiş olan ve adedi tahmînen on on beş bin râddesinde bulunan kesânın bir müddet şebender-hânedan tezkere-i tâbi'îyyet almamış veyâhût mülk sâhibine tâbi'îyyet-i asliyyelerini izhâr etmemiş olmaları tâbi'îyyet-i asliyyelerine halel getiremeyeceği derkâr bulunmakla bunlardan ba'zıları ya muvakkaten vatan-ı asliyyelerine giderek hüviyyetlerini ba'de'l-isbât hükûmet-i mahalliyyeden istihsâl eyledikleri nüfûz tezkeresi ve tavsiye-nâme gibi evrâk-ı resmiyye veyâhût tâbi'îyyeti şebender-hânece müsellemler olan teb'a-yı mu'teberenin şehâdeti üzerine tâbi'îyyet tezkeresi almakda olup işte Kürdîstân'da teb'amızı teşkîl eden ve İran hükûmet-i cânibinden tanınmak istenilmeyen eşhâsı o misillüler ile Der-sa'âdet'e giderek devleteyn beyninde mevcûd mukâvelenâmenin [16] dokuzuncu maddesi mücebince tâbi'îyyet-i saltanat-ı seniyye'ye dehâlet eylediği şerhi hâvî nüfûs tezkeresi ve Devlet-i Aliyye pasaportu hâmilan avdet edenlerden ibâret bulunmuştur.

İranlıların iddi'aları vechile eşhâs-ı merkûme miyânında aslen İranlı olduğu hâlde kâziben bir şehâdetnâme ile şebenderimizi i'fâl ederek tezkere-i tâbi'îyyet almış veyâhût tahrîr-i nüfûs esnâsında Der-sa'âdet'de bulunub ahvâli vechile tebdîl-i tâbi'îyyet etmeksizin Süleymâniyeli olduğunu bi'l-beyân nüfûs tezkeresi istihsâl eylemiş kesân bulunabilmesi gayri müsteb'id farz olursa dahi o kâbil eşhâs tâbi'îyyetin zâhiren icrâ için bana ne tedbîr olan bî-tarafâne terk-i tâbi'îyyet husûsuna İran me'mûru cânibinden muvâfakat olunmayıp şimdiye kadar şebender-hânece müseccel bir kaç yüz teb'amızın yalnız on beş yirmi neferi müstesnâ olmak üzere kilisenin tâbi'îyyetine i'tirâz edilmekde idi.

Me'mûr-ı mûmâ-ileyh bir gün nezd-i âcizâneme gelerek İran hükûmetinin tâbi'îyyetlere musaddak olan teb'a-yı Osmâniyye'yi dahi tâbi'îyyet-i İranîyye'ye kabûle mecbûr etmek iktidârında bulunduğunu cemîyyet sırasında beyân ile te'addiyât-ı vâkı'anın sebeb-i vukû'unun îma ve işrab eylemiş ve te'addiyât-ı mezkûre hakkında tahkîkât-ı müşterekenin bî-tarafâne ve muhakkakâne icrâ

olunamadığını görüb emniyyet-i mâl ve candan dûçâr-ı endîşe olan ve Kürdistân'da alâka peydâ eyledikleri cihetle memâlik-i mahrûseye sür'ati avdetleri sehd olmayan Îrân tâbi'iyetine dehâletine hazırlandıkları gibi ba'zılara teşebbüsât-ı lâzımede bulunmuşdur. Bu sene pek şa'saalı sûretde Kürdistân'da icrâ olunan Muharrem âyinlerine sünnî ahâlî sinîn-i sâbıkadan ziyâde iştirâk ederek te'addiyât-ı mezkûreye istilzân eden tedâbirin daha şimdiden semeresi görülmeye başlandığından memâlik-i mezkûrede nüfûz-ı saltanat-ı seniyye'nin naksa ve teb'a-yı Osmâniyye'nin ref'ini müte'âkib şî'iyetin karîben hudûd-ı hâkâniyye kadar tevsî' ve sirâyet edeceği derkâr ve andan sonra Musul Vilâyeti'ne Ekrâdî'nın muhâfazası gelerek Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye'nin mahall-i mezkûresinin idâresi husûsunda dâimâ dûçâr-ı müşkilât olacağı Irak-ı Arabda mevcûd ahvâl ile müsbet ve âşikâr bulunmuş ve ol bâbda ittihâzı iktizâ eden tedâbire dâirmütâla'at-ı kâsırânem ayrıca takrîrleriyle Tahrân sefâret-i seniyyesi cânib-i âlisine arz u iş'âr kılınmış olmakla ol bâbda.

Fî 13 Rebi'ü'l-evvel Sene [1]312 ve fî 1 Eylûl Sene [1]310

İmzâ Sîna hâdisesinin tahkîkine me'mûr buyurulan Tebriz başşehbenderi İhsan Hasan.

2.7. VİYANA'DAN MÂBEYN-İ HÜMAYUN'A TAKDİM OLUNAN MARUZAT EVRAKI TRANSKRİPSİYONU

**Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Saâdetli Mehmed Ârif Bey Efendi
Hazretlerine**

Fî l Şa'ban 1312 ve fî 15 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

İş bu şehr-i Kânûn-ı sâni-yi Rûmî'nin altıncı Cum'â günü der-bâr-ı şevket-karardan hareketle sekizinci Pazar günü akşamı mahall-i me'mûriyyet-i çâkerânem olan Viyâna'ya muvâsalat edilmiş ve ertesi günü Hâriciyye Nâzırı Kont Kalnoki¹¹⁶ ile görüşülerek me'mûriyyet-i çâkerânemi mutazammın hâmil olduğum name-i hümayûnun Bâb-ı Âlî'den i'tâ olunân sûreti ve tercümesini (11)kendisine mülâkât-ı resmiyye gününün ta'yini için haşmetli imparator hazretlerine a'rz-ı keyfiyyet eylemesi usûlü vechiyle iltimâs edilmiş idi.

Mülâkât-ı resmiyye-i mezbûrenin dünkü cum'â-ertesi günü vukû' bulacağı nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından cevâben iş'âr edilmekle yevm-i mezbûrda büyük sefirlerin kabûlü için mu'tâd olan usûl ve kâ'ide vech ile gâyet büyük ikişer at koşulmuş üç adet saltanat arabalarıyla birde mâbeynci vakt-i zühûra yarım sâ'at kalarak sefâret-i seniyyeye vürûd eylemekle kendisi mu'tâd vech ile sefâret-i seniyye kâtiblerinden biri tarafından istikbâl olarak çâkerleriyle sefâret-i seniyyenin me'mûrîni sâiresinin hâzır olduğumuz büyük salona kabûl edilmiş ve orada resmî mu'ârefenin [2] icrâsına müte'âkib mezkûr arabalara râkiben ve arkadaki arabada yalnız çâkerleriyle karşımda mezbûr mâbeynci bulunduğu hâlde sefâret-i seniyyeden hareket olunmuşdur.(9) Gerek Sarây-ı İmparatorî pîşgâhda terâküm eden birçok halk şapkaların çıkararak selamlamakda olduklarından çâkerleri tarafından dahi mukâbele edilmekde idi. Saray kapısına varıldıkda mâbeynci bulunan hassa alayının bir bölüğü ile ikinci kapıda kezâlik diğer bir bölük saff-beste-i selâm olduğu hâlde saltanat nerdübânına nâil ve işbu nerdübânın alt başında istikbâl eden iki sarâyme'mûru ile

¹¹⁶ Count Gustav Kálnoky

yukarı kata çıkılarak ve birbirini müte‘âkib üç büyük sofadan mürûr edildiği esnâda yol üzerinde büyük ünüformalarıyla dizilmiş olan hassa alayı zâbitânı tarafından selamlanarak diğer iki müstakbelin delâletiyle dâ’ire-i İmparatoriye dâhil olundu. Bu dâ’irede teşrîfât nâzırı ile baş mâbeynci ve bir nöbetçi yâver-i resmî istikbâl bi’l-îfâ icrâ nâzırı ile baş mâbeynci ve bir nöbetçi yâver-i resmî istikbâl bi’l-îfâ icrâ-yı resîme-i hoş-amedîden sonra vürûdumuz derhâl imparator hazretlerine arz edilmekle ittisâlde bulunan resmî kabûl salonunun iki kapıları açılarak ibtidâen yalnız çâkerleri huzûr-ı İmparatoriye idhâl olundu. Bu gibi merâsimde süferâ tarafından uzun nutuk irâdî mu‘tâd olmadığından me’mûriyyet-i çâkerânemi mutazammın olan nâme-i hümayûnu imparator hazretlerine tevdi‘ eylediğime dâir küçük bir nutuk irâd ve nâme-i hümayûn kemâl-i ihtirâm ile i‘tâ eylediğimde (...) üniforması ile nişân-ı zîşân-ı hümayûnları bulunan [3] Müşârun-ileyh hazretleri çâkerlerine el vererek kemâl-i beşâsetle âfiyet-i cihân-kıymet cenâb-ı Pâdişâhî’yi istifsâr buyurmaları üzerine (11) metbû-ı mufahham ve mu‘azzam zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî kemâl-i sıhhat ve âfiyetde bulundukları çâkerâneme müsâ‘adeyi seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhînin erzan buyurulduğu zamân vâsıta-i aliyyeniz ahz ve telakkî eylediğim emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni‘met bî-minnet-i azamiye imtisâlen hakk-ı haşmetânelerindeki (...) samîmiyyeye ve temenniyât-ı hâlisâ-yı hümayûnlarına dâir vukû‘ bulan ifâdât-ı çâkerânem ve imparator müşârun-ileyh hazretleri cânibinden i‘tâ olunan cevâb-ı aynîye dünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz edilmiş olub mezkûr telgrafnâmenin ahvâli İrâniyye’ye ve Memâlik-i Mahrûse-i Şâhâne’nin terakkîyât-ı hâzırasına dâir olan son fikrasının dahi iş bu arîza-i çâkerânemle arz u tafsîle mücâseret eylerim. Şöyle ki imparator müşârun-ileyh hazretleri Tahran’dan İstanbul’a kaç günde vürûd eylediğimi su‘âlden sonra İrân’da yollar ve şimendiferler olmadığını ve İrânîlerin henüz terakkî edemedikleri beyân ve arz-ı âlî-yi hazret-i pâdişâhîde memâlik-i şâhânelerinin hayliden hayli kesb-i ma’mûriyyet ve terakkî eylediğini [4] dâirî cümle her tarafında şimendiferler yapılmakta olduğunu ma‘a’l-memnûniyye işitmekte olduğunu ifâde buyurdular. Ba‘dehû kendilerine takdîm olunan sefâret-i seniyye me’mûriyyetini dahi ayrı ayrı

mazhâr-ı iltifât olduktan sonra mülâkâtın hitâm bulduğu ve ber-mû‘tâd aynı merâsim ile sefâret-i seniyyeye avdet edildiği muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda ol bâbda.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârîden Mehmed Ârif Bey Efendi’ye

Fî 5 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 19 Kânûn-ı sânî Sene [1]310

Tafsîlâtı Evvelce arz olunduğu üzere haşmetli imparator hazretlerine nâme-i hümâyûnu tevdi‘ eyledikten sonra Avusturya ve Macaristan devleti nezdinde resmen ifâ-yı me’mûriyyete mübâşeret etmiş olduğumdan bu kere Hâriciyye Nezâreti Dâiresi’nde Kont Kalnoki ile vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânemde devleteyn beynindeki hüsn-i münâsebât-ı kadîmeden bahisle münâsebât-ı mezkûnenin yevmen fe-yevmen tezâyüd ve te’kîdi devlet-i metbû‘am nezdinde mültezim olduğundan bi’l-cümle mesele-i aciz-i bendegânemin böyle (...) olacağını ve kendisinin dahi Bâb-ı Âlice mâ‘lûm olan efkâr-ı dostânenin âsar-ı fiiliyyesini kemâkân izhârdan geri durmayacağı elinden bulunduğu beyân eylediğimde nâzır-ı müşârun-ileyh saltanat-ı seniyye [5] hakkındaki hissiyyat-ı müvâlât-kârânesi tekrâra hâcet olmayıb bizimle dâ’imâ hüsn-âmîz şüdde bulunacağını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri bu aralık Avusturya ve Macaristan devleti ile Bulgaristan hükûmeti beyninde mevcûd olup tarafeyn gazetelerinde münâkaşât-ı kalemiyyeyi müceb olan gümrük resmî ile vergi-yi dâhilîden bast-ı mukaddeme ile Bulgaristan Hükûmeti hâzırasının politikası husûsuyla ba‘zı Bulgar ve Ermenî fesâd pîşelerinin nümâyîşât-ı âhiresi hakkında istimzâç eylediğimde nâzır-ı müşârun-ileyh ba‘demâ Bulgaristan’a idhâl eyleyecek Avusturyave Macaristan emti‘asından yüzde sekiz yerine on buçuk rüsûm-ı gümrük ahz olunması hakkında hükûmet-i mezbûre ile bir ticâret mukâvelesi akd edilmiş olup fakat bundan fazla olarak kat‘ edilmek istenilen dâhilî bir vergiyi Avusturya ve Macaristan Devleti’nin kabûl etmemekde olduğu ve nümâyîşât-ı âhireye gelince vâkı‘a âhiren Bulgaristan’da gerek Makedonya hakkında Bulgarlar ve gerek Ermenîler tarafından ba‘zı ictimâlar vukû‘ bulmuş ise de şimdi bu ictimâların hâ’iz-i ehemmiyyet olmadığı i’tikâdında bulunduğu ve hattâ bu nümâyîşler tarafından düvel-i mu‘azzamaya gönderilen mürâca‘ât-nâmelerden kendisine dahi vârid olmuş

ise de bunu tabi'î (...) ve Bulgaristan Kânûnnâme-i esâsiyesi mücebince serbest olan ictimâları hükûmetin cebren men' salâhiyyeti olmadığı gibi reîs-i müdirân Mösyö Estovilof'un [6] meslek ve politikası mu'tedil görünmekde ise de arasına müstebidâne mu'âmelesi ma'lûm olan Mösyö İstanbulof kadar ahâlî üzerine hükm ve nüfûzu olmadığını (...) olduğu işidilen Karavelof tehlikeli bir adam olduğundan asıl bundan münâsebetiz ahrvâl zuhûru melhûz idiğini ve herhâlde Makendonya için hükûmet-i seniyyenin müteyakkızâne davranması lâzım geleceğini Der-sa'âdet'den Avusturya Sefâreti'ne dahi geçende bu me'alde ta'limât verdiğini ve bunun üzerine mükâlimen Rusya Hâriciyye Nâzırı Mösyö Dükirs'in¹¹⁷ vefâtına atf edildikde müşârun-ileyhin vefâtıyla Rusya Devleti'nin politikası değişmeyeceği i'tikâdında bulunduğu ve onun yerine yine avâmilin erbâbından birini intihâb olunacağına ümîd-vâr bulunduğunu ifâde eylemiş ve geçen Pazar-ertesi avdetime nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından i'tâ olunan ziyâfet-i resmiyyede hâzır bulunmuş olduğunu arz ve beyânı bâbında.

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey Efendi'ye

Fî 5 Şa'bân Sene 1312 ve fî 19 Kânûn-ı sâni Sene 1310

Hâriciyye Nâzırı Kont Kalnoki ile vukû' bulduğu bugünkü tarihli arıza-i çâkerânemde beyân olunan mülâkât için Hâriciyye Nezâreti Dâiresi'ne azîmetle müşârun-ileyhin nezdinde bulunan diğer sefirin hurûcuna intizâren misâfir salonunda bulunduğum anda Papa Elçisi Monsenyör Ağliyardi [7] âcizlerine vürûd ve mahremâne bir şey söyleyeceği beyânıyla çâkerlerine takrîb ederek Papa Hazretlerinin zât-ı şevket-simât-ı Hazret-i pâdişâhiye olan cülûsu müddetinden bast-ı mukaddeme ile saltanat-ı seniyye'nin münâfi'i Roma Kilisesi'nce mültezim olduğunu ve Katolik Mezhebinde bulunan (...) şâhânenin metbû' müfahhamların sâdik kalmaları husûsunda Papa hazretleri tarafından (...) kendilerine tavsiye ve nasîhat edilmekde olduğunu ve bu aralık Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini işgâl

¹¹⁷ Nicholas de Giers

eylemekde olan Ermenî teşebbüsâtına Ermenî komiteleri pek de iştirak etmedi. İşbu ifâdesini mü'eyyed idiğini ve'l-hâsıl Papa Hazretlerinin Ermenî Paşaları dahi Bâb-ı Âlîye müsâ'it bulunduğ u ve bunu söylemekden maksadı bu cihetin hükûmet-i seniyyece bilinmesi arzûsundan ibâret olduğunu ve hattâ Avusturya Devleti'nin dahi Ermenî teşebbüsâtını hoş telakkî etmemekde olduğunu beyân ve işbu ifâdenin Kont Kalnoki'den dahi mahrem tutulmasını ricâ eyledi. [8]

Elçi-yi müşârun-ileyhin ol bâbda Papa Hazretleri'nden ta'lîmat-ı mahsûsa almış gibi bir tarz ile çâkerlerine bilâ (...) öyle teblîgât-ı mahremânede bulunmasında ahvâlen ber-vech-i münâsebet görülemez ise de herhâlde bundan maksad Ermenî işlerine Papa Hazretlerinin tavassut eylemesi esbâbının istihsâli idiğ i vârid-i hâtır-ı kâsır-ı çâkerânem olmakla li-ecli'l-ma'lûmât arz-ı keyfiyyete mucâseret kılındı, ol bâbda.

Kurenâdan Hazret-i Şehriyârîden Mehmed Ârif Bey Efendi'ye

Fî 8 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 22 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Dünkü gün Sarây-ı İmparatorîde i'tâ olunan yirmi dört kişilik Viyana'da çâkerleriyle İngiliz ve İtalyan Sefîrleri ve Danimarka ve Belçika ve Sırbistan Sefîrleri ve Sarây-ı İmparatorî ricâlinden ba'zıları hâzır bulunmuş ve haşmetli imparator hazretleri alafranga sâ'at altında bulunduğ umuz salonu bâ-teşrîf kadem sırasıyla İtalya ve İngiliz elçileri ve ba'dehû çâkerleriyle bir iki söz ederek ta'am salonuna girilmiş ve ba'det-ta'âm imparator müşârun-ileyh hazretleri (...) dâire şeklinde dizilmiş olan (...) nezdine bi'l-vürûd ibtidâ-i çâkerlerinden (...) ile [9] Tahrân şehrinden ve derece-i bürûdetinden ba'zı su'âller irâdından sonra sâir med'uvîyye ile dahi birer parça görüşmüş ve (...) bir buçuk sâ'at devâm etmiş olduğunu arz ve beyânı bâbında emr ve irâde hazret-i Veliyyü'l-emrindir.

Kurenâ-yı Hazret-i Şehriyârî'den Bekir Sıddık Bey Efendi'ye

Fî 8 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 22 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Bu kere postadan sefâret-i seniyye nâmına gelmiş olan bir zarfın derûnunda ba‘zı matbû‘ evrâk zuhûr ederek ser-levhasına nazar edildikde Ermenî müfsidlerin ara sıra göndermekde oldukları neşriyât-ı muzırradan idiği anlaşılmakla bilâ-mütâla‘a yine vaz‘ edilerek derhâl aynıyla leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılınmakla ol bâbda.

Mîr-i mûmâ-ileyhe

Fî 11 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 25 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Sefâret-i seniyye nâmına olarak bu kere dahi vârid olan iki kıt‘a evrâk-ı muzırta leffen takdîm-i pîşgâh-ı ilmîleri kılınmakla, ol bâbda.[10]

Mehmed Ârif Bey Efendi’ye

Fî 17 Şa‘bân Sene [1]312 ve fî 21 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne bâ-telgraf arz u iş‘âr olunduğu üzere velât-i bâhire’l- (...) hazret-i veliyy-ini‘met-i bî-minnet-i a‘zamîye masârıf olan dünkü Pazar-ertesi günü Viyana’da mukîm Rum Cema‘ât-i Osmâniyyesi’ne mahsûs kilise ile Mûsevi Cema‘ât-i Osmâniyyesi’ne mahsûs sinagog’da taharrî-yi eyyâm-ı umûr-ı âfiyet-i hazret-i pâdişâhî için tilâvet olunacak du‘âlar esnâsında hâzır bulunmak üzere cema‘âteyn-i mezkûreteyn tarafından evvelce sefâret-i seniyyeye gönderilen meb‘usla vâsıtasıyla vâki‘ olan da‘vete icâbetle ber-mu‘tâd ve sefâret-i seniyye hey’etine (...) rûz-ı firûz-ı mezkûrda vakt-i zuhûrdan bir sâ‘at evvel Rum Cema‘ât-i Kilisesi’ne elbîse-i resmiyye ile azîmet olunarak cema‘ât-i mu‘tâdâne kapıdan ismen istikbâl bi’l-ifâ baş râhib tarafından nâm nâme-i hazret-i pâdişâhîye olarak tilâvet olunan du‘âda hâzır bulunmuş ve hitâm-ı du‘âda cema‘ât efrâdı nezd-i çâkerâneme bi’l-vürûd Matbû‘ mütefehhimlerinin işbu aynı velâdet (...) tâcdârîlerinden dolayı beyân tehniyetle tebrîkât-ı ubûdiyyet-gâyâtlarının atabe-i felek-mertebe-i mülûkâneye arz u iblâğını ricâ eylemişlerdir. Cema‘ât-i mezkûre ancak otuz nefer kadar kesândan ibâret olmak ve niyâz-ı aliyye-i kuvve-i (...) pek zayıf bulunmak hasebiyle [11] kilisenin tezyînâtı

pek sâde bir sûretde idi. Oradan çıkıldıktan sonra sâlifü’z-zikr Mûsevî Cema‘ât-i Osmâniyyesi sinagoguna azîmet olundu. İşbu cema‘ât efrâdından ba‘zıları âbâ ve ecdaddan beri Viyana’da mütemekkin bulundukları hâlde sâir inâyet-vâye-i hazret-i Şehriyârî’ye bugüne kadar tâbi‘iyyet-i müftehire-i Osmâniyyelerini muhâfaza etmiş ve içlerinden haylice (...) ve mu‘teberân dahi yetişmiş olmakla kudret-i mâliyyeleri sâyesinde güzel bir ma‘bed inşâ eylemişlerdir ki gerek binâsı ve gerek tezyînât-ı dâhiliyyesi hakîkaten arz ve tavsîfe şâyândır. Ma‘bed-i mezkûre muvâsalatımızda cema‘ât mu‘teberânı ber-mu‘tad sefâret-i seniyye hey’etini kapıdan bi’l-istikbal içeri girilirken oruğ ve harp gibi âlât-ı musikî ile icrâ-yı ahenge başlayarak derûn-ı (...) yaldız ile münakkaş olan duvar ve pencerelerine güzel avîzeleri naks eylediği ziyâları bir manzara-i letâfet-bahş teşkîl eylemekte idi. Zükur ve inâs beş yüzü mütecâviz cema‘ât efrâdı üstâd mevki‘-i ihtirâm olduğu hâlde hahambaşı mevki‘-i hitâbetine çıkarak tevâfür-i eyyâm-ı ömür ve iclal-i hazret-i hilâfet-penâhîyi mütezamın İbrânî lisânı üzere icrâ-yı âyîn-i ruhânî eyledikten sonra cema‘âte hitâben bunların mütekellim oldukları İspanyol lisânı üzere âsâr-ı merâhim ve inâyât-ı celîle-i hazret-i pâdişâhîden dolayı tahdîs-i ni‘met ve da‘vet-i mârûza-i hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet hâvî bir nutuk irâd etmiş [12] ve müte‘âkiben Türkçe olarak “şevketli Pâdişâhımız Sultân Abdülhamid Han efendimiz çok yaşasın” du‘â-yı ma‘rûze’l- (...) dahi tezkâr eylemiştir. Diğer bir haham zükur ve inâs çocukları mahsûsen inşâd edilmiş olan manzûme ile berâber marş-ı âlâ-i mezkûru tegannî eylemiştir ve bunların gerek icrâ-yı nagamâtadaki mahâretleri ve gerek sadâlarının nezâfeti ol mertebe mu‘cib-i te’sîr olmuştur. Veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz veliyy-i ni‘met-i a‘zâm ve akdes efendimiz hazretleri hakkında ecnebî memlekette öyle fevka’l-âde mutantan bir sûretle vâki‘ olan işbu merâsim-i ubûdiyyetkârîden dolayı hakîkaten eşik-rîz-i hasret olduğumuz hâlde sefâret-i seniyye-ye avdet edilmiştir. Cema‘ât-i mezkûrenin metbû‘ müfahham ve mu‘azzamları hakkındaki hissiyât-ı sadâkat ve ubûdiyyetkârlarını tercümân sadk beyânı olan (...) mebhûsun harfîyyen Türkçeye edilen tercümesi âyin-i mezkûrun sûret-i icrâsını mübeyyin program ile berâber leffen takdîm kılınmakla ol bâbda.[13]

Kurenâ'dan Hazret-i Şehriyâriden Mehmed Ârif Bey Efendi'ye

Fî 24 Şâban Sene [1]312 ve fî 7 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Korospondansi devlet Gazetesi sâhibi Mösyö Nolinski bu kere Almanya'ya seyahatle Prens Bismark ve şimdiki Şansölye Prens Hohenlohe ile mülâkât eyledikten sonra dünkü gün Viyana'ya avdet etmiş ve zevât-ı müşârun-ileyh saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr-ı hayırhâhânesini mütezamın olan ifâdât-ı irice Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne arz edildiği gibi Hamburgda tab' olunub Prens Bismark vâsıta-yı neşr-i efkâr olan Hamburger Korosbodant ve Berlin'in Post Gazeteleri misillü Almanya'nın iki mühim evrâk-ı (...) müdürleriyle görüşerek ba'zı İngiliz gazetelerinin hükûmet-i seniyye aleyhine olan neşriyât-ı garaz-kârânelerini tekzîb için matbû'ât-ı âcizâne idâresinden gönderilecek muhâberâtın kabûl ve neşrine bu gazetelerin muvâfakatını istihsâl eylediğini ve mezkûr iki gazete Almanyaca pek mu'teber olduklarından Almanya efkâr-ı umûmiyyesine hakikat-ı hâli bildirmek için anlarla edilecek tekziblerin hüsn-i te'siri olacağını ve çünkü bu gazeteler hiç akçe kabûl etmediklerinden kimse bunların saltanat-ı seniyye tarafgirliği zehâbında bulunamayacağını [14] ve kendisinin bu def'a Almanya'ya vukû' bulan seyahatinden bi'l-istifâde mahzâ şevketli efendimize olan ubûdiyyet ve sadâkat-i kâmilese hasebiyle böyle bir hizmeti dahi ifâdan geri durmadığını ve binâen-aleyh bu gazetelere Bâb-ı Âlî'den gönderilecek hayrâtın isimleri melfuf pusulada muharrer olan kesânâme-i irsâli için matbû'ât-ı hâriciyye müdürlüğüne emir verilmesini ifâde eyledi. Ba'dehû mûmâ-ileyh Der-sa'adet sefâret-i ecnebiyyesinden birine mensûb bir dostundan aldığı mektûba nazaran bu bâbda mezkûr râhiblerin haksız olduklarını ve Fransız sefirinin dahi ileri vardığını ve Bâb-ı Âlîye süferâ-yı ecnebiyyeye karşı pek müsa'adatkâr hareket eylediğini ve buna dâir gazetesiyle bir bend neşr edeceğini ve andan sonra Bulgaristan işlerine dahi nakl-i kelâm ile Avrupa evrâkı havâdisinde bu aralık Bulgaristan hakkında bir takım erâcif neşr ve i'lân edilmekte olup halbûki Bulgaristan müdirât-ı hâzırasından biri tarafından bir mektûb aldığı ifâdesiyle (...) mündericâtını dahi gazetesiyle i'lân

eyleyeceğini beyân etmiş ve fi'l-hakîka mezkûr gazetelerin dört akşam çıkan nüshasında bu iki maddeye dâir görülen bentler işâret edilerek leffen takdîm kılınmış olmakla ol bâbda. [15]

Kurenâ'dan Bekir Bey Efendi'ye

Fî 24 Şa'bân sene[1]312 ve fî 7 Kânûn-ı sâni Sene [1]310

Bu kere dahi sefâret-i seniyyeye bâ-posta vürûd etmiş olan Ermenî fesâd komitesi leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan ArifBey'e

Fî 12 Şevvâl Sene [1]312 ve fî 25 Şubat Sene [1]310

Rusya Devleti'nin Viyana Sefiri olup geçenlerde Berlin'etahvîl-i me'mûriyyet eylemiş olan Prens Lubenofun âhiren devlet-i müşârun-ileyha Hâriciyye Nezâreti'ne ta'yîni bi'l-cümle Avusturya matbû'âtı tarafından hüsn-i telakkî edildiği misillü Kont Kalnoki ile bu kere vukû' bulan mülâkât-ı çâkerânemde müşârun-ileyh Prens Lubenof'un me'mûriyyeti mezkûreye intihâbından dahi bahs açarak bunun Avusturya ve Macaristan Devleti'nce ne te'sir-i hal eylediğini bi'l-münâsebe istimzâc eylediğimde Kont Kalnoki efkâr-ı mu'tedilâne ve müsâlemet-cuyânesi ma'lûm olan ve Viyanaca bir hüsn-i şöhret bırakan Prens Lubenof'un Rusya Hâriciyye Nezâreti'ne ta'yînini en iyi bir intihâb olduğunu ve binâen-aleyh henüz genç ve tecrübesiz bulunan Rusya İmparatoru hazretlerine elbette re'y-i mütâla'at-ı mâ'kûlânesiniarzından hâlî kalmayacağı ve zaten Prens müşârun-ileyhin Der-sa'adet sefâretinde bulunduğu esnâda hasâ'il-i memduhâsı. [16] saltanat-ı seniyye'niz zerre dahi ma'lûm i'tikâdında bulunduğunu ifâde eyledi. Evvelki gün Petersbug'a müteveccihen buradan hareket eylemiş olan Prens müşârun-ileyh şimendifer garında bi'l-cümle süferâ ile Kont Kalnoki vesâir ba'zı me'mûrin-i hâriciyye tarafından teşyî' edilmiştir. Viyana sefâreti için Prens müşârun-ileyh halef

olmak üzere tasavvur olunan bir kaç kimseler miyânında en ziyâde Mösyö Nelidof'un nâmı Mösyö Nelidofun buraca pek de hüsn-i haysiyyeti olmadığı âcilden kendisinin Viyana'ya ta'yîni hoş olmayacağı husûsunun buradan hareketinden evvel Prens Lubenof'a ifhâm edildiği ba'zı taraftan mahremâne olarak istihbâr kılınmış ise de bunun derece-i mevsûkiyyet-i çâkerlerince mechûl olduğu arz u beyân-ı bâbında.

Kurenâ'dan Ârif Bey Efendi'ye

Fî 12 Şa'bân Sene [1]312 ve fî 25 Şubat Sene [1]310

Bulgaristan Hükûmeti Reîsi Müdirânı Mösyö Stoilof bu kere Viyana'ya bi'l-vürûd ziyâret-i çâkerâneme geldiği gibi taraf-ı bendegânemden dahi kendisine i'âde-i ziyâret edildi. Mûmâ-ileyh Viyana'ya sebep-i vürûdunu [17] âhiren Bulgaristan hükûmeti tarafından emti'a-i muhtelif üzerine musanni' edilmiş olan rusûm-ı dâhiliyyeden dolayı Avusturya ve Macaristan hükûmeti ile tehdâd eden ihtilâfın halli faslı mu'akkidine atf ile bu bâbda saltanat-ı seniyye'nin dahi mu'âvenet ve müzâheretini istirhâm eylediğini beyân etmesi üzerine çâkerleri saltanat-ı seniyye'nin Bulgaristan hakkındaki efkâr ve niyyât-ı hayırhâhâne ve husûsuyla metbû-ı mûcem-i mu'azzamamız Padişâhımız efendimiz Hazretlerini iltâf ve inâyât-ı mâlâ-nihâye ve müsâ'adât-ı âlî cenâbânesi âsâr-ı alâ-niyyet vesâir her gûne bir sûretle lem'a-i nisâr-ı uyûn mufâharât olup halbûki Bulgaristan hükûmetinin bu kadar inâyâta karşı lâzıme-i şükrâniyyeti ve vazîfe-i tâbi'iyeti lâyük-ı vech ile ifâ edememekde olduğu i'tikâdında bulunduğumu ve meselâ geçende ba'zı Bulgar ve Ermenî serserîlerinin harekât-ı aleniyye-i müfsid-kârâneleri men' edilmediğini ifâde edilmekde reîsi mûmâ-ileyh hükûmet-i hâzırayı ya mu'âvenete veyâhûd Kânûn-ı Esâsi mu'cibince mücâz olan bu gibi cem'iyetleri cebren dağıtmaya mecbûr eylemek gibi iki sûretle de muzırr olan bir mesleğe sevk ederken [18] bir mes'ele çıkarmak niyyetiyle ma'lûm olan (...) gürûhu tarafından mezkûr cema'âtlerin tertîb edildiği ve Ermenîler Bulgaristan'da cüz'î olmakla berâber Polis Nezâreti tahtında bulundukları ve Makedonya ahâlîsinden bulunan ba'zı kesânın dahi mahzâ istifâde-i zâtiyyeleri için ba'zı (...) i'fâl eyledikleri ve hükûmet-i hâzıranın ise muhâlefet

gürûhuna karşı ba‘zı mahalde hakîmâne hareket ve ba‘zı tarafda dahi men‘i cem‘iyyet eylediği ve binâen-aleyh bunların ehemmiyyeti olduğu cevâbını vermekle kenterleri Bulgaristan’ın her yerinden ziyâde nizâm ve asâyişe ihtiyacı olduğu vâsıtâ-i kayd îzah olub bu hâlde memleketlerine dahi hayırları olmayan bâ‘zı serserîlerin bu gibi harekât-ı fesâdiyyelerini kangı esâsiyye muhâlif olduğu beyânıyla men‘ edilmesi bi’l-âhire bunların hükûmetce men‘i müşkil bir takım harekâta tasaddîleri bu ise yine Bulgaristan’ın (...) olacağı binâen-aleyh bir memleketin emniyyeti dâhiliyye ve hâriciyyesini muhal olan bu gibi harekât ve te‘addiyât-ı fesâdiyyenin Kânûn-ı Esâsiyye mugâyir düşmeyeceği ve mücerred hürriyyeti şahsiyye ve ictimâ‘iyye dâ‘iyyesiyle şimdi Yunanistan’ın kesb ettiği hall-i esef- iştimâlde güzel bir temennî olduğu i‘tikâdında olduğumu mütâla‘at-ı zâtiyyem olmak üzere ifâde eyledim riks-i mûmâ-ileyhin Viyana’ya seyahati hakkında [19] rivâyat-ı muhtelif de verân etmekde olub ez-cümle mûmâ-ileyhin buraya gelişi Rusya Devleti’ne takrîb için Prens Lubenof ile görüşmek maksadına mebnî olduğu işâ‘a edilmiş ise de bunu mü‘eyyed hiçbir hâl meşhûd olmadığı gibi riks-i mûmâ-ileyhin bâlâda arz olunan rûsûmât meselesinden dolayı hakîkaten Avusturya Hâriciyye Nezâreti ile müzâkerâtda bulunmakda idiği ve şu kadarki Bulgaristan hükûmetinin Prens Ferdinandın tasdîki husûsunda geçenlerde Rusya Devleti nezdinde bi’l-vâsıtâ icrâ-yı teşebbüsât eylemiş ise de muvaffak olamadığı istihbâr kılındığı muhât-ı ilm-i âlîleri buyuruldukda ol bâbda.

Kurenâ’dan Mehmed Ârif Bey Efendi Hazretlerine

Fî 25 Ramazân Sene [1]312 ve fî 10 Mart Sene [1]311

Bulgaristan Reîs-i Müdirânı Mösyö Stoilof’un Viyana’ya muvâsalatı vesîlesiyle çâkerlerine ettiği ziyâret esnâsında cereyân eden mükâleme bundan evvel arz u iş‘âr kılınmıştı. Mûmâ-ileyhin (...) rûsûmundan dolayı Avusturya hükûmeti ile mübâderet eylediği müzâkerâtın bir hüsn-i netîceye îsâli me’ mûl idiği istilâ‘ât-ı ahîre iktizâsından olmakla bu def‘a Kont Kalnoki ile vukû‘ bulan mülâkât-ı çâkerânem esnâsında bu bâbda bi’l-münâsebe istimzâc-ı keyfiyyet eylediğimde müşârun-ileyh

Bulgaristan [20] Hükûmeti'nin hod-be-hod böyle bir vergi tarzına ahden salâhiyyeti olmadığı cihetle Avusturya ve Macaristan Devleti'nin bu esâsı muhâfazaten akd-ı rusûmunu kabûl ettiğini ve fakat şimdi Mösyö Stoilof esâs-ı mezkûru i'tirâf ya'nî vergi-yi mezkûrun bir mukâbele-i düveliyyeye rabtı için Avusturya ve Macaristan devleti ile müzâkerâta ibtidâr eylediğinden devlet-i müşârun-ileyh dahi Bulgaristan'ın müzâyaka-i mâliyyesini nazar-ı i'tibâra alarak vergi-yi mezkûrun bi'l-mukâbele tarz-ı muvâfakat eylediğini ve fakat bu vergi hâl-i hâzır ile şâyân-ı kabûl görülmediğinden ba'zı emtia için ta'yîn edilmiş olan rüsûm mikdârı ta'dîli zımnında cereyân eylemekde olduğu ve bu bâbda i'tilâf husûsu me'mûl idiğini beyândan sonra geçenlerde Makedonya'ya dâir Bulgaristan'da zuhûr etmiş olan ba'zı nümâyişâtı nakl-i kelim ile bu bâbda Mösyö Stoilof'un nazar-ı dikkat-i mahsûsasını celb ederek Bulgaristan hükûmetinin bu gibi harekât ve tassaddiyâtı takbîh-i ıslahât-ı dâhiliyyesine sarf-ı ihtimam eylemekde olduğu ve yalnız Makedonya'daki Bulgarlar hakkında meselâ mekteblerin kapanması gibi cânib-i hükûmet-i seniyyeden tedâbir-i şedîde ittihâz olunması istirhâm sûretiyle Bâb-ı Âlî'ye arz için Der-sa'âdet Bulgaristan Kapıkethüdâlığına ta'lîmât verdiği cevâbını aldığını ifâde eylemiştir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 2 Şevvâl Sene [1]312 ve fî 16 Mart Sene [1]311

Viyana'da tab' ve neşr olunan Korosbondansi Devlet Gazetesi müdürü Mösyö Nolinski tarafından bu kere çâkerlerine [21] hitâben i'tâ olunan bir kıt'a istid'â sûreti leffen takdîm (...) âlîleri kılıf-ı mütâla'asından ma'lûm-ı me'âlim-lüzûm-ı dâverîleri buyurulacağı üzere müma-ileyhin geçen sene derbâr-ı şevket-karâra vukû'-ı azîmetinde taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden hidemât-ı husûsiyesine mukâbil kendisine şehriyye otuz lira ihsân ve inâyât buyurulması üzerine mezkûr gazetenin tahsîsât-ı seneviyyesi olan on iki bin franktan dört bin frangı kat' edildiği ve fakat bunu gazete sâhiblerini kabûl etmek istememeleri üzerine sâlifü'z-zikr dört bin frangın tekrâr tahsîsi için gerek kendisi ve gerek selef-i çâkerî

Ziya Paşa hazretleri tarafından bi'd-defa'ât makâm-ı celîl-i düstûrîlerine mürâca'ât olunmuş ise de henüz bir emr u irâdeleri şerefsâdır etmediği husûsundan mezkûr gazetenin saltanat-ı seniyye'ye etmekde olduğu hidemâtdan bahisle mes'ûl vâk'anın (...) istirhâm olunduktan sonra Der-sa'âdet'de dört mâh imtidâd eden ikâmeti esnâsında (...) çalışmış ise de bunun için kendisine bir akçe verilmedikten başka hattâ sâkin olduğu otel ücreti bile Devletli Mikâ'il Paşa hazretleri tarafından müşkilât ile tesviyye edildiği beyân ve andan başka mu'âhedât-ı atîka üzerine yazıp hâk-i pâ-y-i şevket-ihtivâ-yı hazret-i pâdişâhiye arz u takdîm olunmak üzere geçen Kânûn-ı evvel [22] esnâsında huzûr-ı âlîlerine irsâl etmiş olduğu risâlenin birinci kısmı hakkın da henüz cevâb alamadığını dahi dermeyân olunmuştur. Mûmâ-ileyh Mösyö Nolinski işbu istid'âyı çâkerlerine i'tâ edildiği esnâda husûsât-ı mebhûsa hakkında şifâhen dahi ba'zı ifâdât-ı te'kîdiyyede bulunarak ez-cümle sâlîfû'z-zikr dört bin frangın i'âdesini sefîr-i sâbık Ziyâ Paşa Hazretlerinin tesviyyesi üzerine işbu sene-i mâliyye ibtidâsına kadar beklemiş ise de bundan sonrası için gazete sâhiblerini metâlibede ısrâr eylemekde olduklarına ilâve eylemiştir. Mûmâ-ileyh Mösyö Nolinski ile Korosbondansi Devlet Gazetesi (...) iltâf ve inâyât-ı mâlâ-nihâye-i hazret-i hilâfet-penâhiye mazhar olmakda iken ber-minvâl-i mâ'ruz yine bir takım metâlibâtta bulundu. Elbette daha ziyâde bir ifâde emelinden mütevellid idiği derkârıyla vâkı'a bunların saltanat-ı seniyye'ye sâbık etmekde olan hizmetlerine ma'rûren ehemmiyyet verdikleri mütala'alarına bir cevâb verilmediği takdirde sevâbık-ı ahvâlini tekrâra hâcât olmayan mûmâ-ileyh Nolinski'nin gazete ile yine bir takım hâlât-ı nâ (...) ya takdîsi gayri müstebid idiğine arz u iş'âr-ı keyfiyyete mücâseret kılınmış ve bu bâbda kendisine verilmesi iktizâ eden cevâbın emr u iş'ârı mütevvakkıf ra'izîrin isâbet-i karîn düsturları bulunmuş olmağın ol bâbda .[23]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 23 Muharrem Sene [1]313 ve Sene fî 4 Temmuz Sene [1]311

Macarlı Reşit ve Emrî Efendi'ye tevdi' edilmek üzere 16 Muharrem sene [1]313 tarihli emr-nâme-i âlî-âsafânelerine leffen tisyâr bildirilen tahrirât-ı mazrûfe

ifâzâ-i mûmâ-ileyh bi'l-îsal bu kere kendisinden vârid olan mazrûf-ı muhtelif (..) takdîm olunur (...) kılınmakla ol bâbda.

Kurenâ'dan Ârif Bey'e

Fî 12 Safer Sene [1]313 ve fî 22 Temmuz Sene [1]311

Viyana kitapçılarının birinde muzırr bir risâle bulunduğ u bu kere istihbâr olunması üzerine derhâl mezkûr kitapçıya bir adam gönderilerek risâle-i mezbûre celb edilmiş ve bunun ünvânına ve Paristeki mahall-i tab'ına nazaren celb-i menfa'at-i zâtiyye için Ermenî Hose'nin eser-i hâinânesi oldu ğ u anlaşılarak bilâ-mûtâla'a leffen takdîm-i huzûr-ı âlîleri kılınmışdır. Risâle-i mezbûreden ne kadar var ise mübâya'ası için kitapçıya gönderilmiş ise de bu risâleden numûne olarak ancak üç nüsha Viyana'ya geldiğ i ve iki adedi evvelce fûruht oldu ğ u tahrîrât-ı vâkı'a iktizâsından(...) ve vukû' bulan ihtârât-ı dostâne üzerine mezkûr risâleden bâ'demâ Viyana'ya getirilmemesi kitapçı tarafından va'd edilmiş olmakla ol bâbda.[24]

Kurenâ'dan Mehmed Ârif Bey'e

Fî 7 Safer Sene 1313 ve fî 9 Ağustos Sene 1311

Bulgaristan Prensi Ferdinand hazretlerinin bir müddetden beri (...) eylediğ i misillü gayr-ı mâkûlanesi âsârı olarak tahsîl eden ve vukû'ât-ı (...) siyâsiyyeye dâir pey-der-pey cânib-i Bâb-ı Âliye i'tâ-yı ma'lûmatda tazavvur edilmemekde ise de vukû'ât-ı mezkûrenin intâc eylediğ i ahvâl-i hâzıra hakkında ba'zı husûsat-ı mühimmenin vâsıtâ-i âlîleriyle doğrudan doğruya serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-minnet-i a'zam-ı akdesiyye arzını vazîfe-i ubûdiyyetkârî ve sadâkat-i kesîreden şöyleki Prens müşârûn-ileyh İstanbul'ın mevki'-i iktidardan sukûtundan sonra emel-i harîsânesinin kuvveden fî'le ihrâcına daha ziyâde dâmeş-i dermeyân-ı gayret olarak âmâl-i mezkûrenin zıddı husûsa îsâli için başlıca iki tarîka mütevassıl olmuşdur ki birincisi hükûmet-i seniyyenin Ermenî meselesiyle meşğûl oldu ğ u bir zamânda Makedonya nâmı altındaki mesele-i ma'lûmenin (...) ve diğ eri dahi Bulgaristan ahâlîsi nâmına olarak Prens Soburk'a bir hey'et-i meb'ûse

i'zâmıdır. Prens müşârun-ileyhin eser-i tertîbi olduğunda şimdi hiç şek ve şübhe kalmayan işbu iki maddeden birincisi Prens müşârun-ileyh bir taraftan büyük bir Bulgaristan teşkiline çalışmak gibi Bulgarların efkâr-ı milliyyelerine hizmetle bunların celb-i gulûb-ı esbâbını istihsâl ve binâen-aleyh dâhilen kesb-i nüfûs ve kudretle tahkîm-i mevki' eylemek ve ikincisi dahi Petersbuka gönderilen hey'et-i meb'ûsan vâsıtasıyla kendisini Rusyanın (...) gibi göstererek bu sûretle tasdîk emâreti ve vesâ'ilini istihzâr eylemekten ibâretedir.[25]

Makedonya ihtilâli nâmı altında îkâ edilmiş olan işbu birinci meselenin bir mesele-i umûmiyye rengini almak isti'dâdını hâiz bulunması cihetiyle düvel-i mu'azzama tarafından ol bâbda Bulgaristan hükûmetine ihtârât-ı mü'essirede bulunmuş ve Bulgaristan hükûmeti dahi çetelerin men'i teşkîli için mevâ'id-i mükerrere i'tâsından hâlî kalmamış ise de (...) mahzâ zafer-nemût-ı şâhânenin sûtûd-ı kâhiresiyle ekserîsi perîşân edilmiş olan eşirrâ-yı mezbûrenin yine erâmire Bulgaristan dâhilinde bi't-teşkîl eyâlât-ı sâire-i şâhâneye geçmeleri Bulgar hükûmetinin mevâ'id-i vâkı'asının adem-i ciddiyetini irâe ve isbât eylemektedir. Vâkı'a hükûmet-i mezbûre Avrupa nazarında rû-mes'ûliyyet için eşraftan ba'zılarını tevkîf ve silâhlarını ahz eylemekde ise de yine ara sıra çetelerin teşkîli rağmına ağmaz-ı ayn eylemesi bunların tecâvüzât ve tasalludâtından ahâlî-yi mahalliyyeyi bîzâr ederek âkîbet derun-ı memleketde bir heyecân vücûda getirmek ve bundan bi'l-istifâde Bulgar çetelerine derûn-ı memlekette teşkîl etmiş eşkiyâ çetesi nâmı vererek bu sûretle Makedonya ıslâhâtı lüzûmunu derpîş eylemek için mezkûr çetelerin arasına cür'et-i hafıyyede teşkil ve i'zâmından fâriğ olmayacağı dahi (...) halden istidlâl olunmaktadır. [26]

Her ne kadar Makedonya ta'bîr edilen kıt'a ahâlîsinin Bulgaristan (...) bir kaç eclaftan mâ'ada işbu meselede dâhilî olmayıp ya'nî şekâvet-i vâkı'a hükûmet-i seniyye aleyhine ahâlî-yi mezbûre tarafından îkâ edilmeyib mahzâ bir hafî vâsıtasıyla Bulgaristan dâhilinde teşkîl eden komitelerin eser-i tertîbi idiği tahkîk etmiş ve mezkûr çetelerin ahâlî-yi mahalli-yi Hristiyâniyye nezdinde hüsn-i kabûl görmemesi

bu hakîkati bir kat daha zâhire ihrâc eylemiş ise de (...) sûret-i (...) ve aleniyyede Bulgaristan tarafından i'kâ edildiği ma'lûm bulunan şekâvet-i mezkûre hükûmet-i seniyye zarârına olarak bir su'-i te'sîr-i ma'nevî husûlünü dahi intâc eylemiştir ki oda Rumeli eyâleti şâhânesinde Berlin ahit-nâmesi iktizâsından olan ıslâhâtın icrâsı keyfiyyetinin (...) vukû'âtıyla aleyhinde imâle edilmiş olan Avrupa efkâr-ı umûmiyyesinde teceddüd etmesi husûsudur. Binâen-alâ zâlik Avusturya Hâriciyye Nâzırı'yla vukû' bulan mülâkât-ı âhire-i çâkerânemde müşârun-ileyhin ber-mu'tâd-ı dostâne bir tarz ile ıslahât-ı mezbûrenin lüzûmundan bahisle fakat kendi Bulgar eşkiyâ çetelerini tazyîki altında münâsib olmayacağından bu çetelerinasâkir-i şâhâne tarafından garîben mahv-ı istihsâliyle hükûmet-i seniyyenin Makedonya ahâlîsinin icrâsına teşebbüs olacağı ümîdinde bulunduğu zemîninde idâre-i lisân eylemesi Makedonya ıslahâtı maddesinin dahi bir müdâhale-i düveliyye intâc etmeyeceği i'tikâdını hâsıl ettirmekde Prens müşârun-ileyh Petersbug'a i'zâm eylediği hey'et-i meb'ûseye nakl-i kelâm olununca herne kadar hey'eti mezbûre Bulgar milleti meb'usu sıfatıyla Rusya'da hüsn-i kabûl görmüş ise de [27] Prens müşârun-ileyhin tasdîk-i emâreti kaziyyesindenibâret olan me'mûriyyet-i asliyye-i hafîyyesince hüsn-i muvaffakiyyet hâsıl edemediği ve hattâ Rusya'nın Prens müşârun-ileyhi her ne sûretle olursa olsun tanınamakazm-i kadîminde sâbit kadem olduğu havâdislerini şüyû'u üzerine o aralık Avusturya'nın Karlisbar kaplıcalarında vukû'âta muntazır bulunan Prens müşârun-ileyhin ve Rusya Devleti nezdindeki muvaffakiyyetsizliğinden ve fazla olarak saltanat-ı seniyye ile düvel-i sâirenin hüsn-i tercihinin gayb etmesinden dolayı fevka'l-had nevmîd olarak âmâl-i harîsânesi hayr-ı husûle îsâl için son bir tedbîr olmak üzere Rusya'ya rağmen Bulgaristan'ın istiklâliyyetini ve kendisinin dahi Krâliyyetini i'lân etmek yolunu tasavvur etmiş idi. Fakat müte'âkiben Petersbug'tan ba'zı ümîd-bahş havâdis zuhûr eylemesine ve hey'et-i meb'ûsenin avdetiyle Rusya taraftarlığı fikrini Bulgaristan'da (...) başlamasına eylemesine mebnî Prens müşârun-ileyh tebdîl-i fikr ederek âkıbet Rusya'nın teveccühünü celbe muvaffak olacağı i'tikâdıyla ve binâen-aleyh Rusya'nın metâlibini tervîc maksadıyla Bulgaristan'a avdet etmiştir. Prens müşârun-

ileyhin ahvâline vukûfu olanların mâ'lûmu olduğu üzere kendisi hâ'il-i memdûha ashâbından bulunmamak hasebiyle eğer ümîdi vechiyle Rusya'dan mümâşât görecektir olduğu takdîrde bu uğurda her bir fedâkârlığı ihtiyâr ve tebdîl-i mezheb vesâire gibi i'tibar ve haysiyyet-i zâtiyyesini bile fedâ eyleyeceği ve bi'l-akıs Rusya'dan ümîdini kat' eyleyecek olur ise çünkü kendisi gâyet (...) olmakla berâber bir meslek ve tedbîr sâhibi bulunmamasından nâşî gerek kendisince gerek Bulgaristanca hâsıl olabilecek [28] mazarrat ve vehâmet-i nazar-ı i'tibâra almayarak i'lân-ı krâliyyete kadar varacağı ve'l-hâsıl Prens müşârun-ileyh Bulgaristan'da kaldıkça âmâl-i harîsânesi ve harekât-ı gayr-ı müdebbirânesi ile orada asâyiş ve müsâlemeti takrîr edemeyeceği ve erbâb-ı vukûfun keşfiyât ve tahmînâtı iktizâsındandır. Avusturya devleti meslek-i kadîmî mevki'î coğrafyası ile meşâgil-i dâhiliyyesi iktizâsınca bir mesele ihdâsından dâ'imâ müctenib (11) olmak ve Rumeli eyâlât-ı şâhânesinde Bulgaristan'ın kesb-i vüs'at ve cesâmet eylemesi ve oralardaki menfa'atine ve daha doğrusu âmâl-i istikbâliyyesine mugâyir bulunmak hasebiyle Makedonya denilen meselede Bulgar hükûmetine ihtârât icrâsında müsâbakat göstermiş Bulgaristan'da Rusya nüfûzuna yeniden husûl bulmasına nazar-ı bîkaydî ile bakamayacağından Petersbuka hey'eti meb'ûse i'zâmından dolayı bidâyet-i emirde Prens Ferdinandı takyidden hâlî kalmamış ise de Prens müşârun-ileyhin Sofya'ya avdetinden evvelce bir aralık Bulgaristan'ın diğer bir Prensi intihâbı şâyî'aları zuhûr eylemesi üzerine devlet-i müşârun-ileyh büsbütün Rusya hâdimi yeni bir Prens intihâbı ihtimâlinden telâşî olarak yine Prens Ferdinand'ın Sofya'ya avdetle Bulgaristan'da ibkâsı tarafını iltizâm eylemeye başlamış ve hattâ o sırada Aşil nâm mahalde Prens Hohenlohe ile Kont Kolonski beyinde vukû' bulan mülâkât netîcesinde Almanya Bulgaristan mesâ'ili dâhiliyesinde [29] Avusturya politikasını Rusya'nın igbirârını müceb olacak derecede tervîc edemeyeceği anlaşılmakla bunun üzerine Avusturya Devleti Bulgaristan işlerinde bir dereceye kadar Rusya'ya mümâşât yüzü göstermeye mecbûr olmuştur. Tafsîlât-ı müsrîfeden müstebân olacağı üzere Avusturya devleti Bulgaristan'da Rusya nüfûzunun vücûdunu cezâ (...) etmemekle berâber bunun husûlüne muhâlefetde muktedir olamayacağı gibi ve'l-hâsıl Bulgaristan'da zuhûru

melhûz olan vukû‘ât ve tebdîlât-ı siyâsiyyeye oraya münhasır kaldıkça prensin i‘lân-ı krâliyyeti takdîrinde bile fi‘len ve re’sen müdehaleden ictinâb ile kâbil-i istidlâl edilmekde olduğunu arz u beyânı bâbında.

Kurenâ’dan Hazret-i Şehriyârîden Ârif Bey’e

Fî 19 Receb Sene [1]313 ve fî 26 Eylûl Sene [1]311

Ermenî meselesiyle tebdîl-i sâdâret hakkında ba‘zı ifâdâtı hâvî Der-sa‘âdet Nemçe postasıyla bugün sefâret-i seniyyeye vârid olan imzâsız bir varaka-i muzırır ile Londra’dan gönderilen İstikbâl ve Hayâlî gazeteleri leffen takdîm-i pîşgâh-ı âlîleri kılmağın ol bâbda.

Mezkûr Varakanın Aynı

Ermenî meselesinde Sa‘îd Paşa hazretlerini göstermekde oldukları gayret (...) Osmanlıları memnûn etmekde iken birden bire vukû‘ bulan vefâtları bütün müslümanları ağlatdı müşârun-ileyh [30] şu sırada beklemekte olduğumuz icrâ‘atı hasene Kâmil Paşa’nın gelmesiyle mahv oldu. Fakat mahv olan yalnız bu mesele olmayıp bütün Osmanlıları bitirdi. Ahâlî-yi müslime Sa‘îd Paşa’nın makâm-ı sadâretde durmasını istiyor icra‘âtını bekliyor mazlum ahâlî zor ile ihtilâl edecek işin netîcesi pek fenâdır. Ermenî milleti bu tebdîlden fevka’l-âde memnûn müslümanlar ise aksi haldedir bu hallerin devâmı fenâ fenâ netîceler çıkaracak millet devletin mahvına müceb olacak bu husûsları şevketli Pâdişâhımıza arz ediniz Sa‘îd Paşa gibi vezîri azl etmek kâr-ı akıl değildir sonra iş başka renk kesb eder. Sâdık bir Müsliman 11/23 Eylûl

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 14 Cemâziye’l-âhir Sene [1]313 ve fî 19 Teşrîn-i Sâni Sene [1]311

Dîvân-ı umûmiyye komiseri Murad Bey Viyana’ya bi’l-vürûd dün akşam sefârethâneye gönderdiği mektûbu havî bir kıt’a fotoğraf leffen ve mahtûben huzûr-ı âlî-yi âsafânelerine takdîm kılındı. Mîr-i mûmâ-ileyh işbu mektûbunda Der-

sa‘âdet’den sebep-i azîmetini bi’l-beyân ba‘zı husûsâtı mühimme-i fevka’l-âdeden bahs eylemiş olmakla fotoğraf-ı mezkûrun serîr-i şevket-masîr-i hazret-i veliyy-i ni‘met bî minnet-i a‘zamîye takdîmi bâbında emr u fermân-ı hazret-i veliyyü’l emrindir.

2.8 BERLİN SEFARETİ İLE MÂBEYN-İ HÜMAYUN ARASINDAKİ YAZIŞMALARIN TRANSKRİPSİYONU

[Giriş 1]

Berlin sefâret-i seniyyesine ta'yîn buyurulduğu zamân ihsân buyurulan husûsî şifre miftâhının ve bu şifre ile şimdiye kadar taraf-ı a'tûfilerine keşîde kılınan telgrafnâmeler ile bunları kayda mahsûs cüzdanın ve'l-hâsıl mezkûr şifre ile cereyân eden muhâberekeye mütea'llik bi'l-cümle evrâkın işbu tezkere ile berâber bir zarf veya torba derûnuna vaz' ve üzerine temhîr ederek muvassıl tezkere-i âcizi Osmân Çavuş şimdi irsâli lâzım geleceği ve evrâk-ı mezkûreden birinin noksân gönderilmesi mûceb-i mes'ûliyyet olacağı ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhî tebliğ olunur, ol bâbda emr u fermân-ı hazret-i men-lehü'l-emrindir. Fî 31 Teşrîn-i evvel [1]313.

Mâbeyn-i Hümayûn-ı mülûkâne kâtiblerinden Mehmed Kâmil Bey.

[Giriş 2]

Atûfetli Gâlib Bey Efendi hazretlerine

[Giriş 3]

Berlin Sefîriatûfetli Gâlib Bey Efendi hazretlerine âit evrâk olup seksen bir sahîfe ve bir tezkereden ibâret olduğuna şerh verildi. [1]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne Şifreli Telgrafnâme

Fî 16 Kânûn-ı sâni Sene 1311 ve 28 Kânûn-ı sâni sene1896

Bugün haşmetli Avusturya İmparatoru hazretleri cânibinden li-ecli'l-vedâ sûret-i resmiyyede kabûl olunarak hâsıl olduğum nâme-i hümayûnu tevdî' eyledim.

Ve der-bâr-ı şevket-karârdan esnâ-i müfârakat-ı çâkerânemde ahz u telakkî eylediğim emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı celîline imtisâlen matbû‘-ı mufahham-zât-ı şevket-simât-i hazret-i pâdişâhîleri (...) haşmetânelerinde ki muhabbet ve müvâlatalarının tezyîdi arzûsuyla çâkerlerinin misillü (...) dahi işbu arzû-yı hümayûnları tamâmıyla icrâsına sarf-ı mesâ‘î eylemesi zımnında ta‘lîmât-ı mahsûsa ahz eyleyeceğini arz eyledim. imparator hazretleri, nâme-i hazret-i Şehriyârîye olarak vukû‘ bulan işbu teblîgât-ı bendegânemden dolayı beyân-ı memnûniyyet ve teşekkürle âfiyet-i cihân (...) hazret-i hilâfet-penâhîyi istifsâr eylediler. Ba‘dehû umûr-ı siyâsiyyeye nakl-i kelâm ile Memâlik-i Şâhâne’nin izdiyâd-ı refâh u sa‘âdet-i hâli temennîsinde bulunduklarını ve Rum ili vilâyât-ı şâhânesinde âsâyîşin hallinden vikâyesi içine ihtiyâcât-ı mahalliyyeye göre ba‘zı ıslâhât icrâsıyla berâber derece-i kâfiyyede asâkir-i şâhâne dahi bulundurulması muktezâ idiğın ve Avusturya devleti’nin Bulgaristan hükûmeti nezdinde vesâyâ ve nasâyih-i lâzıme îfâsında geri durmadığına beyân ve (...) çâkerânemde izhâr-ı kemâl-i iltifât buyurduktan sonra mülâkâta hitâm verildiği ve yarın Berlin’e müteveccihen Viyana’dan hareket olacağı ma‘rûzdur efendim.[2]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Şifreli Telgrafnâme

Fî 23 Kanûn-ı Sâni Sene 1311 ve fî 4 Şubat Sene [1]896

Bugün Haşmetli Almanya İmparator’u hazretleri cânibinden sûret-i resmiyyede kabûl buyurularak nâme-i hümayûnı tevdî‘ eylediğim sırada emr u fermân-ı isâbet-beyân-ı hazret-i hilâfet-penâhîye imtisâl-i tertîb ve sûretini posta ile takdîm eylediğim nutku irâd eyledikten sonra imparator hazretleri büyük pederlerinden müntakıl olan mü’essir-i dostâne-i hazret-i pâdişâhînin kendi haklarında dahi herbâr saha-ârây-ı zuhûr olmasından dolayı pek müteşekkîr ve memnûn kaldıklarını ve kendilerinin dahi nefis-i hümayûn-ı hazret-i pâdişâhîye olan dostlukları dâimî olduğunu cevâben ifâde buyurduktan sonra musâhebet-i gayr-ı resmiyyeye mübâşeretle âfiyet-i cihân (...) hazret-i hilâfet-penâhîyi istisfâr buyurdukları sırada parlamentoda irâd buyurdukları nutkun bi’l-hassa mahzûziyyet

ve teşekkürât-ı seniyyeyi müceb olduğunu ve ba‘demâ dahi bu gibi izhâr asâr-ı dostîye metbû‘-ı mufahhamının ümîd-vâr ve muntazır bulunduklarını arz eylediğimde imparator hazretleriba‘zı me‘mûrîn-i Devlet-i aliyye tarafından mugâyir-i rızâ-i âlîhakkıyla îfâ edilememekte olan kavânîn ve nizâmât mevzu‘a-i saltanat-ı seniyye’nin tamâmıyla icrâsına ve Memâlik-i şâhânelerinin husûl-i terakkî ve sa‘âdet-i hâline sa‘y ve gayret olunur ise kendileri dahi izhâr-ı dostîden geri durmayacaklarını beyân buyurdıkları arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kitâbet-i Celîlesi’ne Tahrîrât

Fî 20 Şa‘bân Sene 1313 ve fî 23 Kânûn-ı sâni Sene 1311

Şehr-i cârî-i Rûmî’nin 18. Perşembe günü Berlin’e muvâsalatla ertesi günü Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall ve daha ertesi gün Prens Hohenlohe ile mülâkât edilerek Almanya Devleti’nin saltanat-ı seniyye hakkındaki politikası mazhar-ı takdîr-i âlî olduğundan bahisle mahzûziyyet-i seniyye ile berâber selâm-ı selâmet encâm hazret-i pâdişâhîyi ahz u telakkî etmiş olduğum emirdârâne-i mekârim-i â‘lî- hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-ni‘met-i a‘zamî mantûk-ı münîfine [3] imtisâlen müşârun-ileyh Prens Hohenlohe’ye tebliğ edilmekde kendisi iltifât-ı kıymetdâr-ı hazret-i pâdişâhîden dolayı beyân-ı kemâl-i teşekkürle saltanat-ı seniyyeleri’nin terakkî-i şân ve kudreti ve memâlik-i şâhânelerinin tezâyüd-i refâh ve sa‘âdet Almanya devletinin matlûb ve mültezimi idiğini beyândan sonra (...) âhireden mesâb olan mahallerin i‘âde-i asâyişiyle hâl-i aslîyene ircâ‘a ve ahâlîsinin terfîhine çalışılması temennîsinde ve Makedonya kıt‘asında dahi ihlâl-i asâyişin men‘i esbâbına tavsîl ile berâber kıt‘a-i mezkûrede kuvve-i kâfiye-i zubûdiyye bulundurulması lüzûm-ı i‘tikâdında olduğunu ifâde eyledi.

Bugün dahi vakt-i zuhurda (...) imparatorînden vürûd eden kıt‘a alay-ı milliyyesine sefâret-i seniyye Makorin ile Balargun Hâriciyye teşrifâtçısı delâletiyle Sarây-ı İmparatoriye dâhil ve sarâyın iki kapılarında birer bölük hassa askeri saff- beste-i selâm olduğu ve selâm-ı tranpete ve borusu çalınmakda bulunduğu hâlde nerdübâna nâzil olundu oradan diğer bir teşrifâtçı tarafından ve nerdübânın üst

başında dahi Gran Mareşal cânibinden istikbâl edilerek salona girildi. Orada hâzır bulunan yâverân vesâir huzûr-ı mu'tâd olan sarây ricâli ile resîme-i ma'rife icrâ ve bir kaç dakîka ârâm olunduktan sonra hâricîye nâzırı ile berâber huzur-ı İmparatorîye çıkıldı. İ'timâdnâmelerinin tevdi'i sırasında süferâ-i cedîde tarafından uzun nutuk irâdı gayr-ı mu'tâd idiği evvelce çâkerlerine ihbâr edilmekle derbâr-ı şevket-karârdan esnâ-i hareket-i çâkerânemde ahz u telakkî eylediğim emr u fermân-ı hikmet-beyân-ı hazret-i veliyy-i ni'met-i bî-ni'met-i a'zamîyye imtisâlen muhtasar ve müfîd olarak hâzır etmiş olduğum ve Fransızca sûretini leffen takdîm eylediğim nutku irâd etdiğimde imparator hazretleri bugünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunduğu vecihle mukâbele buyurdular ve ba'dehû mu'tâd vecihle kendilerine takdîm etmiş olduğum sefâret-i seniyye me'mûrîn hakkında dahi bezl-i iltifât ve inâyet eylediler. Müte'âkıben haşmetli imperatoriçe hazretlerinin huzûrlarına çıkılıb müşârun-ileyh hazretlerinin dahi âfiyet-i sıfat-ı pâdişâhîyi bi'l-istikâr mukaddemâ derbâr şevket-karârda görünmüş oldukda âsâr-ı nâzike mihmandâr-ı şâhânenin hemîşe hâtır-nişân-ı şükranları olduğunu ifâde buyurdıkları ve yine merâsim-i mu'tâd ile sefâret-i seniyyeye avdet eylediği muhât-ı ilm-i âlî-yi âsafâneleri buyuruldukda, ol bâbda.[4]

Mezkûr Nutkun Fransızca Sûretidir[5]

Kâtib-i Husûsî Hazret-i Şehriyârî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Vârid Olan

Fî 1 Şubat Sene [1]896 Tarihli Telgrafnâmenin Hâlidir

Memâlik-i Şâhânenin terakkî-yi mâ'mûriyyeti hakkında (...) buyurula gelen niyyât-ı hayriyât-âyât-ı hazret-i hilâfet-penâhiye teshîlen Almanya İmparator'u hazretlerinin bankeri Mösyö Kaula'ya verdirdikleri emirleri üzerine Mösyö Kaila ta'ahhüd etdiği hatları arzû-yı âli da'iresinde inşâ ve mahzûziyyet-i seniyye-i hazret-i Veliyy-i ni'met-i a'zamî-i istihsâl etmiş idi. Bu ise taraf-ı imparatorîden icrâ buyurulan vesâyâ ve tenbîh eseri olmakla müşârun-ileyh hazretlerine Hâriciyye Nâzırı vâsıtasıyla teblî-i teşekkür olunması ve birden bu hutûtun Amasya, Diyarbekir, Erzurum gibi Anadolu'nun ba'zı nikât lâzımesine îsâl ve îlsâk etdirilmesi

tasavvur buyurulmakda olduğundan bunların ba‘zı müceddeden inşâ olunacak hutûtun ameliyât-ı turâbiyyesi taraf-ı devletten icrâ kılınmak üzere ameliyât-ı fenniyyesini îfâ edecek ve ba‘dehû işletecek bir kumpanya lüzûm olmakla Mösyö Kaula’nın ve yahud nezd-i âlî-yi imparatorîde emniyyet ve tensîb buyurulacak diğerk bir Alman kumpanyasının bu tarafa i‘zâmı husûsunda imparator müşârun-ileyhden temennî ve netîce-i müstahsilenin arz kılınması irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iktizâ-yı âlisindendir .

Kâtib-i Husûsî-i Hazret-i Şehriyârî Kâmil Bey’e

Fi 2 Şubat Sene [1]896 ve 22 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

Cevâb

Haşmetli imparator hazretlerinin cânibinden yarınki salı günü sûret-i resmiyyede kabûl buyurulacağından andan sonra Almanya Hâriciyye Nâzırı ile mülâkât ederek Anadolu şimendüferleri hakkında telgrafnâme-i âlîleriyle tebliğ buyurulan îrade-i seniyye-i hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamîye imtisâlen teşebbüsât-ı lâzıme bi’l-icrâ netîcesi arz olacağı bâbında efendim.

Bu bâbda Baron Marshall ile bi’l-mülâkât vukû‘ bulan talebi üzerine bâlâdaki telgrafnâme me’ali bir lâyiha şeklinde Fransızca yazılarak kendisine gönderilen Husûsî mektûbile mezkûr lâyiha sûretinde buraya rabt edilmiştir. [6]

Müşârun-ileyh Kâmil Bey Tarafından

Fi 10 Şubat Sene [1]896

İbtidâ-i Şubat-ı Efrecî tarihiyle telgrafnâmenin henüz vürûd etmeyen cevâbının sür‘at-i arz-ı te’kîden emr u fermân buyurulmuştur.

Müşârun-ileyh Kâmil Bey’e İrsâl Olunan

Fi 11 Şubat Sene [1]896 ve 30 Kanûn-ı Sâni Sene[1]311

Cevâb, 10 Şubat-ı Efrecî

Arz-ı sâbık vech ile geçen hafta Hâriciyye Nâzırı'na teblîgât-ı lâzıme îfâ olunmuş ise de henüz cevâb alınmadığından bu kere yine te'kîd keyfiyetiyle berâber ol cevâb i'tâsını ricâ eylediğim mâruzdur.

Def'a Müşârun-ileyh

Fî 13/1 Şubat [1]896

Bugün tekrâr Hâriciyye Nâzırı ile mülâkât ederek müşârun-ileyh Anadolu'da yeniden inşâsı mutasavver olan hatlar hakkında nâm-ı nâme-i hazret-i pâdişâhî olarak vukû' bulan teblîgât-ı çâkerânemi imparator hazretlerine arz eylediğini ve şimdi bu bâbda ba'zı bankerler ile bi'l-müzâkere netîcesini bendenize bildireceğini ifâde eyledi 11 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerâneme zeyl-i arz olunur.

Def'a Müşârun-ileyh

Fî 17/5 Şubat Sene [1]896

13 Şubat-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Bugün vukû' bulan mülâkât-ı çâkerânemde Baron Marshall ber-vech-i âtî ifâdâtında bulunmuşdur, ol bâbda efendim. Anadolu şimendüferleri müte'addidi (...) Deutsche Bank ile icrâ-i müzâkere olundu. Mezkûr bank taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden inşâsı tasvîr buyurulan hutût-ı cedîdenin ameliyâtı finansını ve işletmesini deruhde etmeye ve bu sene zarfında hitâm bulacak olan Eskişehir, Konya hattının itmâmından sonra oradaki mühendisîni hutût-ı cedîdenin keşfi için lâzım gelen mahallere i'zâm eylemeye hâzır ise de mezkûr mühendisler bilâ-inkita'ameliyât-ı keşfiyyeye devâm edebilmek üzere o vakte kadar mahall-i mezkûrede emniyyet ve âsâyişin tamâmıyla i'âdesi muktezîdir. [7]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 3 Şubat Sene [1]896 Tarihinde Vârid Olan Telgrafnâme

Baron Puper () teklîf etdiği otuz milyon franklık istikrâzı Ramazân'dan 1 hafta evvel () akçe ile Der-sa'âdet'e avdet edeceğini kaviyyen ta'ahhüd ve dermiyân etmiş olduğu ve müddet-i mezkûre hulûl etdiği hâlde ne kendisinden haber ve nede istikrâz akçesine dâir bir eser-i zuhûr etmediğinden devlet onun teklîfiyle mukayyed olamayacağından teklîf etdiği mezkûr istikrâz-ı akd () akçelerle de Ramazân'dan evvel îsâl edib etmeyeceğinin nihâyet beş sâ'ate kadar imzâsı altında doğrudan doğruya dâ'ire-i kitâbete telgraf keşîdesiyle bildirmesi ve ol sûretle akd-i istikrâz ile teslîmâta mübâşeret edecek olduğu hâlde bu bâbda yakın vakit () Ramazân ile berâber dediği vakitte icrâsına () devlet () nasıl emîn olabileceğini dahi beyân eylemesi husûsunun mûmâ-ileyhe şimdi teblîğiyle ber-vech-i iş'âr yazacağı telgrafın sefâret şifresiyle keşîde () ve mûmâ-ileyh Baron() adresi ber-vech-i âtî tezkâr olunur.

Mezkûr adresi iş'âr olunmuştur.

Def'a Kitâbet-i Müşâru-ileyhden

Fî 3 Şubat Sene [1]896

Puper'in orada olmadığı anlaşıldığından ona () teblîğ olunmaküzere evvelce çekilen telgrafnâme üzerine mûmâ-ileyhin şurekâsından olub Berlin'de bulunan Balaylı Roder ile söyleşilerek andan alınacak cevâbın şimdi iş'ârı muntazırdır.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Şubat Sene [1]896

3 Şubat-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âlîlerin (...)

Derhal Balaylı Roder Bankası re'isine bi'l-mürâca'a böyle bir istikrâz akdi zımnında hiçbir teklîfte bulunmaktan başka bu bâbda kendi tarafından hiç kimseninme'zûn dahi edilmediği sûret-i kat'iycede beyân eylemiş olmakla efendim.[8]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 4 Şubat Sene [1]896

Yüzde dört buçuk fâi'z ve bir re'sü'l-mâl te'diye olunmak ve fenarlar hasılâtı te'mînât gösterilemek ve tahvîlâtı yüzde seksen beşten cânib-i hazineye te'diye kılınmak üzere otuz milyon firank ikrâz edib etmeyeceğinin Deutsche Bank istizâh ile cevâbının akşama kadar iş'ârı ve muvâfakatı hâlinde hemen banka direktörünün bu akşam treniyle yola çıkarılması dirâyet-i sefirânelerine tevdi' olunur.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celilesi'ne

Fî 4 Şubat Sene [1]896

Bugünkü Telgrafnâme-i 'Aliyyenin Cevâbıdır

Hemen mezkûr bankaya mürâca'ât edildi. Hâl-i hâzırda Devlet-i Aliyye'ye hiçbir şartla akçe ikrâzına Almanya piyasasının müsâ'id olmadığını ve Duyûn-ı Umûmiyye'den vekîllerinin doğrudan doğruya devlet-i ecnebiyye tarafından ta'yînleri gibi Hükûmet-i Seniyye cânibinden te'mînât-ı kaviye gösterilir ise daha külliyyetli meblâğın daha ehakk şerâitle buradan istikrâzı kâbil olacağı cevâbı alındığı arz olunur efendim.

Kitâbet-i Müşâru-ileyhe

Fî 7 Şubat Sene [1]896

Baron Puper'in Hükûmet-i Seniyye nâmına otuz milyon firank istikrâz akdine me'zûn olup olmadığını Peşte'den vukû' bulan istifsâr üzerine Berlin ticâret şirketi nâm banka sefâret-i seniyyeden su'al etmekde olduğundan ne cevâb verilmek lazım geleceğinin emr u iş'ârı bâbında efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 9 Şubat Sene [1]896

Baron Puper fenarların yetmiş beş bin liradan ibâret olan vâridât-ı te'mînât olmak ve senevî yüzde beş fâiz ve otuz pâre re'sü'l-mâl te'diye edilmek ve yüz kuruş

yerine seksen yedi kuruş Ramazân'dan evvel hazîneye teslim kılınmak şartıyla istikrâz akdini teklîf etdi. Beyân edilen hey'et-i sarrâfiyye bu şerâiti kabûl ederse şimdiden iki gün içinde anlar tarafından iki yüz bin liralık telgraf hülâsâsı verilmek ve esâs-ı mu'âmele taht-ı imzâyâ alınmak üzere Ramazân'dan evvel Puper ile buraya gelmesinin teblîği ve cevâbının nihâyet yarın ki Pazar-ertesi günü sabaha kadar verilmesi beyân olunur.[9]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 10 Şubat Sene [1]896

Dün akşam telgrafnâme-i âlîlerinin vürûdu ile berâber Baron Puper sefâret-i seniyyeye da'vet olduğu hâlde anca bugün vakti zuhûrda geldi ve cevâb verebilmek üzere sermâyedarân ile bugün tekrâr geleceğini va'd etmiş iken yarın geleceğini şimdi haber gönderdiği ma'rûzdur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 10 Şubat-ı Efrencî

Bu bâbda yarın sabahleyin (...) hâl bir cevâba intizâr edildiği beyân olunur.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Baron Puper va'di hilâfına olarak bu sabah yine sefârete gelmediğinden iki def'a hotele gönderdiğim adama mumâ-ileyhin sabahtan berü sokağa çıkıp avdet etmediği cevâbı verildiği ve akşam üstü yine adam gönderileceği arz olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden Telgrafnâme

Fî 30 Kânûn-ı Sâni [1]896

Profesör Röntgen nâmında bir hikmet-şinas tarafından ihtira‘ edilmiş olan bir usûl sâyesinde şu‘â-i nazarın gayrı şeffâf cisimlerden dahi hulûlü kâbil olacağı ve cild-i beşer altındaki elyâf ile tahtadan ma‘mûlsandık ve çekmece derûnunda veya bir duvarın arkasında bulunan eşyânın ve mevâddın fotoğrafı çıkarılabileceği gazetelerde mütâla‘a olunduğundan mûmâ-ileyhin bu husûsda isti‘mâl ettiği âletten bir adedinde cam ve eczâ gibi teferru‘âtdan hiçbirisi noksân olmamak üzere kâffe-i levâzımıyla berâber tedârik ve mübâya‘asıyla mâbeyn-i hümayûn-ı mülûkâneye tisyârı âsumân ve masârıfı mikdârınca li-ecli‘t-tesviye arz u iş‘âr kılınmış ve mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlinin Almanya’da bulunan zâbitândan en münâsib görülecek zâta ta‘lîm etdirilmesi şeref-sudûr ve sâdır olan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfine tevîkan tebliğ olunur.[10]

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 1 Şubat Sene [1]896

Cevâb

İş‘âr buyurulan fotoğraf âletinden hâzır bulunmayıp sipâriş olduğu hâlde ancak bir mâha kadar bir tânesini i‘mâl edilebileceği ve büyük kıt‘asının fi‘âtı ma‘a teferru‘ât 740 ve küçüğünün 550 mark idiği fabrikasından tahkîk kılınmakla kangı nev‘inden sipâriş edilmek lâzım gelerek emr u irâde buyurulması bâbında efendim.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey Tarafından

Fî 3 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 1 Şubat-ı Efrencî

Meb‘usân fotoğraf takımının edevâtıyla berâber her iki nev‘inden hemen sipâriş edilmesi vesmân mühresi ne sûretle ta‘yîn edileceğinin arz u iş‘âr buyurulması emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı âlisindendir.

Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Tahrîrât

Fî 20 Şa‘bân Sene [1]313 ve 23 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

3 Şubat-ı Efrecî tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle tebliğ buyurulan emr u fermân-ı hikmet-beyân hazret-i hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfine tevîkan meb‘usâna fotoğraf âletinin iki nev‘inden olarak bir mâh zarfında i‘mâl edilmek şartıyla fabrikasına sipâriş olunmuş ve her ikisinin mecmû‘-ı esmânı olan 1290 mark ile masârif-ı müteferrika ve irsâliyyesi için tahmînen iktizâ eden seksen markki cem‘an bin yüz yetmiş markın hîn-i teslîmde burada peşînen i‘tâsılâzım geleceği mezkûr fabrika direktörü tarafından ifâde edilmiş olunmakla ve bu âletin sûret-i isti‘mâlini tâ‘lîm için burada mevcûd zâbitân miyânında fotoğraf fennine âşînâ şimdi hiç kimse bulunmayıb bu aralık me‘zûnen Der-sa‘âdet’de bulunan hendese-i mülkiyye mu‘allimlerinden Kemâleddin Efendi’nin gariben avdetinde emr u ta‘lîmin ona hulûlesi münâsib gibi mütâla‘a kılınmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden Telgrafnâme

Fî 11 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 23 Kânûn-ı Sâni Sene [1]311

Tahrîrât-ı sefirânelerinde fotoğraf âletinin bedel ve masârif-ı sâiresi olub iş‘âr olunan 1370 [11] mark banka vâsıtasıyla îsâl olunduğundan mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlini ta‘lîm için fabrikatörün kendi adamının buraya i‘zâmı ve gelecek adamın harc-ı râhının azîmetinden mukaddem telgrafla iş‘âr ve âlât-ı mezkûrenin tisyârı bermuktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî beyân olunur.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 26 Şubat Sene [1]896

Yeni fotoğraf usûlünü ta‘lîm için fabrikada kimse bulunmadığından diğerk birisi tedârik edildi. Mûmâ-ileyh on beş gün Der-sa‘âdet’de ta‘lîm ve harcırahı kendisine âid olmak üzere iki bin mark ücret talep ediyor. Sipâriş olunan âletlerin hitâmında mûmâ-ileyhin Der-sa‘âdet’e i‘zâmı istizân olunur.

Mâbeyn-i Hümâyûn Kitâbet-i Celîlesi'nden Telgrafnâme

Fî 30 Kânûn-ı Sâni Sene [1]896

Almanya'da Arfortda Jorj Kuhun Pirayz Boh nâmındaki katalogunun 34 numarolu sahîfesinin sol tarafında Fason B işâretli ikinci resim () erkek gömleğinden iki ve 37 numaralı sahîfesinden resimleri görülen seyahat gömleklerinin üç nev'inden ikişer ve 46 numaralı sahîfede resimlerinin işâretli Fason E ve Z işâretleri bulunan işlemeli ceketlerden birer ve 49 numaralı sahîfede () bulunan ve 40087 ve 40089 ve 40091 numaralarıyla işâret olunan fanila gömleğinden 6 adedinin yakaları 42 veya 41 buçuk numara olmak üzere müba'yası ve 47 numaralı sahîfede resmi bulunan ve kadınlara mahsûs olan Caponya jaketlerinden bir ve 56 numaralı sahîfede kız çocuklarına mahsûs elbiselerin 3000 numaralı resimde görünen nev'inden dahi bir adedinin iştirâsıyla irsâli şeref-sunûh ve südür buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî mantûk-ı âlîsine tevîkan iş'âr olunur.[12]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne Tahrîrât

Fî 26 Şa'bân Sene [1]313 ve fî 29 Kânûn-ı sâni Sene [1]311

Almanya'nın Arfort şehrinde mukîm Corc Koh nâm fabrikatörün katalogu mücebince sahîfe ve numaraları işâret buyurulan eşyanın irsâli irâdesi şâmil Kânûn-ı sâni-i Efrecî 'nin 30 tarihli telgrafnâme-i âsafânelerinin hükm-i celîline imtisâlen mezkûr Arfort şehrinden zikr olunan katalog getirtilerek taleb buyurulan eşyâ sahîfe ve numaraları mücebince fabrikasına sipariş edilmişdi. Bu kere Mûmâ-ileyh Corc Koh'dan cevâben alınan mektûbda 61 mark 60 santimden ibâret olan kıymet-i harbiyyesi Der-sa'âdet'de te'diye edilmek üzere eşyâ-i mebhûsenin doğrudan doğruya nâm-ı devletlerine irsâl kılındığı iş'âr edilmiş olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 28 Şubat Sene [1]896

Leipzig’de neşr olunan Digarten Laube Almanca resimli gazetenin 51 numaralı nüshasının kabza resmi münderic olan ve batması mümkün olmayan nev-icâd sandaldan iki adedinin kürek vesâir bi’l-cümle edevâtıyla berâber irsâli ve bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî iş‘âr olunur.

Kitâbet-i Seniyye-i Müşârun-ileyhe

Fî 28 Şubat Sene [1]896

Cevâb, 21 Şubat-ı Efrencî

Nev-icâd sandalın mûcidi Mösyö Bin’e mürâca‘ât olunarak hâzır sandal mevcûd olmadığı ve fakat beş metre tûlunda ve bir metre otuz santimetre arzında olmak üzere iki adedini birer çift kürek ve birer kanca ile berâber 2100 mark bedel mukâbilinde ve ancak iki mâh zarfında i‘mâl edeceği ve esmânın nısfı peşin ve nısfı diğeri hîn-i teslimde te’diye olunacağı ve Der-sa‘âdet’e kadar nakliyye vesâire için dahi tahmînen dört yüz mark kadar sarfı lâzım geleceği anlaşılmakla istizân-ı keyfiyyet olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhden

Fî 28 Şubat Sene [1]896

İsmetli Kadın Efendiler hazerâtından birinin öteden beri duçâr olduğu fakru’d-dem vesükker hastalıklarına [13] burada bulunan etbâ tarafından lâyıkiyla tedâvî-i kâbil olamadığından Berlin ve civârında etbâ (...) mezkûr hastalıklara ihtisâsı kesb etmiş bir tâbîbin harc-ı râhı buraca tesviye olunmak ve emr u müdâvâtın hitâmına değin Der-sa‘âdet’de kalmak ve yevmiyye kendisine te’diye olunacak meblağı takdîr ve ta’yîn kılınmak üzere mukâvele-nâmeye rabt olunarak hemân Mâbeyn-i Hümâyûn-ı mülûkâne cânib-i âlîsine i‘zâmı ve keyfiyyetin evvelce bâlâ taraf-ı tahkîk ve istizâmı irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-i âlîsindendir.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 1 Mart Sene [1]896

Cevâb, 28 Şubat-ı Efrencî

E'sâb ve fakru'd-dem gibi hastalıklarda kesb-i ihtisâs etmiş Berlin etıbbâ-i meşhûresinden profesör Gerhart ile profesör Gosarof'a mürâca'ât edildi. Her ikisi de ücretlerinin evvelce yakîni iddi'âsında olup birincisi harc-ı râh ve masârıf-ı sâireden mâ'adâ yevmî 1000 mark istiyor. İkincisi yine masraftan başka bir hafta içinon bin mark talep etmekde olup Der-sa'âdet'de dahi iki haftadan ziyâde kalmak istemiyor. Yalnız Kalişer ismindediğer bir tabîb ücretinin Der-sa'âdet'de ta'yînen muvâfakat ediyor. Mûmâ-ileyhin diğerkleri kadar şöhreti yoğsa da a'sâb hastalıklarında hayli ihtisâsı olduğıve hastanın ifâkatine çalışarak iştiyhâr-ı dâ'yyesinde bulunduğı arz u istizân olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesine

Fî 16 Safer Sene [1]313 ve fî 18 Mart Sene [1]312

Vakâ-i siyâsiyye-i hâzırardan bu aralık Avrupa muhâlif siyâsiyye ve izân-ı umûmiyyesini en ziyâde işğâl etmekde olan Mısır Meselesi hakkında Almanya Devleti'nin meslek-i mütehayyizine vesâireye dâir buraca vâsıl-ı ittılâ'-ı câkerânem olan ba'zı mâ'lûmâtın arzına ictisâr eyledim. Şöyle ki burada i'tikâd olunduğına göre Mısır'ın tehiyyesi hakkında cânib-i saltanat-ı seniyye'den (...) teşebbüsât icrâsına kıyâm edileceğı ve bu teşebbüsâtın Fransa ve kâtiban-ı Rusya Devleti'nin cânibinden dahi tervîc ve te'yîd olacağı hakkında şu son zamânlarda sûret-i mübremânede deverân eden şâyi'ât üzerine İngiltere Devleti [14] Adyol'daki teşebbüsâta karşı Mısır'ın temdîd-i işğâlini (...) yeniden bir sebep-i ciddi i'câdı ve sâ'ilini taharri etmekde iken İtalyanların Habeşistan'da tevâlî eyleyen inhizâmları üzerine mütemehhitlerin Kesâle mevki'ini tehdîde kıyamlarını fırsat ittihâz ile güyâ mütemehhitlerin Mısır'a dahi tecâvüz edecekleri işâ'âtıyla Sudan seferini tasvîr etmiş ve fakat bu bâbda bir karâr-ı kat'î ittihâzına değin Almanya Devleti'ne dahi hiçbir (...) vermediğı menâbi' mevsûkadan istihbâr olunmuşdur. Hattâ Avusturya Hâriciyye Nâzırı Kont Volohofsiki'nin geçenlerde Berlin'e müvâsalatıyla burada ikâmeti esnâsında bile keyfiyyet buraca gayr-ı mâ'lûm bulunub tâki İngiltere Devleti

tasavvurunı kuvveden fı'le ihrâc ile âhiren Devlet-i Mu'azzama nezdinde ân-ı vasatda icrâ eylediği teblîgât üzerine Almanya Devleti vâkı'a bir müddetden beri İngiltere Devleti'yle olan münâsebeti pek de müvâlât-kârâne değilsede ma'a-hâzâ İngilizlerin Mısır tahlîyeleri vukû'unda yerlerine şâyet Fransızlar kâim olmaları ve yahut hükm ve nüfûzlarının tezâyüd-i isti'mâlâtına karşı İngilizler'in Mısır'da temdîd-i ikâmetlerinin esâsen kendi politikasına daha muvâfıkadd eyledikten başka Sudan sefirinin kendi müttefiki olan İtalya Devleti'nin Afrikaca tahfif-i gavâ'iline medâr olacağını Roma ile bi'l-muhâbere anladığından sefer-i mezkûr için İngiltere Devleti'nin Mısır ihtiyât akçesinden talep etmekde olduğu meblâğ hakkında İtalya me'mûru ile müttefikân hareket etmek üzere Mısır'daki Almanya komiserine ta'lîmât i'tâ (...)

İşbu seferin netâici muhtemelesine atf-ı kelâm olununca Almanya siyâsiyyûnu İngiltere'nin pek ileri varmayacağı ya'nî sevkîyatı ihtimâlki Hartum'a kadar sürmeyeceği ve bu seferin ilelebed Mısır'da kalmak tasavvurundan ileri geldiği i'tikâdında bulunmakda ve yahud o yolda idâre-i lisân eylemekde iselerde bi'l-akıs Berlin'deki Fransız ve Rus muhâlifinde İngiltere'nin mücerred Mısır'ın tahlîyesi ba'de zîn derece-i istihâleye vardırmak maksadıyla işbu Sudan seferini meydâna çıkardığı ve hattâ Uganda tarîkiyle şark-ı cenûbiyyeden şimâle doğru açmakda olduğu tarîk-i istilâyâ Sudan iltisak ve bu sûretle hatt-ı Mısriyye'ye dahi himâye nâmı altında kendi müstemlekâtı idârına ilhâk eyleyeceği meczûm bulunmakda ve Binâen-aleyh sefer-i mezkûra bir takım avâkıb ve himâye-i tevlîde müsta'id bir vakı'â-yı mühimme nazarıyla bakılmakdadır.

Vekâyi-i mühimme-i hâzırardan nazar-ı dikkati celb diğer bir keyfiyyet dahi Prens Ferdinand Hazretlerinin serîr-i şevket-masîr hazret-i metbû'-ı efhâmîye arz ve cânib-ı ubûdiyyet etmek üzere der-bâr-ı şevket-karâr azîmeti maddesi olub Prens müşârun-ileyhin li-ecli'l-istihsâl her türlü fedâkârlık ihtiyârını göze aldırıldığı tasdîk emâreti husûsu nâiliyyeti ve bunun netâyic-i tabi'iyyesinden olarak Der-sa'âdet'e azîmeti Bulgaristan emâretinin devlet-i metbû'ası ile [15] olan münâsebetini bu

aralık tebyîn etmiş ise de bu hal muvakkat-ı zâhirînin Makedonya mes'elesi ortadan kaldırılmağa ve vâkı'a düvel-i muazzamanın cümlesi bu aralık sulh ve âsâyış tarafdârı olmaları cihetiyle şerâresi bütün Avrupa'da bir nâire-i harb ve (...) müste'id bulunan mes'ele-i mezkûrenin kesb-i cesâmet ve vehâmet etmesini ârzû eylemezlerse de bir taraftan bu gibi müste'id-i heyecân olan mahaller ahâlîsi biz şûrşî çıkarılmada Avrupa'ya müdâhaleye mecbûr edelim" fikriyle ekseriyâ nasihat değildir ki emsâliyle ma'lûm olduğuna ve diğer taraftan Devlet-i Aliyye cânibinden ahâlî-i mezkûreye mev'ûd ve bir sened-i düveliyeye merbût olan ıslahât maddesinin henüz cidden mevkî-i icrâyâ vaz' olunmasından dolayı o sened-i düveliyi imzâ etmiş olan düvel-i mu'azzama Makedonya'da zuhûr edecek mes'eleye müdâhale kaydından verâsete bulunamayacağı ve bu ise herhalde Devlet-i Aliyye hakkında hayırlı bir şey olamayacağına vâsıta-i hâliyye zarfında Makedonya kıt'asında fitne vü fesât zuhûruna kaviyyenintizâr olduğuna binâr-ı kıt'a-i mezkûrede âcilen ıslâhât icrâsı lüzûm-ı mübrem hükmüne girdiği ve her ne kadar (...) hâriciyye ile mesmûm bir ahâlînin tamâmıyla hoşnud edilmesi kâbil olmasa da hiç olmaz ise Avrupa nazarında bir şey yapmış olmak ve bu sûretle müdâhale-i düveliyeye kapusunu kapamak için hemen ıslâhâtın fi'liyâtına mübâşeret edilmez ise pek kıymetdâr bir vakit gayb edilmiş olacağı buranın mehâfil depolama tabakasında deverân eden efkâr ve i'tikâd iktizâsındandır. Makedonya İhtilâl Komitelerinin tasaddiyât-ı fesâdcuyânelerinin men'i Bulgaristan hükûmeti tarafından te'mîn ve fakat iktidârı fevkinde bir şey yapılamayacağı beyân olduğu Rus menâbi'inden mevsûkan istihbâr edilmiş ve hükûmet-i mezbûrenin iktidârı fevkinde bir şey yapılamayacağı" hakkındaki beyânâtının ne kadar ma'nîdâr idiği geçen yaz Bulgaristanı alenen cevalân gâh ittihâz etmiş olan ihtilâl komitelerinin harekât-ı fesâdiyyelerinin men'i için cânib-i hükûmet-i seniyyeden vukû' bulan teblîgâta yine o yolda cevâblar verilmiş olmasıyla müsbet bulunduğunun arz u beyânı bâbında.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitab-i Celîlesi'nde

Fî 2 Nisan Sene [1]896

Sefâret-i seniyye ateşe militeri vâsıtasıyla Almanya ordusu hayvan müte‘ahhidinden on hafta araba atı mübâya‘ası ârzû buyurulduğundan hayvânât-ı mezkûrenin enalâ cinsinden olmak üzere fi‘âtı bi’t-tahkîk iş‘ârı muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhidendir.[16]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 12 Nisan Sene [1]896

Cevâb, 2 Nisân-ı Efrencî

Almanya ordusu için mübâya‘a olunan hayvanât Prusya cinsi olup bir metre altmış altı santimetredan yetmiş santimetreye kadar be her haftanın fi‘âtı dört bin mark idiği müte‘ahhidinden de tahkîk kılındığı ve burada hanora cinsi daha iyi ise de kıymetinin ziyâdeliği cihetiyle Almanya ordusu içine mübâya‘a edilmekde olduğu ve bu cinsin aynı kıt‘ada fi‘âtı altı bin mark râddesinde idiği hayvandan görüb intihâb etmek üzere bi’z-zâti aralara azimmet etmesi lâzım geleceği sefâret-i seniyye ateşe militeri inâresiyle arz olundu efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe Tahrirât

Fî (...) Şevvâl Sene [1]313 ve fî 1 Nisan sene326

12 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerânemin tekrârı hakkında bugüne şeref-vârid olan emr u telgrâf-ı âsafânelerine imtisâlen mezkûr telgrafnâme derhâl tekrâr edilmiş ise de zannı çâkerâneme göre telgrafnâme-i bendegânemin hal edilememesi miftahdaki sahîfe numaralarının kelime numaralarına takdîme-i taharrî edilmesinden neş’et edildiği 2 Nisan-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i devletlerinin ol sûretle şifre edilmiş olmasından istidlâl kılınıb halbûki mezkûr miftâh ile berâber hâk-i pâ-yi sâmilere takdîm etmiş olduğum târifnâmeden müstebân olacağı üzere kelime numaralarının sahîfe numaralarına takdîmen terkîm edilmesi lâzım geleceğinden şifre-i (...) o yolda o evâmîr-i lâzıme i’tâsı menût-ı re’is-i âlî-i âsafânelerin bi’l-hassa ve sâlifü’z-zikr hâl edilemeyen 12 Nisan tarihli telegrafnâme-

i çâkerânemin bir kıt‘a sûreti ihtiyâten ve leffen takdîm-i huzûr-ı seniyyede kılınmış olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe Tahrîrât

Fi (...) Şevvâl [1]313 ve 1 Nisan [1]312

Profesor Röntgen’in ihtirâ‘ eylemiş olduğu yeni usûl fotoğraf âletinden ber-mantûk emr u fermân-ı hilâfet-penâhî fabrikasına sipâriş edilmiş olan büyük ve küçük kıt‘asından birer adedi bu kere hitâm bularak (...) bi’t-te’diye nâm-ı devletlerine irsâl olunmuş ve bunların çend gün sonra Der-sa‘âdet’e vürûdu me’lûl bulunmuş ise de mezkûr âletin sûret-i isti‘mâlîni ta‘lîm için tedârik edilmiş olan kimsenin [17] (...) şevket-karâra i‘zâmı istizânına dâir evvelce cevâben takdîm kılınmış olan 26 Şubat-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i çâkerânemin henüz bir irâde-i cevâbiyyesi şeref-südûr etmediğinden mûmâ-ileyhin i‘zâmı te’hîr kılındığının arz u beyânı bâbında emr u fermân.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’den Şifreli Telgrafnâme

Fî 17 Nisan Sene [1]896

Bizzât taraf-ı sefîrânelerinden hâll olacaktır.

İngiltere hükûmetinin nâgehân olarak asâkîr-i Mısriyyeyi Sudan üzerine techîz ve sevk etmesi ve bu bâbda Mısırın metbû‘-ı mufahhamna mürâca‘ât etmesi üzerine İngiltere Hâriciyye Nezâreti’nden izâhat taleb olunmuştu. Alınan cevâbta sevkîyât-ı mezkûrenin hukûk-ı mukaddese-i saltanat-ı seniyye’ye cihet-i ta‘alluku olmayıb mahzâ Sudanîlerin 5193 Mısriyyeye melhûz olan ta‘rîzâtına karşı olacağı yolunda te’mînât verilmek istenildi ise de esâsen Sudanîlerin böyle bir fikr-i ta‘rîzleri olmamakla berâber bu kere alınan ma‘lûmât-ı resmiyyeye nazaran İngiltere’nin asâkîr-i Mısriyyeyi Hindden celb edeceği İngilizaskerleriyle tebdîl ve Nil boyunda vaz‘ etmek niyyetinde olduğu ve İngiltere’nin yer zabtına geçirdikleri Saras’dan Ukâşiyyeye doğru yevmiyyen bir kilometrelik demiryolu inşâ ettirmekde bulunduğu ve hattâ Bahri Ahmer üzerinde bulunan Sevakin’in dahi şübheli bir hâlde olduğu

anlaşılmakda olub Afrikanın şu hâle girmesi Almanya'nın münâfî'-i ma'lûmesine ne dereceye kadar muvâfık düşeceği pekde kestirilemez ancak herhalde ol havâlîce mukarrer olan hukûk-ı mukaddese-i saltanat-ı seniyye 1683 tevâfuk edemeyeceği bedîhî olmasına göre muhâfaza-i hukûk-ı Devlet-i Aliyye içine tâbî'î olub ancak bu bâbda teşebbüsât-ı şuru'dan evvel zât-ı akdes-i hümayûn-ı hazret-i pâdişâhînin dost-ı samîmîleri olan Almanya İmparatorunun pek dostâne ve gayrı resmî ve gâyet mahremâne bir sûretde mütâla'a-i hayırhâh-hânelerinin istimzâcî fâ'ideden hâlî olamayacağından Hâriciyye Nâzırı'nın vesâ'itine mürâca'ât edilmeyerek Sarây-ı İmparatorî erkânından îcâb edenin vasıtasıyla imparator hazretleriyle gayr-ı resmî mülâkât ve taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden teblîğ-i uhde-i emânet ile bu husûsda ne sûretle hareket edilmek îcâb edeceğinin istimzâcıyla mes'elenin hey'et-i mecmu'âsı hakkındaki mütâ'alâlarının bi'l-istifâr serî'anarz-ı atabe-i ulyâ kılınması emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlisinden olmakla ol bâbda.[18]

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e Telgrafnâme

Fî 17 Nisan Sene [1]896

Cevâb, 17 Nisan-ı Efrencî

İmparator hazretleri'yle resmî ve gayrı resmî mülâkâtların Hâriciyye Nâzırı vâsıtasıyla taleb edilmesi ve hattâ sebeb-i mülâkâtın evvelce nâzır-ı müşârûn-ileyhe bildirilmesi behe-mehâl buranın usûl-i iktizâsından olub mesâ'il-i siyâsiyyeye müte'allik işlerde ise imparator hazretleri ekseriyâ bir bahâne ile süferâyı kabûlden istinkâf ile Prens Hohenlohe ve yahud Baron Marshall ile görüşülmesi cevâbını verdirmekde olduklarına ve zâten kendileri şimdi seyâhatte olmak hasebiyle Mayıs-ı Efrencî ibtidâsında yalnız serginin resmî küşâdı için Berlin'e gelib yine azîmet edeceklerine binâen ber-minvâl-i ma'rûz-ı Hâriciyye Nâzırı vasıtasıyla taraf-ı çâkerânemizden vukû' bulacak mülâkât talebine ağıleb-i ihtimâlê göre o yolda cevâb verilir ise olvakit teblîğât-ı seniyye-i hazret-i pâdişâhîden behe-mehâl Hâriciyye Nâzırı'na söylenmesi lâzım geleceği arz u istizân-ı keyfiyyet olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mayıs Sene [1]896

Bulgaristan Prensi hazretlerinin şerefine olarak dün akşam sefâret-i seniyyede tertîb olunan 26 kişilik ziyâfet-i resmîyyede müşârun-ileyh hazretlerinin erkân-ı ma'îyyetiyle yâverân-ı hazret-i şehriyârîden Muhammed Ali Bey ve Almanya Baş Vekîli Prens Hohenlohe ve Baron Marshall ve Hâriciyye Nâzırı ve imparator hazretlerinin baş mâbeyncileri ve Sarây-ı İmparatorî ve teşrîfât nâzırları ile başlıca ricâl-i askeriyyesi ve düvel-i mu'azzama süferâsı hâzır bulunub Prens müşârun-ileyh hazretleri metbû'-ı mufahham olan veliyy-i ni'met-i bî-minnet pâdişâh efendimiz hazretleri cânibinden mütevellî'z-zuhûr olan envâ'ı iltifât ve ğâyât-ı celîle-i mülûkânelerini bi'd-def'ât lisân-ı şükrân ile tezkâr eylemişlerdir. İş bu ziyâfetin sûret-i muntazamada icrâsına i'tinâ edilip ez-cümle sefârethâne yukarıdan aşağıya kadar şark halıları nebâtât-ı mâverâ ile tezyîn edilmiş olmakla Prens müşârun-ileyh hazretleri bu bâbda dahi memnûniyyet beyân ederek ve ma'rûz-ı teşekkürde bir demet çiçek talep ederek ma'zûrenavdet edenlerin bu akşam Prens Hohenlohenin sarâyında tertîb edilen ziyâfeti müte'âkib geceleyin Kobrug'a müteveccihen Berlin'den hareket eyleyecekleri arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mayıs Sene [1]896

Bugünkü telgrafnâme-i çâkerânemle arz olunduğu üzere Bulgaristan Prensi hazretleri bu akşam Prens Hohenlohe tarafından arz olunan ziyâfeti müte'âkib çâkerlerini bir tarafa çekerek Almanya İmparator'u hazretleri tarafından görmüş olduğu hüsn-i kabûlün mahzâ metbû'-ı müfahhamının eser-i teveccühâtı olduğununubûdiyyet ve teşekkürâtı ile berâber hâk-i pâ-yi şevket-ihtivâ-i hazret-i pâdişâhîye arzını ricâdan sonra “bu gece yarısından sonra Berlin'den hareketle yarın Koburga muvâsalat” edeceğim mâ'lûm-ı âlîleri olduğu üzere Koburg Prensi familyamızın re'isidir Bulgaristan Prensi sıfatıyla tâbi' bulunduğum metbû'

müfahhamım zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî bu vesîle ile” Koburg Prensi’ne tezellülen bir telgrafnâme keşîdesiyle oraya azîmet-şî’ar u iltifât “buyururlar ise bütün Almanya’da hüsn-i te’sîr hâsıl edeceğinin serîr-i şevket- (...) hazret-i pâdişâhîye şimdi telgrafla arzını ricâ ederim ve tarafınızdan görmüş olduğum hüsn-i kabûle “teşekküren ve zât-ı şevket-simât hazret-i pâdişâhînin i’tâ buyurdıkları me’zûniyyete istinâden “size dahi Aleksandır nişânını ihdâ ederim” diye vâki’ olan ifâdelerinin sür’at-i arzına mücâseret olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kîtabet-i Celîlesi’ne

Fî 10 Haziran Sene [1]896

Birâder (...) Mehmed Ali Paşa’nın Berlin’e muvâsalat eylediğini ve dün akşam imparator hazretlerinin dünyâsına med’üvv bulunduğumuzu Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne bâ-telgraf iş’âr eylemişdim. Müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa ve Rusya imparator hazretlerinin tetevvüc resminden avdetle Berlin’e geçmekte olan İtalya ve Danimarka Prensleri vesâire katar-ı mahsûsî ile Berlin’den Podesdam sarâyına azîmet olundu. imparator hazretleri nişân-ı zîşan-ı hümâyûnlarla İtalya ve Danimarka nişânlarını [20] hâsıl oldukları hâlde İmparatoriçe hazretleri’yle berâber evvelâ Prensleri sonra sâir med’üvvini kabûl buyurdular. Sofrada İtalya ve Danimarka Prenslerine İmparatoriçe hazretlerinin ve İtalya sefîri ile çâkerlerine imparator hazretlerinin yanlarında mahal tahsîs edilmişdi. imparator hazretleri süferâdaâfiyet (...) hazret-i pâdişâhîyi istiğfardan sonra taht-ı imparatorîye cülûslerinden taraf-ı şâhânedan görmüş oldukları mü’essir-i dostî ve müvâlâtdan hakîkaten müteşekkir bulunduklarını ve hak-i hümâyûnlarındaki (...) mümteni’ü’z-zevâl idiği beyân ve müte’âkıben müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa’yı mukaddemâ tanıdıklarından bahisle Mısır’a atf-ı kelâm eylediklerinde bu vesîleden bi’l-istifâde imparator hazretlerine Mısır’daki İngiliz politikasının hukûk-ı hükûmrân-ı hazret-i padişâhîye muvâfık düşmeyecek bir renk kesb etmekte olduğu ve bu hal Afrika’da müstemlekâtları bulunan düvel-i sâirenin ihtimâl ki nazar-ı bî-kaydî ile bakamayacakları zemîninde idâre-i lisân eylediğimde imparator hazretleri tebessümle

“Ben İngilizlerin Mısır işlerine pek karışmak istemem” me’âlinde bir cevâb vererek ihtimâl ki İtalya sefirinin huzûrundan nâşi Mısır lakırdısını keserek Girid ahvâlinden su’âl buyurdular. Çâkerlerinin ahvâli mahalliyyeye vukûfum cihetiyle Giridlilerin dermeyân eyledikleri şikâyetlerin ne mertebe vâhî idiğini delâ’il-i mufassalâ ile isbâtıdan sonra hâl-i hâzırın Ermenî mes’elesinden münba’is bir eser-i tahrîkidiğini ve Giridlilerin sâye-i inâyet-vâye-i hazret-i pâdişâhîde hâ’iz oldukları bunca imtiyâzât ve inâyât cihetiyle zerrece şikâyete hakları bulunmadığı ve mu’âvenet-i hâriciyyeden kat’-ı ümîd etdikleri ise de memleketde şekâvetten eser kalmayacağını arz eyledim. Müşârun-ileyh Mehmed Ali Paşa’nın burada ba’zı Almanya ricâline İngilizlerin Mısır politikasından şikâyet eylediğini istihbâr eylediğimden ve bu ise müşârun-ileyhin bu bâbda (...) tarafından bir me’mûriyyet-i haffiyyesi olduğu müsbet bulunduğundan ziyâfeti müte’âkib Baron Marshall ile Mısır mes’elesini üzerine müdâvele-i efkâr ederek hülâsa-i ifâdesinde İngilizlerin Mısır’daki teşebbüsât ve harekâtıaleyhine Almanya Devleti tarafından şimdilik bir müdâhale ve teşebbüs vukû’ bulmayacağını istidlâl eyledim efendim.[21]

**Kâtib-i Husûsî Hazret-i Şehriyârî Mehmed Kâmil Bey Tarafından
Telgrafnâme**

Fî 2 Temmuz Sene 1896

İngiltere sefârethânesi tabîbi Mösyö Riksön dünkü gün ser-tâbîb-i hazret-i Şehriyârî Mavri Paşa hazretleri nezdine gelerek Zât-ı Akdesihümâyûn-ı hazret-i padişahînin âfiyet-i hümayûnlarından güyâ inhirâf (...) olduğu yolunda bir hezeyân işitildiğinden bahisle istifâr-ı keyfiyyet içinde maslahat-güzâr tarafından gönderildiğini ifâde etmesi üzerine el-hamdü li’llâhi te’âlâ sıhhat ve âfiyet-i cihân-kıymet-i hazret-i zıllullâhînin ber-kemâl olduğu ve mesmû’ât-ı vâkıâ musanni’ bir urcûfe sarfeden ibâret idiği müşârun-ileyh tarafından cevâben beyân olunmuşdur. Veliyy-ini’met-i bî-minnetimiz şevket-me’âb efendimiz hazretlerinin âfiyet-i vücûdiyye ve sıhhat ve kuvvet-i bedeniyeye-i şâhâneleri her vakit ki gibi cenâb-ı hakka çok şükr derece-i kemâlde olub tabî’-i hümayûn-ı mülûkânelerince zerre kadar

bir gûna tagyîr yok iken şu sırada bu yolda bir takım erâcif-i bed-hahânenin vukû‘u intişârı ifâdeden bir ân hâlî kalmayan dâhilî ve hâricî bir takım a‘dâ-yı mel‘anet-nehârın yeniden ihtida edilmiş bir nev‘ entrikasından münba‘is olmuş olduğu derkâr bulduğundan sefâret-i seniyyece ma‘lûmât olmak ve şayet orada da böyle bir urcûfenin şuyu‘u takdîrde tekzîb kılınmak üzere ber-muktezâyı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî beyân-ı keyfiyyet olunur, ol bâbda.

Müşârun-ileyhe Cevâb

Fî 3 Temmuz [1]896

Cevâb, 2 Temmuz-ı Efrencî

Veliyy-ini‘met-i bî-minnetimiz zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i padişâhî’nin âfiyet-i cihân-nakîb-i hümâyûnun hakkında bu aralık buraca bir şâ‘ibe zuhûr etmeyib şayet öyle bir urcûfe şâyi‘ olur ise derhâl tekzîbi vazîfe-i ubûdiyyet-şi‘âriden idiği arz olunur efendim.[22]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş-kitâbet-i Celîlesi’nden Şifreli Telgrafnâme

Fî 11 Temmuz [1]896

Şakir Muradın Mısırca Gazetesi ta‘tîl edildiği ve kendisinin hatt-ı Mısriyye’den çıkarak Avrupa’ya azîmet ettiği cihetle ve oraya da gelmek ihtimâliyle merkûmun her türlü harekât ve sekenâtının nazar-ı dikkatden dûr tutulmayub kimlerle ne sûretle ihtilât ettiği ve Der-sa‘âdet’de kangı şahıslarla muhâbere eylemekte olduğunun gâyet müşfikâne tahkîkiyle pey-der-pey arz-ı ma‘lûmât edilmesi bâ-i râde-i seniyye-i mülûkâne tebliğ olunur, ol bâbda

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 13 Temmuz Sene [1]896

Cevâb, 11 Temmuz-ı Efrencî

Telgrafnâme-i devletlilerinin vürûdunu müte‘âkib tahkîkât-ı lâzimeye bi’l-ibtidâr Şakir Murad’ın buraya gelmediği anlaşılmış ve ileride buraya geldiği takdîrde emr u fermân-ı hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-ni‘met-i a‘zamî mantûk-ı münîfine göre hareketi neticesinin hemen arz u iş‘ârında kusûr edilmeyeceği derkâr bulunmuş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 14 Temmuz Sene 1896

Altı aylık ma‘âşâtımızın tedâhülde kalması ve ba‘zı sefâretlerde olduğu gibi burada şehbender-hâne hâsılâtı bulunması cihetiyle şimdiye değin istidâne ile kût-ı lâyetmût idâre-i maslahât olunmuş ise de artık vesâ’iti (...) külliyyen fakat andan nâşî burada temdîr-i ikâmet derece-i istihâleye gelmiş ve bu bâbda bi’l-def‘ât Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne ve (...) mürâca‘âtlar semeresiz kalmış olduğundan mecbûriyyetler tahtında olarak me’zûnen Der-sa‘âdet’e azîmet-i çâkerânem müsa‘ade-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî istihsâl buyurulması bâbında efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 21 Temmuz Sene [1]896

Ellü Sitirte Çaytufağ Gazetesi’nin 6 Haziran-ı Efrecî tarihli nüshasının 700. sahîfesinde resimleri münderic olan sevr mu‘âyesine mahsûs altından bir (...) ve bağçelik sulamak için [23] ve kâğıt kesmeye mahsûs olan âletlerden birer yumurtaları tâze tutmağa mahsûs kaptan dahi bir adet tedârik ve mübâya’a ederek cümlesinin ta‘rîfnâmesiyle berâber Mâbeyn-i Hümayûn-ı mülûkâneye tisyâr ve (...) ve masârıfının iş‘âr kılınması bâ-irâde-i seniyye-i mülûkâne teblîğ olunur.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 22 Safer Sene [1]314 ve fî 21 Temmuz Sene [1]312

Ellü Sitirte Çaytufağ 6 Haziran-ı Efrecî tarihli nüshasının 700. sahîfesinde resimleri münderic olan Sör Masâniyesin’e mahsûs âletten bir çift ve bahçelik

sulamak için ve kâğıt kesmeye mahsûs olan âletlerden birer ve yumurtaları tâze tutmağa mahsûs kaptan dahi bir adet tedârik ve mübâyâ'a ederek cümlesinin tâ'rif-nâmesiyle berâber takdîm ve irsâl ve masârîfının arz u iş'ârını muntazamın 21 Temmuz-ı Efrencî tarihli telgrafnâme-i âlî-yi âsafâneleri mülûk-i âlîsine tevfikân eşyâ Almanya'nın muhtelif mahallerinden celb edilerek herbirisinin ta'rîfinâmesi kutularının derûnunda olduğu hâlde bu kere nâm-ı devletlerine îsâl kılınmış ve gerek bunların ve gerek geçen Kânûn-ı sâni-ı Efrencî'nin otuzu tarihli telgrafnâme-i devletleriyle sipâriş buyurulmuş olan muhtelif fanila çâket ve gömleklerin esmanı cem'an 89 mark 15 santime tâbi' olmuş olmakla ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden Telgrafnâme

Fî 11 Ağustos Sene [1]896

Bu akşam ziyâfet-i seniyyede hâzır bulunmuş olan Almanya sefiri imparator hazretlerinin beray-ı sayd u şikâr rutûbetli dağlarda keşt u güzâr etdikleri sırada kendilerine hanık gibi bir rahatsızlık târî ve âhîren rahatsızlığın ber-tarâf olmuş olduğunu arz-ı atebe-i ulyâ edib bâdî-i emrde rahatsızlık haberiniz ve (...) hazret-i pâdişâhîde pek ziyâde müceb-i te'essüf ve endîşe olduysa da imparator hazretlerinin avdet-i haşmetânelerini tebşîr eden netîce-i mukâleme fevka'l-âde müceb-i memnûniyyet-i seniyye-i mülûkâne olmakla buralarının bi'l-münâsebe imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğ ve ismâ' olunması ber-muktezâ-yı emr u fermân-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî beyân olunur.[24]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 11 Ağustos Sene [1]896

Cevâb, 11 Ağustos-ı Efrencî

haşmetli imparator hazretlerinin rahatsızlıklarına dâir irâdât-ı seniyye-i hazret-i mülûkâneyi mutazammın olan telgrafnâme-i devletlerinin vürûdunu müte'âkib derhâl Hâriciyye Nezâreti'ne azîmetle Hâriciyye Nâzırı'nın bu aralık gaybuyeti cihetiyle müsteşârını görerek irâdât-ı mâhiyyet-gâyat-ı hazret-i veliyy-i

ni‘met-i bî-minnet-i azamiye bi’l-etrâf kendisine teblîğ ve imparator hazretlerine arzını ricâ eyledim. Müsteşârlık ile işbu teblîğât-ı çâkerânemi şimdi Kâsıl nâm mahalde bulunan imparator müşârun-ileyh hazretlerine hemen arzedeceğini ifâde etmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 4Rebi ‘ü’l-evvelsene [1]314 ve 1 Ağustos sene[1]312

Merâhim ve (...) şâmiletü’l-âfâk-ı-hazret-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i e‘zamî muktezâ-yı celîlesinden olarak âhiren inâyet-ahzâ-yı sünûh ve sudûr buyurulmuş olan emr u fermân-ı merhamet-beyân cenâb-ı cihân-bânî mantûk-ı münîfine imtisâlen ma‘âşât-ı tedâhülemizden bu kere Şubat ma‘âşı dahi vurûd eylemiş ise de sefâret-i seniyyenin müddet-i medîde ve bizi terâküm etmiş olan telgraf ve ziyâfet vesâire gibi masârıf-ı resmiyye-i muhtelifesi henüz te’diye olunmadığından metâlib-i hukûkdan hâlî kalmayan telgraf idârehânesine vesâir ashab-ı metâlîbe karşı çâkerlerini pek müşkil bir mevkide bırakmış ve leffen takdîm kılınan defter-i mütâla‘asından ma‘lûm-ı âlî-âsafâneleri buyurulacağı üzere şimdiye değin 10518 marka bâliğ olmuş olan masârıf-ı mezbûrenin Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’nce ber-mûceb-i usûl-ü mu‘âmele-i tedkîkası bi’l-icra tesmiyesi lüzûmu peyder-pey Mâliyye Nezâret-i Celîlesi’ne bildirilmiş olduğundan daha ziyâde te’hîrât ile ashâb-ı matlûb tarafından ba‘zı mu‘âmelât haysiyyet-i müşkinâneye mahal verilmemek üzere meblağ-ı mezbûrun hâzîne-i celîle tarafından sür‘at-i tesmiyesi zımnında irâde-i seniyye-i hazret-i hilâfet-penâhî istihsâl husûsuna ibzâl-i inâyet ve atûfet-i celîle-i mekârimkârîden istirhâm eder ve bu gibi tazarru‘ât-ı umûr için mukarri‘âta cür’eti mahzâ devâ’ir-i âidesine vukû‘ bulan mürâca‘âtın şimdiye değin niyyetce pezîr olamamasından dolayı mecbûriyyet-i mübrem ilcâsından ileri geldiğinin arzına mücâseret eyledim, ol bâbda.[25]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 20 Ağustos Sene [1]896

Yâverân-ı hazret-i Şehriyârîden Kampohofez Paşa şimdi sefâret-i seniyyeye gelerek işbu Salı günü imparator hazretlerinin huzûruna kabûl olunacağını serîr-i şevket-masir-i hazret-i mülûkâneye arzını ve bu vesîle ile taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden bir emr u irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî şeref-sâdır buyurulduğu takdirde kendisine teblîğ etmekliğimi ricâ eylemiş olmakla efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Telgrafnâme

Fî 8 Eylûl Sene [1]896

İcrâsı mev'ûd olan ıslâhât-ı düvel-i mu'azzama süferâsıyla bi'l-ittihar karâr verilip mevkî-i fi'l ve tatbîk-i vaz'ıyyete başlandığı bir zamânda Ermenî fesâd komitesinin gerek Der-sa'âdet'de ve gerek Anadolu'da irtikâb eylediği cinâyât-ı ihtilâliyyema'lûmdur. Âna dâ'ir tafsîlâta hâcâtıyokdur. Kasd-ı merkûmenin katl-i nüfûs ve ihrâkı ma'âbet ve tahrîb-i emlâk gibi ikâ eyledikleri cerâyimden dolayı bi'l-muhâkeme kânûnen müstehak oldukları mücâzât-ı muhtelif ile mahkûm olmuşlar idiyse de bilâ-istisnâ sunûf-ı teba'aya râyikân buyurulagelen âsâr-ı merâhim ve istikâmet-i cenâb-ı pâdişâhî bunlara dahi teşmîl buyurulmak maksadı hayır marsûduyla mahkûmiyyet ve mevkûfiyyet Erâmine'nin tahliyyeleri ve tamâmına bir muâmele-i () kârimiye mazhariyyetleri ve bedelât-ı askeriyyeden dolayı ihmalleri gibi nice avâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı pâdişâhîye nâiliyyetleri mütâla'a buyurulmakda olduğu bir günde kasd-ı merkûmenin Der-sa'âdet'de yeniden irtikâb eyledikleri cinâyât-ı dehşet-engîz en katı yüreklipleri bile eşk-pezîr-i esef etmeye sezâ ve nisvân ve etfâl-i ma'sûme-i müslimeye varıncaya kadar (...) bir sûretde ve kâbl-i isti'mâl-i zâbitanın yed-i zabtına geçen bir kaç yüz humbara ve bir kaç kilogram dinamitden mâ'adâ ellerinde kalıb isti'mâl eyledikleri yüzlerce humbara ve dinamit ve bunlara mümâsil birçok âlât-ı muhârebe ve Amerika sisteminde Rovelverler ve Tûlen 50 santimetre 30 santimetreye kadar kamalar îka eyledikleri kaziyye katl ve idâm cerâyimi meşhûdası ve hattâ şeyhü'l islam efendinin arabası ve ona humbara atmakla ta'rîz etdikleri her kesin gözü önünde pek bedîhî olub Hükûmet-i Seniyye'nin ittihâz ettiği tedâbir iki gün zarfında teskîn-i şurş ve heyecân ve i'ade-i emn u âsâyış

eylemekle matbû'ât âlemin takdîrine revâ olmuş iken Almanya sefiri icrâ'ât-ı Hükûmet-i Seniyye-i ma'kûsen tasfîr etdi ve hattâ culûs-i meyâmin-i me'nûs-ı hazret-i pâdişâhi yevm-i mes'ûdundan dolayı li-ecli't-tebrik vesâir sefâretler [26]tercümanlarıyla berâber sarây-ı hümayûn-ı mülûkâneye gönderdiği baş tercümân Mösyö Testa'ya cülûs-ı meyân-ı me'nûs-ı hazret-i padişâhînin 20. Sene-yi devriyesinde böyle bir hâdisenin zuhûru müceb-i esefdir sözlerini tebrîk yerine dermeyân etdirdi ki böyle bir günde tebrîkden hâric bir şey dermeyân olunması bi'l-cümle ()siyâsiyyede mu'teber değildir hattâ bundan çend gün akdem Anadolu şimendüferi imtiyaz sâhibi Almanyalı Mösyö Kavle'nin Bağdad'a kadar temdîd-i hat etmesi hakkında taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhiden Musul şerefine nâil olan sefir-i müşârun-ileyh beyân-ı ârzû buyurulmuş olmasına mukâbil Memâlik-i Şâhâne'nin emniyyetsiz bir hâlde olduğu bir gündür şimdilik bu gibi teşebbüsât-ı nâfi'âya cesaret edilemez yolda bir cevâb-ı acîb arzu dermeyân etmiş olması müceb-i istigrâb olmuş ve zât-ı akdes-i hümayûn-ı cenâb-ı pâdişâhî her devletten ziyâde Almanya'dan mu'âvenet-i maddiyye ve ma'neviyye ümîdinde bulundukları hâlde bu mu'âmelenin neden neş'et ettiği anlaşılamadığı gibi Almanya matbû'âtının isti'mâl etmekde bulundukları lisân-ı ta'rîzât isti'mâl-i müceb-i te'essûfû âlî olmakda olmakla buralarının gâyet nâzikâne ve devleteyn miyânındaki münâsebât-ı haseneye aslâ hâlel gelmeyecek bir sûrette Hâriciyye Nâzırı'na ifhâm-ı bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur.

Mehmed Kâmil

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e Telgrafnâme

Fi 9 Eylûl Sene [1]896

Cevâb, 8 Eylûl-i Efrencî

HâriciyyeNâzırının yine bir müddet Berlin'den gaybubeti cihetiyle süferâyı kabûl-i tevkîl eylediği müsteşârını görerek telgrafnâme-i âlîlerinin iş'âr buyurulan husûsâtı tamâmıyla ve lisân-ı münâsib ve nezâketle tefhîm eyledim. Mûmâ-ileyh

cevâben Der-sa'âdet vukû'ât-ı âhirâsı hakkında süferâ-i ecnebîyenin re'yi ve ma'lûmâtları mütehid olub ya'nî Ermenî Komiteleri'nin te'addiyât-ı cinâyât-kârâneleri ma'lûm olmakla berâber bu gibi te'addiyât hangi sınıf halk tarafından vukû' bulur ise bulsun derhâl refî' ve izâlesi vazîfe-i hükûmetten me'mûrîn-i zâbita vesâir gözler önünde vukû' bulan kıtâlî men'e gayret etmeyib ancak yirmi dört sâ'at sonra tedâbîr-i şedîde ittihâzına başladıklarından bu kadar cân telef olduğunu ve bu vukû'ât-ı müteessifenin cülûs-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhi günlerine müsâdif olmasından dolayı tebrîk sırasında Mösyö Testanın sefir tarafından mahzâ vukû' hâli beyândan i'bâret olan ifâdâtının (...) hümayûn-ı hazret-i pâdişâhîdeki lâzıme-i ihtirâma mugâyir bir niyyete hamil olunmasını ve Anadolu[27] Şimendüfer hutûtu'nun Bağdad'a kadar temdîdi hakkında izhâr buyurulan arzû-yı hümayûn o yolda cevâb verilmesi ahvâl-i hâzıra ilcâ'atındandır. Çünkü vukû'ât-ı âhirenin efkâr-ı umûmiyyece hâsıl eylediği sû'-i te'sîrât altında sermâyedârının böyle büyük teşebbüsâta cesâret edemeyecekleri bedîhî ma'a-hâzâ bu suver-i te'sîrât zevâlinden sonra arzû-yı hümayûnun icrâsına mübâşeret tab'ı idiğini ve Almanya Devleti'nin Devlet-i Aliyye hakkındaki efkâr-ı dostânesinin tekrîr-i te'mînâtına hâcât olmayıb bu cihetle Almanya sefirinin her vukû' bulan ma'rûzât-ı saltanat-ı seniyye'nin husûl-i refâh fikri ve arzûsuyla du'a-i sıdk ve hakikat-i mübtenî olduğuna î'timâd buyurulmasını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri me'mûrîn-i zâbitaya atfedilen müsâmahaya i'tirâz ile şurşun imhâsı için gerek zâbita ve gerekasâkir-i şâhâne ne derece cân-sipârâne gayret olduğunu mufassalan beyân eylediğim arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fi 16 Eylûl Sene [1]896

Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhiye yârgâr-ı dostâne olmak üzere haşmetli Almanya İmparatoru hazretleri tarafından ırsâl buyurulmuş olan fotoğraftan dolayı taraf-ı eşref-i hazret-i mülûkâneden keşîde buyurulan gâyet iltifâtımız

telgrafnâmenin imparator hazretlerince müceb-i şükr ve memnûniyyet olduğu bu kere müsteşâr-ı hâriciyye tarafından çâkerlerine ifâde olunmakda efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fi 21 Elül 1896

Rusya, Almanya ve Avusturya Devletleri'nin Hristiyanlarca yeniden sefk-i dimâ' vukû'una meydân bırakmamayı ve yine karışıklıklar zuhûr eder ise Der-sa'âdet mahallâtından ba'zılarını topa tutmayı bile ittifâk-ı tâm ile karârlaştırmış olduklarını ve tedâbîrinden ve irâde-i hâzırasından dâhilen ve hâricen kimsenin emniyyeti olmayacağını ve sadece te'mînât ve tasavvurât veya evrâk ile iktifâ edilmeyeceğini ve bu karâra İtalya'nın dahi imâle edileceğini ve İngiltere'nin mukâseme-i devlet ve tebdîl-i saltanat azminde bulundu ise de hareket-i münferideye diğer devletler tarafından kanâ'at hâsıl etdiğinden daha mu'tedilâne harekâta[28]meyl olduğunu elhasıl devletin gâyet tehlikeli bir hâlde bulunduğunu bir masdar-ı resmiyyemüstenid olmayarak Paris sefiri Münir Bey Hâriciyye Nâzırı'na bildiriyor. Bu haberin hukûk ve uhûda muhâlefetiyle berâber bir masdar-ı resmiyyeve yahud bir menba'-ı mu'ayyene müstenid olmayıb ismi meçhûl bir şahsın ifâde-i mahremânesine mâ'tûf olması hakîkate iktirânı husûsunda inkâr ve mülâhazât birçok tereddüt ve şübhelere dûçâr olduğuna ve böyle bir ittifâk veya tasavvurâtın vücûdu takdîrinde sizce meçhûl kalmasıyla hemân arzedilmesinde başkaca bâ'is-i te'âmül ve hayret olduğundan vüsûl-i telgrafnâmede bu bâbdaki ma'lûmât sahîha ve resîmelerinin serî'anarz-ı atebe-iulyâ kılınması muktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîdendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fi 21 Eylöl Sene [1]896

Cevâb, 21 Eylöl-i Efrencî

İş'âr buyurulan mevâdd hakkında şimdi Hâriciyye Nezâreti'nden ettiğim tahkîkât-ı mahremâneye nazaran Almanya, Rusya, Avusturya devletleri tarafından

Devlet-i Aliyye işlerinde müttefikan hareket edilmesine dâir ba‘zı müdâvele-i efkâr vukû‘ bulmuş ise de yeni bir şurş vukû‘unda Der-sa‘âdet mahallâtından ba‘zılarının topa tutulacağına dâir buraca ma‘lûmât olmadığı ya‘nî Almanya Devleti’nin bir vâkı‘anın zuhûrundan ol ihtimâlât üzerine bir karâr ittihâz etdiğinin esassız idiği vevâkı‘a Memâlik-i Şâhâne’nin ahvâl-i hâzırası henüz emniyyet-bahş bir derecede olmadığından ileride ne zuhûr edeceği bilinemediği ve bu cihetle Almanya sefîri geçen Cuma‘ günü Musul şarkına nâil olduğu esnâda diğer fenâlıklar vukû‘una meydân verilmemek üzere Ermenîler hakkında ba‘zı müsâ‘adât icrâsı zât-ı şevket-me‘ât hazret-i pâdişâhiye sûreti dostânede arzu nasihat ederek bubâbdaki icrâ‘ât-ı seniyyenin an-karîb âsâr-ı hasenesi görüleceği taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhiden va‘d buyurulduğu ve İngiltere Devleti’nin Devlet-i Aliyye hakkındaki âmâl-i bedhâhânesinin mevki‘-i fi‘le ihrâcî husûsunda Almanya Devleti’ne bir gûna teblîgât vukû‘ bulmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitabet-i Celîlesi’ne

Fî 18 Sene [1]314 ve fî 14 Eylûl Sene [1]312

Çendân mâh-ı mukaddem Berlin sefâret-i seniyyesi müsteşârlığına ta‘yîn buyurulmuş olan Morel Bey bendelerinin Londra sefâret-i seniyyesi müsteşârlığında bulunduğu esnâda hakkında birinâyet-i mahsûsa-i aliyye olmak üzere ma‘âşının beş bin kuruşa iblâğına müsâade-i merhamet-âde-i hazret-i Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i a‘zamî bir imkân buyurulmuş iken Berlin’e nakl-i me’mûriyyeti [29]hasebiyle ma‘âş mez-kûrun dört bin kuruşa tenzîl edildiğinden bahisle bunun hadd-i sâbika iblâğı isti‘tâfını hâvî süre-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârîye arz u iblâğ olunmak üzere tanzîm eylediği arz-ı hâl-i ubûdiyyet-iştimâl leffen takdîm kılınmış ve otuz seneyi mütecâviz bir zamândan beri hidemât-ı mebrûrî ibrâzından hâli kalmayan bu gibi bende-i sâdıkın tesrîri husûsuna delâlet ve gâ-yât-ı aliyye-i mekârimkârîlerinin bî-dirîğ buyurulacağı derkâr bulunmuş olmakla arz-ı hâl-i mezkûrun bir vakt-i münâsibde atabe-i felek-mertebe-i hazret-i gîtî-sitânîye arz buyurulması niyâz-ı mahsûsuna muhâberet kılınmağın ol bâbda.

Arz-ı hâl-i Mezkûrun Sûretidir

Atabe-i Ulyâ-yı Hümâyûn-ı Hilâfet-Penâhîlerine Ârz-ı Hâli Ubûdiyyet İştîmâl-i Çâkerânemdir

Cenâb-ı hak ömür u âfiyet ve şân u saltanat-ı pâdişâhîlerini dâim ve müzdâd buyursun âmin. Sâir me‘âl-vâye-i tâc-dâr-ı a‘zamî lerinde bundan 11 sene mukaddem Londra sefâret-i seniyyeleri müsteşârlığına ta‘yîn buyurulmuş olan bu kullarına mahsûs birinâyet-i aliyye olmak üzere iki sene evvel ma‘âş-ı çâkerânem beş bin kuruşa iblâğına müsâ‘ade-i merhamet-âde-i veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i ekremîleri râyegân buyurulmuş ve hidemât-ı sâdıkâne-i mülûkânenin mükâfât-ı celîlesi olan buatûfet-i seniyye-i şehriyârînin bereketiyle Londra’da ta‘yîn-i bendegânem hâsıl olmakda bulunmuş idi. Âhiren Kostaki Paşa kullarının Londra’ya vukû‘u sefâreti münâsebetiyle Berlin’e nakl-i me‘mûriyyet nakli me‘mûriyyet etmiş olduğundan öteden beri me‘lûf olduğum şevk ü gayret-i sâdıkâne ile îfâ-yı vâzife-i cedîdeye mübâşeret eylemiş isem de bu nakl-i me‘mûriyyet Londra’da iken beş bin kuruş olan ma‘âş-ı çâkerânemin dört bin kuruşa tenzîl edilmesi gibi marzi-yi adâlet muktezâ-yı mülûkânelerine aslâ tevâfuk etmeyecek bir mağdûriyyeti intibâ etmiş olub otuz seneden beri Devlet-i Aliyye’nin hizmetinden (...) bulunan buabd-i sâdıklarının evvelce mazhar buyurulduğu ni‘metve atûfet-i hümâyûn-ı hilâfet-penâhîlerinden bu sûretle mahrum kalmasına ise şevket ve ma‘delet-i müsâleme-i şehin şâhîden gâil olmayacağından emîn olduğum cihetle ba-kemâl-i tazarrû‘ ve ibtihâl südde-i seniyye-i cenâb-ı mülkdârîlerine arz u vukû‘-ı hâl ile Viyana ve Londra sefâret-i seniyyesinin müsteşâr ma‘âş-ı misillüma‘âş-ı çâkerâneminin dahi beş bin kuruşa ya‘nî eski derecesine i‘âde ve îsâli husûsunu asitân-ı hâkânîden bünyânî gîtî-sitânîlerinden niyâz ve istirhâma mütecâsir olurum. Ol bâbda ve her hâlde emr u fermân ve lutuf ve atûfet-i ihsânına veliyy-i ni‘met bî-minnet-i a‘zam efendim hazretlerindir.[30]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden Vârid Olan ()

Cemâziye’l-âhir Sene [1]314 ve () Eylül [1]312 Tarihli Tahrîrâtın Sûretidir.

Taraf-ı eşref-i hazret-i hilâfet-penâhîden haşmetli imparator hazretlerine nâme-i hümayûn leffen taraf-ı vâlâ-yı sefirânelerine irsâl olunmuş ve işbu nâme-i hümayûnun Fransızca'ya tercümesini hâmil bulunan Ferik Gurumbakof Paşa hazretleride Berlin'e azîmet etmiş olduğundan vüsûlünde nâme-i hümayûnun Paşa-i müşârun-ileyh ile birlikde imparator hazretlerine tevdî' ve teslîm-i emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i hilâfet-penâhî iktizâ-i âlîsinden bulunmuş olmakla ol bâbda.

Hasan Tahsin Tarihi vürûdu Fî 19 Eylûl Sene [1]312

**Nâme-i Hümayûn-ı Mezkûrun Gurumbakof Paşa Vasıtasıyla Vârid Olan
Fransızca Tercümesi Sûretidir[31]**

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 5 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Gurumbakof Paşa şimdi Berlin'e muvâsalat etdiği gibi nâme-i hümayûn dahi posta ile vâsıl oldu imparator hazretlerinin bu aralık şikârda bulunmaları hasebiyle nâme-i hümayûn-ı mezkûrun kendilerine vakit tevdî' husûsu Hâriciyye Nâzırı ile bi'l-mezkûr netîcesi arz-ı hâll olacaktır efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbeti Celîlesi'ne Telgrafnâme

Fî 14 Teşrîn-i evvel Sene 1896

Bugün Baron Marshall hâzır olduğu hâlde elbise-i resmiyye ile imparator hazretlerinin huzûruna kabûl olunarak nâme-i hümayûna tevdî' olundu elli dakîka kadar imtidâd eden işbu mülâkâtta imparator hazretleri Der-sa'âdet vukû'ât-ı âhiresi hakkında Gurumbakof Paşa'nın ifâdâtını kemâl-i dikkatle istimâ' ve birçok sualler irâdıyla istiknâh madde etdikden sonra vecihlerinden âsâr-ı memnûniyyet ve beşâret rû-nümâ olduğu hâlde çâkerlerine hitâben vukû'ât esnâsında asâkir-i şahânenin harekât ve intizâm şî'ârı metâneti karşısında pek memnûn olduklarını ve her yerde olduğu gibi askerî karakolhâneleri beyninde telefon muhâberâtı bulunmuş olsa daha sür'atle fenâlığın önü alınabileceğini ve bir takım âhar nas tarafından fenâlığa mahal

bırakılmamak üzere zâbita hizmetinin ihtiyâcât-ı zamânîye göre ıslâhı ve gerek Der-sa‘âdet’de ve gerek vilâyât-ı şâhânede ba‘zı ahâlîsiz (...) tebdîl-i hüsn-i te’sîr hâsıl edeceğini beyân ve ba‘dehû Der-sa‘âdet’e avdetinden evvel tekrâr Gurumbakof Paşa’yagöre haklarını ifâde buyurdular. İşbu mülâkâtta re’yü’l-ayn müşâhede eylediğime göre Gurumbakof Paşa’nın vukû‘ât hakkında verdiği tafsîlat imparator hazretlerince hüsn-i te’sîr hâsıl etdiği gibi Paşa-yı müşârun-ileyhinba‘zı rîcâl-i devlete verdiği ma‘lûmâtın dahi hüsn-i te’sîri olduğu Baron Marshall tarafından (...) ifâde olduğu arz olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından Telgrafnâme

15 Teşrîn-i evvel [1/896]

Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet şevket-me‘âb efendim hazretleriarz-ı erbâb-ı fesâd tarafından geçende âsâyiş-i memleketaleyhine îfâ edilen ihtilâl üzerine cereyân eden ahvâl-i vukû‘ât hakkında icrâ-yı tahkîkât mükemmelen ve sahîhan olunması husûsunu mütehayyiren müşîrân ve ümerâ-yıaskeriyyeden mürekkeb olan tefîş-i askerî komisyon-ı âlîsine havâle buyurmuşlar ve bu hakkı icrâ-i tahkîkât etmelerini dahi kasem ile te’yîd etdirilmişler idi. Ma‘a-hâzâ mûmâ-ileyh-i mezkûre hizmet-i saltanat-ı seniyye’de bulunan zâbitân-ı ecnebiyyeden ba‘zılarının dahi fahrî a‘zâ sıfatıyla iltihâk ve tahkîkâta iştirâk etdirilmesi nezd-i âlî-yi mülûkâneden tensîb buyurulmakla Almanyalı zâbitân-ı askeriyyeden dahi Kampehofez Paşa intihâb buyurularak [32] kendisine komisyona ta’yîn olunan diğer zâbitân-ı ecnebiyyeye teblîğ kılındığı üzere komisyon-ı âlî-yi mezkûrun tahkîkât raporu bi’l-mütâla‘a bunda şâyân-ı ta‘mîk bulduğu veya noksân gördüğü nüfusun mevâddı bulunduğu hâlde bunları ârzû etdiği hâlde komisyona a‘zâsıyla birlikde bizzât vukû‘ât mahallerine giderek ta‘mîk ve ekmel ile tahkîkât-ı vâkı‘anın komisyon he’yetiyle birlikde ale’l-usûl-i arz-ı atebe-yi ulyâ kılınması ve bu vecihle hakikat-i hâlin tebyîn etdirilerek bedhâhân cânibinden Devlet-i Aliyye hakkında vakî‘ olan isnâdâtın ne derece haksız olduğunu irâde-i seniyyeyle Devlet-i Aliyyeye bir hizmet îfâsı emr u fermân buyurulmuş olduğu ve Paşa-i müşârun-ileyhdeki bunu kabûl ile îfâ-yı hizmete

mübâşeret etdiği halde bi'l-âhere kendisi bi'z-zat îfâ-yı tahkîkât için vukû'at mahallelerine gidemeyeceği ve vukû'at mahallerine gidib îfâ-yı tahkîkât için vukû'â mahalline gidemeyeceği vukû'at mahallerine gidib îfâ-i tahkîkat etmemiş olacağı cihetle a'zâsını nâmuslarından emîn ve binâen-aleyh sıhhatinden mutmaîn olduğu komisyonun tahkîk raporunu imzâlayıp buna ve kendi ma'lûmât-ı husûsîyyesine binâen mütâla'asını beyân edeceğini söylemiş ve üzerine binâ-i müdde'â eylemek istediği ma'lûmât-ı husûsîyyesinden rûsûmat-ı müsteşârî Berteram Efendi'den rivâyet-i dermeyân etdiğim müşârun-ileyh Berteram Efendi tarafından kat'iiyen tekzîb edilmiş olduğundan kat'-ı nazar umûr-ı resmiyyede ma'lûmât-ı husûsanın mu'teber olamayacağı derkâr iken bu noktada ısrâr etmiştir. Hakîkat-i hâl bu merkezde iken Paşa-yı müşârun-ileyh tarafından işin Almanya sefirine hakîkât tahrîf edilerek ya'nî kendine teftîş-i askeri komisyon-ı âlîsinin güyâ sahte bir raporunu imzâ eylemek teklîf buyurulub kendisi bunu kabûl etmediği yolunda gösterilerek söylendiği Der-sa'âdet İngiltere sefirinin Almanya sefirine atfen vukû' bulub mesmû'-ı âl-i cenâb-ı pâdişâhî buyurulan ifâdesiyle mâ'lûm olmuş olduğundan müşârun-ileyh Kampehofez Paşa'nın sebebi anlaşılamayan ve teftîş-i askeri komisyon-ı âlîsinin mugâyir-i hakîkat rapor yaptığı yolunda bir tecâvüz ve isnâda kıyâm ve kendisi bizzât tahkîkâta gitmek istemeyerek komisyon-ı âlî-yi mezkûrun muvâfık-ı hakîkat olarak yapacağı ve bedhâhâne zarfından evvelce neşr olunan ekâzib üzerine Avrupa'da hâsıl olan yanlış zehâbın tashîhine hizmet edeceği derkâr olunan bir raporun şimdiden hükmünü izâleye akdem ve behe-mehâl Hükûmet-i Seniyye'ye ittihâm fikir ve niyyetine mebnî olmak lâzım gelen şu hareket îcâb edenlere tefhîmiyle bu maddeden dolayı oraca husûlû melhûz olan yanlış zehâbın tashîhine himmet olunması emr u fermân buyurulmuştur. [33]

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Sefâret-i seniyyenin telgraf ücret ve masârıf-ı sâiresi ma'âşât ile berâber yedi aydan beri tedâhülde kalmak hasebiyle hazîne-i celîlenin müzâyaka-i hâzırasına mebnî ve şimdiye değin imkân dâ'iresinde istikrâz ve veresiye mürâca'âtla gerek

sefâretin masârif-ı kesîresine mukâvemet ve gerek kût-ı lâyetmût (...) müdâvemet kâbil olabildi ise de artık vesâ'it-i mezkûrenin dahi fikdânı hasebiyle zarûret son dereceye vâsıl olduğundan hiç olmaz ise istihsâl-i nafaka için yegâne melce' ve penâhımız olan veliyy-i ni'met-i bî-minnetimiz efendimiz hazretlerinin ihsân ve merhamet-i şâhânelerine dehâlet eylerim efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Tarafından

Fî 27 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Mahafaza-i esrâr ve gümanda kalmak üzere imparator hazretleri bir aralık zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhîye bir tüfenk ihdâ buyurdular idi. İşbu tüfenk o vakitten şimdiye değin dâire-i husûsîyye-i hümâyûnda kâin silâh-hâne-i hâs-ı hazret-i cihân-bânîde kemâl-i mahremiyyet ve mahtûtiyyetle mahfûzdur ve ân-ı müte'âkibasker mavzer tüfenkleriyle teslîh buyurulmuşdur. Ancak mübâyâ'a olunan mikdâr-ı eslihâ îrâde-i hümâyûnların sunûf-ı muhtelif-i askeriyyesinin mikdârına gayr-ı kâfi olduğundan noksânın ikmâlî lâzım geldi binâen-aleyh 7,65 çapında ve küçük mavzer tüfenklerinin kalibresinde olmak ve Almanya asâkîr-i imparatoriyesinin ellerinde bulunan eslihâyâ tamâmıyla mutâbık fakat mavzer tüfengi nâmıyla ma'tûf bulunmak üzere lüzûmu mikdârı tüfenklerin i'mâl ve bey'inde teshîlât irâe etmesinin mavzer fabrikası sâhibine ve sâye-i lâzıme icrâsı husûsunda Hâriciyye Nâzırı'na emr ü tenbîh buyurulduğu hâlde nezd-i mekârim-i refî cenâb-ı pâdişâhîde müceb-i mahzûziyyet-i vefîre olacağının imparator hazretlerine sûret-i mahremiyyede olarak taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden beyân olunmasıyla ve bu teblîgât-ı mühimme ve mahremânenin sûret-i isti'mâlinde ne kadar mahâret irâe eder ve ne derece istihsâl-i netâyice muvaffakiyyet eyler iseniz o mertebe nâil-i taltîfât-ı seniyye olacağı ber mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı mülûkâne teblîğ olunur, ol bâbda

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 29 Teşrîn-i evvel Sene [1]896

Cevâb, 27 Teşrîn-i evvel -i Efrencî

Veliyy-i ni‘met-i bî-minnet-i şevket-meâb efendimiz hazretlerinin âmâl ve makâsîd-ı hümâyûnlarının husûl-i emrinde sarfı mesâ‘î-yi mümkünâne ferîka-i zimmet-i mülûkiyyetinden olduğu üzere esliha-i mutâbık hakkında imparator hazretlerine îfâsı fermân buyurulan [34] teblîgâta vâsıta-i münâsebe buranın usûl-i iktizâsınca yine Hâriciyye Nezâreti bulunduğundan Barona Marshall ile sûret-i husûsîde bi’l-mülâkât iki hükümdâr-ı zîşân beyninde mevcûd olan kemâl-i dostî ve muhâdenet arasına ibrâz-ı âsâr-ı fi‘liyyesi ne mertebe dâ‘î-yi muhsinât olmakda idiğine dâ‘ir ba‘zı mukaddemât-ı mufasssala ve hasene irâdından sonra telgrafnâme-i aliyyelerininin muhteviyyâtını tamâmen kendilerine tefhîm ve bu teblîgâtın gâyet mahrem tutulmasını ricâ eyledim. Müşârun-ileyhteblîgât-ı çâkerânemi hüsn-i telakkî ile imparator hazretlerine bi’l-etrâf arz ve alacağı cevâbı bize geri tebliğedeceği ve keyfiyyeti gâyet mahrem tutacağını va‘d ve te‘mîn eylemiş olmakla efendim.

**Vuku‘ Bulan Tebliğ Üzerine Baron Marshall’a Gönderilen Muhtıra
Sûretidir**

[Fransızca Bölüm] [35] [Fransızca Bölüm]

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 3 Teşrîn-i Sâni Sene [1]896

[Kenar notu]: “Bubâbda mâbeyn-i hümâyûn doğrudan doğruya iş‘âr-ı vukû‘ bulmayub Hâriciyye Nezâreti Celîlesi’ne irsâl edilmiş olan tegrafnâmeye cevâb olsa gerekdir.

Cevâb: Ūmur-ı mâliyyeye dâir Hâriciyye Nezâreti’nin etdiği beyân olunan ihtârât-ı arz-ı atabe-i ulyâkılınan beyne’d-devleteyn câygîr olan münâsebât-ı dostâneye göre nâzır-ı müşârun-ileyhin ihtârâtı hissiyât-ı hayırhâhâne eseri olacağından müceb-i mahzûziyet-i seniyye olmak tabi‘îdir. Şû kadar bu def‘a alınan ma‘lûmât () nazaren Fıransız tahvîlât-ı Osmâniyye hâmilllerinin Duyûn-ı Umûmiye Vekîli Kumandan Berje’nin umûr-ı mâliyye-i devleti murâkabe altına almak üzere

Paris’de ba‘zı teşebbüsâtda bulunduğu ve bu (...) bir mukaddeme-i muvaffakiyyet [36] temhîd etmiş olmak için tazmînât-ı ceriyye vesîlesiyle Rusya hükûmeti tarafından Duyûn-ı Umûmiye İdâresi tarafına bir vekîl nasb ettirmek teşebbüsünde bulunmak üzere Petersburg’a gitmiş olduğu anlaşılmasına göre nâzır-ı müşârun-ileyh tarafından dermeyân olunan ihtârâtın sâde te’mînât-ı hâlisâ eseri olmayıb ma’lûmât-ı esâsiyyeye müstenid olmayacağı derkâr bulunduğundan nâzır-ı müşârun-ileyhin edeceği hiss olunan müdâfa‘ata rehber olmak için berâber îzâhât i’tâsına hâcet-ı hissetmiştir. Şöyle ki iş bu murâkabe müdâhalesi o gün mes‘elesî zuhûr etdiği esnâsında dahi mevz-ı bahs olunmuş ise de ol vakit Almanya sefâretiyile burada bulunmuş olan Kont Hatesfel’den tavsiye ve ihtârâtı üzerine tahvîlat-ı Osmâniyye fâizleri yol, tuz, müskirât gibi altı kalemin rûsûm-ı ma’lûmesinin dâinler tarafından müntehâb vekîller tevdi‘iyle te’mîn olarak on sekiz seneden beri bu âna kadar rûsûm-ı mezkûre işbu vekîller tarafından kemâl-i serbestî ile idâre olunarak taraf-ı Hükûmet-i Seniyye’den hiçbir müdâhale vukû‘a getirilmemiş olduğu gibi Rusya’nın tazmînât-ı ceriyyesi devletin en sağlam vâridâtından muntazaman verilmekte ve bir taksîti bekâyâda bırakılmamakda iken şimdi nâgehân olarak öyle bir mes‘elenin mevz-ı bahs ve Duyûn-ı Umûmiye’de bir güne hisse veya menfa‘ti olmayan Rusya Hükûmeti tarafından bir vekîl nısbına teşebbüs edilmesi Devlet-i Aliyye’nin ahidnâmesiyle de te’mîn edilmiş olan istiklâline fevka’l-âde naks irâd edeceği gibi tahvîlâtın kısm-ı a‘zâmını hâmil olan Fıransız duyûn vekîllerinin ekseriyyeti vesîlesiyle Fıransız hükûmetinin âmâlî müstakbele-i siyâsiyyesine gâyet muhâtarâlî ve tehlikeli bir kapı küşâd eyleyeceğine ve bu cümleler ile berâber geçende dahi bildirildiği üzere Devlet-i Aliyye ba‘zı tasrîf icrâsıyla sene-i atıyyeden i’tibâren buracasını tevâzun ettirdikten başka bir milyon iki yüz bin lira mikdârı bir fazla varidât dahi () () masârifât, ma‘âşât ve ihtiyâcât-ı sâiresini taht-ı te’mînât almış olduğuna binâen saltanat-ı seniyyece fevkalâde muzîr olmasıyla son mertebeye kadar müdafa‘ası tabî‘î olan böyle bir teklîfe Almanya Devleti’nin mani‘ olacağı emsâliyle müsbet olmakla buralarının gâyet mahremâne olarak ve mâhirâne bir sûretde nâzır-ı müşârun-ileyh tebliğ mu‘âvenet-i dostânesi ve va‘d ve te’mîn alınmasına bedel

gayretle alınacağına netîcenin arz uatebe-iulyâkılınması ve bubâbda istihsâl edecekleri muvaffakiyyetin hakk-ı atûfîlerinin avâtıf-ı aliyye-i cenâb-ı pâdişâhîyi müstelzim olacağının muhakkak olarak bilinmesi ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 4 Teşrîn-i Sâni Sene [1]896

Cevâb, 2 Teşrîn-i Sâni-i Efrencî

Baron Marshall ile bi'l-mülâkât telgrafnâme-i âlîleri mündericâtı mahremâne olarak teblîğ ve ol bâbda akl-ı kâsırânem yetdiği mertebe ifâdât-ı münâsebe ilede te'yîd eyledim. Müşârun-ileyhin gayr-ı resmî olarak i'tâ eylediği cevâb ber-vech-i âtî arz olunur.

“Almanya Devlet’i saltanat-ı seniyye hakkındaki efkâr-ı dostânesi cihetiyle her vakitki gibi bu kere dahi mu‘âvenet-i matlûba îfâsına hâzır ise de bu mu‘âvenetin istihsâli yine hükûmet-i seniyyenin elindedir. Şöyle ki Devlet-i Aliyye’nin hâl-i hâzır mâliyyesi o dereceye varmışdır ki mâliyûn nazarında i‘tibârı mahv olmuş ve bu hâl bekâ-i devletce bile celb-i muhâtara bulunmuşdur. Bu cihetle devletin bu vechesince tevâzün-i hâll olduğu sözü i‘tibâr-ı mâliyyenin i‘âdesine kâfi olmayıb bubâbda âsârı fi‘liyye gösterilmek iktizâ eder ya‘nî maksadialıyyenin Duyûn-ı Umûmiye İdâresi’ne â'id mahsûsâta müdâhele etdiği ve yahud tahvîlât-ı Osmâniyye fâizlerini vermediği husûsları evvel-mûcib-i i‘tibâr-ı mâliyyenin inkirâzına mebnî zarar-ı âmı def' için bu dereceyi fi‘len taht-ı te'mîne almaktır. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye Avrupa’nın müdâhalesine meydân vermezden evvel iktizâ eden Avrupa mâliyûnu ile bi'l-müzâkere bilâ-ifâte-i vakt kendiliğinden bir usûlü teftîş ittihâz eder ve bu sûretle hiç olmaz ise i‘tibârı mâliyyesinin tamâmen i‘âdesine değin Avrupayı te'mîn vesâiline teşebbüs eyler ise Almanya Devleti dahi müdâhalât-ı düveliyyeye mahal vermeyecek sûretde îfâ-i mu‘âvenete çalışıraksi takdîrde Avrupa devletleri tarafından bir usûl-ü teftîş icrâsı mecbûriyyeti husûl olacaktır ki böyle bir müdâhaleyi kâbûle âkîbetü'l-

emr Devlet-i Aliyye mecbûr olacaktır. Nitekim şimdiye değin mesâil-i sâire hakkında evvelce verilen nasâyih-ı hayırhâhâne isfâ edilmeyib nihâyet daha ağır şerâitin kabûle mecbûriyyet husûl olmuştur. Binâen-aleyh iş işden geçmezden evvel bu nasâyih-i dostâniyi tekrâr ederim.” Ol bâbda efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 14 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

Berlin’de neşr olunan *Lokal AnçaykerGazetesi’nin* buradaki muhâbirinin müşîr Fu’âd Paşa ile vukû‘ bulan bir mülâkâtına dâir mezkûr gazeteye gönderdiği telgrafnâme mûndericâtı serâpâ muzırr ve menâfi‘-i saltanat-ı seniyye’ye mugâyir olmakla ve bunun yarınki Pazar günü neşr olunacağı anlaşılmakla her ne yapılır ise yapılsın mezkûr telgrafnâmenin men‘-i intişârına gayret ve birde mücezzi merkûm münâfi‘-i saltanat-ı seniyye’ye hizmet edeceğini mezkûr gazete irâdesine ta‘ahhüt etmiş iken şimdi böyle bir tarîk-i bedhâhâne isti‘mâl etmesi Almanya kavminin Devlet-i Aliyye’ye olan muvâlâtına münâfi‘ düşeceğinden mezkûr gazete idâresine tevhim ile bu muhbîrin kaldırılması husûsu dahi bedel-i himmet buyurulması bermuktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî tebliğ ve cevâb-ı atûfilerine intizâr olunur.[38]

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 14 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

Cevâb, 14 Teşrîn-i Sânî-i Efrencî

Hemen mezkûr gazete idâresine müraca‘âtla muhbîr tarafından henüz öyle bir telgrafnâme gelmediği anlaşılab geldiği takdîrde dahi gazeteye ademi tercih husûsuna çalışılmakta olduğu ve husûlü muvaffakiyyet me’lûl bulunduğu arz olunur efendim

Mir-i Mûmâ-ileyh

Fî 16 Teşrîn-i Sânî Sene [1]896

29 Teşrîn-i evvel -i Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Her ne kadar bizim küçük mavzer tüfenkleri Almanya tüfenklerine müreccah ise de Almanya asâkiri elinde bulunan tüfenklere tamâmıyla mutâbık sûretde ve arzû olunan çapda mavzer fabrikasında saltanat-ı seniyye için esliha i'mâlî husûsu harbiyye nezâretinin muvâfakatı istihsâl edildiği ve binâen-aleyh taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden ârzû buyurulan eslihanın istihsâli zımnında tarafımızdan mezkûr fabrika müdürine bi'l-mürâca'ât şerâit-i imâliyyeye karâr verilmesiyle matlûb hâsıl olacağı Baron Marshall tarafından sefâret-i seniyyeye gönderilen me'mûr-ı mahsûsî ifâdesiyle arz olunur efendim.

Mir-i Mûmâ-ileyh

Fî 16 Teşrîn-i Sâni Sene [1]896

14 Teşrîn-i Sâni-i Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âcizâneme Zeyldir

Mebhûsün-anh telgrafnâme Pazar gecesi matba'aya vürûd etmiş ise de sefâret-i seniyye tercümânı verilen va'd mücebince şimdiye değin neşr edilmeyib fakat dün akşam ve vârid olan yirmi bir telgrafnâmeye nazaran muhbirin Fu'âd Paşa'ya nâmusu üzerine söz verdiğinden bahisle yarın ki nüshada neşrine mecbûriyyet hâsıl olduğu ve şu kadarki bize bir cümle olmak üzere ba'zı ta'bîrât-ı gayr-ı münâsebenin tayy edileceği idârehâne tarafından ifâde olunmuş ve muhbirin kaldırılmasına dahi muvâfık edilmeyerek gazete baş muharririne her sûretle vukû' bulan taltîf va'dlerimiz semeresiz kalmış olmakla efendim.[39]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 13 Kanûn-ı Evvel Sene [1]896

Berlin Tağbelat Gazetesi bu akşamki nüshasında hâkân-ı sâbıkın firâr eylediğine dâir Der-sa'âdet'den vürûd bir telgrafnâme neşr edib yarın ki gün Pazar olmak münâsebetiyle gazeteler çıkmayacağından pazar-ertesi tekzîb keyfiyyet etmek üzere emr-i telgrafîde istirhâm olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 13 Kanûn-ı Evvel [1]896

Dün gece Potesdam Sarâyı'nda tertîb edilen mûsiki cem'iyyetinde ba'zı süferâ ve ricâl ile berâber çâkerleri dahi med'uvven hâzır bulunarak imparator hazretlerinin süferâ ile berâber görüştükden sonrada çâkerlerine dahi tevcîh-i hitâb ile afiyet-i cihân-kıymet hazret-i pâdişâhîyi bi'l-isti'fâr Der-sa'âdethareket-i arz-ı i'âne vesîlesiyle ihdâs ve bu kere kendilerine dahi ihdâ buyurulmuş olan madalyadan dolayı zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhî arz-ı teşekkürle muhtelif madalyalarla berâber sînelerinde mu'allak bulunan mezkûr madalyayı gösteren işte ma'a'l-memnûniyye bu madalyayı dahi taşıyorum buyurdular. Ba'dehû Memâlik-i Şâhâne'nin ıslahât-ı hâzırasından su'âl buyurmaları üzerine tafsîlâtını hükümet-i İmparator'un Hâriciyye Nezâreti'ne tebliğ eylediğim vecihle ıslahâtın kısm-ı küllîsi tamâmen hitâm bulub kısm-ı cüz'îsinin dahi karîben ikmâl edilmek üzere olduğu cevâbını i'tâ eylediğimde imparator hazretleri büyük küçük ba'zı iktidarsız me'mûrların tebdîli ile yerlerine münâsiblerinin ta'yîni cümle-i ıslâhâttan olacağı i'tikâdında bulunduklarını ifâde buyurdıkları arz olundu efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 13 Kanûn-ı Evvel Sene [1]896

Cevâb, 12 Kânûn-ı sâni Sene [1]896

Şâyi'-i ma'rûz müfsîdât-cûyân tarafından tasannu' edilmiş bir urcûfe-i sârifedir. Müşârun-ileyh hazretlerinin kemâl-i istirâhatle (...) zamân etmekde olub böyle bir şeyinaslı ve imkânı yokdurbinâen-aleyhkeyfiyyetin bir sûret-i münâsebede tekzîbi emr u fermân mâhiyyetine cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlîsindendir, ol bâbda.[40]

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 14 Kânûn-ı Sanî Sene [1]896

Hakân-ı sâbıkın firârına dâir *Berlin Tağbelat Gazetesi*’nin etdiği neşriyâtın bî-esâs olduğu dünkü telgrafnâme ile bildirilmişdi işde bunu müeyyed olarak mezkûr gazetenin muhâbiri tarafından Almanca yazılan telgrafnâme bi’t-tercûme kendisine imzâ etdirilerek zîrde derc kılınmış ve metni de doğrudan doğruya gazete idâresine bi’t-telgraf şimdi yazmışdır. Bunun serî’an mezkûr idâreye i’tâsıyla neşr etdirilmesi ber-mantûk-ı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

İmza: Mehmed Kâmil

Sultan Murad’ın firârına dâir deverân eden şâyia’nın bî-esâs olub eseri bedhâhî olduğu tahakkuk eyledi. İmza: Mifent

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 15 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 14 Kânûn-ı evvel

Şâyi’a-i mezkûr Berlin’in mu’teber gazeteleriyle sefâret-i seniyye tarafından dünkü gün tekzîb olunduğu misillü *Berlin Tağbelat Gazetesi* dahi bu sabah tekzîb eyledi ma’a-hâzâ telgrafnâme-i âlîlerine zeyl buyurulan muhâbirin telgrafnâmesi dahi mezkûr gazetenin yarın sabahki nüshasıyla neşr olunacağı arz olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 28 Kânûn-ı evvel Sene 1896

Mahremânedir. Bi’z-zat taraf-ı vâlâ-i sefirânelerinden hal-olacaktır.

Bu günlerde Devlet-i Mu’azzama’nın Der-sa’âdet süferâsı mütevâliyen ictimâ’ ve hîn-i ictimâ’larında kâtibîn bile mevcûd bulunmayarak müzâkere eylemekde oldukları ve güyâ bunların her birisi müzâkere-i vâkasını kendi devletine iş’âr ile taht-ı tasdîka aldırıldıktan sonra Bâb-ı Âlî’ye bildirmek ve yahud müttefikan bir şey teklîf etmek azminde bulundukları haber veriliyor ki bu dahi her nedenibâret ise bura süferâsının harekât-ı hod-pesendânelerine ba’zı bedhâhânenin inzimâm

ârzûlarından tevellüd etmiş olacağından şübhe olmadığı gibi zikr olunan ictima‘ât-ı mezkûrât netîcesi de Devlet-i Aliyye hakkında muzırr olacağı zann olunmaktadır. Zât-ı vâlâ-i sefirâneleri ise veliyy-i ni‘met-i bî-minnetimiz şevket-me‘âb efendimiz hazretlerinin şimdiye kadar la-yu‘adavâtıf-ı aliyye cenâb-ı pâdişâhîlerinin ve i‘timâd-ı mahsûs-ı şâhânelerinin mazhar olmuş sıdk ve ubûdiyyetle mütehayyiz-i hayırhâh bir bendeleri olduklarından süferâ cânibinden vukû‘ bulan mezkûrâtın ve ityân olunması melhûz olan mâru‘l-arz teklîfin ne gibi bir şey olması muhtemel olduğunun ve bubâbdaki tahkîkât ve ıtlâ‘ât ve ma‘lûmât [41]atûfileri üzerine ne fikr hâsıl edildiğinin sür‘at-i mümkün ile ve mahremâne olarak arz-ı atebe-i felek mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhî buyurulması lüzûmu ber-mantûk-ı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî tebliğ ve selâmet-i encâm-ı cenâb-ı veliyy-ini‘met-i bî-minnet-i a‘zamî ile taltif buyuruldukları tebşir olunur, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 28 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 28 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Velliyy-i ni‘met-i bî-minnet şevket-me‘âb efendimiz hazretlerinin bu kere dahi bu telgraf hakkında râyegân buyurdukları iltifât-ı cihândârî ve selâm-ı selâmet encâm-ı hümayûnlarının arz-ı teşekkürâtındanâciz olarak vird-i zebânım olan du‘â-i temâdî-yi ömrü âfiyet-i hilâfet-penâh hayırlarını tekrârdan sonra su‘âl buyurulan husûsât hakkında şu vecihle arz-ı cevâba cesâret eylerim. Şöyle ki Almanya Hâriciyye Nezâretime’mûrları Devlet-i Aliyye tarafından va‘d buyurulan ıslahâtı lâyıkiyle icrâ olunmadığı ve İslâm ve Hristiyân me’mûrlar hüsn-i intihâb edilmediği ve umûr-ı irâdenin te’mîn-i hüsn-i cereyânı içinumûr-ı mâliyyenin dahi ıslâhı lâzım geldiği zımnında idâre-i lisân eylemelerine ve buradaki ba‘zı süferâ dahi bu fikri te’yîd ile berâber Memâlik-i Şâhâne’de me’mûrîn mes‘ûl olmadığından mesâlih-i devletin te’mîn-i intizâm cereyânı için sadrazamdan bidâ’et ile en küçük me’mûrların bile ta’yîn mes‘ûliyyetleri lüzûmu müte‘âlasında bulunmalarına nazaran Der-sa‘âdet süferâsı müzâkerâtının Devlet-i Aliyye’nin umûru mülkiyye ve maliyyesine dâir

olduğu anlaşıyor. Ve birde bunların isti'mâl eyledikleri lisâna göre Devlet-i Aliyye'nin umûr-ı dâhiliyyesinin ıslâhı te'mîn edilmedikce Avrupa âsâyişi tehlikeden kurtulamayacağından bu cihetle müzâkerât-ı meb'ûsanın ıslâhât-ı mutasavverânın te'mîn-i icrâsı için bir nev'i teftîş usûlünün dahi hâvî olacağı i'tikâdını hâsıl eyledim. Süferâ-i mûmâ-ileyhin makarrarâtına Bâb-ı Âlî muhâlefet eylediği takdîrde devlet-i muazzamanın vesâ'it-i tasdikiyyeye müraca'ât eyleyeceklerine dâir gazeteler tarafından ba'zı havâdis işâ'at eylemiş ise de bubâbda hiçbir haber-i sahîh istihsâl edemedim. Ber-minvâl-i ma'rûz-ı ıslâhât-ı mev'ûdenin icrâ edilmediğine vesâireye dâir vukû' bulan ifâdâtı tashihde kusûr olunuyor ise de ma'a't-te'essüf Der-sa'âdet süferâsının rey'i ve mâruzâtı düvel-i metbû'aları nezdinde düstûru'l-amel olduğunu dahi alâka-i arz eylerim.[42]

İşte bu suâl buyurulan mevâddı hakezâ şimdiye değin hâsıl eylediğim ma'lûmât bundanibâret olub yine tahkikâta devâm edilmekte olduğu arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 30 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 29 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Hâriciyye Nezâreti tarafından dahi mufasssalaran teblîğ olunduğu üzere ıslâhât lâyihası kâme-i mevkî'i tatbika konulmuş ve hâricinde olarak bir hayli icrâ'ât ve ıslâhât-ı fi'liyye gösterilmiş olduğu gibi Bank-ı Osmânî Müdûr-i Umûmîsi'nin taht-ı tasdîkinde olarak 80 bu kadar bin lira fazla ile bu derece devleti tevâzun etdirilerek müdebbir-i mûmâ-ileyhin tertîbiyle i'lân kılınmış ve muhâfazası zımnında dîvân-ı muhâsebâna me'zûniyyet-i kâmile verilerek riyâsetine meşâhir riyâziyyûndan ve erbâb-ı istikâmetden müşîr Tevfik Paşa ta'yîn olunmuştur. Bununlada iktifâ olunmayarak Mâliyye Nezâreti Müsteşârlığı vekâletinde Almanyalı bir tramefz ta'yîn ve me'mûriyyet olunan hüsn-i intihâbını te'mîn ve nezâret almak vazîfesiyle mükellef ve huzûr-ı mekârim-i cenâb-ı pâdişâhîde ve vûkelâ-yı devlet

muvâcehesinde muhâlif ve erbâb-ı iktidardan mürekkeb bir komisyon teşkil buyurulmuştur. Hükümet-i Seniyye Memâlik-i Şâhâne'nin isti'dâd ve kâbiliyetiyle mütenâsib daha ziyâde ta'mîm-i ıslâhat hakkında buyurula gelen niyyât-ı hayriyye-i cenâb-ı pâdişâhiyi mevkî-i fi'le koymak üzere dir. Hal böyleyken ba'zı ıslâhat teklîf etmek üzere süferânın müzâkerâtı devletin istiklâlîni halel-pezîr etmekden başka bir netîce ta'yîn edemez. Ma'a-mâfih Avrupa Cemiyeti Fesâdiyyesi bundan evvel dahi Devlet-i Aliyye üzerine böyle bir tehâcüm etmemişler idi. Ol vakit Kont Haçlefet imparator hazretlerinin büyük pederleri İmparatorluğu hengâmında bura Almanya sefâretinde bulunub kendileriyle bi'l-müzâkere ol günün terkin ve Düyûn-ı Umûmiyye İdâresi'nin te'sîsini ihtâr etmekle bu nasîhati kabûl ve icrâ buyurularak mes'ele ber-taraf olmasından bu def'a dahi Almanya Sefâreti imparator Hazretleri'nden bi'l-istizân icrâsı lâzım gelen ıslahâtı gösterir ise nazar-ı mütâla'aya alınur kâbil-i icrâ olan kısmı icrâ olunur ve mümkünü'l-icrâ evvel miyânı hakkında dermeyân olunacak mahsûsâtı imparator hazretlerinin nazar-ı tedkîk ve temyîzine vaz' kılınır ki şu sûretle hem mikdârı ıslah hâsıl oluyor ve hem de devletin istiklâlî muhâfâza ediliyor. imparator hazretlerinin muvâfakatlarını dirîğ buyurmazlar ise büyük pederlerinin zamânından beri meşhûr olan ve ba'is-i minnetdârı bulunan müessir-i ulviyyeyi bu def'ada ibrâz buyurmuş olurlar. Binâen-aleyh () da imparator hazretleri'yle mülâkât içine teşebbüsât-ı lâzıme icrâ ile [43] (...) kendilerine güzelce dermeyân olunmağı mu'âvenet-i samîmiyyelerinin bizzât ve şâyet imparator hazretlerinin meşgûliyyet veya bir mâni'ası hasebiyle mülâkâta müyesser olamadığı takdîrde Baş Vekîl Hazretleri'nin vesâ'it-i hayırhâhaneleriyle kendilerine iblâğ olmaz ise çünkü süferânın ictimâ'ât ve müzâkerâtı kemâl-i keremiyle devâm etmekde olduğundan olmuş bitmiştir hükmünde bir lâyiha takdîm olunmaksızın işin önünün alınması icâb edeceği cihetle () () sür'at iltizâm olunması husûsunda ibrâz edecekleri eser-i dirâyet ve mahâret hakk-ı atûfîlerinde mûceb-i mükâfât ve atûfet-i seniyye olacağından şimdiye kadar isbât buyurdıkları sadâkat ve samimiyyetin bu husûsda dahi irâesine gayret buyurulması ber-muktezâ-

yi îrâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî tebliğ ve cevâbı serî'an vâlâlarına intizâr olunur, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 31 Kânûn-ı evvel Sene [1]896

Cevâb, 30 Kânûn-ı evvel-i Efrencî

Prens Hohenlohe'yi ancak bu akşam görmeye muvaffak olarak sene-yi cedîde yortuları münâsebetiyle bugünlerde imparator hazretleriyle maslahat üzerine mülâkât edilemeyeceğini anladığımdan telgrafnâme-i alîlerinde iş'âr buyurulan husûsâtı tamâmıyla tafsîlât-ı lâzîme ile Prens müşârun-ileyhe tebliğ ve keyfiyyetin lâyıkı cihetiyle serî'an imparator hazretlerine arzı zımnında mu'âvenet-i hayırhâhânesi dirîğ eylemeyeceğine ve eser-i i'timâd ve iltifât-ı şâhâneyi tefhîm eyledim. Prens müşârun-ileyhe işbu iltifât ve i'timâd-ı şâhânedan dolayı beyân-ı teşekkürden sonra keyfiyyetin buraca matlûb imparator hazretlerine arzına hâzır ise de Almanya Devleti bu mes'elede diğer devletlerleve husûsen Avusturya Devleti ile müttehit bulunduğundan şimdi ne vecihle onlardan ayrılmak mümkün olacağını ifâde eylediğinde çâkerleri cevâben Der-sa'âdet süferâsı netîce-i müzâkerâtlarında ittifâk-ârâ husûl edemezler ise ve yahud teklîf edecekleri mevâdd-ı cânib-i hükûmet-i seniyyeden şâyân-ı kabûl görülmez ise çünkü devlet-i müşârun-ileyhin şarkdaki münâfıkları mütebâyin bulunduğundan şimdiki ittihâd-ı muvakkatin zâten hükmü kalmayacağı ve bi'l-akis ârzû-yı şahânenin icrâsına imparator hazretlerinin muvâfakatlari istihsâl olduğu takdirde hem matlûb hâsıl olmuş ve hem de Devlet-i Aliyye'nin istiklâliyle gayr-ı münâsib bir teklîfde bulunmamış olacağını arîz ve amîk hikâye ile kendini iknâ'-ı bedel-i mecbûr eylediğim gibi yarın ki Cuma' günü re's-i sene tebrîkini arz etmek üzere hey'et-i süferâ ile huzur-ı İmparatorîye çıktığımda belki bir aralık imparator hazretlerinin bu bâbda bendenize bir kaç söz söylemeleri melhûz olduğundan tebliğât-ı âcizânemin mümkün ise yarına kadararzını tekrâr rica'

eyledim. Prens müşârun-ileyh[44] imparator hazretleri Berlin'e ancak yarın geleceklerinden arz vakti kalmayacağını ve her hâlde yortular münâsebetiyle üç dört gün zarfında arz-ı gayret cevâbını aldığı anda bendenize bildireceğini va'd eylemiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nin

*Bi'l-Îrâde Muharrer 29 Kânûn-ı evvel-ı Efrencî Sene 1896 Tarihli
Telgrafnâmesinin Muhtıra Sûretiyle Prens Hohenlohe'ye İ'tâ Olunan
Tercümesi Sûreti Zîrde Mündericdir*

[Fransızca Bölüm][45]

[Fransızca Bölüm][46]

[Fransızca Bölüm][47]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 1 Kânûn-ı sâni Sene 1897

Düinkü tarihli telgrafnâme-i âcizâneme zeyldir.

Sene-i cedîde tebrîki için bugün süferâ ile imparator hazretlerinin huzurlarına çıkıldı. Müşârun-ileyh hazretleri süferâyı bir kaç söz ile birer birer taltîf buyurdıkları sırada çâkerlerine dahi hitâben sene-i cedîde tebrîkini hâvî taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden bir telgrafnâme aldıklarını ve geçen sene biraz hoş geçmemiş ise de sene-i cedîdenin hîn-i şâhânede mes'ûd olması temennîsinde bulunduklarını ifâde buyurdular. Ve süferâ-i sâire yanında tabi' şaka bir şey söylediler. Fakat bir aralık Prens Hohenlohe bendenizin yanına gelib teblîgâtınızı bu sabah imparator hazretlerin'e biraz anlatabildim. Yortular münâsebetiyle sizi kabûl edemeyeceklerini te'essüf buyurdular. Fakat işi daha lâayıklı kendilerine arz ve cavâbını aldığım ânda size teblîğ ederim" dediği arz olundu efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

1 Kânûn-ı sâni tarihli Telgrafnâme-i âcizâneme zeydir.

Prens Hohenlohe ile bugün tekrâr mülâkât ederek müşârun-ileyh teblîgât-ı âcizânemi etrâfıyla imparator hazretlerine lede'l-arz cereyân eden müzâkere netîcesinde Almanya Devleti'nin bubâbda devlet-i sâire ile ittihâdı cihetiyle şimdi onlardan muvâfık musâlahat olmayacağına karâr verildiğini ve bu husûsla düvel-i sâirenin dahi Devlet-i Aliyye'nin istiklâlîne dokunmak niyyetinde olmadıkları zannında bulunduğunu ve Almanya Devleti'nin saltanat-ı seniyye hakkındaki inkâr-ı hayırhâhânesine tekrârhâcât olmadığını ifâde eyledi. Bunun üzerine çâkerleri müşârun-ileyhin ifâdesine nazaran Der-sa'âdet süferâ-i ecnebiyyesinin istiklâl-i Devlet-i Aliyye'ye dokunur bir karâr ittihâz etmemeleri lâzım geliyor ise de i'tikâdına göre süferâ-i müşârun-ileyhin bu tarzda müttehiden Hükûmet-i Seniyye'ye bir karâr tahmil etmeleri bile ahâlî nazarında nüfûz-ı ma'neviyyeyi hükûmetce muzırr olup çünkü ma'lûm olduğu üzere Memâlik-i Şâhâne'de tahdîs eden mesâil sunûf-ı muhtelif-i ahâlî üzerine vakit vakit hâricten icrâ edilen fesâddan münba'is olduğundan düvel-i muazzama tarafından Bâb-ı Âlî hakkında nev'üma böyle bir tazyîk icrâsı ahâlî-yi mezkûrenın daha ziyâde cür'et ve cesâretini arttıracığından bu hâl ile dünyânın hiçbir tarafında âsâyışın mümkün olamayacağını ve binâen-aleyh geçen ki teblîgât-ı âcizânem vechine Devlet-i Aliyye'ye böyle tahmîl sûretiyle değil fakat dostâne olarak ba'zı vesâyâ icrâ edilir ise nüfûz-ı hükûmet ihlâl edilmemiş olacağından bu sûretten daha ziyâde menfa'at görüleceğini beyân ve'l-hâsıl süferâ-i mezkûrânın netîce-pezîr olması zımnında yarım sâ'atden sonra bu yolda husûsî olarak tekrâr birçok mütâla'atı ityân eyledim. Prens müşârun-ileyhi fâdât-ı [48] çâkerânemi dikkatle istimâ' ederek Almanya'nın devlet-i sâireden ayrılması mümkün olamayacağını tekrârdan sonra fakat saltanat-ı seniyye'nin tahkîm-i nüfûzu zımnında süferâ-i mezkûreninde mümkün mertebe icrâ-i nüfûza gayret ve bu sûretle menfa'at-i saltanat-ı seniyye'ye daha ziyâde hizmet edeceğini ifâde eylemiş olmakla ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 4 Kânûn-ı sâni Sene [1]897

İngiltere meb'ûsânından Sör Aşmet Bartelet ancak Kanûn-ı Evvel-i Rûmî'nin 26. Perşembe günü Der-sa'âdet'e muvâsalat edeceğinden mûmâ-ileyhin iltimâsıyla arz olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 5 Kânûn-ı sâni Sene [1]897

Süferânın Der-sa'âdet'de etmekde oldukları müzâkerâta dâir 28 Kânûn-ı evvel 96 tarihli telgrafnâme cevâbına ehemmiyyetle intizâr buyurulmakda olmakla serî'an bunun ve birde müzâkerât-ı mezkûre cümlesinden olmak üzere Patrikâne tarafından a'zâ dâhil olduğu hâlde Bâb-ı Âlî'de bir heyet-i istişârenin teşkîli teklîf olunacağı mesmu'âtdan olmakla burasının dahi arz-ı atabe-i ulyâ kılınması bermuktezâ-yı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî tebliğ olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 5 Kânûn-ı sâni Sene [1]897

Cevâb 5 Kânûn-ı sâni-i Efrecî Der-sa'âdet süferâsı müzâkerâtına dâir cevâb-ı âhar-ı âcizânem dünkü gün bâ-telgraf Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne irsâl olunduğu gibi Bâb-ı Âlî'de bir hey'et-i istişâre teşkîline dâir burada bir ma'lûmât alınmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Huzûr-ı hümâyûnlarından hâl-i istirhâm olunur.

Bu gece arz olunan baloda imparator hazretleri ahvâl-i hâzırardan ve tehiyyât-ı askeriyyemizden bahs buyurdular. Kendilerinin düvel-i sâire nezdinde vukû' bulan teşebbüsât-ı âsâyiş-perverâne ve mu'âvenet-i hayırhâhanelerinden dolayı minnetdâr

ve bu sâyele mes'elenin halli ümîdinde olduğumuzu ve âsâyiş-i hudûd zımnında ba'zı tedâbîr-i [49] askeriyye ahz eylediğimizi cevâben arz eyledim. Ba'dehû imparator hazretleri "muhâfaza-i âsâyiş-i içine almadan gelen muâ'veneti dirîğ etmedim fakat Yunan söz anlamıyor. Ba'zı devletler ile kendi tarafdarlarından Yunanaleyhine cebr isti'mâlinde tereddüd gösteriyor. Bu cihetle mes'elenin yalnız devletler beyninde halli husûsundaki emirlerim gitdikçe zâil oluyor. Devlet-i Aliyye tarafından silâha sarılmaktan başka çare kalmıyor. Binâen-aleyh zât-ı şevket-meâb-ı hazret-i pâdişâhî devlet ve milletlerini muhâfaza etmek için derhâl Yunanistan'a asker sevk ederek Atina üzerine yürümeli ve Yunanaskeri Girid'den çıkmadıkça asâkir-i şâhânenin dahi Yunanistan'dan çıkmayacağını i'lân etmeli. Bu sûretle mes'elenin kan dökülmeksizin bile Devlet-i Aliyye lehine tesviyyesi için Almanya'ya dahi bir vesîle-i mu'âvenet verilmiş olur. Aksi takdîrde ya'nî sâhib-i mülk tarafından eser-i hayât gösteremez ise Almanya ne yapabilir. Mes'ele-i teşbih olarak milel-i sâire dahi bunu Devlet-i Aliyye'nin za'afına hamel ile cümlesi istifâdeye kıyâm edeceklerinden â'kıbetini pek vahîm görüyorum. Elhâsıl bilâ-ifâte-i vakt Yunanistan'a karşı harekât-ı askeriyye icrâsı Devlet-i Aliyye için bir mes'ele-yi hayatiyye hükmüne girdi. Zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhî'ye olan dostluğum hasebiyle keyfiyyeti bâ-telgraf kendilerine arzını ricâ ederim" buyurdular efendim.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Goltz¹¹⁸ Paşa el-yevm orada bir fırka-i askeriyyeyi mi idâre ediyor yoksa boşda hânesinde mi oturuyor. Burasının hemen arz u iş'âr ve paşa-i müşârun-ileyhi görüb taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden hâtır-ı istifâr buyurulduğundan teblîğiyle berâber kendisi Der-sa'âdet'den giderken Almanya'da bir sene kadar bir fırka-i askeriyyeyi idâre etmek arzûsunda olduğu cihetle Almanya'ya gitmeye mecbûr olduğu ve fakat arzû buyurduğu hâlde bir sene sonra yine Devlet-i Aliyye hizmetine geleceğini beyân etmiş olduğundan cenâb-ı seniyyü'l-cevânib-i cenâb-ı şehriyârden

¹¹⁸ Tam adı Wilhelm Leopold Colmar Freiherr von der Goltz'dur.

bir hizmete da‘vet buyurulur ise muvâfakat edib edemeyeceğinin isti‘fârı ve imparator hazretlerine mürâca‘ât etmesi lüzûmundan bahs eder ise [50] imparator hazretlerinin müsa‘adesi kendisinin muvâfakatına ma‘tuf ve tevfiğ olduğunun ilâveten dermeyân ve ihtârı ve alınacak cevâbın serî‘an arz u ebnâsı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i âlisindendir.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey’e

Fî 18 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 18 Şubat-ı Efrencî

Goltz Paşa Berlin’e şimendüferle iki sâ‘at kadar ba‘dehû mesâfede vâki‘ Frankurt nâm mahaldeki fırka-i askeriyye kumandanıdır. İrâde-i Seniyye’yi tebliğ için bizzât mahall-i mezkûra azîmet istizân olunur efendim.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey Tarafından

Fî 19 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 19 Şubat-ı Efrencî

Hemen müşârun-ileyh nezdine azîmetle netîce-i mülâkâtın serî‘anarz-ı emr u fermân buyurulmuştur.

Kâtib-i Husûsî Kâmil Bey’e

Fî 20 Şubat Sene [1]897

Cevâb, 19 Şubat-ı Efrencî

Frankurta azîmet ve Goltz Paşa ile mülâkât eyledim. Müşârun-ileyhe iltifât-ı cihet-i mündericât-ı hazret-i pâdişâhîden dolayı teşekkürât ve ubûdiyyetinatabe-i mülûk mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhîye arzını ricâdan sonra taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerinin müsa‘adeleri istihsâl buyurulmak şartıyla emr-i

âliyye ma‘a’l-iftihar imtisâle hâzır olduğu ve fakat zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîye bir hizmet-i mühimme ve hakîkiyye ibrâz edebilecek bir mahalle ta‘yîni arzûsunda olduğundan kendisine tevdî‘ tasvîr buyurulan hizmetin neden olduğunun ol emirde telgrafla emr u iş‘ârı istirhâmında olduğ u ve andan sonra cevâb-ı kat‘î vereceğı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 21 Şubat Sene [1]897

Mahremânedir.Cevâb

18 Şubat-ı Efrecî telgrafnâme-i âlînin manzûr-ı alî buyurulduğu Almanya İmparatoru hazretlerinin Yunan’ın [51] harekâtından dolayı Devlet-i Aliyye lehinde ve zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhînin hatt-ı hümâyûn-ı mülûkânelerinin mu‘âvenet-i hayırhâhânelerini bu sûretle dahi ibrâz buyurmuş olmaklarından dolayı taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerine beyân-ı teşekkürât ile berâber vâkı‘a imparator müşârun-ileyh hazretlerinin her-bârâsâr-ı âliyyesini gösterdikleri niyyât ve muâvenât-ı hayırhâhâne nezd-i saltanat-ı seniyye’de pek kıymetdâr ve usûl-i câriyye icâbınca imparator hazretleri tarafından şu sırada bîrkat daha muvâfakat-ı fi‘liyye ibrâz buyurulması (...) imkân-ârâ-yı mevkî‘-i tevkî‘ ve intizâr olduğunun kendilerine iblâğı muktezâ-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîdendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 22 Şubat Sene [1]897

Numara 49 Cevâb, 19 Şubat-ı Efrecî

Goltz Paşa’nın hâiz olduğ u fûnûn ve ilm-i askeriyye nezd-i alîde müsellemler olduğundan ve şu sırada ise hudûd-ı Yunaniye’den ba‘zı harekât-ı askeriyye dahi vukû‘ bulduğundan ıslâhât-ı askeriyye vazîfesiyle tavzîf buyurulacaklarının

kendisine tebliği ve alınacak cevâbın arz u itbâsı emr u fermân-ı hazret-i pâdişâhînin iktizâ-i âlîsindendir.

**Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nin Bâlâda Münderic Fî 21
Şubat Sene [1]897 Telgrafnâmesinin İmparator Hazretlerine Arz Olunmak
Üzere Baron Marshall Tarafından Taleb Olunan Tercümesi Sûretidir.**

[Fransızca Bölüm][52]

[Fransızca Bölüm]

Kâtib-i Hûsûsî Mehmed Kâmil Bey'e

Fî 24 Şubat Sene [1]897

22 Şubat-ı Efrecî tarihli telgrafnâme-i alîleri mündericâtı Goltz Paşa'ya tebliğ olan müşârun-ileyh ıslâhât-ı askeriyye icrâsına şimdi vakit müsâ'id olmadığını ve andan başka 1886 senesinden beri yapılan kavânîn ve nizâmât tamâmiyle icrâ olunmuş ise tarih-i mezkûrda bâ-irâde-i seniyye tasdik buyurulmuş olan tensikât-ı askeriyyenin derece-i kifâyede bulunduğunu ve yalnız ahz-i asker ve tecemmu'-ı nizam-nâmeleri muhtâc-ı ta'dîl ise de bubâbda mir-livâ Nâzım ve Ömer Kâmil paşaların kifâyetleri müsellemler olduğundan başka kendisinin efkârını dahi bildikleri cihetle kendisinin bunun için Der-sa'âdet'e celbine hâcet olmadığını ve ma'a-hâzâ kendisinin tanıdığı ve emniyyet ettiği bir kumandan-ı mu'tebere seferber ordu erkân-ı ceriyye riyâsetine ta'yîn olunmak ve i'lân-ı harbî müte'âkib buradan doğrudan doğruya mevkî-i harbe gitmek ve yalnız harb müddetince Devlet-i Aliyye hizmetinde kalmak ve bu muvâfakatı Almanya Devleti'nin rızâsına mu'allak bulunmak şartlarıyla zât-ı şevket-simât-ı hazret-i pâdişâhiye hizmet etmek arzûsunda olduğunu beyân etmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 3 Mart Sene 1897

Huzûr-ı şevket-mevkûd-ı hazret-i pâdişâhiden halli istirhâm olunur.

Bu gece sarây balosunda imparator hazretleri çâkerlerine yine uzun uzadıya Girid mes'elesinden bahs ederek orada şimdi Hırıstıyanlar tarafından İslam kanının men'î arakası ve Yunanlıların tecâvüzünden dolayı tehlikeye düşen [53] âsâyış-iumûmiyyenin muhâfazası emrinde sarf etdikleri müsellemler ve ikdâmât neticesi olarak şimdi lehü'l-hamd bi'l-cümle devletler beyninde ittifâk husûlüne muvaffakiyyet hâsıl olduğunu ve bubâbda Rusya tarafından dahi mu'âvenet gördüklerini ve binâen-aleyh mes'elenin sulhan tesmiyesinde şimdi kıyâsen ümîd-vâr olduklarını ve geçenlerde vâsıta-i çâkerânemle icrâ buyurmuş oldukları nasâyih-i dostânelerinin taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden hîn-i takdîr buyurularak derhâl hudûd-ı Yunaniyye'de kilitliasâkir-i şâhâne tahşîdine mübâderet ve bu sûretle kendi mesâ'îlerinin teshîline müsâra'at buyurulmasından ve cevâb-ı hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîden pek mahzûz olduklarını ve bu aralık Rumeli vilâyât-ı şâhânesinin iktiza eden diğer mahallerine mikdâr-ı kâfi asâkîr-i şâhâne ikâmesiyle her kangı tarafda mugâyîr-i âsâyış bir hâl zuhûr eder ise hemân basdırılmasını ifâde buyurdıkları arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 28 Ramazân Sene 12 ve fî 18 Şubat Sene 1897

Ma'lûm-ı âlî-yi âsafâneleri buyurulduğu üzere Almanya İmparator'u Müteveffâ birinci Wilhem hazretlerinin yüzüncü sene-i devriyye-i velâdetlerine müsâdîf olan işbu Mart-ı Efrencî'nin yirmi ikinci günü müşârun-ileyhin Berlin'de Rekz ve inşa edilmekde olan istatüsünün resm-i küşâdına ibtidâr ve bu vesîle ile icrâsı mühim olan şenlikler sırasında müşârun-ileyhin te'sîs-gerdelerinden esliha-i müze hânesinde mahfûz esliha ve elbise ve nişânları dahi teşhîr edileceğinden ve mezkûr nişânlar miyânında olub vaktiyle taraf-ı eşref-i pâdişâhîden gerek imparator müşârun-ileyh ve gerek mahdûmları müteveffâ İmparator Frederik hazretlerine ihdâ buyurulmuş olan imtiyâz-ı nişân-ı fûruğ-ı efşânlarının tarih-i i'tâları bilinemediğinden bahisle işbu tarihlerin Der-sa'âdet'deki kuyûduna bi'l-mürâca'ât serî'ân kendisine bildirilmesi mezkûr müze-hâne müdürü tarafından ricâ ve iltimâs

olunmakla ol vecihle keyfiyyetin dâire-i celîlelerindeki kûyûduna tevfikân mümkün ise bi't-telgraf (...) bendegâneme emr u iş'ârı husûsuna müsâ'ade-i alîyye-i âsafâneleri derkâr bulunmak bâbında.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 28 Ramazân Sene 1314 ve fî 18 Şubat Sene 1212

Almanya İmparatoru müteveffâ birinci Wilhem hazretlerinin te'sîs-gerdelerinden olub bu günkü tarihli diğér âriza-i bendegânemde zikr-i sebk eden esliha müze-hânesinin daha ziyâde tezyîn ve tavsîfi haşmetli imparator hazretlerince pek muntazam olduğı cihetle işbu Mart-ı Efrencî'nin 22. gününe [54] müsâdif olan müteveffâ-i müşârun-ileyhin yüzüncü sene-i devriyye-i velâdetleri vesîlesiyle teşhîr olunmak üzere ba'zı taraflardan esliha-i atîka ihdâ ve irsâl edilmekde olduğı ve bu sırada ba'zı esliha-i atîka-i Osmâniyye dahi ihdâ olunur ise imparator hazretlerinin bâdî-yi memnûniyyetleri olacağı i'tikâdında bulunduğumuza zât-ı mezkûr tarafından kendi sâir mahsûs olmak üzere ifâde edilmiş olmakla ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 3 Mart Sene [1]897

3 Mart-ı Efrencî Tarihli Telgrafnâme-i Âlîleri Manzûr-ı Âlî buyuruldu.

İmparator hazretlerinin böyle dar bir zamânda dahi ibrâz buyurdıkları mu'âvenet-müderrişâne ve hayırhâhâne-i haşmetânelerini veliyy-i ni'met bî-ni'metimiz şevket-meâb efendi hazretleri mâdem el-hayât unutmayacaklarının ma'a-teşekkür hemen şimdi sarây-ı imparatorîye azîmetle imparator hazretleri'nce müceb-i tasdîk olmamak üzere baş kâtibin vâsıtasıyla iblâğ olunmuş ve imparator hazretlerinin işbu mu'âvenet-i celîlelerinin nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede müstelzem olduğı hissiyât-ı şükrânîyi beyânen bir haftaya kadar bir kıt'a nâme-i hümâyûn-ı şâhâne dahi tisyâr buyurulacağının ilâvesi emr u fermân cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-i 'alîsinden bulunmakla ol bâbda.

**Bâlâda Münderic Telgrafnâmenin İmparator Hazretlerine Arz Olunmak
Üzere Baron Mareşal Tarafından Talep Olunan Tercümesi Sûretidir**

[Fransızca Bölüm] [55]

[Fransızca Bölüm]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 4 Mart Sene [1]897

Cevâb, 2 Mart-ı Efrencî

İmparator hazretlerinin Almanya dâhilinde seyahat için yine dünkü gün buradan hareket etmiş olduklarından telgrafnâme-i âlîleri mündericâtı Baron Marshall vâsıtasıyla imparator müşârun-ileyh hazretlerine bi't-telgraf arz olacak efendim.

Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 4 Mart Sene 1897

Sûret “Seline Kazâsına merbût karadan tahliyyesi edilerek bu def’a inâyet vapuruyla Kandiye’ye gönderilen 300 nüfûsu kadar ahâlî-yi müslîm miyânında kalanları katl edilmiş sûret-i vahşiyânede cerh olunmuş tâife-i nisvân ve çocuklar bulunduğu müddet ve müddet-i medîde çalılıklar içinde saklanub kalan ahâlî-yi müslimden 13 nüfûsu kendiliğinden ve 34 nüfûsu ecnebî vâsıtasıyla dünkü gün İstiye Kazâsı merkezine götürüldükleri mahaller iş’ârından ve Seline’ye dâir bu sabah sâ’at dörde kadar bir haber alınamamasından yarın sabah bir torpido vâsıtasıyla (...) amirallere oranın ahvâli hakkında ma’lûmât i’tâ edeceği İtalya kumandanının ifâdesinden anlamış olduğu mâruzdur Girid’den vârid olub sûret-i bâlâya muharrer telgrafda münderic ahvâli esef-iştîmâl-i vahşiyânenin imparator hazretleriyle sâir iktizâ edenlere bir sûreti münâsebede iblâğ ve tefhîmi ve Avusturya İmparatoru hazretleri’yle sâir oraca lâzım gelenlere dahi bildirilmek üzere bunun bir kıt’a

sûretinin taraf-ı vâlâlarından Viyana sefâret-i seniyyesine hemen iş‘âr ve teblîği emr u fermân-ı hümayûn-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı alîsindendir, ol bâbda.

Viyana Sefâret-i Seniyyesi’ne

Fî 20 Şubat 1312

Kâtib-i husûsî hazret-i şehriyârî sa‘âdetli Kâmil Bey Efendi hazretleri tarafından şimdi vârid olan fî 4 Mart-ı Efrecî tarihli şifreli telgrafnâme sûretinin şeref-müte‘allik buyurulan emr u fermân-ı hümayûn-ı hazret-i pâdişâhî mantûk-ı münîfe imtisâlen ber-vech-i zîr taraf-ı âlî-yi sefirânelerine teblîğe müsâra‘at kılınmakla ol bâbda. Mehmed Kâmil Bey telgrafnâme sûreti işbu tahrîrât zîrine aynen nakl ve terkîm olunarak Viyana sefâret-i seniyyesine irsâl olunmuşdur. [56]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 8 Mart Sene [1]897

Süferânın netîce-i müzâkerâtına dâir sûret-i mahremânede () () arz olunmuş olunması üzere taraf-ı vâlâlarına beyânât vâki‘ olub olmadığının hemenarz-ı hak-i pâ-yi âlî kılınması şeref-sunûh ve sudur buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-i alîsindendir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 8 Mart Sene [1]897

Cevâb, 8 Mart-ı Efrecî

Süferânın müzâkerâtı netîcesine dâir şimdiye kadar taraf-ı çâkerâneme hiçbir sûretle beyânât vukû‘ bulmadığı arz olunur.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 23 Mart Sene [1]897

Geçen Cum‘a sabâhı Tokat‘da hiçbir sebep yoğ iken Ermenîler bağteten dükkanlarını kapayıb çekilmelerini müte‘âkib haricî bir mahallede işitilen bir el silâh üzerine Ermenîler hükûmet konağını bastılar şâyi‘âsı deverân etmekle kasaba dâhilinde bulunan İslâm ve Ermenî serserîleri arasında bir arbde tahdîs ederek her iki taraftan 18 kişi kadar mecrûh ve maktûl vukû‘ bulmasıyla zâbita-i mahallî ve kuvve-i askeriyye serî‘an yetişerek tarafeyni ve ön ayak olanları hemen ahz ve girift ederek () ye nihâyet verib âsâyîşi i‘âde etmiştir. Bu haberi te‘essüf-âver vâsıl-ı semî‘-i âlî olmakla berâber bir yandan her iki taraf mecruhlarının âcîlen muhâkemelere teslîmiyle mücâzât-ı şedîde-i kânûniyyelerinin tertîb teşebbüsünde bulunmak üzere vâlî-yi vilayetten Tokat‘da i‘zâm olunması ve bir yandan da gerek oraca ve gerek sâir Anadolu vilâyât-ı şâhânesince âsâyîş-i mahallî ednâ bir hâdisenin vukû (...) bir vâkı‘-a-i tahdîse hâllinde ahâlî-yi zâbitâ vazîfesine müdâhale ve iştirâk eder yâhud bir sınıf ahâlî diğerk sınıf ahâlîlere kıyâm ve isti‘mâl-i silâh eyler ise büyük ve küçük ale‘l- umûm vazîfedârların mücâzât-ı seniyyeye dûçâr olacakları ve o makûle hâdiseye sebebiyet veren müdâhildâr olanların kânûnun en ağır mücezzâtına giriftâr edilecekleri hakkında vilâyâta teblîgât-ı sarîha icrâ ve bu teblîgât herkesin anlayacağı lisan ile Cum‘a gününden neşr ve i‘lân etdirilmiştir. Diğerk taraftan dahi Tokat‘da vak‘asından dolayı icrâsı lâzım gelen ta‘kîbât-ı adliyyeyi kemâl-i sür‘at ve adâletle ve pek ziyâde bî-tarâfâne bir sûretle icrâ etmek salâhiyyet ve me‘zûniyyet-i kâmile si hâiz olmak ve vüzerâ-i saltanat-ı seniyye’nin en haşyetlülerinden birinin riyâseti tahtında bulunmak üzere İslâm ve Hristiyanıdan mürekkeb bir hey‘et-i fevka‘l-âde [57] teşkîl olarak Çarşamba günü vapurla i‘zâm kılınacaktır. Ve birde Anfoli Armenin nâm Teroşak Ermenî İhtilâl Komitesi’nin gelecek Nisan‘da yine Saaga ve Talori dağlarında ikâz-ı nâire-i fitne vü fesâd edecekleri menba-ı mevsûk ve resmî ma‘rûzâtıyla mütebeyyin olmakla mukaddemâ olmak üzere telakki edilmek îcâb eden işbu Tokat vukû‘âtı diğerk taraftarda dahi Serezde sâde-i hudûs olamamak için Memâlik-i Şâhâne’nin îcâb eden noktalarına kuvve-i kâfiyye-yi cünûdiyye tertîb ve ikâme etdirilmek tedâbîri ittihâz ve haritaları tanzîm ve kumandanlarla ümerâ ve zâbitân-ı askeriyyeye ta‘limât-ı mukteziyye i‘tâ etmek üzere ser-asker paşanın

riyâseti tahtında olarak müşîrân ve ferîkandan mürekkeb teşkîl olunan komisyon mukarrerât-ı mevki'î tatbik ve icrâyâ konulmak üzere dir. İşte hakîkât-ı vukû'ât ve ittihâz olunan tedâbir bu merkezde olmakla hilâf-ı vâki' beyânâta mahal kalmamak için nezdinde bulundukda devletin Hâriciyye Nâzırı'na hemen hikâyât-ı keyfiyâtın olarak Hükûmet-i Seniyye'nin icrâ edeceği mu'âmele ve mücâzât-ı şedîde-i adliyyeye dâir te'mînât-ı lazıme i'tâ ve netîcesinin arz-ı atebe-i ulyâ kılınması ber-muktezâ-i irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî tebliğ olunur, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 25 Mart Sene [1]897

Cevâb, 23 Mart-ı Efrençî

Hâriciyye Nâzırı'nı bugün görüb telgrafnâme-i alîleri iş'âr buyurulan mevâdd-ı tebliğ eyledim. Müşârun-ileyh efkâr-umûmîninalayhimizde müteheyyc olduğu böyle bir zamânda Tokat'da vakı'â-i (...) Avrupa'da pek ziyâde sû'-ite'sîr hâsıl eylediğini ve bunun tekrârı dostlarımızın mu'âvenetini te'sîrsiz bırakarak Devlet-i Aliyece hatr-ı azîmî dâimî olacağını ve binâen-aleyh bubâbda yalnız mücâzât-ı şedîde tertîb-i kifâyet etmeyib bir daha bu gibi hâdise-i müte'essifenin kable'l-vuku' adem-i zuhûru ve sâilinin cidden istikmâli lüzûmu bir hâl-i heyecân ile ifâde eyledi. Ber-minvâl-i ma'rûz-ı müşârun-ileyhin hâl ve kâlinde istidlâl olduğuna göre şöyle bir zamânda hâdise-i mezkûrenin vürûd-ı aliyye hakkında tevlîd eyleyeceğini mazarrat-ı azîme-i ma'neviyyenin önünü almak için en ziyâde tahmidleri tebeyyin edilenlerin hemen mahall-i vak'ada en şedîd mücâzâta düçâr edilmeleri i'tikâd-ı kâsırânesindeyim efendim. [58]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 28 Mart Sene [1]897

Lord Salisbori bu def'a Fıransa'ya azîmet eylemiş olduğundan Berlince buna ne nazarla bakılmakda olduğunun ve hissiyât-ı vakı'anınarz-ı hâk-i pây-i âlî

kılınması şeref-sünûh ve sūdûr buyurulan irâde-i seniyye-i cenâb-ı padişâhî iktizâ-i alîsindendir, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 29 Mart Sene [1]897

Cevâb, 28 Mart-ı Efrencî

Lord Salisbori'nin Fransa Hâriciyye Nâzırı ile mülâkâtı Girid mes'elesinde devletlerin ittifâkını bir kat daha te'yîd eyleyeceği i'tikâdıyla buraca bir te'sîr-i müsa'ade hâsıl eylemiş ve binâen-aleyh Yunanistan limanlarının abluka tahtına alınması hakkında beyne'd-düvel cârî olan müzâkerâtın en garîb bir karâr-ı kat'ıyye iktirânı ümîdini takviye eylemiştir. Mâ'a-hâzâ ma'lûm olan ba'zı devletlerin şimdiye kadar Yunan hakkında tedâbir-i zecîre ittihâzı husûsundaki tereddütleri cihetiyle mes'ele hergün bir rengi âhar kesb etmekde olduğundan Yunan limanları ablukasına İngiltere'nin müdâfa'âtı kat'ıyyesi hakkında buraca henüz emniyyet-i tâm hâsıl olamamıştır. Mülâkât-ı mezkûre esnâsında husûsât-ı sâire hakkında dahi müzâkere cereyân eylediği şâyi'âtı deverân etmekde isede ona dâir burada henüz bir şey tereşşuh etmediği arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 2 Nisan Sene [1]897

Sefâret-i seniyyelerden ekserî müterâkımı ma'âşlarından bir (...) istifâ etdikleri hâlde şu gâileli zamânda ol bâbda tasdikât-ı mütevâliyye-yi menâfî-i şî'âr-ı ubûdiyyet add eylediğimden şimdiye değinmaddeten her türlü fedâkârlık ihtiyârıyla Berlin gibi mühim bir mahalde sefâret-i seniyyeyi mühimmen imkân-ı irâde ve şân-ı saltanat-ı seniyye'yi muhâfazaya gayret veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-meâb efendimiz hazretlerinin uğur-ı miyân-ı mevfur-ı hümâyûnlarında böyle en nâzik zamânda cân siperâne îfâ-i hidemât-ı sâdika ve meşkûreye bezl-i makderet eyledim. Ve eylemekdeyim. Fakat Berlin sefâret-i seniyyesi meâşat-ı mütedâhilesi dokuz mâhâ vâsıl olmak hasebiyle artık elde ve avuçda bir şey kalmadığı gibi ba'demâ

istidâne veresiye kabûlü dahi mesdûr olmadığından hâl-i hazır-ı iştîmâlimiz son dereceye vardı. Sefâret-i seniyyenin iki kâtibi fîkdân-ı ma‘îşetden bu kere Der-sa‘âdet’e avdete mecbûr oldu. Bu hal ile burada temdîd-i ikâmet cümlemiz için istihâleye geldi. Binâen-aleyh ba‘zı [59] düyûnât-ı müsta‘cilenin tesviyesiyle bir müddet daha irâde-i maslahata medâr olmak üzere müterâkim ma‘âşlarımızdan şimdilik hiç olmaz ise nısfının sür‘at-i tesviyesi mecburiyyet-i mübreme ilcâsıyla ulüvv-ı merhamet ve inâyet-i celile-i hazret-i şehriyariden tefri‘ olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Ktâbet-i Celîlesi’ne

Fî 2 Nisan Sene [1]897

Dokuz mâha resîde olan ma‘âşât-ı mütedâhilemizden nısfı mikdarında sür‘at-i tesmiyesiyle şu (...) zaruretden istihlâ (...) zımnında isticlab-ı merhamet-i veliyy-i ni‘met bî-ni‘metimiz‘ azami-yi hâvi 2 Nisan-ı Efrecî tarihli telgrafname-yi çâkerânemin emr-i cevâbiyyesi henüz şeref-vürûd etmediğinden şiddet-i mecbûriyyetle te’kid-i isti‘kâfa ictisâr olunur efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyh’e

Fî 11 Nisan Sene [1]897

2 Nisan-ı Efrecî tarihli telgrafnâme-i âcizânemle ve tesnîde te’kîd olunan hâl-i zârûret iştîmal-i çâkerânemize henüz atûfet-i lahzâ-i merhamet buyurulmadığından evkât-ı yevmiyye tedârîki için sefâret-i seniyye araba ve hayvânlarının fûruhtuna mecburiyyet hâsıl olduğu arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 20 Nisan Sene [1]897

Huzuru şahânedede hâl-i istirham olunur.

Atabe-i felek-mertebe-i hazret-i pâdişâhiye sûret-i mahremânede arz olunmak üzere imparator hazretleri nâmına olarak Baron Marshall tarafından çâkerlerine ber-vech-i âtî olunmuşdur, efendim.

“Girid mes’elesinin bidâyetinde imparator hazretlerinin hakk-ı şâhânedeki dostlukları cihetiyle hukûk-ı saltanat-ı seniyye’yi muhâfazatenasâkir-i şâhânenin silâh altına alınması gibi bir nasîhat-ı hayırhâhânede bulunmuşlar idi. Bu kere dahi ba’zı nasâyih hâl-i hâzırda bulunmağı lâzıme-i muvâlat kârîden addediyorlar.Şöyle ki Devlet-i Aliyye’nin mes’ele-yi hâzırada ibrâz etdiği gibi meslek-i i’tidâlkârâne ve sulh-cûyaneye karşı mücerred Yunanistan harekât-ı tecâvüz-kârânesi üzerine muharebenin zuhûr etdiği müsellemler olduğu gibi ân-karîb asâkîr-i şâhânenin büyük bir muzafferîyyete nâil olacağı kaviyyen me’ûldür. Fakat ba’zı taraflardan bu muzafferîyyete nazar-ı bî-kaydî ile bakılamayacağı ve binâen-alâ-zâlik [60]

Asâkîr-i şâhânenin böyle bir muzafferîyyetinde devletler tarafından derhâl müdâhale edileceği anlaşıyor. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye büyük bir gâlibîyyeti müte’âkib Avrupa’nın müdâhalesine vakit bırakmaksızın devlet-i mu’azzamaya hitâben “Yunanlıların tecâvüzü üzerine Saltânât-ı Seniyye mahzâ hukûkunu muhâfazaten muhârebeye mecbûr olub Yunanistan’dan bir istifâde emeline olduğu işte Yunanlıların hakkından gelmeye muktedir olduğunu âleme isbât eyledi. Binâen-aleyh evvelen, Yunanistan hükûmeti evvelen kendi askerini Girid’den derhâl geri almak, sâniyen, Bâb-ı Âlî’nin sâir düvel-i mu’azzama ile bi’l-ittifâk Girid emîni karârlaştıracağı usûl-i muhtâriyyet-i idâre-yi kabûl edeceğini Yunan Devleti sûret-i kıtî’ada beyân etmek sâlisen Hükûmet-i Seniyye tazmînât-ı ceriyye talebinden sarf-ı nazar etmek şartlarıyla Devlet-i Aliyye’nin müsâlahaya hâzır olduğu” me’alinde icrâ-yı teblîgât eyler ise saltanat-ı seniyye böyle bir hareket-i müdebbirâne ile kendi menfa’atine hizmet eylemiş olacağı gibi zât-ı şevket-meab-ı hazret-i pâdişâhinin bu sûretle kendiliklerinden ibrâz buyuracakları eser-i uluvv-ı cenâb dahi Avrupa’da pek ziyâde hüsn-i te’sîr hâsıl eyleyecektir.”

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Meklenburg Grandükü'nün Cenâze alayında bulunmak üzere Bulgaristan Prensi Hazretleri Berlin'den geçerek sefâret-i seniyyeye uğradı. Ve ubûdiyyet-i samîmânesinin hâk-i pâ-yi şâhâneye arzını ricâdan sonra ahvâl-i hâzırâdan bi'l-bahs Bulgaristan'a nakl-i kelâm edib nezd-i Hümâyûn-ı şâhânede ma'lûm olduğu üzere Bulgaristan'ın devlet metbû'ası ile hüsn-i âmîz bulunması her neye mütevakkıf ise de icrâ-yı icâbında kendisi tarafindanaslâ tecvîz kusûr edilmemekde ise de (...) öteden beri mev'ûd olub âhiren dahi taraf-ı eşref-i hazret-i pâdîşâhîden ma'a-kasem te'mîn olunan berâtlar mes'elesinin henüz tesviyye buyurulmayarak bu kere dahi Yunan muhârebesinin hitâmına müte'allik olunması kendisini pek nazik bir mevki'a düçâr edib zîrâ Yunan [61] mes'elesinden dolayı heyecân başlayan Bulgarunsuru berâ'etlerinadem-i i'tâsından bi'l-istifâde âsâyîşi ihlâle çalışacağından bu takdîrde ne kendisinin ve nede Bulgaristan hükûmet-i hâzırasının bir takım haşerâtı zabt ve rabta muktedîr olamayacağını ve daha şimdiden kendisine tehdîd-âmîz mektûblar gönderilmeye başlayıb bu gidişle kendisine ya bir sût-ikasd ve yahud Bulgaristan'dan tard edilmesi pek muhtemel olduğunu ve'l-hâsıl berâ'etler hemen ihsân buyurulmaz ise istikbâli pek karanlık görmekte olduğunu ifade eylemiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Düinkü tarihli telgrafname-i âcizânemin zeylidir.

Bulgaristan Prensi hazretleri Baron Marshall ile dahi görüşerek Berâtler mes'elesi hakkında istikmâl eylediğini lîsânen Bulgaristan'dadahi bir hadise çıkaracağını işrâb eylemekde olduğundan eğer Bulgaristan Yunanistan'a bakarak gayr-i ma'kûl bir meslek ittihâzına kıyâm eyleyecek olur ise buna devletler tarafından müsa'ade edemeyeceği prens müşârun-ileyh sûret-i kâtî'ada ifhâm olunduğu binâen-aleyh berâ'etlerin i'tâ olunub olun maması husûsunda Bâb-ı Âlî

Mösyö Nelidof ile bi'l-müzâkere ona göre hareket eyler ya'nî Devlet-i Aliyye bubâbda ittihâz eyleyeceği hatt-ı harekettete Rusya Devleti ile müttefik bulunur ise Bulgaristan'ın ihlâl-i âsâyişe muvaffak olamayacağı ve keyfiyyetin ol vecihle lâzım gelen makâm-ı âlîyesûret-i mahremânede arzı Baron Marshall tarafından çâkerlerine teblîğ edilmiş olmakla efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 23 Nisan Sene [1]897

Bulgaristan Prensi hazreleri'nin sefâret-i seniyyeye gelerek hâk-i pâ-yi (...) cenab-ı Pâdişâhîye arz u iblâğ hissiyât-ı ubûdiyyet-kârâne eylemiş mucceb-i mahtûtiyyet-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî olarak hâtır-ı asîlâneleri istifâr buyurulduğunun ve Rodos'daki mahbûsının mazharlarıafv-ı âlî Selanik ve Manastır ve Üsküb'de birer tüccar vekîli ta'yîni makrûn-ı müsa'ade-i seniyye-i Cenab-ı pâdişâhî olarak diğer ba'zı mevâdd-ı mühimmeye dâ'ir Bulgaristan kapu kethüdâlığına tevdi' olunan husûsât dahi İstoylof tarafından Prens hazretlerine iblâğ edilmiş olması mahzûz idiğinin li-ecli't-teblîğ beyânı ibtidâsı kılındı, ol bâbda. [62]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne

Fî 25 Nisan Sene [1]897

Huzûr-ı şevket-mevfûr-ı Hazret-i pâdişâhî'de hal-i istirhâm olunur.

20 Nisan-ı Efrencî târihli telgrafname-i âcizâneme zeyldir.

Bugün Baron Marshall Çâkerlerine teblîgât-ı âtiyyede bulunmuşdur. Asâkîr-i Şâhânenin mazhariyyetini müte'âkib Avrupa'nın müdâhalesine vakit bırakmaksızın taraf-ı saltanat-ı seniyye'den devlet-i mu'azzamâya hitâben ba'zı şera'iti hâvî teklîf sulh olunması husûsunda imparator hazretleri tarafından atebe-i melek-mertebe-i hazret-i pâdişâhîye arz olunmak üzere mahremâne ve dostâne olarak geçen gün size ba'zı teblîgâtda bulunmuştum. Bugün vârid olan haberlere nazaran asâkîr-i şâhâne muzafferen Yenişehir'e yürümekte olup bu takdîrde bütün Teselya kıt'asını zabt

eylemek üzeredir. Binâen-aleyh Devlet-i Aliyye Almanya'nın sâlifü'z-zikr nasâyih-i hâlisânesini hüsn-i telakkî ile bu günlerde sulh-i mezkûru Avrupa devletlerine teklîf etmek zamânı gelmek üzere olduğu zannındayız. Fakat Devlet-i Aliyye bu teklîfi etmekle berâber asâkîr-i şâhâne-yi sûrat-i mümkün ile ileri sürüb tâ ki teklîf-i vâkî Yunan Devleti tarafından katiyyen kabûl edilmedikçe harekât-ı askeriyyeyi te'hîr etmemesi ve birde asâkîr-i Osmaniyye'nin intizâmı ve düşman hakkındaki mu'âmelât-ı insâniyyet-kârânesini müceb-i tahsîn olub ba'demâ dahi aynı harekâtta devâm olunması ve Yunan hükûmeti ahâlîye dahi silâh tevdî etmekde olduğundan bu sûretle asâkîr-i şâhâne feth eylemekde olduğu mahaller ahâlîsi tarafından belki mukâvemet görür ise de gerek bunlar ve gerek sâir Yunan'a mu'âvenesi haklarında dahi afv ve (...) mu'âmele edilmesi zımnında bi'l-cümle zevâbitân-ı Osmâniyye umûr-ı kat'i i'tâsı ve çünkü bu makûleler hakkında bi-hakkı mu'âmele-i şedîde icrâ edilecek olur ise asâkîr-i şâhâne Hıristiyanları katlediyor diye düşmanlarınız Avrupa efkâr-ı umûmiyyesini tahrîk etmeye hâzır olduğu gibi Makedonya ahâlî-yi Hıristiyanıyyesi dahi ihlâl-i âsâyiş içine böyle bir bahâne aramakda olduğundan zâbâtân-ı askeriyyeniz tarafından ona göre gâyet müdebbirâne hareket olunması ve hele Teselya kıt'asına asâkîr-i mu'avene irsâlından ictinâb olunması husûslarındaki nesâyih-i dostânemizi yine lâzım gelen makâm-ı ilmîye arz etmenizi ricâ eylerim.” dedi efendim.[63]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 26 Nisan Sene [1]897

‘Asâkir-i şâhânenin Yenişehir’e duhûlü münâsebetiyle hâk-i pâ-yi (...) cenâb-ı pâdişâhîye taraf-ı bâlâlarından arz olunan tebrîkât-ı ubûdiyyet-i şî‘âr-ı nezd-i âlî-yi şâhânedede pek ziyâde mahzûziyyeti mûcib olarak veliyy-i ni‘met bî-ni‘metmiz şevket-me‘âb efendimiz hazretlerinin zât-ı atûfîlerini selâm-ı selâmet-encâm-ı şehriyârîleriyle taltîf buyurduklarını tebşîr ederim. Birde Almanya Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall cenablarının saltanat-ı seniyye’ye ve Devlet-i Aliyye’nin muhibb-ı hayırhâhı olub kendisinün hükûmet-i seniyye lehinde öteden beri bedel ve ifâ etdiği

ikdâmât ve mu‘âvenât-ı dostâne şevket-me‘âb efendimiz hazretleri’nce nazar-ı memnûniyyetle görülmekde olması ve asâkir-i nusret-i müessir-i şâhânenin Yunanistan dâhilinde ihrâz etmekde bulunduğu muzafferiyetin müşârun-ileyhce kemâl-i mahzûziyyetle telakki olunacağı nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede ma‘lûm bulunması cihetiyle Alasonya ordu-yı hümâyûnun avn ve inâyet-i bârî ile ihrâz eylediği muvaffakiyyetin beyânât-ı mesrûrenin ilâvesiyle müşârun-ileyh Baron Marshall sûret-i () () () i‘lâm ve ifâdesi ve topçu ferîki Grom Bekof Paşa hazretlerinin Alasonya mevki‘-i harbde bulunarak fi‘len ibkâ eylediği hidemât-ı ceriyye karîn-i takdîr-i âlâ olarak kendisi murassa‘ nîşân-ı zîşan-ı Osmânî ihsânıyla taltîf buyurulduğunda ayrıca nazar-ı müşârun-ileyhe iblâğı irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî hükm-i celîlindendir, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 27 Nisan Sene [1]897

Mahremdir.

25 NisanEfrencî tarihli telgrafnâme-i alîlerinin mündericâtı Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne bildirilmedikce nezd-i alî-yi hazret-i Veliyy-i ni‘met bî-ni’met-i a‘zamîde kun lem yekun hükmünde kalacağından güyâ atabe-i ulyâ’ya hiç arz edilmemiş gibi mündericâtının kendiliklerinden doğruca Hâriciyye Nezâreti Celîlesi’ne bildirilmesi ve fakat bubâbda Baron Marshall’a hiçbir şey söylenmemesi emr u fermân buyurulmuşdur, ol bâbda.

Mir Mûmâ İleyh Tarafından

Fî 29 Nisan Sene [1]897

Mahremdir. Almanya Baş Vekîli nezdine azîmetle jandarma ve polisimizin ıslâhına her ne kadar çalışmakda ve eğerçi ba‘zı vilâyât-ı şâhânede bu iki sınıfta ba‘zen cüz’î kusurlar görülmekde ise de öteden beri [64] harben alına gelen yerlerde ve hattâ geçen Almanya ve Fransa muhârebesinde bile asâkir-i gâlibe îgtinâm-ı emvâlden geri durmamış olduğu hâlde bu def‘a ki Yunan muhârebesinde zâbt edilen

mahallerde itâ‘at ve tertîb-i askeriyyeleri muktezâsınca bu yolda hareketden kemâl derece terakkî eden ve bundan dolayı müşârun-ileyhin dahi mazhar-ı tahsîsini olduğu zann olunan asâkir-i şâhâneye bile isnâdâddan geri durmayan memleketdeki ecnebî bedhâhânımız tarafından her bir jandarma ve polisin hakkında i‘tirâz oluna geldiğinden cihet-i asâkiriyyemiz gibi polis ve jandarmamız dahi kesb-i intizâm ve mükemmeliyyet ederek bedhâhânenin i‘tirâzâtına nihâyet vermek ve birisi jandarma ve diğeri polis ıslâhâtıyla iştigâl etmek üzere begâyet mahir ve muktedîr iki zâtın (...) ile gönderilmesine müsâ‘ade olduğu hâlde her husûsda asâr-ı mu‘âveneti görülegelen haşmetli imparator hazretleri bunda dahi Devlet-i Aliyye‘ye şâyân-ı teşekkür bir mu‘âvenetde bulunmuş olacakları cihetle nezd-i âlî-yi hazret-i pâdişâhî‘de pek ziyâde müceb-i mahzûziyyet olacağından ber-minvâl-i muharrer evsâf-ı lâzıme-i hâ‘iz iki zâtın gönderilmesine müsa‘ade buyurulması taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden iltimâs buyurulduğunun imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğ husûsunda müşârun-ileyh teblîği ve bubâbda hâsıl olacak netîcenin atabe-i felek-mertebe-i hazret-i hilâfet-penâhîye müsa‘ade-i arz-ı emr u fermân-ı cenâb-ı pâdişâhî iktizâ-yı âlîsindendir, ol bâbda. İşbu telgrafnâmenin Baron Marshall’a i‘tâ kılınan tercümesi sûreti aşağıda muharrerdir. [Sütunda bulunan kısım]

**Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden Mahremâne
Telgrafnâme**

Fî 18 Mayıs Sene [1]897

Rusya İmparator’u hazretleri sefk-i dimâyâ nihâyet vermek üzere harekât-ı askeriyyenin ta‘tîli husûsunda doğrudan doğruya zât-ı şevket-me‘ab efendimiz hazretlerine mürâca‘ât eylediklerinden mes‘ele-yi hâzırının zuhûrundan beri Almanya imparatoru hazretlerinin nezd-i alîde müceb-i şükrân olan ihtârât-ı hayırhâhâne ve efkâr-ı hâlisânenin dahi o merkezde bulunduğundan bu husûsun iki taraf kumandanları beyninde [65] karârlaşdırılacak sûretle bir anda icrâsı için evâmîr-i lâzıme i‘tâ kılınmış olmasıyla gerek bu karârın ve gerek düvel-i muazzamanın i‘âde-i sulh emrindeki vesâ‘it-i hâlisânelerinden Devlet-i Aliyye’nin

hak ve mevkî'ine ve hudûdunun müstakbelen ve mütemâdiyen te'mîniyle müsâlemet-i umûmiyyenin vikâyesine sâlih olacak netâyic-i hakkâniyyet perverânenin zuhûru temenni'âtında bulunduğunun nezd-i imparatorîde karîn-i takdîr olacağı meâl-i alî olduğundan buralarının imparator hazretlerine teblîği zımında hemen sarây nâzırî ve yâhud Baron Marshall görölerek keyfiyyetin beyân ve ifâdesiyle alınacak cevâbın i'tâsı bâ-irâde-i seniyye tavsiye olunur.

Bâlâdaki Telgrafnâmenin Baron Marshall'a verilen Fransızca tercümesi sûretidir.

[Fransızca Bölüm][66]

[Fransızca Bölüm][67]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 18 Mayıs Sene [1]897

Bugünkü tarihli telgrafnâme-i âlileri mündericâtını Baron Marshall'a teblîğ ile keyfiyyeti seyâhatda bulunan imparator hazretlerine bâ-telgraf arz ve her ne cevâb zuhûr eder ise bendenize bildireceğini ve i'tâ etmiş ve Devlet-i Aliyye tarafından dermeyân olunan şerâit-i halden Teselya kıtasının saltanat-ı seniyye'ye terki ve Yunan teb'ası hakkında mu'âhedâtı sâbıkanın lağvı maddelerine düvel-i mu'azzama tarafından i'tirâz edilmekde olduğunu ve fakat hükûmet-i seniyye nin ma'a-te'mînât mikdârı münâsib tazmînât-ı ceriyye ahd-i hudûdda yalnız ba'zı nikât-ı askeriyyenin tashîhi ve i'âde-i mücrimîn mukâvelenâmesi akdi gibi husûsâtın şâyân-ı kabûl görünmekde olduğu mütâla'a kâbilinden olarak ifâde eylemiş olmakla efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 19 Mayıs Sene [1]897

Dünkü tarihli telgrafnâme-i bendegânemle arz olunduğu vecihle Baron Marshallkeyfiyyeti bi't-telgrafımparator hazretlerine arz ile bugün vârid olan cevâbı ber-vech-i âtî bendelerine teblîğ eylemiştir efendim.

Harekât-ı askeriyyenin ta'tiline ve ifâdât-ı sâireye dâir cânib-i seniyyü'l-cevânib-i hazret-i pâdişâhîden sefâret-i seniyye vâsıtasıyla vukû' bulan teblîgât nezd-i imparatorîde müceb-i kemâl-i mahzûziyyet ve asâkir-i şâhânenin muzafferen yürümekde olduğu böyle bir zamânda ta'til-i harekât gibi ibrâz buyurulmuş olan âsâr-ı celîle-i i'tidalkârı pek ziyade hâ'iz-i kıymetdar ve bidâyet-i mes'eleden beri saltanat-ı seniyye'nin ittihâz buyurmuş olduğu meslek-i siyâsiyye-i (...) ve âlem-pesendânede ba'demâ dahi devâm ile Teselya kıt'asının Yunanistan'a i'lân-ı harbî mutazammın beyân-nâme ahkâmına ve düvel-i mu'azzamanın rey'ine mugâyir olan tasarrufu iddi'âsından sarf-ı nazâr ve yalnız hudûda ba'zı nikât-ı askeriyyenin tashîhiyle iktifâ ve Yunan teb'asının Memâlik-i Şâhâne'de hâ'iz oldukları imtiyâzât esâsının ibkâsıyla bubâbda Yunan konsoloslarının irtikâb etdikleri ma'lûm olan suver istikmâlâtın (...) ba'demâ men'i tekrîrinin kâfil ba'zı ta'dîlat icrâsına muvâfık buyurulacağına imparator hazretleri (...) ümîd-vardırılar. Tazmînât-ı ceriyyenin mikdârına gelince bu mikdâr devlet-i mu'azzama tavassutiyle karârlaştırılacak olan şerâit-i sulhiyyenin müzâkeresi esnâsında sûret-i münâsebede ta'yîn olunur.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey Tarafından

Fî 28 Mayıs Sene [1]897 (Numara: 270)

Harekât-ı askeriyyenin ta'til ve tevkîf-i i'lân olunduğuna dâir taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden Almanya [68] İmparatoru'na keşide buyurulan telgrafnâme-i hümâyûnun cevâbı henüz alınamamasına ve bugün Almanya sefâreti baş tercümânı Mösyö Testa dâire-i kitâbete gelerek telgraf-ı hümâyûndan dolayı imparator hazretlerinin memnûn olduklarını şifâhen beyân etmiş olmasına nazaran cevâbın verilmesi Rusya imparatoru hazretlerinin terk-i muhâsemât için telgrafla vukû' bulan iltimaslarının kabûl buyurulmasından ileri gelmiş bir infî'âl eseri olacağı mütebâdir-i hâtır-ı hümâyûn olmaktadır. Halbuki böyle bir iltimâsa karşı bi't-tabî' Hükûmet-i Seniyyece bundan başka bir şey yapılamayacağından ve ihtimâl ki buda ba'teten imparator hazretlerinin te'sîr edeceğinden keyfiyyetin imparator müşârun-ileyh hazretlerine telgrafla i'lâmına mecburiyyetle husûl olmuşdu. Binâen-aleyh bundan

dolayı imparator müşârun-ileyh hazretlerince bir infî‘al var ise yine bedhahların tefsîrinden münba‘is olmuş demek olacağından imparator müşârun-ileyh hazretlerinin işbu i‘birârları nezd-i me‘âl-i vakt-i mülûkânede müceb-i te‘essüf ve te‘sîr-i azîm olduğunun sefârete teblîği tercümân-ı mûmâ-ileyhe tavsiye olmuş olmakla zât-ı vâlâ-i sefirânelerinin dahi münâsib bir vâsıta ile imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğ ve tashîh-i keyfiyyetle netîce-i hâsılayı arz-ı atebe-iulyâ eylemek ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı cenâb-ı pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

Kâtib-i Husûsî Mehmed Kâmil Bey’e

Fî 28 Mayıs Sene [1]897

Mündericâtının münâsib bir vâsıta ile imparator hazretlerine iblâğını muntazam bugünkü tarihli telgrafnâme-i alîleri ahz olunca buranın husûl ve kâidesi iktizâsınca süferâ tarafından vukû‘ bulan her türlü teblîgâta ancak Hâriciyye Nezâret-i merci‘ olduğundan tabi‘ bu bâbda yine Baron Marshall’a mürâca‘ât edildi. Rusya İmparator’u hazretlerinin iltimasları nezd-i hümâyûn-ı mülûkânede gayret-karîn-i kabûl ile terk-i muhâsama olunduğunun Almanya imparatoru hazretleri nezdinde badî-i infî‘âl olmayıp bi‘l-akıs geçende ona dâir vâsıta-i çâkerânemle bi‘t-telgraf i’tâ buyurulmuş olan tafsilât imparator müşârun-ileyh hazretlerinin müceb-i memnûniyyetleri olduğunu Baron Marshall bendelerine te’mîn etmiş ve telgrafnâme-i âhir-i hümâyûn imparator hazretlerinin doğrudan doğruya cevâb vermemeleri kendileri hâlâ seyahatde olmak hasebiyle muhâberât-ı mezkûrenin Hâriciyye Nezâret-i vâsıtasıyla te‘âtî edilmiş olmasından ifâde eylemiş olmakla efendim. [69]

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 7 Temmuz Sene [1]897

Tashîh-i sūdûr maddesince münâfi‘-i mukaddese-i Devlet-iAlîyye’nin istihsâlî için nezdinde mukîm bulundukları devlet Hâriciyye Nezâreti’ne teblîğ edilmek üzere bu kere meclis-i hâss-ı vükelâ karârıyla Hâriciyye Nezâret-i

Celîlesi'nden taraf-ı vâlâlarına bir telgrafnâme keşîde olduğu gibi bunun aynı devlet-i mu'azzama nezdinde bulunan diğer süferâ-yı saltanat-ı seniyye dahi keşîde eylemiş olduğundan îfâ-i muktezâsına müsâra'âtla berâber çünkü mezkûr telgrafnâmede dahi îzâhen beyân olduğu üzere Yunanîlerin geride bunca ef'âl-i kâtîliyyeye sebep olmuş oldukları gibi hudûdda vukû' bulan tecâvüzlenoksân ahid eylemiş bulundukları hâlde hıfz-ı müsâlemet-i umûmîyye maksadıyla Devlet-i Aliyye'ce zuhûr-ı muhârebe emrinde iltizâm-ı te'ennî edilmiş ise de Yunanîlerin tecâvüzde devâm eylediklerinden bi'l-mukâbele ihtiyâr olunan muhârebenin bi-inâyetillâhi te'âlâ hâsıl olan netîce-i gâlibânesi devlet için tâbi' bir kısım hukûk-ı münâfi'-i iktisâbını müstelzim olmuş ve bu cümleden olarak şurût-ı müsâlaha miyânında arâzî istihsâli maddesi cum'asında ehemmiyyet-i veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerince gâyet matlûb ve mültezem bulunmuş idiğinden bu cihetle sarf-ı mesa'i-yi reviyet mendânenen geri durulması ve bu husûsda zât-ı âlîleriyle diğer süferâ-i saltanat-ı seniyye'nin ibrâz edecekleri âsâr gâyet ve hasâfet nisbetinde taltife mazhâriyyetleri ya'nî süferâ-i müşârun-ileyh miyânında bubâbda en ziyâde hizmeti müşâhede olunacak zâtın en ziyâde mükâfata nâiliyyeti kat'iiyen mukarrer bulunduğu muhakkak bilinmesi lüzûmu şeref-sünûh ve sūdûr buyurulan irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhiye imtisâlen tebşîr ve selâm ve selâmet ancak veliyy-i ni'met bî-minnet-i a'zamî ile berâber tebliğ olunur, ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhâyâ

Fî 8 Temmuz Sene [1]897

Düinkü tarihli telgrafnâme-i âlîleriyle tebliğ buyurulan selâm ve selâmet-encâm hazret-i veliyy-i ni'met-i a'zamînin îfâ-i fârika-i şükr ve Muhammed tenvîn-i âciz bulunduğum halde Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'nin mebhûsâne telgrafnâmesi (...) derhâl Almanya Hâriciyye Nâzırı Vekîli'ne tebliğ ve bir sûret i'tâ ve mukaddemâtında sefâret-i bendegânem esnâsında hâsıl eylemiş olduğum ma'lûmât-ı mahalliyye ve tafsîlât-ı mukni'a ile te'yîd olunan mûmâ-ileyh bu bâbda taraf-ı eşref-i

hazret-i pâdişâhîden imparator hazretlerine bir telgrafnâme vürûd etdiğini ve şimdi Norveç sevâhilinde seyahatde bulunan imparator müşârun-ileyh hazretleri Bâb-ı Âlînin telgrafnâmesinin vürûdunda kendilerine irsâl ve takdîmini bi't-telgraf emr etmiş olduklarını ve bu cihetle teblîgât-ı vâkı'a-i çâkerânemi hemen kendilerine arz ile vürûd edecek cevâbı derhâl bendenize bildireceğini ifâde eylemiş olmakla ol bâbda. [70]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'nden

Fî 12 Temmuz Sene [1]897

İmparator hazretlerinin Hohenzolet vapurunda gezdikleri sırada armadan düşen birşeyden sol gözleri berelendiği haber alındığından hâkikat-i hâl hemen iş'ârı lüzûmu bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî teblîğ olunur, ol bâbda.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 12 Temmuz Sene [1]897

Şimdi istihsâl olunan ma'lûmat-ı resmiyyeye nazaran İmparator hazretlerinin sol gözlerine bir halat ucu çarparak biraz zahmet vermiş ise de hamd olsun şimdi (...) kesildiği ve bu cihetle Berlin'den bir kehhâl celbine lüzûm kalmadığı arz olunur efendim.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbetinden

Fî 4 Ağustos Sene [1]897

Grum Bekof Paşa hazretlerine manevralarda bulunmak üzere Almanya'ya azîmet etmek üzere evvelce me'zûniyyet ihsân buyurularak bubâbda Almanya'nın Der-sa'âdet sefâretine dahi ma'lûmat verilmişti. Şu kadar ki müşârun-ileyh hazretlerinin vukû' ve ihtisâsına nezdialîde buyurulmakda olmasından dahi bu kere Çatalcada der-deste-i icrâ olan top ve barut tecrübelerinde bulunması muktezî olduğundan şâyet müşârun-ileyh hazretleri bu me'mûriyyeti ikmâl edibde ba'dehû manevralarda yetişmesi kâbil olmaz ise manevralar esnâsında hâzır bulunması zât-ı

vâlâ-atûfîlerince bilinmiş olmak ve onagöre idâre-i maslahat edilmek üzere bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı Pâdişâhî iş‘âr-ı maddeye mübâderet kılındı, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne

Fî 13 Ağustos Sene [1]897

Çâkerlerine mütedâhil ma‘âşâtıdan hâlâ bir akçe verilmediği cihetle tasviyye-i duyûn için taht-ı tezyîkde bulundukdan başka istihsâl-i nafakaya dahi artuk kudretim kalmadığından kemâl-i acz ve iftikâr ile merhamet-i şâhâneye dehâlet ederim efendim.[71]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’ne Temrîrât

Fî 18 Rebi‘ü’l-evvel Sene [1]315 ve fî 5 Ağustos Sene [1]313

Lokal Ançaygir Gazetesi’nin neşriyât-ı muzırrâsına dâir cevâben Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi’ne irsâl olunan tahlîlâtın bir kıt‘a sûreti leffen takdîm pîşgâh-ı alîleri (...) müta‘lâsından ma‘lûm-ı me‘allimler fehm-i âsafâneleri buyurulacağı vecihle sefâret-i seniyye ma‘rûziyâtında te’hîrât vukû‘a gelmek üzere otuz kırk lirayı tecâvüz eylemeyen telgraf ve gazete ücurât-ı şehriyyesinin ve kezâlik sefarethâne icrâsının ba‘demâ bilâ-te’hîr te’diyesi ve devâ’ir-i sipârişâtına mahsûsî akçelerden şimdiye değin sefâret-i seniyyenin misâfir mübremesine verilmiş olan yirmi iki bin mark açığın kapatılması için geçen seneden mütedâhil sekiz ma‘âşından dört aylığının sür‘at-i tesviyesi zımnında irâde-i merâhim-âde-i hazret-i hilâfet-penâhînin istihsâli istid‘â kılınmış ve şehir-i hâl-ı Efrencî’nin on üçü tarihli telgrafnâme-i çâkerânemle arzına mütecâsîr olduğum (...) iştîmâl-i bendegânem tahrîrat-ı mezkûre mündericâtı ile de müte’yîd bulunmuş olmakla keyfiyyetin serîr-i şevket-masîr-i cenâb-ı cihân-bânîye arz uiblâğına sezâvarî-yi lutf ve inâyet-i aliyyelerini kemâl-i söz ve güvâz ile istihâm eylerim, ol bâbda.

Melfûf

Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne

Fî 18 Rebi'ü'l-evvel Sene [1]315 ve fî 5 Ağustos [1]313 Tarih ve 268/171

Numara İle İrsâl Olunan Tahrîri Sûretidir

*Lokal Ançaygir Gazetesi'*nde neşr olunan bir bend-i muzırrın tercümesini hâvî takdîm kılınmış olan tahrîrât-ı âcizâneme cevâben fî 15 Ağustos sene [1]897 tarihiyle şeref-vârid olan telgrafnâme-i alî-yi nezâret-penâhîlerinden bu gibi neşriyât-ı bedhâhânenin ba'demâ telgrafla arz u ihbârı emr u iş'âr buyuruluyor.

Sırası düşdükce şimdiye değin müte'addid ve muharrerât ve telgrafnâmelerle pişgâh-ı alî-yiâsafânelerine arz u izbârdan hâlî kılınmadığı üzere şehri otuz kırk lirayı tecâvüz etmeyen gazete ve telgraf ücurât-ı zaruriyye-i müsta'cilesinin bile ma'âşât misillü dûçâr-ı akîde-i te'hîr olunmasından nâşî sefâret-i seniyyeye mahsûs gazeteler vürûd etmemekde ve Berlin Telgraf İdâresi ücûrat-ı mütedâhile tesviye edilmedikce yeniden telgrafnâme kabûl etmemektedir. Ma'a-hâzâ mücerret veliyy-i ni'met-i zât-ı akdes-i hümâyûn-ı hazret-i pâdişâhîleri hizmet-ı şâhânelerinde kusur etmemek sadâkât-i şî'ârisiyle sefâret-i seniyye tercümanına kıra'athânelerde gazete okutturarak ve telgraf idâresi tarafından tazyîk vukû' buldukça arasıra bir kaç aylık telgraf acûrât-ı müterâkimesi devâir-i muhtelif sipârîşâtına mahsûs olub sefâret-i seniyye emrine gönderilmiş olan meblağadan ta'vîzen bi't-tesviye muhâberât-ı telgrafiyyede mehâma imkân devâm edilerek işte bu sûretle şimdiye değin idâre-i maslahat edilebilmiş ve hattâ bubâbda bi'd-defâ'at telgrafla vukû' bulan istirhâmâta bile Mâliyye Nezâret-i Celîlesi'nce havâle-i sem'-i i'tibâr edilmemek ibâret-i müteessifesi netîcesi olarak sefârethâne icâresinin bile tecâvüz ve idâmesi cihetiyle sefârethâneyi tebdîle mecbûriyyet hâsıl olmakla berâber efkâr-ı bedhâhânesi ma'lûm-ı devletleri bulunan sâhib-i hâne Mösyö Mosa tarafından kendi gazetesi bulunan [72] *Berliner Tagbelat*'da bu vesîle ile aleyhimize yine bir takım neşriyât-ı haysiyyet-i şeknâneye mahal bırakmamak üzere diğerk hâne tedârikine kadar icârenin dahi ta'vîzen tesviyesine mecbûriyyet hâsıl olmuş idiyse de bu kere sâlifü'z-zikr

sipârîşâtın i‘mâli hitâma resîde olmak hasebiyle bugünlerde (...) te‘diyesi lâzım geldiğine ve binâen ale-zâlik masârıf-ı müsta‘cile-i mebhûsenin ba‘demâ ta‘vîzen tesviyesi gayr-ı kâbîl olduğu gibi ma‘âş çıkdıkca yerine konulmak üzere sefâret-i seniyyenin sâir masârıf-ı mübremesi için dahi geçen seneden beri kezâlik ta‘vîzen sarf edilmiş olan mebâliğ yirmi iki bin markı tecâvüz eylediği hâlde bendelerine ma‘âşât-ı mütedâhileden henüz bir akçe verilmemesinden nâşî sefâret-i seniyye hademesine karşı peynir ekmekle ta‘ayyüşe kadar varan hâl-i sefâlet-iştimâli bendegânem telgraf ve gazete ücûrâtını ve sefârethâne ücûresini te‘diye gayr-ı mütehammil bulunduğuna binâen hem sefâret-i seniyye ma‘rûzâtı dûçâr-ı (...) te‘hîr olmak ve hem de mugâyir-i şân-ı âlî-hâlâtın o gibi olunmamak üzere ba‘demâ sefâret-i seniyye mefârık-ı muhtelifesinin bilâ-te‘hîr te‘diyesi ve ber-minvâl-i ma‘rûz masârıf-ı mebrume için ta‘vîzan sarf eylemiş olan yirmi iki bin markın açığı kapadılmak sipârîşât akçesinin te‘diyesinde te‘hîrât vukû‘a gelmemek üzere geçen seneden mütedâhil sekiz ma‘âşından dört aylığının bir an evvel tesviyesi husûslarına irâde-i merâhim‘âde-i hazret-i hilâfet-penâhî sür‘at-i istihsâline ibzâl-i inâyât ve vesâ‘it-i alîye-i cenâb-ı nezâret-penâhîleri kemâl-i ehemmiyyet ve tefri‘ayla istirahat eylerim, ol bâbda.

Mâbeyn-i Hümâyûn Baş Kitâbet-i Celîlesi’nden

Fî 24 Eylûl Sene [1]897

Haşmetli Alman İmparator’u hazretleri Der-sa‘âdet’deki sefirine bir telgraf keşîdesiyle mes’eleyi sulhiyyenin hüsn-i netîceye iktirânı şevket-me‘âb efendimiz hazretlerinin siyâsetalemindeki uluvv-ı iktidar ve himmet-i şâhânelerinin eseri olduğunu bi’l-beyân mukaddemât-ı sulhiyyeninakd ve imzâ olunmasından dolayı tebrîkâtının zât-ı akdes-i hümâyûn-ı cenâb-ı Pâdişâhîye iblâğını emr etmiş olduğu sefir-i müşârun-ileyh hazretleri tarafından arz u beyân edilmesi üzerine bu sûret nezdialî-yi mülûkânede fevka’l-âde müstelzim mahzûziyyet-i seniyye-i cenâb-ı tâcdârî olduğunun ve imparator hazretlerinin mes’ele-i ceriyyenin ibtidâsından ve daha evvelden beri ibrâz buyura geldikleri mu‘âvenetin hâlâ Hakk-ı hümâyûn-ı

Şâhânedeki müddet-i bâhire-i haşmetânelerinden veliyy-i ni‘met-i a‘zâm efendimiz hazretlerinin pek ziyâde müteşekkîr ve dâimâ ümîd-vâr bulunduklarının ve imparator hazretlerinin mahrûsiyyet-i asâkir-i şâhânenin tedâvisi zımnında Der-sa‘âdet’e hey‘et-i sıhha gönderilmesi ve bu kerede muhârebede ma‘lûl olanların şühedâ âilesinin sûret-i istisnâ’iyyede îsâr-ı maksad-ı âlîsiyle taraf-ı eşref-i hazret-i pâdişâhîden te’sîsi buyurulan sergiye hediye-i nefîse irsâl sûretleriyle gösterdikleri müessirâlâ-i hayırhâhâne ve dostânedan zât-ı hümayûn-ı cenâb-ı pâdişâhînin fevka’l-gâye hâiz-i müessir olarak hedâyâ-yı mezkûreden ba‘zısını dahi sergi idâresince takdîr fiyatıyla idâre-i mezkûreden mübâyâ‘a ile yadigâr olarak haft buyuracaklarını müşârun-ileyh hazretlerine iblâğına zât-ı vâlâ-i sefirânelerinin me’mûr buyurulmuş oldukları bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî tebliğ olunur, ol bâbda.[73]

Diğer sahîfede Fî 24 Eylül Tarihli Telgrafnâmenin Almanya Hâriciyye Nezâreti’ne Tebliğ Olunan Tercümesi Sûretidir. *[Fransızca Bölüm]*

[Fransızca Bölüm] [74]

Baş Kitâbet-i Celîleden

Fî 26 Eylül [1]897

Mahremâne ve fevka’l-âde müsta‘cildir.

Veliyy-i ni‘met bî-ni‘metimiz Pâdişâhımız efendimiz hazretlerinin zât-ı alîlerini selâm-ı şâhâneleriyle taltîf buyurdular Tevfîk Paşa hazretlerinin Berlin sefâretinde bulunduğu esnâda gösterdiği istikâmet ve arz eylediği sadâkat hakkında tal‘tîfât-ı seniyyenin te‘âlîsini ve bugün Hâriciyye Nezâreti gibi bir mevki‘-i âlîde bulunmasını müceb olub çünkü sadâkat ve hüsn-i hizmet nezd-i şâmilâne-i mülûkânede her-bâr lütfen yâd ve tezkâr buyurulmakda olmasıyla vazîfe-i sadâkâtî ve me’mûriyyeti hüsn-i îfâ eyleyen her me’mûrun her zamân her cihetle müsterîhü’l-vücuddan ve nâil-i ni‘met-i bi-pâyân olacağından şübhe olmadığı ve bu kere bi’l-hassa uhde-i alîlerine havâle buyurulan zikr-i âtî iki madde-i mühimme ve mahremâne hakkında dahi matlûb-ı alî derecesinde işgüzarlık ve sadâkat ibrâz

eylemeleri ba's-i memnûniyyet ve takdîr-i alî olacağı ber-mantûk-ı emr u fermân-ı hümâyûn-ı mülûkâne beyân olunur.

Mâliyede yâhud umûr-ı mâliyye kontrol edilmek üzere teşkîl buyurulacak komisyonun ikinci a'zâlığında istihdâm ve hizmet-i Devlet-i Aliyye'de bulunan ba'zı Alman me'mûrlar gibi kontratör rabtla yüzden yüz elli liraya kadar ma'âş verilmek ve hâne kirâsı başkaca taraf-ı devletten îfâ ve senevî arpa vesâire masârıfı olarak elli lira i'tâ olunmak üzere fevka'l-âde müstakim ve hüsn-i ahlâk ashâbından ve cihet-i hesâbiyyede vukûf ve ma'lûmât-ı kâmileleri olan zahmetden olmak üzere bir Alman celb ve istihdâmı tasvîr buyurulmak olduğundan ve evsâf-ı muharrere-i matlûbeyi hâiz bir âdemi şimdiye kadar herhalde ibrâz buyurdıkları âsâr-ı dostî ve hayırhâhiyye binâen imparator hazretleri dirîğ etmeyecekleri derkâr bulunduğundan keyfiyyetin imparator müşârun-ileyh hazretlerine iblâğıyla alınacak cevâbın[75] arzı ve şu kadarki iş bu me'mûr intihâb olunub ve konturatosu yapılab arz oluncaya kadar bu şeyin mahrem tutulması ve ikincisi ma'lûm olduğu üzere muhârebe bi't-tabî' mäsârıf-ı fevka'l-âdeyi müstelzim olarak Teselya'daki asâkirin zamân-ı avdetine kadar ve avdetinde bu fevka'l-âde masârıfın devâmı ise derkâr bulunduğundan ve Osmanlı nâm-ı müste'ârı altında ve Der-sa'âdet'de bulunan banka ba'zı esbâba mebnî bir takım fâhiş muâmeleyi devlete kabûl ettirmek isteyib işte bundan dolayı müşkilât-ı mâliyye mevcûd idiğine binâen karşılığı tazmînât-ı ceriyyeden olarak icâbında lüzûmu mikdârı ve yahud umûmu alınmak ve'l-hâsıl devlet ne vakit ve ne mikdârını isterse alabilmek üzere birçok milyon liralık bir kiredito küşâdı zımında münâsib Alman bankalarına Almanya Mâliyye Nezâreti tarafından ve sâye-yi mahremâne icrâsını emr u irâde ile dahi imparator hazretlerinin mu'âvenât-ı haşmetâneleri intizar buyurulduğunun kezâ dâ'ire-i mahremiyyetde imparator hazretlerine iblâğıyla ve şu müşkilâtdan kurtulmak pek ziyâde arzu buyurulduğundan ona göre sarf-ı mikdârât olunmasıyla şu bir iki gün içinde istihsâl ve arz-ı netîceye müsâra'at buyurmadı. İrâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı alîsindendir, ol bâbda.

**Bâlâdaki Telgrafnâmenin Mündericâtından Olan İki Mâddenin
Almanya Hâriciyye Nezâreti'ne Teblîğ Olunan Tercümeleri Sûretleridir**

[Fransızca Bölüm][76]

[Fransızca Bölüm] [76]

Mâbeyn-i Hümayûn Baş Kitâbet-i Celîlesi'ne [78]

Fî 28 Eylûl Sene [1]897

Cevâb, 26 Eylûl Efrencî

Veliyy-i ni‘met-i akdes efendimiz hazretlerinin bu kere dahi bu kullarını tenzîle-i selâm-ı selâmet encâm-ı hümayûnlarıyla taltîf buyurdıklarından dolayı arz ve i-icâb-i şükr ve (...) âcîz bulunduğum hâlde efendim buyurulan iki mühim maddenin îfâ-i muktezâsı için son mertebe bedeli mechûr eyleyeceğim fakat imparator hazretleri henüz Berlin’e avdet buyurmadıkları gibi ne Baş Vekîl ve nede Hâriciyye Nâzırı burada bulunmadıklarından ve Hâriciyye Nâzırı vekîlinin dahi bugün mani‘i olduğundan yarın vekîl-i mûmâ-ileyh görölüb irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhîden îfâ-i muktezâsına sarf-ı mikdârât olacağını arz eylerim efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 29 Eylûl Sene [1]897

Dünkü telgrafnâme-i çâkerânemde arz olunduğu üzere şimdi Hâriciyye Nâzırı vekîlini görüb iki mühim maddeyi bâlâ taraf-ı mahremâne teblîğ eyledim. Mûmâ-ileyh teblîgât-ı çâkerânemin imparator hazretlerine iblâğı için keyfiyyeti hemen bâ-telgraf Hâriciyye Nâzırı’na iş‘âr edeceğini ve vürûd edecek cevâbı derhâl bendenize bildireceğini ifâde etmekle efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 4 Teşrîni-evvel Sene [1]897

29 Eylûl Efrencî Telgrafnâme-i Acîzâneme Zeyldir.

Hâriciyye Nâzırı Vekîli şimdi bendelerine haber göndererek Hâriciyye Nâzırı tarafından bugün vâki‘ olan iş‘âra nazaran matlûb olan mâliyye me‘mûrînin hüsn-i intihâbı zımnında irâde-i imparatorî sâdır olup fakat bubâbda ba‘zı tafsîlât-ı ihtizâzî zımnında Der-sa‘âdet sefirine telgraf çektiğini ve bir buçuk milyon liralık kârârı için Alman bankerlerine mürâca‘ât edilmekde ise de Yunanistan‘da kontrol te‘sîsiyle tazmînât-ı ceriyyenin sûret ve zamân-ı te‘diyesi hakkında bir karâr ittihâzından ol bankaların müdâfa‘ât etmeyecekleri zannında bulunduğunu ve hattâ bankerlerden biri bank-ı Osmânî ile birlikde olmaz ise bir işe girişemeyeceği cevâbını verdiğini ifâde eylemiş olmakla efendim.

Kitâbet-i Müşârun-ileyhe

Fî 16 Eylûl Sene [1]897

Sâbık Hâriciyye Nâzırı Baron Marshall‘in nezd-i ve saltanat-ı seniyye‘de Almanya sefâretine ta‘yîni takrîr eylediğinden keyfiyyetin ber-mu‘tâd-ı Hükûmet-i Seniyye‘den istimzâc ve ol bâbda Der-sa‘âdet sefirinin telgraf keşîde eylediği Hâriciyye Nâzırı tarafından bendelerine tebliğ olunmakla efendim.[79]

Mâbeyn-i Hümâyûn-ı Cenâb-ı Mülûkâne Müşîriyyet-i Celîlesi Cânibine

Fî 14 Cemâziye‘l-evvel Sene [1]315 ve 28 Eylûl Sene [1]313

Prusya‘nın Hânekles Ablage şehrinde mukîm fabrikatör Maks Fon Foster‘den sipâriş buyurulmuş olan âlât bin kıyye dumansız barut ile onbir binküsür kıt‘a hartucun Der-sa‘âdet‘e irsâl kılındığı ikinci nakit olan bin liranın dahi mûmâ-ileyhe i‘tâ ve teslîm olunduğu sefâret-i seniyyenin fî 5 Eylûl sene [1]313 tarihli tahrîrâtı ile arz-ı huzûr-ı sâmilîleri kılınmışdı. Mühimmât-ı mezkûrenin bugünlerde Der-sa‘âdet‘e muvâsalatı me‘mûl olup binâen-aleyh son taksit olan bin yüz yirmi yedi İrân‘ın ber-mûceb-i kontrato zamân-ı te‘diyesi takrîb eylediğine ve sefâret-i seniyye ma‘âşât ve masârifât-ı müddet-i medîde tedâhül birilâm hasebiyle şan ve haysiyyet-i devleti muhâfazaten taksit-i mezkûr nâçar ta‘vîzan masârif-ı mübreme için pey-der-pey sarf

edilerek keyfiyyet bi'd-defa'at Hâriciyye Nezâret-i Celîlesi'ne bildirilmiş ve bu sarf edilen mebâliğ'e yerine konulmak üzere 12 mâh tedâhüle kalan ma'âşât-ı çâkerânemden 4 aylığının tasviyesi için vukû' bulan istirhâmat-ı mükerrerenin henüz bir netîcesi zuhûr etmemiş olduğuna binâen keyfiyyeti husûsan dâver-i azîmîlerine arz u ihbârına mecbûriyyet hâsıl olmuştur. Sefâret-i seniyyenin te'hîr ve te'cîli mümkün olmayan masârıf-ı mübremesini li-ecli't-tesviye şimdiye değin elde ve avuçda bulunanı sarf etdikden ve imkân dairesinde şuradan buradan istikrâz eyledikden sonra artık hiçbir cihetden ümîd-i istimdâd kalmamak ve diğer taraftan ma'âşların tedâhülü devâm ve tezâyüd eylemek hasebiyle Saltanat-ı seniyye sefirinin Berlin gibi mühim ve (...) bir mahalde dost ve düşmana karşı tedârik-i nafakadan bile âciz kalmak derecesinde dûçâr edildiği hal (...) iştimâl ve mugâyir-i rızâ-i pâdişâhî bulunan bu hâlin şân ve münâfi'-i devletce istilzâm eylemekde olduğu mazarrât ve sûreten ve sîreten takdîrini vicdân-ı sadâkat-i bünyân-ı cenâb-ı müşîr-i azîmîlerine bi'l-havâle müceb-i sadâ olmak üzere bubâbda daha ziyâde tafsîlâtıdan merfû' nazarla yalnız fabrikatör mûmâ-ileyhe i'tâsı lâzım gelen 1127 lirân'ın te'diyesinde te'hîr ve vukû'uyla bu yüzden dahi bir takım hâlât ve tazyîkat-ı haysiyyet-i şeknâneye mahal bırakmamak üzere mikdâr-ı mezkûre tekâbül edecek olan ve ber-minvâl-i mâruz-ı nezâret-i müşârun-ileyhden bi'd-defe'ât istid'â kılınan dört aylığının geçen seneden tedâhül bırakılan sekiz ma'âşıma muhâsiben sür'at-i tesviyesi her neye mutevakkıf ise lütfen ve inâyeten icrâ-i îcâbına ibzâle-i atûfet-i ve mürüvvet-i müslim-i mekârim-kârîleri niyâz-ı mahzûza mücâheret kılınmağın ol bâbda.[80]

Mâbeyn-i Hümayûn Cenâb-ı Mülûkâne Müşîriyyet-i Celîlesi
Cânib-i Seniyye-i Samiyesine

Fî 15 Cemâziye'l-evvel Sene [1]315 ve 12 Teşrîn-i evvel Sene [1]313

Fabrikatör MösyöMaks Fon Foster sipâriş buyurulmuş olan mühimât-ı ceriyye esmânından gayr-ı âz tesviye mütebâkî 1127 İrân'ın sefâret-i seniyyenin masârıf-ı mühimme ve müsta'cilesine sarf olunduğundan bahisle üçüncü taksîdin

mütekarribe'l-hulûl olan vakt-i mu'ayyenede fabrikatör mûmâ-ileyhe i'tâsı te'hîr eylememek üzere geçen seneden mütedâhil ma'âşât-ı çâkerânemden dört aylığının tesviye etdirilmesi istirhâmını hâvî sebk eden arz u iş'âr-ı âcizâneme cevâben böyle zamân-ı haysiyyet-i hükûmet makâmında bulunan bir akçeye nasıl bir mecbûriyyet zuhûr eder ise itsin tecâvüz edilmemek lâzımeden iken te'hîr ve te'cîl-i mümkün olmayan sefâret-i seniyye masârif-ı mübremesine sûret-i âhiri ile karşılık bulunamamasından mütehassıl ızdırârınâcizlerini bu noktaya i'tinâda nâçâr bırakıldığı müstefâd olduğu beyân-ı âlîsiyle şân-ı hükûmeti ve sefâreti muhâfaza edilmiş olmak üzere [1]313 senesinden 4 aylık ma'âşıve tahsîsât-ı çâkerânem olan yüz otuz bu kadar bin guruşun tesviyesi zımnında Bank-ı Osmânîye icrâ-i teblîgât etdirildiğinden meblâğ-ı mezbûreden bin yüz yirmi yedi lirasının hulûlüvakt-i mu'ayyenede vâki' olacak iş'âr-ı devletleri üzerine müte'ahhide li-eclî'l-i'tâ tefrîk ve hıfz-ı irâdesini şâmil fî 8 Teşrîn-i evvel sene [1]313 tarihli emir-nâme-i sâmiyye-i (...) a'zamîleri mefâr-ı alîsi rehn-i i'kân-ı çâkeri oldu.

Veliyy-i ni'met-i bî-ni'metimiz şevket-me'âb efendimiz hazretlerinin Almanya İmparatorluğu nezdinde nefes-i nefis-i hümâyûnlarını ta'bîr-i Efrecîce reprezente eden ve bu sıfatla herşeyden evvel haysiyyet ve şân-ı saltanat-ı seniyyelerinin muhâfazası vazîfe-i mukaddesesiyle mükellef bulunan bir sefir-i kebîrin 12 Eylül ma'âşı ve tahsîsâtının tedâhülde bırakılmasına sefâret-i seniyyenin masârif-ı müsta'cilesi miyânında ve kontrato tahtında bulunan icârelerinin te'hîri ve dahi inzimâm ederek sâhib-i hâne tarafından sefârethâneyi terke mecbûr edilmek gibi mâzallahu te'âlâ şan u nâmus-ı devlete muhal bir mu'âmeleye mahal bırakmamak üzere (...) cümle yalnız 3 aylık kirâ için def'aten yedi bin mark ya'nî 350 lira te'diyesine mecbûriyyet hâsıl olduğu nazar-ı te'emmül olunur ise muhâfaza-i şân ve haysiyyet-i devlet ve sefâret nokta-i nazarıyla daha ziyâde ehemmiyyeti derkâr ve te'hîri gayr-ı kâbil olan bu gibi masârifin henüz vâ'desi hulûl etmemiş olan mühimmat-ı ceriyye akçesinden tesviye edilmekdeki ızdırârın nezd ü (...) cenâb-ı (...) Ekremîlerinde ma'zûr tutulacağı i'tikâdı kâsırânesindeyim husûsan ki evvelce dahi azı mütecâsir olduğum üzere merci'miz olan Hâriciyye Nezâret-i celîlesi'ne

tahrîren telgrafenarz-ı keyfiyyetten hâlî kalınmadığı cihetle hiç olmaz ise o gibi masârif-ı mübremenin (...) müddet-i tesviyesindenacîz kalacak bir dereceye vardırılacağımıza aslâ ihtimâl verilemez idi. Her ne hâl ise sefâret-i seniyyenin şan ve haysiyyet-i devletle kâbil-i te'lîf olmayan bu hâl-i zucceret me'âl-i ancak taraf-ı sâmi-i müşîr-i azâmîlerinden nazar-ı i'tibâra alarak mugâyir rızâ-i âlî bir hâl vukû'una meydân verilmemek üzere sene-i hâliden müterâkim dört ma'âşımın tesviyesi husûsunda râyigân-ı inâyet ve atûfet buyurulmasından dolayı bir nebze sâdık veliyy-i ni'met sıfatıyla arz-ı kemâl-i minnetdârî ve şükür-güzârî eylerim. Şu kadar ki müstağnî-yi arz u îzah olunduğu üzere sefir-i mahsûsâtından sefâret-i seniyye [81] kâtibleriyle (...) ta'âmiyye nâmıyla ma'âş i'tâ edilmekte olduğu gibi bu meyanda hademe vesâire masârıfı dahi bulunduğundan ve bu ise şehri yüz on lira kadar bir meblâğa bâliğ olduğundan sâlifü'z-zikr dört ma'âş ve iş'âr-ı devletden vecihle sene-i hâliyye mahsûsuyla edilecek olur ise geçen Mart'dan beri ma'âşlarca vukû' bulan tenkîhât cihetiyle bundan ancak dokuz yüz lira râddesinde bir meblâğ kalacaktırki bununla mühimmât-ı ceriyye akcesi olarak sarf edilmiş olan bin yüz yirmi yedi liran'ın kapatılması mümkün olamayacaktır. Ondan başka Mâliyye Nezâret-i Celîlesi'nce mütehammil olanusûl ve kâ'ide iktizâsınca mezkûr dört ma'âşın sene-i hâliyyeye icrâsı mahsûbu takdîrinde aynı ma'âşlar pey-der-pey diğer sefâret-i seniyyeye verülüb hitâm buluncaya değin ya'nî altı belki sekiz ay müddet-i zarfındaâcizlerine hiçbir ma'âşı verilmeyeceği tabî'i ve böyle müddet-i medîde parasız yaşanamayacağı ise müselleme ve bedîhî olduğundan sâlifü'z-zikrden ma'âşın kâbil-i tahkîk bâli' olduğu 1481 İrân'ın ârife-i sâbıkâdaki istirhâm-ı âczî ve birçok emsâli vecihle geçen seneden ya'nî 1312 senesinden mütedâhil sekizma'âşıma mahsûben tesviye etdirilmesi husûsunda zammîme-yi lutf u inâyât olmak üzere ibzal-i dâlâlet ve sahâbet-i alîye (...) tekrâr istirhâm eder ve tesviyyesi Bank-ı Osmâniyye havâle olunan ma'âşat ve masârıfâtın Hazîne-i Celîle hesâbına mevcûd para kalmadığı beyânıyla mezkûr banka tarafından ikrâren te'diye olunmamakda olduğundan dahi ilâveten arz u ihtârına mücâseret eylerim, ol bâbda.

1. ÖNEMLİ EVRAKLAR VE YAZIŞMALARININ ASILLARI

1.1. Ali Gâlib Bey'in Tercüme-i Hâli

1.2. Girid Yazışmaları Evrakı

محمّد در بیان تاریخ سارک بعضہ کرید سیفہ و طریقیہ انک و طاقی دقہ متادیہ تختہ بولندید رہ جزیرہ حقہ
ہر لو قسبات مسد تھانہ لیلہ عدم حصولی ایجنہ تیار لاندہ آغازی ضمت و لایہ جلدیہ عامہ جہتہ در حال
مقام اصفانہ لیلہ عرصہ واریہ و داخل جزیرہ در طواریح ملک و قوعا لیلہ سالی سارہ قسبہ حقہ دف
علا ریجاب سفارہ سیدہ واسطہ سیدہ ایجاب حال اجرا اولیہ و حقیقتہ حال بلیغہ الا کورہ ادارہ لیلہ ایرتک
اورزہ طرف داوریزہ سوی جا کرید معلومہ اعطاس در عادتہ آسای مضائقہ قربای حقہ سرباریدہ
محمد عارف بہ افق حقہ لری واسطہ سیدہ تلقی الیکم ارادات مہمیت آیات حقہ جلایانی تقضای سیفہ بولندہ
بر موجب اروزانہ حکمت بیلہ حقہ بار لیلہ عرصہ کیفیت معلوم

کرید ولایت والیک و کالہ جلدہ تحریرات
۱۱۷۷

درہ جمہ اتحقاقہ جا کرانہم اولیہ حقہ سارہ فیضیاتیہ داور کرید لیلہ اتہ سفارہ سیدہ یقیہ بیورید رہ سدر سابقہ
یکم بیورہ کوف می سارہ سیدہ بکارانہ موصلمی باتفاق حضور علی اصفانہ لیلہ عرصہ و سارہ ایجنہم استوار سیدہ لیلہ
درجہ اہمیت و تراکتی نذر معا یوسف ملام استایدرہ مستحق عرصہ و سیدہ بولندہ حصول موفقیت مجر معیت دولترہ
فطہ بیورہ اولیہم توجہات معالی غایات بفریوریزہ دوم و بقانہ و بہ در در عادتہ آسای حکمہ عاجز لیلہ لاجل لولوع
بایہ لیلہ بولندہ عرصہ در قربای حقہ سرباریدہ سعادتمند عارف بہ افق حقہ واسطہ سیدہ افق و تلقی ایرتک
مضمتہ سیفہ بولایہ موصلمت عاجز لیلہ متعاقب باتفاق عرصہ و سارہ قسبہ لیلہ کر اسقام حقہ خلافتیہ اقضای
عالمیہ کرک بولایہ کرید بولایہ قومیتہ کرک حکومہ بیانیہ نک جزیرہ حقہ و قوعا لیلہ ہر لو قسبات
و ہر کاتی بلکہ مسد عاجز لیلہ زمانہ دھانزایہ امکان ساعد اولیہ درجہ نظر تقیتہ و تقصیدہ دور طواریہ رہ
سایہ اہمیت اولیہم در حال مقام علی داوریزہ عرصہ و سارہ سیدہ و سارہ سیدہ اجلاس لیلہ لیلہ امر و
ارامہ فیضانہ لیلہ سارہ انفاذیہ صرف ماحول وسع و قدرتہ ایملہ حکمت عرصہ و سارہ سیدہ سفارہ سیدہ امر و سارہ
تشیب بیورید جمہ حقہ سارہ ماعد و قوعا سارہ عیدہ کسب و قوف ایرتک اورزہ و لایہ سیدہ حقہ سارہ کرک در و
شتم لیلہ بر عذرینک بعدا سفارہ سیدہ صورتہ فطہم ایملہ ایرتک حقہ لیلہ سارہ و سارہ سارہ
ہاتہ قسبہ اولیہ

قرای حقیقه سید باریه عارف
بد افق حقایق

حق مکتوبه جا کرانم اولاد انته مواصله ایستیک متعاقب بر مقدار خارجیه ناطق مایه دلی
جولجی یورکی رسا نیاتیه صلا اولیغیم اعتماد نام همدونک صورتی اعظم و حقیقتی قرال
حقیقته ملاقات طبع ایستیم شد جاری رومینه ایکنی صلی کوی ساری ترالیه صورت
موضع کوندر لسه اولاد تشیخاتی ساری عجلیم عبره ره رابا و هیئت سفاری مستحیبا
تشریفاتی دلالتیه ساری قرالیه غیبه اولغنه و ضابطه واضح استقامت اوج محله اقامه ایله
اولاد فام عساکری طرفه سلامه روه و ساری قوسید نزد بانه بنده باوراه و ساری
قرالی ساری مایه قوندر لیه ایستیک ایله دن استراحت سالونه داخل اولغنه
بر قیاح دقیقه ارامده حکمه تخت سالونه ایستیم روه بتو ساری قرالی مایه کماله و ضابطه ناطق
حاضر اولدقوی عالم حضور قرالیه کیدیم دن قرال حقیقته قائم اولدقده و مارشال اونقوریم دن
ایتم لایس و استیاز نشانه فروغ افشانی حلا اولدقوی عالم قبول اولغیم ایستیم
همین مکتوبه جا کرانم متعلقه اولاد اعتماد نام همدونک سلف نظام مذک فتم مکتوبه
دائر اولاد نام همدونک بعد تقدیم قرال حقیقته اول امرم عافیت جلا نفیقت حقیقه ساری
کمال مودت و محبت ایله بعد الاستفاد سلطنت نیایم یونانه دولت بنی تینا جاری اولاد نسبت
در حقیقه و موالا کارانه نک که به تانکین که کای مرتبه مهم ایستیم اولدقوریم بانه
جا کرانم نقل کلام ایله با تا دیامه که مدته اقامه نکا نه بده و طوره
و طوبی ایستیم اولدقده و متعلقه با تا دیامه که مکتوبه جا کرانم که نقل کلام ایله اهلینک فتم
و مدقبنیه و بعضه اعدال محبت سینه سوال ایستیم و نعمت اعظم افزون حقیقه طایفه
اولاد کای مودت و محبت سینه عرصه و بلوغه عافیت سینه مکتوبه جا کرانم که مکتوبه

[illegible]

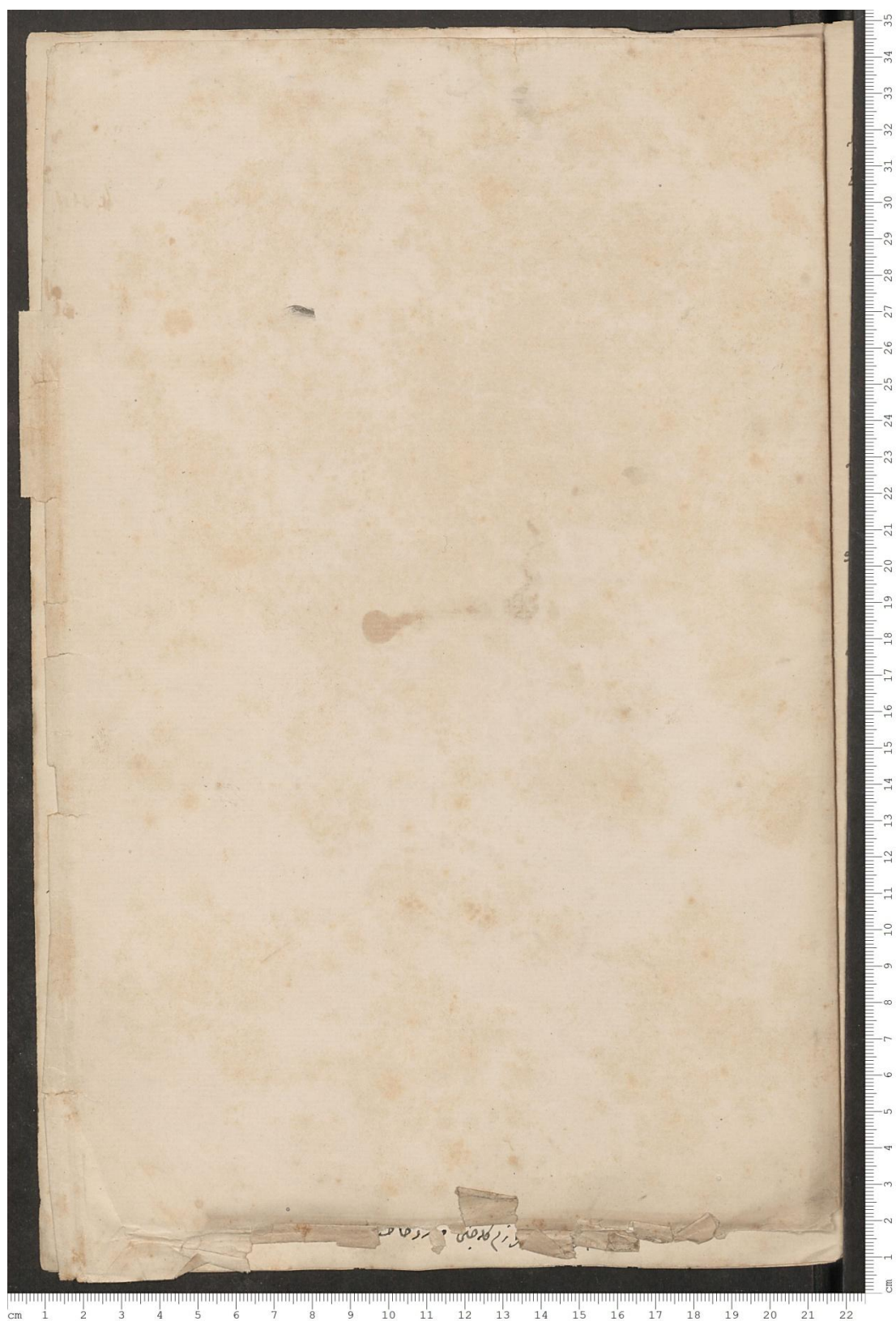
ایدیه و ایسی دولت و یا حقایق ارسالی قندی
 عرصه قنور
 کلکینا ایدیه ایست که عرصه عیسایه میخیزد اید اولاده ایفای قنور
 که جهت سدیان ایدیه اولاده سورس ظاهره است افسار ایدیه اولاده مرقم
 عرصه و افسانه کیفه ساعه قنور اولاده

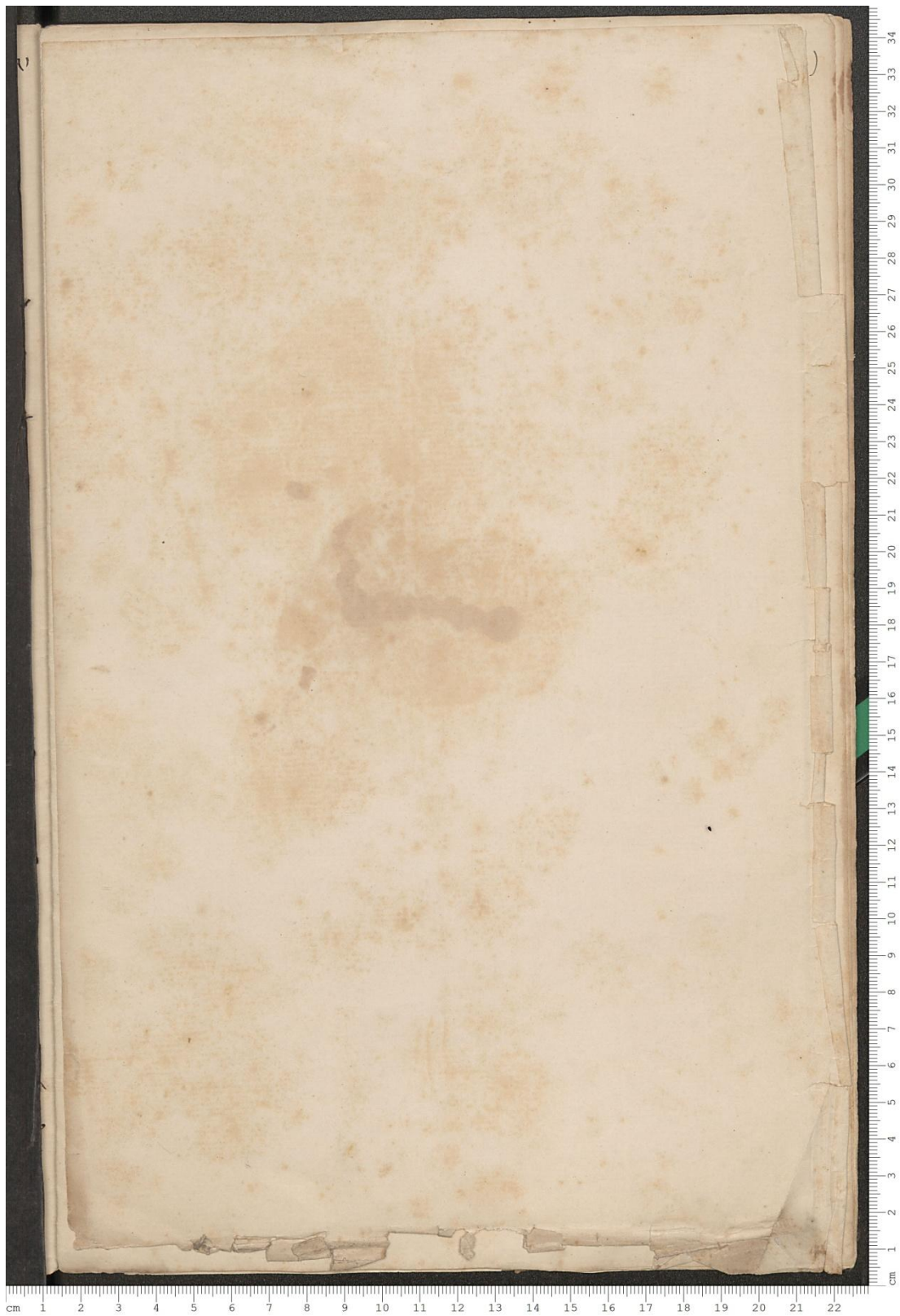
قنور و عرصه ایست که ایدیه اولاده مرقم

ایدیه ایست که عرصه عیسایه میخیزد اید اولاده ایفای قنور
 که جهت سدیان ایدیه اولاده سورس ظاهره است افسار ایدیه اولاده مرقم
 عرصه و افسانه کیفه ساعه قنور اولاده

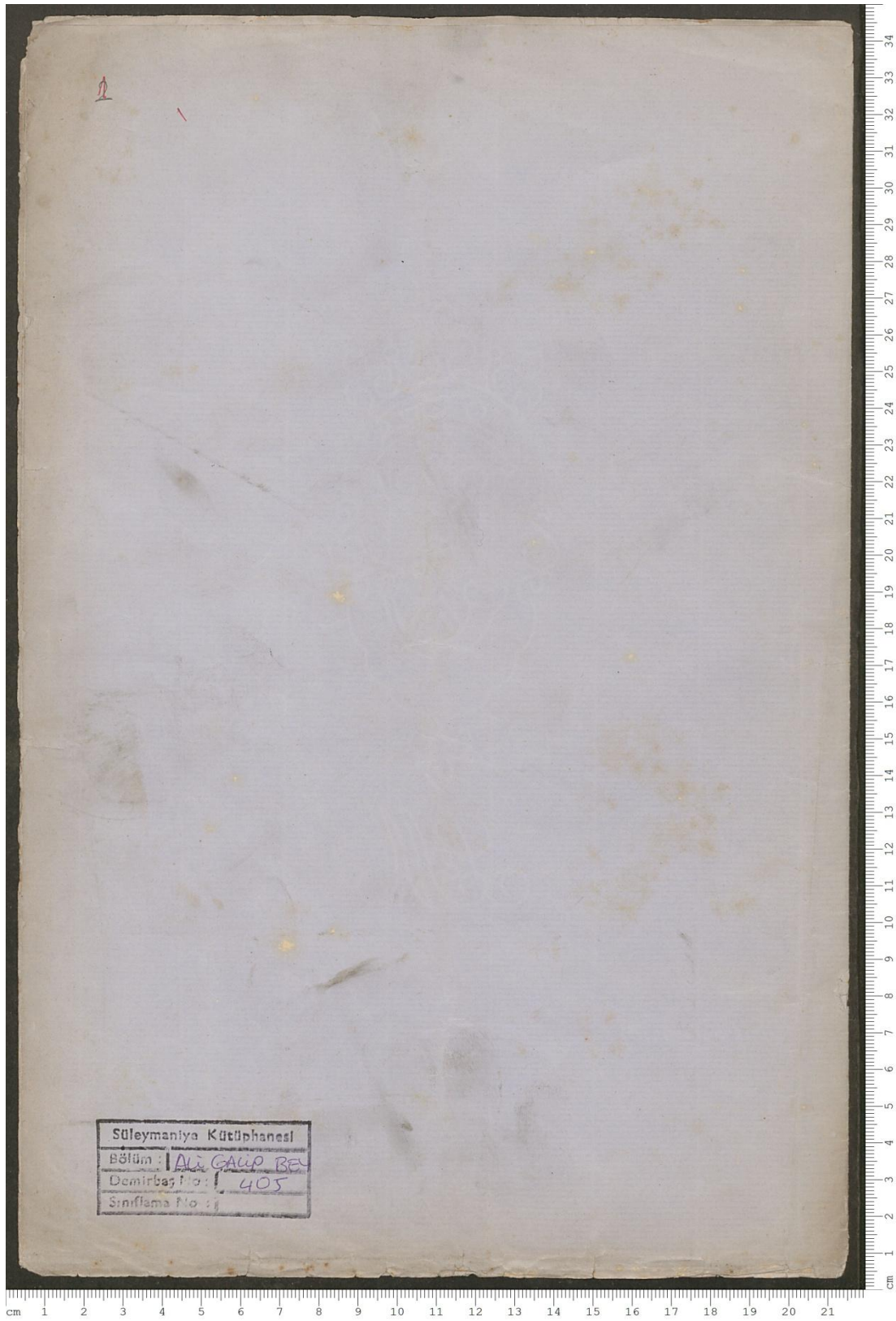
قنور و عرصه ایست که ایدیه اولاده مرقم

ایدیه ایست که عرصه عیسایه میخیزد اید اولاده ایفای قنور
 که جهت سدیان ایدیه اولاده سورس ظاهره است افسار ایدیه اولاده مرقم
 عرصه و افسانه کیفه ساعه قنور اولاده

1.3. Atina'dan Mâbeyn-i Hümayun ve Zaptiye Nezareti ile Cereyan Eden
Yazışmalar

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ GALİP BE
Demirbaş No : 405
Sınıflama No :

خاکبای صفای لایح

لایح صفای لایح وای صراحت

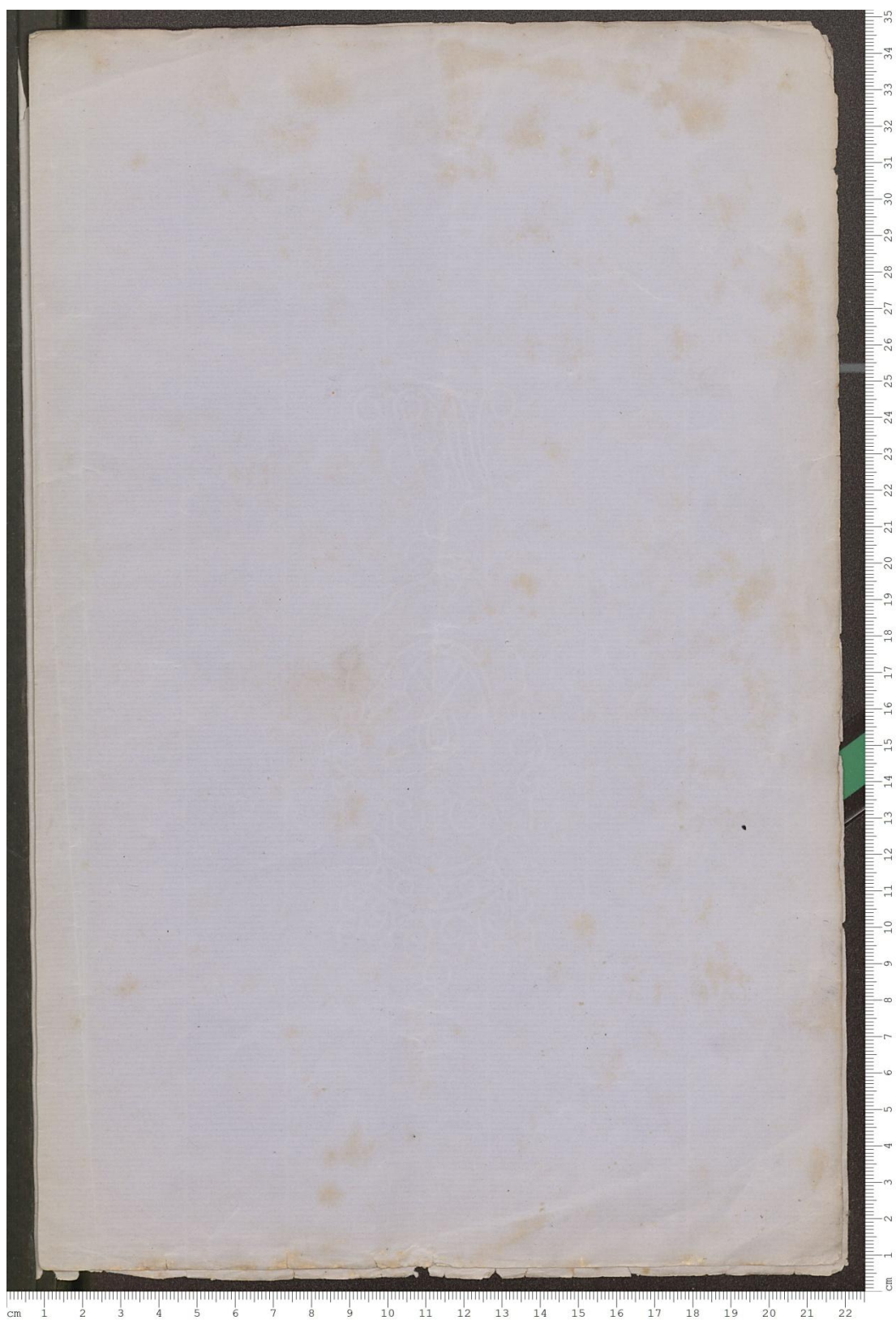
آنکه ده حدیث آمده و فواید از حدیث این بهین است و حاجتی و بیانه حکایت نزدیکی در حدیث
اهلیت حقین بزم حرکتی کارانه قدر جزییه ایست احوالات عرصه و بیانه و بیست و نوزده
سید که بیایه تواریخ حقیقه ده آنکه در فوج عیال و عروضا جاکارانه تفصیلات عرصه و بیانه
قلینیه آورده که سید مرتضی بکرمی کوی اقصی سفار سینه آتیه بیست و سیفاه
بلکه عوطف جسم حقیقه جزییه میزاییم رفیع بویله جسم تحبث تحت حقیقه
و تحت بیست و سیفاه آنکه سید مرتضی واقع (فار) نام حدیث سفار سینه و سید مرتضی
ماوریه و بر سر اولین بر صفا حدیث آورده و بیانه یازده تبار و بیست و سیفاه اولیه
مذکور تبار و بیست و سیفاه اولیه حدیث این سفار سینه کتک اولین بر بیست و سیفاه اولیه
در بیست و سیفاه اولیه سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی
اجیه اولین و بیست و سیفاه اولیه سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی
او بیست و سیفاه اولیه اول طرف حقیقه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
موتنه و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
کتابت اولیه حقیقات واقع این سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی
آورده و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
اولیه و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
ارقم طرفه یکدیگر که سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی
سید اولیه آورده و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه
سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی سید مرتضی
و بیست و سیفاه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه اولیه

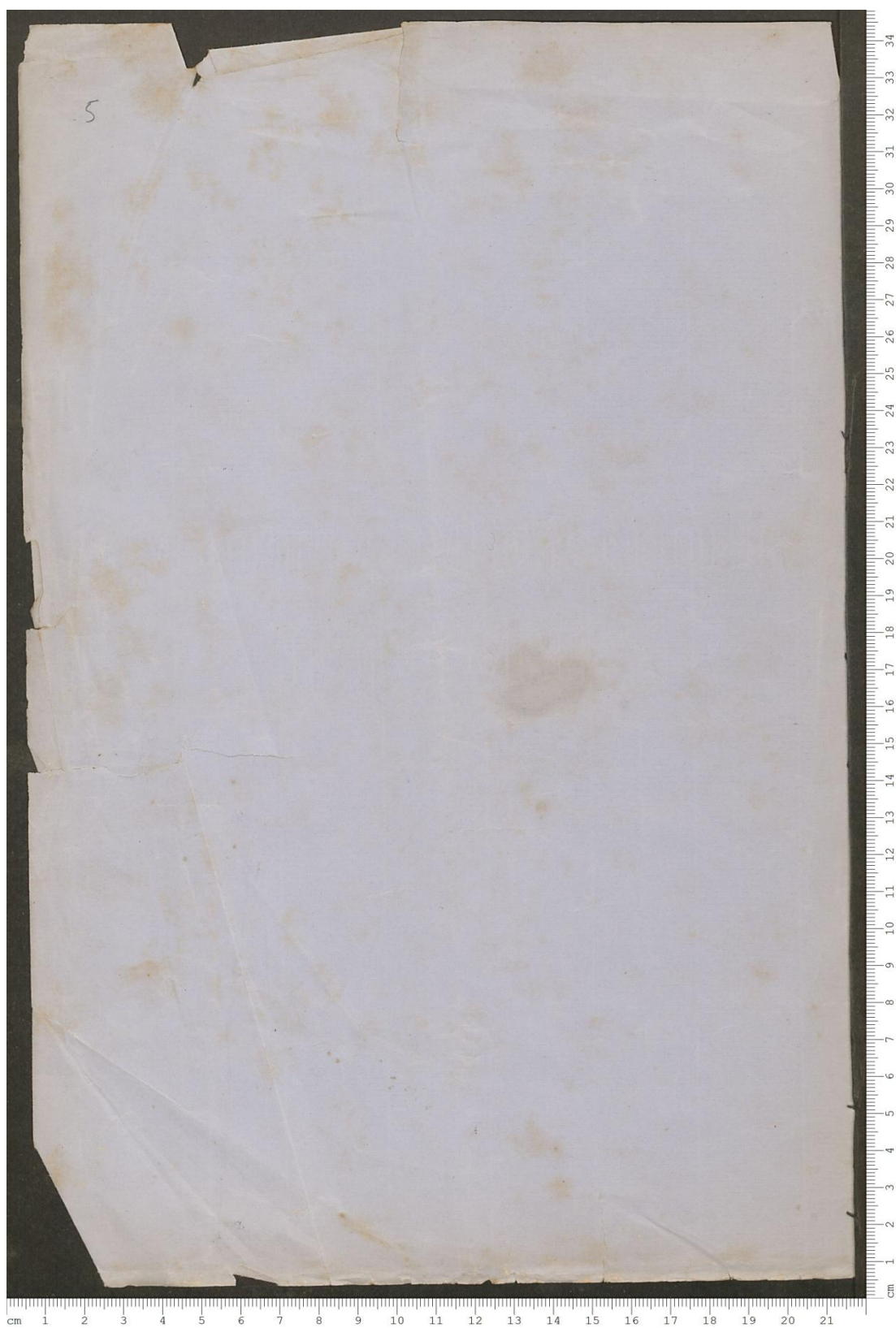
البه حیثی همدینیه با واقع مقصود استکناه ماده ضمیمه واقع اولیه تبتا تبتیک سوریه هجانه
 قضا و قدر نه کنی نتایج تاسفیه اتباع ایچی کیفیه اولیه بر میزان معرفه اول طرفه
 کلمات استنسی متعاقب قوتی تکرار عودت ایمان و تبار و در حقیقه اولیه نموده کاترک
 استکناه ماده استنسی تبتا تبتیک در هم معلومه چاکرانم اولیه اگر معلوم اولیه

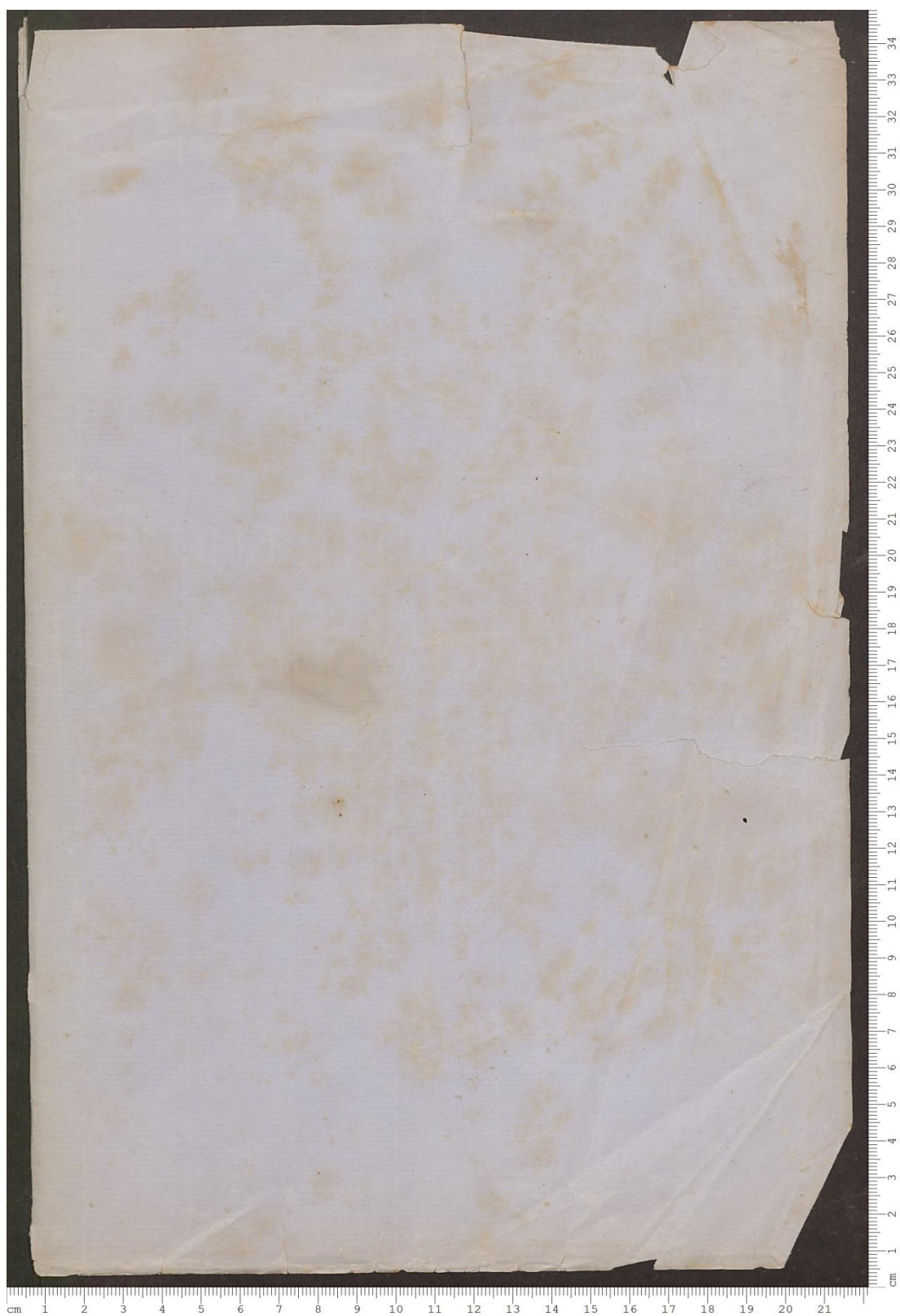
اولیه کاترک بوی شایسته منع اربع حکم امر طبیعیه
 طبیعیه ایچی قس و ان ریاده بادی تاسف اولیه هجانه دوده نوماده کی اولیه بوی ضمه
 ایچی از عدم وقوعی ایچی کاترک تبتیک و مضایق قطعیه اولا ایچی بابر بیان
 مضایق منع ایچی و فی حکمیه بیان تبتیک اولا قطعیه تبتیک اوزیه مضایق مضایق
 توقیفیه امر و یلیله اولیه هکله الف و ساهی ضمیمه سیفیه داصه بکله کجایار سیفیه
 حکمیه سفارینه دوده مضایق دوده و دوده کیلرک و توقیفیه ایچی بیه اولیه
 مضایق و فی هکله صورتیه توقیفیه قوتیه بره بهای هکله بیان نه اعظمی ایچی
 دوده و توقیفیه و بونت مضایق طرف ملکانه هکله بایحه لازم ایچی اجلاس

و قهر ایستاده
 است و قهراده سنه عبد ملکیه ان ریاده اضلاع عظیم و خدایم ایچی برانده بیانیته
 معلوم اولیه افکار و دگر بانه دینیه مضایق کلان که حسیم بیه کنی بیز طرفه سفارینه
 بر نوح قهر و یا تحقیق مقصود معادیه تعالی برسته سیاه ایقاعی هکله کی اولیه و هکله
 دوده و دوده مجروحیه بادی بیه مضایق رفیقیه بابر اصول وقوعی رفیقیه مضایق
 اولیه بقیه اولیه لایزال الف و ساهی بکله هکله ایچی و دوده و دوده بکله
 حقیقت مجروحیه فانی اوکله طبعیه ایچی برسته بیه زکی و بکله استنسی و هکله
 ان مجروحیه اوزیه بیان مضایق بیه انتقام سودانه و دوشید سفارینه ایچی الف و
 بکله شادی بالقول و دوده و دوده بکله طویل اند حقیق و فی ادبیه بر تهره
 وقوعیه قوتیه و اداریه حقیقت معادیه ریاده هم سفارینه اوکله کجله
 باشد که حاله و فی ایست تراکه و الهیتیه در تهره بکله بکله و بیا تبتیک مضایق

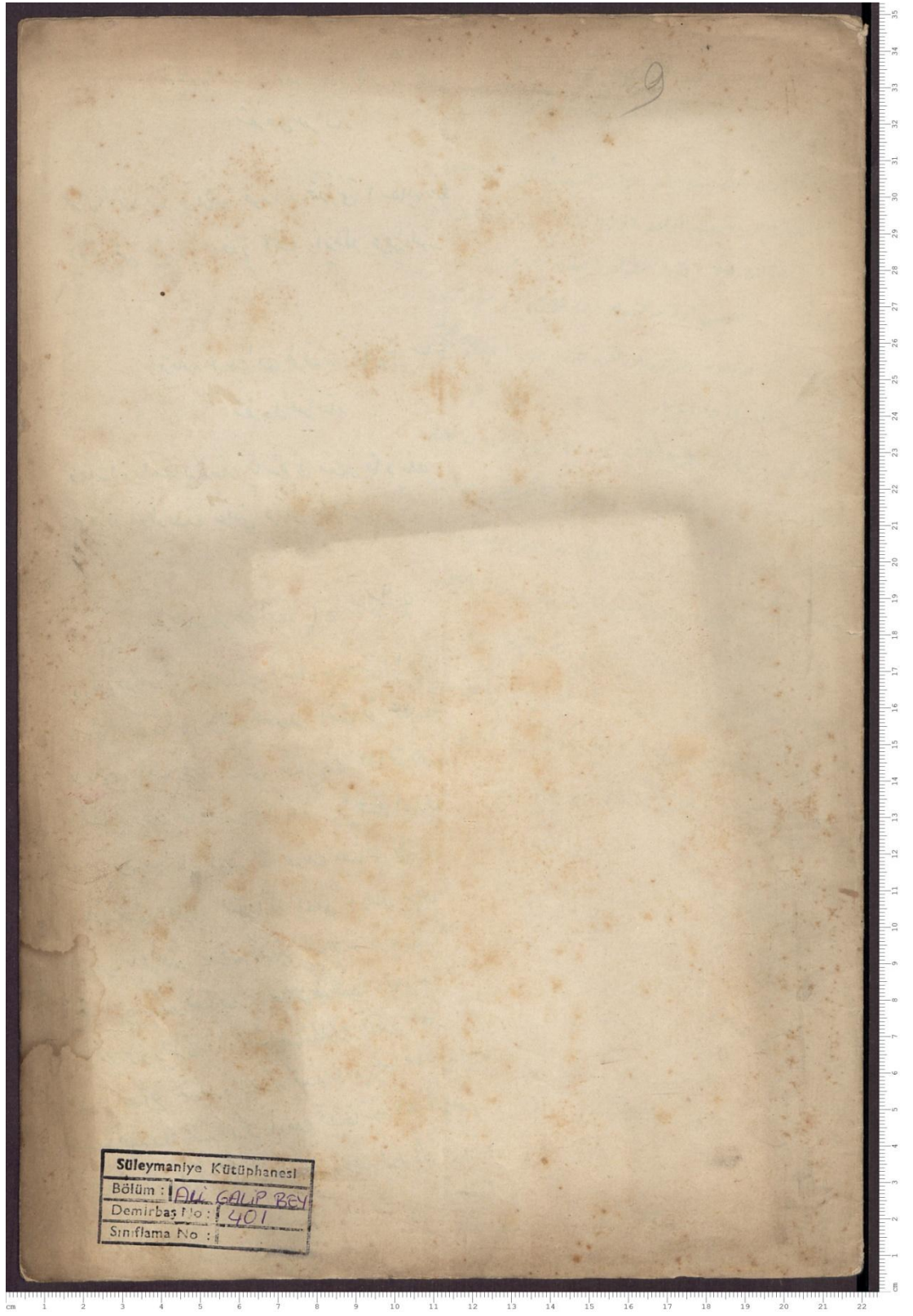
فکره را بر طرف شکایت ایدیه که در حق حقد و نه در حق سواد ایدیه
 بولند و در مقام این اواخر و مقدمه بنی حقیقت عالم بر از غیر موافق صورت تنظیم ایدیه
 معطوف و در مقام اولی و در مقام تأیید او را در سبب ایدیه صورت قبل ایدیه
 تقدیر و به این ایدیه ضابطه توقف ایدیه در اول اوله صورت فقره س نوعی سفار سینه
 بر تر ضمیمه کن نفس اولی به حکم شکایت آن در به هم مرکه جاکل در وجه الوداع که در تنظیم سفار
 به ضمیمه کن نفس دومه بوده بهانه ضابطه مجزوی که کیفیت بر نوع ترجمه معنی و بعد ایدیه
 فکر و معطوف به نفس در اندیشه ثقه که در بهانه طرفه قولیه بر ماده در طولای هیچ شکایت
 در میان اولی کن ذات شکایت در بر سبب و در بهانه اولی و در ماده در شکایت بسته
 ذات بر می اولی بهانه ضمیمه ناظر طرفه در ماده ایدیه عالم احتمال ایدیه اعصاب
 بر سبب سبب شکایت و در بهانه ایدیه قولیه آن در آنفلان آماج ایدیه
 عبد المکرم بوانه دیکه حد مدد افزون تا ایدیه بوجز نعم و عنایات سینه ضابطه نعمت
 حقیقت اعظمیت یکم بر به ایدیه اولی ضمیمه شکایت و محدثه عاقل اولی بهانه نفس نفس
 حقیقت که در بهانه صدقانه حدت و در بهانه میانه ارتقاء سبب ایدیه موافق و شکایت بر می
 دو سوختن و فکر و ذکر کن آینه اولی و در بهانه بر به حد صدقانه و سبب ایدیه بهانه مقدار
 خاطر قاصد اولی و در بهانه ایدیه کن عرض وظیفه صدقانه و عبودیت و ایدیه کن
 معنی غه اولی را بر طرف معطوف و در بهانه سبب ایدیه اولی در بهانه صدقانه به اولی
 بر سبب سبب حکم و مقام حاکم اولی و در بهانه عرض محبت ایدیه

1.4. Ermenîlerle İlgili Yazışmaları

قرانه معرفت فی سائر کلمات
شعره کی تفصیلات

فراراً بینا شاعر بهین فواید قدیمی استقامت برین
دو کی کفیه است و ده و فتح احتیاج را بدلیل عزم و نور

قرانه بدین افق طرفه $\frac{1}{2}$ ساطع
شعره کی تفصیلات

وفات ایرم استقامت برین یا شاعر کی شعر قادیان
نزه در اولدیفن عرقی فرماده بود و شد

قرانه بدین افق $\frac{1}{2}$ ساطع

دو کی تفصیلات عالی کیده استعاره بود و در
سینه حقیقت بادشاهی حاصل اقتضای تحقیق
لازم به بالمسار مرقعه قادیان طایفه هفده
استقامت برین خانه شعر بهین و یحیی اولاد
مردم بهین طایفه اوله قاصدین مقاصد ظهور
ایمان صندره لولای متوفان ادغی در حال مدعی
محمود به بالمراجع معرفت کلدی ایدیه تحریرات
نتیجی شعر نو کدر نقه حد ~~محمود~~ ضد قضا قادیان
نزدیک ظهور ایدیه و استیضات کاران افاده شعر
نظراً بقاع مشعره طایفه کلدی و برین صاق و دلیرین
صورت فیه ده یقین الیکم ارم تحقیق تندی الکلا کیدیه
درها فقه معلوماته او کلدی هماره ایدیه کج
معروضه

قرآن به هر حدیثی که در شأنه می‌باشد
تفصیلاً در ۱۰۰ سطر

۱. تقالید خان سنه بلخ مرقه نقیضه خالف برادر حاجد
شاید باقی منسوب اولیای او را هم قائل باشد بزرگوار
یا الفک و یا اکا واسطه اند اینک به بقا بر
تقصیه اولیه جفنده و بوضع این سره حکایت
سازگوار جفنده مرقه مذکورند که سطر ایست
..... کی ادعا ایست بوضع نایل
قادی نجی بر خفاست نظریه باقیه به اکا نام اولیای در سطر
کلورایم کنه تنفس نظریه باقیه جفنده و نظر
عفو علی اند که مدار میقت
اصه بویله جفنده و عدوتی ایست در سطر نصیحت
مؤثره این ایست در سطر سطر مذکورند برید
در سطر اعوام و برده اقبالین قاصه سنه کی
اولیه سطر نقیضه باره ایم حکایت به اند
ایست خیرت اولیای ابرو جفنده بویله

قرارداد بکر حبیبیه بکر صفیه بی تنفر افتاد

۱۰۰ ساطع

دو تن تنفر افتاد علی بن علی بر صباغ و در دینی متقا قبه
 با سه کاتبه عزیز بی مرقه مذ نزدیکه بالاسی حقین
 غیر لر بر بی ایمنه کندی کورمن ایستیکم اجنار ایلیک
 مرقه متوفان او غنله حاضر اولوق حاله نیک
 اقسام در ری خانه سنه قنوی ایچ کلی جوانه ویریکه بالذات
 کیدوب مابتنع بر بیا صبه اور تو اید و متوفان بول
 او غنی حاضر اولوق حاله بالملقات امر و اشعار بویله
 بولع بط مقدمه اید در سعاده غنله اید بظرف غنله
 یاد نهک و طیب اولوق افاده ایسه اید مرقه
 عدم ایستی جسته کید به جتن و متوفان او غنله
 بر اقه به جتن بیا اید اگر حوضه ایست کیتور اید
 انون دهن تنوع عالم شهن اولاه احسن و عنایت
 سینه فلطیند ترفیه حاله ای غنله فکرتیه حفته
 خلافتیه عرصه ایچ کلی وعد و کدونه هیچ
 بر فتنه کلی جتن دهن دینم و اولاد و عیال او زین
 قسمد بیا و تمام بر ساعده ضیاع موره اید اقناع
 صول درجه قدر اقدام ایسه اید مرقه
 کار کرتا بکر اولوق مرقه عنادنده سرو انحراف
 ایدیر من قابل اولوق صدقه متوفان او غنله
 فرانسجه توجه خطبه اید از مرقه ای اقناع اید
 اید بک زاده احسن و عنایت یاد نهک
 فلطین ایمنه جاکیه ضعه بیا اید مفاوت ایدم

مرقبه بن بومرته عنادی اوزرینه اورامه مهمه واسر
 کند و این شکرین شکره ایتمید اورامه فرکوره بن
 الر ایسی ایمنه دیگر جاره تحرینه قسبت اولهین وایه
 وایسب سبه انتویو یات بن متوفی اید قرابتی بخمار
 ایدلینده ش رایه واسطه سید دهن متوفان اولهین
 اوی تفضیله ترفیه حاله و بعد سیرلین حاله بنه
 مرقبه بن ده اقناعه موفیه اولهین دهن ویندر دعوای
 غیمه ایدلرایه اوزرته دهن مرسته الر ایدلعلی
 وارد خاطر قاهره کارانه لم ایرم نه لهنه ویندر
 اردونه حفته یارته شرفنوج وصدور سیرلور
 ایه در حال اوی ایانه بذل مقدرت ایدلعلی
 عرصه هانور

قوانده بکرصدیه بکله سعادته وایسب سله

سید جاری رویند اوی تاریخی تفراقم عاکلیم تبلیغ سیرلور
 اردونه جلانه حاج حفته ویندر بینه اعظمه اقناعه متوفی
 قدائی استقاری ده قلاوه اوزرته الر ایدلعلی ایمنه
 برصورد مکانه محرم اولهین ایمنه عتبه فلکونه ضایه جلانه
 عرصه وایسب ایدلعلی حاجیم صعب جاکانه لرسته عنانم کوزرلین
 داز متوفان محرمی تفضله ویندری طرفینده برکت
 وارد اوله ویندر استقامت ردی نصاره اوله جیمه بالرح
 به درینده هکله ندمه یقین اید دانه شکرکسانه حفته
 مکذاری عرصه صدقته وعبودیتی وبعده خدمه بنات عنایت
 حفته سیرلایه لایله اوزره بااته ده ویاخود تنیب سیرلور
 دیگر ملک آگاه حصیلین ~~افضل~~ ^{ایمنه} استغای عاصقه سیدی

[illegible]

شمار عبودیت مفایر ایدون سده سینه و مصلحتی برابر اودا که
 باشد سده اولدیفردنه و اما اصلاح فکریه چنانچه ایدون
 کند و سنف استو هرکه با جاده و دایم چنانچه با دفعات تشویقات
 دفع و قوعولینف عالم شمول من از برکن نشایات
 عدم ظاهری بر مزل اصلاح فکریه چنانچه سنف و دفع
 نایضیه ندره موفیقتری و بنایه و نه چنانچه ملکانه و
 حقوق کی حیات صادق من عصبه و ارایه کانی ایدون
 ظله عافانه سنده بر صورتی و مصلحتی سنف اولدیفردنه
 و اما لرم سانه حقیقه سنیار اعظمیدنه اولد عبودیت
 و صدقتری و بنایه مقدمه ایدون و اطلاله هذه
 بعضه اقربا و تعلقاتی که بعد مصلحت دفع حدیه سلطنت
 سینه از نه و سنده اولدیفردنه عصبه سنف ایدون
 بنایه سنف سنف ده حقیقه حقیقه سنف اولد
 محتاجی ایدون اولدیفردنه حقیقه سنف ایدون سنف
 حقیقه بر مقدمه ایدون و عصبه سنف ایدون سنف ایدون
 اگر سنف ایدون سنف سنف سنف سنف ایدون
 ایدون و ایدون سنف سنف ایدون سنف ایدون
 دفع مصلحت اولدیفردنه سنف سنف سنف ایدون
 بر ایدون و ایدون سنف اولد سنف سنف و حقیقه
 سنف سنف سنف اولد و سنف سنف سنف سنف
 سنف سنف سنف برای سنف سنف سنف سنف
 عطف سنف سنف و سنف سنف و سنف سنف
 حقیقه سنف سنف سنف سنف سنف سنف
 کی ایدون سنف سنف

و گفته بولاج آمد و فرمود که ای پسر من
و صدور بنویس بر این تقاضای منظره او زده حرکت از راه می
طبیعی در آنجا از خود استاده به کیفیت
استاد قلمند

قرندہ راجہ کے

عند من تصرف اولدوق اهلک تا میده تفریق حق
حق مذکور سنبند ری غوثو کام افند بولون طرفه تعلیم و عمارت سینه ب اع
ایضاً مذکور اوزرینه بینه فارمده فیه مذکور
واقع اولاه تشابه بکانه من تفصیلدی مقدم
عصه واسعار خلفیدی افند سولیه مذکور
محبته شمع با صوم اسباب ^{مطابقه} هله رف عماره
خسته خانه اداره طرفه ای ^{مذکور} ری ^{ایضاً} عماره کستر ایله اولدوق
برقاج ماه مدنه طرفه تا کیدانه قواله اوزرینه

برقاج ماه مدد طرف مالده مالوریه
 خصله بنایه فارجه نه زنده هلافت ایدیه ۹
 ۱۸۹۵ تاریخ

نقطہ دوم مذکور عرصہ کو ختمہ خانہ ادارہ سے طر فہ

اسی غرض سے احمد علی علیہ السلام نے حضرت خاندانِ مبارک سے فرمایا کہ

از ملا محمد باقر خانی
سید محمد باقر خانی

عبدی ایہ برکت جیگر

طوبه و ...

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس ۱۲۸

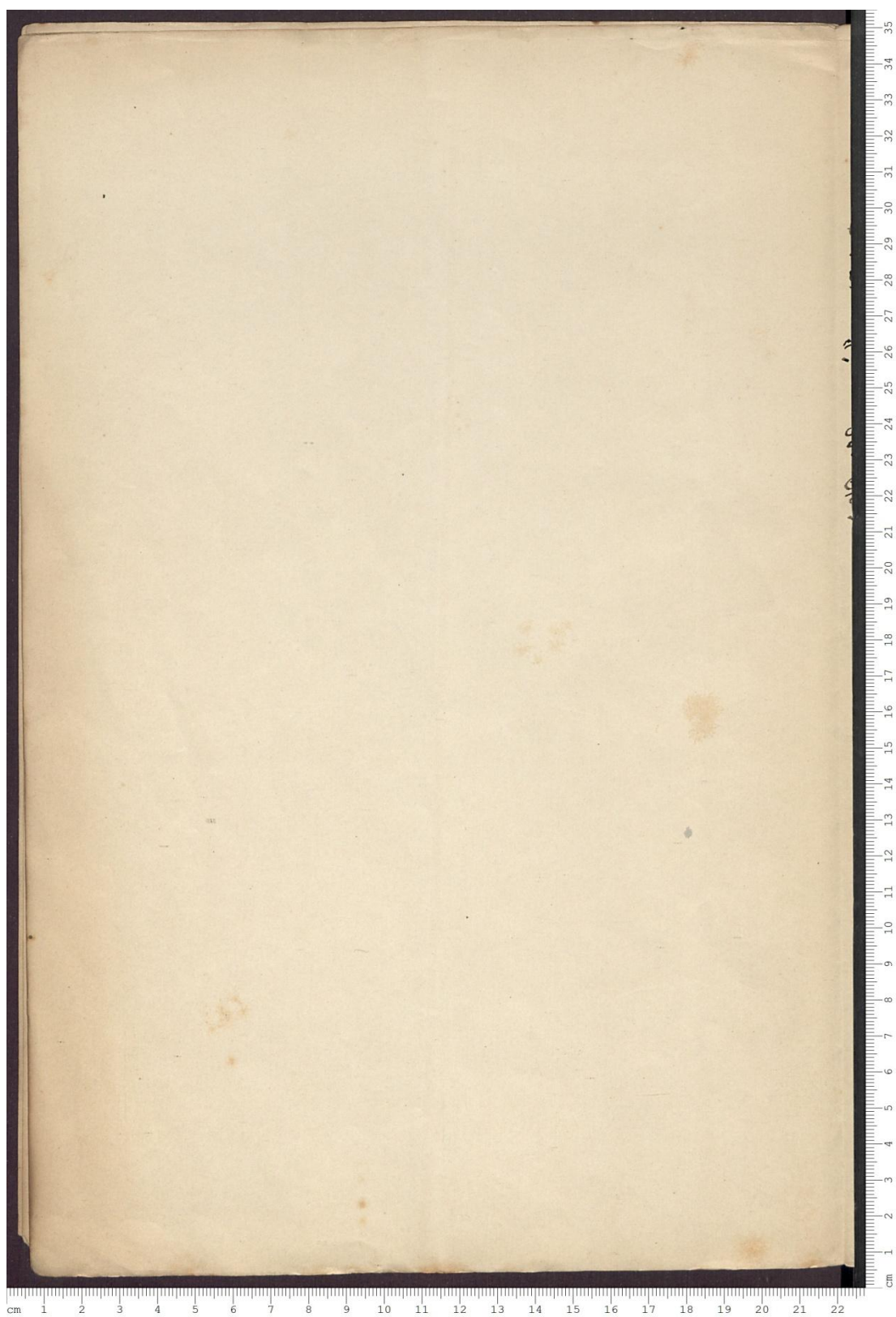
و از داد لاری صو اسام ده اس

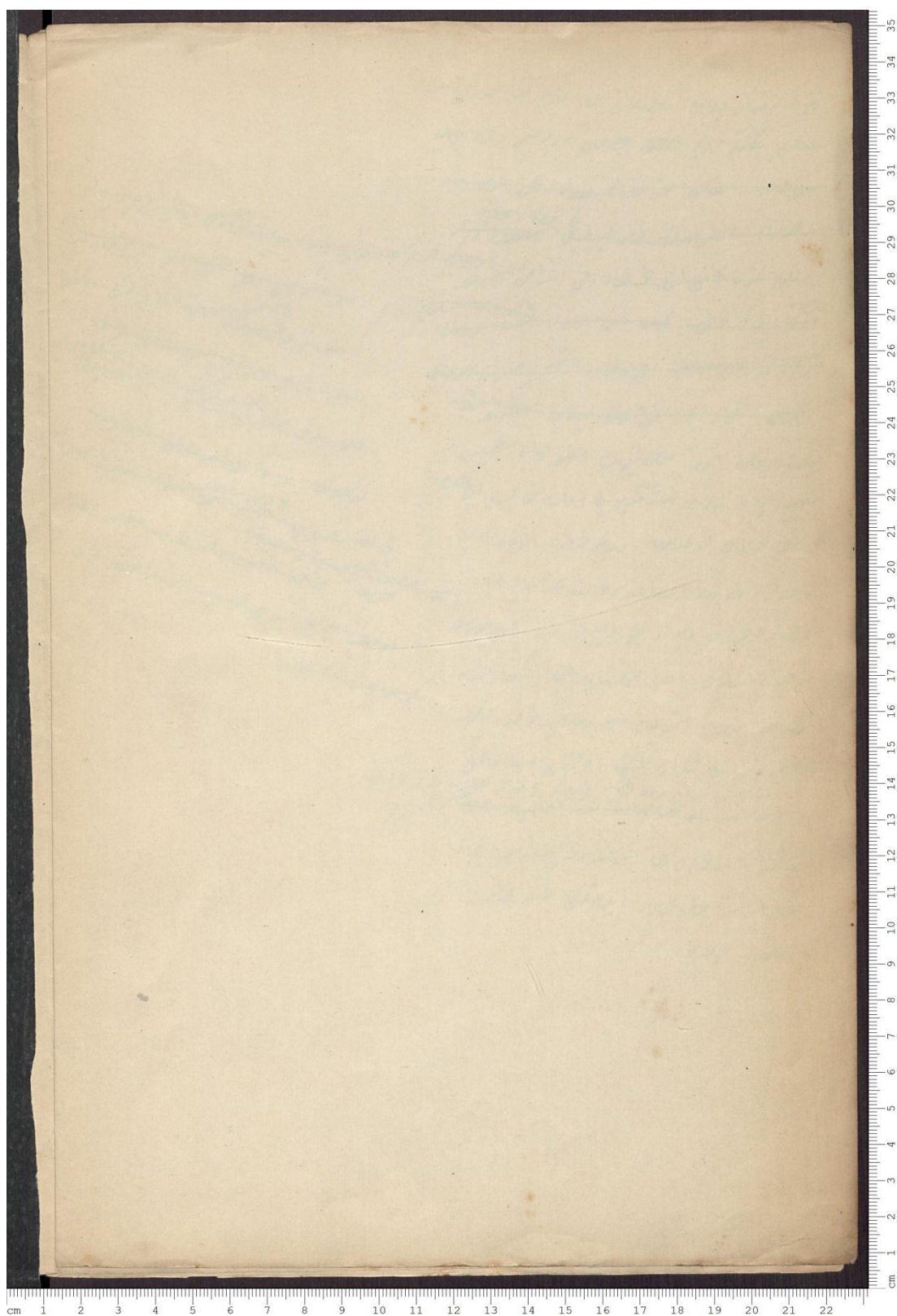
استخاری حامی الدین و صفیاء

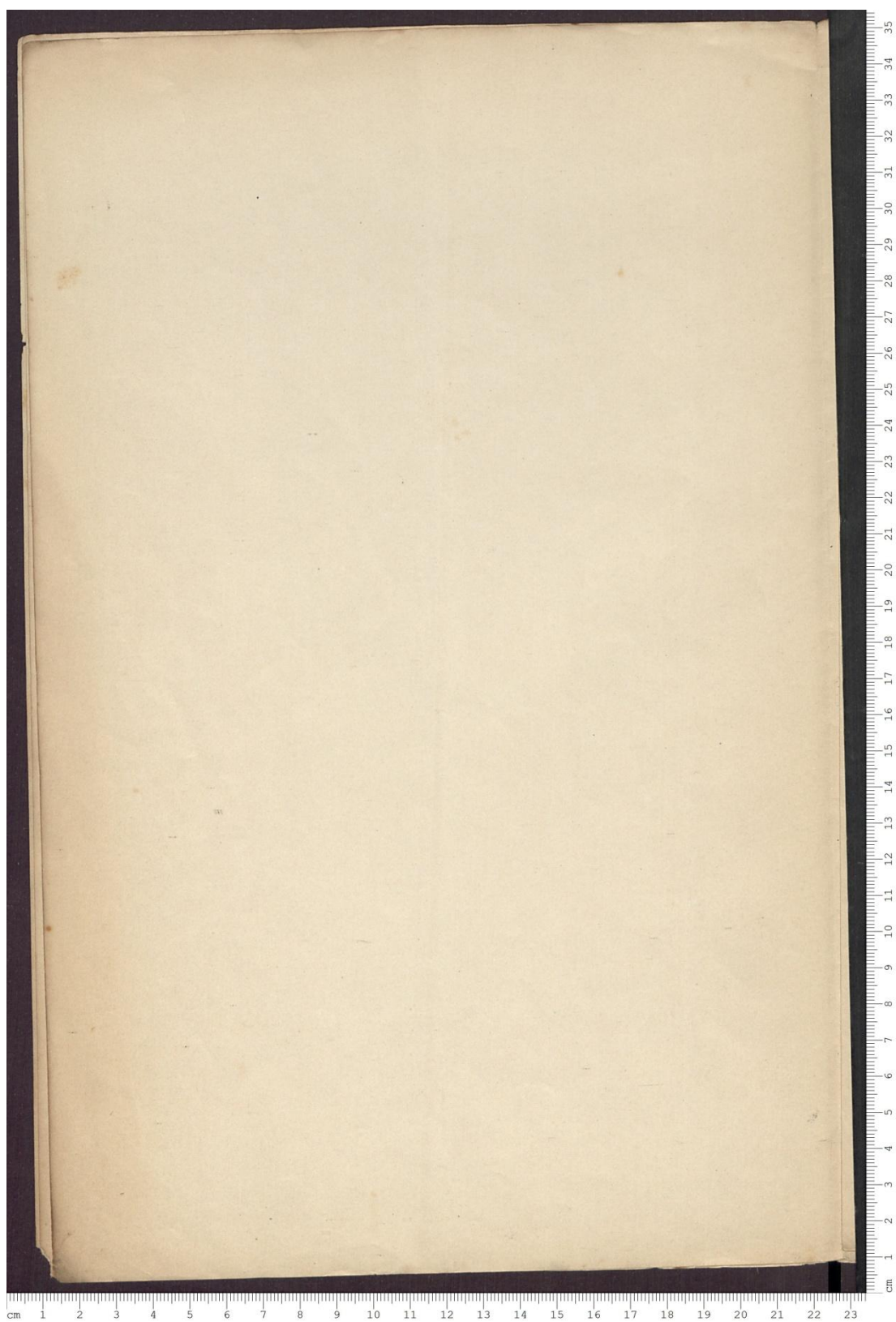
عبد الله بن محمد بن عبد الله
مالك بن نويرة بن مالك

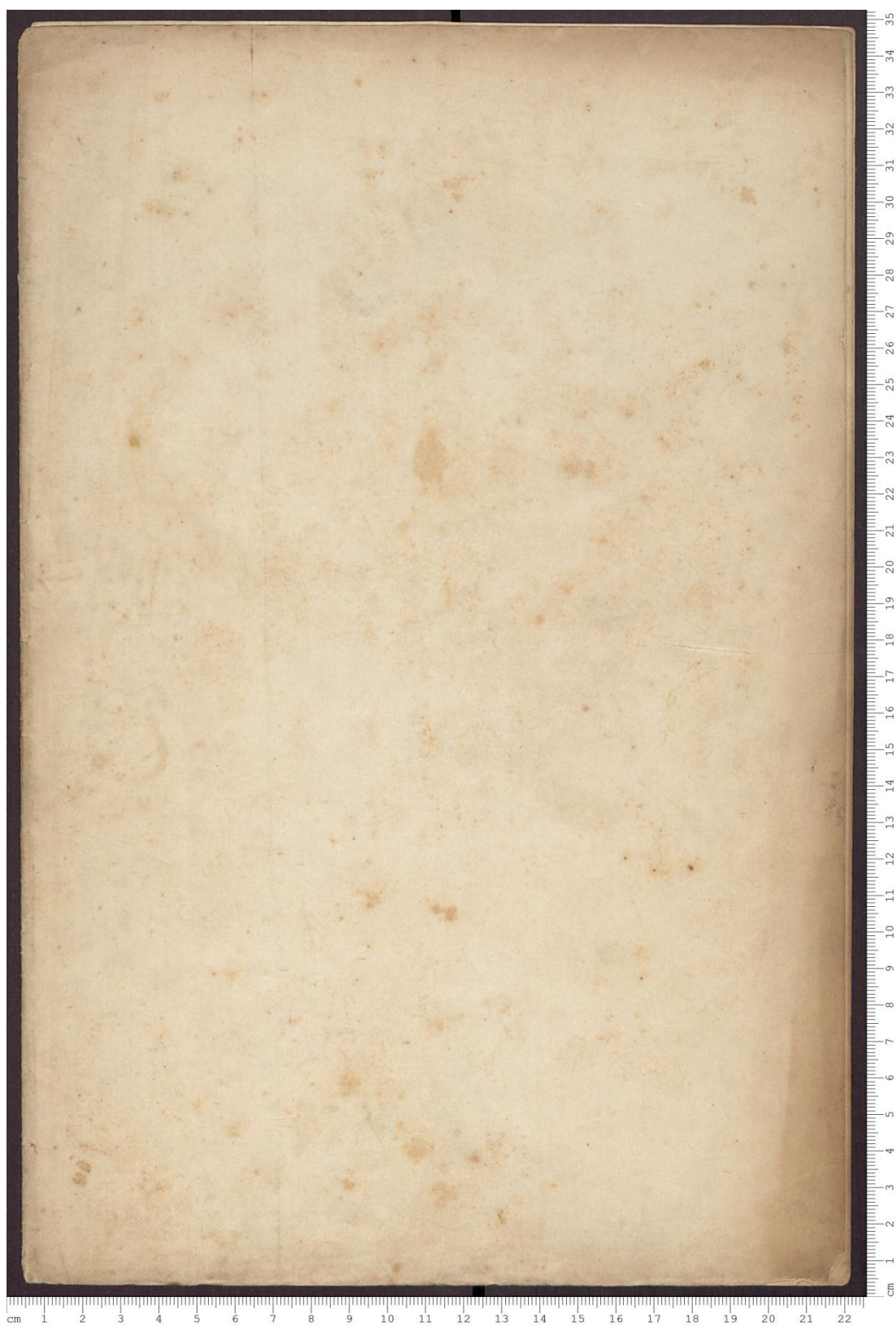
تلاش نموده

محمد بن عبد الله بن محمد

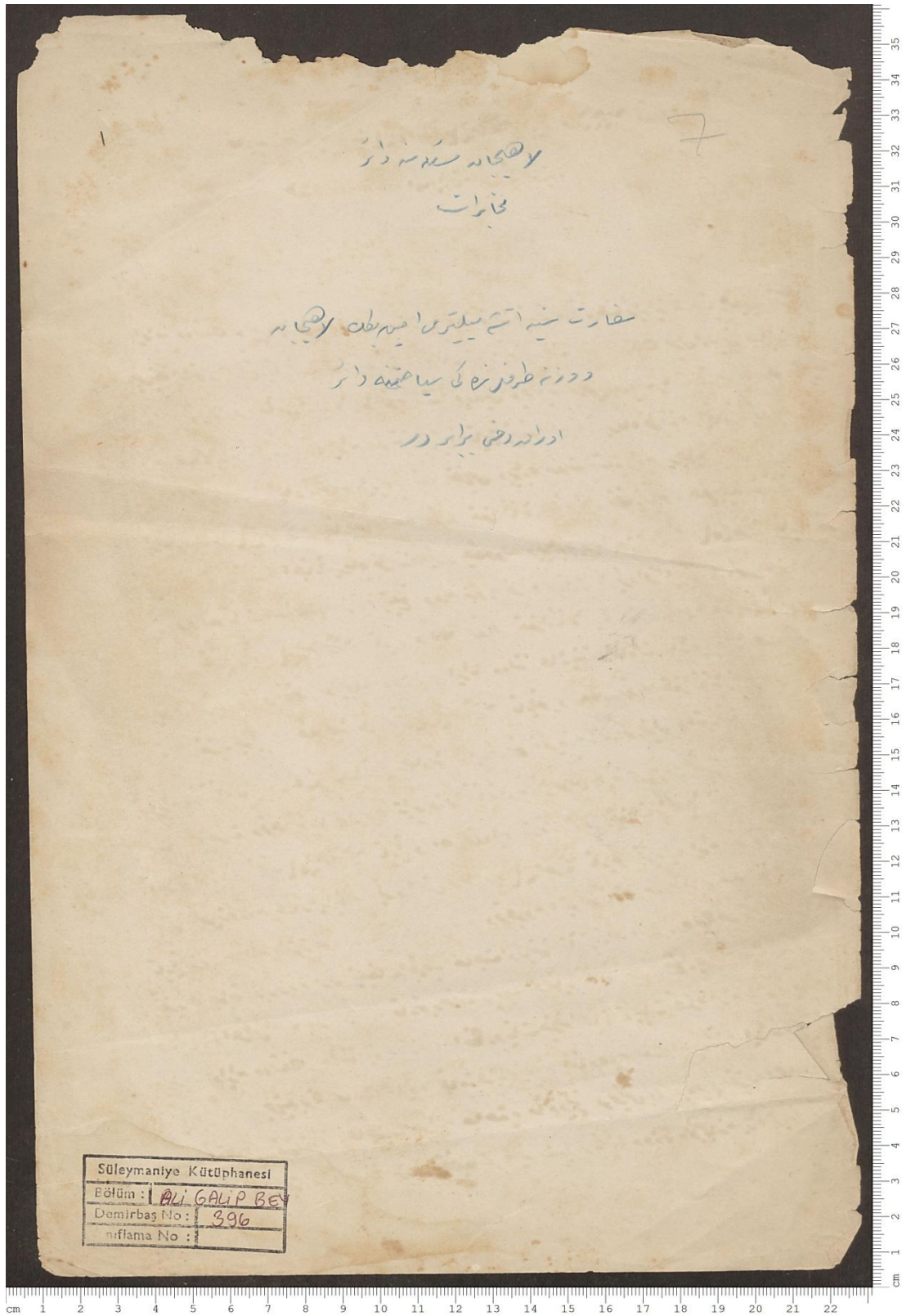

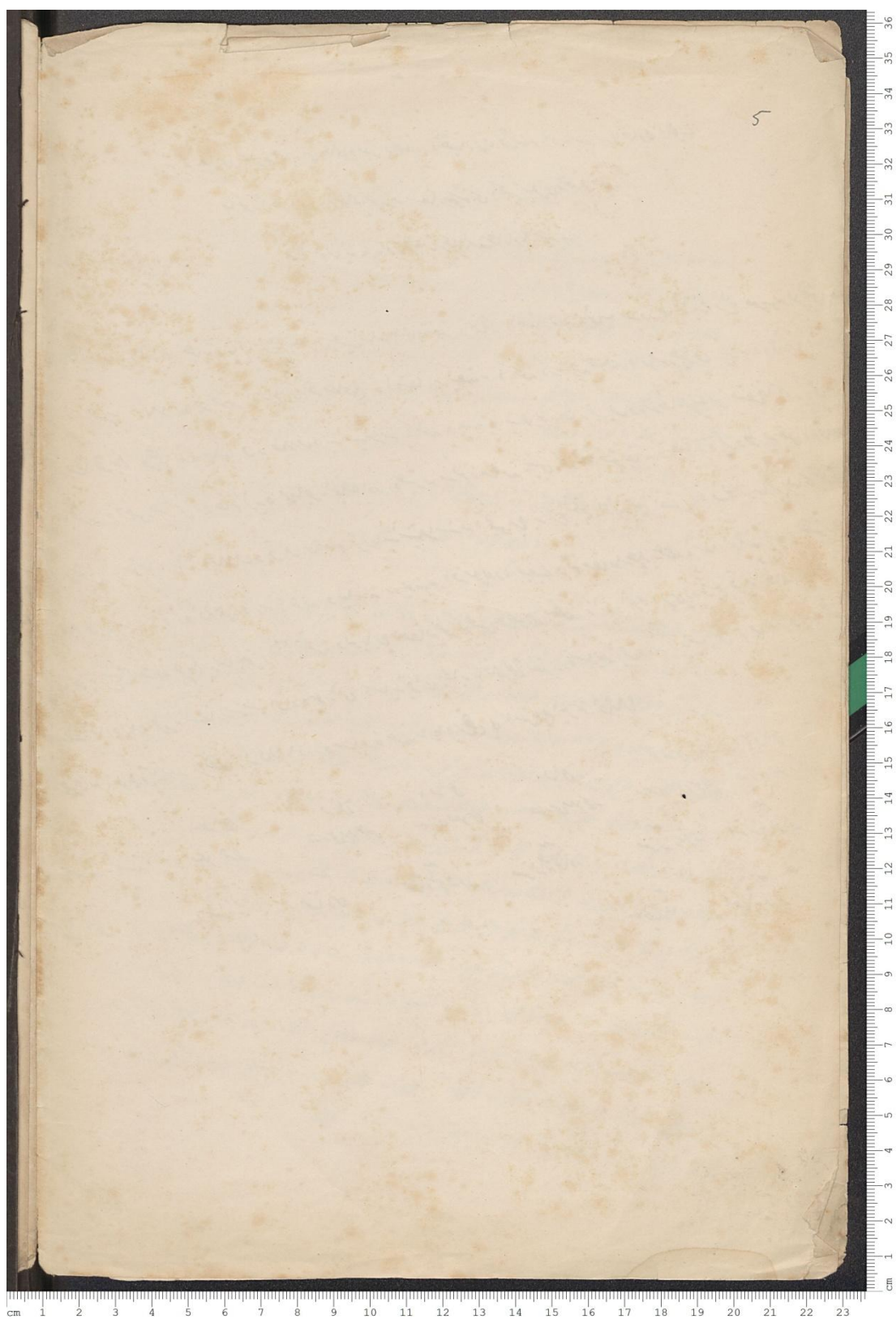

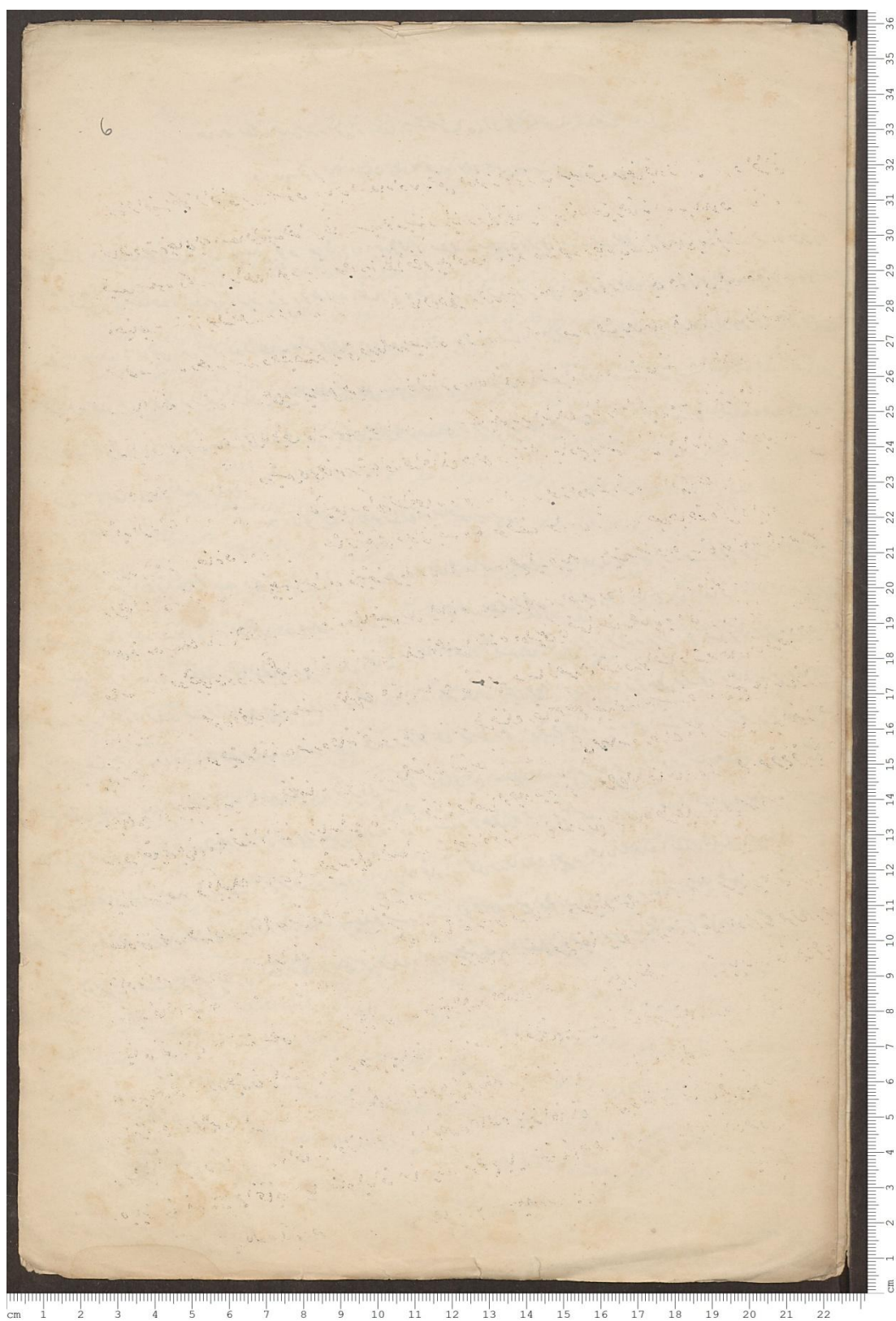
1.5. Lahican Meselesine Dair Yazışmaları

طهارة خفايه بنده ايسالادونم نحرانف صديقه

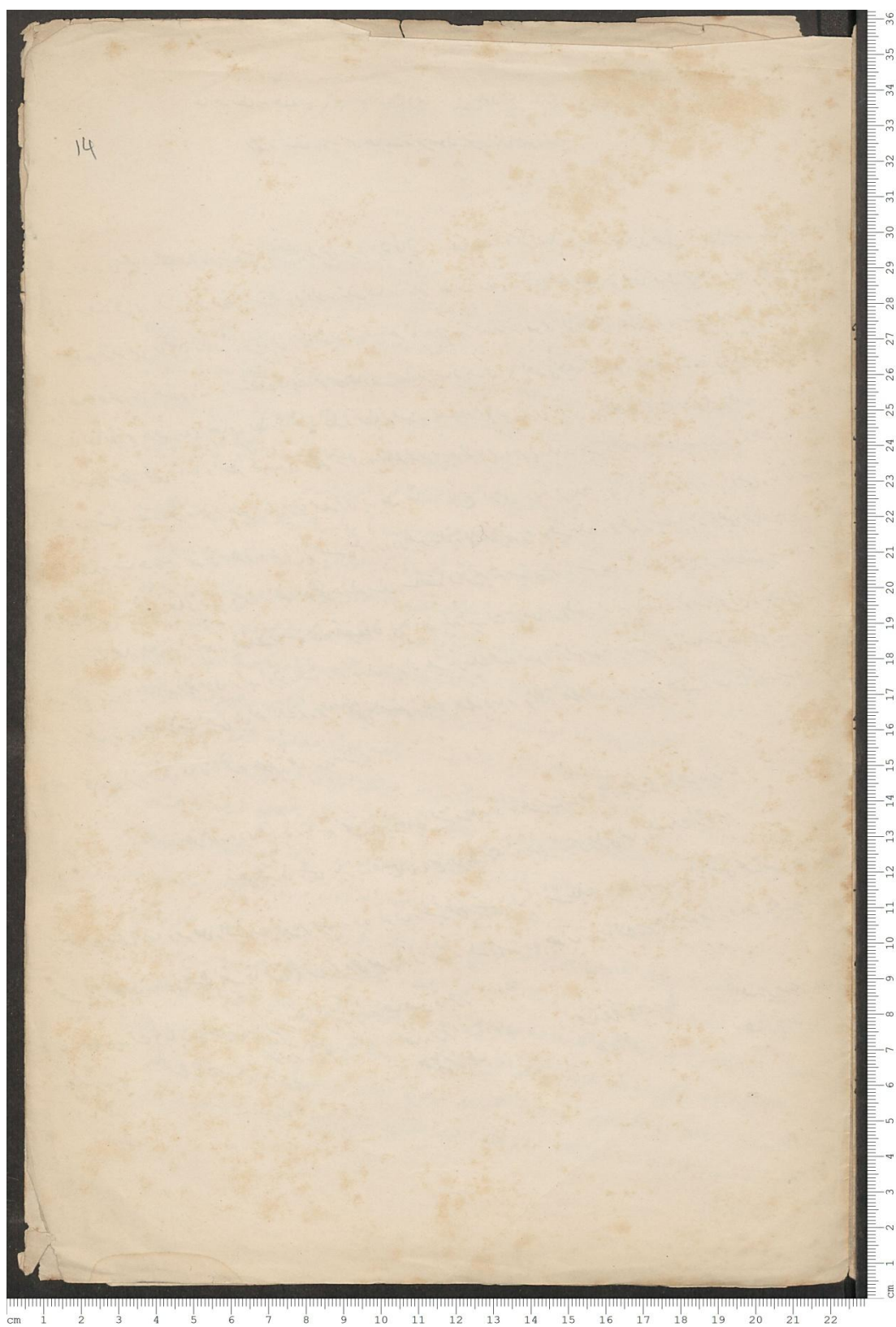
[illegible]

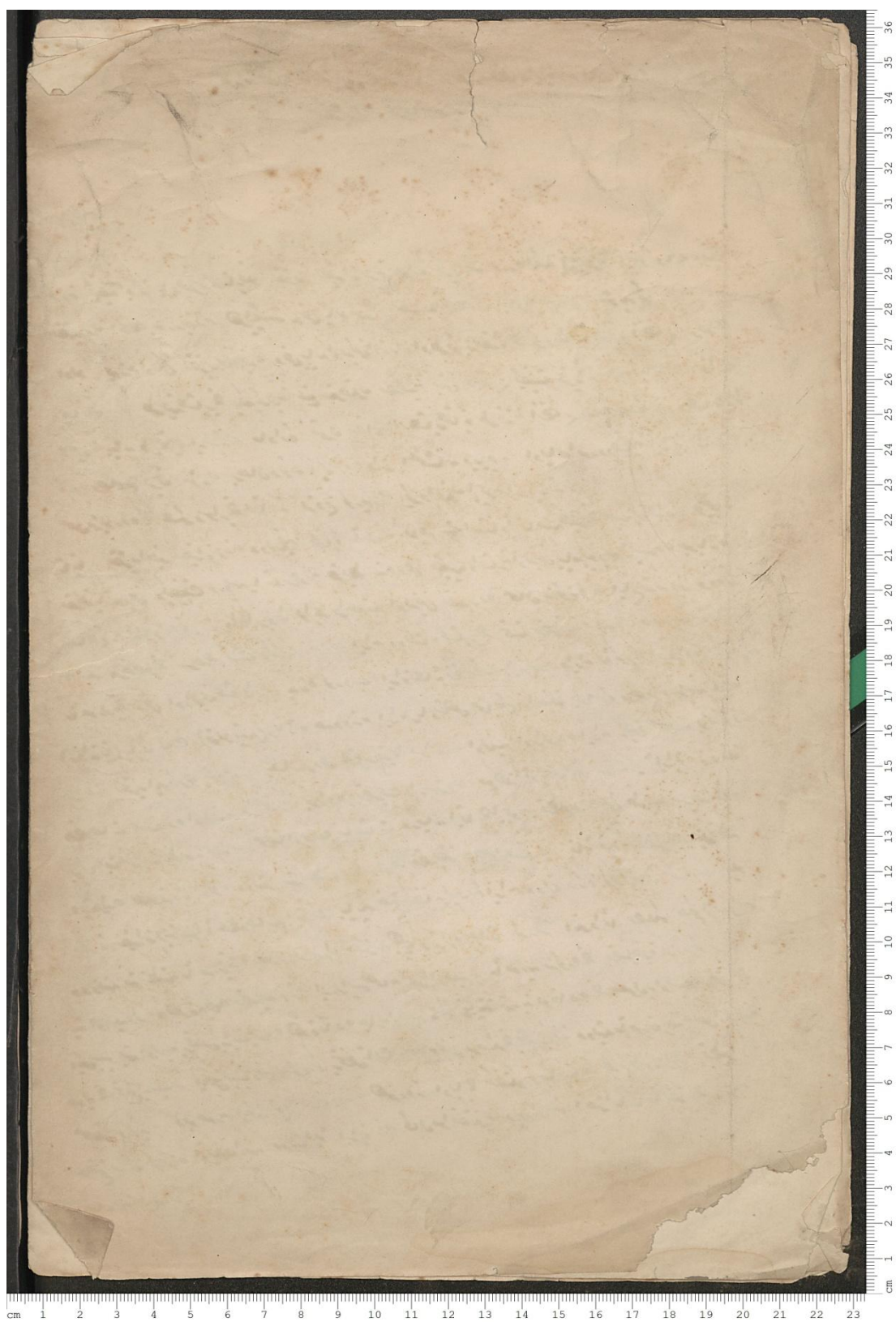
طریقہ سفارہ سے سنہ ۱۳۵۱ سال الفانہ تخریفات صورتیدہ

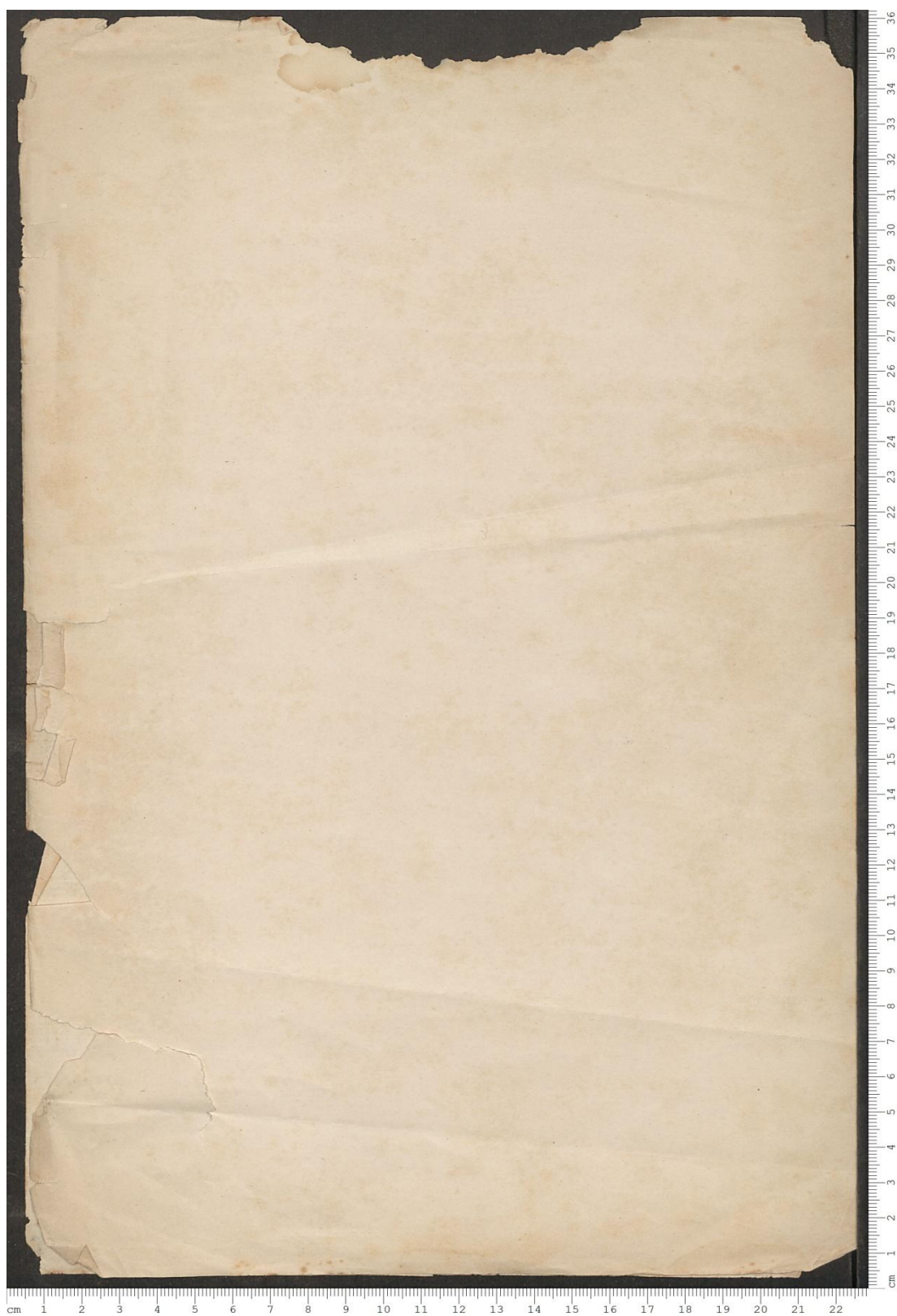
[illegible]

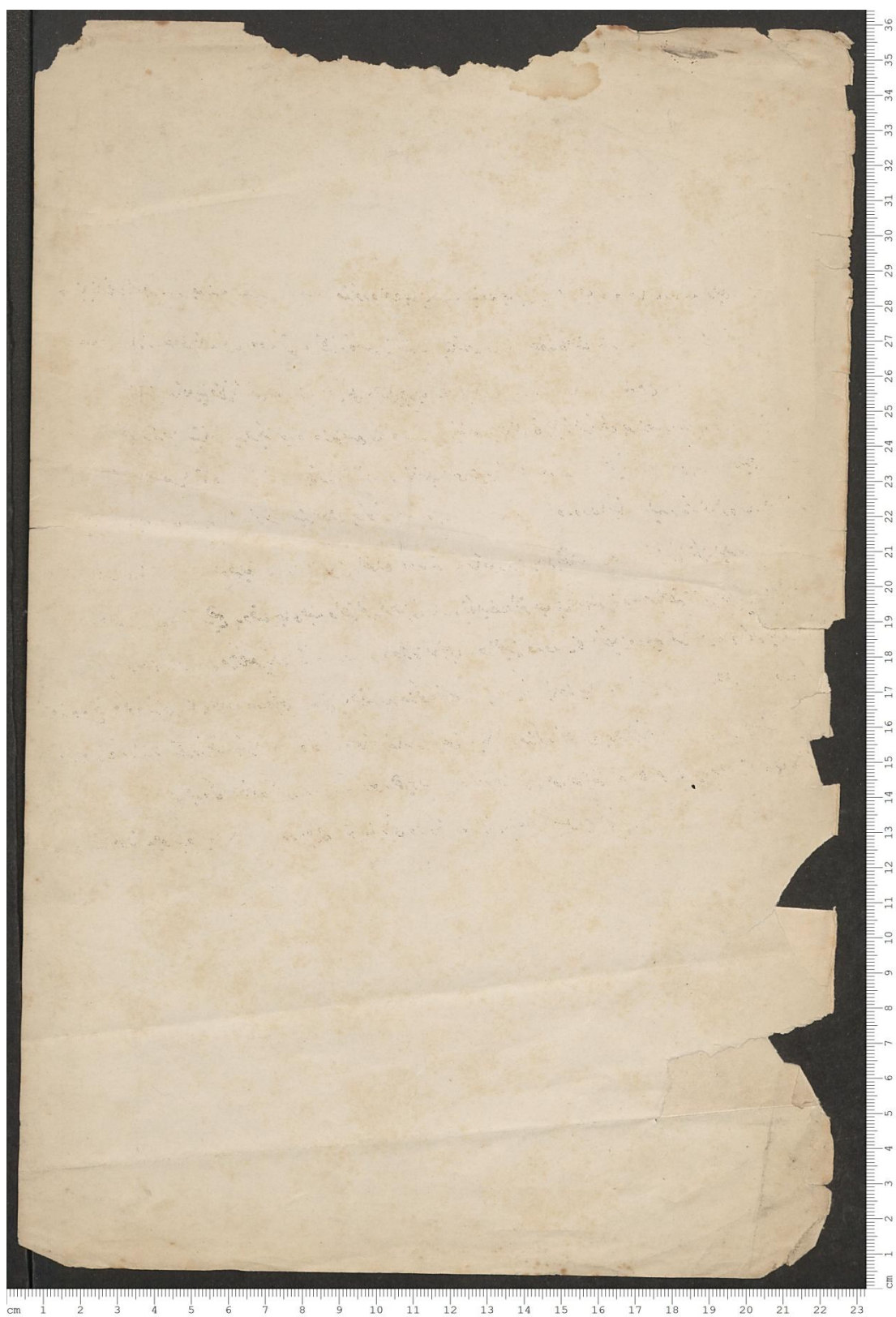

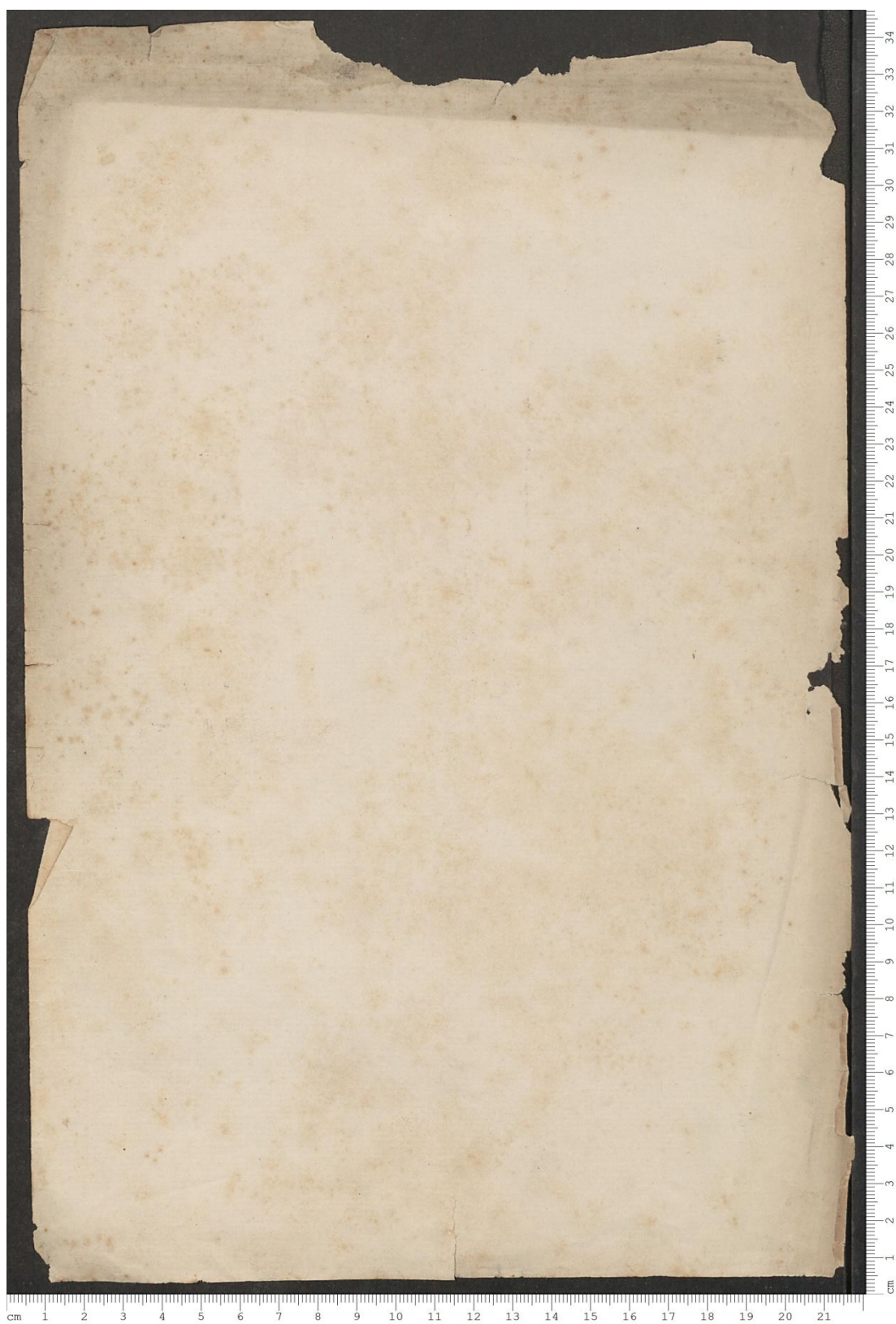
16

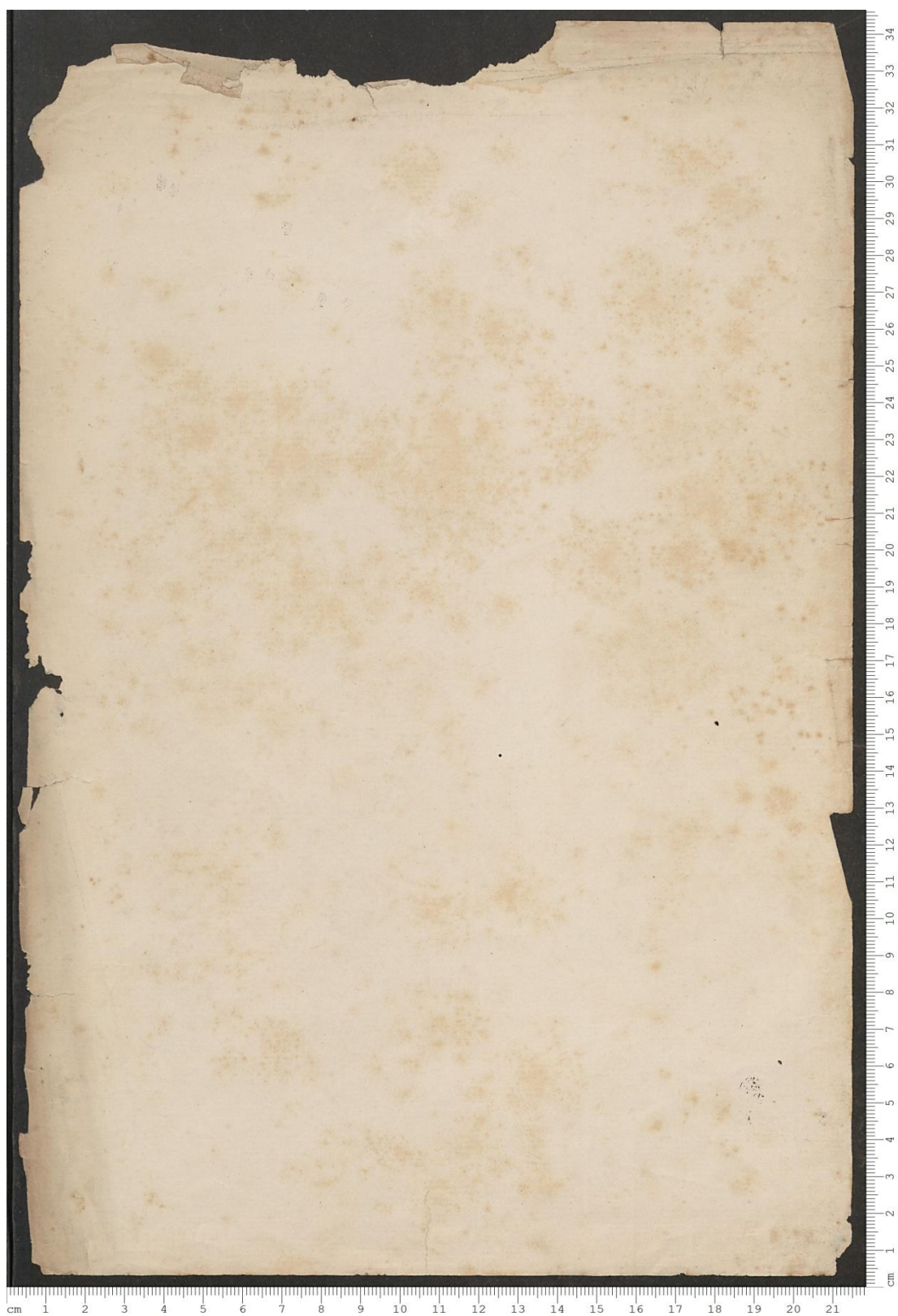
308

1.6. Sîna Hadisesini Sefaret-i Sîna'ya İfa Edilen Layiha Evrakı

6
سینه دار تاشی تحقیقه مأموره احسان
بیت طرفه در سفارت سینه اعطایه
لا یم

۵ - نوزدی تحقیقه ده) ۱۱/۱۲ تاریخ تحریر
ملفوظ

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALI GACIP REY
Demirbaş No : 403
Sınıflama No :

بیه حادثه سی هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 مامویه اوله نیز بر پایه شهرت احوال بک طرفه
 طهرانه سفارت بیه اعطا اولانه لایحه مویده

ارائه کردستانه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 مقیم ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 شهرت بیه سفارت مامویه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 هفتاد و نه ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 قریه مذکوره پنج حصه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 قریه مذکوره و بعد از آنکه ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 و تحقیقاتی که در آنجا مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 اعتبار ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 اینست که در قریه مذکوره سه شهره مذکوره و دوازده شهره مذکوره و دوازده شهره مذکوره
 حکومت محلی بیه ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 الحاق ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 بیه هفتاد و نه ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 و كذلك سفت بیه جان عاری طهرانه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 حدود و کلیات نام محله مقیم بولانه قریه مذکوره اقامتگاه بهر سبب ظاهری و امور عاری و عاری کونیه مذکوره
 الحاق مامویه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 و موی ابره مذکوره تا بیه عثمانیه ادعا شده مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 تحقیقات ابره اولدینی و ابعثی مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 (کروسی) که بعد از آن قریه مذکوره مقیم بیه سفت بیه و بر بنحیه اهل بیه اولدینی طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 انجمنه اولدینه آزاد نام که بیه کلیتی استقره انجا اوزر کروسی تا بیه مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 و اشکال بیه قبول ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 بار مامویه قریه مذکوره و بعد از آنکه ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره
 ابره مامویه طرفه هفتاد و نه ابره مامویه تحقیقات متکرره ابره

کروند همه مدعی اولیایی خوبی و بدی که گفته شد تحقیقات ابراهیم موافقت اولیای مدعیان و در مرقوم کرمانشاه
 بولمانه گردانده و کرمانشاه عالی امیر نظام نزدیکه کوزلکینش استای رله و جیدی برده استوف ایست اوزده
 حکومت محله طرفه جند قمر کوی سوری سوه ایست ایست نظام داریه برکات ایست بنه نظام داریه عظمی
 نام که طرفه بالاستمدعی سیه شهید فایه نسیم قد قمری و کد اشهر روز اهل السیه و جافه عینک افشور
 طائفه سیه اولوب گردانده ازان دافتن حمله نام قریه اقامت ایست و لی محمد قریه مذکور متصرف
 میر ابوسف طرفه خانه سیه طرد و امول و مزر و عاتق غارت ایدر لیکی ادعا اولی اوزده حکومت محله داریه
 تسکات و طبقات آید ایضا ایست ایست مرقوم دخی نابغه اعظمه ایست ایست مؤخر شهید فایه حکومت طرفه
 قریه مذکور به مامور اعظمه تحقیقات منزله ابراهیم فرار و بدی تحقیقات و قدومه مرقوم و لی محمد ادعی
 وجه متصرف مرقوم میر ابوسف ایدر قریه خا بطی طرفه ضربه و اکوینت توانی مجاوز امول غیر مرقوم و مزر و عاتق
 ضبط اولیایی نیمه ایکی مالک احماد و میر ابویکی و ایزی اولیایه دخی حکومت عتق اعطا ایدر کج ایتل نسیم
 اولیایی قریه کیده جک اولیایه محضر لهر دیو ایتل ایدر جی افادنه غلبه سیه نائب الحکوم طرفه
 مدعی مرقوم شهید ایلیکی و مرقوم بدینک دخی بر لیس جوتک و قریه مذکور به کیده شهید خانه مامور
 ایست سرت و اولیایه تحقیقات ضبط لریک مای پندره غلبه ایدر لیکی و به شهید خانه مذکور مامور
 حکومت محله جانبیه حسب الفا و اوزده کی شهید نوما قریب مذکور بدینک و بعد د طبایع ایست ایتل
 و الحاصل بنه نظام حقن انواع ظلم و نفیانت رو کولیک بیانیه و فایه و مای لری لری نظام و بنه مرقوم
 جانبیه مورد مظهر دخی گردانده حکومت ایست اخیراً ایدر ایست نقد ایتل و مال و جانبیک عدم ایست
 طویلی گردانده ایزی در کج جوار اولیایه جک با ایست لریک استحقاق و با خود اوزده مای جریه دخت
 و لری استحقاق و ایزه وزارت امور خانه سیه سفارت مای ایزه مورد بر قطعه تقریر سیه ایدر شهید
 عینقوسم ایتل سیه سنج الی سوهی مدافع الیک خانه سیه هم مقصد سیه دیکه ایکی قریه ایزه کیده
 ایزه بنه عتق ایدر شهید خانه سیه ایکی و حکومت محله و بدی بر تقریر (حمله قریه) گردانده
 ایزه تابع بولمانه بنا قریه مذکور به مامور کوزلک و با لک کیده کلک کیدی مذکور محضر بیورم
 عیاره سنی یازمه اولیایی موی لری ادعا ایکی سوه اوزده و استعداده ده ده نالی اولیایه یازده و دیگر
 بر تقریر ایست محضر شریقی استحقاق ایکی میر ابوسف گردانده ایست اعایه معروف سیه ایدر حسیه ایتل اسناد
 ایکی سرت ایتل ایزه مکی سوهی رقبه اعطای لازم طریقی و به بر تقریر مرقوم میر ابوسف کتاب ایست
 بنه عتق ایدر و لی محمد امولی غلبه ایزه کیده محضر حکومت طرفه لریه و جوار عتق اسناد ایزه اولیایه بولمانه
 نظار ادب عیاره تجری مستقیم رقبه ایزه و دیگر بر تقریر (سریه) نام قریه مامور محضر اعظمه ایست
 متاع سرت ضبط و تصرف ایدر جی محضر بولمانه ایزه بنه عتق ایتل اولیایه امولک ضبط و تصرف ایزه مامور
 اعطای هائی احوال و عیور مامور بولمانه و به بر تقریر بنه عتق ایزه و فرزند امولی غلبه ایزه شهید خانه
 تا دیب ایزه ممر بولمانه بولمانه جریک ثابت ایزه بنه شهید خانه تا دیب هائی مامور ایتل

بگویند آنکه جریان این موجب حدیث الیه بر می گزیند حکم و قیود و عودت و مفارقت مآثر الیه مودعی الله تابع الاله
 فلما جاء به کردستانه حکومت اسم افند حقه کی نگارند بط مقدمه اید کردن بوی و کزن نابیت مسدست
 تحقیق خصوصاً مخرج بولندی و نیزه گاه نگارند حکومت براندیشی گویند و تحقیقات مشترک اجری فرارند اعطاء
 انشوی استنظام اید حال شهید خانه اید بنده رفیقان اید اید نگارند نگارند باغی نگارند حقه مودعی
 مآثر اول وجه مودعی فلما جاء به حکومت الیه دعوت اولی و حال نگارند نگارند قدم مرده سید اول با فاسی و طغیان
 اید اید حکومت بیتی طغیان اید شهید مودعی و دعوت اولی و حال نگارند نگارند مودعی مودعی مودعی مودعی
 نابیت اید کزن بر جیاج مستنظم المخرج دولت عمیر و حال اید نگارند نابیت نگارند نصیبه اید کفایت
 حکومت مآثر الیه عدم موفقیت نهی اولی و کزن اول ماه دوم الموی عاقبت الامر عقیقه مودعی اجری
 مآثر مودعی مآثر اقتدار مآثر اول وجه هر است که می جب و استقامت اید بیامون و نابیت اید عاقبت اید سنی بولند
 زنده استاد اید کزن بالمعروفه و احوالهای طرف بدست اید و کزن هر اید و نابیت نگارند ادعای مودعی
 مفاوله نام مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 باسد شهید در مآثر کفایت نگارند تحقیق و طریقه شهید در مآثر مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 عادت محبت و جهاد مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 عقد نه یاد مآثر اید تنظیم و مودعی اعطاء مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 فلما جاء به مآثر الیه طریقه مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 با فاسی خصوصاً فلما جاء به مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 بیتی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 مفاوله مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 و با فاسی حکومت مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 کوی شهر مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 با مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 اکلا شویب مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی
 استل نه مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی مودعی

مرفوم ولی محمد عقد اولنامه بمجلسی مختلط احضار و انجواب و التفرع کدوسه و اولادیه علیا بیدیه تولدیه بیری زاهد
سپاسه بانی کوه رفه خیریه اهل سنت و جماعت سید دله اول قبری و لکن واده سالانی اولوب مقدا
بیرینک انعام مبالغه بجه اده ابره لکدیکون مرفوم بیری تزوی ابدن سلاک محروسه بکوره دانی و فقیرا بکوره بیدیه
اول مملکت مزده ظهور ایدیه خط کیرا تاسده نوسه هفت ایچونه عائم ابره کجه کندی بیری دانا عثمانی عبدالمکرمی
وقفه شهید مرزده معروف افغان و توفیق افغانی و خادیه زاده تکره افغانی اردنی حسن ایه مدکری و غیری
شهید وکی سپه باده دخی نبی حماد غلوضه کاجیزه ناسی مراجعت المکرمی و بهمه شهید سیده غریب و بیک

و فقط شریعت الهیه اقتضا بخیر شریعت غیر ربانیه کند قبول اینست که در تقدیر جبرایه میبایست و اینک در لایحه
نصحت ایه جلی و یکدم نهید کوزه جلی بالیهان تخلف حقوقیه اعتدالیست و چون دلیلی مذکرات اید امر اولیایه به
الحی ماعت مدینه موی الیهان اولی نادر و برهیم ام کلین قریه در دینه طولانی اید و موی جانبیه
کوسریه یک نهید یک جلی اولی جلی بایند عینه استکاف و مدعی مرقوم اید در جلی حربه اولی جلی کور و کور
و یکم کور یانه اید در جلی الهای تعلیم اید کور اولی طرف عاجزانه خبر و یکم کور تعلیمات مشترک مرن
شرود عینه اعطای حق صرحه و بلا فید و شرط و یکم صلاهیت حقوقه مامور موی اید یعنی بالکثر تکلیف اید یکم
اصحابی میده اولی خطایه طرفیه اید اولی و بونه طولانی طافه موی اید اوزینه بر عینه
مذکرات ختام و یکم و شرود عودت اولی
مذکور ضرب ادعای تحقیقاتیه اولی و استماع اولی و تحقیق عده تعلیمات مشترک (طرفیه تکالیف علی الترتیب
رؤیت اولی) عبارتی مفادش زوجه سید بر فرزند حربه خبر یک شهید خانه درودی اوزینه شهید ریح الاکرم
بیترق و شهید خانه مأموریه و خدمتی و سید کار کند و سطر اید اید کونه دوم اید محاربت مخالفیه شیخ الاسلام
موی اید جانبیه تجویز اید به بعضی تفویضات غیر دینه حق تحقیقات اجرائی و زوجه مرقوم و وفای اوزینه
اید که در موجود اولی و در آن نفی و یکم کفای لازم کلیم هفت قریه مذکراته چند کونه صکر شهید عقد
اولیایه مجبى مختلطه بوجهی تحقیق تکلیف اولی اید مامور شیخ الاسلام موی اید اید با سید شهید
طرفیه ادعا اولیایه مجلس مختلطه بوجهی تحقیق تکلیف اولی اید مامور شیخ الاسلام موی اید اید
با سید شهید طرفیه ادعا اولیایه حقوقات کدونه بعد تبلیغ و یکم جلی جلی اوزینه شهید موی اید دلیل
استقامی لزومه در و بوضوح طرف عاجزانه موقف کوسریه آنه ندی نامه اید شخصاً جلی شیخ الاسلام موی اید
نقصه جلیتی موجب اولی و یکم اید کبی تعلیمات مشترک که حربه مغایر سوزر و باقی ملوک ساریه هم
والهی ادعای اید بالابتدای حقوقات مذکرات اید وقت کثرت تحقیقات و طرفه اجرائیه بوجهی موقف اید
بوجهی اید رضی ابیات اید که مذکرات حاوی خطای مرن دخی تسخیر اولی اید سید صوری عات
سید بالقیسم تعلیمات جدید طلب اولی و بوضوح بالظن مرن اولی عده اند وقت ضیاع عینه اید سید سلطنت سید
ایده نه سید عینه قدر دعاوی حقوق لربیک فضل حقوقی مامور موی اید تکلیف اید مجلس دخی عقد عینه اید
حقوقات سابقه ملوک دعاوی مذکور اید اید مقصد بر تمام مشکلات اید و شهید مری لک لک نقد نکایات
محوت عرادیه ماعد بر صوفیه دعوات اید اولی کولک دعاوی حقوقیه نموده دخی نا اید قادی تعلیمات مذکرات
درودیه انتظاراً بوسه بوسه وقت کثرت و نکایات مذکور حقوق اجرائیه تحقیقات حقوقیه مقصد بر وجه اید اولی
سید مدت مدیده فخری شهید و مانتی بولانه سید جاب نامده بر عطار زمانه اید شیخ حقوقی محافظه اولی
جهت کردستان سید سید مقدی لک مرکز ولایت اولی سید شهید تجارت و کثرت صاحبی اولی اعتبار
و اید کد ولای محافظه مقدر بولانه اید سید مری فقره مختصه قادی کرن شرود و کرن اطراف قراره ساکنه اولی
که دعه دخی هم و کین مرقوم بوجهی خطایه و نکایات دهره نا بیت عتایه ادعای طافه موی اید اوزینه بر عینه

با همه اقتضای حال اولاد شیخ الاسلامی خیریه احمد و محمدی ایستاده و لاجرم الحیدر کردستانه عالمگیریه مآوری و بیله اموز
 واطر اجری اولاد حکومت ملک جدیدیه تبعه سلطنت سیه حقیر بهما ملات جبریه ایفانه ماعد اولدینی بیلدیکنه مزج وری
 ابرق نامیده فرزند اولوتیانه اخدی و برمدیک نقیرم جبر و غرب و اواماده تا بیعت سلطنتیه ادعای درمیان
 اید ج اولویه کند و نه شریک کوئی تعلیماتیه آدمیری قریه مذکوریه کونده شد
 ایست تعلیمات مذکور اید کینه شیخ الاسلام آدمیری قریه مذکور فرزند اولوتیانه ملات و مرقوم نفق حیدر و مینه
 شیخوخته اخیه به ضرب شروع ایلمر به وقوع پیدا فریاد و قنای اوزیه فتح اید قریه هالیکنه ملک ایفانه حیدر که اولاد
 بیلدیرم اولد ایکی توانه صبح و شیخ الاسلام آدمیریه اعطایه مفر و با خدی ایلمر اید مرقوم فرزند خانیه کیرن
 بغا و ایزی کونله کندی قول باغی اولادیه شریک ایلمر
 شیخ الاسلام آدمیری قریه مذکوریه وصول و فرزند نفیق ایست ایلمر کیرن مرقوم اولوتیانه فرار و وقوع حال شریفه
 اخبار اخی اوزیه افندی موی ایه طرفیه شیخ الاسلام زدن کرک طوغریه طوغریه و کرک نه اخیه اموزیه نوبه
 مامور لاکر اولوطیه ثبات لازم ایفای ایلدیک حالیه شریفه خانه دده و بیله تا بیعت نیکه لیه لارقه اخیه
 قالدینی ایما ایدر دولت معظمه عثمانیه حقیر استخفاف دلالت ایدر بر حق کسان خانه جواد اعظم سید موی ایه ثبات
 واقعیه حواله سمع اعتبار ایفانه و رسم اخذ تبلیغات اید موقوف بولدینی صره لرد فرزند شریک شیخ الاسلام خانه کیرن
 اولادیه دزد حاکمیه ایلمر و نموده اید شریفه خانه کیرن اولادیه تبعه هانیه نقادند و وقوع اولادیه اوزیه
 انحرافیه بالستمدای شریفه خانه ایفانه اید
 حادثه مذکوریه دده طولای وخته دوجار اولوب شریفه خانه جماع اید اکیوز نفر تبعه هانیه اید رسم اخذ طرفیه هانیه
 سید برقمه اخیه نفق کشته سید امنیت مک و جان و حقوق دیریه محافظی اسبابک اشکال استی اونی متعاقبم
 جاننده دخی ایلدیه وزارت خارجه سیه بیلدیرم کیرن افندی موی ایلد شیخ الاسلام خانه سیه همهم قصیدیه تبعه
 عثمانیه شریفه خانه جمعی ایلدیک اولوتیانه ایقاع فق و ضاده جالینی خبر دیر
 وقعه مذکوریه نک ظهور و طرفینه طرانه اسفانه حکره شریفه خانه اید حکومیه بیعت زاناکر اولادیه ضایات
 و اختلالات سیدیه منفعل اولدینده حکم علا خانه تبعه سلطنتیه حقیر که معامدنی بسونه قندیه ایدر برکونه ایل
 الحقه قدر اتباعید اسب سوار اولدیه شریفه خانه کانه اولدینی سوافاقه کیرن اولدینی مرقوم شریفه خانه حیدر
 و سیمایه دده یکی جیب اولد قری جهه رسم ایزدیه غایب بولما اید نقره شریفه خانه کانه تقریباً یوز مزار ایدر
 قضا و قدر بونیرک اولد عثمانیه اوزیه سلام طومیری کانه کومیه کیم اولد قری و بیجه ایزد عادی و جهه به
 اکد کلربی بالسوال شریفه خانه خدمتده بولد قری و معامد ایزدیه اولوتیانه سلام طومیره بیلدیرم قاعد
 بیلدیرم جوی امید بربر (اورونه) امری و بیلدیکنه معینه که اتباع کیرن مرقوم ایلد قری اوزیه همهم ایلد
 محلی مذکوریه شریفه خانه قیسه قدر مانده و مقام اید کلورک اوامام اسب سوار اولدیه شریفه خانه
 کیرن عودت ایلد اولدینجه جهه هالک مدای اولور هالک حاضر و شریفه خانه غایب بولدینی بر زمانه طرفیه
 خدمتی بیعت ظهور اید ایلد صبح مانده دخی شریفه خانه از ترتیب اولدینی ادعا اولمقده اید ایلد الحقه نفر

[illegible]

حقوقي ماده‌ی موجب تابعیت سلفه در حالت ابدی رحمتی جاری نفوس مذکوره و دولت علیه برادرستی همدار عودت
این در ده عبارت نوشته

ایرانیان ادعای وجود انحصاری مرقوم می‌کنند اصلاً این اولیای عالم طایفه برینا دنامه ابد شهنشاهی افغانی ایران
مذکوره تابعیت الهیه و اخلاقی نفوس انسانی در سعادت و شرف اصول و جوامع برین تابعیت انجمنه سلطانیه اولیای بالیه
نفوس مذکوره استحقاق الهیه که به دولت باسی غیر مستقیم و غیره الهیه دخی اوقاف انحصاری تابعیت ظاهره و خفیه بطایفه نیز اولاد
بی طرفانه تقریباً تابعیت ظهوره ایران ماموری جانیده موافقت موجب شوی قدر شهنشاه جمعی برادران و جوامع ایران بلکه اولاد
یکری نفوس مستقلاً اولاد کلیه تابعیت اعراضه ایران که ایران

مأمور حوی اله برکونه نزد عاجزانه کلان ایران حکومتی تابعیت ظهوره اولاد سلطانیه دخی تابعیت ایران قبول مجبور است
اقتدار برین نفوس تحت هر صلی باید ابد نفیات و احوال سبب وقوعی ایما و اثرش الهیه و نفیات مذکور حقیقتات
مستزکات بی طرفانه و محفانه اصراً اولاد نفوس کور و حبس انصاف و ادعای دجانی و دجانی اولاد و کردستان و عودت سیر ایران
چند ممالک محروسه بر سر عودت سیر و ولایات شهنشاهان ایران تابعیت دخانه همدار نفوس یکی بعضی در نشانیان و جوامع
نوشته

بوسه یک شخص که صورت کردستان اجزای اولاد محرم این نفوس سخی اهلای سینه سابقه داده است از ایران نفیات مذکوره
انضم ایران نیز ایران و هاشمیه تران کور که باشد برین نفوس مذکور نفوس سلفه نفوس و نفوس سلطانیه دخی
مقابله شیعیه قریباً حدود خافانه قدر توسع و تربیت ایران کجای دکار و از ده صدره موصول و سلطانیه اگر دیکر سلطانی
کوچتران دولت علیه عثمانیه محال مذکور اولاد دخی حفظ در دما و عمارت مکانات اولاد نفوس عربیه موجود احوال ابد
نیت و انتظار برین و اولادیه اتحادی اختصایه نیزه در ممالک قاهره ایران و جوامع تقریباً ابد طایفه نفوس سخی جانب
عالمه عرصه دنامه قلمه اولادیه ۱۳۱۲ هجری قمری

امضا
سید هادی سید تحقیق مأمور
برپایه نیز به شهنشاهی
امضا حق

تعلیمات صورتی

صورت تعلیمات صفائی و حدیث غطی بپایان رسانیده و با حاکم معینی با سه شهید دولتی و غیره
در آذربایجان و جناب جلالیه نقه الملك آباد و در آن امور خارج است که در تحقیقها دان
و اختلافات طرفین در گذشته و کردستان و کردی موقوفه شرح ذیل معول دارند

اولا میباید مأموریه طرفین معافان کامل و مرآت وجه دولتی و غیره و جهت جامع است و در این مأموریه
خودستایه قرار داده و در این اوقات و بعضی سالی باشد که در بعضی بعضی اوقات که در این مأموریه
بود با مأموریه که در آن ایستاده است اجتناب از این مأموریه باید بود
ثانیا با مأموریه تحقیق بر این مأموریه مقتضای باشد با سه شهید و در این مأموریه احاطت نام با مأموریه در بعضی
دست باشد و حکومت و اعضای حکومت و عیال این مأموریه با مأموریه باید باشد تا آنکه در اسکناسات و اسقفیات و تحقیقات
هر که و هر چه و هر وقت لازم باشد فوراً حاضر بوده تکلیف مأموریه خود را با مأموریه باید بود و در هر کس و هر چه
بی اطلاعی سرزنش معول خواهد بود

ثالثا مأموریه باید است که منافع اختلافات شده لازم است در هر یک کلی وقت و در هر یک داشته باشد با مأموریه بسا در
کردستان با مأموریه است که معنی نیست معانی هستند و حکومت کردستان مکرر است و از این عیال این مأموریه میباید معنی مذکور کرده
از وقت و خارج معلوم نماید که کجای هستند و از کجا آمد و چند وقت است معین کردستان هستند و در چه تاریخ مذکور با مأموریه
گفته اند آیا با مأموریه درست داشته اند و یا در آن دیگر و شهید میسر است معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
و معاف و معاف نیست با مأموریه ایستاده و در آن هر یک معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
بنا به فای نوشته و بر کزهای خود عرفه بر این و معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
اگر معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است و اگر معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
باید مأموریه معلوم نماید که معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است و اگر معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
شرایط معین در این مأموریه است هیچ دال و مرد و دانت

ربطاً پس از آن مأموریه یک یک ایستاده است حاضر و بنگایات از این مأموریه معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
و شاد است شاد از این مأموریه معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است و اگر معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است
و هر کس از این مأموریه معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است و اگر معنی نیست معانی از این اسقفیات و با مأموریه مذکور داده است

خاماً و رسوم حقوقی مظلومین و ایستادگیات بکس تبعیت از آنجا که سبب تظلم حقوق فرزند و میباید مأموریه بافتضای انصاف
و استقامت بکلیات از رسیدگی و تحقیق مقامات رجوع دارند و این دلیل جهت تابعیت از طرفی نخواهد بود

سادساً در مورد شکایات باشد سرشناس و حکومت از یکدیگر مأموریه میباید مواد شکایات طرفین را علی الترتیب مجموع مذکوره و تجمیع کنند
و تفصیل باقیانده نوشته بکلیات خود نامه معروض دارند تا هر چه مقتضی است عمل شود

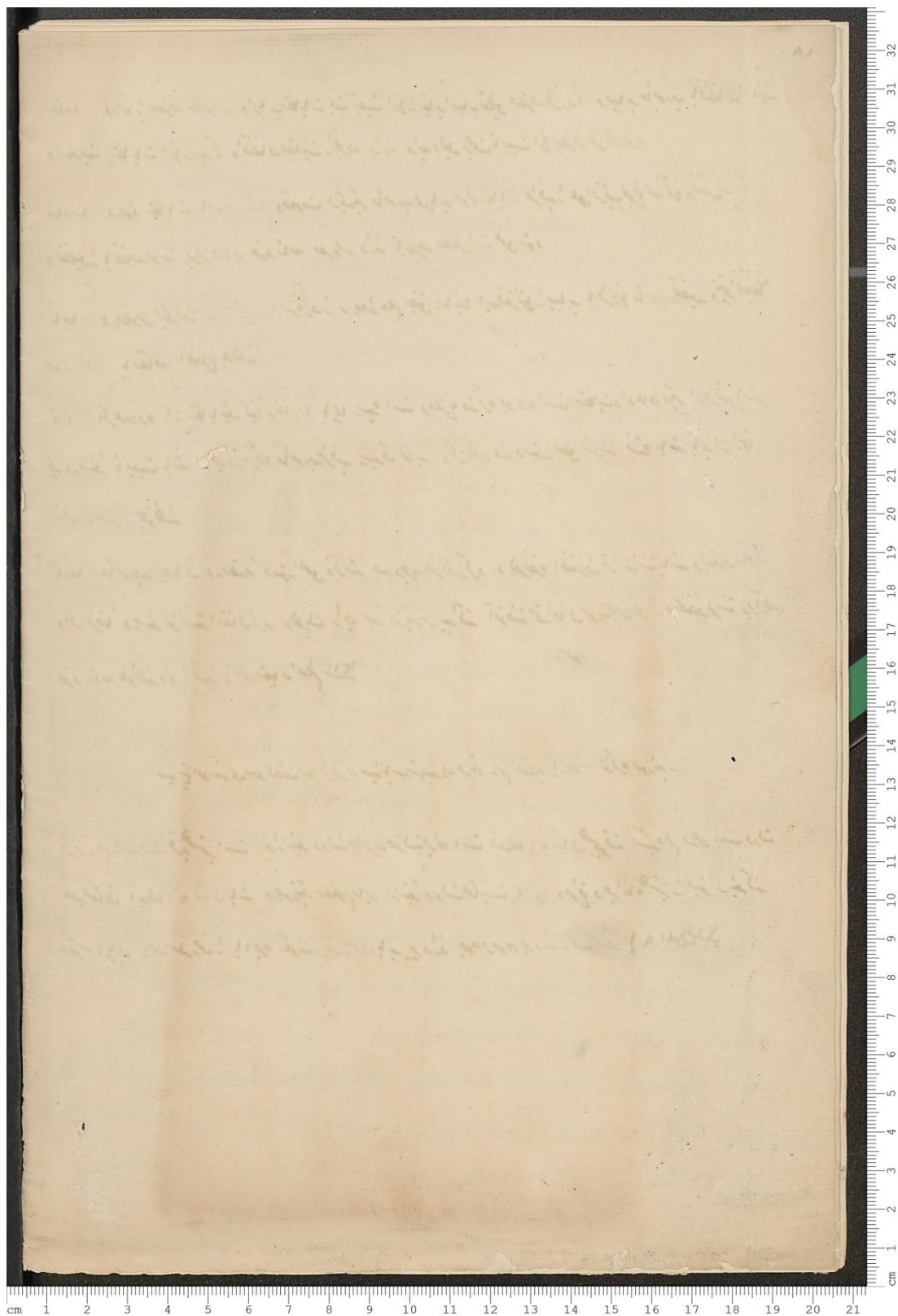
سابعا در خصوص اینکه گفته اند سبب تظلم سربازی را در مدعیان بحق رسانیده ایند فراق میباید با طرفین مأموریه تجمیع و تجمیع
خود شانرا باقیانده اطلاع بدهند

ثامناً اگر عده ای از شکایات که در تظلمات با اینجای رسیده است و مطرح مذکوره بوده است شکایت و ادعای دیگر از طرفین باشد
چه در مسند تابعیت باشد و چه در غیرها مأموریه طرفین رسیدگی نمایند و اگر خطی در دستور العمل نوشته نشده باشد باید از اینجا
تعلیمات مقرر بخواهند

ناحاً مأموریه اینجا در مقدمه دستور العمل ذکر شده چه در چه خواهند کرد و هر چه اعتداف آنرا نداشته باشد و ایند فراق
و اگر فرضاً در مسند نتوانستند اتفاق کرد و هر یک از این جدا از یکدیگر پیدا کنند آنوقت محتاطاً ل صورت مجلس آنرا در محله نوشته و بکلیات
خود نامه خواهند داد تا در تظلمات رسیدگی بکنند

سینح الاسلامی مدد مظلومان طرفدار سینه با سینه شهیدان عزیزانم اقدس با ایند فراق مذکوره صورت پذیر

و از اینهم عیب نیست و از سبب دولت جادیه مرکز ایران است خواهی که تعالی هیچوقت تشبیه ام مدعی تبعیت دولت
علیه عثمانی اینها را تعالی باشد و صورتی معلوم نماید از سبب دولت عثمانیست مزایم و منافع و جراحات همتی را نمیتواند بداند
حقوقه ایجاب و همه المصلحت را با اوجه سکوت بفراموشی باید بردارد و چون فراموش بود در جهت داد و امانت

1.7. Viyana'dan Mâbeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat Evrakı

رواية
ما بين القريتين
مصر

5

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : Ali GAUP BEY
Demirbaş No : 404
Sınıflama No :

۱۰۵

در نامه شریفه قلم کرده

هرکند سکنجی بازار کونی اقصی محل ماموریت جایگزایم

اولاً و ثانیاً مواصلة الحج و ايرتس کونی خارجیه ناطری

قوتی قالوئی آید کو رشید رن
قوتی قالو کیست اصولی تو علم ملاقات طب اولی

ما نوریت حاکمانیست متضییعین اولادینم نامه همی بود به علی علیه اعظم اولیاده

بر نظم صورت و ترجمه
احول و عهد نام

ناظرین را به التماس و استدعا بطور صریح و کمال

تغیباتی که در این کتاب آمده است
کتابخانه

اصول و حدیث التمام ایدلسه ایدی

توضیحات الیہ النہ برہ

ملفوظات رسیده در نوبه نفاذ و نهایی جمیع ارباب کونی و قیوم صوفی

ناظر متاراله طرفه ^{صدا} استعاره ایدلعه بمع

مرفورم بیون سفرون قوی ایکنه معنار اولاره

اصول وقایع و حوادث

برده با نخی حضرت دقت ظهده بستم و شمع قندریه

خاریت منہ و ورد الہکم کندہ معارف

وہی عبارت سنہ کا پندرہویں برصغیر

~~محمد زید بن علی ابن ابی طالب و اولاده~~

حاکم درم غایت ستمی ملوک سارده مع حاضر

اولیٰ بنیون صالکین - قول اللہ - داورادہ رحمہ فافزادہ

شوق و صبر و بیاد اهل بیت

ایمان خفته در بار شوکت آورده و کین و دها سدر

و ساطع دار ایکنه و بانه ایچیه و طبع حاکرین

باید بیفتات خوانده در بخت و هم و صحن

مکلف بولفت و هم و صحن اکلایه ماله یه

هر حاله بودند مقصد ارض اشرافه و بانه

خفته در طوطی ایستاد بانه و طوطی ایستاد

در فاطمه قاصد حاکرانه م اولفد لاصل المملکات عرصه

کیفیه می سرت قلمی اولفد

قرانی خفته سرباریده محمدی زبده نصی

۸ صفا ۸ و ۸ لایه های ۸

دو کین ساری ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

و بانه و بانه ایچیه طوطی اعف اولفد و بانه و بانه

(۹)

طیاره سترنده در برجه برودند بعد از آنکه ایراند
صدقه سار مدعویم این دفعه بر باره کوریه
کدر شده و برجه ساعت دوام ایستد
کدر شده و دین قتل برجه ساعت دوام ایستد
اولین دفعه و بیان تاریخ در دوام صفت بعد از آنکه

قرای صفت سترنده برجه برصدید این دفعه
(۱۰) سعادتی و (۱۱) کلمه نانی

بیت دره کلمه اوله بیگانه
نورده سفارت سینه نام یوسته و کوریه اوله
برخیزد و کوریه و کوریه
اره هره کوریه کوریه
کلمه اوله کوریه
مفسرین ااره هره کوریه
اوله کوریه
ایم رن در حال عین لغت تقدیم بکلمه
قلمه اوله

برصدید (۱۱) سعادتی و (۱۲) کلمه نانی

سفارت سینه نام اهر و کوریه
نظم اوله مفسر لغت تقدیم بکلمه
اوله

محمد عارف علی بیگ
 مایه هلیغ ضیاء ملکانه باسه کتابت جلیله منه
 دلاوت باهرالمیخت حضرت رفعت یخت اعظمی مصادف
 اولاده دوزکی بازار ایرتی کوف ویا نه ده یقیم روم جماعت
 عثمانیه نه موضعی کلیایه مسوی جماعت عثمانیه نه
 موضعی (سینا غوغ) ده جمادی ایام عمر و عافیه
 صفت یار شهی ایچین دعا و حق تلاوت ~~احمد رضا~~ رخصه
 دعا لر آغا سنک حاضر بولغده اورزه جماعتیه
 مذکور تیه طرف نذیه ~~ال~~ سفارت سینه کوندر یلوه
 مبعوث واطلسیه واقع اولاده دعوت اجاتیه ~~المستحکمه~~
 بر مقدار سفارت سینه هفتی مستحکمه روز فیروزه
 منوکرده ~~احمد رضا~~ دقه ظهور بر ساعت اول
 روم جماعتی کلیایه ~~احمد رضا~~ الیه رعیت
 اولورده جماعت معتدیان قیودیه ~~احمد رضا~~ استغاثی بالایا
 اولورده ~~احمد رضا~~ جماعت منوره ~~احمد رضا~~
 کاسلا حاضر اولغدهن عالم ~~احمد رضا~~ طر قنده توت
~~احمد رضا~~ نام نامی حضرت یار شهی اولورده تلاوت اولانه
 دعا ده حاضر بولغده و مقام دعا ده جماعت
 اولوی نزد چاکرانه مابورود متبوع محمدی
 اشو عید دلاوت رعیت تا جابر نذیه طر لای
~~احمد رضا~~ بیانه تبریک و تهنیت ~~احمد رضا~~ تبریکات
 عبوریت غایا تریز غلبه فلکریه حضرت ملکانه
 عصر دابلان ریجا ایلمکدر جماعت مذکوره
 دیانه ده یقیم - روم تبع شاهان و مقتدای
 اولور ~~احمد رضا~~ قدر اولوب بوجده جماعتی
 اولوی ~~احمد رضا~~ اولور نفر قدر ک نذیه عبارت اولور
 دنا رعه قوم ملکانه یح ضعیف بولغده حلیه

کلیات تزیینات یک ساره صورتی ایدی
 اوراده جفت قدمه هرکه سلف اندر موی
 جماعت عثمانیه (اسیاعوغ) نه عزیمت اولف
 جدا شو جماعت افروخته ~~برقا صبر~~ ~~تقریباً بیست نفر~~
 تجارت اولوب بعضی ابا و اجداد نذرو دایره
 فکراتیه متکلمه اولمقدون حاکم سایه علای
 عنایتوایه حقت شریاریم بوکونه قدر تابعیت
 نفقده عثمانیه لرین محافظه ایتیه وایکدمه حیلیم متولیه
 حیلیم متولیه معتبر ~~حیلیم متولیه~~
 و معتبره رضیتسه اولفد بوسایده جماعتی
 قدره قدرت مالک سایه سنگ کورل برعب
 انشایکدر که ~~فقیه~~ ~~تزیینات~~ ~~داخلیه~~ حقیقه
 حقیقه ~~و حقه~~ ~~و توصیف~~ ~~شایاندر~~

[illegible]

قرنای صفتی سر یاریده محمد خاں در بن افغان (۱۲) مسالیه و ۷ طایفه

«تور سوندان دولت» غزنی صاحبی موسی

«فرلینکی» بکره المانیای سیاحه یرنی

کوبساره و شمیکلی سببه شافیه یرنی

هوهنلوهم اید ملاقات ایلدکده صکره دوزکی کمن

ویانه عمودت ایتسه ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

ملاقاتی و لورک لورک ~~و لورک لورک~~ ^{دووات تا ایلدکده}

سینه حقیقی افکار دوستانه ضیضاهانی ^{دووات تا ایلدکده}

اولاه افاداتی ایروم مایه هین جناب ملکان

باسه کتابت جلیله ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

عصه ایلدکی کی ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

یرنی بهار قن ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

تور سوندان «و برلین» ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

کلی المانیان ایلک ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

مغنی ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

بهره افکار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

غرضکارانه ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

کو ندرید من ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

مواظقتی ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دین معتبر ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

مقای ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

دینار ^{دووات تا ایلدکده} ~~دووات تا ایلدکده~~

(۱۷)

۱ خیرا بقا رسانده حکمتی طرفین استع مختلف اوزرین قطع
۲ ایریه اولایه رسوم داخله در طولای احتیاجا و مجرای
۳ حکمتی این تحت ایده اختلافت من دفعی مقیدین
۴ عطف این بیابا حکمتی سینه من دفعی معاونه
۵ و من هفت و من هفتی اسرام ایلیکی بی در من
۶ ~~حکمت~~ مختلف فیه اولایه موازی تفصیل
۷ مختلف فیه اولایه ذاتا تحت لیده دفعی کولایه
۸ اولایه موازی تفصیل

۹ احتیاجی اوزرین جاکل سطحه سینه بقا رسانده
۱۰ حقیقی افکار و نیات خیرها و امانت و منظمه
۱۱ متوجع منظم و منظمه متوجع با رتبه اند حقیقی
۱۲ الهف و غنیات مالانایه و مساعدت عالینجانبای
۱۳ حکمتی در صورت اناری مندرجه و کولایه
۱۴ آمار حقیقی و ناری حکمتی در صورت منظمه
۱۵ عیون منجز اولایه حکمتی بقا رسانده حکمتی
۱۶ بوقدر غنیات قانو تحت نفع امری لایه
۱۷ لازمه شکرانته و وظیفه تابعی لایه و لایه ایفایه مندر
۱۸ اولایه اعتقاد و بپندین و مندر کینده بعضی مندر بقا واری
۱۹ حرکات سر بریدن حرکات مندر علیه مندر کارانه
۲۰ منع ایلیکی جویا افاده ایلیکی رتبی مندر
۲۱ بوی غایتی الهی اولایه و لایه ایلیکی
۲۲ معلوم اولایه و لایه طرفین حکمتی معاونه
۲۳ میکنند لایه معاونه ایلیکی و با فور جیایه قانو
۲۴ اسن منجزی باز اولایه بوی جیایه جیایه
۲۵ مجبور ایلیکی کی ایلی صورتی مندر اولایه بر من سودا یلیک

روایات مختلفه و در این آیه اولیه از جمله مباحث این برای
 کلیه روسیه دولته تقریباً اینجی برنی توانوف اید
 کورسک معضدیه قنن اولدین است ایله ایدلریم بونی بونید هیچ برهال مشهور اولدین کی / بالاده
 حاکم اینجی برنی کورسک کی بالاده
 عرصه اولدانه رسومات سند سند طرایی حقیقه
 اوستریا خارجیه نفی اید مذاکره جملیه حقیقه
 خورسکانه معضدیه اولدین و واقعا بغارتانه حاکم
 حاکم کورسک برهال اید حاکم برنی فروینا
 نقدیه حضور روسیه کورسک روسیه دولتی نزدیک بالاده
 قننیه ای طاعلم عالم
 خورسکانه ایله فقط بونول جاکرین حقیقه قطعاً تابعه
 لایحه میخیلد عرصه و بیانی تابعه

قرنده محمد عارف بن اصفهانی

۱۱۵۰ هـ / ۱۷۳۷ م

بغارتانه یعنی میراث موسیو ستویانوف و بیانی
 موصوفی حاکم برنی خورسک حاکم برنی اینجی زیاده
 آنسانه حاکم ایدنه مقام (بوسه اولدین) آغوش
 عرصه کورسک عرصه دافار قننیه استطلاعات
 اجیره تظراً صدر ایله «آغوش» روسیه طرایی
 اوستریا حاکم اید مبادرت اینجی مذاکره
 برهال یتیم ایشالی ماول ایدکی استطلاعات
 اجیره آغوش سند اولدین بودفع قننیه قانونی اید
 وقر عبورده ملاقات آنسانه سند بونول جاکرین
 استمراج کیفیت حاکم ایله بغارتانه

[illegible]

ماہنامہ دہلی کے نام سے کتابت جدیدہ (۱۷۷۷) کا ۱۷۷۷ء کا ۱۷۷۷ء

وینا، طبع و نشر او نهاده « قورسیو ندانی دولت »
نخستین مدیری « میو » نویسنده « هر چند که دیگران

(51)

[illegible]

اما سزاى محرم عالميه ^{ايشان} تحريم اوليدى سزاى نك برنجي

قسي قفس هتور جواب اليريدى دقي درميايه اوليدى

^{عه ايريدى انا ده}

مساويه مساويه نوليدى استبدادى هاكرينه ^{مساويه} تا كيد ده بيله نه ارجمه سالف اندك

اوله خاتره خاتره ^{مساويه} حق حق سفاها ^{مساويه} درت بيد خرافات اعاده ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

مساويه خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره ^{مساويه} خاتره خاتره

($\angle v$)

یونانی قاریان این تقریبہ امارتی قضیہ سنہ عبارت اولان
ملکوت اصیل و قضیہ سنجہ موفقیہ اصل این مدخلیہ
و حق رو سیہ نین یونانی قاریان ہندو صورت اولوای
اولیہ مدنیہ عنہ قدیمین تابتہ قدم اعلیہی حوالہ نیک
شیدی اور نہ او ازلہ اعتباران قاریان قاریان رجوعا تندر

[illegible]

دو لکڑی نرزوی اجتناب رقیبی و فاسد

آئینه طرایی ^{فوتی الح} ^{محل} ^{نرمید اوله} ^{رو} ^{آمال مرصه} ^{روسم} ^{نخا}

میرزا محمد اقبال احمد صول برتیدار اولیہ وزیر (ملفوظات)

اعلانه استقلال
بولیونی

فراستی اعلام ایامت غرض طبعیست
فقط متعاقبات

ظاوية ظاهر ايميه وهيت سبعة من صوفيه

عمریت روسیه طرفدارانی قدری یافتند و تقاضای
تجدید مذاکره کردند

اسمیت بنی گزنی و رالی / عاقبت ۴۰۰۰ روسیه
روسیه در زمین / اوقات ۱۰۰۰ و ۵۰۰ روسیه

توضیح جمله ایست که اعطای و
مطابق موصوفه و صفات عورت است

بیتقیقہ شروع معتمد
افغانہ رفوفی از لایون معتمد
نیز فی الدیور معتمد

اولی و اوزره کندوی

فرقه شاه اولاد حیدر بن ابراهیم هر فردا کافه

۱۰ اختیار و رضی تبدیلی مذکور شد و سایر

روحیت زایه من فدای شاه ادیب

کتاب اولیٰ فی تقدیر

کوره خاکی

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

363

(ca)

الحاضرين اوترياً يوتسقي، رويدي، حوضه، كورني، جيت

اوستا بولسین
مرومق: روسه نك انكرارن مصلحت اولمه

درم ۲ قدر تروخ اربعه کی اگلا شکر درم ۱ قدر
بنف آوزنه استر تا دوش زعفران استر تا آوزنه ۱
شکر استر تا دوش ملل

ملاحظات صورتی و خارجی تحویل الیحد - تفصیل

تفضلت
معرضه متبانه اوله صفی اورزه اوتاريا

دولتی سفارتخانه روسیه نفوذی در صورتی که از زمان واتی حکم

برای این مصحف

الحمد لله رب العالمين
ما كتبه اوله

و قعات و تفرقات سامعه و اورام منجر

تأليفه في هذا العلم قرأتها تفيد

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

۱- لا اله الا الله محمد رسول الله و صدقانی یا

61

قربان حضرت شریف علیہ السلام
 عارف کبر
 ۱۹۱ ۱۱/۲۱/۱۱۱۱

ارض مسدود اید بتدل صادرات قفق

اشاره به حاکم در سادات محمد پسر

لوگوں سے سہارا و اولاد و رقم و سرفہ اید و گورہ و گورہ و گورہ

~~وایست~~

مذکور ورقم من عینی

مجلس شصت و نهم

از من مستحق است بخداوند

روزنه و قرعوله

[illegible]

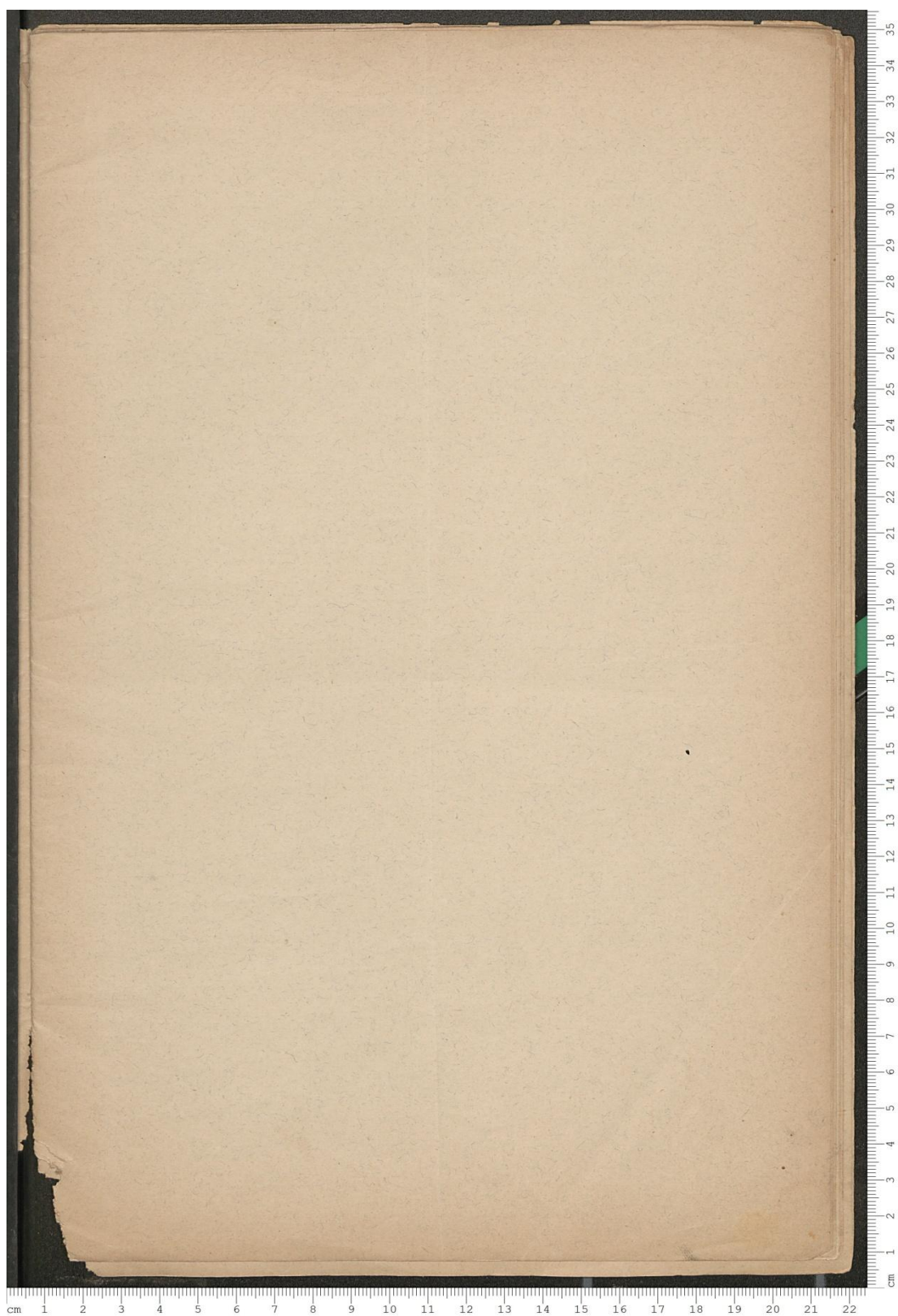
(2.)

شومره ده بکلمه اولی نفر احکامات همه کامل باشد
کلیه محاوره فقط محاوره جو یا نیز بومند
اولیه بنه عثمانی بتردی (ها) صد سید
بانت نک مقام صدرت طوسی ایستو احکاماتی
بکلید فطام (ها) زور ایم اختلال آید جان
ایست تجسس یک فساد ارضی ملتی بو بدیده فو نه نام
منته صدانرا بر عکس حاکم در بوحال در این
فنا فنا بچکر صفا ره صفت و دولت محوی موجب
احد چه بوضوح شوق یارنده عهد ایریک سید
بانت کی وزیر غول آیت کار عقل دگر صد
ایسه فخر نک کعبه اید
صادره رساله

۱۱
—
۷۷
الاول

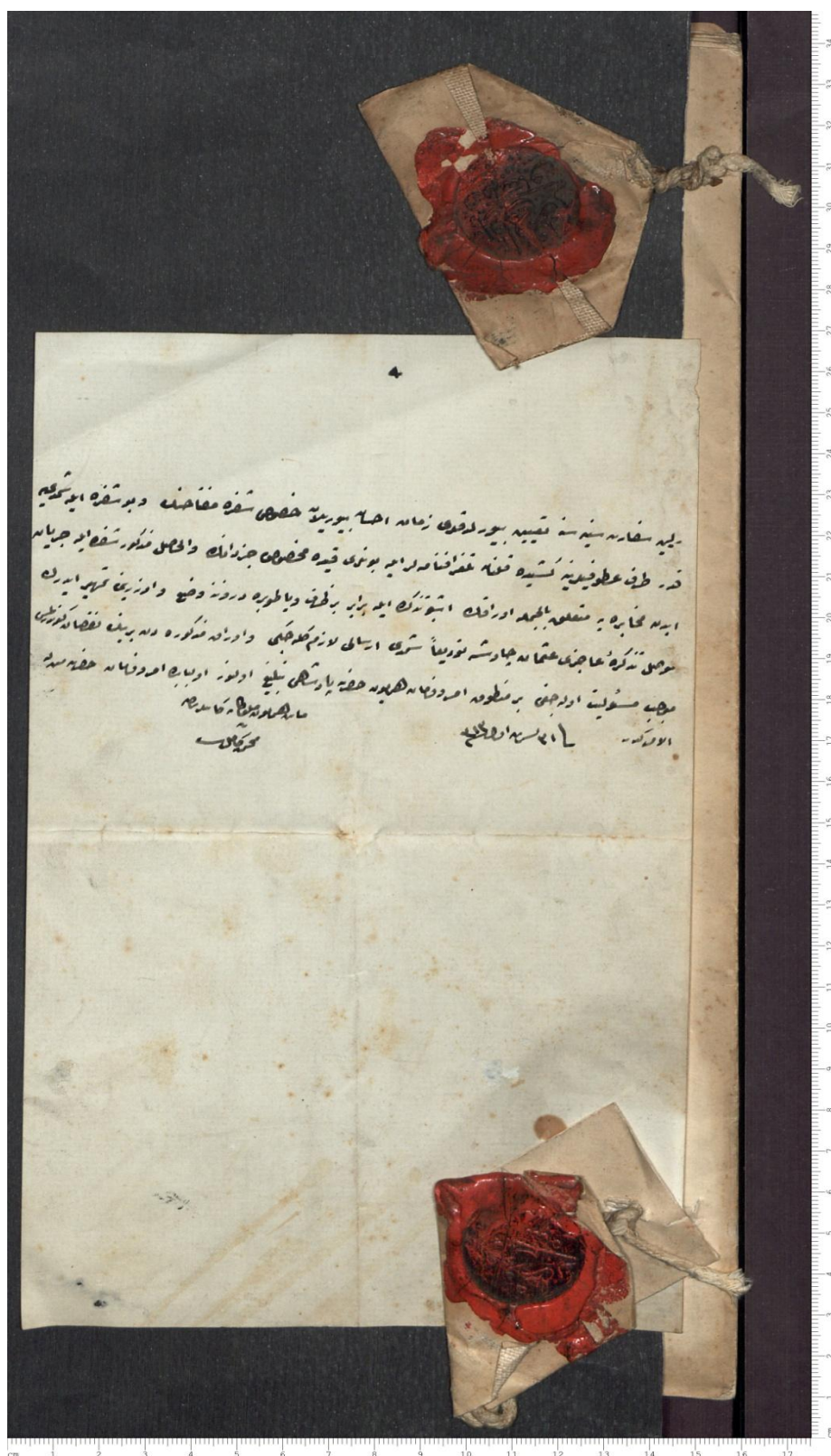
بابہ رحمانیہ بابہ کنیت عبدینہ (۱۸) صوفی لکھنؤ (۱۷) دا ۱۹ سرکاری

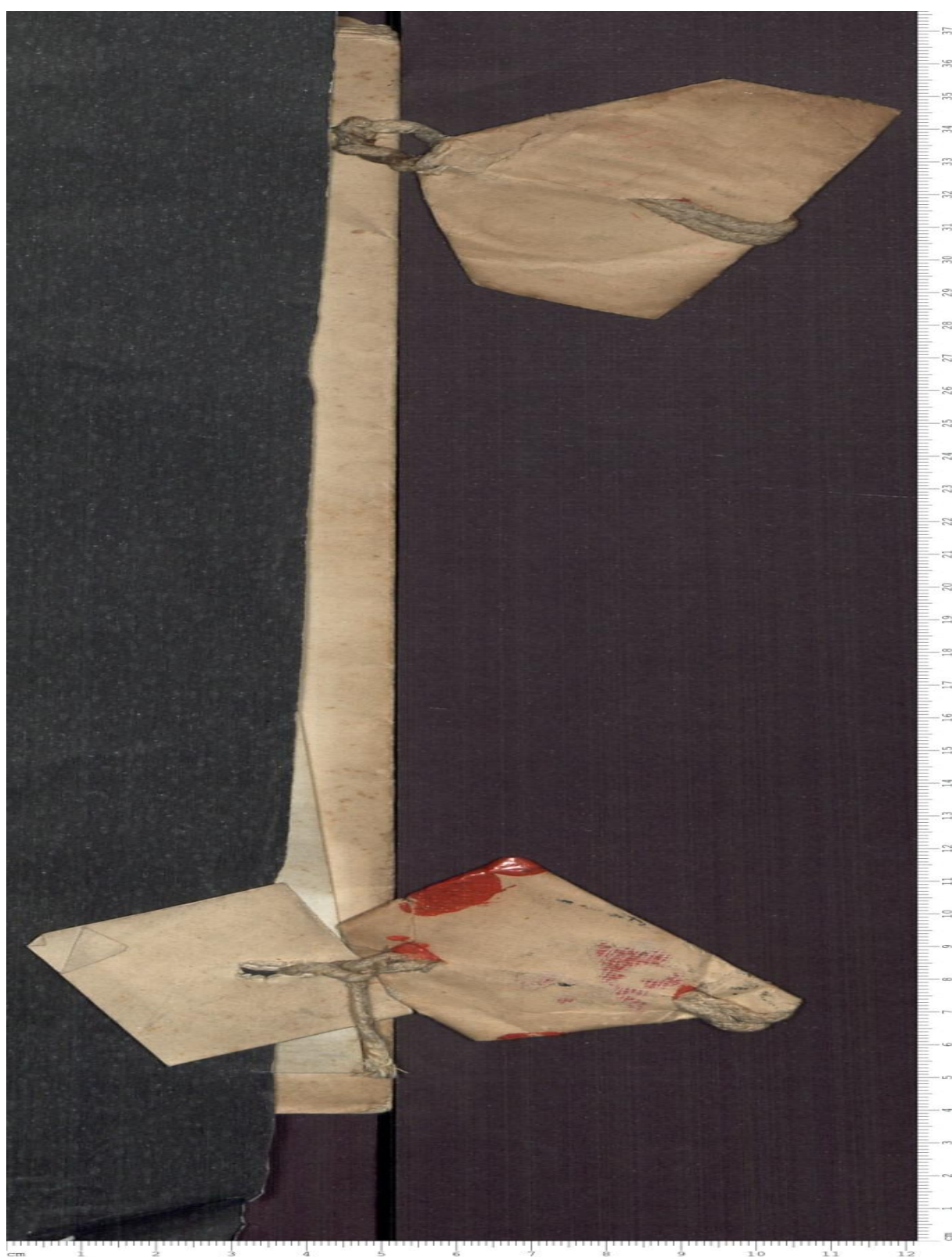
[illegible]

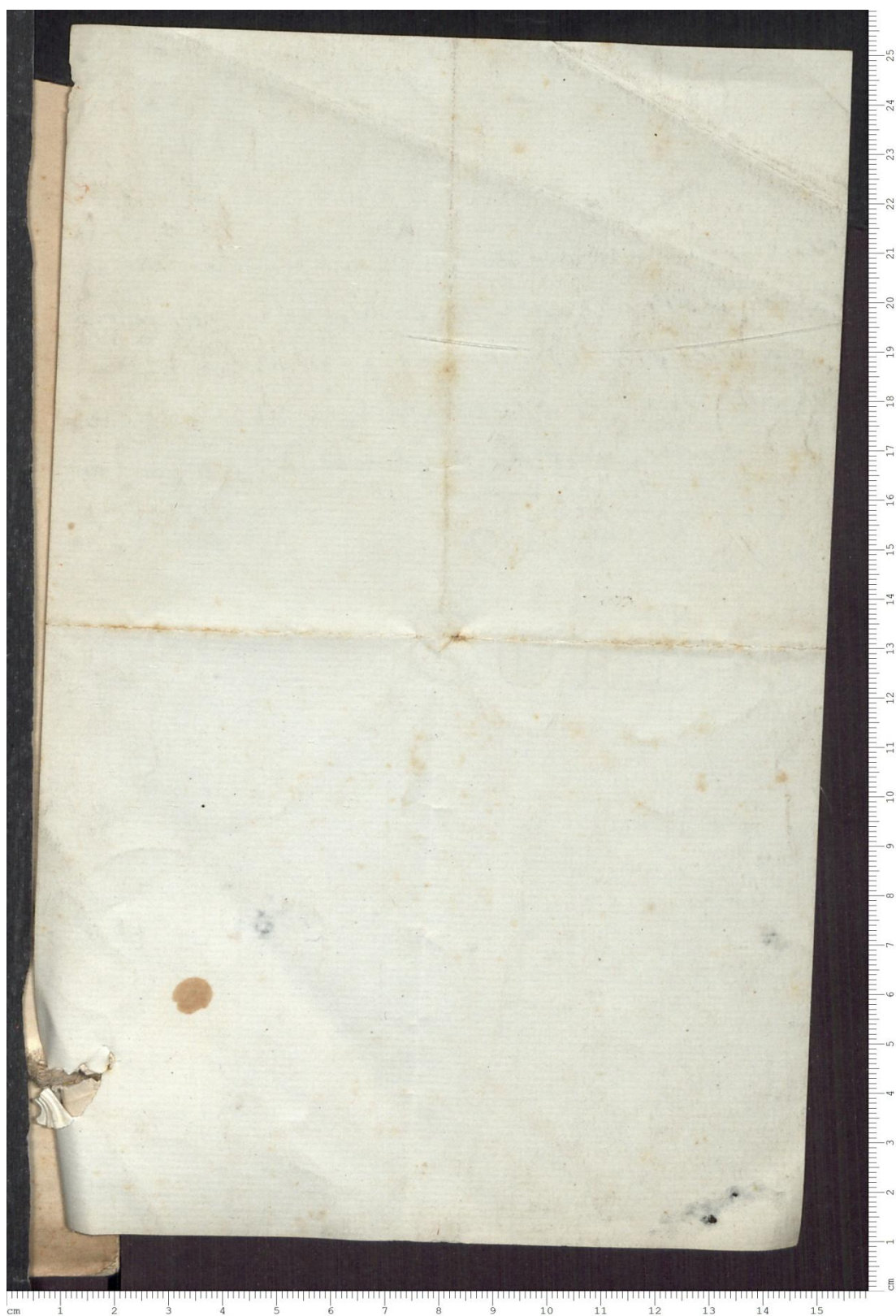

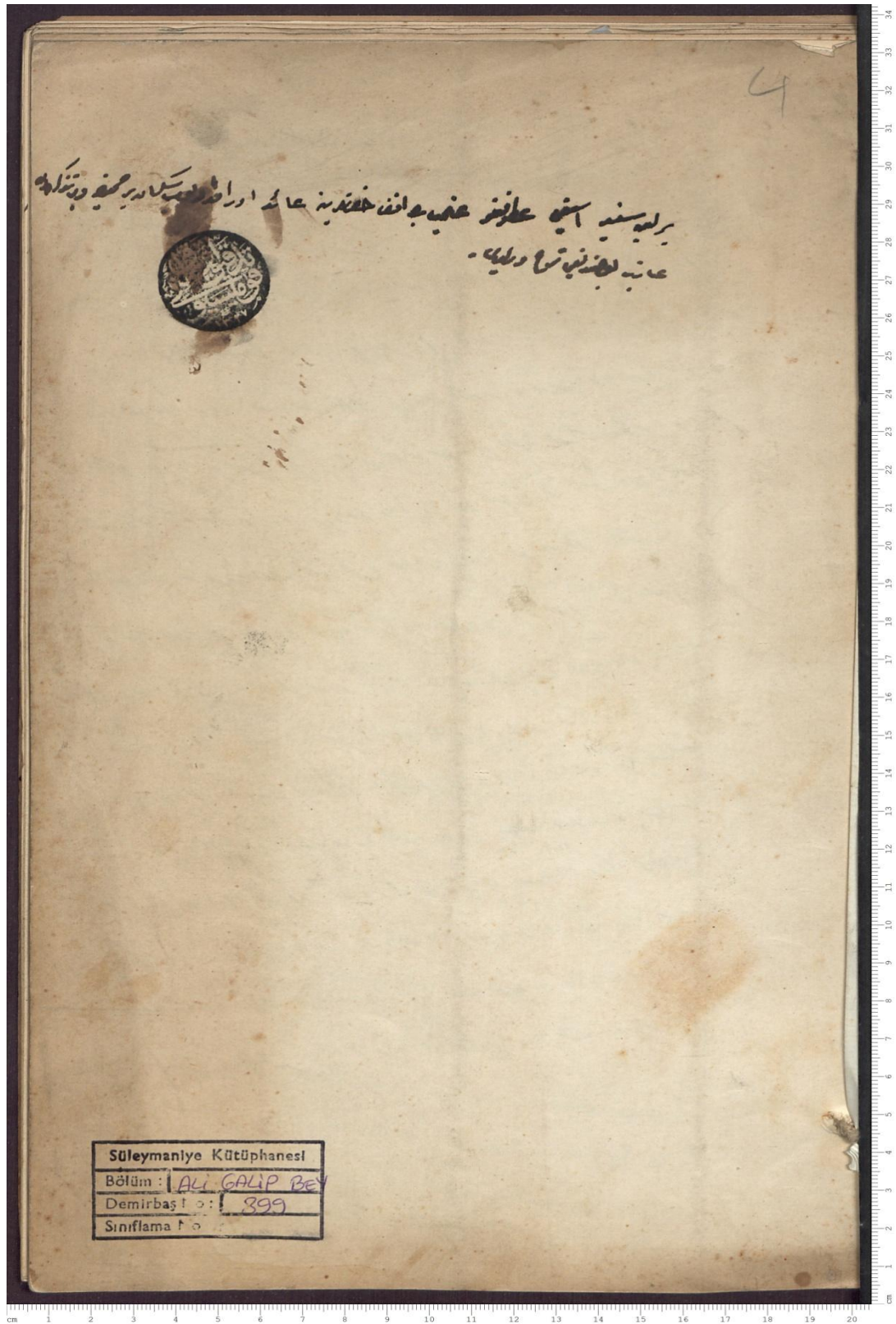
1.8. Berlin Sefareti ile Mâbeyn-i Hümayun Arasındaki Yazışmalar Kanun-i Sâni
Evrakı

برای سفید آینه عطار عظیم جانف خدمتینه عالمه اورا طبعی است در محضه و تکرار
عبدی بخدمت تو دلیلی

Süleymaniye Kütüphanesi
Bölüm : ALİ GALİP BEY
Demirbaş : 399
Sınıflama :

مابیه هماینه ناسبه کتابت جدید سنه ششمه دولتموافه
۱۳۱۱ هـ (۱۳۱۱) ۱۳۱۱ هـ

لوحه مستند المینا ایملطوری حقیری جهاننده صورت رسیده قیوم بویید روه فانه لکهای بون
نویس ایملیکم صره در امرو فانه اصابت بایه حقه خلاقیته اقسالا ترتیب و صورتی
یوسته ایم تقدیم ایملیکم لطفه ایراد اندیکده صکره ایملطوری حقیری بول بدولنده منتقل
اولامه مائر دوستانه حقه یار تحفه کندی عقدن دهن هر بار ساه ارای ظهور و منته
طولای یل تشکر و منعه قارقرین دکنه درین دهن نفس همینه حقه یار تحفه ارای
دوستقوری داعی اولدین جوابا افاده بوردقده صکره مصاحبت غیر سیه به مباشرت
عافیت حقه نقیصه حقه خلاقیته ای استغفار بوردقوری صره در یا یستودم ایراد
بوردقوری نطق باخاصه فوططیت و شکانه سینه یی موجب اولدین و بعدیا دهن
بوکی اظلا رانار دوستی متوج شخصک امیدوار و منتظر بولند قیری عهد ایملیکده
ایملطوری حقیری بعهد ناموریه دولته علیه طر فنده مغایر رضای علا عقید ایفا ایملیک
اولامه قوانیه و لطف ماته موضوعه سلطنت سینه یی تمایید احسانه و محالته کاهه زیر
مصلحت ترقی و سعادتخانه سخن و غیره اولنورایب کندولری دهن اظلا رانار دوستیه
یکرو طوریه حقیری بایه بوردقوری عهد اولنور فانه

مابیه هماینه ناسبه کتابت جدید سنه تحریرات
۱۳۱۱ هـ (۱۳۱۱) ۱۳۱۱ هـ

شهر جاری روینته اولدیک قییمت کوه برلینه مواضنه ایرتن کوی خارجیه ناظره بار و نه
درها ایرتن کوی برلینه هوشنوه ایمه ملاقات ایریم رن المینا دولتش سلطنت سینه حقه
بولنقه قییمت نظیر تقدیر عالی اولدینجه جند فوططیت سینه ایمه بابر سلام سلالت ایملیک حقه
یاد دهنی افند و لطف استیه اولدینم امر و اراده کارم عامه حقه و منعت سینه اعظم فوططیه

اقتضا لا محاله برین هوشیاری بتبع ایدیکم کند و در انتفات قیصر صفته بار هید
 طوری باینه که شکر سقنت سینه برین ترقی است و قدرت و محاسن کاهان برین
 ترایه رفاه و سعادت اعانیا و دولت مظهر و علقه ایدیکم باینه حکم اختیانت
 اضیوه مصابه اولاد محزون اعاده اسایشه حال اصینک ارجاعه و اها بینه ترفیه
 چالشیمه قیسه و ماکد دنیا قطع سینه و نه افزون اسایشه نعم اسبابه توسل اید
 برابر قطع مذکوره در قریه کافیه جنوبی بدلیزلیس لرزه اعتقاد و نه اولدین افام

ایندی

بدینکه در وقت طرد اصطلو ایدیکم و در دایره ایدیکم قطع الای طریقه سفارت
 سینه ماکدین ایدیکم بار کوب خارجیه تشریفاتی دلا تیر ساری ایدیکم و اهل و رای
 ایدی قیصر در بدون خاصه عسکری صفته سلام اولدین و سلام تریه و بدین حاله
 بولینک مصلح نزدانه نازک اولدین اورا در یکد بر تشریفاتی طریقه و نزدانه اوسته بینه
 و نه (غلام ماری) جانبیه استقبال ایدیکم صلوات کردی اورا در خاصه بدنه باوران
 و سار طوری معناد اولاد ساری راجه ایدیکم معارنه ایدیکم و بقیه ایدیکم اولدین
 خارجیه ناطقی ایدیکم برابر صفه ایدیکم حقیقی اعتماد و تیر تودین صه سینه سقاری جدید
 طریقه اورا در ناطق ایدیکم غیر معناد ایدیکم اولدیکم حاکم ایدیکم در بار شوکت قرار
 انای حرکت ماکدین اخذ و تیر ایدیکم امروزی حکمت باینه صفه و نعمت بینه اعظمیه
 اقتضا تخت و مفید اولاد معناد ایدیکم و فرانسوی صورتی لغا تقدیم ایدیکم لطف ایدیکم
 ایدیکم ایدیکم صفه بدینک تیر ایدیکم حاکم ایدیکم معناد ایدیکم و بدین مقابله بدین
 و بعد معناد و بدین تقدیم ایدیکم سفارت سینه ماکدین صفه و نه بدین انتفات
 و غایت ایدیکم متعاقباً صورتی ایدیکم صفه ایدیکم صفه ایدیکم حقیقیه ساری
 صفه و نه جانبیه صفه بار کوب بالاسقار مقدا در بار شوکت قرار کورسه
 اولدین آثار نازک معناد ایدیکم حاکم ایدیکم حاکم ایدیکم اولدین افام
 بدین و نه سقار ایدیکم سفاده سینه عودت ایدیکم حاکم ایدیکم ایدیکم

بوردق اولدین

مذکورہ نقطہ فراموش نہ ہو

J'ai eu l'honneur de remettre entre les
mains de Votre Majesté les lettres par lesquelles
S. M. T. le Sultan, mon Auguste Maître, met fin
à la mission de mon prédécesseur et celles par
lesquelles Il m'accrédite auprès d'Elle en
qualité de Son Ambassadeur Extraordinaire
et Plénipotentiaire.

Le ferme et ardent désir de mon Auguste
Maître est de voir les relations d'amitié et de
bonne harmonie qui existent si heureusement
entre les deux Empires se consolider et se déve-
lopper de plus en plus. Il attache le plus haut prix
à l'amitié personnelle qui Le lie à Votre Majesté.
Il m'a ordonné tout ^{particulièrement} spécialement de cultiver
avec le plus grand soin cette amitié dont il sera
heureux de recevoir de nouvelles preuves.

Je manquerais ^{donc} au plus sacré des devoirs
que la volonté péremptoire de mon Souverain m'
impose, si je ne consacrais pas mes efforts constants
à atteindre ce but.

Je compte sur le tout puissant appui de
Votre Majesté et sur le concours de Son Gouvernement
pour remplir fidèlement cette tâche.

کاتب دفتر حقّه شهبازی کاویک طرّقه وارطولا
۱۸ ساط ۸۹۶ تا جیو تفقاته منجد

مالت شاهانه رقی معمری حقّه رایگان به یورپیّه بد کلاه نبات حیرت ایت حقّه خلقت
قینّه ی قینّه آلمانیا ایملطوری حقّتریک بانکری موسیو قاتولوب ویردیر وکل
امران اوزرینه موسیو قاتولا تقدایتی فطری ارزوی علی داره سنه ایت
وخطوطیه سنه حقّه وحقّه اعظمی استحقاقیه بوابه طرف ایملطوریّه
اجل یورپیّه وحبیب ونبیه اری اولغه شایه حقّتریک خارجیه فطری واسطیه
تبلیغ قنکر اولغی وبرده بودخطوط امایه وباریک ارضیه کب اناطولیّه
بعضه نقاط لازمه ایصلی والصاله ایتیرلی تصور یورلقه اولغینه بونره
یعنی مجدداً ایت اولغیه خطوط عمیّه برابریه طرف دولقه اجل قنکر اوزره
عمیّه قنیه نه ایضایه من وبعده ایتیه جت برتوبانیّه ی نروم اولغه موسیو
قاتولونک ویاخوردن وعلی ایملطوریّه ایتیه ونبیه یورپیّه ویک برلمان
قومیانیه سنه بودخط اعزای فخر صنف ده ایملطوریّه رایبره منی ونبیه
محمّدن عرصه قنیه اراده سنه حقّه یارده اقصای عایقند

کاتب دفتر حقّه شهبازی کاویک
۱۸ ساط ۸۹۶ (۱) کاتبه ای

جواب
حسینو ایملطوری حقّتریک جانبیه بایکلی صلا کوی صورت رسمه جتوبه یورپیّه معمرن
انده صکره آلمانیا خارجیه فطری ایه ملاقات ایدرک اناطولی سنه ووز حقّه تفقاته
عایقید تبلیغ یورپیّه اراده سنه حقّه وحقّه عیبه اعظمیه امثالاً قنیه لازمه
بالاجرا یتیم عرصه ارفه جقه بایک ورنه

بوابه بارده مارشی اید الملاقات و قوجولایه طبع اوزرینه
بالاده کی تفقاته مان برلایه تکلفه فزائیم بایک ورنه
گندونه کوندر یورپیّه دفتر معمرن اید مذکور
لایحه صورت یورپیّه برلایه اید

شماره کامل به طرفه ۱۰ ساط ۱۹۶

ابتدای سباط افرنجی تاریخ و تفراقات مذکور در درجیه جداول سرعه عرضی تأیید
امروزه بهر سطر

شماره کامل به طرفه ۱۱ ساط ۱۹۶
شماره کامل به طرفه ۱۲ ساط ۱۹۶

جواب ۱۰ سباط افرنجی
عوضه سابعه و جبهه خارجی ناطیه بقیعات لازم اینها اولیست بهر سطر جداول الیه بدین
بکره به تأیید کیفیت برآه اول جواب اعراض را الیکم معروضه

رفع ساط ۱۳ ساط ۱۹۶

بکونه تمام خارجی ناطیه این ملاقات ایدر شایه اناطیه یکیده انشی مقهور اول خط
حقه نام نامی حقه یار شهید اولیست و قوعبد لایه بقیعات جاکرانیه امیر اطور حقیقه عرصه
ایندی و تندی بیا به بعضه بکله لایه بالذکره نتیجی به کرده بلیدیه حتی افاده الیدی
۱۱ سباط افرنجی تاریخ و تفراقات مذکور در درجیه جداول سرعه عرضی تأیید
امروزه بهر سطر

رفع ساط ۱۴ ساط ۱۹۶

۱۲ سباط افرنجی تاریخ و تفراقات مذکور در درجیه جداول سرعه عرضی تأیید
امروزه بهر سطر
بکونه و قوعبد لایه ملاقات جاکرانیه باره مارشال برده و آق اعداد بهر سطر اولیست
اناطیه محمد و فرزند مقهور بقیعات (رایج بانه) بانه ایله اجری مذکره اولیست مذکور بانه طرف
حقیقه یار شهید انشی مقهور بقیعات خطوط جدید نه عملیات فیه سن و ایستنی در عرصه ایتمه
و بونه طرفه مقهور بقیعات خطوط جدید نه عملیات فیه سن و ایستنی در عرصه ایتمه
جدید نه کتف ایچیه لازم کلاه محله اعلام ایلمه حاضر بهر مذکور مقهور بقیعات
عملیات کتفیه در ام ایچیه اوزره او وقت قدر محال مذکره در افیت و اسایش
تأیید اعاده س مقصید

مابیه هجینه ماسه کتابته جیه سنده ۱۹۶۶
تاریخچه وارد و رادر تفرافانام

بارونه بیر تکلیف ایتمیکی اوتور میسنه فراتقله استقراض رمضان نه برهفته اول
ایتم ایم در عارته عورتایع جکی قویا تعهد و دریمانه تیه اولدیف
و مدت مذکوره حال ایتمیکی حال نه کند و سنده جید و نه هم استقراضه ایتمیه لار براتر ظاهر
ایتمیکینه دولت انت تکلیفیه مقید اولمیه جیفینه تکلیف ایتمیکی مذکور استقراض عقد
ایتمی لرم ده رمضان اول ایصال ایوبه ایتمیه جیلک لایه بیساعته قدر امضای التوفیق طوع و نه
طوع و نه دایره کتابته تفراف کتیه سیم بدیرسی و اوله عورت عقد استقراضه ایتمیه تسیمه
مباشرت ایتم جید اولدیف حال بویاج یقینه وقت . . . زمانه ایتم برابر دیکسی وقت
ایتمیه دولت رضایمیه اولمیه جکی رضایمیه مابیه هجینه ماسه ایتمیه
شده یقینه بروجه ایتم یازده هجینه تفرافانام سفایه شوره سیم کتیه و موملیله
بارونه ادرسی برده ایتم تنکا راولور

(مذکور ادرسی اشعار اولمیه)

دفعه کتابته ایتمیه ۱۹۶۶
دفعه کتابته ایتمیه ۱۹۶۶

بیرک او راده اولدیفه اکلایم یقینه اکا تبلیغ اولمیه ادرسه اولمیه جیلان
تفرافانام ادرسه سیم ایتم شرکا سنده اولمیه برلیغ بولانه (بلا یخ رودر) ایتم سوشیدور
انته الهم جیه جوابک شده اشعار قنظرور

مابیه هجینه ماسه کتابته جیه سنده ۱۹۶۶
مابیه هجینه ماسه کتابته جیه سنده ۱۹۶۶

سباط افزین تاریخچه تفرافانام علیده الف
در حال بدیخ رودر بانقوس رسته بالمرجه بیلم بر استقراضه عقد و فتنه هجینه بر تکلیف
بیلدورده بشقه بویاج کنده طرفه هجینه کیم نه مازونه و نه ایتمیکینه صورت قطعه
بیانه ایتمیه اولمیه و نه

بابہ رحیمہ بابہ کتابت جدیدہ ۱۷۹۶

بیزم دست بحیث فاضله و بر رأس المال تأدیه اولیقه و قنار را حاصله تا میناء کومست ملک
و تحویل بق بیزم سکنه بشه جانب خدیه به تأدیه قنیه اوزره او توز میناء و زانه اقراضه
ایرجه ایتمه خدیه و ایچ بانقده استیضاح ایم جوانک اقام قدر اسعار و موافق هالنه
همه بانقه دیر کتوریدک بواقعه ترنیم یول حیقارلس و رایت سیفره لینه تو دیع اولدر

بابہ رحیمہ بابہ کتابت جدیدہ (۱۹۷۶ء)

لوگوں کی تصرفات عالمی عاید ہو سکیں

کتابت در ایلام ۷۶

کتابت شد از باب ۱۷ ص ۱۷۷
باروه پیرک حکومت سینه نامه اوتوز میهن فرانسه استقراصه عقیده عارفه اولنه اولدیفی
رشته ده وقوع بلاه استقرار و رینه (بربله تجارت شرکت) نام باقی سفارت سینه ده سوال
استقر اولدیفنه نه جواب ویرلک لازم که جلیت ارواتقاری بانه ورنه

سنة ١٢٩٦ هـ

کتابت در ایران ۹۱
 باره یور قنارک چشمه به بیابان ابراهیم واردا تا میات اوله و سوز یوزم به به فاضله
 و اقوز باره رأس المال تار به ابراهیم و یوز غوسه به سکن به غوسه و مضانه به اول قنیه
 تسلیم قلمه سراطیه استقرضه عقد به تکلیف اینه به ایله هیئت ضایع به یوز قنیه قبول
 ابرک شد به ایکنه ایخه انرطه فاضله ای یوز به لایه تفارط هرکس و یوزک داسر معام
 تحت افضای الفه اوزره مضانه به اول یوز ابراهیم یوز به کلک به تبغی و صوابت نایت یاری
 بازار ابرک کو صباغه قدر و یوز به ایله اقوز

بابه هجده ناسه كتابت جديده ۱۰ ساط ۸۹۶

دوله قاجار مقام عاليه در ورديم برابر بارونه پير سفارت سینه به دعوت اولين عالم انجمن
بوکنه وقت ظهوره کلدی و بر جلوب ويره بدين اوزره سر تاي وارانه ايد بوکنه تکرار کلمه جاني
و عدايمه ايکه يارينه کلمه جاني شدي جزو کوندر ديكی معروضه و ننه

كتابت فایزاده ۱۱ ساط ۸۹۶

جواب ۱۰ ساط افغی

بواج يارينه صبا حليمه مای های بر صوبه استقره ایدریکی بایه اولور

كتابت فایزاده ۱۱ ساط ۸۹۶

بارونه پير وعدی خلافت اولورده بر صبا حليمه سفارت کلمه کلمه ایکی دفعه هوشم کوندر دیکم
آرم مده ایدک صبا حليمه سوزان حقیقت عودت ایدریکی جوابی وریلیکی واقتم اوستی
بینه آرم کوندر دیکم عرصه اولور

بابه هجده ناسه كتابت جديده نفاذنامه

۵۰۸ ۵۰۹ ۸۹۶

بر وفور زائنه نافع بر وقت شناس طریقه اختلاج ایدسه اولاه بر اصول یام سینه شعاع
نظرك غیر شفاف جسد دره رفی حادی قابل اوله جفیف و جلد بشر السخ کی الیاف ایه تحته ویه
معول صنفه و حکیم در ورتق و یایم دیوار ارق سینه بولانه اشیا و موادله فطوره غایبیه
حقیقایم بید کای غرت نرده مهتم اولین صنفه مده ایدک بر فرض صنفه استغنی ایدریکی
التمه بر عددیند جام واجرا کی تفصیلاتیه هیچ بری نقصانه اولامده اوزره کافیه
لورینم برابر تدارک و مباحیه سید مایه هجده ناسه مایه کایم یساری و ناکه و مصادیق مقداریه
لاجل التوسع عرصه و اشعار قلنس و مذکور الیه صورت استغنائت المایاره بولانه
ضابطه نده ان مناسبه کورید مده ذات تعلیم ایدریکی شرفی و مصادره اوله آرام
سینه حقیقت یارینه فطوره صنفه توفیقاً تبلیغ اولور

جواب
اشعار بویریه فطوغراف التذنه حاضر بولسیه سیار سه اولین حاله اخبه براده قدر برداشتن
اعمال ایدیم بیهی و بول قطعه سند فضا مع تفرعات ۷۴۰ و کو کینه ۵۵۰ دارد ایدوی
فابریقه سند تحقیقه قلمه قفغ نوعه سیار سه ایدیم لازم فله امر و ارم بویریه باغ قفغ

کتابت صفحه کامل بت طرفه (۱۹۶۷ ساط)

جواب ۱ ساط ارفج
موت عنه فطوغراف ه قفغ ادواتیم بیهی هر ایکی نوعه هکاه سیار سه ایدیم و ثمانه عمره
نمونه تبعه ایدیم کینه عمره و اشعار بویریه امر و فقه جناب باره ارفغ اقله ایدیم

بابه هکینه جناب مدله ناسه کتابت هکینه
تحریرت (۱۹۶۷ ساط)

۱ ساط ارفج تاریخو تفه ناسه علیم بیهی بویریه امر و فقه هکته بابیه هفقه خلا قفغه فله
منه توفیق موت عنه فطوغراف التذنه ایکی نوعه اوله براده طرفه اعمال ایدیم
شرطیه فابریقه سیار سه ایدیم و هر ایدیم مجموع امان اوله ۱۷۹۰ دارد ایدیم
مفرقه و ایدیم ایدیم ارفغ ایدیم سند دارد که هکینه ایدیم ایدیم ایدیم
میه تیریم برداشتن ایدیم لازم فله فابریقه و ایدیم طرفه ایدیم ایدیم
و بول هکته استعانی قفغ ایدیم برداشتن موجود ضابطه هکینه فطوغراف فقه ایدیم
شدن بیهی کیم بولیم بولیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم
افندره قریبا عودره ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم ایدیم

کتابت سارالایم (۱۹۶۷ ساط)

جواب ۱ کانه ناسه
تحریرت سفینه لری فطوغراف التذنه بیهی و هکینه ساره اوله اشعار اوله ۱۷۹۰

ما دره بانق و طریقه ایصال اولیفته مذکور اند صورت استعانی تعلیم یحیی فابریقه تورک
کندی او فیه برایه انعام و کلمه است ارمک فیه فیه غیبت نه مقدم تغرافه اشعار
والایه مذکوره اند تیار بر تقضای ارمک سینه صفت خلافتی بایه اولور

بابه هفتم با سده کتابت جلد سیم (۶۷) ساط ۸۹۶

یکی فطوغرافی اصول تعلیم یحیی فابریقه در کیم بولمیفته دیگر برین تدارک ایلدی مدد الیه
اوه به کیم در سعادت قاعده و فیه کندی عاقله اولور ایکی به باره اجرت
طلب ایدیور سیه اولانه اتدک خاتمه مدد ایلدی در سعادت انعام استیلا اولور

بابه هفتم با سده کتابت جلد سیم (۶۸) ساط ۸۹۶
تغرافه

المانیاده (ارغوت) ده (تورتر قوف) ل « بایز بوف » نافه کی قاتا توغنت
۴۷ نومردی صوفیه سند صول طرفه (فاسون ب) اشارتی ایکی رسم ... ایکن
کومکنده ایکی و ۴۷ نومردی صوفیه رسم کوریلوه بیاضه کومکنده اوج نوعده ایکیتر
و ۴۶ نومردی صوفیه رسمین زینده (فاسون ع و ح) اشارتی بقیه ایتمی
جاکنده بر ۴۹ و ۴۸ نومردی صوفیه ... بولانه و ۴۰۸۷ و ۴۰۸۹
و ۴۰-۴۱ نومردی اشارت اولانه فایده کومکنده الی عدینده یقارده قرینگی
یا قرینه بریکه نومرد اولور اولورده بایعه ۴۷ نومردی صوفیه رسم بولان
وقایده محض اولانه جاپونیا زاکندنه بر ۴۶ نومردی صوفیه قرینه
محض البس لک ۴۰۰ نومردی رسم کوریلوه نوعده رفی بر عدینده تتراید
ارسال شرفونج و حدود بوییلوه ارمک سینه صفت بارش فیه طریقه عالیه ترفیق
اشعار اولور

عابدیه بنیامین با سید کاتبه جلیل سینه تحریرات
۶۸ صفحه ۶۸ (۸) ۵۸ سینه ۶۸

المایانن « ارفورت » شهرت میقم (عبدج قوف) نام فابریقه نورل قاتا نوعی مویج صغیف
و نورول اشات بویولیه اشانت ارالی ارامن رقی کانونه مانا افرنجیه اوتوزی تارخو
تغرافیه اصغافیه حکم صلیه امتثال مذکور ارفورت شهرتیه ذکر اولانه قاتا نوعی کیتیدین
طلب بویولیه اشیا صغیف و نورول مویج فابریقه سینه سینه ایلیدی بکره مویله جویج
قوضه جویا الله مکتوبه التبه بر مارده التبه ساینده عبات اولانه قوت خبریه سی رعایت
تاریه ایلن اوزره اشیا مکتوبه طوخیه نام دولتییه ارالی قلیغین اشعار ایلیمه
اولفد اولبارج

کتابت شاپوریه ۸۱ ساط ۱۹۶۱

« لایینغ » ده نشر اولانه « دی غارته لایوه » نام المانجی رسمی غنیه نیک ۱۵ نورول
نسخه نیک قایم رسمی مندرج اولانه و باقی محکم اولیایه نوای و صغافیه ایکی عددینک
کورک و سایر بالمجه ادواتیه بزرگ بالمیایه ارالی با ارامن سینه جانب بارش اشعار اولور

کتابت شاپوریه ۸۸ ساط ۱۹۶۱

جواب ۸۱ ساط افرنجی
نوا ایجاد صغافیه مویج موسیو « بجه » ه مرصفت اولورده حافظه صغافیه موجود اولدین
دقیقه سینه مویج و برقد اولور ساینده و صغافیه اولورده ایکی عددین برصفت کورک
و بر قایم اید بزرگ ۸۱۰۰ مارده بد قایم و انجیه ایکی ماه طرفه اعمال ایله جوی و انجیه
نصفه پیشیه و نصف دیگر صغافیه تاریه اولدین و در عارته قدر نفید و ساره ایچیه
رضه تخمینا درینور مارده قدر صغافیه لازم کده جوی اکل شغفه استبداده کیفیت اولور و رضه

کتابت شاپوریه ۸۸ ساط ۱۹۶۱

عصمت قاریه افندی حضرت سینه برینک اوتور دینور دویار اولدین فقرادم و سرخه تقدیریه

بورام برلانه اطبا طرفه لایقیه تدوی قابل اولیغنه برلانه و موارث اطبا حاتم دن
مذکور خسته ندره اختصاص کسب ایتسه بر طبیب طرفه بورام تیه اولمه و امر مدوات
ضامه دیکه در سمارت قالمه و یومیه کند و سه تاریم اولمه جنبه ببلغ تقدیر و قیسه قلمه اوزره
مقاوم نامه ربط اوله ندره هکاه مایه هکایمه مدکانه جانب عالیسه اعلم و کیفیت اولم
باو طریق تحقیق و استیذان ارام سیه صفت خلافتیله اقتضای عالیسه ندره

مابیه هکایمه مایه کتبت جدیدنه ۱ مار ۱۸۹۳

صوب ۸ شباط فرنج

اعصاب و فقر الدم کی خسته ندره کسب اختصاص ایتسه برلانه اطبا مشهوره ندره پروفور
"کرفارت" ایم پروفور "غوسه روف" ه ملاحظه ایدله هر ایکسیر اجرتین
اولم یقینی ارعاش اولم برنجس طرفه و موارث ساره ده ماعدا یومیه بیک مار ده
ایستور ایکسیر سیه مضرده بقیه برهقه ایچنه اوله بیک مار ده طبایع اولم
در سمارت رفی ایکه هفته ده زیام قالمه ایستور یا کله "قابشر" استخس دیگر
بر طبیب اجرتین در سمارت یقینه موافقت ایستور درین لیهک دیگره قدر شهرتی یوغم
اعصاب خسته ندره جنبه اختصاص اولدینم رسته ندره افاقه هایش رده استرا
رایه سیه بلینم عصبه و استیذان اولور ندره

مابیه هکایمه مایه کتبت جدیدنه تحریک
۱۶۱ سو ۱۱ (۱) ۱۸ مار ۱۸۹۳

وقایع سیاسیة حاضره ده بوارانه اوریا مانی سیاسیة وارهده عمودیه ال زیام اتفاه ایتکه
اولامه مصر سیه حقیق المایا دولته سلسله تقوینیه و ساره ده وار بورام واصل اطلاع
جاکرام اولامه بعضه معلوماتک عرضه اجترار ایدم شوبکه بورام اعتقاد اولدینم
کوره مصره تحسین حقیق جانب سلطنت سیه ده از سر نو تئبات ایلانه قیام ایدم هکای
دبوت تئبات فرانسه واکاسته روسیه دولته هایشه رفی ترویج و تأیید اولدینم حقیق
شهرت زاندرم صورت هرمانه در دولا نه ایدم شایعات اوندیه انگلته دولته

اریولر کی نسبت قارشو مصرک قید اشغال سوئی یکیده بر سبب جدی ایجادی وائی تحریر ایتمک ایلمه
 ایلیا لورک جستانه تولی ایلیا انزلده اوزینه تومیدرک «ک ل» موغنی تیدر قیامدی
 فرست آخاز اید کویا تومیدرک مصره دخی قی در ایدر جگره اشعائیه سورانه سفیری تقواییه
 و فقط بویا برقرار قطع اتخازینه دیکه ایلیا دولته دخی یهچ بر سرشته ویرمیدی بنایم بولوقده
 بتجارت و تهمید حق اوستیا فارجه ناطری قوت «غولوغوشی» نک یکدم برلینه
 مواضیه بورا اقامت آنا سبب بیه کیفیت بورا غیر معلوم بولوب تاکه انکدره دولتی تقواییه
 قوه ده دفعه ایلر اید اخیرا دول معظمه ندرک آه و ایدر ایلر ایلیک تیغای اوزینه ایلیا
 دولتی و اقارب و تیریز انکدره ایدر اولایه ضابطه ایدر مولا کالان وکل ایدر مع هذا انگیزلرک
 مصره تخیدرک و قوغوش برلینه شاید فرانسولرک قائم اولدو و باوجود حکم و نفوذ لریله تیراید
 اصحاب لانه قارشو انگیزلرک مصره تهمید اقامتدی اسان کنده بدلیقه نه وها موافق عه
 ایلمکده رتبه سورانه سفیرین کنده تنقیه اولایه ایلیا دولتن افریقا و تحقیق عوانه مدار
 اولم قی روم اید بالخره ایلایفنده سفر نکر ایتمک انکدره دولتن مصره احتیاط اقمه سندن
 طبعه ایتمک اولدیفن مبع حقیق ایلیا ماکوره اید متفقاً هرکده ایتمک اوزره مصره کی ایلیا
 قورسینه تعلیم اعطایه
 ایشورلرک تیاج قلمه نه عطف کلام اوقی ایلیا سیاسیون انکدره نک ایدر و ایدر حقیق یعنی
 سو قیایه افعاله فرطیه قدر سوریه جکه و بوشورک الی لایه مصره قلمه تقریرنه ایدر کلهدی
 اعتقارنه بولوق و باوجود اویولر اداره ساه ایلمک ایدر بالعمه برلین کی فرانسه دروس
 کانلرک انکدره نک مجر مصره تخیدرک بعدلینه درجه استخاکیه و ایدر رتبه تقصیر ایشورلرک
 سفیری مدینه حیدر دخی «اوغاش» طریقیه شریه ضوبیه شمال طوغری آیمق اولدیفن
 طریق استیلا سورانه الصامه و بوشورنه خطه مصریه دخی حیا نام الش کنده مستطافه
 عذارینه ایله ایدر جکه مجرم بولوق و بارعید سفر مذکوره بره قی عواقب و ضعیف تولیده مستعد
 بر دقه مصره نظیر بافقور در
 وقایع و امور خاصه ده نظر دخی جالب دیکه بر کیفیت دخی یرنه خیرینانه خفیه ندرک سیر شوکده مصر
 حقت متبوع اقمیه عجمه و جالب عبوریت ایتمک اوزره دربار شوکده قاره عجمیه ماره اولوب
 یرنه مشایرین لاجل الاسف های هر در لو فدا کارانه اختیارینی کوزه ایدر دخی تقیه اعراض
 حوضه نالینی و بون تیاج طبعیه نه اولم دره در سهاره عجمیه بغار ساه امارتک و ایدر شوکده ایدر

اولاً نه سببانی بوزانیه قیامیه ایست. بر حال موقت خدیوین ماکدونیا صدی اورتی و قالدین
 و واقعاً دول معظمه نه جدید بوزانیه صبح و آینه طرنداری اولری جسته شراره سی بنم اوروایم
 بر ناره جبه و دغا اشانه مستعد بونانه منم مذکوره نه کب حیات و وفات ایستی ارزو
 اینک رسد بر طرفه بولی مستعدی به اوله عکرها ایست « بر شورش صیقله کب اوروایم مدافع
 مجرایده لم و فکره انز باضی و کلر کل انشایم معلوم بولیفه و دیگر طرفه دوله عم هائیه
 الهی مذکوره به موعود و برسد دوله مربوط اوله اصلاحات ماده سنک هنوز جدا موقع اهل
 وضع انعامه هورایم اوسند دولی اصف ایتمه اوله دول معظمه ماکدونیا ده طورایده حل
 صدیه مدافع قید نه وارسته بولیه جبه و بولیه هورایم دوله عم قفق خیر لورسی اولیه جبه و نه
 حاله طرفه ماکدونیا قطع سنک قن و فدا طوریه قیا انتق را ولیدیه بار قطع مذکوره ده
 عاجلاً اصلاحات اجزای لزوم مردم حکم کردی و هر قدر تسویوت خارجیه اید رسوم براهانیه
 تمامیه قنورایست قابل اولم رسد هیچ اولم اوردن نظریه برش با ایست اوله و بوجورقه
 مدافع دوله قیوسی قیامیه جبه هم اصلاحات فعلیانه سببیه ایزلایم بک قید بر وقت
 غائب ایلیم اولری براند محاف و سلوما تقیسنه روزایده افکار و اعتقاد اقتضا سنک
 ماکدونیا اختلال قومی لریند تقیسات فاد جویانه لریند منم بفار ستان حکمتی طرفه تا میه و فقط
 و فقط اقتداری فوق برش با ایست جبه با به اولدین روس منامعه موقوفه تجارت ایلیم
 و حکومت مربوط نه « اقتدار فوق برش با ایست جبه » حقه کی بیانات نه قدر معنیار
 ایروکی کجه یار بفار ستان عفا جولانگاه اتحاد ایتمه اوله اختلال قومی لریند حرکت
 فاریم لریند منم ایتمه جانب حکومت سنک و قوعولایه تبلیغات به اویورج جوبلر و برلیم
 اولیمه مثبت بولیدیفیک عرصه و بیانا بار

ما به هیند ما به تنه جلیه سنک ۱۹۶

ساعت نه اتم ملتدی واسطریه المانیا اردوس صیوانه مستعد نه اوبه حقه عیبه آق مایه
 ارزو بولیدیفند حیوانات مذکوره نه ان اعلام سنک اولمدا وره قیامه با تحقیق اشقار
 قفقهای الم نه حقه بار هیند

جذب و نیسہ آخری

المایا اردو کی ایجنہ مابیه اولیہ حیوانات یروسیا جنس اولیہ برمودا القہ الیہ سانیقہ ورن
 نیسہ سانیقہ ورن قدر بہرہ حققت فیات درت بری مارہ ایدوکی معقدہ نہ تحقیقہ تکرار
 و برادرہ ہا زورہ جنس رھا ایوایہ ج قیقتہ زیارہ کی جریسہ المایا اردو کی ایجنہ مابیه
 ایدوکی اولیہ و بوجہ عین قطعہ فیات الیہ بری مارہ رارہ سنی ایدوکی و حیوان
 کورہ آختاب ایستہ اورہ بالذات ہا زورہ عریقتہ ایسہ لازم کلکلی سفارت سنیہ ایستہ
 افارہ سید عرصہ اولیہ زورہ

کتابت شارایاہ تحریرات (۱) سنیہ (۲) و (۳) سنیہ

۱۴ نیسہ آخری تاریخو تفہامہ جاکرانہ مد تکرار حقہ بولہ شرفورہ اولیہ اور تفہامہ ایستہ
 انشلا مذکورہ تفہامہ درھا تکرار ایدوکی ایستہ ایستہ تفہامہ جاکرانہ کورہ تفہامہ جاکرانہ جلی ایدوکی
 فقہا حدی جویفہ نور ورنہ کلمہ نور ورنہ تقدیمہ تحریر ایستہ ایستہ ایستہ نیسہ آخری تاریخو
 تفہامہ ورتیزہ اولیہ ورتیزہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 فاکہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 نور ورنہ تقدیمہ ترقم ایستہ لازم کلمہ کلمہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 عالی اصفانہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 بر قطع صورتہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ

کتابت شارایاہ تحریرات (۱) سنیہ (۲) و (۳) سنیہ

بروزورہ «ماتک» ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 فلاحیتہ جابریقہ سنیہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 بہرہ آمان باتناہ نام ورتیزہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ
 ماول بہتہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ ایستہ

در بار شوکت قاره اعراض استبداد و از اولم جزایا تقدیم قلمبه اولاده ۶۶ ساجد افغان تاریخ تو لغز افغان
جاکرانه نه هفتوز برادره جویای شرفه و در ایتمیکند سیدایه افغان تا خید قلمبه افغان عرصه و بای
بابه اردو نه

کاتب حضرت محمد کامی بکبه شفه تو لغز افغان ۱۷ سید ۱۹۶

بالذات طرف سفینه رنده صل اولم حقیر

انظرة حکومت ناکرانه اولرمه عا کره صریح سوران اوزرینه تجبیه و سوله یمنی و بایه
مهرک متوج مفعله مراجعت ایمانه اوزرینه انظرة خارجیه نه رنده ایضا حاکم طبعا و تسمیه
الذات جویای سوتیانه مذکوره نه حقوقه مقدس سلطنت سینه حیت تعلیق اولیه و صلا سولین
۱۹۹۵ مصریه محفوظ اولاده لغز افغان قارشو اولم جویای بولنه تأمینات و بیلان ایستدایایم
اسات سولین بولم بر فکر تعزیری اولما مقدر بلبر بکره الذات معلقات رسمیه نظر انظرة نه
عا کره صریح هندوه جلب ایه کلی انظر عا کره تبدیل وین بولنه وضع ایتدینت اولم
وانظرین یرضیانه بکره (سازس) نه (عکاسیه) طوغری بولنه برکیه و ترو
تیمور یو ات ایتمیک بولنی و حق جراحه اوزرینه بولنه ۱۹۵۹ (سواکن) و
شبه لوب حاله اولم اکلایم حق اولوب افغان شواله کیمس المایانک منافع معلومه
نه درجه قدر مواخه دوسه کلی یک کیدیم نه انچه هر حال اول حوالی مقرر اوله حقوقه
مقدس سلطنت سینه ۱۹۸۴ تواضه ایه به به به اولم کوره قاطع حقوقه دوله علیه
ایمنه لطیفه اولوب انچه بایه تشبیه شرعیه اول ذات اقدس هدییه حضرت پادشاهین
دوست صمیمی اولاده المایا ایزطربین یک درستانه و غیره و غایت حرمانه بر صورت
مهر نم خیر خواهانه لربان استراجی خارج نه خای اولم جفته خارجیه ناظرینک و سلطنت
مرصبت ایلیم دن سزای ایزطوری ارکانده ایجاب ایدنک و سلسله ایزطوره حضرت
غیره ملاقات و طرف اشرف حضرت پادشاهیه تبلیغ احکامات اید بو حضرت نه صورت
حرکت ایدنک ایجاب ایه کننک استراجیه سید نه هیت مجموعی حق کی مهر لربین
بالاستفاد سربا عرصه عتبه علی قلمه اردو نه جناب پادشاه افغانی علیه و الله
اولم

مابین مابین مابین مابین (۱۹۶۶)

بزرگی تفاوتی که در اندیشه اولیای اوزره بغا رتبه برنی فقری بواقتم برنی
 هوشیاری طرفه اعلا اولیای صفاتی تعاقب هاکر برنی بر طرفه مکرک المانی
 ایماطوری فقری طرفه کورس اولیای همه قبولی صفاتی متبوع فقری اثر توکل
 اولیای عبودیت و شکرات اید برابر خالکی شوکت احوای حقیقت بارشیه عرضی
 رجاسه مکرک « بویکم بارشیه مکرک برشیه حرکت بارشیه (قوتورغ) مواصت
 « اید حکم معلوم عاید اولیای اوزره قوتورغ برنی فانیان برنی برشیه بغا رتبه
 « برنی صفاتی تابعی بولینیم متبوع فقری ذات شوکت حقیقت بارشیه بودیه اید
 « قوتورغ برنی تزلزل بر تفاوتی کتبه سید اوزیه حقیقت غیبتی اشعار و انقیاد
 « بویر لر اید بقیه المانیای صفاتی اید حقیقت سیر شوکت برشیه حقیقت
 « بارشیه شدی تفاوتی عرضی رجاسه اید برنی طرفه کورس اولیای همه قبولی
 « شکرات و ذات شوکت حقیقت بارشیه حقیقت اعلا بویر فقری مادونیه استناد
 « سره رفته عکس اندیشه اید ایدم « دیر واقی اولیای افاده لر برشیه سرعه
 عرضی مابین اولیای فقری

مابین مابین مابین مابین (۱۹۶۶)

برادر صدیق محمد علی یارک برنی مواصت ایستاده و دود اقام ایماطوری فقری برنی
 مدعو بولینیم خارجی فقری برنی صفاتی با تفاوتی اشعار ایستاده
 مشاربه محمد علی یارک و دود ایماطوری فقری برنی متبوع فقری عود برنی برشیه کجک
 اولیای ایماطوری فقری برنی و ساره فقری برنی برشیه برنی برنی برنی
 عینیت اولیای ایماطوری فقری برنی برنی برنی برنی برنی برنی برنی برنی

حاصل اولدوقی حالده ایمیراطوریم حقیریم برابر اولور بریند و صکره سانه موعدی قبول بوردیر
سفره در ایالتا در ایالتا بریند ایمیراطوریم حقیریم و ایالتا سینه ایم حاکم لرینه
ایمیراطور حقیریم باندنغ من تحفه ایلمید ایمیراطور حقیریم سفره در عانتا جوقیت
حقیریم بارشیم استغفار و صکره تحت ایمیراطوریم جوسلریند طرف شانه و ده کوریمه
اولدوقی مانه دوستی و مولاتنه حقیقه تحفه تشکر بولدیقیمی و صحرایا بوردیر کی موزی
متنع الزوال ایدونک بایه و متعاقبات راله محمد علی پاشا یی مقدمای سید محمد صکره
عطف کلام ایلمیدیم بوردیر بالا استفاده ایمیراطور حقیریم مصره کی انگیز بولدیقیمی
حقود صکران حقیریم بارشیم مواضه و شکایت بریند کبایتک اولدوقی و بوجاه اضیافه
مستطانی بولدیقیمی دول سانه نک رنه اصفانکه نظر بقیریم ایم باقم به حقیریم ریفتم اداره
سانه ایلمیدیم ایمیراطوریم ^{حقیریم} سانه لا به انگیزلرک مصراییمه دیک قارشمه سیمه مانه
برجواب ویره رک و اصفانکه ایالتا سینه حقیریم حضورنده نهم مصرلقدینی کیرک کیرلقدینه
سوال بوردیر حاکم لرینه احوال محید و قوقم جتید کیرلورک دریمه ایلمیدیم شکایتلر
نرمته واه ایدونک رلال مضمایم اثباته صکره حال حاضرک ارض سده سنه صیفت
برای تحریک ایدونک و کیرلورک سایه عانتا بولدیقیمی حاکم لرینه حاکم اولدوقی بوجی اعتبارات
و غایات جتید رزه جم شکایت حقیریم بولدیقیمی و معاونت خارجیه و ده قطع ایم ایلمیدیم
انج مملکت شفا رنده اثر قالمه حقیریم عصبه ایدیم ساراله محمد علی پاشا یی بوردیر بعضه
المانا رحانکه انگیزلرک مصر بولدیقیمی سنده شکایت ایلمیدیم تخیر ایلمیدیم و بولدیقیمی رالیم
بویایه ضیو طرفنده برما سیریت حقیریم اولدوقی مثبت بولدیقیمی صیانتی متعاقب بار و ده مایه
ایم مصر سنده اوزریم مدلول افکار ایدونک خلاصه افاده سنده انگیزلرک مصره کی
تسلیات و مرکبات علیه المانیا دولتی طرفنده شریعت بر ماضی و تبت و قوعولیم حقیریم
استدلال ایدیم نه

کتاب صفه سزای محمد کاظم بن طرغی
تلفاضه (۲) مور ۱۸۹۶

انگیزه سفارتخانه بی بی مرید و یکسره روزی که سرطین صفه سزای مادی با
هفتی نزدیک کلان ذات اقدس همین صفه بارشاهینک عافیت هرینینه کو با
انگیزه ری اولین یونس برهنایه ایستدلیکنه مجتد استعاره کیفیت ایینه صفتکار
طرغی کوندرلیکن افاده ایته اوزینه الحمد لله تعالی صحت و عافیت جلا نیت صفه
ظلال الدین برکلی اولین مسوعات واقع مصنف بر اوصاف صرفه عبارت ابدی
شاریه طرغی جوابا بنایه اولین مصنفه بخت شکت باب افتر هفتینک
عافیت وجود و صحت و قریه بنیه شاهان ری هر وقتیکه جناب حق حقیق درجه
کلیه کلان اولین طبع هاینه ملکانه فرجه رزه قدر برکون تغییر یونه ایکنه شوره ده
بویول بر صفت ارا صیف بدو هانه نک وقوع استاری افاده برانه فای قالمیان
رافه و خارج بر صفت اعلای مصنف نادر یکینه اختراع ایله بر نوع انزیه سنده
منبعه اولین درکار بولینینه سفارت سینه مملات اوله و شاید اولاده
بریم بر اوصاف نک شیوعی تقدیرم تکلیف قلمی اوزده بر قضا امر و نه هاینه
جناب بارشاه بنایه کیفیت اولور اولیاه

شاریه جواب (۲) مور ۱۸۹۶

جواب ۲ مخبر فرجه
مصنفه بخت ذات اقدس همین صفه بارشاهینک عافیت جلا نیت هاینه صفه بوالله
براه بر شایه ظهور بخت شایه اولیم بر اوصاف شیخ اولور ابره رهال تکلیف وظیفه
مجبوریت تعاریف ابدی عرصه اولور و نه

تفصیلات ۱۱ مئی ۱۹۶۷

تقر مارک مصحف غرتہ سے تعطیل ایدلیکی وکندونند خطہ مصحف رہہ ہیقر رہہ اور دیار غرتہ
ایتیکی جوبہ وادیارہ دہ کلمہ احتمالیہ مرقوم ہر دو حرکات وکندونند نظر دقتہ در
صورتیکہ کیمدر نہ صورتہ اختلاط ایتیکند در سعادتہ قنفہ مفسدہ مجاہدہ ایتیکہ
اولرینفت غایتہ موصوفانہ تحقیقہ پیرہ عرصہ معلقات ایتیکہ بالارم سبہ ملکاتہ تبلیغ
اولنور اولبات

کتابت شایعہ (۱۲۹۶)

صواب ۱۱ تموز افریجی

جواب ۱۱ تصور ازینجی
تغیرات نام و در درونی متعاقب تحقیقات لازمیه بالا بنده است مقدار آن بویای کلیه ای احاطه نموده و در هر
بویای کلیه ای تقدیر در امور و نه فقط در تحت تحت اعظمی و نظیر و بنفقه کوره هرگاه بنیم شدن هرگاه عرصه
راستار نه فقط در ایلیه ای در کار بولونه اولفند نه

۱۸۹۷
ماہنامہ کتب خانہ حبیبیہ (۱۶)

[illegible]

باسمہ تعالیٰ تہذیب جدید سنہ ۱۹۶۷ء

باسمہ تعالیٰ نامہ کتاب بیہ
۱۱ ایملو ستربرہ جاتونف ۶ خزیرہ ازنی تاریخ نو سن ۷۰۰ بی حقیقہ
سور معاینہ محضی آندہ برحق و بیخبر صلا لیکن
مکرم منبرج اولاد

و کاغذ کسکه محضه اولیه آلوده بر و عیور طریق تازه طوقه محضه قابله
 و فی بر عدد تدارک و مبالغه ایدک همه سنک تقریضام سیم برابر مبالغه هابینه
 ملکانه تیار و امانه و مصارفک اشعار قفسی بازدم سینه ملکانه بنیغ اولور

باب هجده با سینه کتابت جدید سنه ۱۱۷۱ هجری قمری

« ایلوستریته جاسونج » غنیمت سنک ۶ حیلله افرنجی تاریخ نوخوسنک یدک یوزنجی صغیفه سنک
 رسدن مذبج اوله سورعانه سنه محضه الله بر صفت و باخچان صولمه ایینه و کاغذ
 کسکه محضه اوله آلوده بر و عیور طریق تازه طوقه محضه قابله و فی بر عدد تدارک
 و مبالغه ایدک همه سنک تقریضام سیم برابر تقدیم و امانه و مصارفک عرصه راسخانی
 ۱۱۷۱ هجری قمری تاریخ نوخوسنک یدک یوزنجی صغیفه سنک ۶ حیلله افرنجی تاریخ نوخوسنک
 معینه المانیات مختلف مخلصه حیلله ایدک هر سنک تقریضام سیم قوطیدنک و زون
 اولدینک حاله بکره نام و ولتینه ۱۱۷۱ هجری قمری تاریخ نوخوسنک یدک یوزنجی صغیفه سنک
 ۱۱۷۱ هجری قمری تاریخ نوخوسنک یدک یوزنجی صغیفه سنک ۶ حیلله افرنجی تاریخ نوخوسنک
 حیات و مملکت امانه حیلله ۱۱۷۱ هجری قمری تاریخ نوخوسنک یدک یوزنجی صغیفه سنک

باب هیجده ملکانه با سینه کتابت جدید سنه
 تقریضام ۱۱۷۱ هجری قمری

براقم حیانت سینه حاضر بولسه اوله المانیات سفیری ایملر طور حقیرینک برای حیلله و کسکه رطوبت
 و عدم کت و کذا ایتکله صره در کتیرینه حیلله کی بر راضیونک و فی و ایدر راضیونک بر طرف
 اولسه اولدینک عرصه عقبه علیا ایدر بادی ایدر راضیونک خبری نزد معا یونک حقت بادشاهی
 یک یاده مدینه تاسف و اندیشه اولدیرم ایملر طور حقیرینک عورت عاقبت حیلله لری تیشیرایه
 قیجی مکالمه قوه لغاده معین معنویت سینه ملکانه اولفم برارینک بالمنا به ایملر طور راییه
 حقیرینه ایلای و اسماع اولفم بر تقضای امر و زین هیجده حقت یار شهر بیا اولور

بابه چهارم بامه کتابت جدیدنه « ۱۹۶ »

جواب « ۱۹۶ »

مستوفای امیراطور حضرت به ارادت سینه حق تعالی بامه کتابت جدیدنه در روزی
در روزی متعاقب در حال خارجیه نشسته عقیقه خارجیه ناطقین بدو امه غیبی و حقیقت
ارادت مدح غایب حق تعالی بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
السلام است بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
حقیقت همه عیال بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه

بابه چهارم بامه کتابت جدیدنه « ۱۹۷ »

مرحوم و سعادتمند امه الانامه حق تعالی بامه کتابت جدیدنه در روزی
سبح و صدور بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
بکره شایسته و روزی بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
و سوره کی معارف بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
و سایر اصحاب مطهره قاری و کاتب بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
معلم علی اصفا لره بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
خارجیه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
و بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
حقیقت بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه
بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه بامه کتابت جدیدنه

ترجمان بدیم بر سر لای الهامینه ملکانه که کوندر دلی باشد ترجمان مسیوق استایه (جلسه میانه مانندی
 حقیقه یارته نه یکدیگر سنه دوری سنه بود بر عارته نه ظهوری موجب اسفند) سوز برین بریده
 برین در میانه پذیرد که بود بر کوندر بر یکدیگر خارج برین در میانه اولی بالجه ... سیکم
 مقدار دکلده حتی بودند چند کوه اقدم اناطولی شند و فیه اعتبار صاحبی المانیانو مسیوق اولی نه
 بخارده قدر تدبیر خط ایتمه حقیقه طرف اشرف حقیقه یار شاهیه مولی شرفه نالی اولی سفید
 شایه بیایه ارزد بیولیده اولی نه تقابل حالت شاهانه نه افیتن بر حرم اولی بر کوندر
 ستمییک بودی تشبیه نافعیه حیات ایدیم بر یول بر یول عجب عصبه و در میانه عصبه اولی
 موجب استغراب اولی وزارت اولی الهامینه جناب یارته هر دولته زاده المانیان
 معاونت ماریه و معنویه امید بر دولتی حرم بر معامله نه نده شرفه ایتمی الکلاشید برین
 کن المانی مطبوعات استغالی ایتمه دولتی نه تعریفیات احتمال موجب تأسف عالی
 اولیقه اولیقه بورالینک غایت نازکانه و دولتی میانش کی مناسبات حسیه اصلاطل کلیدیه
 بر صورتی خارجی ناظرین اونی با ارم سنه جناب یارته تبلیغ اولی
 محمد کامل

کاتب دفتر محمد کمال بیگ ۹ ص ۹۶
 تفصیلات

جواب ۸ ایل اولی
 خارجی ناظرین نه برت بر لینه غیبتی حقیقه سفری قبول توکل ایتمی مستایه کوره نه تعریفیات
 عالیترین استغراب بر یولیه حضرت تعامیه و لسانه مناسبات و تراکت تعظیم المدم معلی له جواب
 در سعادت و توقعات اهلیه حقیقه سفری اجنبیه نه رای و معلیات بری مقدار و بعضی ارضی توقیر برین
 تعقیبات جنایتکارانه لای معلوم اولیقه برابر بودی تعقیبات قنف صنف خله طرفنده و توقیر لورای
 بولونه در حال رفع و ارازی وظیفه حکومتیه ایتمه مأموریه ضابطه و ایزه کوزلی اولی و توقیر لورای
 قتالی منع غیبت اجنبی ایتمه برین در ساعده حکم تبایر شدید اخلاذیه ناسلا و قدر نه بوقدر
 جانه تلف اولی و توقیرات تأسف نه جلسه هینیه حقیقه یارته کوندریه مصداق اولی
 طریای تبریک صده سنه مسیوق تساند سیر طرفنده محضا و توقیر حال بایده عبارت اولی
 افادانک صده هینیه حقیقه یارته کی لازمه اقدام معیار برین عمل اولی و ناظرین

تسند و شرطیست بقدره قدر قدری حقیق اظهار بویلا به ارزوی هلمه اولیج جوب و برلی
احوال خاصه الحائنه اولیج هونک و قمرات اخیره نک افکار عمیده به اصل ایلیکی سورتا بران
السنه سرمای و زانک برید بول برتشتا جرات ایسه به حکم بری و مع هذا بدورتا بران
زوانده صکره ارزوی همایونک اجناسه بشارت طبعی ایدون و الحائنا دولته دوله علیه
حقیق کی افکار دوسته سندن تکیر قاصیانه حاجت اولیج به حقیقه المانیا سفیدک هر وقعیلا
افادات و معروضاتی سلطنت سندن حصول رفاه و سعادت فکر و ارزیه داعا صده و حقیقه
مبتنی اولیج اعتماد بویلا ^{افام} ایلیک بوند اوزرینه جا کرک مغریه ضابطه عطف ایلیک
صاحبه اتحادیه اید شویک احساسیه کون ضابطه و کون جا کرک طرقتنه نه درم
جانبیانه غیرت اولیجین مفضل بایه ایلیکم عرصه و نور فیه

بابه هلمه باسمه کتابت جدیدنه ۱۲۰۰ هجری

دات شوکست فقه بار قیامه یا کار دوسته اولیج و رزه حستو المانیا ایلیطری فقهی طرفه
ارسل بیرلکه اولیج فطوحا فقهی طویلا طرف اشرف فقه مدکار نه کتب بویلا غایت اتفاق آینه
تلفاف و نک ایلیطرد فقهی مخصصه شکر و منوبت اولیجین بوکره مت راجعه طرفه جا کرانه
افام اولیجین فیه

کاتب مصری محمد کامل بدک طرفه ۱۲۰۰ هجری

رویه المانیا و اوتریا و لیتوانیه و رومانیه و یونان و مار و قوغه میدیه برافمانی وینه
قاریق فقهی ظهور ایدر بر در سعادت محلاته بعضی بویلا طویله فقهی بید اتفاق نام اید قرار گیره
اولیجین و دولتی عینک تدابیرنه و اداره خاصه سندن داخل و خارجا کیمه نک امینی
اولیجین و سادهمه تأییدات و قهرات و یا اولیجین اتفاق ایلیجین و بوقاره ایلیک
فیه امار ایلیجین و انکته نک قیاسه دوله و تبدیل سلطنت عینک بولدی ایدر حرکت
منفردیه دیگر دولتر طرفه منع ایدر فقه قناعت حاصل ایدر فیه وها مقلدانه حرکت

مبادی اولیای و احصای دولت غایت تهیگی بر حال و بولاییت بر مصدر رسیده مستند اولیه و نه بارس
 سفیری میریدن خارجیه ناطریه بیدریور بوضوح حقوقه و عیوره عاقلید بربر بر مصدر رسیده
 و یا خود بر منبع معینه مستند اولیای اسمن مجبول بر قصص اناده حرمانه معطوف اولیای حقیقته
 اقتضای قصص انکار و ملاحظت بر وجه تردد و شبهه در چهار اولیای و بیهم بر اتقانه و یا
 تصور آنک و عیوره تقدیر بر سبج مجبول قاصد هماده عرصه ایدلایه بقیه باعث تأمل ویت
 اولیای و حصول تفراقت و ده بواجی کی معلمات صحیح و درجه لیکن سبباً عرصه عیله علیا قلنس
 مقتضای ارا در نیده حقیقه باریک هیدند اولیای

کاتبه حضرت محمد کاملی ۱۹۳۲ هجری

جواب ۱۷ دلیله فنی

اشعار بویسته موار حقیقه شدی خارجیه فنی رتبه ایتمیم تحقیقات حرمانه نظراً المانیا درجه اوسریا
 دولتری طرقتند دولیای ایشریه حقیقاً حکمه ایدلایه و امر بعضه مدلول انکار و تو عیله ایدلایه ده
 یکی بر توریسه و تو عیله در سعادت محو رتبه بعضی بیه طوبی طوبیه حقه دار بواجی معلمات اولیای یعنی
 المانیا دولتی بر وقعت طرقتند اولیای افعالات اوزریه بر قرار آخار ایدلایه اساسی ایدلایه
 و واقعات شانه نیت اعلان حاضری هتوز ایدلایه حقه بر درجه اولیای و ایدلایه نه ظهور ایدلایه
 بیدریوی و بوجه المانیا سفیری کیده جمع کوی مقل شرفه نالی اولیای اناام ویکر فاقه و تو عیله
 ویرامد اوزره ارسید حقیق بعضه ماعدت ایدلایه ذات شکستی حقیقه باریک صورت دوستانه
 عرصه بصورت ایدلایه بواجی کی اجزای سینه نیت عه قریب آنا عیله کویده کی طریق اشرف حقیقه
 باریک عیله و عد بویسته و انکله دولتی دولیای حقیق کی امان بیدلایه نیت موقع منفه
 اخراج حقیق المانیا دولتی برکنه تبلیغات و تو عیله عیله دولتی

بابه حقیقه نامه کتابت عیله ۱۸۱ هجری و ۱۹۳۲ هجری

چند ماه مقدم بر لیه سعادت سینه ست رفقه یقیه بویسته اولیای مودل بن باریک لوزره سعادت
 سینه ست رفقه بویسته اناام حقیق بر عیله حقیقه عیله اولیای اوزره سعادت بویسته عیله
 ابلاغه سعادت رحمت عاده حقیق و تو عیله عیله اعظمی ایدلایه بویسته ایدلایه بویسته نقل مایه

حسبه معاصه مذکور در تاجیه و غرضه تنزل الیه بکینه بخت بدست حد سابقه ابلوی استغنی
 حاد سینه جنبه تاجیه و غرضه و ابلوی اولیه او زده تنظیم الیه و غرضه و غرضه
 استمال لغا تقدیم فلسفه و اوقوز سینه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 قالیاه بودی برینج صادره تشریح فضله و لغت و غایت عینه که کار کار برینج بدینج
 بیرون جبهه در کار برینج اولیه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 کتی شایه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه

عنه علیا و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه

غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه

جنبه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 تاجیه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 برینج و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 معاصه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 مکان و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 برینج و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 نقد و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 جدید و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 درینج و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 اتباع و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 لغت و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 قالی و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 اعاده و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه
 اصول و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه و غرضه

کند و نه قومینه تعینه اولانه ویکه صا به نه اجنبیه به تبلیغ قلندیه اوزره قومینه علم مذکورک
تحقیقات را بوری باله نم بونه شایانه تعینه بولندیه ویا نقصانه کوردیکی نقضیه و بوار بولندیه
حاکم بونری ارزوایتیکی حاکم قومینه اعضا سیم برکنه بالذات وقوعات مجلدیه کیده رک
تعینه واکمالیه تحقیقات واقعند قومینه هئیتیه برکنه علم الاصول عصبیه علمای قلمیه
و بوجوه حقیقت حاله بتیه استیریدرک بدضاها ان جابجیه دولریه حقیقت واقع اولان اساراند
نه دریم صفت اولدیفنک ارا سیم دولریه علمیه برضد متایه امروفتیه بویسه اولدیفنک ویتیه
شایانه ویتیه بونا قبول اید ایضای خدمتیه مکتب استیکی حاکم بالافره کندوس بالذات ایضای تحقیقات
ایجنه وقوعات مجلدیه کیده به جکی و وقوعات مجلدیه کیده به ایضای تحقیقات ایضای اولدیفنک
اعضا سیم نامورندنه امیه و بنا بر عید صحتیه مطبوعه اولدیفنک قومینونک تحقیق را بوری اعضا سیم
بوکا وکندی معدلهات فضیه سیمه باز مه لمری بیانه اید جمله بویسه واورینه بنای مدعا
ایمن استیکی معدلهات فضیه سیمه رسوات مستاره برنام افیندنه روایتیه دربیانه استیکی ماره
شایانه برنام اید طرفنده قطعیه تکذیب اولدیفنک قطع نظر امور سیمه معلومه فضیه
معتبر اولدیفنک درکار ایکنه بونقله در اصدار ایتدیه حقیقت حال بومرکز ایکنه یای قی را به طرفنده
ایمنه المایا سفینه حقیقت تحریف ایدرک یعنی کانه کدینه نفیسه عکری قومینه عالیه کویا
ساخته بر را بوری اعضا سیم تکلیف بویله کندوس بونا قیون استیکی بولند کوسید رک
سویندیکی در سعادت انکله سفینه المایا سفینه عطف و قوعیلوب مسووع علم جناب یادش
بویله افاده سیم معلوم اولدیفنک شایانه قایم بونریات نه سیمه اکلایه سیمه نفیسه
عکری قومینه عالیه مغایر حقیقت را بوری بایندیه بولند بر تجاوز و اساده قیام وکندوس بالذات
تحقیقات کیده استیریدرک قومینه علم مذکورک موافق حقیقت اولدیه بایجنه و بدضاها طرفنده
اولدیه شراولانه اکاینه اوزرینه اور دایم حاصل اولان یا کسه دهانک تعقیف خدمتیه حکم درکار
بولانه بر را بوری سیمیده هکنه ارا بیه اقدام و بهر حال مکملیه سیمه اتمام فکر ویتیه مبتنی
اولدیه لازم کلاه شومرکت ایدیه تفهیمه بوناده ده طوای اوزام حصول ماکوفا اولان
یا کسه دهانک تعقیفیه هکت اولدیه امروفتیه بویله

کاتب حضرت محمد کاظم (۷۱) سرمد ۱۲۹۶

نقارته سینه نک تغزای اجزات و مصارف ساره کی معاشات ایم لر بر بدی آید برو تا امداد قلعه حبیب
خزیه جلید نک مصایقه ها فیه سه بن تحدیقه و کبه امکانه واره سه استقراضه و ویره کبه مرصعه
کرون سفار نک مصارف کیره سه مقادوت و کرون قوت لایحه ت قیسه دایوت قابل اول بدیه
ایم ارتق و ساطط مذکوره نک رف فقار حبیب ضرورت صول و رف واصل اول بدین
یهم اول بدیه اخصال نفقه ایینه یکانه بخار و ساقه اول و طیفه بنیترا اند مقدر نک
اهانه و رصه ساهانه رینه و فالت ایم نه

کتابت حضرت محمد کاظم بن طهرانی (ص) سید صفی

فقط اسرار و تمنع قالمه آورده ایم بطور مختصری برارائه زات اقدس همین جناب پادشاهی
برقصد اهدا بیوریدارید استوفضات او قدس مدعی دل زار و حضرت هابوس
کامه سلاح خانه خاص حققت جلایانیه کلاه حریمه و خطوطیه محفوظه وافی معاتب
عمر ماوزر تفنگریه سیج بیوریشتر آنچه بایم اولنامه مقدار اسک اره و همیون
صنوف مختلفه عکریه سنگ مقداریه غیر کاخ اولدینیه نقصان اکائی لازم کمدی
بارخده ۷,۶۵۰ جابیه و کوجیه ماوزر تفنگرینک قابیروسه اولمه و لمانیا عاکر
ایمراطوریه سنگ الدنیه بولنامه اسجیه تمایم معینه و فقط ماوزر تفنگی نایم معنوه
بولنوه آورده لزوم مقدار تفنگرک اعمال و بیضی تسلیات اراء ایضات ماوزر قابیریه
صاحبیه و صایای لازم اجریه حضرت جیه ناظرین امر و تنیه بیورینیه حالک نزد مکارم
رند جناب پادشاهی معین خطوطیت و غیره اولدینیه ایملطور حضرت صورت حریمه اولدیه
طرف اشرف حضرت پادشاهی بایه اولنیه و بتدقیقات مهم و حرمانه نک صورت استعانت نقده
ملات اراء و ایدر و نه درم احتیاج تیاجی موفیقیت ایدر ابرار و مرتبه نال تطفات سینه
اولدینیه برخطونه امروزین همین جناب ملکانه تبیین اولنور اولدیر

کائنات و فطرت محمد کاویہ (۱۹) سہ ماہی ۱۹۷۱

جواب ۷۷ تشریح اول از رنج
منفعت خیرت سوگند مایه امانت حقارتین اما ای وقت صدها یونزدک وصولی امریه صرف می ممکنه
نمیباشد و نت معلوم نیست که او را در این مورد به چه طریقی

بقیة اوسطه نام بدو انت اصولی اوقفتانیه خارجیه نفق رقی بدو بقیة بارونیه مارشال ایم صورت
 حفظیه بم بالملقات ایلمی مکرار وینیه بنیغ موجود اولو له کمال دوستی و وفادرتک ارمه اراز آنار
 نفیس نه مرتبه داعی مانت اولقه ایدونه دار بعله مقدمات نفقه و حصه اراوندیه حکمره تقاضانیه
 عالیترین محترقاتی تمام کندونه تقیم دیو بقیة عیانت محرم طومانی رجا المدم شایه بلغات
 جاکرا این صفت ایم ایملطور صفیریه بالاطراف عموم و ارفض جوابی بکونه بنیغ ارمه فکریه و کیفیت
 عیانت محرم طومانه صفت و تائیه ایلمه اولقه فانه

وقوعی و طبعی و درین باره مارشال کوکوندیه
 مکرره صورتیه

Confidentiel

Pro-memoria

La Majesté Impériale le Sultan conserve
 toujours le souvenir le plus ~~agréable~~ précieux des témoignages
 de cordiale amitié qui Lui ont été donnés à diverses
 reprises par La Majesté l'Empereur d'Allemagne, et ~~etc~~
 Il a particulièrement apprécié le don que La Majesté
 Lui avait fait jadis d'un fusil à titre tout-à-fait
 confidentiel et privé. Ce fusil a été depuis lors conservé
 en secret et avec plaisir dans la galerie d'armes particulière
 du Sultan, située dans l'enceinte même du Palais.

La Majesté Impériale le Sultan s'est ensuite
 décidé à armer les troupes ottomanes avec le fusil
 Mauser. On a constaté toutefois que le nombre des fusils
 qui a été acquis est insuffisant pour armer les différentes
 classes dont se compose l'effectif des corps d'armée
 Ottomans. Il est donc nécessaire de pourvoir au com-
 plément de ce qui manque.

La Majesté Impériale le Sultan désirerait
 en conséquence, faire fabriquer en Allemagne

une certaine quantité de fusils du calibre petit
Mauser, c'est-à-dire de 7 millimètres 65, ces fusils
devront être tout à fait semblables à celui qui se trouve
entre les mains de l'armée allemande, mais porteront
le nom de fusils Mauser.

L'Ambassadeur de Turquie a, en conséquence,
été chargé par Son Auguste Souverain de faire une
démarche confidentielle et privée en vue d'obtenir que
Sa Majesté l'Empereur veuille bien autoriser Son Ministre
de la Guerre à recommander au propriétaire de la
fabrique Mauser de faire les facilités nécessaires pour
la fabrication et l'achat de la quantité nécessaire
de fusils conformes au système indiqué ci-dessus.

Si, comme on en a l'espoir, Sa Majesté l'Empereur
veut bien accéder gracieusement à cette demande,
Sa Majesté Impériale le Sultan en éprouverait un
vif plaisir et considérerait cet acte comme une
nouvelle faveur de la part de Sa Majesté l'Empereur
et Roi. —

Berlin, le 29 Octobre 1896.

کاتب دفتر کابینہ قمریہ (۲۹۶) ۲۱ ستمبر ۱۳۱۵
جواب امور واکہ یہ دار خارجہ ناظرینک ابتدائی بیانہ اولیہ اخذ رات عرصہ عتبہ علیہ قف
بیمہ الدولتہ جاگیر اولیہ مناسبات و دستاویزہ کورہ ناظرینک رابہد اخذ رات عتبہ غیر خواہانہ
امری اول جفندہ موجب خطوط سید اولیہ طبعیدہ
سودرک بود دفعہ الثانیہ معلقات نظرًا فرانسہ تجویلات عثمانیہ فاعلمہ دینہ عمومیہ وکلی قوتانہ
برہہ ذلک امور واکہ دولتی مراقبہ التہ المودہ اوردہ یارسہ بوجہ قسباتہ بولینگی و بواہینہ بہ برقدہ توفیق

تجدید تمهید اولیایه تحقیقات حربه و سیدیه روسیه حکومتی طرفند وینه عمیده وارنده بروکی نصیب
 استیریک قسطنطین بولنده اوزره یرسبورغ کیتمه اولیایه اکلانسه کوره ناظرش رایله طرفند
 درمیانه اولیایه اخطه راتک ساره قیامت خالسه ارکی اولیایه معلومات اساسیه یرسند اولیایه رکار
 بولنده قسطنطین ناظرش اریک ایدیه کله صولایه مدافعه رهبر اولیایه برار ایضاقت اعده
 حاجت سواتیمه شوید که اشو طریقه مدافعه (اورکون) سندس ظهور استیکر آتاسف رضی
 موضوع حربه اولیایه اولیایه المانیایه سفارتیه بولام بولنده اولیایه قوت هاتفندک توصیه
 واطه رکی اوزره تحویلت عثمانیه فاضله یول طوز سکرانه کی التی قتل رسوم معلومست راندر
 طرفند عقب وکیلده تودیعیه تأمیه اولیایه (اویکونه ونبو) بوانه قدر رسوم مذکوره استو
 وکیلده طرفند کمال سرتی ایله اداره اولیایه طرف حکومت سیدیه هیچ برده اند وقوعه کورلمسه اولیایه
 کی روسیه تحقیقات حربه دولت ان صلاحلام وارداخته نظماً ویریک و برقیطی بیله
 بقیام برانکامه ایله سندی ناکوان اولیایه اویک برسدنک مدخول حربه و دیوید عمیده ده برکونه
 حصه ویا منفعتی اولیایه روسیه حکومتی طرفند بروکی نصیب تست ایلمی دوله عیدنک برلیه عیدیه سیدیم
 تأمیه ایلمیه اولیایه استقلاله خود اعاده نقیضه ایت ایدیه کله کی تحویلت قسم اعظمی حامل اولان
 فرانسه وکیلده ایستیکر سیدیه فرانسه حکومت انکال متقبله سیاسی نه غایت مخاطره لو
 ویریک لو برقیوت وایله کله ووجهه لایم بربر کینه رضی بلید برلیکی اوزره دوله عید بعضه تصرف
 اچریمه سه آیدیه اعتباراً بورجی توارنه استیریکده (تبقه) برلیه ایلی یوز بربر لایم مقداری
 برقیضه واروات رضی مصارفات و معونات و احتیاجات ساره رضی تحت تأمینیه
 المسه اولیایه بنابر سلطنت سیدیه خود اعاده تصرف اولیایه حول مرتبه قدر مدافعه طبیعی اولان بولید
 برقیضه المانیایه دولتی مانع اولیایه ات بید متبته اولیایه بولاریک غایت حیانه اولیایه و ماهانه
 برصورت ناظرش رایله تبلیغیه معاونت ورتنازی و عهد و تأمینیه ایلمیه بدل غیبه الرضیه تبلیغیه
 عرصه عتیه عیای قلمیه و بویایه احوالی ایدیه کله موفقیت حربه عطف بریزه محوطه عیدیه جناب بارشیه
 مستند اولیایه محققه ودر نه تبلیغ برخطه امروقه هرینه جناب بارشیه تبلیغ اولیایه

۱۹۱

کاتب دفتر محمد کمالی کیم ۱۴ سرمد ۱۲۹۱

جواب ۱ تشریحی اوزره
 بارقه ماسای ایدیه باطلاات تصرفات عمیده سند جانی حیانه اولیایه تبلیغ واولیایه عقل قاضیه
 سیدیه مرتبه اصوات ضایع ایدیه تأمیه ایلم
 آتی عرصه اولیایه
 در المانیایه دولتی سلطنت سیدیه حقه کی افکار ورتنازی حربه هر وقت کی بویکه رضی معاونیه مطلوبه

ایفانه حاضر ایرج بمعاونتک تحقیق به حکومت سینه نک السج در سوید که دوله عید نک حال حاضر
مالیه او درجه دار شد که مالیه نظریه اعتباری محاسبه در حال بقای دولت به حال حاضر
بوقدر بوجهیم دولت بودیم سخی توازنه حال اولی سوزی اعتبار مالیه اداره سینه کاخ المیبه
بویاده آثار فعلیه کو ستر ملک آفتنا ایدر یعنی مقصد دوله عید نک دینه عیدیه اداره سینه عاید محضه
مدافع ایدکی و یا خود تحریلات عثمیه فائضه سینی ویریدکی مقصد المیبه اعتبار مالیه انقضیه
بسی ضرر عام دفع ایکن بودیم فعلی تحت تأمین المقدر بنایید دوله عید او رویانک مدافع سینه
بنایید ویرمده اول آفتنا ایدر او رویا مالیه ایدر بالمذاکره بلافاصله وقت گذرگه بر اصول تقسیمه
آغاز ایدر و بوضوح هیچ اولی اعتبار مالیه سینه سینه اداره سینه دیکه او رویا یاصیه و سینه
تقسیم ایدر ایدر دولتی مدافع دوله عید ویرمده جلی ویرمده جلی صورت ایفای معاوضه جالبه
عکس تقدیر در او رویا دوله طرفه بر اصول تقسیمه اجرائی مجریه دوله اول مقدر که بویید بر
مدافع قبولی عاقبت الامر دوله عید مجبر اول مقدر سینه قم سیدی دیکه سال ساره حق اول
ویرمده نصایح خیر خواهان اصفا المیبه سینه وها آخر شرائط قبول مجریه دوله اول مقدر
بنایید ایدر سینه مجریه اول بوضوح دوله عید نک سینه اولی اولی

کاتبه حضرت محمد کاظم بن طرفه (۱۹ سره)

برای نشر اولی (لوقه آیدر) غرض سینه براره که مجریه سینه سینه سینه ایدر و تو عیون
بر ملاقاته دار مذکور غرض به کو ستر دیکه تفرا فضا سینه جات سینه سینه سینه
نصایر اولی و بوند یارگی یار کوی نشر اولی سینه سینه سینه سینه سینه
مذکور تفرا فضا سینه منع استایه غرض ویرمده مجریه سینه سینه سینه سینه
ایره جکی مذکور غرض اداره سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
ایمیه المانی قوضه دوله عید اولی مولاته سینه سینه سینه سینه سینه
اداره سینه تقسیمه بوجریه قاید سینه سینه سینه سینه سینه سینه
حقت یارگی تبلیغ و جواب عطف سینه سینه سینه سینه سینه

کتابت مصحف محمد کامل یکم ۱۷۱۱ سرمدی ۱۹۶۷

جواب ۱۹ تشریفات افغانی

همان مذکور تحت اداره سه ریخته خبر گرفته هنوز بر تفرات نام کاهیدی اکتلاشید کلیدی تقدیرم و حق غنیم
عدم درجی مصحف چایسحق اولی و حصول موفقیت ملول بولیدنی عرصه اول نور قلم

بر مودت الیه ۱۶ سرمدی ۱۹۶۷

۹ تشریه اول افغانی تاریخ تفرات نام عا جرایم و بند

هفته قدر نرم کوهک ماورر تفرات نام المانیا تفرات نام مبرج ابرم المانیا عا کوی النع بولانه
تفرات نام تمامه مع به صورت و ارز اولانه های ماورر فابریقه سلف سینه ایمن سحر اعلا
خفوضه حیریه نقدن موافقت تفرات نام ایدلیدی و باربعه طرف اشراف حقیق بار قهید ارز
بوریلویه تفرات نام تفرات نام طرفه مذکور فابریقه مدیریه بالمجمع شرائط اعمالیه قرار
ویرلیسید مطابق اصل اولی و بعضی بار دونه مارکای طرفه سفارت سینه کوندریلویه ملول محضری
افاده سه عرصه اول نور قلم

بر مودت الیه ۱۶ سرمدی ۱۹۶۷

۱۹ تشریفات افغانی تاریخ تفرات نام عا جرایم و بند

معرفه عنه تفرات نام بازار یکجوس مطبعیه و در و تفرات نام سفارینه ترجمانه ویریلویه و عد موجب
شده مع و کبه نشاید ایلمیه فقط در و تفرات نام و در و اولویه و یک بر تفرات نامیه نظا مخزن فوار یا شیه
نامهای اوزینه سونه ویریلویه کجه یازکی تفرات نام تفرات نام محوریات اصل اولی و تفرات نام کبه برجه
اوله اوزره بعضی بقیبات عین نامه نک محضری ایدلیدی اداره فام طرفه افاده اولیه و مخزن
قابل بر سه و حق موافقت ایلمیه نک تشریه ماسه تحریریه هر صورت و تفرات نام تفرات نام و عد رفر قمره
قلمسه اولیه و قلم

بابیه هجدهم بآیه کتابت جدید سنه ۱۴۱۱ هجری قمری

برای تاملات و تفسیر بوقایع نویسنده فائده سابقه قرار میدی که در سعادتون
مورد برتفا فائده شرایب باید نگه کنی یا در اوله مناسبتی غرضه رصیقه جفته یا در اثر
نگین کیفیت ایتمک اوزره استغنا جفته استقام اولور فتم

کتابت شایع ۱۴۱۱ هجری قمری

رویه یکم یوسلام سربین ترتیب ایدیه موسیقی جفته بعضه فضا و حال اید برابر حاکم
رضه مدعو حاضر بولنده ایضا طور جفته سزا اید بربر کور شیطی صده در حاکم
رضه توجیه جفته به اید عافیت جلا لقیه جفته یار شیه بالاستفسار در سعادت هرکس رضی
صحبته اعانه و سید اصدات و بکره کندولینه رضی اهلا بولنده اوله مدایه در طویله
زانه اندی هجدهم جفته یار شیه عصبه شکره مختلف مدایه لرله بر سینه لرله معلیه بولان
مذکور مدایه کور ستره دن (ایسته مع الحونی بومدایه رضی و شوم) بوردی بعد
کالک شایعانک اصلاجات حاضره گنده سوال بوردی اوزرینه تفصیلاتی حکومه بولنده
خارجیه نه تبه تیغ ایدیکم و در اصلاجات قسم کلیه تحاشا فقام بولی قسم جرسیده
رضه قریبا امکان ایدیک اوزره اولرینه جونی اعه ایدیکم ایضا طور جفته بول کویک
بعضه اقتدار مأمور لک تبدیه اید برلرینه مناسبتیک تیغی جفته اصلاجاته اولرینه
اعتقاد نه بولنده قیدی افاده بوردی عصبه اولور فتم

کاتب فخره محمد کاس بولنده ۱۴۱۱ هجری قمری

جلد ۱۴۱۱ هجری قمری

شیخ معروفه جفته جوابیه طرفه تیغ ایدیه بر احواف صرف در شایع جفته
کمال استراحت املر زمانه اجمک اولر بولید بر شیک اصلاجات بوقدر بنار علیه
کیفیت بر صورت مناسبتی اید و فتم هجدهم جفته یار شیه اوقضای علیک سنده
اولر بول

کاتب حضرت محمد کاظم بن طرغی (۱۲۸۴ هـ قمری ۱۹۶۷)

حقا که سابقه فرایند را برین تاخیرات غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات
ایم بلیغ رسیدن است بوی اولی در مذکور غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات
کند و نه ایضا ایضا برین نیز ده درج قلمه و متعین طوعید به طوعید غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات
شده باریش برین سیرا مذکور اداره ایضا به ندر ایضا برین برین طوعید امر و نه صاب
بارش بلیغ اولی در ذیل تفصیلات
سعد مراد فرایند را در دوره ایضا شایسته ای است اولی در ذیل تفصیلات
ایضا
میباشد

کاتب حضرت محمد کاظم بن طرغی (۱۲۸۵ هـ قمری ۱۹۶۸)

جواب ۱۴ هـ قمری
شایع مذکور بلیغ معتبر غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات
تاخیرات غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات
و نه مذکور غرض است از اینک نسبت به ای است اولی در ذیل تفصیلات

کاتب حضرت محمد کاظم بن طرغی (۱۲۸۶ هـ قمری ۱۹۶۹)

و نه در (بالذات طرف و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر)
بگویند در مظهر مذکور در سعادت سفر است و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
مذکور ایضا اولی در ذیل تفصیلات و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
البروقیده صکره باب عالی بلیغ برین و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
بوضی هنر و نه عبارت ای بولا سفینه صکره ازین صلا اولی جعفر
تولد ایضا بر کیفیت اولی جعفر شیه اولی جعفر برین و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
حققت مضر اولی جعفر طه اولی جعفر در ذات و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
شوییه قدر لایه عواطف علی ضابط باریش و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
متعین غیر خواه برین لای اولی جعفر سفا جابنده و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر
مالا حصه تکلیف نه کن برین اولی جعفر و لای سفینه ازین صلا اولی جعفر

عظمتی و درین نه فکر حاصل آید بکند سرحد مکه ایم و حرمانه اولاده عصبه عتبه ملک مرتبه
حقیقت خلقیت بی روی لزوم بر منطوقه امروزیان جناب اوسته تبلیغ و سلام سلامت
انجام جناب و لغت بعینه اعظمی ایم تطیف بوردی و تشریح اولور اولور

کتابت و فیه محمد کاتب (۸۸) طالع ۱۹۶

صواب ۸۸ طالع ۱۹۶

و معنیت. بنیض شوکتابه افند حقیقتیه بکره و فی بوقوتی حقیق را یکاه بوردی انتقام
جلا ندرجات و سلام سلامت انجام هم بونیز عصبه کرا سنده عاجز اولور و در زبان اولور
دعای تادی عمر و عاقبت خلقتی هندی تکرار در صکره سوال بوردیه حقیقت حقیقت
شود و جیم عصبه جوی حیات ابرم شود که اعیان خارجیه نثری مانور و دولتی
طرفه و عد بوردیه اصلاحات لایقیه اهل اولیغه و اسلام و در سینه مانور لرحه
انتخاب آید بکند و امور اراده نیت تأیید عصبه جوی ایجه امور بایک نیت و فی اصلاح لارم
کلیکی زینت اداره ساه ایجه و بوراره کی بعضه نثر و فی بونکی تأیید ابرم
مالک شاه ده مانوریه متول اولیغه مصالح دولت تأیید انتقام جوی ایجه
صدراعظمه بذایم ان کوهی مانور لرحه بقیه سونیتور لزوم معنیت بونیتور
نظراً در سعادت سفرای مذاکره نیت دولت عید نیت امور ملکه و مایه نه راز اولیغی
اکلا شیبور و برره بونیک استعای آید بکند ساه کوره و دولتی نیت امور راجیه سند
اصلاح تأیید آید بکند اوریا ایسی سیکه نه قوریه به حقیقه بوجیه مذاکرات معنیت
اصلاحات مقهوره نه تأیید اهل یحیی بروج تقیسه امون و فی حادی اولیغی اعتقادی
حاصل ایدیم سفرای مهابلهم مقارنه باب عالی مخالفت آید بکند تقدیرم دول معظم نیت
و ساطت تقیقه به ملاحظه آید بکند دار غده لرحه نیت بعضه حورث اساعی بوردیه
بوابه جیم برفه صیغ احصای ایدیم معنیه بر منوال معنیه اصلاحات معنیه نیت
اهل آید بکند و ساره و دار وقوع بولایه افادان تقیقه و مقور اولیغی بوردیه معنیت
در سعادت سفرای نیت و معروضات دول متون لرحه نیت دستور العمل اولیغی و فی سعادت

ایمپراطور صفدری برینہ اجنہ یاریدہ کلم جکرندہ ورضہ وقت قائم جفی وھوہان یو طر فاسیہ
ایو درت کتہ ظہرہ ورضہ غیرتہ جوای الیضہ انہ بک کتہ بیدرہ کفی وندایمہ اولمہ وند

بابہ ہیمہ ماسہ تہ بت جدیدہ نذ بالارہ حرہ «ا» کتہ قرا وند ۱۲۹۶

تاریخو تفراتہ نذ خطہ صورتہ برنی ہدھنویہ اعہ

اولانہ ترجمہ صورتی نیرودہ نذ ہجہ

Le 31 Décembre 1896.

Malgré les très grandes difficultés auxquelles il s'est trouvé en butte, le Gouvernement a exécuté le plan de réformes qui avait été promulgué pour les provinces orientales de l'Asie Mineure. En dehors de cela, d'autres réformes administratives et financières ont également été accomplies. Le budget pour l'année financière commençant le 1/3 Mars 1897, a été préparé avec la collaboration de sir Edgar Vincent, Directeur Général de la Banque Impériale Ottomane, et ce budget, qui a été publié, non seulement établit l'équilibre ^{entre} les recettes et les dépenses, mais fait encore voir un excédent de 80 mille livres Turques.

En vue d'assurer la fidèle observation de ce budget la Cour des Comptes a été réorganisée et investie des pouvoirs les plus étendus de surveillance et de contrôle, et le Maréchal Cevfik Pacha, dont la compétence spéciale et l'intégrité sont bien connues, a été placé à la haute direction de la dite Cour. D'un autre côté et dans le but de conférer à la bonne gestion des finances, Bertram Effendi a été chargé de prêter son assistance au Ministre qui est investi de ce Département.

Le Gouvernement Ottoman comprenant que le

choix judicieux des fonctionnaires est essentiel pour la marche régulière de l'administration et pour le bien de l'Etat, une commission spéciale a été instituée pour assurer le bon choix des fonctionnaires et surveiller leur conduite. Cette commission est composée de hauts personnages, tous renommés pour leur honnêteté et leur expérience. Ils ont prêté serment, devant le Souverain et les Ministres, de s'acquitter de leur tâche de la façon la plus consciencieuse.

Le Gouvernement Impérial prend en même temps des mesures pour développer encore davantage les réformes déjà faites et les étendre dans la mesure compatible avec l'état des lieux et les besoins des populations.

Etant donné ce qui précède et en vue de l'intention bien arrêtée du Sultan de faire tout ce qui est en son pouvoir pour améliorer la situation de l'Empire, on est amené à penser que les pourparlers engagés à Constantinople entre les Ambassadeurs, en vue de proposer de nouvelles réformes ne pourraient avoir aucun effet utile, et n'aboutirait ~~prob~~ probablement qu'à produire un résultat nuisible à l'indépendance de la Turquie.

Justis, sous le règne de l'illustre Grand-Père de Sa Majesté l'Empereur, des difficultés politiques d'un caractère grave ayant surgi à propos des affaires de Turquie, Sa Majesté le Sultan sollicite les bons offices du Comte de Hatzfeldt, alors Ambassadeur d'Allemagne à Constantinople,

et sur ses conseils, qui furent acceptés et suivis, le Gouvernement Ottoman opéra la remise du port de Dulcigno et constitua l'administration de la Dette Publique Ottomane; et par ce moyen les difficultés ~~paraissent~~ se trouvèrent aplanies.

Si Sa Majesté l'Empereur voulait bien consentir à autoriser son Ambassadeur à Constantinople à indiquer les réformes et les mesures qui seraient jugées opportunes, Sa Majesté le Sultan les prendrait en considération et mettrait en pratique celles de ces recommandations qui seraient exécutoires; et s'il y'en avait qui ne pussent pas pouvoir être adoptées avec avantage, des inconvénients pouvant résulter de leur adoption seraient soumis à la haute appréciation et à l'examen de Sa Majesté l'Empereur. Le but que l'on se propose par l'exécution des réformes se trouverait ainsi atteint, et l'indépendance de l'Empire Ottoman serait en même temps sauvegardée.

Si Sa Majesté l'Empereur daignait ne pas refuser son adhésion à cette idée, il donnerait ainsi à Sa Majesté le Sultan une nouvelle preuve de cette bienveillance dont le Sultan et l'Empire Ottoman ont si souvent ressenti les effets depuis le temps de l'Empereur Guillaume, de glorieuse mémoire, et dont Sa Majesté le Sultan a toujours conservé le souvenir le plus reconnaissant et le plus précieux.

دو کی تاریخو تفهنامه عاجزانم و دیگر
 سنه جدید بریک ایینه بوکنه سزا اینه ایملر هور حقیرنه حضور برینه صیقلی شایله صفای
 سفای بر قیام سوزایم بر بر تطفیف بوردن صده ده جایگزین رضی فضا سنه جدید
 بریک حادی طرف اشرف حقیق یاد نهجده بر تفهنامه الدقین و کده نه باز عهده خیمه
 ایملر سنه جدید نه عهده شاهانه ده سعور اولی تمینده دولتی افاده بوردیل و هلی
 ساره یاننه طبعی شکر بری سوزیلر فقط برار لاله برین هور هور نه بکرلر ایملر طبعی (تبعیاتی
 " بر صبا ایملر طور حقیرنه باز اکلاده بیلیم یورطیده ضابطه سزی قبول ایلر میله حکمرانه تألف
 " بویجی بویوریلر فقط ایملر وها و حقیق لا یقوان کندولرینه عرصه و هلیتی الدیغم انده
 " سزه تبیین ایدرم) و دیگر عرصه اولور خونه

کتابه شایله ۱۸۹۷

۱. تفهنامه تاریخو تفهنامه عاجزانم و دیگر
 برین هور هور ایملر بوکنه تکرار ملاقات ایدرک شایله تبیین عاجزانم اطراف ایملر هور حقیرنه
 لدی عرصه جریانه ایملر مذکره تبیین ایملر المانیا دولتی بویار دول ساره ایملر اتحادی حقیق سزی
 اندر ده ایلرله طرفه صفای اولر میله حقیق قیام و برلرین و طبعی دول ساره نه رضی دول عهده
 استقلاله طوقنه نیت اولدقین طبعی المانیا دولتی سلطنته حقیق افکار
 خیر خواهانه سزی تکرار حاجت اولی افاده ایملر بوند اوزرینه جایگزینی شایله افاده
 نظار در سعادت سفره اجنبیه سزی استقلال دولته عیله طوقور برقرار اتحاد ایتادی لازم
 کلیورایم اعتقاد کوره سفره شایله بویوریلر مقدور حکومت سینه برقرار تحیل ایتدی
 بیل اهل نظار نفوذ مضیعه حکومت مضیعه اولر هور که معلوم اولی افاده اوزر ممالک شاهانه
 تحت ایلر مسائل صنوف مختلف اهل اوزرینه وقت خارجده اهل ایلرله فارده
 صنعت اولی افاده دول مضیعه طرفه باب علا حقیق نوعا بوند بر تبیین ایلر اهل مذکورده
 ده زیاده جزایه و جرات آرتیرده صنعت بر حال ایملر دینانده قیام بر طرفه اساسی حکومت اولی افاده
 و بنا بر عیله تبیین عاجزانم و جریه دول عیله بوند تحیل صورتیه دکل فقط دولته اولر ده
 بعضی و صایا اهل ایلر بویوریلر نفوذ حکومت اهل ایملر اولی افاده بویوریلر ده زیاده
 صنعت کوریدر حکمرانه و طبعی سفره مذکره تبیین بوند اولی افاده بویوریلر بایر ساعده صکره
 بویوریلر صفای اولر ده تکرار بر صورتیه ممالک ایتانه بیلیم برین شایله افادات

حاکمانه ملک دقت اجتماع ایدرک امانت دول ساره اتحادند آیرلسی مکمه اولیه خفی تکرارده
صکره فقط سلفته سینه نیکم نفوذی صفتی سفرا مذاکراتی مکمه مرتبه اجری نفوذی غیرت
دبر صورتی صفتی سینه به دهاریاره خدمت ایچ مکمل افاده ایسه اولمعد اولمعد

کتبه شایسته (۴) ۱۸۷۷

انگیزه معنویانده سیر استی باریت انجمن کانونه اول رویه یکری انجمنی خجسته کونا در سعارت
موضوعت ایچ صکره صحرایه ایچ انجمنه عرصه اولمعد

کاتب فضلی محمد کامل بن طرفنده (۵) ۱۸۷۷

سفارت در سعارت ایچ اولمعد مذاکراته دائر ۷ ۱۸۷۷ ۹۶ تاریخو تفراضام
جوبه اهلیته انتقار بیرون اولمعد سیرت بوند و برده مذاکراته مذکوره جمعه سینه اولمعد
اونره بطریقانه طرفنده اعضا داخل اولمعدی حاله باب عالییه برهیت استاره نیک
تشکیل تکلیف اولمعدی صحرایه اولمعد بولاسن دفعه هجده عرصه عتبه علیا قلعه
برهیتنا اراده سینه خفته باریت تیلیم اولمعد

کاتب فضلی محمد کامل بن (۵) ۱۸۷۷

جوبه ۵ ۱۸۷۷
در سعارت سفاس مذاکراته دائر جوبه اضرعانده نیکم دیکمک باغفران مایه هیمنه مایه نیکمک
ارسل اولمعدی کون باب عالییه برهیت استاره تشکیل دائر بولاسن برهیتنا آنه نیکم عرصه اولمعد

مایه هیمنه مایه نیکمک (۱۸) ۱۸۷۷

طوریته هیمنه صحرایه استرام اولمعد
برکیو اعده اولمعد بالوره ایچ طور خفیه احوال حاضرده و تیات عکریه نیکمک بولاسن
کنه ولزله دول ساره نیکمک و تو جوبه تشبیه اسایه برهیتنا و معاونت خیر خواهانه لکمه
طوریته نیکمک و برهیتنا ده صکره نیکمک ایچ اولمعدی اولمعدی و اسایه حدود صفتی بصره نیکمک

عسکریه اتخاذ ایدیکری صواباً عرض ایدیم بعده امیرطور حضرت « حافظه رایسه
 « ایجنه المده کلامه معاضتی وریغ ایدیم فقط بنانه سوز اکلایور بعضه وقتله
 « کنده طرفه بنانه عینه جدا استعمالند تردد کوسریور بوجده مدفن یاکن
 « دوسته بنده هم فضیله کی ایدیم گندکچ زلف اولور دوله عله طرفه سلام صلیقه
 « ثبته چاره قالیور بنایه ذات شوکتات حقه بارش دوله وعلکترین حافظ
 « ایمن ایجنه در حال بنانته عله سوز ایدیم آتیه اوزرینه بویع وبنایه عسکری
 « کبریه حقیقه عسکریه هانک دهن بنانته حقیقه حق اعلان ایدیم
 « بوجورتم مدنه عله قان وکلکسینه بیل دوله عله لیه تسویه سی ایجنه امانیه
 « دهن بر وسیع معاونت وریسه اولور عسکری تقدیرم یعنی صاحب ملک طرفه
 « اثر حیات کوسریور ایلمانیان بایم بلور مدنه تسبیح اولور مدنه ملل ساره دهن
 « بوی دوله عله بن حقیقه مدنه ایدیم صدمه استفاده بقیام ایدیم عسکریه عاقبتی
 « این دهن کوسریور ~~الحصل حاصل~~ بلا اذات وقت بنانته قاسو حکات عسکری
 « اطرسی دوله عله ایجنه بر مدنه حیاتیه فکته کردی زان شوکتات حقه بارشیه
 « اولاده دوستم صمیمه کیفیتاً بافتلاف کندولرینه عرض رجا ایدیم « بوردیر دهن

کاتب حضرت محمد کمال بن طرفه ۱۸ ساط ۱۹۷

غولج یات ایوم اولاده بر فرقه عسکریه بی من اداره ایدیم بوقه بوشه خانه سنده
 اولور سوز بولانک هماده عسکه و شکاری و یات شاری کورچه طرفه شرف حقیقه
 بارشیه خاطر استقامت بوردیرینک تبلیغیه بار کندی در عاتده کیده کرد الایام
 برنه قدر بر فرقه عسکریه اداره ایمن ارزو سنه اولدینجه جریه الایام کیمک مجبور
 اولدینک و فقط ارزو بوردیرینک هالک برنه عسکه یه دوله عله ضمیمه کلمه کنی بایه
 ایتمه اولدینک جنبه نی احوال جنبه شهادتیه بر فرقه دعوت بوردیرایم موافقت
 ایدوبه ایده به کلنک استقامت و امیرطور حقیقه مدجهت ایمنی نرونده و ایدیم

ایمیل طور حقیرینک ماحضی کند و سنک موافقت معطوف و متوقف اولدینک علاوه
در مبداء و اضطرری و از وجه جوابت سریعا عرصه دانستی امروزه خدایا بر همه اوقشای

عالیستند

کاتب حضرت محمد کاملی که ۱۸ سباط ۱۹۷

جواب ۱۸ سباط افرنجی

غوبج یاشا برلینه سمند و زلم ایکی ساعده قدر بعد صاف ده واقع و انفقوت نام علیه
فرقه عکیر قومانده ایله ارام سینه ی تیغ ایچیه بالذات علی مذکوره غیتم استبدان اولور
فمن

کاتب حضرت محمد کاملی که ۱۹ سباط ۱۹۷

جواب ۱۹ سباط افرنجی

همه کتایبه نزدیک غیتم تیغ ملاقاتت سریعا عرضی امروزه بیورلر

کاتب حضرت محمد کاملی که ۲۰ سباط ۱۹۷

جواب ۱۹ سباط افرنجی

و انفقوت غیتم و غوبج یاشا ایلم ملاقاتت ایلم شایه التفات جبه زجیات حضرت
یادش هیده طدرای تشکرات و غوبج یاشا غیتم غیتم حضرت خلافتیه عرض رجاده صکره
طرف اشرف حضرت یار هیده ایمیل طور حقیرینک سعه ایضا بیورلر شریطه امر عالی
مع ارفقار استقامه حضرت اولدینک فقط نامه موافقتت غیتم حضرت یار هیده حضرت حق
ایلمز ایلمز یاشا برلینه سمند و زلم ایکی ساعده قدر بعد صاف ده واقع و انفقوت نام علیه
فرقه عکیر قومانده ایله ارام سینه ی تیغ ایچیه بالذات علی مذکوره غیتم استبدان اولور
فمن

کاتب حضرت محمد کاملی که ۲۱ سباط ۱۹۷

موصافه در جواب ۱۸ سباط افرنجی تاریخ توغیر نامه عالییه منظر علی بیورلر المانیایا ایمیل طور حقیرینک برناتک

حرکت آن طرایی در مدینه رسید و ذات احدی همینه جناب یار شریف مدینه مدینه مدینه
معاونات خیرخواهان این موضوع را بر سر میسر اولی مدینه طرایی طرف اشرق حضرت
یار شهید امیر طور حضرت مدینه مدینه شکایت این برابر واقعا امیر طور را حضرت مدینه
همه آثار عالی بن کوثر و کمالیات و معاونات خیرخواهان نزد سلطنت سینه ده
بن قیصر و احوال جاری اینجا بنی امیر طور حضرت مدینه شکر در بر قات
رها معاونات مدینه ابراز سوره این مکالمه ای موقع توقع و انتظار اولی مدینه
کند و این ابوی مدینه ای را مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه

کاتب حضرت محمد کاظم مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه

نمبر ۴۹ جواب ۱۹ شب طرایی

غیر این است که در اولی مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه
ایس حدود بر نایه ده بعضی حرکات عکس و توجع اولی مدینه اصلاحات عکس
وظیفه مدینه توفیق سوره مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه
اند و مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه

مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه
امیر طور حضرت مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه مدینه

Constantinople, le 21 février 1892.

En réponse à la communication que Sa Majesté
l'Empereur et Roi Lui a fait parvenir dernièrement
par l'entremise de Galib Bey, Sa Majesté ^{Plé} le
Sultan a chargé Son Ambassadeur d'exprimer
ses profonds remerciements de ce que, à l'occasion
de l'action agressive de la Grèce, Sa Majesté
l'Empereur et Roi ait bien voulu Lui donner
cette fois-ci encore une marque de l'intérêt

bienveillant qu'il porte à sa personne et à son Empire.

La Majesté ^{de} le Sultan attache le plus haut prix aux intentions amicales que Sa Majesté l'Empereur et Roi ne cesse de témoigner envers lui en toute occasion ; et cela l'inclut d'autant plus à s'attendre, dans les circonstances actuelles, à la possibilité d'un concours actif, qui constituerait une marque supplémentaire d'amitié de la part de Sa Majesté.

کاتب دروغ محمد کاظم (۱۸۹۷ سال)

انچه سبط نامہ بنو تغلقانہ عالمگیری مذکورہ غولج پٹہ تبلیغ اولف ش رابہ اصلاحات عکریہ
اجلہ سندی وقد مساعد اولیغی واندہ بقہ ۱۸۸۶ نہ سندرو بایلاہ قوانہ ولف مات
قمانہ اجل اولیغیہ تاریخ مذکورہ بالا ازمینہ قعیہ بولہ اولادہ تنقیات عکریہ مذکورہ
کفایہ دہ بولہ بولہ ویاکثر اخذ عکریہ وجمع نف سمانہ وحتی نقد ایرم بوباجہ مدلولاً ناظم
وعمرباکی بشارت کفایہ سلم اولد قہ شقہ کند وند افکاری دہ بیلد کلہ جہہ کند وند
بولک ایجنہ در سعادہ جہہ حاجت اولیغی ومع هذا کند وند ویندیغ دایمت ایستی بوقمانانہ
مقیعہ سفر اررو ارکا جہہ ریاستہ قعیہ اولیغی واعلاہ جہی متعاقب بورارہ طوی عیدہ طویغیہ
موقع جہہ کتک ویاکثر عمارہ مدتی خدمت دولہ عیدہ قالمہ و بولہ افقی المانیہ دولہ رفانہ
معلہ بولہ شطربہ زمانہ شوکتہا حقتہ یار شہیہ خدمت ایمان ارز وند اولیغی سایہ ایسہ
اولیغی وند

بابہ دروغیہ بابہ کتبت جہہ (۱۸۹۷ سال)

مقرر شوکند مقرر حقتہ یار شہیہ علم استرام اولور
بوکی ساری بالورسک امیرا طور حقتہ جاکرینہ نہ اوزنہ اوزا ویکہ کیری مکہ سندہ بحث ایدرل اورارہ
شندی خدمت سار طر قندہ اسلام قانک منع اراقرس و یونانیون قباور مذہ طولاہ شہکیم دوشہ

مصادق اولاد متوفای پادشاه یزدت بن دودیه و دودیه و سیدیه تشبیه اولاد اوزره
 بعضه طرفه ده اسم عتیقه اها وارسای ایدملک اولدین و بوضره جم بعضه اسم عتیقه
 عتیقه و اها اولاد اسم ایملک طرفه یزدت باری متوفای اولاد متوفای اولاد اولاد
 موزه خانه مذکور حدیری طرفه ده کندی رای و بعضه اولاد اوزره افاده ایلمه اولاد اولاد

بابه هفتمیه باسمه کتابت جدید سده ۱۲ ماره ۱۲۹۷

۱۲ ماره افرنجی تاریخ تفرافنامه عالمیه منطور عالی سوریده
 ایملک طرفه یزدت بویه و بر رفاغ و ارسای بوردق معاونات مدد رسان و خیرخواه
 حقیقته یزدت و بعضه یزدت سوکتاب افند طرفه یزدت مادم الحیاه اولاد یزدت مع انشک
 اها شمدی ساری ایملک طرفه یزدت ایملک طرفه یزدت مذهب تصدیه و ماسه اوزره باسمه
 کاتبه واسطه سده ایلان اولاد و ایملک طرفه یزدت اشیو معاونات جدید یزدت نزد هفتمیه
 ملکانه ده مستقیم اولدین حیاه شکرانیه بیانا بر هفتمیه قدر بر قطعه نامه هفتمیه خانه
 و بعضه یزدت بوردق حقیقته عالمیه و ارسای افند و بعضه یزدت اوزره اولاد

بالا در مندرج تفرافنامه ایملک طرفه یزدت حقیقته و بعضه اولاد اوزره
 ماره مارتی طرفه ده طبع اولاد ترجمه صورت

Constantinople, le 3 Mars 1897.

Vous êtes chargé de vous rendre
 immédiatement au Palais Royal et de soumettre
 à Sa Majesté l'Empereur et Roi les remerciements
 de Sa Majesté l'Élé le Sultan, notre Auguste Maître,
 en disant qu'il n'oubliera jamais, durant le cours
 de sa vie, le bienveillant concours que Sa
 Majesté l'Élé et R^{le} a bien voulu Lui prêter en Lui
 venant ainsi en aide en ce moment si difficile
 et vous ajouterez qu'il fera parvenir sans pen
 à Sa Majesté une Lettre Autographe pour Lui

exprimer ses sentiments de vive reconnaissance.

Par ordre de S. M. l'Empereur

Le Premier Secrétaire

Tahsin

بابه هجده با سه کتابت مجیده (۴ ماره ۱۸۹۷)

جواب ۲ ماره افغانی

ایمیرطور حضرتی المانیا و اقلید سیاحتی ایچنه به خودی کنه بورانده حرکتی ایسته اولدوقدنه
تغیراتیه علییه صدرجات با بده ماری و سطحیه ایله طور ساریه حضرتیه با بقدرانی و طرفه فانه

میکالید طرفه (۴ ماره ۱۸۹۷)

صورت « سند قضانه مربوط قزاقه تحفه ایله رک بودقم عنایت و ایله قندیم کتوبیلون
« اویغور نفقه قدر اهل منم میانش قولاقوی قطع ایله صورت و حیانه هر جرح اولمسه
« مکلف سوله و صوفیه بولنیف و دت بدیه مالیکه ایچنه صاقولوب قالا نه اهاک
« مسلم دوه اونه ایچ نفقه کندیکلرند و اوتوز دوه نفقه اجنی و سطحیه و دیک کتوب ایسته
« قضای مرکزیه کتورلرک علی اشعارند و سطحیه وائر بوضیاج ساعت دوه قدر
« برضد انه ماصنده یایره صیاج برطوریدو و سطحیه سوده ده کی امیرالره اوراند
« احوالی حضرتی معمرانه اعطایه ایچ ایالتیا قوماندانک افاده سند اکلانسه اولرینی معروضه

کریده وار دایله صورتی بالای هر تغیراتیه مندرج احوال اشغال و حیانه ندر
ایمیرطور حضرتیه سائر اقتضا اینره بر صورت مناسجه ابلای و تقییم و اختیار ایله طور
حضرتیه سائر اوزام لازم کلا نه رض بلیدیلک اوزره بوند بر قطع صورتک طرفه و اولرینه
دیانه سفارده سینه نه هه اشعار و تبلیغ اروقنه هجده جباب یارک اشغای عالیسنددر اولرین

دیانه سفارده سینه (۴ ماره ۱۸۹۷)

کاتبه حضرتیه سهریار سعادتمن کالید افق حضرتیه طرفه سیدی وار دایله (۴ ماره افغانی)
تاریف و شرفه لو تفراف نام صورتک شرفه سهریاره امروقه هجده حضرتیه یارک مضمونه
ضیفه اقتضایا بر وجه زیر طرف علی سفارده لینه تبلیغ ساعده حضرتیه اولرین
(معین غه تغیراتیه صورتک اشو تحریات زیرینه عنینه نفق و ترقیم اولرند)
دیانه سفارده سینه (۴ ماره ۱۸۹۷)

تشکیل اولی از نه هیئت کون و اولی از اقسام قدس جعفر و در ده انقواء منیه نام روشا سه
 از نه انقواء قومیه سنه که در جهل بنیان به حاسه و تالوری و غرض ایضا ظاهره قسسه
 و خادایان کلک منبع موقوفه در سه معروف ضایع متبیه اولی مقدم اولی از نه انقواء
 ایجاب اید استو توفاد و قوعای دیگر طرفه ده در سرزمین ساه حدود اولی از نه انقواء
 مالد شاهانه ایجاب اید نقطه لینه قع کافیه جویو ترتیب و اقامه استدر ملک
 تدابیری اتخاذ و فریطه ری تنظیم و قوماندا نزل امرا و ضابطه عسکریه تعلیم مقتضیه
 اعطای اوزر سیکر یا شانت ریاستی تحت اولی از نه انقواء و فریقانه مرکب تشکیل
 اولی از نه قوسیه مقررات موقوفه و اوجیه قوماندا اوزر در ایستة حقیقت و قوعای
 و اتخاذ اولی از نه تدابیر بومرگم اولی از نه خلاف واقع بیاناتی معی قاعده ایچنه سرزمین
 بولندوز دولت خارجیه نظریه های حکایت کفایت اولی از نه حکمیه سنه تدابیر ایچ کلک
 معامد دیارات تدبیر عسکریه و اشراف تأمینات لازم اعطای و تقبی سنه عرصه عتبه عسکریه
 قسری ربیقه های ارام سنه حقیقت بارشک تبلیغ اولی از نه اولی

بابه هفتم ماسه که به جیدنه ۱۰۵ ماریه ۱۹۷

جواب « ماریه فرخی

خارجیه نظریه بولندوز کورجی تقاضای عسکریه اسقار بویو بولندوز تبلیغ ایچم ماریه
 اولی از نه عسکریه تبلیغ اولی از نه بویو برزخان توفاد و قع دلسوزی اورویا ده
 ریاده سورتاثر علی ایچم و بولندوز تکرر و دستدرن معاضتی تأثیر بر راقه
 دوله عیلم خطه عظمی داعی اولی از نه و بنا عیلم بویو یا لیکر مجازة تدبیر ترتیبی کفایت
 ایچم بردها بولندوز حادیه متاثره قبل الوقوع عدم ظهوری و سائنات حادیه
 استلزام لزوم برهان هیجبه اید اجازه اید برهان معروضه ماریه حال و تالکانه
 استدلال اولی از نه کوره شویو برزخان حادیه مذکوره تدبیر دوله عیلم حقیقت تولید ایچم
 مقررات عظمی معنی تدبیر اوکن المدا ایچم ان ریاده تقدری تبیه بولندوز های معی و قعده
 ان تدبیر حادیه دوجیه ایدملری اعتقاد قاضیه سنه سنه

مابیه همین نامه کتابت جدید شماره ۷۷ مار ۸۹۷

لورد سالیسبورگ بود که فرانسه بخواست این نامه اول دفعه بر لیدم بود که نظر با قیاس اول دفعه
و حیات واقعیت عرصه فاکتای علی قاضی شرفی و صدور بوریو ارام سینه جنبه با قیاس
اقتضای علی بنده اول دفعه

مابیه همین نامه کتابت جدید شماره ۷۷ مار ۸۹۷

جواب ۷۷ مار ۸۹۷

لورد سالیسبورگ فرانسه خارجیه ناطری این ملاقات کردید صدها دفعه و در آن اتفاق بر قیاس
تأیید ایند که اعتقاد بود که بر تأثیر مساعد حال ایند و بنا بر این بر قیاس
الوقت تحت الحکم حققت بیه الدول جاری اولاد مذاکره ان عقیب بر قرار قطعی اقرار
امینت تقویت ایند مع هذا معلوم اولاد بعضی دولتین تحمیه و کینه بیانه حققت تدبیر
و اتحادی حضرت کی ترور لری جریه صدها دفعه بر رند آند که ایند اول دفعه
بیانه بیانی ایند که ملاقات مذکوره ان شاء الله حققت بر قرار افتت نام حاصل
اول ما مقرر ملاقات مذکوره ان شاء الله حققت بر قرار افتت نام حاصل
اینک که بیعت و در ایند ایند اکا رار بود که بر قرار افتت نام حاصل

مابیه همین نامه کتابت جدید شماره ۷۷ مار ۸۹۷

سفارت سینه لرد اکرمی قرائم معتمد بر ضیاع استیفا ایند که حال شوغندی زمانه
اولیای تقدیمات متوالیه فاضل سعادت عبودیه عدلیه تحمیه و کینه ماده هر دو فاکتای
افندی بر لیدم که مهم بر حلقه سفارت سینه و ما اتمه اداره و شاه سلطنت سینه یا حافظیه
غیرت و وفایت بنیمن شوکت نامه افند حضرت بر اعور صیه موفور همایونیز بود ان نازک
بر زمانه جانب ایند ایضای فیهات صادقه و شکوهیه بیدل محمد قدرت ایدم و ایلکیم
فقط بر لیدم سفارت سینه معاشات مقدسی طغوز ماه واصل اولو صیه ارتد اله اوجیه
برش قالدیه که بعدا استوانه و دیره قیول و فی صدور اول دفعه حال صحت استمال
صوک درجه داردی سفارت سینه یک کاتی فضا معیت بود که در سعادت عودت
مجبور اولدی بر حال ایند بود که تقدیر اقامت جدید ایند در بر تحلیله کله بنا بر ایند

دیوانه مستقیمه که تسویه به برده و داره مصافحه مدار اوله اوره متاعم معاشه موده
شریک هیچ اوله ایه نصفه سرعت تسویه که مجوریت بهر اجهه علوم و معنایه
جلیه حقیقت شریک به تفرع اوله و نه

بابه هفتمه باب کتابت جلیه نه (۱) ص ۸۹۷

طوقه ماهه رسیده اوله معاش به مقدار موده نصفه مقدار به سرعت تسویه به شو
مضیه ضرورت به آخره ضمیمه سنجیده و لی السیفه بنیت اعظمی عادی ، نیاه
افرنی تا غیو تغیرات چاکانه به امر مجریه هنوز شرف ورود اتمد کینه شدت مجوریت
تأکید استعصاف اعتبار اوله و نه

کتابت شریک (۱) ص ۸۹۷

« نیاه افرنی تا غیو تغیرات عامه به عصبه و السیفه تأکید اوله حال ضرورت استمال
چاکانه هنوز عطف طاهر و صحت بوردی بینه اقوات بویه تدارکی ایمنه سفارینه به و حیلان بینه
فروضه مجوریت حاصل اوله عصبه اوله و نه

بابه هفتمه باب کتابت جلیه نه (۲) ص ۸۹۷

مضمر شاهانه ده مع استرحام اوله
عقبه فکرت مدینه حقیقت بارشیه صورت حرمه در عصبه اوله اوره ایمل طور حقیقتی نامه اوله به باره
مارشای طرفه چاکرینه بروج آتی اجلی بقیات اوله و نه
« کریمه سند بایستق ایمل طور حقیقت مع شاهانه کی دوستقوی جبهه حقوقه سلطنت سینه ایمل طقه
« عاکر شاهانه سلوک الله که نصایح خیفه شاهانه بوشوایدی بکره و بعضه نصایح
« حاله ده بولنگ لازمه مولا کاریده عدایدیورر شویکم دوله عیدنک مسکه حاضره
« ابرار ایتدی مسلک اعتدالکارانه و صلی جوانه به قارشو مجرر یونانسانک/جواز کارانه سوزرینه
« عابدنک ظهور ایتدی مسلم اوله کی عنقریب عاکر شاهانه بولک برنطقه نالی اوله
« رضی توای ماکولر فقط بعضه طرفه ده بولنطقه نظر بقیه اید باقیمه بعضه و بنا بر ذلک

« عاكر شاهانه بوليم بر مظهرت وولتر طرفنده در حال مدافه ايديجك
« اكلاييلور بناريم دوله عليم بولك بر عايق متعاقب اور وياك
« مدافه نه وقت بر اقصيه دول مظهر خطا (يونانيلك)
« بخاوري اوزينه سلطنت نه حقا حقوق مافطه عايريه مجبور
« اولوب يونانستانه براستفاج امنع اولديش وائيه يونانيلورك
« حقه كلكه مقدر اولديش عالم اثبات ايلدي بناريم اولك
« يونانستانه حكومت كندى عايريه ويداى ولسي كيرده در حال
« كرو ايلدي تانيا باب عايق سائر دول مظهر ايم بالانقاه
« كير ايجيه قرار كيرده صف اصول قماريه اداره قماريه حكمت
« يونان دولتي صورته قطع در بابه ايمك تانيا حكومته تضيقات
« حريم طبعنه صرف نظر ايمك شرط ايم دوله عليم مضافه
« حاضر اولديش) مانع اجري تضيقات ايم ايم سلطنت نه
« بوليم بر حركه مدلمان ايم كندى منفقه ضمه ايميه اوله صفه كيرت
« شوكت حقه يارث هين بر صورت كندى لكانه ايراز بويره قهر
« اتر علوجيات وني اور ويازه يك زياره هسه تايه اصل ايدى جگر »

مايه هزينه باسده كتابت جيه نه (۱۰ سائيه ۹۹۷)

مظنون عاير دولتي خزانة الاينع بوليمه اوزره بفارستانه ميره حقير
برلينده كيرك سفارت نهيم اوزراى وعبوديه صميمه سائى خاكي شاهان
عظمى رجاده حكره احوال حاضر ده بالوت بفارستانه نظر كلام ايدوب
نزد هزينه شاهانه ده معلوم اولديش اوزره بفارستانه دوله مقبوعه ايد
هسه آميزش بوليمه هزينه متوقف ايم اجري ايجانس كندى طرفندن
اصلا تجرير قهر ايدى ايمك ايمك صفاكه اوت ويزو موزور اولوب
اخيرا وني طرف اشرف حقه يارث هين مع القسم ناصيه اواناه برانك
مسك سلك هوزر تسويه بويرله ده بوكه وني يونانده ميره سلك خزانة
تقليه اولمش كندى يك نازك بر موقع دوچار ايدوب زيرا يونان

مستند به طوایف هیکل با تکیه بر بقای عضدی بر اثر عدم اعطای سنده بالا ستفاد این افعول
 فایده جفته بود تقدیرم نه کند و نه ده بقای سنده حکومت حاضر سنده بر هتم حشراتی
 ضبط و ربط مقتدر اولیه جفته و ده ها سنده کند و نه سنده یازم مکتور کو ندریک با شویب
 بود که سنده کند و نه یا بر سر قصد و یا خود بقا سنده طر و ایست بدین محفل اولیینه و اولی
 بر اثر هماره اصحاب یوزنایه استقبالی بدین قراکله کوریک اولیینه افاده ایسه اولیینه و نه

باب چهارم در بیان سنده کتب جدید سنده ۱۷۹۷

و یکی تاریخ توغراق نام عاقلانه من و غیره

بقا سنده برین هفتای بارقه مارشال این ده کوریک رن بر اثر سنده من قسط سقلا اندیک
 سنده بقا سنده رن بر هماره جفته سنده اشرا ایست اولیینه اگر بقا سنده
 بریا سنده با ترقه غید معقول بر صحت اتحادیه قیام ایست بدین اولیینه و سنده بر اثر اعط
 ساعده ایست بدین برین شایه صورت قطعه ده افرا ام اولیینه و سنده بر اثر اعط
 اولیینه اولیینه حضرت باب عال موسیو نیدوف ایست با مفاکره الکاکوره حرکت ایست یعنی
 دولیعه بر بار اتحادیه یک خط حرکت رویه دولی این سنده بر اثر بقا سنده
 افلاک اسایه موفد اولیینه و کیفیت اولیینه لازم کلاه مقام عالمی صوت و مازم
 عرضی بارقه مارشال طرفه سنده جایگزین تبلیغ ایست اولیینه و نه

باب چهارم در بیان سنده کتب جدید سنده ۱۷۹۷

بقا سنده برین هفتای سنده سنده کلرک فایکای مدوای جناب بار هیمه عرصه و ابلاغ
 هیات عبودیتکارانه ایست موصی فطوطیه سنده هفت بار هیمه اولیینه خاطر اصیلانه
 استعاره برین سنده و روده کی جوسینک فطر عفو عالی و سلالیک و سلالیک و سلالیک
 بر تبار و یک یعنی مقدره ساعده سنده جناب بار هیمه اولیینه دیگر بعضی مواد سنده و اثر
 بقا سنده قیو کفدانه تو دلع اولیینه حضرت رن استویوف طرفه برین هفتای ابلاغ
 ایست اولی ماکوطل ایرکنت لاجل تبلیغ سنده اولیینه

حضور شوکت موفور حقیقت یاد رکھیں جم استرحام اولور

۱۰ نیامہ انہی تاریخو تفرافنام عاجلہ نہ زیدہ

بوکنہ بارفہ ماری جاکرینہ تبدیلات آیتہ ده بولندہ « عاکر شاہانہ نک فطریقہ متعاقب
 « اور ویاہت مدخلہ نہ وقت برافقہ سیرہ طرف سلطنتینہ نہ دول مظہرہ خطا بعضہ شرائطی حادہ
 « تکلیف صلی اولیٰ خصوصہ امیرا طور خصوصہ طرفہ عتبہ فلدہ مرتبہ حقیقت یاد رکھیں عرصہ
 « اولیٰ اور زہ عرصہ دروستانہ اولور کہ کہ سزہ بعضہ تبدیلات بولندہم بوکونہ دارد
 « اولادہ خبرہ نظر عاکر شاہانہ فطرقہ یکشہرہ یوریکہ اولور بوقدیرم تبتہ تالیبا
 « قطعہ ضبط ایتہ اور زہ در نیاریدہ دولیدہ المانیانہ سلف اندک نصایح حالہانہ
 « حسہ تقابلہ بوکونہم صلی مذکورہ اور ویا دولیدہ تکلیف ایتہ رضا کلمتہ اور زہ اولیٰ
 « خطبہ نہ فقط دولیدہ بوکلیفہ ایتہ برب عاکر شاہانہ سربہ محکمہ ایدہ ایدو سورب
 « تاکہ تکلیف واقع برانہ دولہ طرفہ قطعہ قبول ایدہم حرکات عکریہ تاخیر ایتامی
 « ویرم موقع صریح عاکر عثمانیہ نک انتہی در شہد حقیقہ معاملات انسانیتکارانی
 « موجب تحسہ اولور بعدا رضی عینی حرکاتہ دوام اولیٰ دیوانہ حکمتی اہالیہ رضی
 « سلاح توزیع ایتہ اولدینفہ بصورتہ عاکر شاہانہ فتح ایتہ اولیٰ محلاہلیسی
 « طرفہ بلکہ مقاومتہ کور وایریم کرن بہرہ درکن سائر برانہ معاوضہ حقیرنہ رضی
 « عفو وصفحہ معاہدہ ایدہ ضمتہ بالمجد ضابطہ عثمانیہ اولور قطعہ اعہی وچونکہ
 « بوقولہ حقیرنہ مجہ معاہدہ شیعہ اہل ایدہ صحت اولور عاکر شاہانہ فرستادنہ
 « حق ایدویر دیو وچندکنہ اور ویا افکار عمریہ تحریک ایتہ حاضر اولدینہ کی ماکدونیا
 « اہل فرستادنہ رضی اخلاص آسپہ ایجنہ بیدہ برانہ اراقعہ اولدینفہ ضابطہ عکریہ
 « طرفہ اکاکورہ غایت برانہ حرکتہ اولیٰ وچہ تالیبا قطعہ عاکر معاوضہ اراکندہ
 « قبایا اولیٰ خصوصہ کی نصایح دوستانہ مری بہ لازم کلاہ مقام عالیہ عصہ ایتہ
 « رجا ایدرم ہم دیدی فلدہ

عساکر شاهان پیشه و دوله سابقه فاکها و اطروای جناب پادشاهی طرف دلازلند
 عرصه اوله بترکات عبودیت شاهی نزد علای شاهان در این زیاده خطوطی موجب اولرده
 و نعت جمیع شوکت مآب اوقر حضرتین دانه عطفی دینی سلام سلامه خیم سربازید
 تعظیم بوردقندی بتیایدم برده المانیا خارجی ناطری بارنه مآشک جنابه سلطنته
 و دوله علیه نعت محب و خید خواه اولوب کندوند حکمرانیه رهنه اوت و نبرد نیک و ایفا
 ایلی اقدامات و معاونات و ستان شوکت مآب اوقر حضرتین نظر موفقه کورنگ اولی
 و عساکر نصرت مآشک شاهان برانته و اعلی اهلر ایلیک بولینی فطرتی مآشک ابریم
 ملک فخر طبعه تقص اولر فقی نزد هجدهم ملکانه ده معلوم بولینی جریه الاصولیه اردو هجدهم
 عصبه و رعایت مآشک ایل اهلر ایلیک موفقیاتک باطلات سرورده نعت علاوه سیله
 و آریله بارنه مآشک صورت اعلام و افاده و طوخی فریق غرو و مقوف
 یا ش حضرتین الاصولیه ده موقع صریح بولر نه فعلاً ایفا ایلیک خدمات جدید قریه
 تقیر علای اولر نه کندوس مضع شاه زین عثمان احسانیم تعظیم بولرینده ده
 ابریم ظاهر مآشک ابریم اردو سینه حقه یادش حکم جلیندند اولر

کاتبه حضرت محمد کامل بن طرفنه [۹۷ ساله]

محمد ... ۵۰ بنیاه ابریه تاریخو تفرا فانه عالی حضرت مندرجات خارجی نعت جدید
 بیلدیرلرک نزد علای حقه و نعت جمیت اعطیت کانه لم یکیه حکمت قلم جفنده کویا
 عتب علیه هجدهم عصبه ایلامه کی مندرجات کند و نگارنده طوخی خارجی نعت جدید
 بیلدیرلر و فقط بواج بارنه مآشک ابریم برش سولینی امرو فیه بولرند اولر

میرزا لیه طرفنه [۹۷ ساله]

ایستو تفرا فانه بارنه مآشک ابریم
 ترجمه صورتی و زور
 Confidentiel.
 Le Gouvernement
 ottoman fait des efforts
 sérieux pour reformer les
 agents de police et les
 gendarmes, dont le service
 dans certaines provinces
 aurait besoin
 d'être perfectionné.

محمد المانیا باسه وکی نزدیکه عیینه آندارد و بولسیرک اصلاحه هره قدر مآشک
 واکیرم بعضه ولایات شاهان بواکی صنف بعضاً خدمت تصور کورنگ ابریم اوت و بروج

در آن کلاس برده و حتی کچک آلمانیا اید و آن یار به سنه بی عساکر
 غایب اعتنا نم اموالده کزو طور مامسه اولدین حاله بر دهن کی یونان
 یار به سنه ضبط ایدیه هلدرد اده عده ترتیب عسکری ری قضاوت
 بویوک حرکتده کمال درجه توفیق ایدیه و بوندله طویله شاد ایدیه
 مظهر تحسین اولدین طره اولده عساکر کاهانیه بیه اسنادانده کزو
 طور میانه مکتوبه کی اجنبی بدخواهانز طرفنده هجبار زاندارمه
 و یولسی حقنه اعتداده اولنه کلیدکنده ویت عسکری مزکی یولسی و زاندارمه
 دنی کبد انتقام و تکلیف ایدرک بدخواهان اعتراضانه نلایه ویرلک
 ویرسی زاندارمه و دیگر یولسی اصلاحاتده استغای ایدرک اوزره بغایت
 ماهر و مقتدر ایکی زاندر قونطر اتوایه کوندلرله مساعد اولدین
 حاله هر طرفه امار معاضتی کوریه کلاسه هسینو امیراطور حقیر
 بوندله دنی دوله عیدیه شایانه شکر بر معاضته ده بولسه اولمقد
 حیره نزرعلای یار شجیه یکن زیاده مرهیب فطوطیه اولدینفنده بیوان
 حرر اوصاف لازمه ی حایز ایکی زاندر کوندلرله مساعد بویولسی
 طرف اشرف حقیر یار شجیه الهی بویولدینفیک امیراطور مآرالیه
 حقیرینه ابدی حقیر مآرالیه تبلیغ و بویولر حال اولمقد
 بیچونک عتبه نلک مرتبه حقیر خلافتینکی مساعدت عتبه ایدر دنده
 فیض یار شجیه اوقضای عالیکننده اولمقد

Dans son desir d'améliorer l'efficacité de ces corps, S. M. T. le Sultan a chargé son Ambassadeur à Berlin de demander à S. M. l'Empereur et Roi, par l'entremise du Ministère des Affaires Étrangères, s'il voudrait bien autoriser deux officiers allemands capables et expérimentés appartenant à la police et à la gendarmerie, à entrer au service du Gouvernement Ottoman, en vertu de contrats, pour s'occuper des réformes à introduire dans la police et la gendarmerie respectivement.

Dans le cas où S. M. l'Empereur et Roi voudrait bien consentir à cette demande, S. M. le Sultan y verrait une nouvelle preuve des sentiments amicaux de S. M. l'Impératrice à son endroit; et S. M. le Sultan nourrit l'espoir que les services

Berlin, le 12 Mai 1892.

بابه چیمیه بابه کتبه حیدیه سنه ۱۲۸۱
 محمدتوفیق پاشا

رویه امیراطوری حقیر حقیر دمایه نلایه ویرلک اوزره حکایت عسکری
 تطبیق حقیر طوعیدیه طوعیدیه زاده شوکتیه افضا حقیرینه مرصقه
 ایدر دنده و صله حاضرده نکره ظهور نکره آلمانیا امیراطوری حقیرینه
 نزرعلایک موجب شکرانه اولده اخلاصات خیرخواهان و نظار فاضلان
 دنی او مرکز بویولدینفنده بو خصوص ایکی طرف فرماندهانده بوندله

قرار شد برید چه صورتی بر آنجا ابراس ایچینه او امر لازم اعطای فسخه و رسید کرد بقرارد
و کرد دول معظمه این اتمام صلی امری کی وساطت عالیه آن لرزیده دوله علیه نیت
صه و موقوفه و حدودین مستقبلاً و مقادیراً تأییدیه مسالمت علیه نیت و قیامه صالح
اولیه نیت حقایق پروانه نیت ظاهری تمییز بوندیندن نزد ابراطور به
قریه تقدیر اولی صلی مأمول عالی اولی فسخه بر ابرینک امیراطور فسخه بقیض فسخه
هی نه سری ناظری و باخود بارقه مارشال کریم رن کیفیت بایه و افاجیه الیه
هوایک اعطای ابرام نیت تمهید اولی

با ٧ دهکده فسخه فسخه نیت بارقه مارشال ویریه و فسخه فسخه
صورته

*Télégramme confidentiel de S. E. Taksim
Dag Premier Secrétaire de S. M. H^e le Sultan en
date du 18 Mai 1897.*

La Majesté l'Empereur de Russie s'est
adressé directement à S. M. H^e le Sultan pour
obtenir la cessation des opérations militaires
afin de mettre fin à l'effusion de sang.

Comme les conseils bienveillants et les
sentiments sincères de S. M. l'Empereur d'Allemagne
depuis le commencement des hostilités étaient
conçus dans le même sens, ce dont S. M. le
Sultan a été profondément touché, les ordres
nécessaires ont été donnés à qui de droit afin
de cesser les hostilités des deux côtés à la fois

sur la base d'un arrangement à adopter d'un
commun accord entre les commandants res-
pectifs de deux armées belligérantes.

Sa Majesté le Sultan nourrit
donc le ferme espoir que S. M. l'Empereur
et Roi voudra bien apprécier cette décision
du Gouvernement Ottoman, ainsi que ses
souhaits légitimes de voir la médiation
bienveillante des Grandes Puissances pour
le rétablissement de la paix produire des
résultats équitables, qui seraient compatibles
avec ses droits, sa situation et une garantie
de frontière qui serait propre à sauvegarder
à l'avenir et pour toujours la paix générale.

Vous êtes chargé de vous rendre
immédiatement chez le Baron de Marschall
et de faire appel à son obligeant intermédiaire
pour soumettre ce qui précède à S. M. l'Empereur.

Vous nous communiquerez la réponse
que vous en aurez reçue.

بوکنی تاریخو تفراضانه علمیه مندرجاتی بارف مائیکو تبلیغ ایم شایه کیفیتی سیاحه
بولانه ایملطور حقیریه باقراف عرصه وهنه جواب ظهور ایدر ایسج کره بیلدیره کلنی
وعد ایتمیه دورله عیه طرفنده درمیان اولانه شرائط صحنه تسایا قطعند سلطنتیه
ترکی وینانه تبعی حقیق معاهدات سابقه نفوی ماده لینه دول معظم طرفنده اعتراف
ایملک اولدنی ووقف حکمرانه سینه نک مع تأمینات مقدار مناسب تقصیلات حربیه اشدی
وحدودر یاکنر بعضه نقاط عکریه نک تصحیحی واعامه بحریه مقاولنامه سی عقدی کنی
حضرات شایه قریه کورنک اولدنی مع لینه ذاتیه قبلنده اولدره افاده ایتمیه اولم لینه

کتابت شایایا ١٨٠٧

روکنی تاریخو تفراضانه علمیه مندرجاتی بارف مائیکو کیفیتی باقراف ایملطور حقیریه
عرصه ایم بوکنی وارد اولانه جوابی بروم آت بخ لینه تبلیغ ایتمیه
حرکات عکریه نک تقطیع واحادات ساره یه لار جانبی الحوائج حقه یارث هیده سفار سینه دلطیه
وقوعولایه تبلیغات نذر ایملطوریه موجب کمال فطوطیت وعاکرات هانه نک فقط یوکیل اولدنی
بویلم برزخایه تقطیع حرکات کنی ابراز بویلمه اولانه آنار حیدر اعتدالکاره نک زیاده حائر قیغه
و بیات مسند دیرد سلطنت سینه نک افاده بویلمه اولدنی مسند سیاست حصا قعدانه وعالم سینانه
بعدما رضی دولم ایم تسایا قطعند دینا شایه اعلامه حربیه قیغه بیانامه احکامه ودول
مظلمه نک رآینه معایر اولایه تقریری ادعاسنه صرفه نظر ویاکنر حدودر بعضه نقاط عکریه نک
تصحیحیه اکثفا وینانه تبعی نک معادک شایه ره حائر اولدنی امتیازات اساسک
ابقیاسیه برایه بینه قوشو سلیمیه ارتکابه ایملک معام اولایه سور استقرا لایه بعدما
منع تکریمی کافل بعضه تعدیلات اجناسه موافقت بویلمه ایملطور حقیریه قیفا امیدواردر
تقصیلات حربیه نک مقداریه کنی بوقدر دول معظمه توسلیمیه قرار تیدرید حیدر اولانه شرائط صحیه نک
مذاکره سی اساسیه صورت مناسبه در بقیه اولور

کتابت دیرلر محمد کمال بن طرفنده ١٨٠٧

حرکات عکریه نک تقطیع و توقیف اعلامه اولدنیغه لار طرف اشرف حقه یارث هیده الامایا

ایمپراطور کتیب بویرونه تفراضانه هایشانک جوابی هونر ^{المناسنه و بکونه المانیاسفاتی}
 ماسه ترجمان مسیو سته دانه کتبه کدرک تفراضان هایشانده طولای ایمپراطور هفتیرینک
 صغنه اولدیردی شفاها بیایه ایتسه اولنه نظرأ جوابک ویرماسی روسیه ایمپراطوری
 هفتیرینک ترک فیصاحت ایکنه تفراضانه وقوعبولانه اتاسدینک قبول بویروننده ایلر و کلمه
 برانفعاک اثری اولم صغی متبادر خاطر هایشان اولقه در عابورک بویرونه برانفعاک قارو بالطبع
 حکومتینه صغ بوننده بقه برشی بایله یه جفتنه و ایتسانک بوره بققه ایمپراطور هفتیرینه
 تأثیر ایلر کندنه کیفیتک ایمپراطورک رایله هفتیرینه تفراضانه اعلامه مجبورت حاصل اولمیده
 نباربعه بوننده طولای ایمپراطورک رایله هفتیرینک برانفعاک واریله یه بدخواهانه تفسیرینه
 صیغت اولسه دیمک اولم جفتنه ایمپراطورک رایله هفتیرینک استو اعذارک نزد مقامی و قدر
 ملوکانه در مذهب تأسف و تاتر عظیم اولدینک سفارته تبلیغی ترجمانه مدنی ایلر قصیه ایلسه
 اولقه ذات والای سفیرانه لرینک رضی مناسب بر و سطه ایلر ایمپراطورک رایله هفتیرینه ایلخ
 حله و قیچی کیفیتک نتیج حاصلیدی عرصه عتبه عیلا ایلر بر و سطه اندونیه هایشانده جنایه
 یارشی تبلیغ اولور اولباربع

کاتب و قلمی محمد کامل کیم ۸۷۷ م

منده جانتک مناسب بر و سطه ایلر ایمپراطور هفتیرینه ایلخنی قلمنه بونکری تاریخو تفراضانه عیالده
 اخذ اولور بوزانک اصول وقاعدی اقتضای سفراطرضنه وقوعبولانه هر دو تبلیغات
 ایکنه خارجیه نفذی مرجع اولدینده طبیعی بویرونه یه بارینه مارتال مراجعت ایلدی روسیه
 ایمپراطوری هفتیرینک اتاسدلی نزد هایشان ملوکانه در قییه قییه ایلر ترک فی صمد اولدینک امانیا
 ایمپراطوری هفتیری نزد بارک انفعاک اولیب بالعلی کینه اکادار و سطه جارکانه مدله
 بالتفراض اعط بویرونه اولانه تفصیلاً ایمپراطورک رایله هفتیرینه مذهب منویته اولدینق
 بارینه مارتال بفرمیه تأمیه ایتسه و تفراضانه اخیر هایشان طوخره ایمپراطور هفتیرینک
 طوغزیدیه طوغزیه جواب ویرماده کندورک حالایا حنی اولمده صبیحی بیانات مذکورده
 خارجیه نفذی و سطه سید تقاضی ایلسه اولمده ایلر کلیدینکی افارده ایتسه اولمده مصلحت

تفصیل حدود ماده پنج منافع مقدسه دوله عیدین و محصل ایمنی نزد حق معین و دوله خاصه
نظارت بطریق اولین اوزره بکره مجلس خاص و کلا قرایم خارجیه و تمام سنده طرف اولین
برقراریه کشیده اولینین کی بودن عینی و در مظهر نزول مظهر و کلا قرایم خاصه و در
کشیده ایلمه اولینین ابعای مقصود ساعده برابر چونکه مذکور تفراضام و در ایضا
بیا به اولینین اوزره یونانین کریم بودن افعال قتالیه سبب ایلمه اولینین کی ضرور ده
و توجیه لازم بقدره ایلمه اولینین عالم حفظ مصلحت عموم مقصود دوله عیدین و در
حاجه امره اتمام ثبات ایلمه اولینین یونانین تجاوز در دوا المکلرینه بالمقابل اعتبار اولین
حاجه نیک بنایه اتمام حال اولینین یونانین در مظهر نزول مظهر و کلا قرایم خاصه و در
اقتباسی مستند ایلمه و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
اهم و در مظهر نزول مظهر و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
بوجهه صرف مصلحت و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
سینه نیک ایندایم مصلحت آثار غیرت و مصلحت نسبت تقطیع مظهرین یعنی مصلحت
میانجی برابر این زیاده خدمت مصلحت اولینین و آنکه این زیاده مکافاته نایقه و مصلحت
بولینین مصلحت بلندی زوئی مصلحت و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
مصلحت و سلام سلامت انجام مصلحت و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه

دولت تاریخ تفراضام عایدیم تبلیغ بیرونیه سلام سلامت انجام خدمت و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
خریفه شکر و محمد سنده عاجز بولینین عالم خارجیه و تمام سنده طرف اولین
بالورور الحانیا خارجیه ناطریه و کینه تبلیغ و بر صورت اعطای و مقدماته در سفارته ایلمه اولینین
مصلحت ایلمه اولینین مصلحت و تفصیلات مقصود و در تأیید اولینین مصلحت و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
خدمت یار شایسته امیر مظهر خدمتینه بر تفراضام و در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
بولینیه امیر مظهر ریه خدمتینه باب عالمین تفراضام سنده و در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
بالتفاز امیر مظهر اولینین و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه
ایم مصلحت جوابی در حال بن کزه بلندیه مصلحت افاده ایلمه اولینین و وجهه در اولینین شروط مصلحت میانجی ارضی محصل ماده کی جملیه

مابیه هیمینه مابسه کتابت جلد سنده (۱۰ مور ۱۹۷۷)

ایمراطور حضرت زه هوهنر و لره و ابریزه کردکله صره م آرم دن
دوشه برشیده حول کوزله بره لیکه خبر اندیشه صفت حالت
هسانه شکاری لزوم با ارام سینه صفت بارشده تبلیغ فنور اولده

کتابت مابیه (۱۰ مور ۱۹۷۷)

شمسی حقان اولنه معاملات رسمیه نظر اعلی طور حضرت زه حول
کوزلرینه برخلاط اوجه جاریه رنه باره رخت ویرمیه م حدود سده
شمسی وجع کسلیک و بوجیه برلینه برکای جلد لزوم قالمینه
عصمه اولنور رخت

مابیه هیمینه مابسه کتابت سنده (۱۰ مور ۱۹۷۷)

غرمه موقوف یا ش حضرتیه مانورالرده بولنه اوزره المانیایه عیفته
ایمک اوزره اولم مازونیت احسن بویلم رنه بویایه المانیانک درمات
سفارتیه دفعه معلومه ویرلینه شو قدر که مابیه حضرتیه و قوف
واضعا صنه نزد عالیله اعتماد بویلقه اولم سنده طولایه بکره جناب م
در دست اجرا اولره طبیب و بارت جتیه لرزه بولنه موقوف اولدیفندن
کایدک رایله حضرتیه بوماموریتی اکل ایروب بعد مانورالره
بتشمه قابل اولرایس مانوره لر آتاشنه حاضر بولنی زانه والای
عطوفتیه بایمیه اولمه والاکوره اداره مصطفی ایدلک اوزره
با ارام سینه جناب بارشده اشعار مادییه مبارز قلف اولده

مابیه هیمینه مابسه کتابت جلد سنده (۱۰ مور ۱۹۷۷)

جا کزینه مداخل معاش سده حاله بر ایتیم ویرلیدی حظه تسیه دینه
ایمک تحت تبصیره بولنقدنه بقم حقان نفقه دفعه اتره قدرتم
قالمیفنده کلای عجز واقعا رایله مرحمت کاهانه و خلالت ایلم
فنه

(بریند تا غیلتا) ده بودیم اید علیهم نه بر حق نمیشد چیت شکانی به محل بر غماضه اوزره دیگر خانه تدانیه قدر
 اجاره نه دفع تعویضا شعبه نه مجبورت حاصل اولسه ایدیم بکره ساله اندک سیدانک اعمال ضامن رسید
 اولسه جیبیم بکره ده امانت تاریم لازم کلدیم و بنا علی ذلک مصارف سبجه مجتهدن بعدا تعویضا شعبه
 غیر قابل اولدیم کی معاصه جیفه برینه قولیه اوزره سفارده سندن سار مصارف مدرسی ایچنه دفع کیده دوز
 کذلک تعویضا صرفه ایله اولسه مبالغه کیرن ایکی بی مارق قانور ایلیکی عالم نفع برینه عکاسه قد قدوره هفتون براتی
 ویرلامسندن سفارده سندن خدمت قارو ینیرا قلمه تعیبه قدر واره حال مبالغه اشکال کلمه نفع تفاوت و غیره
 اجدراتی و سفارده سندن تاریم غیر محض بولندیم باز هم سفارده سندن مصارف قلمه سندن بلا نادر تاریم و
 وهرم مغایرت نه اعمال حالات اولی حلی اند اوزره بعدا سفارده سندن مصارف قلمه سندن مارق اوله آچیفه قیادیه سید
 برینال معروضه مصارف مدرسی ایچنه تعویضا صرفه ایله اولسه کیرن ایکی بی مارق اوله آچیفه قیادیه سید
 ایچنه تاریم سندن تا نادره وقوع کلامک اوزره کیده نه قدغن سکر معاصره دره آیفه سندن برانه اول تسمیه
 حقیرینه ارام مدرم عاده حقه خلافتیه سرعه اخوانه اندکی عنایت و وساحت علی ضابطه نفع تسمیه هیدیم
 کمال اهیته و تفرغه استراعام ایدیم اولدیم

بابه هیئینه بیه کتابته جیه سندن (۹۷ ص ۷۷)

حسنتو المانیا امیراطوری حقیریه در عادتیه کی سفینه بر تفاوت کیم سید سکر اصحیه نه حسیه قیادیه اقدار شولکانه افند
 حقیریه سیاست عالیه کی علو اقدار و همت شاهانه لیلک اثری اولدیم بابلیه مقدمات صلیه نه عقد و ایضا اولمسه طرای
 تبریکاتنه نامه اندر هیئینه ضابطه یار شهیه المونخه امیراطوره اولدیم سفارده سندن ایچنه حقیریه طرفه عرصه و بیاه ایدیم
 اوزرینه بر صورت نردعالی ملکانه ده فونه العام سندن خطوطیه سینه ضابطه تا جباری اولدیم و امیراطور حقیریه
 سکر جیه نه ایله سندن ورها اولدیم و ابرار بیوره کلدیم معاونت فایده و صده هیئینه شاهانه ده کی مودت باهوه
 حسنتانه لرند و مع التعمه اعظم افند حقیرینه یک زیاده تشکر و راغای ایدور بولندیم و امیراطور حقیرینه
 مجر و صیه عساکر شاهانه نه تدوین سندن در سعادت هیئت حیه کوندیس و بکره در مجاری معلول اولمسه و شهید
 عالم سندن صورده استثنایه ده ایباری مقصد عالییه طرفه اشرف حقیریه یار شهیه تاسیس بیوریه سرکی هیئینه تعیبه
 ارسلان صورتیه در کوسه رکاب مارتعالی خیرخواهان و دوستانه ده نامه هیئینه ضابطه یار شهیه فوایدان هائیمار
 اولمسه هدایاه مذکوره ده بعضی دفع سرکی اداره فتح تقدیر فیاتمه اداره مذکوره ده بیایه اید یارکار اولمسه
 حفظ بیوره جقیریه سارایه حقیرینه ابلاغه نامه والای سفیرانه لیلک مامور بیوریه اولدیمه بالارام سینه
 ضابطه یار شهیه تبلیغ اولور اولدیم

دیر صیفی ده (۱۶ ص ۸۹۷) تاریخ تواریخ نامک المانی فارسیه
تبعی اوفانه ترجمه عربی

L'Ambassadeur d'Allemagne à Constantinople
a fait savoir que S. M. l'Empereur d'Allemagne
l'a chargé par un télégramme de transmettre Les
félicitations à S. M. T. le Sultan pour la signature
et l'approbation des préliminaires de paix et de
dire que l'heureuse issue des négociations est le
résultat des hautes capacités politiques et des
efforts sincères de Sa Majesté.

D'ordre Impérial Galib Bey est chargé
d'exprimer à S. M. l'Empereur que ce message
a été l'objet de la plus grande satisfaction de
Sa Majesté T. le Sultan; et que Sa Majesté
remercie profondément S. M. l'Empereur
de l'assistance cordiale qu'Elle a bien voulu
Lui prêter et de l'amitié précieuse dont Elle
Lui a donné maintes preuves en tous temps
et surtout depuis le commencement de la
campagne et dont Il espère toujours la
continuation.

Galib Bey est chargé d'ajouter que
les preuves de haute bienveillance et d'amitié
donnée par S. M. l'Empereur par l'envoi
à Constantinople d'une mission sanitaire
en vue de soigner les soldats blessés, et plus
tard par le don gracieux d'objets de prix au
profit du Bazar organisé sous les auspices
de S. M. T. le Sultan pour venir en aide

à ceux qui sont restés invalides à la suite de
la guerre et aux familles de ceux qui sont morts,
ont causé une joie les plus vives à S. M. le
Sultan; et que S. M. a donné l'ordre que le
prix de quelques uns de ces objets soit estimé
pour l'administration compétente du bazar
et qu'ils soient achetés pour son compte,
afin qu'elle puisse les conserver à titre
de précieux souvenir.

Berlin, le 27 Septembre 1897.

باسمہ تعالیٰ صید در ۱۲۰۰ سال ۱۲۹۷

حرمان و فوجہ الامام صولہ
و فی النعمۃ بختیاز ہار شہزادہ خفہ ذابہ علیہ السلام شہانہ لیدہ تطفیف بیوردیہ توفیہ پٹ
خفہ لہ برلیہ سفارتہ بولنیہ انام کو ستردی استقامت و عصبہ لیدی صداقت حقہ قطعات
سینہ نک تعالین و بکنہ فارسیہ نفرتی کی برقوق علیہ بولنی موجب اولیہ جنہ صداقت
و عصبہ خدمت نزدہینہ ملکمانہ در ہزار لفظ یاد و تذکار بیورلقت اولیہ قطیفہ صدقہ
و ماموریتی عصبہ ایفایا ہر مامورک ہر زمانہ ہر وقتہ مسترج الوجہہ و نائل نفوتی بیابانہ اولیہ خدمت
شہرہ اولیہ و بکرہ بالخاصہ عصبہ علیہ درامہ بیوردیہ ذکرہ آنہ الی مامور و حرمانہ حقہ
رض مطلب عا در بر شہ ایسہ کمار لہ و صداقت ابراہیم بابت منویہ و تقدیر عا اولیہ
بر منظرہ امروزیہ ہینہ ملکمانہ بیابانہ اولیہ
مالیہ در یا خور امور مالیہ قوتورول ایدلان اوزرہ تکیلی بیوردیہ قومینک ایفایا اعضافتہ تخدام
و خدمت دولہ علیہ در بولمانہ بعضہ الامامہ مامورک کی قونطراتیہ ربطہ یوزرہ یوزالہ لایہ قدر مقامہ
و برکات و خانہ کراسی شہرہ طرف دولہ ایفایا و سبوی عجم و سائرہ مصارفی اولیہ الع لرا عہ
اولیہ اوزرہ فوجہ القارہ متقیم و عصبہ خلاصہ اوقانہ و جہت حایہ در و قون و مصالحت کاملہ
اولیہ مقدمہ اولیہ اوزرہ بر الامامہ حبیبہ و تقدیم تقویہ بوللقت اولیہ خدمتہ و اوصاف حمیرہ و طبعہ
حائرہ برادرین شہرہ قدر ہر حالہ ابراہیم بیوردیہ آثار روستی و غیرہ ذہنیہ بنانہ امیر اطوار خفہ
در بنج اجمہ حکمری در کار بولنیہ خدمتہ کیفیتک امیر اطوارش ایہ خدمتہ ابراہیمہ از عصبہ حبیبہ

عضی و شود که استواری آنجا اولی و قوتها را به یاری عرصه و تجربه قدر بزرگ محرم شود

و اینجی معلوم اولی این اورد که باطریق معارف فواید عاده به مستقیم اولی و نه نالیده کی
عبارت نامه عودت قدر و عودت بود فواید عاده معارف دولتی در کار بولیده و مقام نام
ستاری اتساع و در معارف دولتی باقی بعهده اسباب من برین قم فاحصه عامه دولتی قول این
ایستجاب اشته بولیده طریقی فحلا به مایه موجود اید و نه بار قار شوقی تفصیلات خبریه در اولی و نه ایجاب
فزون مقداری و با خود عهدی و نه واصل دولتی و وقت و نه مقداری استر اید الی این اورد که برجه
ملینه بر لایه بر قریه و بتوکاری ضمیمه مناسبه المایه باکر لینه المایه مایه نفه طریقه و صایه
عربانه ادرسی امر و اید و نه ایمل طور حقیرینک معافیت عثمائی لری انتقام بولیده
کذا دایره محرمیت ایمل طور حقیرینه ابلاغیده و شوق فحلا در قریقه بدی زیاده ادر بولیده
اکا کوره صرف مقدرت اولی و نه شو برای کنه اید و نه و عرصه تقوی و عرصه بولیده
ارام نیه جناب خلقیه اقصای عیسی در اولی

بالوده کی تفصیلات مذکور فحلا در اولی مایه مایه المایه
فارجیه نفه رتبه تبلیغ اولی و نه ترجمه لری و نه

Berlin, le 28 Septembre 1897.

La Majesté V. le Sultan aurait le désir
de prendre pour le service de son Gouvernement
un financier Allemand doué d'expérience et de
capacité, qui occuperait un poste important
au Ministère des Finances Ottoman ou ferait
partie d'une commission qui doit être organisée
pour le contrôle des finances, et dans laquelle
il aurait la place de second membre.

Ce fonctionnaire serait engagé en vertu
d'un contrat, à l'instar de ce qui a eu lieu
pour les autres fonctionnaires allemands au

V7

service du Gouvernement ^{H.}, et il recevait un traitement de 100 à 150 livres turques par mois, plus une somme de 50 L. [£] par an à titre de frais de voiture et autres. Le loyer de son logement serait également payé par le Gouvernement ^{H.}.

Considérant les preuves nombreuses d'intérêt et d'amitié que S. M. l'Empereur Lui a si souvent données, S. M. l'Empereur a le ferme espoir que S. M. l'Empereur vaudra bien donner son assentiment à ce qu'un personnage possédant toutes les qualités voulues soit désigné et obtienne l'autorisation d'accepter les fonctions qui viennent d'être indiquées. —

Berlin, le 18 Septembre 1897. —

La guerre entre la Turquie et la Grèce, qui vient heureusement prendre fin et, comme on le sait, occasionné au Gouvernement Ottoman des dépenses considérables; et ces dépenses doivent nécessairement se continuer jusqu'à ce que l'évacuation de la Thessalie et le retour dans leurs foyers des troupes composant l'armée d'occupation soient un fait accomplis.

D'un autre ~~en~~ côté, l'établissement financier situé à Constantinople et qui est désigné

sous le nom de "Banque Ottomane", voulant imposer au Gouvernement Ottoman certaines conditions onéreuses, il en résulte que le Gouvernement Ottoman se trouve dans les circonstances actuelles en présence d'une situation financière assez difficile.

L'Ambassadeur de Turquie a, en conséquence, été chargé par S. M. T. le Sultan de soumettre à S. M. l'Empereur la prière de vouloir bien autoriser son Gouvernement à prêter au Gouvernement Ottoman, à titre officieux et confidentiel, son concours bienveillant à l'effet qu'il puisse obtenir des établissements financiers allemands une avance d'un million et demi de L. Ep., à valoir sur l'indemnité de guerre. Le montant de cette avance serait perçu par le Gouvernement Ottoman selon ses besoins, en une seule fois ou par à comptes, et serait remboursable sur le montant de l'indemnité, à des conditions à fixer avec les maisons financières qui entreraient dans cet arrangement.

S. M. T. le Sultan a la confiance que, cette fois-ci encore, S. M. l'Empereur vaudra bien lui prêter son bienveillant ~~concours~~ appui, et lui faciliter les moyens d'aplanir ces difficultés.

جواب ۷۲ ویدیه افرنجی
 مع نعت اقدس افند حضرت بکره رض بوقدری تنو سلام سلانه انجام هندی برید تطیف بوقدری
 طوای عرصه و جانب شکر و محمد بنه عاجز بولینیم حاله فنه بریایه ایکی هم ماره نک ایفای
 مقتضای ایچنه صول مرتبه بیک مجبور ایله جاکه و فقط امیر طور حقیر هوز برینه عورت بوقدری
 کی نه باسه وکیل و نره خارجیه ناطری بولم بولندقدند و خارجیه ناطری وکیلان رض بوقدری مانع
 اولدقنه یایره وکیل مصلیه کوریلجه ازم سینه حقت یار قیله ایفاه مقتضایه صرف قدرت
 اولدقنی عصبه ایلم فنه

کتابت مابین ۸۱ ص ۱۹۷

دوئی تعارفانه جا کرانه عصبه اولدقنی اوزره سدی خارجیه ناطری وکیلان کوروت ایکی هم ماره یه
 بالاطراف کرمانه تبلیغ ایلم مصلیه الیه تبلیغات جا کرانه امیر طور حقیر ابوغی ایچنه کیفی هانه
 بانظر خارجیه ناطریه اسرار جک فنه و دردرایه جیه جواب در حال بیکر نه بلیدیه فنی افام
 ایتمکله فنه

کتابت مابین ۸۱ ص ۱۹۷

۷۹ ویدیه افرنجی تعارفانه عاجزانه دنده
 خارجیه ناطری وکیلان سدی بیکر خد کوندر مصل خارجیه ناطری طرفندن بیکر واقع اولد اساره
 نظر مطبوعه اولد ماله ماموریه حقه ایچنه حقت ازم امیر طور صادر اولوب فقط بوبایه
 بعضه تفصیلات اخدی حقت در سعادت سفینه تعارف حکمکن و بریکه دیسه لیدیه قره دی ایچنه
 المانه بانکریه مریضه ایدلک ایلم یونانسان قوتورون تأسیسه تعینات حیه نک صورت
 زمانه تادیبه حقت برقرار آخازنده اول بانقرارن موافقت ایچنه حکمکن حقت بولینیم وصی
 بانکریه بری بانه عثمانی اید برلک اولزایه برایش بیکریم جیه جوبی وریکله اداره ایدلک اولدقنم

کتابت مابین ۸۱ ص ۱۹۷

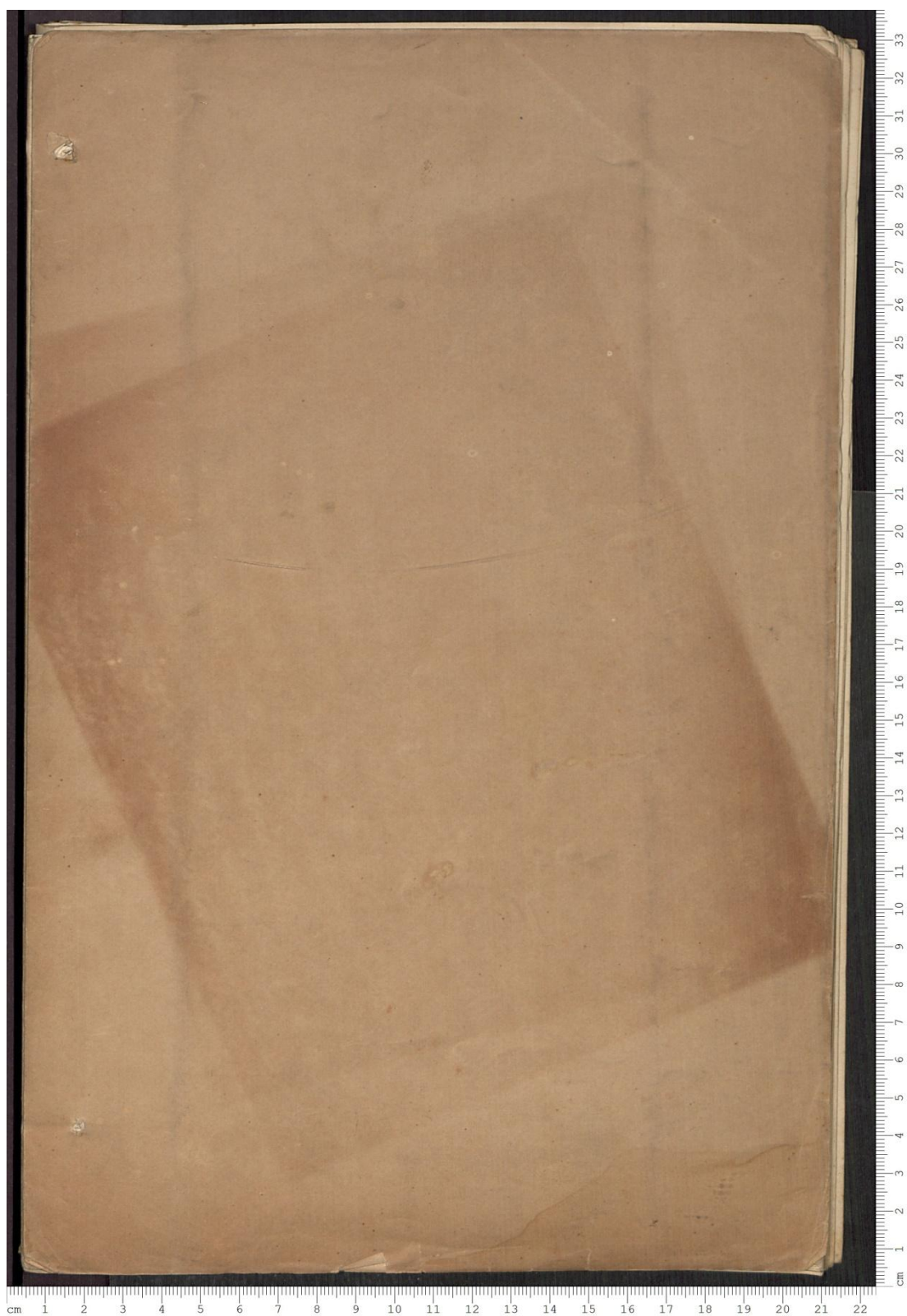
سابه خارجیه ناطری بارود ماسالک نزول حقت سینه ده المانی سفارت تعینی تقریر ایدلکینه کیفیت
 بر معاد حکمکن سینه ده آخازج واولبای در سعادت سفینه تعارف کیم ایدلک خارجیه ناطری
 طرفندن بیکرینه تبلیغ اولدقنه فنه

بر سبب آن (حافظت آبله) سینه به قیام فابریقه تور (ماقی فونه فوستر) و سبب سینه
اولیه آن به قیام دومانه باروت ایله او بر بیک کور قطع فیه طوطی در سعادته ارسل
قلین و اینجه تقیض اولوه بیک لیلان و حق موصل به اعط و قیام اولین سفارینه
(۱۰) حصار تاریخی تحریراتی ایله عرصه حضور سینه قلینده معات مذکوره دن بکون
در سعادته مواصت ماقوله اولوب نیاز عیدصول تقیض اولوه بیک یوز یکم بیک لیلان بر وجه
قونطر تورانه تاریخی تقریب ایلیکنه و سفارینه سینه معات و مصارفاتی مدیه بیک تداخه
بر غنیه حبیب شاه و حقیقت دوق حافظه تقیض مذکور نایه تعویضا مصارف مدیه ایچیه
بیکریه صرف ایلیکنه کیفیت بالدفات فارجه نفه به حبیب سینه بیکریسه و بیکریه ایلیکن
صاف بیکریه قونطره اوزره اوره ایکی ماه تداخه قالاوه معاش به حکامه مدیه در ده ایلیکنه سینه
و قونطره استرحامه مکرر هندن هوند بیکریه سینه ظاهر اقامه اولیننه باز کیفیت حضور
داور اعظمینه عرصه و اضارینه مجبور بیکریه هندن و سینه سفارینه سینه تاخت و تاجیه مکرر
اولیه مصارف مدیه لاجل التسیه شدیه دیکه الدج آوجیه بولغان صرف ایلیکنه و امکان
داره سینه شوراده بوراده استقراره ایلیکنه حکم ارته یهیم بر جوده امید استدار قالاوه
در بیکریه معتمد تداخی دلام و تر ایلیکنه حبیب سلطنت سینه سفیر بیکریه بیکریه ملکم
و معتمد بیکریه دوست و دشمنه قارشو تدارن نفقه دبه بیکریه حاضر قالمه در سینه دوجار
ایلیکنه حال سینه سینه و معتمد رضای یار سینه بیکریه بیکریه شاه و منافع دولتمه سینه
ایلیکنه اولین مصارف و سورتا بیکریه تقدیر بیکریه و حصاره صدقته بنیانه صباب سینه اعظمینه
بالجمله مرصع صلیح اولما سینه دوزره بواج دهاریاده تفصیلاتیه صرف نظریه بیکریه فابریقه تور
صحابیه اعطس لازم کلاسه ۱۱۲۷ لیلان تادیه سینه تاخت و قونطره بیکریه مدیه و حق بر وجه
حالات و تفصیلات حقیقت شکانیه کن بر غنیه سینه اوزره مقدار مذکوره تقابل ایله حصار
اولیه و بر منوال مصروفه نفه به شایراده بالدفات استحقاق سینه در ده ایلیکنه
یکه سینه تداخه بر غنیه سینه معتمد سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه سینه
اجری ایجابیه انزال حافظه و صورت صلیح مکار بیکریه نیاز و حصاره حصاره حصاره اولین

باب هجدهم جناب ملک شاه شيرازي عليه السلام
عنه السلام

فاربقة تور ميهو (ما تسمونه فونتر) ه سياره سده بولسده اوله معاته هريه اما تسمه عذار تقيه تسمه بيل يوز بكم
يدك بزانك سفارده سنده نك مصارفه سده دستوره سده صرفه اولي يفته بختد او صحنه تقيطك تقربه اطول
اوله وقتي يفته فاربقة تور ميهو اعهه سده تاخر ايمانك اوزره كچه سده دستور مضاف مضافه هلكه سده
دره ايفتد تقيه ايديركس هترهاني حادي سبدايده عرصه واسفار عاجله سده هلايا بوم صفايه صفيه هلكه سده
مضاف بولنامه براي يه فصل بر مجبوريه ظهور ايدرايه استيه قانور ايدامك لازم دره ايكه تاخير و تاخير
معه اوله صفايه سفارته سده مصارفه مبرم سده هورده افه ايله قار توكه بولنه ماسنده موصول اضطرارن عاجله سده
بونقطه اعتباره ناچار بر ايديركس سفار اولديني بيايه عاليه سده ماسنده سفارته مضافه ايديركس اوله
اوزره اوجيوز ايدرايه سنده دره ايله ماسنده و تحصيلات حاكمه سده اوله بوز اولور بوقدر سده
عوزك تقيه صفيه بانه عثمانيه اجرائي تليقات ايديركس بيلغ مبرور دره بيل يوز بكم يري ايديركس
مولد وقتي يفته واقع ايديركس اشعار دولتي اوزره سده لاهن اعهه تقربه و حفظه ايديركس
۸۰ سره هلايا تايجو امرايه سده لاهن عظيمه سفار عاليه رهيه ايقاده حاكمي اولدي
صفيه سيمتري سوكه افه هفتد بيل المانيا ايدرايه طور لاهن نزرغ نفه نفيسه هريه سيمتري بغير افترج
(ره بره زانك) ايديركس بوقدره هريه اوله صفيه و شاه سلطنت سده لاهن مضافه سده سفير سنده مصارفه
مكلف بولنامه بر سفير بكم ايدرايه ايله ماسنده و تحصيلات مضافه ايديركس صاحب خانه طرفه
سجده سيمتري و قونطراتو حقه بولنامه اجاره لاهن تاخري و مضافه ايديركس صاحب خانه طرفه
سفارخانه سيمتري مجبور ايديركس معازنه تسمه شاه و ناموس دولتي مضافه سده مضافه ايديركس
ازاد ميهو ياكز ايدرايه ايجنه رفقه سده بيل ماسنده بيل اوجيوز ايدرايه تاخير سده مجبوريه مضافه ايديركس
نظر نامه انور ايديركس محافظه شاه و صفيه دوله و سفارته نقطه نظيره دهان ياره اهتق ركار و تاخير
غير قابل اوله بكم مصارفه هوز و عرس مولد ايمانده اوله معاته هريه ايجنه سنده تقيه ايديركس
اضطرارن نزر و تايه وند جنابه خيد اكر بيل مضافه سده اعتقاد قاضيه سيمتري مضافه
اوله وقتي يفته مبرور ايديركس اوزره مضافه اوله مضافه سده سيمتري مضافه ايديركس
خاي قانوي يفته هيج اوله ايدرايه اوكن مصارفه مبرور نك طول مدت تقيه سنده عاجله مضافه مبرور
دار و بيل مضافه اصلا احوال و بيل مضافه هريه حال ايديركس سفار سنده لاهن و صفيه دوله
قابل تاييفه اوله بولنامه بولنامه مضافه ايدرايه ايجنه طرفه سيمتري مضافه سنده نظر اعتباره ايديركس
رضاي مضافه مبرور و قونعه مضافه بولنامه اوزره سده حاكمه مضافه دره مضافه تقيه مضافه
رايانه غنايه و عافيه بولنامه مضافه بيل مضافه سنده مضافه و صفيه مضافه مضافه و
تكميل ايديركس مضافه مضافه و مضافه ايديركس اوله مضافه سنده مضافه

کا بتیم امانہ طعنه نامید معتمد ایدیکه اولین کی بوسایع خدمت سارہ مصارفی و فی البولیقه
 دیوایه شده یوز اولیایا قدر برینغه بالغ اولدیفینه سلف الذکر دره معتمد اشعار دولتی و غیره
 سنه ۱۲۱۲ هجریه عجب ایدیم جن اولیایه کجه مارتدیز معتمد و قوچولان تنقیات جریده بودند بخرایته
 انجه قهقزایا راده سنه برینغه قاکه قهقز کمر بونظاره صحت جریه ایچی سب اولدیه صرف ایدیکه دلا
 یله یوز یکرم یکن لایق قیادلی مکره اولدیه قهقز انده بقه مالیه نقیه جلیله یی قهقز اولدیه
 اصول وقایع اقصاینجی مذکور دره معتمد سنه ۱۲۱۲ هجریه ایچی محسوس بقدرین عینی معتمد یدری
 دیگر سفارته نیده ویریلوبه ختام بونجه دیگره طاهرلیک ایچی ویکه سکن ای مدت طررقه عاقلیه
 ییجی برعصه ویرلیک جلی طبعی ویریم مدت مدیه یاره سزای نه فیضیایه مسلم ویریه اولدیفندن
 سلف الذکر دره معتمد قبل القهی بال اولدیفه ۱۲۸۰ لایق عریفه سابقه ده کی استرام عاقلیه
 ویریلوبه اش ویریه کجه سنه ۱۲۱۲ سنه سنه مدافض سز معتمد محسوس قیادلیک فخرینه
 ضمیمه الحف و عنایت اولدیه اولدیه ایچی دلائی و صحت عیلم صیایه کین بکدر استرام ایدیه ویریه
 بانه عیلم حلال اولدیه معتمد و مصارفاتک فخرینه جلیله صیایه موجود یاره قالمیق بیانیله
 مذکور بانه طررقه اگر یا تاریه اولدیه قهقز اولدیفه رضی علاقه عرصه دافه یه عسرت ایدیم اولدیه

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde yaşayan Ali Gâlib Bey'in diplomatlığa başlamasının ve ilerlemesinin iyi derecede bildiği Fransızca ile olduğu açıktır. Daha sonra 2. Abdülhamid'in önemli görevler verdiği diplomatlardan biri konumuna yükselen Ali Gâlib Bey, transkripsiyonu yapılan defterlerinden de anlaşılacağı üzere oldukça donanımlı ve zeki bir şahsiyettir. Bulunduğu diplomatik misyonlarda yapmış olduğu analizler ve yorumlar, izlenimleri, istihbari faaliyetleri, kriz durumunda idare kabiliyeti ve diplomatik temsil kabiliyeti göstermektedir ki oldukça ileri seviyede bir devlet adamıdır.

Bu çalışma kapsamında incelenen defterler ve belgeler ışığında Ali Gâlib Bey'in şahsı ve II Abdülhamid dönemle ilgili oldukça önemli ve ilginç olarak değerlendirebilecek bilgilere ulaşılmıştır. Gâlib Bey'in Atina sefareti dönemi ile ilgili yazışmaları incelendiğinde iyi bir istihbarat yönetiminin yanında diplomatik krizleri de oldukça iyi idare edebildiği görülmektedir. Bu görevindeki anlatımlarından iyi bir temsil kabiliyetine sahip olduğu sonucu da çıkarılabilmektedir. Tahran evrakından olan Lahican ve Sîna evraklarında yaşanan sıkıntıların yönetimi ve merkeze bildirilmesi ve bu bağlamda yapılan analizler Ali Gâlib Bey'in bu konuya olan hakimiyetini göstermektedir. Viyana ve özellikle Berlin sefareti yazışmalarında Osmanlı Devleti'nin yabancı ülkelerde algılanması ve durumu hakkında oldukça çok bilgi yer almaktadır. Bu belgelerde Ali Gâlib Bey'in diplomat kimliği ile birlikte oldukça iyi bir entelektüel kapasiteye sahip olduğu izlenimi edinilmektedir.

Çalışmaya konu olan yazışmalar/belgeler konu bakımından üç grupta incelenebilir. Bunlardan ilki Osmanlı Devleti'nin içişleri ile ilgili konulardır ki bunlar; Mısır, Girid, Makedonya, Bulgaristan ve Ermeni meseleleri olarak sıralanabilir. İlgili belgeler bu konularda muhatap olunan devletin izlenimi ve görüşleri hakkında ipuçları vermektedir. İkinci grup ise, devletlerarası münasebetler ve elçilik görevinin icra edildiği devletin içişleri ile ilgili bilgiler veren belgelerdir.

Bu konular üzerinden iki devlet arasındaki münasebetlerin boyutlarını anlamayı kolaylaştıran bazı detaylara erişmek mümkün olmaktadır. Üçüncüsü ise Sultanın ve Ali Gâlib Bey'in şahsiyeti hakkında genel malumatlardır. Sultan II Abdülhamid'in özellikle Berlin sefareti esnasında Ali Gâlib Bey'den talep ettiği yeni icatlar, ailesi için bazı elbiseler ve doktor talebi devlet işleri haricindeki talepleri sultanın mizac ve karakteri ile ilgili ciddi ip uçları sunmaktadır.

Tabii sadece kısıtlı bir zaman dilimi ile sınırlı ve oldukça düşük sayıda belgenin kesin yargılara ve doğrulara ulaştırması düşünülmemelidir. Bu defterler ve evraklar Ali Gâlib Bey'in şahsiyeti ve şahsi hayatı noktasında çok önemli bilgiler ihtiva ediyorsa da Sultan II Abdülhamid ve Osmanlı Devleti noktasında çok az bir yere sahiptir. Bu bağlamda buradan elde edilen bilgiler yukarıda bahsi geçen konularla ilgili olarak sınırlı mahiyetindedir.

KAYNAKÇA

- Ali Gâlib Bey, *Girit Muhaberat Evrakı*,1891, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Ali Galip Bey koleksiyonu.
- Ali Gâlib Bey, *Lahican Muhaberat Evrakı*,1894, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Ali Gâlib Bey, *Sina Muhaberat Evrakı*,1894, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Ali Gâlib Bey, *Viyana Muhaberat Evrakı*,1895, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Ali Gâlib Bey, *Berlin Muhaberat Evrakı*,1896, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Ali Gâlib Bey, *Ermeni Muhaberat Evrakı*,1891, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Ali Gâlib Bey, *Atina Muhaberat Evrakı*,1892, Ali Galip Bey koleksiyonu, no: , Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yıldız Esas Evrakı (BOA, Y.EE.) Dosya no: 8 Gömlek no: 6 Hind adalarına dair, Bombay Baş şehbenderi Gâlib Bey'in layihası.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Dahiliye Nezareti Sicill-i Ahvâl Komisyonu Defterleri (BOA DH.SAİDd.) 00001 Sicill-i Ahval Defteri.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Yıldız Esas Evrakı (BOA, Y.EE.) Dosya: 8, Gömlek: 6 Tarih: 1303 Ramazân 21
- Çetinsaya, Gökhan. (2016). II. Abdülhamid Dönemi İç politikası: Bir Dönemledirme Denemesi. *Osmanlı Araştırmaları Dergisi*. Sayı 47 s. 363-409.
- Artuk, İbrahim. (2007). Nişan. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C.33. Türkiye Diyanet Vakfı: Ankara.
- Günver, Güneş. (2010). Taşrada Meşrutiyete Bakış: II. Meşrutiyet Döneminde Aydın Sancağı. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 6. Sayı: 11. s. 5-45.
- Harita, Ali Gâlib Bey koleksiyonu demirbaş no: 572, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi.
- Karacakaya, Recep, *Ermenilere Yönelik Ermeni Terörü*, İstanbul 2017.

Karacakaya, Recep, *Ermenilere Yönelik Ermeni Suikastleri*, 47 Numara Yayıncılık, İSTANBUL, 2006.

Koloğlu, Orhan. (1987). Girit'te Türkçe Basın. Tarih ve Toplum Aylık Ansiklopedik Dergi. C. VIII, Sayı 48. s. 9-12.

Kubbealti Lugati (lugatim.com/)

Kuneralp, Sinan. Son Dönem Osmanlı Erkan ve Ricali (1839 - 1922) Prosopografik Rehber. İstanbul: ISIS Press, 1999.

Türk Tarih Kurumu'nun dijital tarih çevirme kılavuzu (Hicri, Miladi ve Rûmi tarihleri için), (<http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/>).

Nevsal Asar Mecmuası. 1313. Cahit Öztelli koleksiyonu. no: 521 Süleymaniye Kütüphanesi.

Newyork Times Gazetesi: <http://query.nytimes.com/mem/archive-free/pdf?res=9406E4DD153DE633A25752C1A9679D94669ED7CF>

Posta ve Telgraf Teşkilatı (Ptt) Genel Müdürlüğü, Geçmişten Günümüze Posta, (2007), Ankara: Cem Web Ofset Sanayiis.

Selvi, Haluk, Mihran Damadyan, Bir Ermeni komitecinin İtirafı, Timaş Yayınları, İstanbul 2009.

Şahin, Dilek , Tahran Sefiri Ali Gâlib Bey'in Merkezle Muhâberât Evrâkının (1893 /1895) (Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi)"

Sami, Şemseddin. (2015). Kamus-ı Türkî. Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sami, Şemseddin. Kamusu'l-Alam. (1996). Kaşgar Neşriyat.

Tural, Erkan. (2009) Osmanlı Posta Bürokrasisi. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 28. Sayı: 46. s. 205-230.

Yıldırım, Yavuz. (1981). Mimar Kemalettin Bey (1870-1927). *O-D.T.Ü. Mimarlık Fakültesi Dergisi*, Cilt: 7. Sayı: 1. s.53-76.

Yüksel, Mevlüt. (2012). Erzurum, Bitlis ve Mamûretülaziz Vilâyetlerindeki Ermeni İsyanları (1890-1905). *Ermeni Araştırmaları Dergisi*. Sayı 43. s. 165-194.

EKLER

Ek-1. Ali Gâlib Bey'in Kitap Koleksiyonu Listesi

Bölüm	Demirbaş	Eser Adı	Yazarlar	Yayın Tarihi	Dil	Şekil
Ali Galip Bey	00001	Medeniyet-i İslamiye	Şemseddin Sami	1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00002	Amerikada İslamiyet	Mirza Abdurrahim Efendi	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00003	Liverpol Müslümanlığı	Asmai Efendi (Y.S.Asmay)	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00004	Kur'an-ı Kerim Tercümesi		1926	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00005	Tarih-i Kur'an-ı Kerim	Şerefüddin	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00006	Halli Mesele-i Tufan	Rüşdi Paşa Ahmed	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00007	Sırr-ı İnsan	Giridi Sırrı Paşa	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-001	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi	1309 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-002	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00008-003	Ahsenü'l Kısas	Sırrı Paşa Giridi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00009	Sırr-ı Kur'an	Giridi Sırrı Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00010	Tefsir-i Sure-i Yasin	Hammami-Zade Ali Efendi	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00011	Tabakat Ve Adab-ı Müfessirin	Sırrı Paşa Giridi	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00012	Sahihü'l Buhari	El-Buhari, Muhammed B. İsmail B. İbrahim El-Cu'fi		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00013	Sahihü'l-Buhari Muhtasar-ı Tecrid-i Şerih Tercümesi	Ahmed Naim	1346 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00014	Tercüme-i -İşrak Fi Makarimü'l-Ahlak	Badran Ahmed B.Al-Hüseyn Al-Biruti	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00015	Kenzü'l Akaid	Süleyman Sırrı Efendi	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00016	Mevaidü'l İman	Manastırlı El-Hac İsmail	1308 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00017	Merahu'l-Meali Fi Şerhi'l-Amali	Uşi Siraceddin Ali B.Osman	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00018	Kubbe-i Samaya Bir Hazat	Ebu Said	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00019	Frenk Mukallidliği	İskilibli Mehmed Atıf Ef.	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00020	Mucizatü'l Enbiya	Mehmed Şakir	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00021	Keşfü'l Esrar Ve Defiu'l Esrar	İshak Efendi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00022	Günyetü'l-Mutemalli Ala Munyetü'l-Musalli	İbrahim B.Muhammed B.İbrahim Al-Halabi	1309 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00023	Dürr-i Yekta Şerhi	Hafız Muhammed Esad	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00024	Kitabu's Salat Nimet-i İslamın Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00025	Kitabu'l Hac Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00026	Kitabu'z Zekat Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1322 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00027	Kitabu't Tahare Iı.Kısmı	Mehmed Zihni	1324 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00028	Abdest Ve Namaz	Ahmed Midhat	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00029	Menasiku'l Hac	Murad Efendi	1273 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00030	Tekmiletü'l Menasik	Eyyüb Sabri Efendi	1293 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00031	Ramazan Hediyesi	Muhammed Şemseddin	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00032	İlm-i Hal (Manzum)	Muhammed Rifad	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00033	Zulüm Ve Adl	Mahmud Kadri Nasih	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00034	Muhtasar Fi'l Fıkıh Ala Mezheb Al- İmam Al-Şafi	Ebu Suca Ahmed B.Al-Hasan B.Ahmed Al-İsfahani	1859	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00035	Mürşidü'n-Nisa	El-Hac Mustafa El-Akşehri	1265 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00036	El-İhsaf Fi Ahkamıl Evkaf	Hüseyin Hüsnü Efendi	1310 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00037	Risale-i Kusiyye Tercümesi	Hacı Muhammed Pavisa	1323 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00038	Hikemür Rüfai	Muallim Naci	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00039	İrşadü'l-Ummal İla Ma Yanbagi Fi Lahu Fi Yavm Aşura Va Gayrihi Mine'l- İmal		1293 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00040	Tercüme-i Şerh-i Evrad-ı Fathiyya	Al-Şeyh Ali Al- Hamadani	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00041	Evrad-ı Şerife	Mehmed Nuri Şemseddin	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00042	Dua Mecmuası		1302 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00043- 001	Risale-i Miftahi'l Kulub	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043- 002	Risale-i Murakabe	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043- 003	Risale-i Pendiyye	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043- 004	Ehli Sülûke Lazım Olan Suret-i Tarik-i Şemseddin Nuri	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00043- 005	Vasiyyetname	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044- 001	Risale-i Miftahi'l Kulub	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044- 002	Risale-i Murakabe	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044- 003	Risale-i Pendiyye	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044- 004	Ehli Sülûke Lazım Olan Suret-i Tarik-i Şemseddin Nuri	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00044- 005	Vasiyyetname	Muhammed Nuri Şemseddin Nakşibendi	1330 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00045	Sekizinci Hutbe “Cahidu Fillahi Hakka Cihadih”	Tunalı Hilmi	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00046	Al-Davat İla’l İttihad Li-Dafu Gavail Al-İstibdad	Nasuru’l Hak Al-Osman		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00047	Defu’l Evham	Nasuru’l Hak	1314 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00048	Saadet-i Dünya	Abidin Paşa	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00049	Bülbülistan	El-Haç Mehmed Fevzi Edirne Müftüsü	1312 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00050	Terceme-i Etvaku’z-Zeheb Fi’l-Mevaiz Ve’l-Hutab	Zihni, Mehmed Zihni B. Mehmed Reşid El-İstanbuli	1290	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00051	Al-Tuffaha Verdiye Min Şiyabaş Şeriatı’l – Muhammediyye	Osman B.Abdullah B.Akil B.Yahya Alevi	1297 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00052	Mahmudü’s-Siyer	Eyyüb Sabri Paşa B. Ahmed, Urmiyeli-	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00053	Kıssas-ı Enbiya		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00054	Kıssas-ı Enbiya		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00055	Kıssas-ı Enbiya Ve Tarih-i Hulefa	Ahmed Cevdet Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00056	Manzum Tarih-i Enbiya	Daniş-Zade Şevket Garsi	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00057	Hilye-i Enbiya	Neşati	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00058	Tercüme-i Muhtasar-ı Şemail-i Şerif		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00059	Levamiü’n Nur	Muhammed Tevfik	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00060	Asarü’l Mecidiyye Fi’l Menakıbü’l Halidiyye	Abdullah Efendi-Zade Mehmed Efendi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00061	Menakıb-ı Şemsi’ş-Şumus Der Hakk-ı Hazret-i Mevlana El-Hac Hasan Şükrü Halid El-Arus		1302 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00062	Tevşitu'l Hatr Mebzet Min Menakıb El-Gavs Abdulkadir	H.M.Züyaüddin	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00063	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00064	Kitabü'l-Kavakibi'l-Zahir Fi Menakıb-ı Gevs Abdülkadir	Al-Seyyid Muhammed Ebu'l Huda Efendi	1313 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00065	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00066	Menakıb-ı Yahya Efendi		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00067	Sa'd B.Ebu Vakkas	İbrahim Rıfat Hilmi-Zade	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00068	Mecmua-i Nizamat-ı Girid			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00069	Mecmua-i Nizamat-ı Girid			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00070	Rum İli Şarkinik Nizamname-i Dahilisi			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00071	Sene-i Maliyenin Hicri Sene-i Şemsiye İle İstibdaline Dair	Gazi Ahmed Muhtar Paşa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00072	Avrupa Risalesi		1256 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00073	Koçi Ber Risalesi	Koçi Bey	1277 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00074	Ruhu'l Kıyam			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00075	Devlet-i Osmaniye'nin 1327 H.Senesine Mahsus Bütçesidir		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00076	Devlet-i Osmaniye'nin 1328 H.Senesinde Meclisi Umuminin İctimama Kadar Tatbik Edilecek Bütçe		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00077	Takvim-i Sal Hakkında Bazı Malumat	Gazi Ahmed Muhtar Paşa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00078	Resmi Damga Kanunu (Loi Sur Le Timbre)		1882	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00079	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00080	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00081	Düstur		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00082	Düstur Zeyli		1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00083	Düstur		1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00084	Rehber-i Kavanin	Abdurrahman Hakkı	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00085	Kendi Nokta-i Nazarından Hukuk-ı Düvel	Celal Nuri	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00086	Hukuk-ı Düvel	Said Celal Grigor	1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00087	Kitab-ı Hukuk-ı Milel	Baron E.Otokar	1263 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00088	Muahedat Mecmuası		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00089	Muahedat Mecmuası		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00090	Muahedat Mecmuası		1298 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00091	Muahedat Mecmuası		1298 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00092	Şuray-ı Devletin İmtiyazat-ı Mezhebiyye Denilen Bazı Mesaile Dair Olan Üç Kararı Hakkında Mütalaa-Name	Yanko Veytunus	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00093	Kanunname-i Ceza		1274 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00094	Aliye Divan-ı Harb-i Örfisinde Tedkik Olunan Mes'eley-i İyasiyye Hakkında İzahat		1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00095	Ceza Kanunname-i Hümayunu (Kanunname-i Caza)			Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00096	Ahkam-ı Adliyenin Mukaddemesiyle Kitab-ı Evveli		1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00097	Ahkam-ı Adliyeden Kitabü'l Kefale		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00098	Maadin Nizamnamesi		1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00099	Düstur-ı Askeri		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00100	Efkar-ı Harbiye Ve Tesisat-ı Askeriye	Mustafa Hami Paşa	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00101	Zaman-ı Muhaberede Demir Demir Yolların Usul-i Tahribiyesi	Miralay Ata Bey	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00102	Tuhfetü'l-Kibar Fi Esfari'l- Bihar	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife	1141 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00103	El-Dalilü'l-Mısri 1931	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00104	Yeni Cep Lugatı Almanca Türkçe	Mehmed Ali	1331 H	Almanca	Basılı
Ali Galip Bey	00105	Kamus-ı Fransevi	Şemseddin Sami	1318 H	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00106	Küçük Kamus-ı Fransevi	Sami Bey Freshery	1886	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00107	Cep Lugatı Fransızca-Türkçe	Vizontal-Mehmed Şevket	1308 H	Fransızca	Basılı
Ali Galip Bey	00108	Burhan-ı Katı		1302 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00109	Lugat-ı Ahter-i Cedid		1302 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00110	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00111	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00112	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1250 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00113	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00114	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00115	El-Okyanusu'l-Basit Fi Tercümetü'l-Kamusi'l-Muhit	El-Firuzabadi-Ebü't- Tahir Mecdüddin Muhammed B. Ya`Kub	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00116	Tuhfe-i Vehbi	Sünbülzade Vehbi, Muhammed Vehbi El- Mar'aşı		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00117	Tuhfe-i Vehbi	Sünbülzade Vehbi, Muhammed Vehbi El- Mar'aşı	1297 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00118	Çocuklar İçim Lugat-ı Kitabı			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00119	Lugat-ı Ebuz-Ziya	Ebu'z Ziya Tevfik	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00120	Sarfı Lisan-ı İngiliz			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121- 001	Kavaid-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121- 002	Kavaid-i Emsile-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00121- 002	Kavaid-i Emsile-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00121-003	Emsile-i Muhtelif-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00122-001	Kavaid-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00122-003	Emsile-i Muhtelif-i Farisiyye	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad İbn-i Al-Şeyh El-Hac Abdulhalim	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00123	Meşrik-i Kavaid-i Farisiyye	Mehmed Behcet	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00124	Aksa'l Ereb Fi Tercümeti Mukaddemeti'l Edeb	Ebu'l Kasım Mahmud B.Ömer Al-Zemahşeri	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00125	Aksa'l Ereb Fi Tercümeti Mukaddemeti'l Edeb	Ebu'l Kasım Mahmud B.Ömer Al-Zemahşeri	1313 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00126-001	Merah	Ahmed B.Ali B.Mesud		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-002	İzzi	Zencani İzzeddin İbrahim B.Abdulvahhab		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-003	Maksud	Birgivi Muhyiddin Muh.B.Pir Ali		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-004	Bina			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00126-005	Emsile			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00127-001	Gramatica Arabigo-Espanola	Fray Françisco Canes	1775	İspanyolca	Basılı
Ali Galip Bey	00127-002	Texto Dela Docteima Cristiana	Fray Françisco Canes	1775	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00128	Sarf Mizan Al-Arab			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00129	Tafsilü't Telif Fi Tavzih Masali't Tasrif	El-Hac İbrahim B. İsmail	1289 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00130	Kitab-ı Kavaid Al-Lugat Al-Arabiyya Li-Talamiz Al-Madaris Al-Sanaviyya	Heyet	1332 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00131-001	Aruz-u Endülüsi	Ebu Abdullah Muhammed	1274 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00131-002	Aruz-ı Cami	Cami	1274 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00132	Sübha-i Sıbyan		1264 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00133	Elfaz-ı Furuk	Mütercim-Zade İsmet	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00134	Talim-i Kıraat	Muallim Naci		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00135	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00136	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00137	Galatat-ı Terceme	Said	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00138	Hatiat-ı Terceme	F.İhsan	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00139	Hatiat-ı Terceme	F.İhsan	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00140	Ameli Ve Nazari İlm-i Hisab	Ahmed Şükrü	1208 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00141	Hesab-ı Muamelet	Kolağası Ahmed Ragıb Efendi	1295 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00142	Telhisil Emel	El-Hac Ahmed Tevhid Efendi	1270 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00143	Takvim-i Sal			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00144	Takvim			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00145	Takvim-i Sal	Müneccimbaşı Hüseyin Nureddin		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00146	Takvim-i Sal	Müneccimbaşı Es-Seyyid Mehmed Arif		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00147	Takvim-i Zaman	Abdulmuin		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00148	İlmü'l Arz Ve'l Maadin		1294 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00149	Tarih-i Tekvin Yahut Hilkat	Hoca Tahsin	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00150	Osmanlı Türk Tababeti	Osman Şevki	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00151	Mukaddeme-i Tarih-i Tabi'i	Hüseyin Remzi	1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00152	Ma Hadara	Es-Seyyid Hafız Muhammed Murad	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00153	İlm-i Ensac-ı Tabiyye	Teffik Receb	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00154	İlm-i Teşrih Tavsifi	Hasan Mazhar	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00155	Fevaid Al-Munahha Fi Kavaidi's Sıhha	El-Hac Mehmed Reşid Efendi	1280 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00156	Rehber-i Sıhhat	Dr.Muhyiddin	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00157- 001	Tedbiri'l-Sıhhat-i Madrası	Ahmed Hayreddin Abduh	1351 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00157- 002	Riayat-ı Etfal Ve'l Ahdas	Zeyneb Al-Sadık	1351 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00158	El-İyadati'l-Sariyya	Muhammed Kamil Bardak	1345 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00159	Pharmacopoeia Of The Agyptian Hospitals 1921		1921	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00160	Usul-i Teşhis-i Seriri	K.Kalemperer	1325 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00161- 001	Muhtasar Emraz-ı Akliyye	Avni Mahmud	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00161- 002	Sababet-i Adliye Rehberi	Bahaeddin Şakir-Vasfi	1330 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162- 001	Emraz-ı Dahileyve Cümle-i Asabiyye Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162- 002	Emraz-ı Dahileyve Cihaz-ı Hazmi Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00162- 003	Emraz-ı Dahileyve Cihaz Yolu Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00163-001	Emraz-ı Dahileyve Emraz-ı Cihaz-ı Teneffüsü	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-002	Emraz-ı Dahileyve Cihaz-ı Deveran-ı Ve Dem Hastalıkları	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-003	Emraz-ı Dahileyve Emraz-ı İmtaniyye Ve Tufeyliye	Kolle	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00163-004	Emraz-ı Dahileyve İğtıda İfrazat-ı Dahiliyye	Kolle	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00164	Kitab Vaciz Anı'l Emraz Al-Mi'diyya		1924	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00165	Bel Soğukluğu Ve Tedbirleri Vafiye Ve Şafiyesi			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00166	Zübdetü'l Ulum	Mustafa Hami Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00167	Eskişehir Livasının 1331 Ve 1332 Senesi Tecrübe Tarlasının Kimyevi Gübre Netayicini Mübeyyin Raporudur.	Sami Efendi	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00168	Hezar Esrar (Pratik Hayatta Zorluklar İçin Tavsiyeler)		1285 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00169	Rehber-i Umuru Beytiyye	Mehmed İzzet	1319 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00170	Usul-i Defter-i Cedid	Muhyiddin	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00171	Usul-i Defter-i Cedid	Muhyiddin	1300 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00172	Heyet-i Sabika-i Kostantiniyye	Şemsi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00173	Al-Mağani'l Misri	Mahmud Hamdi Al-Bulaki	1330 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00174	Mecmua-i Karha Ve Naksha Ve Şarkıyyat [Haşim Bey Mecmuası]	[Haşim Bey B. Seyyid Mehmed Sadık Ağa El-İstanbuli]	1280 H	Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00175	Nuhbe-i Elhan-ı Pişrev Ve Saz Semaileri			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00176	Şarkı Mecmuası	Mehmed Arif	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00177	Gıda-i Ruh Yahut Cep Mecmuası		1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00178	Mecmua-i Mükemmele-i Fusul Ve Şarkiyyat	Seyyid Mehmed Nuri		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00179	Mukaddime İbn-i Haldun	İbn Haldun, Abdurrahman B. Muhammed El-Hadrami	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00180	Guillaume Tell (Giyan Tel)	Schiller	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00181	Tercüme-i Telamak	Fenelon	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00182	Talihsiz	Oktav Föyye	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00183	Sevday-i Hakiki	Pol Borje	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00184	Bostan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1287 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00185	Bostan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1303 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00186	Şerh-i Bostan	Sa'di Eş-Şirazi, Muslihuiddin Sa'di B. Abdullah	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00187	Gülistan	Sadi-i Şirazi Musluhiddin Sadi B. Abdullah	1261 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00188	Şerh-i Gülistan	Sadi-i Şirazi Sadi B. Abdullah	1249 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00189	Yeni Müntehab-ı Gülistan		1312 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00190	Cidal-i Sadi Ba Müdde-i (Nazmen Tercüme)	Sadi	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00191	Divan-ı Hafız	Hafız	1281 H	Farsça	Basılı

Ali Galip Bey	00192-001	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00192-002	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00193-001	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00193-002	Şerh-i Divan-ı Hafız	Hafız-ı Şirazi	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00194	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00195	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00196	Şerh-i Mesnevi Şerif	Abidin Paşa	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00197	Güzide-i Baharistab	Mehmed Behcet	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00198	Güzide-i Baharistab	Mehmed Behcet	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00199	Al-Fevaid Al-Ziyaiyye	El-Cami, Nureddin Abdurrahman B. Ahmed El-Horasani	1309 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00200	Tercüme-i Divan-ı Ahmed Yesevi	Ahmed Yesevi	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00201	Tercüme-i Divan-ı Ahmed Yesevi	Ahmed Yesevi	1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00202	Kasidetü'l Nuriye	Hulusi-Zade Abdukadir Raşid	1290 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00203	Maşra Kalyupatra	Ahmed Şevki Bey	1929	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00204	Abduh Bek Kıssatun Mısriyyatun İctimaiyya	Ahmed Zeki Ebu Sadi	1926	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00205	Kısas Tamsiliyya	Taha Hüseyin	1924	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00206	Rivayat Kambiz Bi'l Mizan	Abbas Mahmud Al-Akkad		Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00207	Al-Hutbatu'l-İmamiyye	Aki B.Ebu Talim	1318 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00208	Mirat Fukaha Ve Fukaha			Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00209	Münşeat-ı Aziziyye Fi Asar-ı Osmaniye	Hacı İsmail	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00210	Mebani'l İnşa	Süleyman Bey	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00211	Talim-i Edebiyyet	Mahmud Ekram Recaizade	1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00212	Muhammediyye	Yazıcı-Zade Eş-Şeyh Muhammed Efendi	1326 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00213	Külliyat-ı Divan	Aziz Mahmud Hüdai Efendi	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00214-001	Dinan-ı Nabi	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00214-002	Divançe-i Farisi	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00214-003	Hayriye	Nabi, Yusuf B. Abdullah Er-Rehavi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00215-001	Divan-ı Şeyh Gâlib	Şeyh Gâlib	1252 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00215-002	Hüsn-ü Aşk	Şeyh Gâlib	1252 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00216-001	Divan-ı Hakkı	El-Bursevi, İsmail Hakkı B. Mustafa El-Celveti	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00216-002	Makalat-ı İsmail Hakkı	El-Bursevi, İsmail Hakkı B. Mustafa El-Celveti	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00217	Divan-ı Halimgiray	Halimgiray Sultan	1257 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00218	Divan-ı Osman Vevres	Osman Vevres	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00219	Divan-ı Münif	Münif Mustafa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00220	Fuzulinin Gayr-i Matbu Eşarı	Fuzuli, Muhammed B. Süleyman El-Bağdadi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00221	Hezeliyyat-ı Süruri	Sururi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00222	Eşar-ı Ziya	Ziya Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00223	Tercibend	Ziya Paşa		Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00224	Eşar-ı Mahmud Paşa	Mahmud Paşa (Damad)		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00225-001	Divan-ı Fitnat	Fitnat Hanım	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00225-002	Gazaliyat	Fitnat Hanım	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00226	Aks-i Sada	Nigar Binti Osman	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00227	Terkib-i Bend	Ayatullah Bey	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00228	Divan-ı Zati	Zati	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00229	Divan-ı Zekai	Zekai	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00230	Şerare	Muallim Naci	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00231	Leyal-i Kirizan	Hüseyin Siret	1325 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00232	Eşar-ı Vefa	Ahmed Vefa	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-001	Letaif-i Rivay Eyvah	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-002	Iskat-ı Cenin Facia	Hasan Bedreddin	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-003	Firkat	Ahmed Muhtar	1293 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00233-004	Ecel-i Kaza Facia	Tevfik	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-001	Afet-i Ceh Yahut İnhimak-ı Seyahat	Mehmed Sadi	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-002	Hasret Acıklı	İzzet Nuri	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-003	Hata-i Misvan Yahut Sakız Esirleri	Giridi Rıfat Bey	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-004	Akif Bey	Kemal Mehmed Namık	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00234-005	Asi Behcet	Sadık	1292 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00235-001	Ümidimiz Mülakat Yahut İstifade-i İbret	Abdulhalim	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-002	Gönül Eğlencesi Ülfet			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-003	Felaket	Nefi	1292 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-004	Mutlu Aşk Yahut Senar Ormanı	K.Pürgam	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00235-006	Tiyatro İle İlgili Bir Eser (İsimsizdir)		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00236	Meşhur Köroğlu		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00237	Hikaye-i Temimdar		1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00238	İntibah	Namık Kemal	1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00239	Hikaye	Halid Ziya Uşşaklıgil	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00240	Nümune-i Hayal	Ahmed Rasim	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00241	Mühr-i Dil	Vacihî	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00242	Makeke-i Hayal	Makbule Leman Hanım	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00243	Küçük Fıkralar	Halid Ziya Uşşaklıgil	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00244	Hayat-ı Muhayyel	Hüseyin Cahid	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00245	Hazan Yaprakları	Kıyasi-Zade Ali Refik	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00246	Niran	Niran Hanım	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00247	Niran	Niran Hanım	1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00248	Düşündüm	Dr.Serafeddin Mamumi	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00249	Tac Giyen Millet	Celal Nuri	1309	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00250	Eser-i Akif Paşa	Akif Paşa	1290 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00251	İttihad Ve Terraki Cemiyetine Açık Mektuplar	Sabahaddin	1327 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00252	Manzume-i Durub-i Emsal		1262 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00253	Bahar-ı Daniş	Şeyh İnayatullah	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00254	Makalat-ı Hikemiyye	İbrahim Edhem Giridi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-001	Hamse-i Nergisi	Nergisizade, Muhammed B. Ahmed El-Bosnevi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-002	İksir-i Saadet			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-003	Meşaku'l Uşşak	Nergisi-Muh. B. Muhammed El-Bosnevi	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-004	Kanunü'r-Reşad	Nergisi-Muh. B. Muhammed El-Bosnevi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00255-005	El-Akvalü'l-Müselleme Fi Gazavat-ı Mesleme	Nergisizade, Muhammed B. Ahmed El-Bosnevi		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00256	Cümel-i Müntehabe-i Kemal	Ebu'z Ziya Tevfik	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00257	Vesile-i İntibah	Hüseyin Remzi	1318 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00258	Evrak-ı Perişan	Namık Kemal		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00259	Nevadirü'z Zürefa			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00260-001	Evrak-ı Eyyam	Cenab Şehabeddin	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00260-002	Eyyam-ı Girizan	Manastırlı Bahaüddin	1324 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00261	Tarih Sahifeleri	Ahmed Refik	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00262-001	Evrak-ı Perişan Devri İstila	Namık Kemal	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00262-002	Evrak-ı Perişan Teracim-i Ahval-i Salahaddin	Namık Kemal	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00263	Kitab Muğnil Kitab	Seyyid Mehmed Nüzhed	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00264	Musa B.Ali Gazan Yahut Hamiyyet	Naci	1286 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00265	Cidal Yahut Makes-i Hakikat İsmail Hakkı		1908	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00266	Hayat Ve Kitaplar	Ahmed Şuayb	1317 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00267	Gülzar-ı Hakikat (Mesnevi Şerif Hikayeleri)	Fazlulah Rahmi	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00268	Teceddüd İlm-i Edebi	Baha Tevfik		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00269	İstilahat-ı Edbiyye	Muallim Naci	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00270	Salname 1291 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00271	Salname 1292 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00272	Salname 1292 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00273	Salname 1294 H		1294 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00274	Salname 1295 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00275	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1299 H		1299 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00276	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1301 H		1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00277	Salname-i Nezaretr-i Haricye 1301 H		1302	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00278	Salname-i Nezaretr-i Haricye 1301 H		1302	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00279	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1304 H		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00280	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1309 H		1309 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00281	Salname-i Trabzon 1311 H		1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00282	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1312 H		1312 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00283	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1314 H		1316 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00284	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1320 H		1318 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00285	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1325 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00286	Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1326 H			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00287	Suret-i Hattı Hümayun		1272 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00288	Devlet-i Aliyyenin Diğer Devletlerle Muahedeleri		1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00289	Tarihçe-i Beşer	Ahmed Macid-Ahmed Edib	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00290	Meclisi Mebusan Birinci Devre-i İctimaiyye 3 Kanun-ı Evvel 1324 H- 3 Kanun-ı Sani 1327 H		1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00291	İbret-Amiz Bir Hatıra-i Tarihiyye	Abdulkerim B.Said	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00292	Paris Bak Paris	Muhammed El-Savi	1352 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00293	Muhtasar Tarih-i Umumi	Mehmed Murad	1310 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00294	Zahaya Mısra Fi'l Sudan Va Hafaya Al-Siyasat Al- İngiliziyya		1349 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00295	Beyan Der Nakş-ı Cihan (Coğrafyay-ı Kebir)	Kurtamber	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00296	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyyeye Teberiyyat Eden Kırım Hanlarının Tercüme-i Halleri	Halim Giray	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00297	Reşid Paşa Merhumun Bazı Asar-ı Siyasiyesi		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00298	Yahya B.Halid B.Bermek	Ebuz Ziya	1300 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00299	Kainat Kütüphanesi-i Tarih	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00300	Cevdet Paşa	İsmail Hakkı	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00301	Ahmed Midhat Efendi	İsmail Efendi	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00302	Muallim Naci Efendi	İsmail Hakkı	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00303	Ahmed Midhat Efendi Hazretlerine Arizadır	Said	1315 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00304	Bismark Hayatı Hususi Ve Siyasisi	İsmail Hakkı-Ali Reşad	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00305	Miralay Sadık Bey Ve Yeni Çıkan Fırka Münasebetiyle Sanlı Türkler-Kahraman Osmanlılar	Safaddin Kamil	1329 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00306	Bizans İmparatoriçeleri	Ahmed Refik	1331 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00307	Muzakkarat Al-Mumassilat Al-Alamiyya Al-Mashura Sara Barnar An-Hayatiha Al- Hassa Va'l Amma	Haşim İbrahim	1350 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00308	Büyük Tarih-i Umumi	Ahmed Refik	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00309	Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00310	Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00311	Miratü'l Hameyn-Mir'at-ı Mekke	Eyyüb Sabri Paşa	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00312- 001	Kitab Durar Al-Tican Fi Tarih-i Bani'l Aşkan	Muhammed Hasan Han	1310 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00312- 002	Kitab-ı Tatbik-i Lugat-ı Coğrafya	Muhammed Hasan Han	1311 H	Farsça	Basılı
Ali Galip Bey	00313	On Sekizinci Asır Tarihi Fransa İnkılabının Kebiri	Faik Sabri	1328 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00314	Muhtasar İngiltere Tarih-i	Sabir	1316 H	Türkçe	Basılı

İnkılabı

Ali Galip Bey	00315	Danimarka Tarihi	Ahmed Midhat	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00316	Avrupanın Asri Cedid Tarihi		1291 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00317	Endülüs Tarihi	Ziya Paşa	1276 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00318	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis	1153 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00319	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00320	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00321	Tarih-i Raşid	Raşid, Muhammed Raşid B. Mustafa El-Malati, Vak'anüvis	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00322	Tarih-i İzzi	İzzi Süleyman B.Halil	1199 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00323	Tarih-i Sami Ve Şakir Ve Subhi	Sami Ve Şakir Ve Subhi	1198 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00324	Tarih-i Vasıf	Ahmed Vasıf Efendi	1246 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00325	Münşeât-ı Feridun	Ferudun Bey	1274 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00326	Münşeât-ı Feridun	Ferudun Bey	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00327	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00328	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed	1288 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00329	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00330	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00331	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00332	Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye Tarihi	Hayrullah Efendi B. Abdülhak B. Muhammed		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00333	Nuhnet Al-Tevarih Ve'l Ahbar	Mehmed B.Mehmed Edirnevi	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00334	Tarih-i Asım	Çelebizade, İsmail Asım B. Muhammed En-Nevşehri		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00335	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00336	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00337	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa	1275 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00338	Tarih-i Cevdet	Ahmed Cevdet Paşa	1278 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00339	Malumatu'l Kafiye Fi Memaliki'l Osmaniye	Ahmed Cevdet Paşa	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00340	Tarih-i Çelebi-Zade Asım	Küçük Çelebi-Zade İsmail Asım Efendi	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00341	Tarih-i Peçevi	Peçevi, İbrahim Efendi Ed-Defterdar	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00342	Tuhfetü'l Ahbab Bak.Tarih-i Saf		1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00343	Nuhbetü'l Vekayi	Mehmed Süreyya	1287 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00344	Tarih-i Ebul Faruk	Mehmed Murad	1329 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00345	Tarih-i Ebul Faruk	Mehmed Murad	1332 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00346	Fezleke-i Tarih-i Osmani		1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00347	Tarih-i Timulenk	Nazmi-Zade Hüseyin Murtaza	1277 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00348	Tarih-i Timulenk	Nazmi-Zade Hüseyin Murtaza	1277 H	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00349	Şefikname 1115 Senesinde Zuhura Gelen Edirne Vakasının Tarihi	Meşref-Zade Şefik Muhammed	1282 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00350	Mesele-i Şarkıyye	Ali Kemal	1900	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00351	Hulasatü'l İtibar	Ahmed Resmi Efendi	1286 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00352	Makedonya Mazi-Hal- İstikbal		1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00353	Osmanlı Yunan Seferi Domke Meydan Muhaberesi	Osman Safi	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00354	Devlet	İbnür Reşad	1302 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00355	Tarih Al-Fayyum	Mustafa Hasanayn Al- Manşure	1927	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00356	Rihlet Mısır Va's Sudan	Muhammed Mihri Karkuki	1914	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00357	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00358	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00359	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1308 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00360	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1311 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00361	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1314 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00362	Kamusu'l Alam	Şemseddin Sami	1316 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00363	Al-Muktataf		1342 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00364	Daruş-Şafaka		1327 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00365	Mecmua-i Fünun		1279 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00366	Güneş		1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00367	El-Neşrat El-Fenniyye	M.Carpona	1331 H	Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00368	Al-Macallat Al-Ziraiyya Al- Misriyya		1932	Arapça	Basılı

Ali Galip Bey	00369	Mecmua-i Aşar			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00370	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00371	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00372	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00373	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00374	Hikemiyyat-ı Arabiyye	El-Hac İbrahim	1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00375	Asar-ı Edebiyye		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00376	Asar-ı Edebiyye		1304 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00377	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00378	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00379	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00380	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00381	Edebiyyet-ı Osmaniyye	El-Hac İbrahim	1305 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00382	Muallim		1333 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00383	Takvim-i Bahar	Ahmed Macid-Ahmed Edib	1307 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00384	Rebi'i Marifet	Ebu'z Ziya Tevfik	1297 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00385	Marifetname	İbrahim Hakkı	1280 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00386	Muharrerat-ı Nadire Asar		1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00387	Mizamül Hak Fi İhtiyarü'l Ehak	Katib Çelebi, Mustafa B. Abdullah El-İstanbuli, Hacı Halife	1289 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00388	Hava Edebiyatı		1927	Türkçe	Basılı

Ali Galip Bey	00389	Muharrerat-ı Hususiyye-i Akif Paşa	Akif Paşa	1301 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00390	Ruh	L. N. Tolstoy	1340 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00391-001	Yıldızname			Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00391-002	Kuraname	İmam Cafer Sadık		Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00392	Kitab Sirru'l-Esrar Fi İstihzar Al-Cinn Va Sarf Al-İmar			Arapça	Basılı
Ali Galip Bey	00393	İlm-i Ruh-i İctimai	Dr.Gustave Le Bon	1924	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00394	Es-Senedü'l-Muhkem Fi Tercümetü'l-Sullam	Karsizade-Mahmud Nedim	1303 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00395	Lehçe-i Osmani	Ahmed Vefik Paşa	1306 H	Türkçe	Basılı
Ali Galip Bey	00396	Lahican Meselesine Dair Muhaberat			Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00397	Girit Ve Aydın Vilayeti Muhaberatı			Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00398	Tahran'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Ma'ruzat Suretidir		1313	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00399	Berlin Sefareti İle Mabeyn-i Hümayun Arasındaki Muhaberat Kanun-i Sani		1313	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00400	Tahran Sefareti Muhaberat Evrakı		1310	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00401	Ermenilerle İlgili Muhaberat		1316	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00402	Tahran'dan Mebeyn-i Humayun İle Cereyan Eden Telgraf Muhaberatı			Türkçe	El Yazısı

Ali Galip Bey	00403	Sina Hadisesini Sefaret-i Sina'ya İfa Edilen Layiha	İhsan Bey	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00404	Viyana'dan Mabeyn-i Hümayuna Takdim Olunan Maruzat		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00405	Atina'dan Mabeyn-i Hümayun Ve Zaptiye Nezareti İle Cereyan Eden Muhaberat		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00406	Evrad		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00407	Vasiyetname	Seyid Muhammed Necib 1270	Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00408	Şiir Mecmuası		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00409	Kırk Hadis		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00410	Vasiyet'i İmam-ı Azam		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00411	Efkar'ı Siyasiye		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00412	Risale-i Hacc		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00413	Hatıra Ve Şarkı Sözleri		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00414	Kaside		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00415	Musiki Nota Ve Makamlar		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00416	Musiki Nota Ve Makamlar		Türkçe	El Yazısı
Ali Galip Bey	00417	Kaside-i Amali		Arapça	El Yazısı
Ali Galip Bey	00418	Risale-i Aka'id		Arapça	El Yazısı

Ali Galip Bey	00419	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Fran-Neco)	Jules Troussel		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00420	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Neco-Rabo)	Jules Troussel		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00421- 001	Nouveau Dictionnaire Encyclopédique Universel Illustré (Rabo-Zymo)	Jules Troussel		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00421- 002	Atlas Et Notices Géographiques Complémentaires			Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00422	Dictionnaire De La Langue Française (A-C)	E. Littré	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00423	Dictionnaire De La Langue Française (D-H)	E. Littré	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00424	Dictionnaire De La Langue Française (I-P)	E. Littré	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00425	Dictionnaire De La Langue Française (Q-Z)	E. Littré	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00426- 001	Dictionnaire De La Langue Française (Supplément)	E. Littré	1886	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00426- 002	Dictionnaire Étymologique Des Mots D'origine Orientale (Arabe, Hébreux, Persan, Turc, Malais)	Marcel Devic		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00427	Documents Diplomatiques Affaires De Macédoine 1902		1903	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00428	Fastes Militaires Des Indes- Orientales Néerlandises	A. J. A. Gerlach	1859	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00429	Oeuvres Complètes: Poésies (1829-1852)	Alfred De Musset		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00430	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statistique Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1892	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00431	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statistique Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1891	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00432	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statistique Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1894	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00433	La Turquie D'asie Géographie Administrative Statistique Descriptive Et Raisonnée De Chaque Province De L'asie-Mineure	Vital Cuinet	1894	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00434	Formulaire Des Chancelleries Diplomatiques Et Consulaires	M. A. De Clercq – M. C. De Vallat	1890	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00435	Formulaire Des Chancelleries Diplomatiques Et Consulaires	M. A. De Clercq – M. C. De Vallat	1890	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00436	Dictionnaire Général De La Politique (A-G)	Maurice Block	1884	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00437	Dictionnaire Général De La Politique (H-Z)	Maurice Block	1884	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00438	Dictionnaire De La Langue Française Avec Un Supplément D'histoire Et De Géographie	E. Littré	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00439	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1864	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00440	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1865	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00441	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1866	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00442	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1876	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00443	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1882	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00444	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1892	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00445	Recueil Des Traités De La Porte Ottomane	Baron I. De Testa	1894	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00446	Dictionnaire De Droit International Public Et Privé	Charles Calve	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00447	Dictionnaire De Droit International Public Et Privé	Charles Calve	1885	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00448	Histoire Politique De L'europe Contemporaine: Evolution Des Partis Et Des Formes Politiques 1814-1896	Ch. Seignobos	1897	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00449	Dictionnaire Universel Théorique Et Pratique Du Commerce Et De La Navigation (H-Z)		1873	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00450	Cours De Droit Diplomatique A L'usage Des Agents Du Ministère Des Affaires Etrangères Des États Européens Et Américains	P. Pradier-Fodéré	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00451	Cours De Droit Diplomatique A L'usage Des Agents Du Ministère Des Affaires Etrangères Des États Européens Et Américains	P. Pradier-Fodéré	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00452	Contemporain	Messidor Roman	1876	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00453	Gleanings From English Prose	D. Hoekzema		İngilizce Basılı

		Correspondance Diplomatique Du Baron De Staöl-Holstein Ambassadeur De Suède En France Et De Mon Successeur Comme Chargé D'affaires Le Baron Brinkman Documents Inédits Sur La Revolution (1783- 1799)	L. Leouzou Le Duc	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00454				
Ali Galip Bey	00455	Le Droit International Public De L'europe	A.-G. Heffter	1866	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00456	Introduction Générale A L'étude Du Droit Contenant Outre Léencyclopédie Juridique	M. Eschbach	1856	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00457	Droit Des Gêns La Nationalité Au Point De Vue Des Rapports Internationaux	George Cogordan	1879	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00458	Principes De La Science Politique	M. E. De Parieu	1870	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00459	Code Civil Par Demandes Et Réponses	Prosper Rambaud	1875	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00460	La Turquie Contemporaine		1935	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00461	Histoire Générale Comprenanat L'hisoire Abrégée De L'antiquité Du Moyen Age Et Des Temps Modernes Jusqu'en 1848	Victor Duruy	1891	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00462	Histoire De La Russie	Alfred Rambaud	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00463	Histoire De L'empire Ottoman	Vicomte A. De La Jonquière	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00464	La Question Des Réformes Dans La Turquie D'europe Exposé Documentaire		1903	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00465	Felix Batel Ou La Hollande A Java	Jules Babut	1869	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00466	Exposition Universelle De 1867 Rapports De La Commission Scientifique Impériale Ottomane	Djémil Pacha – Salaheddin Bey		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00467	Exposition Universelle De 1867 Rapports De La Commission Scientifique Impériale Ottomane	Djémil Pacha – Salaheddin Bey		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00468	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions...	Charles De Martens	1866	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00469	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions...	Charles De Martens	1866	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00470	Le Guidé Diplomatique Précis Des Droits Et Des Fonctions...	Charles De Martens	1866	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00471	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L’empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1873	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00472	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L’empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00473	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L’empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00474	Législation Ottomane Ou Recueil Des Lois Reglements, Ordonnances, Traités, Capitulations Et Autres Documents Officiels De L'empire Ottoman	Aristarchi Bey Grégoire	1874	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00475	Appendice A La Législation Ottomane, Contenant Les Lois Et Règlements Promulguées Àpartir De L'année 1874-1878	Demetrius Nicolaides	1878	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00476	Législation Ottomane, Code Civil Ottoman, Livre I-VIII	Demetrius Nicolaides	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00477	Législation Ottomane, Contenant Le Code Civil Ottoman	Demetrius Nicolaides	1888	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00478	Histoire De L'autriche- Hongrie Depuis Le Origines Jusqu'a L'année 1894	Louis Leger	1895	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00479	L'egypte Et Le Soudan Egyptien	Henri Pensa	1895	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00480	Histoire Ancienne Des Peuples De L'orient	G. Maspere	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00481	Manuel De Droit International Public Et Privex	M. Charles Calve		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00482	Histoire D'angleterre	J.-A. Fleury	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00483	Oeuvres Politiques De Machiavel, Traduction Périès	M. Charles Louandre	1865	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00484	Manuel Théorique Et Pratique Des Agents Diplomatiques Et Consulaires Français Et Etrangers	Ernest Lehr	1888	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00485	L'egypte Et Le Soudan Egyptien	Henri Pensa	1895	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00486	La Force Et La Faiblesse De La Turquie	Mourad Bey	1897	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00487	L'europe Politique En 1892 (Gouvernement-Parlement- Presse): L'Allemagne L'Andorre	Léon Santupéry	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00488	Revue De Droit International Et De Législation Comparée		1902	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00489	Mémoires De Barras Membre Du Directoire	George Duruy	1895	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00490	L'instruction Publique En Turquie Republicaine		1936	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00491	Cours De Géographie	E. Cortambert	1882	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00492	Histoire De La Révolution Française	Théod. H. Barrau	1913	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00493	Grammaire Elémentaire Lexicologique	P. Larousse	1883	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00494	L'année Préparatoire De Grammaire	Larive – Fleury		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00495	Abrégé De La Grammaire Française Ou Extrait De La Nouvelle Grammaire Française	M. Noël – M. Chapsal	1889	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00496	La Première Année De Grammaire	Larive- Fleury	1914	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00497	Grammaire Cours Moyen	Claude Auge	1916	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00498	The Primary Grammar	R. R. Smithard		İngilizce Basılı
Ali Galip Bey	00499	Török-Magyar Tarsalgo = Osmanlı Ve Madsar Tekellüm Riszaleszi	Schwartzter Géza	1878	Muhtelif Basılı
Ali Galip Bey	00500	Leçons Italiennes De Littérature Et De Morale, Sur Le Plan Des Leçons Françaises Latines Et Anglaises	M. Noël	1824	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00501	Verses New And Old For Secondary Schools	J. Edgar- A. G. Edgar	1929	İngilizce Basılı

Ali Galip Bey	00502	La Retraite Sentimentale (Roman)	Colette Willy	1923	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00503	Conquêtes Et Découvertes De La République Des Pays- Bas	Jules Geslin		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00504	Conquêtes Et Découvertes De La République Des Pays- Bas	Jules Geslin		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00505	Oeuvres Complètes	Montesquieu	1880	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00506	Oeuvres Complètes	Racine	1862	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00507	Nakôta Radj-Râdja Ou La Couronne Des Rois	Bokhâri De Djohôre	1878	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00508	La Vie A La Campagne	F. Cunisset-Carton	1907	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00509	Le Journal D'une Masseuse	Vrille		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00510	Le Sourire De Paris (Roman Inédit)	Maurice Duplay		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00511	The Remembered Kiss	Ruby M. Ayres		İngilizce Basılı
Ali Galip Bey	00512	Little Caesar (Roman)	W.-R. Burnett	1933	İngilizce Basılı
Ali Galip Bey	00513	Offizieller Führer Durch Die ... Sächsisch-Thüringische Industrie- Und Gewerbe- Ausstellung		1897	Almanca Basılı
Ali Galip Bey	00514	Führer Durch Leipzigs Sehenswürdigkeiten Und Geschäftswelt Mit Verkehrs- Lexikon Und Grossem Stantplan			Almanca Basılı
Ali Galip Bey	00515	Anatomie Et Physiologie Humaines Suivies De L'étude Des Principaux Groupes Zoologiques	Antoine Pizon	1913	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00516	Traite De Pathologie Interne	S. Jaccoud	1877	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00517- 001	Hygiène	G.-R. Lemoine	1921	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00517-002	Régimes	F. Rathery	1921	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00518	Précis De Pathologie Tropicale	H. Salanoue-Ipin	1910	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00519	Précis De Physiologie	E. Hédon	1910	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00520	Précis De Psyciaetrie	E. Régis	1914	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00521	Précis De Pathologie Externe	E. Forgue	1917	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00522	Précis De Pathologie Externe	E. Forgue	1917	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00523	Manuel De L'infirmière-Hospitalière		1914	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00524	Oto-Rhino-Laryngologie Du Médecin Praticien	Georges Laurens	1919	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00525	Traité Pratique D'analyse Chimique, Microsqopique Et Bactériologique Des Urines	Guston Dommergue	1901	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00526	Le Traitement Pratique De La Tuberclose Pulmonaire	Louis Rénon	1908	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00527	Précis D'ophthalmologie	F. Terrien	1908	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00528	Manuel De Coprologie Clinique	R. Goiffon	1925	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00529	Maladies Des Méninges	J. Castaigne- G. Paiseau	1914	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00530	Maladies De L'estomac	J. Castaigne- J. Auburtin	1912	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00531	Maladies Du Foie Et Des Voies Bilioires	J. Castaigne- N. Fiessinger	1912	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00532	Le Corps Humain	A. Le Pileur	1883	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00533	Manuel Pratique De La Médication Hypodermique		1921	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00534	Aide-Mémoire D'hygiène	Paul Lefert	1916	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00535	Aide-Mémoire De Gynécologie	Paul Lefert	1900	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00536	Aide-Mémoire De Pathologie Externe Generale	Paul Lefert		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00537	Le Vétérinaire Des Villes Et Des Campagnes	H. Desaulx		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00538	La Médecine Domestique Et La Pharmacie Usuelle	E. Beaugrand	1874	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00539	Choix Des Vaches Laitières...	J.-H. Magne	1900	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00540	Les Moutons Histoire Naturelle Et Zootechnie	André Sanson	1901	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00541	La Chèvre Races-Élevage-Maladies Produits De La Chèvrerie	Huart De Plessis		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00542	Hygiène Et Alimentation Des Ciseaux Des Iles	H.-L.-Alph. Blanchon		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00543	Les Abeilles Leur Histoire – Leur Culture...	Abbé Sagot		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00544	Le Traitement Du Diabète	Marcel Labbé	1926	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00545	Formulaire Thérapeutique	G. Lyon – P. Loisseau	1912	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00546	Aide-Mémoire De Pharmacie Galénique	Ludovic Jammes	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00547	Manuel De Gymnastique		1884	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00548	Le Jardinier Des Villes Et Des Campagnes			Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00549	Les Plantes Potagères Et La Culture Mareichère	Ernest Berger	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00550	Les Légumes Et Les Fruits	J. De Brevans	1893	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00551	La Jardinage Culture Potagère Pratique	J. Foussat	1891	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00552	Le Soleil	Amédée Guillemin	1883	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00553	La Magnétisme	R. Radau	1881	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00554	L'art De Greffer	Charles Baltet	1907	Fransızca Basılı

Ali Galip Bey	00555	L'amour Dans Les Prisons	Maryse Choisy		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00556	Histoire Naturelle De L'homme Et De La Femme	A. Debay	1880	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00557	Méthode De Composition Et De Style			Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00558	Nouveau Dictionnaire Italien-Français Et Français-Italien = Nuovo Dizionario Francese-Italiano E Italiano-Francese	G. Ferrari		Muhtelif Basılı
Ali Galip Bey	00559	Fransevî Ve Türkî Lugat-Nâmesi = Dictionnaire Français-Turc	N. Mallouf	1856	Muhtelif Basılı
Ali Galip Bey	00560	Neon Lexikon Ellinogallikon	K. Varvati	1886	Muhtelif Basılı
Ali Galip Bey	00561	Schiller's Werke	Schiller		Almanca Basılı
Ali Galip Bey	00562	Code Of Regulations Relating To School Organisation And Discipline		1912	İngilizce Basılı
Ali Galip Bey	00563	La Fée	Gyp		Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00564	Scènes Et Tableaux De La Nature	Louis Figuier	1884	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00565	Stories Of Rome	L. W. Faucett – M. G. M. Faucett	1934	İngilizce Basılı
Ali Galip Bey	00566	La Quintessence De La Philosophie De Ibn-İ-Arabî	Mehemmed-Ali-Aîni	1926	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00567	L'art De Détruire Les Animaux Nuisibles	H. L. Alph. Blanchon	1899	Fransızca Basılı
Ali Galip Bey	00568	Nugent's Improved Pocket-Dictionary Of The French And English Languages = Nouveau Dictionnaire De Poche Anglais Et Français	Brown – Martin	1859	Muhtelif Basılı
Ali Galip Bey	00569	Organisation De L'armée Coloniale Des Indes Néerlandaises	J. E. De Sturler		Fransızca El Yazısı

Ali Galip Bey	00570	Dni Ĭ Gody P. I. Çaykovskogo: Letopis, Jizni Ĭ Tvorçestva	1940	Rusça	Basılı
Ali Galip Bey	00571	[Eylül 1330 – Mayıs 1332 Tarihine Ait Aylık Hesap Defteri]	1330- 1332 R.	Türkçe	El Yazısı

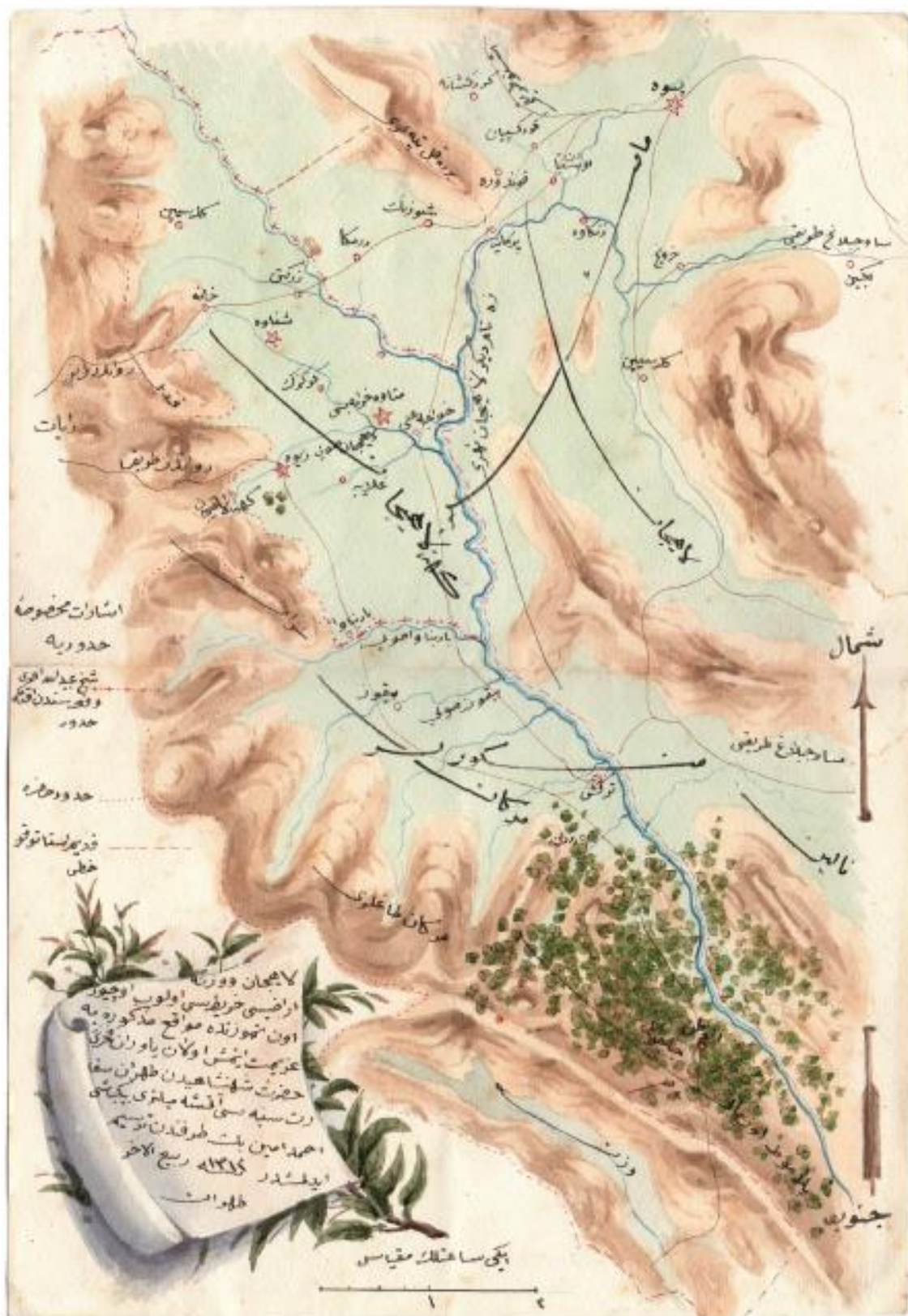
Ek-2. Ali Gâlib Bey'in Meclis-i Ayan Azası Olarak Çekilmiş Fotoğrafi¹¹⁹

¹¹⁹ Nevsal Asar Mecmuası, 1313 senesi Cahit Öztelli koleksiyonu 521 Süleymaniye Kütüphanesi
500

علی غالب بک

Ek-3. Ali Gâlib Bey Koleksiyonunda Bulunan Lahican Haritası

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ahmet Sait KÜTGÜL

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 21 Haziran 1986, Söke

Elektronik Posta: ahmetsaitkutgul@gmail.com

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Yılı

Lisans: Yeditepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü (Burslu) 2011

Yüksek Lisans: İMÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı (%30 İngilizce) 2018.

İŞ TECRÜBESİ

Tarih Kurum Görev

2014-2018 Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Yazma Eser Uzmanı

YABANCI DİLLER

İleri düzeyde İngilizce; başlangıç düzeyinde Arapça.